

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>

B 1,024,624

174

83600

БЪЛГАРСКИЙ ПЕРИОДИЧЕСКИ ПЕЧАТЪ

ОТЪ

ВЪЗРАЖДАНИЕТО МУ ДО ДНЕСЪ
(отъ 1844—1890 год.)

НАРЕЖДА И ИЗДАВА

Ivanov, Il.
Ю. "Ивановъ,

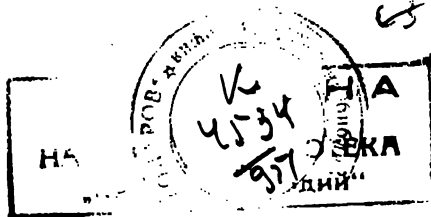
Подначалникъ при Финансовото Министерство.

ТОМЪ I.

СОФИЯ
ДЪРЖАВНА ПЕЧАТНИЦА
1893.

Z
6956
B9
I98
V1

~~83600~~

1070481-235

Посвѣщава се

на

МИХАИЛЪ ИВАНОВЪ

Докторъ на медицината.

Прѣдговоръ.

Въ нашата книжница нѣма не само пълна история на българския периодически печатъ отъ възражданieto ни до днесъ, но и писаното до сега за него е толкова малко, щото не може да послужи за едно какво-годѣ историческо разгледване. При такива условия историкътъ на нашата журналистика бива принуденъ самичакъ да рови и събира материалитѣ, които сж необходими за неговата цѣль, което прочее е крайно неприятна работа и такава още, която може да му отнеме много и много врѣме. За да може да се разбере, колко малко материали сж събрани у насъ за историята на нашия печатъ, достатъчно е да се каже, че до сега не е издаденъ нито поне единъ списъкъ на излѣзлитѣ до сега периодически издания, придруженъ съ нѣкакви свѣдения за програмитѣ, редакторитѣ, мѣстата и пр. на тѣзи издания. Това послѣдното ний искаме да направимъ или, съ други думи, нашата цѣль е: 1-о да отбѣлѣжимъ по хронологически и азбученъ редъ вѣстницитѣ и списанията, които сж излизали отъ началото на нашето възрождение до днесъ; 2-о да прѣдставимъ програмитѣ имъ и биографически бѣлѣжки за тѣхнитѣ редактори и 3-о най-сетнѣ, да разглѣдаме въ единъ общъ очеркъ развитието на нашия печатъ.

Спорѣдъ това трудътъ ни е раздѣленъ на двѣ части, допълняюща се една друга. Първия томъ ще съдържа: 1-о заглавията на периодическитѣ издания по хронологически редъ, придружени съ нѣкои любопитни свѣдения, като: кога почнали да излизатъ, какѣ, въ каквъ срокъ, колко броя сж излѣзли, подъ чия редакция и пр.: 2-о биографически бѣлѣжки за редакторитѣ, които бѣлѣжки сж кратки и потиратъ изключително тѣхната общественна и литературна дѣятелность и 3-о въмъ всѣко едно издание ще стои приложена и програма-

мата му или, ако не е имало печатана програма, съ думи зети от самото издание се опредѣляватъ цѣлитѣ и направленията му. Втория томъ ще съдържа общий прѣгледъ на нашия периодически печатъ.

Ще ни възразятъ, може би, че излишно е било да увеличаваме обемътъ на своя трудъ съ програмитѣ на изданията, а тъй сжщо и съ биографическитѣ бѣлѣжки за тѣхнитѣ редактори. По моето мнѣние програмата най-вѣрно характеризира всѣко едно списание, всѣки единъ вѣстникъ. При отсъствието на повече нѣщо, (а нашитѣ вѣстници и списания не сж били събирани отъ никого до сега. нито пакъ по настоящемъ се е заинтересувалъ нѣкой за това, което най-добрѣ могатъ да направятъ нашитѣ библиотеки, ако не е късно вече) отъ програмитѣ ще може да се види, какъ е разбирала пишущата частъ у насъ своето положение *като ръководителка на общественото мнѣние*, какви цѣли си е задавала и отъ какви идеали се е въодушевлявала. А това, споредъ мене, е най-важното, най-необходимото за тогава, който се интересува съ развитието на нашата периодическа преса. Що се отнася до биографическитѣ бѣлѣжки на редакторитѣ ще кажа това, че ако вземемъ въ съображение само обстоятелството, че тѣ сж били единственнитѣ почти дѣйци по народното свѣстяване прѣди освобождението и почти единственнитѣ работници слѣдъ освобождението, краткитѣ биографически бѣлѣжки ще бждатъ, ако не повече, интересни поне въ една книжка, каквато е настоящата. Ще прибавя, че азъ се старахъ въ изложението на биографическитѣ бѣлѣжки да бждъ строго обективенъ, вѣренъ и въ всичко безпристрастенъ. Ако се намѣри нейдѣ отстъпление отъ това правило, увѣрявамъ, че нарочно не съмъ го направилъ. Моята цѣль е била истината, която съмъ търсилъ на всѣкадѣ, а фактитѣ съмъ провѣрявалъ не веднѣжъ.

Ю. Ивановъ.

1844 година.

I Любословіе или повсемѣсячно списаніе. — Почнѣло да излиза въ градъ Смирна прѣзъ мѣсець Априлий, единъ пѣтъ въ мѣсецътъ, излѣзли сѣ всичко 24 книжки, подъ редакцията на *Константинъ Г. Фотиновъ*. Това списание имало за мотто слѣдующето евангелско изрѣчение:

„Испытайте писанія, въ нихъ же бо обращете животъ вѣчный, и сокровище неисчерпаемое.“

Въ текстътъ на списанието има и картини.

Константинъ Г. Фотиновъ е роденъ въ градъ Самоковъ на 1800 или 1801 година. Първоначално се е училъ въ родното си мѣсто въ една отъ келитѣ на калугерския женски манастиръ въ градъ Самоковъ, а по-послѣ отишълъ въ Пловдивъ и тамъ се е училъ при нѣкой си *Адамъ*, учителъ. Отъ Пловдивъ той се е върнулъ въ Самоковъ и веднага слѣдъ пристиганieto си захванѣлъ да държи проповѣди въ църквата. Неговитѣ проповѣди, обаче, не сѣ били добрѣ посрѣщнати отъ Самоковчани, които почнѣли да го подиграватъ и той билъ принуденъ да продаде единъ ханъ, находящъ се въ Самоковъ и негова собственостъ, и съ взетитѣ отъ тая продажба пари заминѣлъ за Атина, да продължава наукитѣ си. Какво е училъ въ Атина, азъ неможахъ да узнаѣ, но слѣдъ като свършилъ тамъ, той се отзовалъ за кратко врѣме въ Самоковъ, а отъ тамъ заминѣлъ за Цариградъ. Въ тоя послѣдния градъ той взелъ окончателно рѣшение да подкачи своето списание, но понеже нѣмало печатница съ славянски букви тамъ, а такава имали протестанскитѣ мисионери въ Смирна, той заминѣлъ за тоя послѣдния градъ и на свои разноси е издавалъ списанието си, като сѣщеврѣменно е билъ и учителъ въ тамошното

гърцко училище. Прѣзъ 1848 година той е проектиралъ да почне издаването на „*Листъ любословни, повѣстни и торжищни*“, за която цѣль е обнародвалъ обявление въ тогавашния „*Цареградски Вѣстникъ*“ въ Цариградъ. Събиранieto на спомоществатели за тоя вѣстникъ се е продължило дори до другата година, когато билъ дошълъ въ Цариградъ по църковния въпросъ и окончателно рѣшенъ да подкачи вѣстника, но смъртта не го оставила да изпълни това свое рѣшение и той умрѣлъ въ Цариградъ на 1849 година. Неговата библиотека, ръкописи, имоти и пр. не сж били запазени и сж пронаждали безъ слѣда въ Цариградъ. Фотиновъ е прѣвелъ на български: *Географія Всеобща*, Смирна, 1843 година, а написалъ: *Греческо-Българскій Разговорникъ*, Смирна, 1845 година. Отъ запазенитѣ тукъ-тамъ писма се вижда, че той е кореспондиралъ съ *Априлова* и много други лица. Той е зналъ и френскій языкъ и е писалъ статии въ френскитѣ вѣстници по българскитѣ работи въ Турко.

Фотиновъ е основателтъ на българската периодическа преса.

Такава программа, както днесъ пишатъ нашитѣ списания и вѣстници, списанието „*Любословіе*“ нѣма. Въ първия номеръ обаче има една статийка отъ страна на редакцията, кждѣто се говори за каква „должность и полза челоувѣческа“ захваща да излиза „*Любословіе*“ и която привеждаме тукъ исцѣло:

†
„Богъ е создалъ (направилъ) челоувѣка, любезный читателю, словѣсна: сирѣчь съсь умъ и разумъ; за това като е челоувѣкъ словесенъ, а не безсловесенъ, като добитокъ, има должность (дълженъ е) да уработува дарбата, сирѣчь словесность-та, която е приелъ (узедъ) отъ Бога создателя своего, и да я умножава споредъ священно-то Евангеліе, като единъ многоцѣнный талантъ (многоцѣнно иманѣ) отъ Бога на челоувѣка подаренъ: защо, каквото тѣлото (снагата) на сички-те животни по земля-та храни се съсь іастіе и піенѣ и утврждавасе, така и душа-та на челоувѣка, сирѣчь словесность-та му воспитавасе и храни съсь поученіе, прочтеніе полѣзныхъ вещей, и съ познание на созданія-та Божія и величина-та Божія; почто челоувѣкъ е таково созданіе, кой-то не може да знае и да познава друго, само това щото гледа, чуе, и фаща, и колкото повече употребява чувствованія-та си (ощущенія или усетованіѣ си) въ

нещо и уработува ги често, толкова повече разпространява и умножава познание-то на величината Божия; прославява же и Бога: защото става достоенъ на дарба-та му, и като се показува совершенъ чловѣкъ, каквото го е и Богъ создалъ да е словесенъ, а не добитокъ, остава име-то си похвално въ сички-те народове, и въ вѣки вѣковъ безсмертно и незабаваренно. За таква прочее должностъ и полза чловѣческа начнува съ Богомъ това отъ различни полѣзны книги и благосовѣтни умове списание за понятие благихъ полѣзныхъ дѣлъ Божіихъ“ (гледай брой 1.).

1846 година.

2. Българскій Народенъ Извѣстникъ. — Това списание е почнало да излиза въ Липиска, два пѣти въ мѣсецъ, излѣзли само два броя, слѣдъ което билъ прѣкръстенъ на „Българскій Орелъ“, подъ редакцията на Д-ръ Ивана А. Богоровъ.

Биографическитѣ бѣлѣжки за Богоровъ се намиратъ при „Цариградски Вѣстникъ“ (гледай 1848 година).

Неможахъ да видѣмъ нито единъ брой отъ това списание. То имало само единъ отдѣлъ — критически.

3. Българскій Орелъ, извѣстникъ гражданскій, търговскій и книжовенъ. — Почналъ е да излиза въ Липиска прѣвъ Априлий, (20) неопрѣдѣлено въ каквъ срокъ, излѣзли само три броя, подъ редакцията на Д-ръ Ивана А. Богоровъ. Тоя вѣстникъ е като продължение на „Българскій Народенъ Извѣстникъ“ (гледай по-горѣ).

Биографическитѣ бѣлѣжки за Богорова се намиратъ при „Цариградски Вѣстникъ“ (гледай 1848 година).

х

„Събужданіе. Всичкитѣ народи около насъ си извидишихъ главѣтъ и виждатъ по свѣтътъ що става и какво треба да правятъ. Власитѣ, Сърбитѣ и Гръцитѣ затичатъ подъ покрывѣтъ на тѣхната едвамъ станѣла слобода, за да не сличѣтъ съ другитѣ Европскы народы съ наукѣ, съ просвѣтеніе, съ търговіѣ и съ занаятъ. за да захванѣтъ при другитѣ Христіенскы народы едно достойно за почетъ мѣсто, като тѣ до сега да сѣ го задържали, за да исполнѣтъ само редѣтъ, камъ

когото Богъ ги е повикалъ на свѣтъ като народи, като челядь отъ едно сѣщо произлазваніе. И самитъ Турци, той народъ, който най напредъ преди 400 години е дошълъ въ Европѣ отъ Азіатскитъ пусты полета, самъ той народъ гледа да придобие по голѣмъ силъ и да преобрази царството си съ еднакв такъвъ лесникъ, на които пригледжъ зима отъ другитъ страны на Европа.

„А какво треба да правимъ мы бѣлгаретъ при единъ такъвъ животъ и при еднаквъ размирицѣ отъ всѣтъ страны? треба ли мы да останемъ живи умрѣли каквото до сега? не треба ли да продумамы по нѣ една думъ въ царствата на народитъ, нима защото сме единъ народъ отъ петъ милиона души? треба ли мы още много време безъ име да останемъ непознайни на другитъ народи на тая земя? треба ли мы Христіенскій законъ, на когото вѣржъ нашитъ прадѣди сѣ и бранили съ кръвтъ си и животътъ си, още много време да докарвамы срамъ затва, защото са препознавамы нѣ като Христіени сир: като просвѣтени, истащени людье, като братія на другитъ Христіени? треба ли мы още много време да оставимъ мржъкъв наштъ языкъ, когото сме напослѣдили отъ нашитъ прадѣди, и повѣче днесъ, кога гледамы около насъ Христіенскитъ и Славенскитъ народы да истащяватъ языкътъ си и народнинътъ си, мы сѣщитъ да станемъ единъ чюждинецъ, което е насреща на разумътъ ни? — Нѣ! тва не може да остане тѣй за напредъ! И мы Бѣлгаретъ треба да започнемъ да са усѣщамы като народъ, който има сѣщитъ правды съ другитъ Европскы народы! мы треба да дѣржимъ здраво языкътъ си и вѣржъ си! Мы треба да покажемъ съ привлежъкъ нанапредъ и съ истащеніето на разумътъ, че сме Христіени, че сме Славене, братія на Московцитъ, на Сърбитъ и на другитъ Славенски народы!

„И какъ лесникъ треба мы да поемнемъ кѣмъ тва?

„Когато дойдохъ нашитъ Св: Апостолье Кирилъ и Методій при прадѣдитъ ни, за да имъ проповѣдватъ Христіанитъ и да ги настанжъ кѣмъ добринъ и мѣдрость, какво направихъ тѣ тогава и коѣ лесникъ поехъ за той редъ? тѣ измыслихъ Славенскитъ (Старо-Бѣлгарскитъ) слова и подадохъ намъ Свето писаніе на бащиный ни языкъ. Можемъ ли и мы той светый пригледъ, това голѣмо поученіе на нашитъ Св: Апостолье по-добрь да поемнемъ, като и мы да закачвамы сѣщото напо-

слѣдваніе, съ което тѣ си уздравихъ единъ светъ и славенъ поменъ до вѣки между всичкитѣ народи на земята, да го подновимъ и умложимъ, и да направимъ по придобивны истощеный Славянскій языкъ и измыслѣннѣ отъ тѣхъ Слав. слова, и съ книги и съ писанія разсѣянното имъ между насъ сѣме на Христіаніята и на истощеніето да го распрѣснемъ на цѣлый нашъ народъ?

„Подканени отъ пригледжъ на тѣ голѣми Апостоле, щемъ и мы за сжщитѣ и истиннѣ напоследниці на истощеный Славенскій языкъ отъ Кирилла и Методія, да започнемъ да изваждамы единъ извѣстникъ, който треба да понареди понѣ малко нѣщо нашѣтъ народъ, както иматъ и близосѣднитѣ ни народи, Власитѣ, Сжрбитѣ и Гржцитѣ на тѣхното гражданско управленіе.

„Той извѣстникъ ще е на име: „Българскій Орелъ“, написанъ на единъ чистъ народенъ языкъ, сжщо както са хортува по всичкитѣ страны на бащиніята ни, и ще извѣстява тѣ:

„1. Гржданскы извѣстія отъ всждѣ; повѣчето щѣтъ бждѣтъ новини отъ Цариградъ, отъ Турско, отъ Влашко, отъ Гржціѣ и отъ другитѣ близосѣдны Славенскы страны, вситѣ щѣтъ са извѣстявать колкото са може по скоро;

„2. При тѣж главнѣ основѣ на нашѣтъ листъ, ще има учебный дѣлъ на извѣстникжтъ ни: описванія на нѣкои чюджи мѣста, страни и народи на бащиніята ни, както и отъ другитѣ Европскы страны, и повѣчето Славенскитѣ, като да стоятъ тѣ по близо кмѣ нашѣтъ народъ; случки на щастіето на народжтъ ни отъ старо време до днесъ; извѣстія на нѣвгашното ни слободно управленіе, дѣлата на нашитѣ юнаци и на нашитѣ царѣ: честѣта на бащиніята ни и др. т.;

„3. Достойни забѣлежванія на истощеніето и на реджтъ за школата на близосѣднитѣ ни народи, ще имъ са показва леснинжтѣ и пжтъжтъ, за да са преобразжтъ въ бащиніѣжтѣ ни по добрѣ школата и реджтъ на ученіето;

„4. За тжрговцитѣ и за които иматъ занаятъ, ще има извѣстія, поученія и настаняванія, по кой редъ треба да вжрвятъ тѣ, за да докарать единъ такжвъ имотъ и едно таково цвѣтѣніе на тжрговіята и на занаятитѣ, както другитѣ Европски народи:

„5. Развеселителната страна на извѣстникжтъ ни ще има: приказки, басни, народни пѣсни, народни причти, смѣшлѣвѣ

приказваніи. и повѣчето такива нѣща, отъ които могатъ да-скажитъ по нашитѣ школа да придобыжтъ нѣщо за истащеніето на дѣцата:

„6. Най сетнѣ ще има прегледваніе за всичкитѣ новы книги, които са пишжтъ на Българскый языкъ.

При едно толкова различно сдържаніе, ще намѣри всякой книжовенъ чловѣкъ нѣщичко въ извѣстникжтъ ни, дѣто да го поучава, весели и да му донася придобывкж. Заради това само са надѣемъ повече, че щжтъ са найджтъ за него много купувачи.

А защото сега отъ зачяло бройтъ на купувачитѣ не се знае още, то ще излази отъ него на 1. и на 15. всякой мѣсець по единъ брой, тжй голѣмъ и сжсъ сжщитѣ слова, каквото сегашный листъ. Ако бы да са намѣратъ повѣче купувачи, то ще тогава да излази по единъ брой всякога на 1. 10. и 20. въ мѣсець.

„Цѣната му е за цѣлж годинж 52 гроша Турски, или 14 цванцыгери Австрійски, напредъ платени.

„Всякой, като са подпише, пріима дарбж пярвый брой. Здравѣйте милички!“ (глѣдай брой 1).

Това „Свыкваніе“ е подписалъ *Иванчо Андреевъ*, както тогава се е казвалъ Д-ръ Ив. Богоровъ.

1848 година.

4. Цареградски Вѣстникъ. — Починалъ е да излиза въ Цариградъ прѣзъ мѣсець Януарий, веднажъ прѣзъ седмшката, излизалъ тринадесетъ години почти, подъ редакцията на *Д-ръ Иванъ А. Богоровъ и Александръ Екзархъ*. До 65-й брой (15-й Декемврий 1851 год.) излизалъ е подъ заглавие: „*Цариградски Вѣстникъ*“, а отъ тукъ нататкъ —: „*Цареградски Вѣстникъ*“. Тоя вѣстникъ е основанъ отъ *Богорова* и той го е редактиралъ първитѣ три години, а слѣдъ туй взелъ върху си урѣжданіето му *Екзархъ*. Позволеніе за издаваніето на „*Цареградски Вѣстникъ*“ е извадилъ слѣдъ дълги усилия българинѣтъ Върбичапинъ драгоманинъ при Портата, *Висилъ Турковасилаки*, който билъ единъ отъ добритѣ български дѣятели въ Цариградъ. Законъ за печата тогава нѣмало на-истина, но всѣки единъ вѣстникъ можалъ да се издава само съ силата на единъ фирманъ, а придобиваніето на такъвъ фирманъ е било и е още, както знажтъ читателитѣ, придружено съ подаръци и подкупи.

Докторъ (на медицината) Иванъ А. Богоровъ е роденъ въ Карлово на 1818 година. Слѣдъ като свършилъ гърцкото тогава учение при даскалъ *Райно Поповичъ*, заминалъ за Цариградъ и постапилъ въ тамошното гърцко училище на Куру-Чешме, при Босфора, основано на 1799 год., въ което сж се учили за учители и свѣщенници. Въ Цариградъ Богоровъ се срѣщналъ съ *Раковски*, и двойката се расхождали край морето на Мега Ревма, та подъ звуковетъ на музиката отъ Султановия сарай чертали планове за пробуждане заспалата Българска народност. Но той не е можалъ да остане тамъ до край и търгналъ за Русия, спрѣлъ се въ Одесса и нарѣдилъ да слѣдва наукитѣ въ тогавашната Решелевска Гимназия. Тамъ, въ 1840 година, отлитографиралъ българския гербъ, изваденъ отъ *Жефаровичевата* книга, която носилъ съ себѣ си. Отъ Одесса той заминалъ прѣзъ Букурещъ за Свищовъ, Търново, Габрово, Изворникъ, Стара-Загора, гдѣто е прѣдумвалъ българитѣ да не учятъ вече гърци, а Български. Въ Стара-Загора тогава се условилъ за учител и едва можалъ да устои една година отъ гоненията на гърцкият тамъ учителъ. Прѣзъ едната тази година учителствувание написалъ една граматика, та слѣдъ като напусналъ Стара-Загора, отишълъ въ Букурещъ и тамъ я напечаталъ подъ название: *Първичка Българска Граматика*. Букурещъ, 1844 година. Отъ печалбата на тази книжка и съ помощта на нѣкои добри българи, той отишълъ въ Липиска да се учи и тамъ основалъ вѣстникътъ „*Българскій Орелъ*“. Въ Липиска той е стоялъ три години и по нѣмание на сръдства напусналъ тоя градъ (1847 година) и потеглилъ за Цариградъ, гдѣто основалъ българска печатница (отъ начало ималъ само букви, нарѣждалъ вѣстника на страници и го занасялъ така нарѣденъ въ друга печатница да се пресува; но веднажъ се случило та му се изсипали формитѣ при занасяннето и той се принудилъ да си купи и машина) и вѣстникътъ „*Цариградски Вѣстникъ*“. Писалището на Богоровъ въ това врѣме е било свѣрталище за всички български ученици, които сж се учили или желаели да идатъ нейдѣ за учение. Въ Цариградъ той е проповѣдвалъ за свѣстяванието на тамошнитѣ българи и спомогналъ да се позволи съгражданието на българската тамъ църква. За вѣстника си нѣмалъ повече отъ 180 спомоществатели и за това слѣдъ тригодишно издавание, напусналъ го и търгналъ за Влашко. Тѣкмо тогава се случило

Българщинското българско кланье и една депутация бѣше отишла да се оплаква въ Цариградъ, гдѣто Високата Порта ѝ обѣщавала самоуправление. Тогава Богоровъ отишълъ въ Цариградъ, изучилъ сѣщностьта на работата и се завърналъ въ Букурещъ да расправя за това. Въ това врѣме той е написалъ и издалъ една *Всеобща Географія* (Букурещъ, 1851 г.), гдѣто е описалъ Европейска Турция, а най-вече България. „Друго подобно дълго и широко описание за България нѣма и до днесъ“. Отъ като распратилъ своята география по разни градове, търгналъ да събира стойността ѝ и като пристигналъ въ Шуменъ, условили го за учителъ. Слѣдъ двѣ години учителствувание и понеже не му било възможно да остане по-дълго врѣме въ Шуменъ поради Кримската война, заминалъ за Парижъ и се записалъ да слѣдва медицина. Отъ като свършилъ науката си въ Парижъ, отишълъ право въ Цариградъ, гдѣто е практикувалъ своя лѣкарски занаятъ. Тамъ редактиралъ нѣколко книжки отъ „*Български Книжници*“. Отъ тамъ отишълъ въ Пловдивъ, стоялъ три години като градски лѣкаръ и основалъ списанието „*Журналъ за наука, занаятъ и търговия*“. Тогава отъ вѣстниците се научилъ, че въ Москва ще стане изложение и че тамъ щѣли да отидѣтъ отъ всичкитѣ славянски народи по нѣколко души. Отъ като видѣлъ, че нѣма кой да го придружи, търгналъ за Одесса, а отъ тамъ за Петербургъ, официално се е прѣдставилъ прѣдъ императора въ Царское село, отишълъ въ Кронщадъ, Москва и прѣзъ Виена спрѣлъ се въ Букурещъ. гдѣто малко врѣме е редактиралъ в. „*Народность*“. Като напусналъ тоя вѣстникъ, отишълъ въ Виенна и тамъ издалъ *Френско-Български Рѣчникъ*, Виена. 1869 година, а слѣдъ него и *Българо-Френски Рѣчникъ*, Виена 1871 година. Наученъ вече да работи рѣчници, наелъ се да издава, както се той изразява, и голѣмото доброутро: *Академически български рѣчникъ*, отъ който излѣзналъ само единъ листакъ отъ А. до Б. и спрѣлъ, защото неможалъ да провърви. Слѣдъ това Богоровъ станалъ търговецъ и отъ като изгубилъ всичко, отишълъ въ Цариградъ и почналъ да помага въ в. „Турция“; но понеже спрѣли вѣстника, като се научили, че той пише въ него, отишълъ въ Пловдивъ, гдѣто издавалъ „*Книговище за прочитанье*“ и приготвялъ *Селския лѣкаръ*. (Въ Пловдивъ живѣялъ въ Караулъ-ханъ и една вечеръ слѣзналъ долу въ гостилницата да вѣчера, богато слѣдъ него до-

пътъ единъ кочинашъ турчинъ и започналъ да се кара съ тезгяхтара, че му не далъ съно за конѣтъ, та извадилъ изъ пояса си пишовъ и грѣмналъ не сръщу противника си, а право сръщу Богорова, но нemoжалъ да го улучи и така се е избавилъ отъ смъртъ). За да распродаде тази послѣдната книга той пропѣтувалъ по всичкитѣ почти градове на България, най-сетнѣ прѣзъ Варна отзовалъ се пакъ въ Цариградъ. Тѣкмо тогава бѣше избухнала и Сърбско-Турската война и отъ тамъ, заедно съ други доброволци българи, прѣзъ Одесса стигналъ въ Бѣлградъ, отъ гдѣто билъ опрѣдѣленъ на служба като воененъ лѣкаръ при гора Яворъ. Слѣдъ петъ мѣсеци стана мирътъ между Сърбия и Турция и Богоровъ се завърналъ въ Букурещъ и станалъ прѣвоздачъ при рускитѣ войски, както мнозина други българи, но понеже си навѣхналъ кракътъ, отишълъ да се цѣри въ Виена, отъ кѣдѣто се завърналъ въ Пловдивъ и станалъ пакъ прѣвоздачъ. Тамъ, въ 1879 година, започналъ да издава списанието „*Наковалиня*“. Освѣтъ горнитѣ книги той е написалъ и прѣвелъ: *Всеобща географія за дѣцата*, прѣводъ (безъ Турция), Бѣлградъ, 1843 година; *Чудоситѣ на Робинсона Крусо*, прѣводъ, Цариградъ 1850 г.; *Математически Географія*, прѣводъ, Одесса, 1842 година; *Български народни нѣсни и пословици* (изъ Тракия), Пеща, 1842 година; *Словница за Българския языкъ*, Цариградъ, 1847 година; *Еничаритѣ*, Цариградъ, 1849 година; *Основа за направяне памучна фабрика да прѣде и тѣче памукъ*, Цариградъ, 1863 година; *Съдружество за памучна фабрика и брѣздежъ за Пловдивско-Бургаски желѣзени пѣтъ*, Виена, 1865 година; *Различни познания за дѣца*, Виена, 1865 година; *Нѣколко дена расходка по нашиятъ мѣста*, Букурещъ, 1866 година; *Упѣтване за Българския языкъ*, Виенна, 1869 година; *Селския лѣкаръ*, Виенна, 1875 година; *Словница за изучаване народния наши языкъ*, София, 1880 година; *Български народни нѣсни* (изъ Разлогъ), София, 1880 г.; *Български Рѣчникъ*, Русчукъ, 1882 година; *Отговоръ къмъ Бывалица за глоснитѣ знакове въ Българския языкъ*, Виенна, 1885 год.; *Що е човѣкъ и Народъ*, София, 1886 г.; *Всеобщъ славянски языкъ* (гледай стат. на А. Тодоровъ въ в. „Свобода“, брой 951), и други нѣкои дрѣбни нѣща. За вѣстницитѣ и списанията му ще се спомене на свойто мѣсто.

Въ литературата Богоровъ се е подписвалъ първо *Андреевъ*, подиръ *Богоевъ*, а най-послѣ *Богоровъ*. Богоровъ живѣше въ София и се ползуваше съ една пенсия отъ двѣстѣ лева мѣсечно по рѣшението на едно отъ Българскитѣ Народни Сѣбрания. Той умрѣ на 20 Октомврий 1892 год.

Александръ Стоиловитъ Боевъ Екзархъ е роденъ въ гр. Стара-Загора на 1812 година. Още младъ той отишълъ въ Букурещъ и тамъ е училъ на гърcki, а слѣдъ туй въ Пеща на нѣмски. На 1836 година отишълъ въ Парижъ, гдѣто почналъ да учи медицина. Той постоянно е испращалъ писма до френскитѣ министри и депутати, до Английскитѣ, Австрийскитѣ и до Рускитѣ министри за положението на България. Такъво писмо той е адресиралъ и на французския тогава царъ *Луи-Филип*. Въ 1841 година, когато тогавашния французски министръ *Тиерз* рѣшилъ да испрати извѣстния академикъ *Бланки* съ миссия въ България, Александръ Екзархъ е придружилъ тоя послѣдния като секретаръ и драгоманинъ. Прѣзъ Септемврий 1842 година той е издалъ една прокламация къмъ българския народъ, а прѣзъ Януарий 1843 година подалъ единъ мемоаръ на Високата Порта и на Великитѣ Сили (глѣдай в. „*Марица*“, 1879 година, брой 50). Забравихме да споменемъ по-горѣ, че отначало въ Парижъ Екзархъ е училъ по математиката, но постѣпилъ по медицината (1839 година), защото е получавалъ по 200 лева мѣсечно пособие отъ турското правителство. Той е дошълъ въ Цариградъ въ 1846 година и слѣдъ Богоровъ той е послѣ редакцията на в. „*Цариградски Вѣстникъ*“. Той е поработвалъ за отварянието на много училища въ Тракия, Мизия и Македония. Прѣзъ 1866 г. той билъ назначенъ за свѣтникъ при турското въ Парижъ посолство, която служба изпълнявалъ десетъ години. Между другитѣ и той е работилъ за да се даде позволение за съграждане българска църква въ Цариградъ. Слѣдъ освобождението ни Екзархъ съ прокламация си е далъ кандидатурата да бѣде избранъ за князь на България. Слѣдъ това той билъ назначенъ за Пловдивски префектъ, която длъжностъ изпълнявалъ четири мѣсеци, а подиръ билъ назначенъ за членъ въ Върховното Административно Сѣдилище, която длъжностъ изпълнявалъ до прѣди съединението на Источна-Румелия съ Бъл-

гария. Отъ началото на 1888 година той е билъ пенсиониранъ отъ Народното Събрание съ петстотинъ лева мѣсечно. Екзархъ е умрълъ въ София на 27-ий Септемврий 1891 година.

Понеже неможахъ да намѣръм първия брой отъ първата година на в. „*Цариградски Вѣстникъ*“, неможъ да кажа съ каква програма е почналъ да излиза той, ако въ тоя брой дѣйствително е отпечатана нѣкаква програма. Обаче главната му цѣль е била, както това се вижда отъ съдържанието на тѣзи годишни течения, които азъ можахъ да видѣхъ, да се грижи за съвѣствяването на нашия народъ или, съ други думи -- да работи за нашата църковна и училищна самостоятелност. Въ четъ 81. година 2 отъ „*Цариградски Вѣстникъ*“, намираме нѣколко думи отъ редакцията на тоя вѣстникъ, отправени къмъ читателитѣ си, въ които срѣщаме и слѣдующитѣ редове, които се отнасятъ до цѣльта на тоя вѣстникъ: „Ще описва: първомъ дѣлата на управленіето, вънкашни политически новини, безъ никакво расжждение отъ негова страна; ще разсжда по нѣвгажъ за удобреніето на училищата ни и колкото ся тегли за нашето народно просвѣтене; ще смѣсва съ драго сърдце и слаквы новини, политически или книжевни, каквито му ся испратятъ изъ Българско“.

1850 година.

5. Мірозрѣніе, *спісаніе помѣсячно*. — Почнжло е да излиза въ Виена прѣзъ мѣсець Септемврий, единъ пѣтъ въ мѣсецътъ, излѣзли петъ броя, подъ редакцията на *Ивана Добровски*. Прѣзъ мѣсець Октомврий 1870 година това списание отново е подкачило да излиза въ Букурещъ, единъ пѣтъ въ мѣсецътъ, подъ заглавие „*Мірозрѣніе или Български Инвалидъ*“, отъ което сж излѣзли само два броя, подъ сжщата редакция.

Иванъ Добровски е роденъ въ градъ Сливенъ на 1-й Априлий 1812 година. Първоначално се е училъ въ родния си градъ, а подиръ продължилъ образованието си въ Атина и островъ Андросъ, слѣдъ което учителствувалъ въ Браила, Сливенъ, Самосъ, Котелъ и много други градове, така щото той е билъ учителъ около двадесетъ години. Освѣнъ въ списанието си, той е пописвалъ въ българскитѣ вѣстници, издаваеми се въ негово врѣме въ Цариградъ. Ималъ приготвени

за печатъ нѣкои нѣща, но по-голѣмата часть отъ тѣхъ се изгубила по-рано, а сега нищо не му останало. Работилъ е по църковния въпросъ и е билъ прѣдставителъ при първия български съборъ въ Цариградъ отъ страна на градътъ Сливенъ. Ходилъ е въ Русия, Влашко, Австрия, Америка и, споредъ както сж ни разказвали нѣкои приятели, въ младитѣ си години бѣхталъ си е главата върху квадратурата на кръгътъ. Слѣдъ освобождението ни той е пенсиониранъ и понастоящемъ живѣе въ Пловдивъ. Отъ едно частно писмо извличаме слѣдующия пасажъ, който ни се вижда доста характеристиченъ за личността на г. Добровски: „Сегашния му животъ е твърдѣ редовенъ. Всичко каквото върши (ядене, спане, расхождане и пр.) прави го въ опрѣдѣлено врѣме и мѣсто, т. е. той прѣдставлява нѣщо като въспроизвеждане на Жюль-Верновия Филаеъ Фогъ на българска почва. Съ никого не се срѣща. Той живѣе въ хотелъ „Марияца“, у една стая, въ която, въ продължение на четири години, никого не е пуснѣлъ въ нея. Какво прави тамъ, никой незнае. Казаха ми, че когато случайно сж оставали отворени вратата на стаята му виждали, че писвалъ нѣщо и че ималъ голѣмъ купъ ръкописи, но какво именно писвалъ — неизвѣстно, па и на мене нищо не расправи, при все че се опитвахъ съ разни забикалки да узнамъ що-годѣ.“ *Добровски е първий български проповѣдникъ на славянската нравственна взаимность и общеславянскій языкъ.*

На страница първа, брой 1 отъ „*Мірозрѣніе*“, което е излизало въ Висна, въ отпавенитѣ къмъ читателитѣ думи отъ страна на редакцията ний намираме единъ пасажъ, който опрѣдѣлява колко-годѣ цѣльта на това списание:

..... „Кой то прочее люборѣденъ мисли чи мѣжи да бѣди общеполѣзно нѣщо за Отѣчество то ни да ймами и едно поврѣменно Списание, той като разумѣва какъ то безъ Спомощници немѣжи да сѹществува, нѣка благоизволи да бѣди Спомощникъ, защото тѣй ще ѣ отъ своя страна сѣки учредителъ на таково издаваніе. А за него добръ ѣ сѣки да рассѹди чи то испърво, и споредъ новостъ та на писменни тѣтъ ни языкъ, слѣдователно споредъ необразованіе то му обще, неопредѣленіе то му и непостоянность та, а повиче обще и споредъ недостатѣчни те срдѣства на иждивеніе то, не мѣжи испърво

да са появи като совершенно нещо во видът си; но колкото прѣуспѣва по изглаждане то на тѣя новоначѣлни препятствия, толкова можи постепенно отъ добро по добро да става.

„Като за писменни вътъ си Славенобългарски языкъ са намирами още въ такѡва состояніе, както преди споменахмы, еще бѣди неважно вынаги да си обръщамы вниманіе то камъ онзи предметъ и да казвамы по нещо за него колкото ще ни е възможно“ (гледай брой 1).

Това цитирахме главно за языка и правописанието. Въ първия брой пакъ отъ „*Мірозрѣніе или Български Инвалидъ*,“ което е излизало въ Букурещъ, редактора на това списание се е изказалъ по-ясно относительно цѣльта както на първото, така и на второто Мірозрѣніе:

„Като отдавно още, отъ наймлады ты си години е ималъ и долоподписанныя ревностно желаніе да съдѣйствува съкога по възможности за възражданіето и благополучныя успѣхъ на многострадательныя нашъ Славенобългарски Народъ, предприе по едно време, съ общеполезнѣтъ тѣзи цѣль, издаваніето на едно по-временно Списание. Тогази (1850—1851) започна въ Вѣнѣ извѣстното Мірозрѣніе, което и послѣдва до колкото тогашны ты обстоятелства му позволихъ.

„Извѣстно е сякому колко неблагопріятны ся были открай и до сега обстоятелствата на българскѣтъ книжевность въобще и на явнописа (повременни списанія, вѣстници) отчасти. Нѣкои отъ тѣзи послѣдны ты въ самото си начало сѣ ся спирали, много други отъ години или шесть мѣсяца повече не сѣ траѣали. А пакъ и по трайны ты безъ различни непріятны прекъсванія не сѣ могли да ся обходятъ. Отъ Мірозрѣніето въ реченно то врѣмя само петъ Сълистьцы (брошуры) можихъ да ся издадѣтъ.

„Като други по необходимы занятія не му позволихъ до сега да започне пакъ изново до ся бори противъ обыкновенны ты затрудненія съ изново послѣдованіе на Мірозрѣніето, съчинителя му мысляше вече тѣзи многополезнѣ но не и малко-труднѣ работѣ да ѣ остави понынѣ за други по-млады момци юнацы.

„Но като виждамы колко оскудни оставамы ные Българе ти и до сега още отъ такыва общеполезны списанія, отъ каквито десятины считатъ други по малобройны отъ насъ на-родства. Като е извѣстно колко е необходима и отъ този родъ книжевность за народното развитіе и за успѣха на всяковидно

то му благосъстояние. Подканя ся и ся рѣшава едновременно и му съчинител и издатель пакъ да започне да издава *Мірозрѣніето*, съ прибавленіе въ названіето му *Български Инвалидъ* (негодникъ); прибавленіе което лесно ся разумѣва какъ си има мѣстото сега подиръ двѣ десетки почти години само отъ реченното време.

„Какви ще бѣдѣтъ началата на *Мірозрѣніето*, по кой духъ ще бѣде съчиненіето на *Инвалида* (негодника) български; за него на въсо ще можемъ да ся изрѣчемъ като кажемъ какъ то ще слѣдова направленіето на тригодишно то първоначално *Мірозрѣніе*. Както тогази то съ трогателно и ободрително въскрешеніе ся пріе навредомъ отъ Съотечественнициты ты ни. Българе ти — ако и съ недостаточно поддържане — а освѣнъ ласкателны ты отзывы отъ различни ты вѣстници на разны ты Славенски народства въ Австріѣ, мѣстото на издаваніето му, на едно отвѣнъ нежъ държавѣ намиращи ся тоже Славенски племена найглавныя му тогавашни вѣстникъ — а именно *Бѣлиградскія* (струва ни ся) *Народне Новине* — съ появяване то на първыя още брой (1850, Септемврія), благосклонно то си говорене за него съ една рѣчь заключаваше слѣдующъ тж: „съдържаніето му (на *Мірозрѣніето*) е твърдѣ важно и по правъ народенъ духъ.“ Тѣй и сега съ постоянното си ревностно стараніе за общо то благо ще гледамы дано бы могло и още по пристойно да заслужи нѣкой подобно благосклоненъ отзывъ отъ странѣ на Славенобългарскъ тж всеобщность (публикѣ): отъ по здравомыслящъ тж часть на разсѣдници ти поне.

„Всички ти дѣйцы на нашиѣ тж българскѣ книжевность трѣгватъ отъ главното начало за *Общепородно то добро*, и ные несъмнително вѣрвамы че въ същность то е сърдечно то имъ намѣреніе. Туй общо и първобытно начало нѣкои развиватъ въ исчисленіе на различни други второстепенны начала въ по малкъ или по голѣмъ брой — начала истекающи, разумява ся, отъ реченното главно начало — нѣкои даже сж стигали и въ безкрайно изложение на *начала*. Но що ся е послѣ често случавало? Случавало ся е на нѣкои щото тѣзи многобройны и шумны начала въ послѣдствіе, въ времето на приложеніе то имъ въ нѣкожъ часть странно да ся разиждають, и както лесно въ множество сж ся развивали, тѣй лесно и да ся извиватъ въ правѣ противоположность камъ главното първо начало: сирѣчь право, и почти за слѣпы ты явно, противъ

добро то на българскія народъ и неговы ты наймногоцѣнны полезности (интереси).

„Заради туй като си предлагамы крѣпко да ся придръжамы и понынѣ за само то главно начало: *Общенародно то добро на българскія народъ*. не ще исчисляваме за сега много други начала, но ако има и трябва такива нека въ слѣдствие сѣки ги види и разсѣди въ сжщето съдържаніе на предстоящето повременно Списание.

„Първоначалното Мірозрѣніе освѣнъ собственно български ты предмети е имало за любимъ предметъ и Славянство то въобще. Колко високо е цѣнило то общеславянско то понятие (идея), славянскъ тж нравственнж взаимность, славянско то братство, може тамъ въ сѣки листъ да ся забѣлѣжи, а повече може бы — ако и тамъ доволно стѣснително споредъ тогашни ты не толкосъ благопріятны обстоятелства — въ нарочно надписанныя членъ просто за *Церковнославянскія Языкъ* (стр. 60 — 64, Май 1851 дето всжщность ся говори за будущія или предстоящія, общеславянски книжевень языкъ.

„Тѣй и сегашно то Мірозрѣніе или Българскія Инвалиды (негодникъ) се пакъ ще е славянобългарско, сирѣчь то неще бжде по малко Славянско отъ колкото Българско. Той е было и е и до сега особно то свойство което отличава туй Списание отъ сички ты почти до нынѣ появивши ся новобългарски Списанія, щото е отдавало и ще отдава повече вниманіе на Славянскъ тж нравственнж взаимность и необходимыя за неж общеславянски языкъ; безъ да смалива за туй ни най-малко внимателно то уваженіе което свято съхранява, както и всяки еднородецъ треба да съхранява, камъ матерния ни Български языкъ.

„Ще съдържава прочее въ два печатни листове въ единъ Сѣлистѣкъ (брошуръ) на мѣсяць: 1-о за предмети които непосредственно ся отнасятъ камъ Българскія Народъ въ статіи първобытны или избрани отъ други вѣстници, повременны и сякакви списанія и български и другоязычны въ прѣводъ на цѣло, или извлеченія отъ по важны и по полѣзны за насъ Българы ты. 2-о Извѣстія най-паче книжевны, старо и новоповѣстны (исторически) за други ты Славянски народства, които въ каѣво да е отношеніе можтъ да бждятъ занимателны и полезны за насъ. 3-о колко то ще позволява мѣсто то още и различни други любопытны и забавно-полезны нѣща“ (гледай брой 1, стр. 2 и 3).

6. *Смѣсна Китка* или годишно періодическо списаніе. — Почнѣло е да излиза въ Букурещъ, единъ пѣтъ въ годината, издадена е само една книга, подъ редакцията на *П. Р. Славейковъ*. Прѣзъ 1886 година Славейковъ е подкачилъ да издава отново „*Смѣсна Китка*..“ отъ която сж изтѣзли 13 броя (гледай „*Смѣсна Китка*“ отъ 1886 година).

Биографическитѣ бѣлѣжки за *П. Р. Славейковъ* се намиратъ при в. „*Македонія*“ (гледай 1866 година).

Понѣже нѣрвитѣ осѣмъ листа отъ „*Смѣсна Китка*“, която азъ имахъ на рѣка, липсвахъ, азъ не могъ да знаѣ да-ли въ тѣзи изгубени листа не е била отпечатана програмата на това списаніе, ако е имало такава. Въ „*Смѣсна Китка*“ сж помѣстени статии съ религиозно, нравствено и научно съдържаніе, нѣкои описанія, разкази изъ естественната история, животописанія, стихове, анекдоти и пр.

1857 година.

7. *Българска Дневница*. — Тоя вѣстникъ е почнѣлъ да излиза въ Нови-Садъ прѣзъ мѣсець Юний, единъ пѣтъ въ седмицата, изтѣзли сж всячко 19 броя, подъ редакцията на *С. Раковски*. Тоя вѣстникъ е билъ спрѣнъ отъ тамошнитѣ власти тъкмо тогава, когато се печаталъ 19-ия брой.

Биографическитѣ бѣлѣжки за *С. Раковски* се намиратъ при „*Дунавскій Лебедъ*“ (1860 година).

Ето програмата на „*Българска Дневница*“:

„По желаніѣ на нѣкои си родолюбцы рѣшили сме ся да издаваме политиченъ листъ на българскій языкъ гдѣ ще с' обнародва все що е важно, както и въ Сърбскій Дневникъ.

„Желаніе сіе прѣдприемнали сме радостно да изпълнимъ понеже чрезъ того начина Сърбскій и Българскій народъ скоро и больше щѣтъ ся упозна помежду си.

„У мѣсица Априла придидохмы надлежнѣ власти молѣжъ за това издаванье, и въ истое время расприводихмы такъвъ единъ листъ аки образецъ обявленія по нѣкоя си мѣста гдѣ Българи живѣятъ.

„Желаемое то допущеніе добили сме прѣди нѣколко дны. Добили сме и спомоществуватели отъ нѣколко си мѣста, а най-паче отъ Рухчукъ, Цариградъ, и Свищовъ.

„Хотя и да не ся е явило даже до сега толико количество спомоществувателѣхъ, колико може посрѣшна нуждныя разности за издаваны того листа, мы състоящій първы брой почвамы тойзи листъ и издаващѣмъ го рѣдовоно. Надѣимы ся, че родолюбцы Българи, извѣстивши ся сіе общеполезно тѣмъ дѣло, щѣтъ усърдно посрѣшна наше желаніе съ благородное тѣхно спомоществуваніе и отъ други страны, за да може да с' обдържи не само настоящій политични листъ, нѣ да го съдружимы и съ още единъ други любословенъ листъ всѣкъ недѣля, кой извѣстно, че ще носи первообразно народно Българско имя, и прѣдмѣтъ ще има разіяніе българскыя книженности, какъто явихмы въ първій листъ отъ объявленія нашего.

„Аустрія, въ кою земю тойзи листъ ся издава, живѣе въ пріятелство съ Турско. Така, нито мислиме, нито намъ е свободно на Султана како господаря. да нападамы.

„Мы щѣмъ открыва породы и престѣпленія на управители было духовны или свѣтскы; а най паче листъ нашъ имащѣ тойзи задатѣкъ, да народъ добіе правдѣ гражданскѣ, държавнѣ, църковнѣ, и народнѣ свѣсть; кабивающы му начинъ, чрезъ разна зла могутъ ся отбѣгна; трудящѣмся да пріятелы своего народа ушжтмы, какъ може да ся развіе въ просвященія гражданскаго и търговскаго живота за свои и държавнѣ ползѣ. Хатихумають хотя и по настоящему да ся одмаря, той ще ся оживотвори. Народъ българскы е голѣмъ пріятель просвященія, и любитель роде, и отъ сега прѣдстой му красна и лепа бѣдѣщность. Народно негово бытіе може му ся обезбѣдити, гражданскій животъ може му ся урѣди, църковны сегашны пороци и злоупотрѣбленія могутъ ся прикъса и уклони. Въ общѣ и прѣдстоящая дѣла Българомъ, коя изисквѣтъ да имѣтъ свои органъ (урѣдіе), кой нѣще зависва отъ непосредственнѣ волю на оная лица коя ся на царскѣ заповѣди не обзирѣтъ.

„Такъвъ органъ и застѣпленіе быще сей листъ. Кой желае да ся та цѣль больше и стално постизава, нека намъ изволи помощь за събиранье не само спомоществувателѣхъ, нѣ и нужднихъ дописаніеѣхъ. До колико ся бы могло ми идѣмы дописки награждити.

„Призовавамы родолюбцы българи учтиво, да ся поставѣтъ и потрудѣтъ за да и други спомоществувателы намъ найдѣтъ и расписъ на тѣхна имена испроводѣтъ по скоро, за

да бы и другъй научно-кнѣжевыи листъ могать колко по скоро да ся издава“ (гледай брой 1, стр. 1).

1858 година.

8. *Българскы Книжицы, повременно списаніе на Българскыя книжници.* — Почнѣло е да излиза въ Цариградъ прѣзъ мѣсець Януарій, два пѣти въ мѣсецьтъ, изѣзли сѣ цѣли четири годишници, подъ редакцията на *Д. Мутевъ, Д-ръ Ивана А. Богоровъ, Гаврила Кръстевичъ, Тодора Бурмовъ и Савва Филаретовъ*. Редактиранието на „*Българскы Книжицы*“ е почнѣлъ първо *Д. Мутевъ*, но понеже прѣзъ послѣднитѣ мѣсеци на 1858 година той се разболѣлъ, *Д-ръ Ив. А. Богоровъ*, който до тогава е помагалъ въ редакцията на „*Българскы Книжицы*“, поелъ върху си редактиранието на това списание и доискаралъ първата годишница. Цѣлата втора годишница (1859 год.) е редактирана отъ *Гаврила Кръстевичъ*. Третата и четвъртата годишници (1860 и 1861 год.) сѣ редактирани отъ *Т. Бурмова*, съ тая само забѣлѣжка, че послѣднитѣ двѣ книжки отъ четвъртата годишница сѣ изѣзли подъ редакцията на *Савва Филаретовъ*.

Димитръ Мутевъ е роденъ въ Калоферъ на около 1812 г. Първоначално се е училъ въ родното си мѣсто, а послѣ е отишълъ въ Москва, гдѣто е свършилъ историко-филологическия факултетъ. Отъ тамъ заминалъ за Берлинъ, постигналъ въ тамошния университетъ и получилъ учена степень докторъ на философията. Подиръ върналъ се въ Петербургъ и останѣлъ като професоръ на философията въ тамошния университетъ съ чинъ магистръ. Въ 1858 година той дошълъ въ Цариградъ по покана на Общината на Българската Книжница, за да редактира „*Българскы Книжицы*“, но въ началото на есенъта, по причина на болѣсть, заминалъ за Руссия и оставилъ редакцията на „*Българскы Книжицы*“ Богорову. На 1860 година той билъ повиканъ отъ училищния комитетъ въ Болградъ за директоръ на тамошната българска гимназия, гдѣто на 1864 г. умрѣлъ отъ охтика, която прѣзъ цѣлия животъ не му е давала спокойствие. Нѣкои утвърждаватъ, че Мутевъ държалъ много слаба и съ сурови керпичи построена къща въ Болградъ, каквито сѣ били всичкитѣ къщи тамъ, била е много влажна,

та той настинялъ и заболѣлъ отъ охтика именно въ тая къща. Димитръ Мутевъ е билъ единъ отъ ученитѣ българи и е познавалъ нѣколко язици. Той е зималъ участие въ българскитѣ вѣстници по него врѣме и е написалъ книгата: *Кратка естествени история*. Крайно съжаляваме дѣто неможахме да научимъ нѣщо повече за животътъ и дѣлата на Мутева.

Биографическия бѣлѣжки за *Д-ръ Ивана А. Богоровъ* се намиратъ при „*Цариградски Вѣстникъ*“ (1848 година).

Гаврилъ Кръстевичъ е роденъ въ гр. Котелъ на 1820 г. Първоначално той се е училъ въ родното си мѣсто, подиръ въ Цариградъ, а слѣдъ това на 1836 година заминалъ за Парижъ, гдѣто е училъ и свършилъ юридическия науки, на срѣдства отъ княза С. Богориди. Освѣтъ юридическия науки той се е занимавалъ съ изучаването и на историческата литература. Нѣколко врѣме слѣдъ завръщанieto му отъ Парижъ, той замѣнилъ С. Богориди въ управлението на островъ Самось въ продължение на 6—7 години. Слѣдъ това постъпилъ на служба по вѣдомството на правосъдието въ Цариградъ и достигналъ да бѣде членъ въ Върховното Сѣдилище (Ахкями Адлие), която служба изпълнявалъ до освобождението на България. По църковния въпросъ той е билъ единъ отъ добритѣ дѣйци българи. Когато се създаде бившата Источна Румелия, той биде назначенъ за Директоръ на Вътрѣшнитѣ Работи, а прѣзъ 1884 година, т. е. слѣдъ истичанieto на петилѣтния срокъ на Алеко Богориди, Г. Кръстевичъ биде назначенъ за главенъ Управителъ на Источна Румелия, която длъжностъ изпълнява до 6-й Септемврий 1885 година. Слѣдъ провъзгласяване на съединението на Источна Румелия съ България, той замина за Цариградъ, гдѣто и понастоящемъ се намира, вѣроятно, на турска служба. Освѣтъ въ „*Български Книжници*“ той е писалъ и въ „*Любословіе*“ и „*Цариградски Вѣстникъ*“. Написалъ е *Исторія българска подъ имя Уновъ* и доста важни исторически и филологически статии въ „*Любословіе*“ и „*Български Книжници*“. Той е прѣвелъ *Мудростъ доброго Рихарда* отъ Франклина, 1837 год., Цариградъ.

Тодоръ Стояновъ Бурмовъ е роденъ въ село Нова-Махла, Габровска околия, на 1834 година. Въ 1847 година постъпилъ да се учи въ Киевската Дух. Семинария на едно отъ дванайсетъ мѣста, исходатайствувани отъ Букурешкитѣ и Одесскитѣ българи у Императора Николай, за възпитание български младежи въ Русскитѣ духовно-учебни завѣдения съ *казенно* съдържание. Въ 1853 година прѣминжлъ въ Киевската Духовна Академия, гдѣто въ 1857 година свършилъ курсъ съ степенъ магистръ. Въ сѣщата година се завърнжлъ въ Габрово, гдѣто е билъ главенъ учитель отъ мѣсець Ноемврий 1857 г. до Февруарий 1860 год. Сътрудничеството му въ „*Български Книжници*“ и участието му въ полемиката противъ в. „*България*“ (1859 г.), който съвѣтваше българитѣ да се *присъединятъ* къмъ Римската църква, за да се освободятъ отъ игото на гърцкото духовенство, сж подбудили българската община въ Цариградъ да го покани за редакторъ на „*Български Книжници*“. Въ това врѣме той е билъ и учитель въ училището при българската църква. Билъ сжщо и членъ въ българо-гърцката коммисия, учредена отъ Високата Порта за разглеждане распрата на българитѣ съ Цариградската гърцка патриаршия. Отъ Септемврий 1863 година до Януарий 1865 билъ редакторъ на в. „*Свѣтъникъ*“, органъ на българскитѣ прѣдставители въ Цариградъ, а слѣдъ него редактиралъ собственния си в. „*Врѣмя*“. Въ 1867 година той постъпилъ при Руското въ Цариградъ посолство като драгоманинъ по българскитѣ работи. Въ пернодътъ отъ десетъ години (1867—1877 год.), той е публикувалъ двѣ анонимни брошури по българския църковенъ въпросъ, една подъ заглавие: *Братско обяснение на българинъ къмъ братията му българи*, печатана въ Букурешъ на 1867 година, а другата подъ название: *Проектитъ за разрѣшение българския въпросъ отъ патриарха Григория VI*, печатана въ Букурешъ на 1868 година; билъ е корреспондентинъ на газетата „*Москва*“, издавана отъ И. С. Аксакова, на „*Московскія Вѣдомости*“, издавани отъ Каткова и всичкитѣ му корресонденции сж били насочени противъ турцитѣ и гърцитѣ. Въ 1877 година, подиръ обявяването на войната, Бурмовъ билъ прикомандированъ при главноуправляющия гражданската часть, князь Черкаски до сключванието на Берлинския договоръ. Въ Юлий 1878 година билъ назначенъ за Пловдивски вице-губернаторъ. Въ 1879 г.,

подиръ избиранieto на българския князь Александра Батемберга, билъ единъ отъ петъ депутати, които се испратихъ въ Ливадия да поднесжтъ на избрания князь актътъ на избиранieto му. Въ Май 1879 год. билъ назначенъ за Софийски Губернаторъ, а въ Юлий сжщата година, като зане князь Александръ Батембергъ българския прѣстолъ, станжлъ Министръ-прѣдсѣдатель на първото българско министерство. Слѣдъ дождаването на второто министерство, той билъ назначенъ за членъ (коммисаръ) въ Вакувската Коммиссия, подиръ членъ и подпрѣдсѣдатель въ Върховния Кассационенъ Сждъ до края на 1881 година. Прѣзъ 1882 година той билъ членъ въ Държавния Съвѣтъ, прѣзъ 1883 година — Министръ на Финанситъ въ кабинета на рускитъ генерали, а въ Мартъ 1884 г. билъ назначенъ за членъ въ Кодификационната Коммиссия, гдѣто е стоялъ до края на сжщата година. Отъ тази дата насамъ Бурмовъ се занимава съ писателство (главно интересната *Българо-гърцката църковна распра*), ако трѣбва да се замълчи назначението му за Министръ на Финанситъ въ врѣменното правителство слѣдъ свалянието на Батемберга (1886 година). Въ първитъ двѣ народни събрания Бурмовъ е билъ депутатъ и е зималъ участие въ редактиранieto на в. „Витоша“ (г. 1879 година) и в. „Български Гласъ“ (г. 1880 година) до като той и М. Балабановъ се отцѣпихъ отъ консервативната партия и се присѣдинихъ къмъ либералната.

Савва Филаретовъ е роденъ въ Жеравна на 25 Октомврий 1825 година. Първоначално се е училъ въ родното сѣмѣсто, а подиръ отишълъ да се учи въ Куручешменското гърцко училище въ Цариградъ, слѣдъ което станжлъ учителъ въ Шуменъ. Като напуснжлъ учителството, заминжлъ за Цариградъ и отъ тамъ Александръ Екзархъ го испратилъ въ Одесса при Денкооглу и тоя послѣдния го е поддържалъ да се учи въ тамошната Гимназия и въ Московския Универестетъ, та въ 1856 година свършилъ по филологията. Подиръ това заедно съ Денкооглу дошълъ въ София и станжлъ учителъ въ тоя градъ. Заплата получавалъ отъ Денкооглу. Въ София Филаретовъ е учителствувалъ около четири години и въ това врѣме е билъ учителъ на французски языкъ и на синоветъ на тогавашния въ София паша, та поради това е добилъ репу-

тация и между турското население; но отпослѣ той билъ подозрѣвъ въ издаване на тайни и не е можалъ да стои повече въ България. Отъ София той заминалъ за Петербургъ и тамъ получилъ назначение за секретаръ въ Едринското Русско консулство, но Цариградски тогава руски посланикъ го задържалъ за чиновникъ въ тамошното посолство. Умрълъ е на 19-й Ноемврий 1863 година въ Кайро, Египетъ, гдѣто билъ отишълъ на лечение. Зималъ е участие и въ „*Цариградски Вѣстникъ*“ (гл. 1848 година). *Филаретовъ е написалъ изрвата свѣсна български елегия и е напечаталъ на отдѣлни книжки службата на св. св. Кирила и Методия.*—

„*Български Книжници*“ сѣ излизали безъ обявена программа. Разбира се обаче, че тѣхната цѣль е била да защищаватъ въобще църковната ни самостоятелностъ. Но понеже „*Български Книжници*“ е билъ органъ на Общината за Българската книжнина въ Цариградъ и понеже цѣлитѣ, които си бѣ задава тази община, проектираше да постигне главно чрѣзъ това списание, считаме за умѣстно да цитираме тукъ нѣколко пасажи отъ едно обявление на тази община, което бѣ тя обнародвала тогава, които пасажи, макаръ и да показватъ цѣльта на общината, опредѣляватъ едновременно съ какви намѣрени, съ какви цѣли сѣ основали списанието самитѣ му учредители:

„Дѣто българскитѣ училища и цркви, които отъ день на день сѣ умпожаватъ, нѣматъ потребнитѣ книги: дѣто че колкото книги има на български ставатъ много скъпи; дѣто че има много добри книжки прѣведени или съчинени и стоѣтъ не напечатани; дѣто най-сѣтнѣ прѣводителитѣ или съчинителитѣ пишатъ българскитѣ книги съ единъ езикъ и правописанье не свойствени на българитѣ, сѣ работитѣ дѣто докараха мисльта на горѣреченитѣ лица (Д. Цанкова, К. Маринова и К. Славчева) да основатъ една община за Българската Книжнина, която Община ще се грижи:

„1. Българскитѣ училища и цркви да могатъ да придобѣтъ потребнитѣ си книги, и то съ една малка цѣна.

„2. Да се събере народниятъ български езикъ и мислитѣ на ученитѣ за какъ да се пише българскитѣ езикъ, за да могатъ тѣзи двѣ нѣща да станатъ водачи на онѣзи дѣто пишатъ български.

„Потрѣбата за една таквази Община още по-голяма става, като се помысли, че помощта за Народната Книжнина на сѣки единъ народъ у турското царство, полѣзува само отъ духовната му властъ; за нашето злочестіе, грѣцката духовна властъ, нѣ само не дава тая помощъ, а още я и воспира, ако се покаже отъ нѣкои частни лица. Нѣ да речемъ и това, че частнитѣ лица, колкото и да се мжчжтъ за тая помощъ, нити могатъ сполучи да придобѣжтъ онова, което го ище нашата книжнина, нити пакъ могатъ да докаражтъ онова, което трѣбува и което прилича да се придобіе за Книжнината ни. Остава само една Община да изпълни това съ вещественната и умственната си помощъ.

„Тая община като се отговори на горѣреченитѣ работи, тогази блѣгарскіятъ народъ се казува, че врѣви по стѣлките, дѣто му ги показува неговото правителство, неговтъ господаръ: тогази блѣгарскіятъ народъ ще доде на редтъ, на който се намиражтъ и другитѣ народи, съ които той живѣе у едно отечество и подъ единъ господаръ. — Ето краіятъ дѣто ще го гони тая Община да го стигне“ и пр. По-долу въ сѣщото обявление четемъ: „Едно събрание станж отъ членоветѣ на Общината прѣзъ три мѣсеца, и отрѣди:

„1. Да се извади прѣво единъ Мѣсецословъ за 1857 година. Този Мѣсецословъ да се напише и да се извади на свѣтъ отъ членоветѣ дѣто се намиражтъ веке у Общината. У него да се извѣсти за Общината на Блѣгарската Книжнина.

„2. Слѣдъ Мѣсецословтъ членоветѣ на Общината да фанжтъ да изважджтъ едно Періодическо Списанье за Блѣгарската Книжнина. Това списанье да съдрѣжава работи дѣто ги ище Общината. То ще бжде съчево на Общината“ и пр.

1859 година.

9. *Българія, вѣстникъ за Блѣгарскыты интересы.* — Почнажъ е да излиза въ Цариградъ прѣзъ мѣсець Мартъ, единъ пѣтъ въ седмицата, излѣзли сж цѣли четири годишнини, една отъ които малкия листъ, подъ редакцията на *Драгана Цанковъ*. Вѣстникъ „*Българія*“ е спрѣлъ да излиза въ края на мѣсець Мартъ 1863 година. Въ „*Българія*“ сж зимали участие всички почти интеллигентни блѣгари въ Цариградъ и по областитѣ.

Драганъ Цанковъ е роденъ въ гр. Свищовъ на 1828 година. Първо се е училъ въ родното си мѣсто, а подиръ се е училъ въ Руссия и Виенна. Отъ Виенна той е отишълъ при брата си Антона Цанковъ въ Букурещъ, а отъ тамъ, слѣдъ кратко врѣме, заминалъ за Цариградъ, гдѣто на 1857 година станалъ педагогъ въ французското училище на Бебекъ, на Босфора. Въ сѣщата година съ покойния Боянъ Мирковичъ отъ гр. Т. Пазарджикъ основали българска печатница въ Цариградъ — Галата, въ католическия манастиръ Сенъ Бенуа и почналъ да редактира вѣстникъ „*България*“, въ която печатница се печатало и периодическото списание „*Български Книжници*“ (гл. 1858 година). Чрѣзъ в. „*България*“ Д. Цанковъ е съвѣтвалъ българитѣ да се присъединятъ къмъ Римската църква и по тоя начинъ да могатъ да се освободятъ отъ игото на грцкото духовенство. Хидилъ е въ Римъ съ Д-нъ Георги Мирковичъ и съ дяконъ Рафаель отъ Стрѣлецъ, Панагюрска околия, бивши дяконъ на Велешкий Авксентий (Тоя Рафаслъ по-късно станъ духовенъ началникъ на униатитѣ) за рѣкополаганнето на Българо-Униятския архiereй *Иосифъ Соколски*. Слѣдъ отвежданieto на Соколски въ Одесса, което направилъ П. Р. Славейковъ, Д. Цанковъ билъ назначенъ отъ Турското правителство въ Свищовъ за драгоманинъ и директоръ на пасাপортитѣ. Като се съставила Дунавската областъ (1864 година), билъ повиканъ отъ *Митхатъ-паша* въ Руссе и тамъ основалъ провинциалната печатница, на която билъ директоръ. Наскоро слѣдъ това билъ назначенъ за Инспекторъ при управлението на турскитѣ параходи по Дунава. Подиръ това билъ назначенъ за дѣйствителенъ членъ въ провинциялния Апелативенъ Търговски Сѣдъ въ гр. Руссе, а слѣдъ туй — Сѣбститудъ на Държавния Сѣвѣтъ въ Цариградъ. Въ това врѣме е билъ и учителъ на българскій языкъ въ Лицея и членъ въ Екзархийския Сѣвѣтъ. Послѣ това Турското правителство го е назначило за помощникъ на Губернатора въ гр. Нишъ, а по-късно и въ гр. Видинъ. Прѣзъ 1873 година станалъ адвокатинъ въ гр. Руссе и учителъ на французскій языкъ въ тамошното българско училище; но по поводъ затваряннето на грцката църква въ тоя градъ, Д. Цанковъ билъ пратенъ на заточение въ Цариградъ, гдѣто и останалъ до търгваннето му съ М. Балабановъ по европейскитѣ Дворове. Той избѣгалъ отъ Цариградъ въ Виенна, слѣдъ като турското правителство

е подушило, че се правят махзари, а подиръ него и Балабановъ направилъ същото. Отъ заточението му въ Цариградъ до това му ходение по Европа, той билъ прѣгледвачъ на български и други книги въ Bureau de la Presse, прѣподавателъ въ царския лицей и пр. Въ врѣмето на Русската окупация той билъ Вице-Губернаторъ въ г. Търново и депутатъ въ първото Велико Народно Събрание въ тоя градъ. Слѣдъ това малко врѣме е билъ Окрѣженъ Управителъ въ Варна и подиръ Български Агентинъ въ Цариградъ. Въ второто министерство (първото либерално, 1880 година) бѣше прѣдсѣдатель на Министерский Съвѣтъ и Министръ на Външнитѣ Дѣла и Исповѣданията, а подиръ — само Министръ на Вътрѣшнитѣ Дѣла и то за твърдѣ кратко врѣме. Слѣдъ прѣврата на 1881 година той станъ учитель въ Софийскитѣ народни училища, а въ края на същата година биде арестованъ и заточенъ въ гр. Вратца, но прѣзъ 1883 година биде освободенъ отъ тамъ и веднага станъ Прѣдсѣдатель на Министерский Съвѣтъ и Министръ на Вътрѣшнитѣ Дѣла до 1884 година, когато се състави новъ кабинетъ въ гр. Търново. Послѣ 9-й Августъ 1886 година той билъ два дни Министръ безъ портфейлъ въ първото тогава приврѣменно (революционно) правителство, съставено слѣдъ свалянieto на княза Александра Батемберга. По настоящемъ той живѣе заграница. Д. Цанковъ е билъ редакторъ на в. „*Источно Врѣме*“ (гледай 1874 година), „*Рѣководителъ*“ (гледай 1873 година), „*Читалище*“ (гледай 1870 година) и е писвалъ и въ други български вѣстници. Той е прѣвелъ „*Тъмницитѣ ми*“ отъ Силвио Пелико, и *първъ е подигналъ чръзъ „Читалище*“, (гледай 1870 година) *въпросъ за забавачницитѣ у насъ*. А написалъ *Кратка Българска Исторія*, Цариградъ, 3-то издание е отъ 1868 година и *La Bulgarie* (заедно съ г. Балабановъ) Londres, 1876 година.

Ето програмата на в. „*България*“:

† Въ обявленіето на *България* показаме колко годѣ състав-тъ, когото ще слѣдваме за уреждане то ѝ, пованихме милоты си съотечественници да подкрѣпятъ и задържатъ това дѣло кое ще обема всички ты интересы относительно за Българскыйтъ народъ. Наистина, що има по красно отъ едно дѣло кое-то, като ся труди да представи прѣдъ очи-ты на читателя

си състояние то на разны-ты царства, влиза въ сърдце-то на отечество-то му, открива болки-ты му и му показва причинный-тъ цѣрь! То е като едно свѣтило, все то хвърга на сѣкадѣ лучы ты си и съживява сичко що е околѣ него. Като се застоимъ въ тия предѣлы, ще вѣнчѣмъ прѣвото си издание съ нѣколко въпросы много важны и които е полезно да рѣзрѣшимъ. Духъ-тъ чловѣчески е любопытенъ да познае щастіе-то си, да научи причины-ты кои то прѣпятствуватъ на добро-щастіе то му или кои то му помагатъ, причины на които слѣдствія та видимъ. Трѣси, испытва, качва се отъ степенъ на степенъ и напостѣдъкъ като отерые онова кое то му бѣше като тайнство, тогава усѣща, незнамъ какъвъ видъ благодареніе. Това сме сега помислили и като изгѣдаме настояще то врѣмя ще забѣлежавае пристойны ты мѣрки за въ бѣдѣ. Прочее, кои сѣ причины ты за наше то ненапрѣдваніе? Кои сѣ срѣдства та съ кои то можемъ да надвѣемъ на тия мѣчнотіи? Ето кое ще стане прѣдметъ-тъ на изложеніето ни.

„За да сѣдимъ съ непристрастіе прѣвѣмъ точка. дѣлжны сме да си туримъ между два народа съвсѣмъ разни въ чувства-та си, раздѣлени отъ вѣкъ народность-та си и сѣединени въ вѣроисповѣданіе то си, между два народа кои то почти отъ десѣтъ вѣкове сѣ въ сношеніе и немогатъ да си съгласятъ страсти-ты; съ еднѣ рѣчь Българи и Гърци. Българи ти, спорѣдъ свидѣтелство то на най-вѣрны-ты писатели, сѣ просто-душни, ученолюбиви, вѣрни на Господаря си и пазители на бащинны-ты си качества. Явно е че ще си докараме хулы отъ сичкы ты однородцы ако думахмѣ толкова и за гърцы ты, и бѣхмѣ излѣзли отъ вѣнъ здравый-тъ умъ и говорили противъ истинѣ тѣ и противъ свѣсть тѣ си. Какъ-то си види, тѣ не слѣдватъ общы ты законы на природѣ тѣ, излѣзли отъ рѣцѣ ты на единъ другъ Създателъ и кои-то, като вървѣтъ по единъ съставъ цѣло противенъ на други ты народы, мѣчатъ се да подчинѣтъ праводушіе то на кривость тѣ, чувства та на сърдце то на незнамъ какви страсти, и за да скратимъ да направятъ Българи ты подобны на тѣхъ. Видите ли, родолюбиви, въ какво състои тайнѣ тѣ на сичкѣ тѣ фанариотска политикѣ! Прѣва причина която мислимъ да е най-главната. Но ные ся радваме да дадемъ таж похвалѣ на родъ-тъ си: че е увардилъ, съ съ толкосъ усилія, тоя даръ който е положилъ въ сърдце то и на най-дивый-тъ чловѣкъ: говоримъ

за народность тж. На какво прилича она кои то ся отрича отъ народность тж си!

„Като сж зели едно началство врѣхъ Българи ти, кое то желая да науча отъ кого, мъчителство то, ако треба да говоримъ противъ евангеліе то, е станало дѣль-тъ имъ; като на-мѣрели едно стадо безъ пастырь, дождъ му млѣко то безъ да му даждъ хранж. Гдѣ сме до сега видѣли хора да просвѣтатъ единъ народъ безъ да знаждъ языкъ-тъ му? Гдѣ сме видѣли мучителство то да роди любовь? Христось имъ дума: „бждѣте сладки и смирени.“ Отъ тамъ ные сме гы познали за неговы ученицы. Но да ли на тѣхъ не дума: „идете и учѣте сичкыты народи.“ Аво е тамъ, защо не ни учятъ? Или ако не е тамъ, защо се наематъ противъ заповѣдъ тж му да ни учятъ? Защо сж ся подгрѣбили да управлявать и наставлявать едно стадо на което не щѣтъ да оцѣнятъ природж тж, языкъ тѣ и тыя движенія на сърдце то съ кои то да го усвождъ. Лѣкарътъ не дава цѣрь освѣнъ кога добрѣ испита болѣсть тж. Нищо не можятъ врѣхъ духъ-тъ, до гдѣ не го добрѣ познаждъ. Искать да ся издигнждъ, нещѣтъ да ся снематъ до най-простытъ народъ, за да му вдухнждъ ученіе то. Отъ тыя белѣжки нека познаемъ гордость-тж на столъ тж патріяршескы. Втора причина.

„Това не е само, то поне бы ны утѣшило. Но смъртни завистници на Българи ты, които искать да дръждъ подъ иго то на една неученность, старци ты на великж-тж църквж турять въ дѣйствіе сичкыты си трудове, употрѣблявать сичкыты срѣдства да умрътвять ученолюбіе то въ сърца та ни. Друго и послѣднѣо прѣпятствіе.

„Прочее, за да съкратимъ какво то изложихме ще речемъ, прѣво, че е нужно и полезно да се дръжимъ у една власть доволна да ны истѣщава. И таж власть гдѣ ся намира? Въ лице то и столъ-тъ на Милостиваго Нашега Господаря Султана-Абдулъ Меджита, кой то като единъ баща се труди да уголѣми благошастіе-то на чеда-та си. Треба като рѣчи, да ся прилѣпимъ у правителството което ни показва толкосъ добрины. Тогасъ, дерзаемъ да кажимъ, като удобри прошенія-та ни увѣрени сме, че не ще отрече нищо на най-вѣрны ти си подданници. Неговы ты грыжи за насъ сж ся доста явиле и ные не бы имале доволно признателность за да му благодаримъ. Като му дадемъ наши-ты сили, като му представимъ

наши-ты нужды, ще исчерпаме отъ него дързостѣтъ и силѣтъ, кои то ще употребимъ противъ непріатели-ты си. То нека бжде срѣдоточіе то гдѣто да се свършватъ сички ты ни подлозы, отъ гдѣ то да излизатъ сички ты ни помощи за образование то и напръдваніе то на българскый-тъ народъ.

„Второ, че Българити отъ състояніе то, гдѣ то ся намиратъ, отъ еднакъ-тъ гласъ на сички-ты народы и на цѣль-природѣ, иматъ събѣкъ права да искатъ една особена іерархія която да ся труди за доброто имъ. Свидѣтелство то на сичкѣтъ Исторіѣ е тука съгласна да одобри и потверди предложеніе то и ценіе то ни. Апостоли ти непроповѣдваха никакъ по Еврейски въ други ты чюжды дръжавы; Кирилъ и Методій ся пратихъ да просвѣтътъ Славянскы тѣ племена, защо то крайно познавахъ языкътъ. Едно духовенство отъ нашъ родъ е много нужно. Полза та на тоя въпросъ ще ни даде другъ пакъ благовреміе да я развиемъ по на дълго и да я потвердимъ по ясно. Мысль та ни за сега е за да прѣгледваме слѣдствіята, кои то естествено происждатъ. Нека почнемъ.

„Можемъ сега да кажемъ, съсъ събѣкъ дерзость че отъ тыя двѣ срѣдства зависи напръдѣкъ-тъ ни и въ нравственны-ты и въ вѣроисповѣдны-ты и въ душевны-ты ни силы. Цѣль-та ни не друга освѣтъ да разбудимъ и туримъ въ дѣйствіе тыя чувства и добри качества. Събой знай че поставеніе то на училища та е кое то ги обработка и развива; събой знай за да се запази това, трябва едно начялство да ги настоява. Е! какво по-сѣжялтелно и по-старателно можемъ намѣри отъ начялство то на Негово Величество С. А. — М. Но Іерархія та, коѣ то искаме що служи на това? Богъ кога то говори чрѣзь уста та на пророка Малахія дума: „свѣщенникъ-тъ е пазитель-тъ на наукѣ тѣ.“ Богъ ся отправяше на свѣщенникъ на ветхый-тъ завѣтъ. За това хрістіанство то кое то е точный-тъ и свършений-тъ образъ на онова духовенство трѣба да усьвършенствува по-добрѣ таѣ истинѣ. Четемъ още въ исторіята на стары-ты вѣкове кога то хрістіанство то ся показва, четемъ, че духовенство то само упазни въ монастыры ты писмены ты останки на народы ты; то ги уварди отъ упостошеніе то на варвары ты и ги прѣдаде на послѣдны ты врѣмена. Безъ него, врѣмя то и обстоятелства та бы поразили тыя безцѣнны произведенія на челоѣческый-тъ умъ. И знаемъ каква свѣтлина хвърли Хрістіанство то врѣхъ свѣтъ-тъ. То го истрыгна

отъ темнинѣ-тъ и прѣльсть тѣ гдѣ то живѣме. Слѣдователно едно духовенство отъ наша кръвь е само възможно да ни даде сичко що може да ни просвѣти.

„Но нѣкой ще се попита, и праведно: ные сами, съ наши ти списанія и трудове можемъ ли стигнѣ степенъ тѣ кого то си науяваме? Не. Мыслимъ по-угодно да исчерпаме изъ чужды ты писатели сичко кое то е добро, да подражаемъ сичко кое то ни ползува. Както чловѣкъ избира онова кое то може да му дава животъ и го употребява за хранѣ тѣ си, тѣй и ные не треба да грабимъ сичко кое то намѣримъ. Мѣдрость та е полезна на сичкы ты работы. Лѣжливо то, украшено съ красны шарове ни измамва, и тогава не видимъ истинѣ тѣ коя то е просто изложена. И това вмѣсто да ни ползува, напротивъ ще ни повреди.

„Тѣй, Господіе, неотдѣленіе отъ Господаря си, поставеніе то на едно Българско духовенство кое то да ся занимава за напрѣдѣкъ-тъ нравственъ, писменъ и душевенъ на народъ-тъ ни, умѣренность кога заемаме отъ други ты народы за съставиніе то на писменность тѣ си, тѣ съ срѣдствата които намѣрихме до сега.

„Такива и други подобни сѣ въпроси ти кои то ще занимаватъ *Българія*. Като оставимъ на страна сичко кое то може да не угоди на здравый-тъ умъ, ще представимъ истинѣ тѣ съ неуборимы доказателства. Нищо нема по-красно отъ истинѣ тѣ. Ще я трѣсимъ чрезъ сичкы ты логически разсѣженія, съ сичкы ты исторически случкы. И тогава надѣваме ся, да откриемъ булото кое то отъ толкосъ време покрыва очиты на нашій-тъ родъ, було кое то велика та Църква е метнала за да стори невидимы меркы ты си. Трудъ-тъ е голѣмъ, не ны е срамъ да кажимъ; но милото ни отечество другояче не може да се откъсне отъ строго то иго на фанариотско то мѣчителство. Но грижи ти пи да не сѣ суетны, молимъ читатели ты да дадѣть малко повече вниманіе и още повече дѣйствіе и да ни прѣдложатъ мѣнотій-ты кои то ще срѣщнатъ. Почитае отъ сичко сърдце тѣя благородны чюства, защо то тогава ще наситимъ духъ-тъ и ще направимъ истинѣ тѣ пояснѣ. Напослѣдѣкъ, увѣрени сме че мили ти съотечественници ще пазятъ еднѣ дълбокъ признателность къмъ попечителный-тъ Господарь Султанъ-Абдулъ-Меджитъ.“ (Гледай брой 1, година 1, страница 1 и 2).

1860 година.

10. *Вратски Трудъ. Съ иждивение-то на Московски-те Българи* (списание). — Почнало е да излиза въ Москва прѣвъ мѣсець Януарий, неопредѣлено въ какъвъ срокъ, изгѣзли сж всичко 4 книжки. подъ редакцията на *Васила Поповичъ* и *Райса Ивановъ Жинзифовъ*. Първата книжка е редактиралъ *Поповичъ*, а слѣдующитѣ *Жинзифовъ*. Списанието е имало слѣдующето мотто:

„Бащино огнище не оставай
Стари обичай не презирай“

„Раковски“.

„Попѣй ми, Славке ле попѣй ми
Изъ едно гърло два гласа

Изъ една уста двѣ думи . . .“

„Народ пѣсня“.

Василъ Поповичъ е роденъ въ Браила (Румжния) въ 1832 година. Родителитѣ му били отъ Ямболъ, но се прѣселили въ Румжния на 1830 година. Първоначално се е училъ въ Браила на Гърцки едно по друго у даскалъ *Трифона*, а слѣдъ смъртта му, у брата му даскалъ *Иванча* — българи, съврѣмenni прѣселенци отъ Карнобать. На 1841 до 1845 год. училъ се въ Румжнското училище на румжнски, на гърцки, а послѣдната година и на славянски. Отъ 1846 до 1848 год. училъ се въ училището на Никола Стефановича (отъ Габрово), който въ сжщото врѣме съдържавалъ и пансионъ за момчета отъ всичкитѣ народности, а прѣимущественно за българчета отъ града Браила. Прѣвъ годинитѣ 1848/9 50 билъ помощникъ на главния писаръ въ канцелярията на Английското Консулство отъ Браила—Галацъ. Отъ 1851 до 1857 год. В. Поповичъ се е училъ въ Киевъ, именно до 1856 година въ II Киевска Гимназия, а послѣдната година 1856/57 въ Киевския Университетъ Св. Владимира, по Историко-Филологическия Факултетъ. Поради оскъднитѣ срѣдства за съдържанieto си, принуденъ е билъ да се завърне въ Браила и само на слѣдующата 1858 година можалъ отъ ново да отиде, но вече въ Москва, за да слѣдва образованието си въ сжщия Факултетъ. Слѣдъ завръщанието си изъ Москва, на 1861 година билъ поканенъ отъ училищното настоятелство на гр. Болградъ за учителъ при наскорооткритото централно училище. гдѣто

е учителствувалъ до края на учебната 1865 година. Слѣдъ оттегляването му отъ това училище, занимавалъ се съ прѣподаване частни уроци въ Браила, а въ 1872 (въ началото ѝ) отишълъ въ Велесъ, гдѣто е учителствувалъ до края на 1874 учебна година. Отъ началото на учебната 1874/5 година билъ поканенъ за учителъ отъ настоятелството на Пловдивскитѣ училища; тукъ е учителствувалъ до 1877 година, а слѣдъ освобождението билъ назначенъ казначей при Пловдивското Град. Общинско Управление. Съврѣменно въ всичкото траяние на Русската школа въ Пловдивъ, билъ прѣподавателъ въ таа школа, а слѣдъ прѣобръщанието ѝ въ юнкерско училище миналъ въ София, гдѣто останалъ штатенъ прѣподавателъ при Военното училище до 1 Мартъ 1884 година. Освѣнъ това прѣзъ 1880 година билъ избранъ депутатъ отъ Силистренския окръгъ, а въ 1881 година и учителъ на българский языкъ на бившии Български Князь Александръ Батенбергъ. Прѣзъ 1883 година е билъ членъ на *Учебний Сѣтъ* при Министерството на Народното Просвѣщение, а прѣзъ учебнитѣ 1889/91 години — като врѣмененъ управителъ на градскитѣ народни училища въ Самоковъ, гдѣто прѣбивава съ семейството си отъ 1887 година насамъ. Литературната дѣятелность на В. Поповичъ захваща отъ „*Русская Бесѣда*“ въ Москва (1859/60 година). Писвалъ е повѣсти и стихове, дори и една комедийка (Яровъ). Обнародвалъ е критически статии въ „*Читалище*“ (гледай 1870 година), „*Периодическо Списание*“ (гледай 1870 година). Стихотворенията му сѣ напечатани въ „*Братски Трудъ*“, „*Общи Трудъ*“ (гледай 1868 год.), „*Българска Пчела*“ (гледай 1863 година), „*Шутошъ*“ (гледай 1873 година), въ Софийскитѣ календари за 1879 и 1882 год., въ „*Марица*“ (гледай 1878 година) и „*Български Гласъ*“ (гледай 1880 година). Освѣнъ тѣхъ има отпечатана книгата *Дѣтска Гусла*, Пловдивъ III изд. 1883 година и *Конспектъ* по българский языкъ, София, 1883 година. Зималъ е участие въ „*Витоша*“ (гледай 1879 год.), „*Селянинъ*“ (гледай 1879 год.) „*Балканъ*“ (гледай 1883 година) и пр.

Райко Ивановъ Жинзифовъ е роденъ на 1839 година въ едно отъ Битолскитѣ села. Погрѣшно до сега сѣ утвърждавали, че той е роденъ въ гр. Велесъ. Първоначално той се училъ при баща си въ Битоля (баща му е получилъ универ-

ситетско образование въ Атина), който билъ тамъ учителъ на гърци, но когато въ 1863 или 1864 година *Д-ръ Мишайковъ* подигналъ българския въпросъ въ Битоля, бащата на Жинзифовъ станалъ учителъ въ българското училище въ тоя градъ, състояще отъ една стая при гърцкото училище. Баща му го е научилъ, разбира се, повече на гърци, отъ колкото на славянски. На 1855 година той станалъ учителъ въ Прилепъ, а на 1857 година за такъвъ въ Кукущъ. На 1858 година той оставилъ Кукущъ и заминалъ за Москва да се учи. Славянския Благотворителенъ Комитетъ въ тоя градъ приелъ да го издържа и на 1860 година Жинзифовъ издържалъ экзаменъ по предметитъ на гимназически курсъ и се зачислилъ като студентъ на историко-филологическия факултетъ на Импер. Московски Университетъ. На 1864 година той свършилъ университетския курсъ съ степень *кандидатъ*. Слѣдъ това той се е занимавалъ съ учителствуване и книжовни трудове. Билъ е прѣподавателъ на елинския езикъ въ Лиция на *Цесаервича Николия*, а сѣщо и въ нѣкои отъ Московскитъ гимназии. Билъ е тоже и членъ на Славянския Благотворителенъ Комитетъ. Въ 1863 година той издалъ своята *Нова Българска сбирка*. Въ рускитъ журналы: „*День*“, „*Православное Обозрѣніе*“ и „*Московскія Вѣдомости*“, е писалъ цѣль редъ статии за да докаже българското право на народната иерархия и безосновността на гърцкитъ претенции, и е расправялъ на руската публика какво е състоянието на българския народъ и отъ какво се нуждае тоя народъ. Въ 1867 година той отпечата въ в. „*Время*“ редактиранъ отъ Бурмова въ Цариградъ (гледай 1865 година), една дълга статия, подъ заглавие: *Отношенията на Византийскитъ Императори къмъ България въ царствуванието на прѣдпослѣдний български царъ Александра Асѣня*. Прѣдъ това писалъ е стихове въ „*Българскы Книжници*“ (гледай 1858 година), а въ 1870 година издалъ поемата си изъ македонския животъ *Къраваа кошула*. По-сетнѣ той писалъ стихотворения въ Цариградското периодическо списание „*Читалище*“ (гледай 1870 година), въ Браилското „*Периодическо Списание*“ (гледай 1870 година) и въ в. „*Вѣкъ*“ (гледай 1874 година). Той е билъ главенъ сътрудникъ на *Гербеля* въ съставянieto на българския отдѣлъ отъ неговата книга: *Поезия Славянь*. 1871 година. Писалъ е и въ „*Общъ Трудъ*“ (гледай 1868 година), а прѣвелъ на руски *Древная болгарская пѣсня объ Орбелѣ отъ Ст. Вер-*

ковичъ, издадена отъ *В. А. Дашковъ*, Москва, 1867 г., 49 стр. *Жинзифовъ* е умръль въ Москва на 15-й Февруарий 1877 год.

Въ списанието „*Братски Трудъ*“ нѣма напечатана програма, обаче всѣки може да узнае какви патриотически побуждения сж карали издаването на това списание, като прочете цитиранитѣ по-горѣ два стиха:

„Бащино огнище не оставай
Стары обичаи не презирай“.

11. Дунавскый Лебедъ, *гражданскы, любословны и забавны вѣстникъ*. — Почнѣлъ е да излиза въ Бѣлградъ прѣзъ мѣсецъ Септемврий, единъ пѣтъ въ седмицата, излѣзли сж цѣли двѣ годишнини, подъ редакцията на *С. Раковски*. Въ него сж помѣствани статии и на французски языкъ.

Савва Стойковъ Раковски е роденъ въ с. Раково, Котленско, на 1818 година. Първоначално той се е училъ въ Котелъ (още когато билъ малъкъ Раковски, баща му се прѣселилъ въ Котелъ), подиръ въ Карлово, а на 1830 година родителитѣ му го пратили въ Цариградъ въ едно заведение гърцко, гдѣто прѣстоялъ 4 години. *Князъ Богориди*, като забѣлѣзалъ способности у Раковски, пратилъ го на свои разноски въ Атина. Като свършилъ Гимназията на 1838 година отишълъ въ Парижъ и стоялъ тамъ двѣ години, прѣзъ което врѣме той изучилъ французския языкъ. Въ Парижъ Раковски е трѣбвало да учи юридическитѣ науки, но той напуснѣлъ училището и се върнѣлъ у дома си съ мисълта да работи за освобождението на България. Прѣзъ лѣтото на 1841 год. той живѣялъ въ Браила въ къщата на единъ гъркъ, на име Ставри. Прѣзъ мѣсецъ Августъ 1841 година (Раковски билъ учителъ въ Браила въ едно гърцко училище) се случило едно много забѣлѣжително приключение. Едно непознато лице, облечено въ сърбска униформа, забило, посрѣдъ Браилската чаршия, едно сърбско знаме и записвало доброволци. Неговия глашатай обикалялъ Браилскитѣ улици съ тѣпанчето си и извѣствявалъ на браилчани, че на чаршията се записватъ доброволци за да минѣтъ Дунава и да избавѣтъ християнитѣ отъ робство. Това траяло три дена наредъ. На четвъртия денъ, по шесть

часа вечерята, цѣла Браила се била събрала край Дунава за да види прѣминаването на доброволцитѣ въ Турция. Доброволцитѣ били около четири стотинѣ души. всички българи, съ исключение на трима арнаути и единъ гъркъ. Всички били въоръжени съ оръжия отъ *битъ-назаръ*. На двадесетъ лакти отъ брѣга на Дунава стоялъ каика на нѣбого си *Балдуина*. Солунски търговецъ и който го билъ далъ съ кирия на офицерина съ сърбската униформа. Капитанина на тоя каикъ се билъ казвалъ Маноли Периготи, но той билъ отстапилъ капитанството на казания сърбски офицеръ. Смѣстили се само половината отъ доброволцитѣ, а другата половина останала да мине на втория пѣтъ. Щомъ се дигнала дѣската, по която доброволцитѣ влѣзли въ каика, полковника Енгелъ, воененъ комендантъ на Браила, пристигналъ на брѣга съ двѣ роти войска, който като разпрѣснѣлъ публиката и доброволцитѣ, що сж се намѣрвали на брѣга, искумандувалъ на войницитѣ да гърмѣтъ и върху доброволцитѣ въ каика, когато водата влачела полегичка на долу. Злочеститѣ доброволци, като видѣли, че ги убиватъ, започнали първо да викатъ, а послѣ и тѣ почнали да гърмѣтъ и убили нѣколко власи. По долу каика засѣднѣлъ на пѣсъка срѣдъ Дунава и тамъ било извършено друго прѣдательство: каика пробили и кормилото му махнало. Мнозина българе се притекли на помощ на нещастниците доброволци и до вечерята испокрили се въ града.

Прѣзъ това врѣме четирма приятели сж държали Раковски прѣдъ вратата на единъ дюкянъ, не далеко отъ мѣстото, гдѣто се извършило това безчеловѣчие. Раковски искалъ още тогава да убие Енгеля, по приятелитѣ му не сж го оставили, а сж го закарали у дома му и сж нагласили работата да го непускатъ да излѣзне. Слѣдъ това приключение той е лѣжалъ два мѣсеца боленъ. На Ивановъ денъ вечерята Раковски и Ставри гъркѣтъ, сновели по улицата, гдѣто е живѣлъ Енгелъ. Прѣдъ портата чакала една хубава саня. Точно на деветъ часа и половина излѣзналъ отъ портата единъ офицеринъ, облѣченъ съ руски воененъ менчиковъ, вратника на който билъ дигнатъ на горѣ и закривалъ всичкото му лице. Като се качилъ на санята, гърмнало се единъ пищовъ, чулъ се единъ викъ и всичко утихнало. Санярина, като чулъ гърмежа и като видѣлъ, че офицерина се захлюпилъ на очитѣ си, ударилъ конѣтъ и занесълъ тѣлото на полицията. Раковски търгнѣлъ по улицитѣ

за да утадожи сърцебиението си, а Ставри се върнахъ въ къщи. Слѣдъ него влѣзли въ къщата му трима жандарми и го задигнахли. Санярина го познахъ и го издалъ на полицията. Раковски като се върнахъ у дома, научилъ се за участието на Ставри. Но слѣдъ десетъ минути той влѣзълъ въ полицията, отворилъ вратата отъ канцеларията на полицмейстера и останалъ смаянъ като видѣлъ полковника Енгелъ здравъ и читавъ, до него полицмейстера, отъ другата страна прокурора, до него единъ писаръ, на срѣща имъ Ставри вързанъ, а на една маса тѣлото на майора Петрачески, лицето на когото се освѣтявало отъ двѣ вощеници, които горѣли до главата му. Раковски изведнажъ разбралъ погрѣшката. Когато той отворилъ вратата, всички се обърнали къмъ него, даже и Ставри се обърналъ да види кой влиза; но Раковски влѣзналъ веднага, доближилъ се до Петраческа, поплонилъ се до земята и цалувалъ дѣсницата на мъртвия.

— Кой си ти? Какво търсишъ? сърдито извикалъ полковника на Раковски. Той обаче се доближилъ до писалицето и спокойно отговорилъ:

— Азъ се казвамъ Сава Македону (така се викалъ тогава Раковски) и съмъ убиеца на злочестия майоринъ.

— Скоро вѣнъ, извикалъ Енгелъ, ти си лудъ, махни се отъ тука, ние знаемъ кой е убиеца—ето го вързанъ!

— Не е истина, възразилъ пакъ Раковски, съ по-високъ гласъ — убиеца съмъ азъ, а този чловѣкъ е невиненъ; той ми е близенъ приятель, той ми е роднина и иска да ме спаси отъ наказанието, та зема вината върху си.

Всичкигъ захванали да се огледватъ. Ставри отъ своя страна билъ много благодаренъ, че Раковски самъ се обвинява. Той никога не би прѣдалъ приятеля си, особено, че той самъ убилъ майорина, но понеже извършилъ това прѣстѣпление отъ приятелство къмъ Раковски, а не отъ нѣкоя по-висока мисль, захванало да му става мъчна тая роля на политически мъченикъ. По тая причина, когато Енгелъ го попиталъ истина ли говори Раковски, Ставри отговорилъ утвърдително. Тогава отвърнали Ставри и го пуснали да си върви.

— Кое те накарало да убиешъ майора? — попиталъ Енгелъ Раковски.

— Това убийство стана съ грѣшка, отговорилъ Раковски, — моя крушумъ бѣше излѣнъ за другото.

— Че за кого друго бигъ изгѣнъ твой куршумъ? — попитагъ Енгелъ, като, на присмѣхъ.

— За тебе! отговорилъ Раковски съ натѣртенъ гласъ и съ пламнѣли очи.

— Че защо искаше да ме убиешъ, какво зло съмъ ти направилъ? попитагъ пакъ Енгелъ.

— На мене лично не си направилъ никакво зло, но на моитѣ братия, отговорилъ Раковски прѣзрително. Помнишъ ли историята на българскитѣ доброволци оназъ година прѣзъ мѣсець Августъ? Какво зло ти бѣхъ направили тия хора за да ги биешъ и давишъ?

— Тѣ бѣхъ бунтовници, хайдутци, отговорилъ Енгелъ уплашено.

— Ако бѣхъ лошави хора въ Влашко има сѣдилища, отговорилъ Раковски съ растрѣперягъ гласъ. Ти си злодѣй, извикагъ той най-посгъ, и азъ дълбоко съжалявамъ, че намѣсто тебѣ, пада жертва единъ невиненъ чловѣкъ, Но, добръ е Господъ, и твой редъ ще доде!

Полковника Енгелъ побгъднягъ отъ тая рѣшителностъ на Раковски. Прокурора казатъ да се съчини протоколъ.

— Протоколъ? извикагъ Раковски: Дайте ми една книга да ви го съчина азъ.

И едноврѣменно съ тия думи се пуснагъ къмъ писалището, околу което сѣдѣли казанитѣ лица. Но както полковника, тѣй и другитѣ, скочили оплашено отъ столовитѣ си и се дърпнажли назадъ. Раковски зегъ единъ листъ бѣла книга, подписатъ се на долния край и я хвърлилъ прѣдъ прокурора, като казатъ:

— Напишете, каквото искате отгорѣ. Каквото и да кажете сѣ ми едно; азъ знамъхъ какво ме чака, когато се рѣшихъ да отмъстѣ за невиннитѣ християни, които вие избихте и издавихте, и съмъ готовъ да прѣтърпѣмъ наказанието. Хайде, заповѣдайте да ме задржѣтъ.

Слѣдъ това уковали Раковски у желѣза и го арестували. Приятелитѣ му обаче хванали адвокати, харчили пари насамъ натамъ и най-сетнѣ искарали го гърдѣ подданникъ, подиръ което билъ прѣдаденъ на Гърцкото консулство и отъ тамъ испратенъ вънъ отъ границитѣ на Румъния. Историята за избавлението му отъ тоя процесъ, който му е готвилъ смъртно наказание, е много интересно разказана отъ Г. Котевъ въ ка-

лендаря му за 1890 г. Послѣ това Раковски го срѣщаме въ Котелъ при баща си. Слѣдъ смъртта на баща му (1847 г.) той отишълъ въ Цариградъ и станжлъ търговецъ. Когато прѣзъ пролѣтѣта на 1853 година се виждаше, че ще избухне война между руситѣ и турцитѣ, Раковски напуснжлъ търговията и влѣзнжлъ на турска служба, като секретаръ при Военния Съвѣтъ, за да слѣди по-отблизо всичко, което правехъ и мислѣхъ да правятъ турцитѣ. Когато се отворила Кримската война (1853 год.) въ Видинъ се намиралъ турския Воененъ Съвѣтъ, а заедно съ него и Раковски. Тамъ подозрѣли Раковски, че има сношение съ руситѣ и че билъ въ намѣрение да повдигне българитѣ противъ турцитѣ. Оковали го въ вериги и шестима турски войници, съ единъ юзбашия на чело, довели го въ Шуменъ, гдѣто билъ установенъ главния станъ на турската армия. Раковски стоялъ три мѣсеца затворенъ въ Шуменъ. Други 12 души българи били докарани тамъ, обвинени като руски хора и тутакси били осждени на смъртъ и застрѣлени. Сжщата участь трѣбвало да постигне и Раковски, но не въ Шуменъ, а въ Цариградъ. По заповѣдъ на Омеръ паша, Раковски билъ испратенъ за Цариградъ. По пжтътъ, като прѣминжлъ съ съпровождающата го стража Калъкавския боазъ на голѣмия Балканъ, достигнжли надвечеръ до едно българско село и тукъ се спрѣли да прѣнощуватъ. Тамъ всички яли и пили за смѣтка на Раковски до тогава, до когато цѣлата стража заспала. Само Раковски билъ буденъ. Съ една пиличка, която случайно му паднжла на ржцѣ, той почнжлъ да пили веригитѣ и токоречи малко още му оставяло да се освободи отъ тѣхъ, когато единъ отъ стражаритѣ се събудилъ и понеже още не билъ отрѣзвелъ, повлѣкълъ се къмъ огнището да запали огъньтъ и да види по-добрѣ какво се върши. Като видѣлъ Раковски това, прѣсторилъ се, че спи, но понеже стражарина почнжлъ да говори за прѣдателство и да псува, уловилъ съ двѣтъ си ржцѣ веригитѣ, съ които били вързани краката му и разкъсалъ недопилената частъ. Ако и по-голѣмата имъ частъ да е останжла прикачена на дѣсния му кракъ, той отведнажъ прѣскочилъ въ кжта, гдѣто отвечеръ нѣкои отъ стражаритѣ бѣха турили оржжията си, грабнжлъ веднага една пушка и единъ ятаганъ и захванжлъ да вика, че сж нападнжти и че нѣкой слиза въ стаята прѣзъ кумини. Сжщеврѣменно се хвърлилъ върху стражарина, който се бѣше

събудилъ, отсѣкалъ му главата и я хвърлилъ между другаритѣ му, които захванали да се събуждатъ. Отъ самия кръсъкъ на Раковски, тѣ сж се испоплашили, но и като видѣли човѣшка глава да се търкаля помежду имъ, отъ ужасъ незнайки какво да правятъ. Раковскии скочилъ отъ вратата на вънъ, застрѣлилъ стражарина, който стоялъ при вратата, а вторъ единъ съсъкълъ съ ятагана и прѣскочилъ прѣзъ плета на улицата. Въ това врѣме другитѣ стражари излѣзли на двора и като чули охканието на своя другаръ и дрънканието веригитѣ на Раковски, разбрали работата. Но Раковски като опитенъ въ хайдушкитѣ хитрости, пусналъ се на една страна и захваналъ да вика по турски: „Иване! Стояне! Велко! — тука, тука — пазете другитѣ врагове — удрете!“ На другия депъ вечерята Раковски стигналъ въ Котелъ при сестра си и още сжщата вечеръ билъ отведенъ и скритъ въ друга една къща. Всичко туй станало прѣзъ мѣсець Мартъ 1854 година. Въ Котелъ Раковски образувалъ една чета отъ 6 души и съ тѣхъ миналъ голѣмия балканъ. Прѣзъ м. Май тѣ станали 13 души. Много гърци и евреи, познати като неприатели на българския народъ, а сжщо турци и българи такива, които пътували прѣзъ тия мѣста, били убити отъ тая чета. Прѣзъ мѣсець Октомврий четата се растурила, а самъ Раковски заминуалъ за Влашко. Въ 1856 година той отишълъ въ Нови-Садъ, Австрия, и тамъ издалъ *Прѣдвѣстникъ горского пжтника*, а въ 1857 година — *Горския Пжтникъ*. Въ 1857 година Раковски подкачилъ да издава въ Нови-Садъ български политически вѣстникъ: „*Българска Дневница*“ (гледай 1857 година), който, по исканието на турското правителство, билъ спрѣнъ отъ австрийското, което искало да прѣдаде даже и Раковски на турцитѣ. Обаче той сполучилъ да избѣга въ Влашко, а отъ тамъ въ Одесса, гдѣто е стоялъ до 1859 година. Тукъ той билъ възпитателъ въ едно завѣденне на българскитѣ ученици. Тамъ е издалъ сжщо и единъ сборникъ подъ име *Показалецъ*. Втората часть е била обнародвана сжщата година (1859) въ в. „*Цареградски Вѣстникъ*“ (гледай 1848 година). Въ края на 1859 година отишълъ въ Бѣлградъ, кждѣто въ 1860 г. почналъ да издава „*Дунавскій Лебедъ*“. Обаче и тоя вѣстникъ, благодарение протеститѣ на Високата Порта, билъ спрѣнъ отъ сърбското правителство. Прѣди да захване „*Дунавскій Лебедъ*“ Раковски е обнародвалъ въ Земунъ една българска

брошура, която съдържа и програмата на „*Дунавскій Лебедъ*“. Когато въ 1862 година настанжло бомбардиранieto на Бѣлградъ, Раковски образувалъ българска легия, която имала намѣрение още същата година да прѣмине въ България. Обаче слѣдъ бомбардиранieto всичко било осуетено. Раковски влѣзналъ на сѣрбска правителствена служба и прѣзъ лѣтото на 1863 година билъ испратенъ въ Атина съ миссия отъ страна на Сѣрбия. Но още прѣзъ есенъта той напусналъ и Сѣрбия, като да е билъ опасенъ и за тогавашното сѣрбско правителство, отишълъ въ Букурещъ и въ 1864 година почналъ да издава в. „*Бжджщностъ*“. (гл. 1864 година). Но и тоя вѣстникъ за късо врѣме билъ потѣпканъ. Слѣдъ това захваналъ да издава българо-румънски вѣстникъ „*Защитникъ*“, (гл. 1864 година), който билъ спрѣнъ още слѣдъ излизанieto на първия брой. Същата година издалъ въ Букурещъ на български и румънски книжка подъ заглавие: *Българския въпросъ*. Въ 1865 Раковски издалъ въ Букурещъ „*Българска Старина*“.

Слѣдъ изгонването на черкезитѣ изъ южна Русия въ европейска Турция, руситѣ на мѣстото имъ искали да доведжтъ българи въ Русия. За тая цѣль били испроводени въ България руски агенти, гдѣто за кратко врѣме сполучили да придуматъ повече отъ 500,000 българи. Когато това прѣселение захванжло, Раковски, заедно съ Богдана Икономовъ, издали въ Букурещъ въ 1861 година една брошура подъ заглавие: *Руската убийствена политика за българитѣ*, въ която съвѣтвали българитѣ да не напушатъ отечеството си. Благодарение на тази брошура само 15,000 души сж се прѣсѣлили, повече отъ половината отъ които сж се върнжли пакъ назадъ. Въ 1866 година пакъ се опиталъ да образува легия, но Румънското правителство го арестовало и слѣдъ като го освободило, той се отеглилъ въ Русия. Опиталъ се слѣдъ това да образува чети и да павлѣзе въ България, но планътъ му билъ издаденъ и той се принудилъ да мирува. Подиръ това отишълъ при мушията на вуйка си Никола Балкански, кждѣто се намиралъ и Панайотъ Хитовъ. Слѣдъ малко врѣме Раковски захванжлъ да болѣдува (разказватъ, че при бомбардированieto отъ турцитѣ на Бѣлградското кале, сѣрбитѣ сж разбѣгали, а Раковски само съ своитѣ българи се е задържалъ. Слѣдъ тази побѣда една вечеръ билъ въ една бирария

съ офицери, прѣдъ които укорявалъ бѣгството на сѣрбитѣ, а възхвалявалъ юначеството на бѣлгаритѣ, като величалъ себѣ си князь на бѣдѣща Бѣлгария; единъ отъ офицеритѣ го подбутнѣлъ и той паднѣлъ отъ балкона на долу. Отъ това падание, при което си поврѣдилъ грѣдния кошъ, казватъ, водило начало неговото разболяване и умирање) и въ 1868 година умрѣлъ въ Букурещъ. Той е познавалъ — освѣнъ бѣлгарския, — и французския, руския, сѣрбския, румѣнския, турския, старогърцкия, новогърцкия и пр. язици. Освѣнъ поменѣтитѣ погорѣ съчинения той е написалъ още: *Бѣлгарски хайдуци*. Букурещъ, 1856 година; *Показалецъ и ръководство какъ да се изискватъ и удирятъ най-стари чѣрти нашего бития, языка, народопоколения* и пр., Одесса, 1859 година; *Нѣколко рѣчи о Асеню първему, великому царю бѣлгарскому и синому Асеню другому*, Бѣлградъ, 1860 година. Слѣдъ смъртьта му сѣ били издадени въ Одесса *Лѣчбъ бѣлгарскаго языка*. 1880 година и *Иступления Дервишъ*. Вторитѣ части на *Горския пѣлтникъ*. *Показалецътъ, Асеня* и автобиографията му — всичкитѣ се били у наслѣдницитѣ му и неизвѣстно кога ще се издадѣтъ. На 7-й Юпий 1885 година коститѣ на Равовски бидохъ прѣнесени въ София.

Ето программата на в. „*Дунавскій Лебедъ*“:

„Желаяще да принесемъ ползъ роду си съставихмы учредничество новаго бѣлгарскаго вѣстника, Дунавскій Лебедъ, кому първый брой за образъ издаваме днѣсь. Нѣщѣмъ писа дългы и обшырны обѣявления, обѣязанѣще много, а неизпълнимо! Нашъ главный ходъ быще слѣдний: Имѣюще подъ видѣмъ днѣшное състоѣние и положение бѣлгарскаго народа, потрудиацѣмъ ся, по възможности, да му показваме пѣтъ образования и развитиѣ му съобразно съ обстоѣтельствамъ подъ коимъ се онъ днѣсь находи.

„Особенно же наше старание быще народна наша книжина, т. е. наши драгоцѣнни дневности и старини. отъ коихъ смы доста събрали и открыли до сега. При томъ нѣщѣмъ го остави оскѣденъ и отъ забавны работы, привождаяще отъ най избранныхъ писателей. кон днѣсь ся славѣтъ въ Европа; а съ врѣмя щѣмъ издава и по нѣкое си изображение нашихъ любознѣтельныхъ старинахъ съ повѣствователны изслѣдования

и разяснения, кои щѣтъ ся раздава даръ спомоществувателѣмъ Дунавскаго Лебеда. А колко за Европейскы новины и вѣсти надѣймы ся, чи щѣмъ ги съобщава читателѣмъ си Българѣмъ много по-скоро и по-тъчно отъ всѣкы другы вѣстникъ, кой се издае въ Турциѣ. имѣюще удобность мѣста, кое смы избрали за издавание Дунавскаго Лебеда.

„Всѣкы, кой има българско сърдце и въ кого ся е възродило благородное чувствување любородности, усѣща, колко ся нуждае днѣсь нашъ народъ отъ такъвъ единъ вѣстникъ и какъж ползж можи принеси нашимъ Българѣмъ, кои сж ускждни отъ много!

„Надѣймы ся, чи всѣкы родолюбивъ Българинъ, а най паче младежи, българскыя злата надѣжда, щѣтъ показа усърдие и любовь на това наше общеполезно прѣдприѣтие, и щѣтъ ся постара по-скоро да събержтъ доволни спомоществуватели щото да можимъ да започнимъ рядовно издание Дунавскаго Лебеда. Кой убо благоизволи да приѣма нашъ вѣстникъ, нека ся отправи писменно до вышеназначены лица, дѣ ся приѣма по настоѣащему спомоществување или право до учрѣдничество Дунавскаго Лебеда въ Бѣлградъ; ако кога получи рядовный брой ще заплати спорядъ назначенаж цѣнж“ (гледай брой 1).

1862 година.

12. Духовенъ Прочитъ. — Това списание е почнжло да излиза въ Болградъ, неизвѣстно на мене въ какъвъ срокъ и колко броя сж излѣзли. подъ редакцията на *Р. И. Блзсковъ*.

Биографическитѣ бѣлѣжки за *Р. Блзкова* се намиратъ при „Училище“ (гледай 1871 година).

Понеже неможахъ да видж нито единъ брой отъ това списание, немогж да знаж точно съ каква программа е излизало то; но отъ самото му заглавие се вижда, че то е имало чисто религиозна цѣль.

13. Журналъ за наука, занаятъ и търговія. — Това списание е почнжло да излиза въ Бѣлградъ, неопрѣдѣлено въ какъвъ срокъ, излѣзли сж три книжки, подъ редакцията на *Д-ръ Ив. Богоровъ*.

Биографическитѣ бѣлѣжки за г. *Богоровъ* се намиратъ при „*Цареградски Вѣстникъ*“ (гледай 1848 година).

Ето първата статия на това списание:

„Важность-та на майсторскыты работы, и слѣдъ това потребныты познанія съ които може гы направи нѣкой по-износны колкото е възможно, твърдѣ е голѣма и твърдѣ я чувствувать днесъ нашити хора. Помысль-та и затичваніето на журнала щѣтъ бждатъ, ако може, да гы управи въ пѣтя на работеніето и да трѣгнатъ напредъ въ майсторскый успѣхъ, за който той ще имъ дава потребныты настаняванія, като имъ докаже, че само по него пѣтъ ся срѣщатъ днесъ за народити благоденствіето и истинната голѣмина.

„Науката има за прѣдмѣтъ развитіето и распрѣсваніето на богатството въ обществото и майсторскый животъ на единъ народъ. Работеніето е явленіето отъ затичваніето. что прави чловѣкъ, за да добье еднѣ утѣха на нѣкакъвъ рядъ, и, по-майсторската чясть, която е една отъ нашиты, за да прѣобърне веществото и да го направи полѣзно за доволствуваніе на една нужда.

„Познаніето на естественити закони съставлява наукѣтъ, употребленіето на тѣхъ закони съставлява майсторскыты леснины, та наука и занаятъ сѣ двѣ нѣчта неотдѣльны. Въ науката чловѣкъ само познава, а въ занаята той познава и изпълнява, ако и да зависи повыше отъ похвата, колкото отъ познаніята, что е приель; тѣй неостава съмнѣніе, че наука и занаятъ сѣ стѣгнѣто свързани и си иматъ междуособино вліяніе.

„Богатство е всичко, что може да ни служи за нѣчто си, всичко, что може да ни бжде полезно. Чловѣкъ да произведе или създаде богатството, ще рече да даде стойността на нѣчтата, что не сѣ имали, или да умножи онѣзь, что сѣ имали. Мы неможемъ да създадемъ нито пакъ да унищожимъ най-малкѣтъ частицѣ отъ нѣкое вѣщество, но мы можемъ да му направимъ да прѣтърпи всѣкаквы съединенія, всякаквы промененія на кроежя, посрѣдствомъ начина на който теоріѣтъ съставлява химическыты и механическыты науки. Това ще види всякой отъ описаніята на тънко въ тая книга за начина и лесниныты на майсторіята, и като се употребятъ тѣя забѣлѣжванія по желаніето и за нуждыты на българската майсторія, щѣтъ ѣ оздравятъ развитіето и благоденствіето.

„Отъ изученіето на майсторскыты леснины става явно, че стойность-та, добывката може ся произведе въ прѣдмѣтытъ: 1) съ естественныты силы; 2) съ остроумныты силы на чло-

вѣка и съ работа; сетнѣ, най-често, съ съединеніе на два елемента. За то богатството и образуванието почиватъ днесъ върху натрупваніето на инструментити за работа, сир. на машиниты, произлазваніе отъ помощъ-та на разума и отъ различныты науки. Занаятскыты дружины по насъ можтъ лѣсно си накупи потрѣбныты машины за общеполезна работа, въ противенъ случай тыя оставатъ въ едно натрупваніе жителе, безъ да иматъ нѣчто общо едни съ други, както едно стадо отъ животны безъ чловѣческій разумъ.

„Въ поти лица твоего сиѣси хлѣбъ твой, каза Господь на дяда Адама. Тѣй всичкото богатство на свѣта не е купено отъ край врѣмя съ злато и срѣбро, обаче съ работа. Мы продаваме вълнѣтъ за на вѣнъ на европейцити, что имъ става окѣтъ съ всичкыты разноска, по 20 гроша; ти като ни донесѣтъ вълненный платъ, продаватъ ни го по 200 гроша окѣтъ. Продаваме имъ копринѣтъ по 200 гроша, а купуваме отъ тѣхъ дѣяфеца по двѣ хыляды гроша окѣтъ. Всякой може види, че тукъ едното е умножено съ десять, зато ти ставатъ всякой день по-богати, а нашити вълнаре и копринаре по-сирамаси. Кой отъ насъ като испрѣде и истече окѣ вълнѣ или копринѣ, печели отъ едното десять? — Никой. Дакѣтъ разумната работа, като направи възможны най голѣмыты успѣхы, бива най-великый създател на богатството, най-силный лостъ на образуванието.

„Занаятскыты дружины за улесненіе всякому направувать единъ влогъ, зашто той е главното срѣдство на случкыты за печалба. Тѣй единъ народъ може убогатѣе толкосъ по-скоро, да умножи толкосъ по-много своиты богатства, волкото влогъ-тъ ся намира готовъ да спомогне всичкыты затичванія, всичкыты дѣйствія, които ся относятъ за произведеніе на богатството. Срѣдствата на сѣществуванието сѣ толкосъ по пріятны, колкото единъ народъ става по-разуменъ, по-постоянъ, по-справедливъ и си ся почита още по-много. Тогазъ яремъ-тъ на сиромашъ-та бива по-лекъ и прѣклонява по-малко главы; зашто, пакъ да речемъ, благоденствието на единъ народъ зависи отъ развитіето на производителныты силы, съ помощъ-та на които той ще знае скоро да създаде, посрѣдствомъ своята работа, безкрайно богатство.

„Промѣненіето е прѣдмѣтъ-тъ и помыслъта на търговіята и вещественното свързаніе на обществата, както вѣрата имъ

е моралното свързване. Мы никогажъ непридобывае. чтото нѣмаме съ щеніе, а съ сръдство. Тѣй, това сръдство въ что състои? Въ сръброто ще отговори нѣкой. Съгласни сме на това, нѣ пытаме, съ кое сръдство дохажда сръброто въ рѣцѣты на онизѣ, които искать да купять; не трѣбва ли да сж го придобыли отъ продажбата на едно друго произведеніе? Онѣй чловѣкъ, който иска да купи. трѣбва да започне да продава, и той неможе продаде друго освѣнь онова, что е изработилъ или онова, что сж изработили за него. Съ всякой начинъ то е съ произведенія. что мы купуваме онова, което други сж изработили.

„Что трѣбва да заключимъ отъ това? Ако е, че съ произведенія купуваме произведенія. всяко произведеніе ще намѣри толкосъ по-много купувачы. колкото другыты произведенія ся умножать още повыше. Зачто у Влашко се продава нынѣ повѣче стока отъ колкото прѣди 50 годинѣ? Зачтото искарвать повыше жито. Всичкыты нѣчта ся купувать едныты съ другыты. Явно е, че произведенія ся купувать съ произведенія, зато една лоша жьтва поврежда вситы продажбы. Да-клемъ едно лоше лѣто, което е развалило житата и вината, не е поврѣдило и сръброто; обаче продажбата на рѣкодѣлыты произведенія ся докача завчасъ. Кога една вѣйка отъ майсторіята страда, и другыты страдать сжще тѣй: едно рѣкодѣліе; что, успѣва, прави и другыты да вървать напрѣдъ.

„Първото слѣдствіе, което може да извади нѣкой отъ тая чиста истина е, че на всяко господарство, колкото по-многочислени сж производители и повыше умножены произведеніята, толкосъ повѣче купуваніята сж лесны, различни и много. Въ мѣстата, что произвеждать много, само тамъ ся ражда веществото, съ което чловѣкъ купува: то е *стойность-та*. Сръброто изпълнява едно повторно мѣсто въ то двойно промѣненіе. Всякой, слѣдъ като е продалъ онова, что е изработилъ, и купилъ е онова, что е трѣбовало да разнесе, то е явно, че чловѣкъ е платилъ всякогажъ произведенія съ произведенія.

„Тукъ се вижда че всякой има полжъ отъ благоденствіето на всичкиы, и что благоденствіето на нѣкоя майсторія сгодна за благоденствіето на вситы други. Единъ търговецъ може продаде тамъ най-много стока, дѣто е забыколенъ отъ хора, които добывать много, т. е. които произвеждать много, и имать сръ-

бро отъ продажбата на онова що сж изработили. То е пусто дѣленіето на народити на земледѣлци, ржкодѣлци и търговци.

„Ако земледѣліето на единъ народъ стане, то и ржкодѣліето и търговіята ще успѣять; ако ржкодѣліето върви напредъ, то и земледѣліето, и търговіята ще си намиратъ харно. Единъ чловѣкъ, който желае да добыва, трѣбва да направи всичкыты около него да печелятъ и той да ся въсползува отъ тѣхното благополучіе; зашто никой неможе да добые ничто, неможе спечели ничто, ако е заобыколенъ отъ такыва, които нѣматъ ничто.

„То е голѣмо злополучіе на обществото, кога има хора да работятъ и да нѣма кой да имъ купи изработваніето. Това произлазя, че има още едно нѣчто по-важно отъ истото богатство; то е умственната сила и потрѣбното дѣйствіе да ги залюѣе нѣкой и тѣй да произведе богатството.

„Нашити бащи носяха шапки и широки дрѣхы, мы нинѣ носимъ фесове и тѣсны дрѣхы, светъ-тъ ся измѣнява; трѣбва и чловѣкъ да измѣнява своето изработваніе спорядъ вървежа на по-много, и при несполучваніето на всяко ново прѣдпріятіе, да не изгубва своята дързость. Ако чорапити не ся продаватъ, то фесовети и фланелыты ся продаватъ; ако прѣждата за гайтанъ не ся продава, то е извѣстно, че прѣждата за сукно и панталони ще ся продаде и така нататѣкъ.

„Работеніето на вълната залгга много ржѣ, тя е главний поминъ на много хорица. зашто мы щемъ ся затечемъ въ едно отъ нумерата на Журнала да извѣстимъ за нейното праніе, чесаніе, прѣденіе и тъканіе, възможны да ся употрѣбятъ и по нашиты мѣста у всяка кѣща; това ако може ся постави скоро и въ дѣйствіе, то ще бѣде най-голѣмото завладѣніе на Журнала за наука, занаятъ и търговія“ (гл. брой 1).

14. Турція, вѣстникъ за политика, наука, книжевность, земледѣліе и търговія. — Почнѣлъ е да излиза въ Цариградъ прѣзъ мѣсець Юлий, единъ пѣтъ въ седмицата, излизалъ е до 1875 година, подъ редакцията на *Никола Геновичъ*. Отъ брой 33-й, година VII до брой 47-й сѣщата година, подписанъ е и *Т. Икономовъ* като редакторъ заедно съ *Геновича*.

Никола Геновичъ е роденъ въ Свищовъ на 1835 година. Първоначално той е училъ въ тогавашното Свищовско училище, а подиръ въ француското училище въ Бебекъ, Цариградъ. Отъ

1863 година билъ като прѣводачъ въ Турското Министерство на Вънкашнитѣ Работи и като помощникъ (муавинъ) въ Министерството на Народното Просвѣщение. Въ сѣщото врѣме е редактиралъ вѣстникъ „*Turция*“. Отъ началото на 1875 год. до 1878 година включително той е билъ драгоманинъ, испратенъ отъ Турското правителство, при Главния Управителъ на Босна и Херцеговина. Слѣдъ окупиранieto на тѣзи двѣ области отъ Австрийскитѣ войски, той се върнѣлъ въ родния си градъ. Слѣдъ туй Българското правителство го е назначило за канцеляръ при Българското Агенство въ Цариградъ, която служба изпълнявалъ до края на мѣсець Януарий 1887 година. Прѣзъ тритѣ послѣдни години, а именно отъ 1884 до 1887 година, той е управлявалъ и самото агенство. Г-нъ *Н. Геновичъ* е билъ уволненъ отъ послѣдната служба прѣзъ 1887 година, и днесъ се занимава съ частна работа въ Цариградъ.

Тодоръ Икономовъ е роденъ въ Жеравна не по-късно отъ 1835 година. Първоначално се е училъ въ родното си мѣсто, подиръ въ Котелъ, София, Сливенъ, а подиръ въ Цариградъ учитель въ униатското училище и пѣвецъ въ църквата. Слѣдъ връщаньето си отъ Римъ, Соколски го е направилъ свой дяконъ, но подиръ отвежданieto на Соколски, той оставилъ дяконството и двѣ години е слушалъ лекции въ Киевската Духовна Академия. Като се завърнѣлъ отъ Киевъ учителствувалъ въ Сливенъ, въ Шуменъ, а въ Тулча билъ секретаръ при българската Община и касиеръ на земледѣлческата касса. По черковния въпросъ той е билъ единъ отъ най-важнитѣ дѣатели въ Цариградъ, гдѣто е дошълъ тъкмо въ най-големия разгаръ на тоя въпросъ. Въ врѣмето на Руската окупация той бѣше чиновникъ въ Тулчанската Губерния, подиръ Окрѣженъ Училищенъ Инспекторъ на Варненската Губерния, сетѣ малко врѣме Пловдивски Губернаторъ, а послѣ Сливненски префектъ. Билъ е подпрѣдсѣдатель на I Велико Народно Сѣбрание. Въ 1880 год. бѣше Министръ на Вътрѣшнитѣ Дѣла, слѣдъ туй членъ въ Коммиссията за Господарскитѣ и Чифлишки земи. Слѣдъ туй биде назначенъ за Прѣдсѣдатель на Държавния Сѣвътъ, а подиръ това бѣше проведенъ въ Сърбия като делегатъ отъ страна на нашето правителство. Слѣдъ паданнето на Русскитѣ Генерали той бѣше назначенъ за Министръ на

Общитѣ Сгради въ Цанковото Министерство. Зималъ е участие въ „Право“ (гледай 1869 г.), „Читалище“ (гледай 1871 година), „Български Гласъ“ (гледай 1880 година), „Марица“ (гледай 1878 година) и много други вѣстници. а особено въ „Македонія“ (гледай 1866 год.) и „Денъ“ (гледай 1875 год.). Написалъ е: *Нова българска читанка*, Руссе, 1867 година; *Кратка българска читанка*, Руссе, 1868 година; *Пълна числителница*, Руссе, 1868 година; *Воскресникъ или черковно пѣснопѣние*, Цариградъ, 1872 година; *Читанка, за приготвление къмъ грамматиката*, Виенна, 1874 година; *Рѣководство за словосъчинение на българскій языкъ*, Пловдивъ, 1875 год.; *Българска грамматика*, Пловдивъ и София, 1880 година, до сега има нѣколко издания; *Читанка, за приготвление къмъ грамматиката*, Пловдивъ, 1881 година; *Читанка за приготвление къмъ грамматиката*, Пловдивъ, 1883 год.; *Писма за Сърбия*, Руссе, 1883 год.; *Читанка за приготвление къмъ уроцитѣ въ класоветѣ*, Руссе, 1885 год.; *Читанка за първитѣ два класса*, Руссе, 1886 година; *Що трѣбва да правимъ, а що не правимъ*, Шуменъ, 1886 година; *Кой ще бѣде най-виновний*, Руссе, 1886 година; *Дѣтѣ първи и послѣдни думи за З. Стояновъ*, Руссе, 1886 год.; *Тридневно прѣбивание въ Рилскій манастиръ*, Руссе, 1886 година; *Кратка всеобща история за долнитѣ классове*, Търново, 1887 год.; *Уроци по българската грамматика*, Търново, 1887 година; *Читанка, за приготвление къмъ грамматиката*, Търново, 1887 год.; *Гдѣ е спасението — гласъ къмъ всичкитѣ българи*, Шуменъ, 1888 год.; *Логиката на лицата прѣдъ логиката на нѣщата*. Отъ VI. Об. Народно Сѣбрание той бѣше пенсиониранъ съ 500 лева мѣсечна пенсия, а умрѣ на 28 Октомврий 1892 год. въ Шуменъ.

Ето началата на в. „*Турция*“.

„Вѣрна на цѣльтъ на основателя си, *Турция*, прѣзъ това дълго поприще, са е трудила непрѣстанно да освѣтлява Българетѣ върху тѣхнитѣ добрѣ-разбрани интересы, да защищава тѣзи интересы съ една ревностъ колкото искренна толкосъ и благоразумна, като е прѣпоръчвала въ сѣщото врѣме разпространеніето на образованіето и на свѣтлинитѣ въ отечеството ны, като единичкъ изворъ за благополучіе.

„Благодарение на тѣзи освѣтленія, сичкытѣ наши Българе разумѣхъ днесъ, че тѣхното щастіе са намира въ ученіето, и за това тѣй затичвѣтъ съ една похвална жаркостъ за придобиваніе на това учение. Нѣй неможемъ освѣтъ да ги насърчимъ въ този спасителенъ пѣтъ.

„Отъ първыи брой, *Турція* ще са занимава по специално съ новытѣ занаяты художества и искусства, като ще са труди да показва че учение безъ пары е лошо нѣщо, че ученіето трѣбува да върви наедно съ развитіето и усъвършенствуваніето на индустріятъ, безъ което развитие и усъвършенствуваніе нѣма за насъ възможенъ поминѣкъ.

„Съ тѣзи цѣль *Турція* си е осигорила вече сътрудничеството на много наши учени съотечественници.

„До колко едно таквось направленіе на вѣстника ны ще ползува народа ны, това сѣкы ще го разбере.

„Нѣ като ще са занимава съ таквись прѣдметы, полезны за народа, това не ще каже, че *Турція* ще небрѣжи политическытѣ, общественнытѣ и религіознытѣ въпросы.

„Таквось не е нейното намѣреніе. Тя ще разглѣдува тѣзи въпросы тѣй, както и други высшцы които интересувѣтъ народа ны, нѣ съ сичкытѣ зрѣлость на серіозны и положителны хора. Тя нѣма да выка тамъ дѣто трѣбува и дѣто нетрѣбува, нѣ само дѣто трѣбува.

„Нѣка кажемъ по добрѣ, *Турція* ще освѣтлява и ще поучава Българытѣ върху сичкитѣ днѣвны въпросы, нѣ тя ще избѣгнува въ разглѣдваніето на тѣзи работы онѣзи вѣтрничата распаденность и онзи калпавъ патріотизмъ, които са забѣлѣжвать въ нѣкои вѣстникары и които неприличятъ на степенны и умны мѣжи.

„Като ще са води отъ тѣзи здрави начала, *Турція* са надѣва да може да даде едно мѣдро направленіе на общыи българскы духъ. Выковѣтъ и псувнытѣ не трѣбувать тамъ дѣто се изискува умъ: Умъ царува, умъ робува. Тя ще са счита за честитѣ ако сполучи да даде това умно направленіе на публичныи духъ което, то само, ще може да въздигне България.

„При това нека никой не мысли че редактора на *Турція*, като правителственъ чиновникъ, не обыча своя народъ, както увѣривѣтъ нѣкои неговы плитки и слабоумны непріятели. Нѣ, нѣка никой не мысли това. Нейный редакторъ като българинъ обыча правителството си, нѣ той не обыча по малко и своя

народъ; той го обыча негли повече отъ сѣкиго другиго, нъ той го обыча разумно и иска да му служи разумно. Онова което той мрази и гони сж лжжата, шарлатаніята, ласкателството.

„И тѣй облѣгнатъ на тѣзи добри начала, редактора на *Турция* смѣе да смѣта върху подпорката и симпатіитѣ на сичкытѣ си разбрани съотечественници (гледай брой 1, година VIII, стр. 4).

1863 година.

15. Българска Пчела, *вѣстникъ политически, любовенъ и търговски*. — Почнѣлъ е да излиза въ Браила прѣвъ мѣсець Май, единъ пѣтъ въ седмицата, излизалъ е до 19-й брой отъ втората му годишнина, подъ редакцията на *Хр. Ваклидовъ*. Вѣстникъ „Българска Пчела“ е билъ като продължение на в. „Българія“ (гледай 1859 година).

Христо Д. Ваклидовъ е роденъ въ гр. Казанлъкъ на 1841 година. Училъ се първоначално въ родния си градъ, въ Одринъ и най-сетнѣ въ французския колежъ на Бебекъ, въ Цариградъ. Той е билъ осемъ години канцлеръ и драгоманъ при Австрийското Консулство въ гр. Одринъ. Участвувалъ е въ урежданіето на в. „Българія“ (гледай 1859 година) въ Цариградъ прѣвъ 1859, 1860 и 1862 години, а издавалъ е и редактиралъ в. „Зорница“ (гледай 1864 год.) въ Браила, „Знание“ (гледай 1888 год.) и е участвувалъ въ редакцията на в. „Источно Врѣме“ въ Цариградъ (гледай 1874 година). Прѣвелъ и написалъ: *Алгебра*, Цариградъ, 1860 год.; *Кратка священа история*, Браила, 1864 година; *Благодарение за дѣца*, прѣводъ, Виена, 1875 година (второ издание); *Първоначални познания отъ политическа Икономика* отъ *Иосифъ Гарние*, преводъ, Пловдивъ, 1884 год.; една часть *Рѣчникъ француско-български*; *Прѣстѣпленията и наказанията* отъ *Вакаро*; *История на Турската Империя*, и *Князътъ, Флорентийский Секретаръ*, Пловдивъ, 1889 година. отъ *Н. Макиявелъ*. На 15-й Май 1878 година билъ зачисленъ за чиновникъ особихъ порученій при Пловдивский Губернаторъ; на 1-й Ноемрий 1878 год. — сѣвѣтникъ по казеннимъ дѣламъ въ сѣщата губерния, а отъ 1-й Мартъ 1879 год. — Окрѣженъ Старо-Загорски Началникъ, а отъ 1-й Юний сѣщата година,

Финанцияленъ Началникъ въ Старо-Загорския Окрѣгъ. Слѣдъ съединението билъ Инспекторъ въ Министерството на Финанситѣ, подиръ Окрѣженъ Управителъ въ гр. Т.-Пазарджикъ, Сливенъ и Бургасъ. Ваклидовъ е писвалъ нѣкои нѣща по вѣстниците и списанията подъ псевдонимъ „Черновеждовъ“. Хр. Ваклидовъ е умрѣлъ въ Стара-Загора на 17 Априлий 1891 година.

Ето какъ опрѣдѣлява „Българска Пчела“ пѣтътъ, по който си е прѣдначертала да върви:

„Като даде на *Българска-та пчела* за цѣль распространіе-то на просвѣщеніе-то, Брависко-то Общество или по добръ, Общество-то на Акціонери-тѣ бѣше вдхнато отъ убѣжденіе-то, че за да се води единъ народъ въ бѣдностъ-та си и въ положеніе-то на минало-то си сѣществуваніе и на минали-тѣ си напомненія, просвѣщеніе-то е извора-тъ дѣто ще се чърпатъ вещество-то и средства-та. И дѣйствително, сичко кое-то виждами велико и славно въ сѣществуваніе-то тѣй на наши-тѣ прадѣди както и на други-тѣ народи е было плодъ на развитіе-то на духове-тѣ.

„Като има една такава цѣль прѣдъ очи, ще е лесно на *Българска-та пчела* да начъртае пѣтя-тъ въ кого-то ще върви и срѣдства-та кои-то ще употреби. Като за сѣкое добро прѣдпріятіе, за да се води добръ и достойно, първи-тѣ условія сѣ истина-та и правда-та, първа-та длъжностъ и грижа на *Българска-та пчела* ще бѣдѣтъ да не се отдѣли никакъ и въ никой случай отъ тѣхъ въ дѣло-то кое-то и е наложено за добро-то на народа-тъ ни.

„Тѣй, да насърдчи сичко кое-то ся съединява за да спомогне на умственното и нравственното развитіе на народа-тъ, и да прогони и унищожи сичко кое-то, чрѣзъ зломысленна система, клони да въспре това развитіе; ето въ малко думи программа-та ѝ.

„Нъ нека влѣземъ въ нѣколко подробности.

„Мѣжду причини-тѣ кои-то спомагатъ на развитіе-то на просвѣщеніе-то на единъ народъ ся намиратъ: вліяніе-то на вѣроисповѣданіе-то, естество-то и свойство-то на земя-та, съобщенія-та и естество-то на правителство-то, способности-тѣ на народа-тъ, начина-тъ на живѣніе-то му и най послѣ зрѣлостъ-та му сходна за това просвѣщеніе. Отъ сички-тѣ тѣя при-

чини, виждами само двѣ кои-то нашия-тъ народъ притяжава: естество-то на земя-тъ и способности-тъ които сж естествени у нашиятъ народъ и доволни да приемжтъ събакво развитие. Други-тъ оставатъ на врѣме-то и на старанія-та за да ся припечелжтъ.

„Религиозния-тъ въпросъ който ся вълнѣе днѣсь, въпросъ въ рѣшеніе-то на кого-то ся съдържава бждность-тъ на нашиятъ народъ, ще занимава важно мѣсто въ *Българска-тъ пчела*. Тя ще говори за него безъ да ся хвърля въ партіи и въ препирни продължени изъ вѣнъ предѣли-тъ; нъ ще има съкога за водителъ духъ-тъ и интереси-тъ на народа-тъ.

„Наши-тъ училища, кои-то не малко пострадаха отъ вліяніе-то и отъ гоненія-та на гръцко-то духовенство, зели сж днесъ една наклонность и едно стремленіе доста важно за да не привлѣкжтъ вниманіе-то на съкого.

„Тѣ сж мѣста-та отъ дѣто излизжтъ добри-тъ челоѡци, родолюбиви-тъ граждани и учени-тъ люди. Чрѣзъ училища-та още и търговія-тъ процвѣтѣва, земледѣліе-то се улущива промышленность-тъ и рѣкодѣлія-та ся развиватъ.

„По тія права, тѣ ще занимаватъ главно мѣсто въ програма-тъ на *Българска-тъ пчела*, коя-то, като ще ся труди да поддържа сичко кое-то служи да ги усъвършѣва, не ще забравя, въ сѣщо-то врѣме, че съкое вліяніе и съкоя спжнка кои-то ги възпиратъ въ това развитие и прѣчжтъ на успѣхи-тъ имъ, трѣба да ся отмахнуватъ дѣятелно.

„Колко-то за положеніе-то на *Българска-тъ пчела* къмъ правителство-то на провинціи-тъ кои-то населяватъ Българи, то ще бжде искрено, чисто и рѣшително. Ній смѣемъ да ся надѣвами че Отоманско-то правителство, кое-то има днесъ единъ началникъ толко пріятель на успѣха-тъ и благосклоненъ къмъ просвѣщеніе-то, ще оцѣни това наше положеніе и че, колко-то и слабъ да бжде нашия-тъ гласъ, той, вѣрваме, ще намѣри отзивъ.

„Нашия-тъ народъ е обиколень отъ разни народности отъ кои-то повече-то го сж надминали въ просвѣщеніе-то и въ политическо-то сществованіе. *Българска-тъ пчела* ще се старае да укѣпява сношенія-та кои-то съсѣдъ трѣба да има къмъ съсѣдъ. За да може да ся живѣе по начала-та на съсѣдство-то, нужно е съкой да бжде господаръ на свое-то си и да почита чуждо-то.

„Като ся радва отъ законна-тѣ свобода коя-то съществува въ едно правителство, благосклонно къмъ успѣха-тѣ и къмъ просвѣщеніе-то, дѣто е вѣзло толко похвално, и отъ друга страна сранолюбово къмъ толко наши еднородци, *Българска-тѣ пчела* ще бже сѣкога отзивъ на тѣхна-тѣ благодарность и ще ся стараетъ сѣкога и въ сѣкой случай да стегне и уякчи пріятелски-тѣ свръзки кои-то сѣкога сѣ имали два-та народи, Власитѣ и Българи-тѣ. Тя ще има още прѣдъ очи да поставя една съобразность въ мысли-тѣ и въ духъ-тѣ на тукашни-тѣ ни съотечественници съ отатъкъдунавски-тѣ, и да покаже на тукашни-тѣ че отсрѣщни-тѣ състрадаватъ на отдалеченіето имъ и на отсрѣщни-тѣ, че тукашни-тѣ не забравятъ отечество-то-си.

„Тоя е пѣтя-тѣ кого-то ни забѣлѣжи и отвори свѣсть-тѣ ни. *Българска-тѣ пчела* влиза въ него смѣло и чистосърдечно и най голѣмо-то ѣ благополучіе щѣ бже да не ся отдалечи никога отъ него. Надѣвами ся че това благополучіе ще и ся даде и че, въ тоя пѣтъ толко труденъ, тя ще придобие повѣреніе-то на съотечественници-тѣ ни. Дължни сме да го кажемъ, *Българска-тѣ пчела* не е частно дѣло. Нейно-то основаніе ся вдѣхна отъ нужди-тѣ и отъ интереси-тѣ на народа-тѣ. Тя ся надѣва, прочее, на благосклонность-тѣ и на великодушіе-то му и ся надѣва че не ще ся лиши отъ тѣхно-то (неговото? Ю. И.) повѣреніе“. (гледай брой 1 отъ първата годишнина).

16. Гайда, *статирически Вѣстникъ за свѣстяваніе на Българи-тѣ*. — Почнахъ е да излиза прѣзъ Февруарій, въ Цариградъ, два пѣти въ мѣсецътъ, излѣзли сѣ цѣли три годишнини, подъ редакцията на П. Р. Славейковъ. Отъ брой 21-й, година II-ра прѣименуванъ: „Гайда, *вѣстникъ за наука и забавка*“.

«Развѣстие.

† „Долуподписанный развѣстывамъ на сичкитѣ по свѣта мѣжи и женски Българи, че, моя милостъ, слѣдъ толкозъ бѣди и теглила що прѣкарахъ най подиръ искара ма честта ми Гайдаръ да станѣ. Какъ стана и отиде тѣзи моята работа любопытнитѣ могатъ да са научатъ отъ гайдуничката ми, а пакъ, азъ като са видѣхъ че по просвѣщаніяхъ колко-годѣ въ този занаятъ, бързамъ да развѣстѣмъ

и да скалесам любопителитѣ, на Гайдарската музика да заповѣдат на концертитѣ, които щж давам непрѣстанно два пжти в' мѣсеца,

„На концертитѣ има да чуват тѣ сѣкакви стреснати маршюви и тюрлю-тюрлю хора и игри. Български ржченици, Гръцко комарото, воконскы хора, Влашкы окропы, Докторски полки — болки, Даскалски кадрили — мидрили и Калугерски катрафили.

„Ручилото на *Гайдата* ще бржмчи непрѣмлъкно цѣла година. Парса опрѣдѣлами за в' голѣмото село 40 Български рили или двѣ бѣли меджидѣта, за по другитѣ села 50 Български рили или двѣ и половина бѣли меджидѣта.

„Като токо засвири Гайдата и ще берем парсата, дѣто ще се каже на вѣра нема да свирим. Поповитѣ биле не опеват на вѣра, и духовницитѣ не пишат парусія на вересія че аз що да свира без пари. И за свирня тефтер да държж не ми иде на гайдата. Дайте паритѣ, служайте гайда и чиста работа, който ще, който нѣ воля негова, мени свирня да ми е здрава. Гайда гиби малжм олсунѣ.

(Гл. брой I, год. I).

Дѣдо Ви Дудрин.“

¹⁾ „Извънредны нѣкои обстоятелства и прѣчки принудихж ма прѣди 7—8 мѣсеца да прѣкъснж изданіето на *Гайда-та* и да земе участіе въ единѣ отъ политическы-тѣ вѣстници, но затрудненія-та които споредъ положеніе-то си и други-тѣ си занятія срѣщамъ въ изпълненіе то на тжзъ обязанность, която востува повече врѣме отъ колкото ми дава ржка да жъртвувамъ накарва ма да се оттегля. А за да употрѣбѣя остава свободно врѣме да си прѣдприехъ приятели да съживиме и да подновж изданіе-то ѣ.

„Въ подновяваніе-то си *Гайда-та* ще бжде чисто филологическо списаніе, нравственна-та цѣль на което ще е съ занимателно-то и полезно-то си съдържаніе, да приучи на прочитаніе наши-тѣ съотечественници, и особенно този разредъ отъ народа, който има голѣма нужда отъ това. Съ други думы, намѣреніе-то ни е да направимъ туй періодическо списаніе обща стока на народа за да оттикнемъ напрѣдъ честолубіе-то

¹⁾ Пропуснатитѣ думы въ настоящето извлечение не бѣше възможно да се прочетжтъ, защото вѣстника бѣше скѣсанъ.

му и да раздразнимъ любопитство-то му да са залови да прочита; когато нѣма прѣпираніе за това, че, отъ всичко най вече съ често-то прочитаніе челѣкъ се образува, съвършенствува идеитѣ си и става достойнъ за прѣдопрѣделение-то.

„За да достигнемъ това си намѣреніе ний, ще се мжчимъ колкото е възможно да направимъ този листъ разнообразенъ, и за това ще гледамы, щото сѣки брой да съдържава обикновено по нѣщо отъ слѣдующи-тѣ прѣдмети: *Нѣравствени* рассказы; *Исторически*, *Географически*, *Статистически* и *Біографически* описанія; *Епистимонически* и *Гигиенически* свѣдѣнія. А подъ насловіе-то *Смѣсица* ще съдържава въ късо нѣкои занимателны и разговорны приказици и смѣхури; разны любопытны изреченія и домашни економически рецеты; при това Гайда-та не ще има стълпове-тѣ си затворены за поезія-та, защото, като Гайда, не ще да живѣе безмузентъ животъ, но ще има сѣкога и по едно стихотвореніе.

„Послѣдня-та страница на сѣки брой ще бѣде посвѣтена изключително на Книжовенъ отдѣлъ, въ издирванія и разискванія върху народніятъ языкъ и бытъ, ще съдържава сирѣчь мнѣнія за правописаніе-то и матеріялы за изучваніе на языкъ-тъ и животъ-тъ на Българи-тѣ, каквото пѣсни, пословицы, приказки, старовѣменны прѣданія обичаи и обряды.

„Едно нѣщо само не ще има Гайда-та и за него считамы нужно да извѣстимъ прѣдварително читатели-тѣ си: Прѣпири, за каквото и да сж, нѣма да влѣзватъ въ мѣхъ-тъ ѝ; и даже въ издирванія-та и разискванія-та за языка и въ разбора на нѣкое съчиненіе, ако стане нужда, ще бѣде запрѣтено отъ програма-та да се помене име и личность.

„За изборъ-тъ и наредѣ-та на съдържаніе-то читатели-тѣ ще могатъ да си съставятъ мнѣніе до нѣйдѣ отъ допълненіе-то което прилагамы въ днешнія-тъ си обявителенъ листъ, а най добръ ще разбержтъ това отъ първія-тъ брой който ще издадемъ на първия день отъ новата година (1866).

„Като сми вече добръ запознати съ вси-тѣ мжнотіи на вѣстникарство-то у насъ, за да оздравимъ отъ наша страна за спомагатели-тѣ редовно-то изданіе на листъ-тъ си, първо са приготвихмы добръ като си намѣрихмы настанихмы съдружници за капиталъ-тъ и за прѣдстояваніе-то на тѣжъ работа отгорѣ, а да оздравимъ отъ страна на читатели-тѣ си спомоществуванія-та имъ за насъ си ще прибѣгнемъ до строго-то

испълненіе, на това начало, да не даваме и да не пращаме никому листъ-тъ прѣди додѣ не земемъ пары-тѣ.

„И друго, понеже споредъ съдържаніе-то си листъ-тъ ни ще бѣде като книга за прочитаніе, годишното изданіе на която ще се счита за цѣло тѣло спомоществуваніята ще наченватъ съкога отъ 1-ый брой и ще се свършатъ на 24-ый; спомоществуванія да поченватъ отъ други броеве по подирни и да свършватъ на друга-та година не сж приѣты. Защото искамы да запрѣваримъ бъркотіи-тѣ които произлѣзватъ отъ това и да бждемъ сигурно отвѣтственни въ обязательства-та си прѣдъ спомоществуватели-тѣ като даваме здраво порѣчителство само за тѣзъ година, и каквито мѣнотіи и пагубы ще посрѣщнемъ ще сключимъ ние, а че за по го истече и да ся залавямъ

„Прѣди да прѣдприемимъ на ново изданіе-то на това періодическо списаніе нми прѣтеглихмы и прѣмѣрихмы сички-тѣ задълженія които земамы прѣдъ публика-та, и които имамы твърдо намѣреніе, да изпълняваме до колкото е възможно вѣрно, и съ Божя-то воля, за дълго врѣме. Ще употребимъ сички-тѣ възможны намъ срѣдства и отъ никоя жѣртва нѣма да ся върнемъ само да сполучимъ да го направимъ наръчно и способно за раздаваніе на полезны знанія и здравы чувства и начала.

„Имамы още намѣреніе да просимъ да ни са позволи да правимъ и по едно кратко политическо обзрѣніе на 15-тѣ дни; ако сполучимъ това и са умножаватъ спомоществуватели-тѣ ни ще уголѣмимъ и листъ-тъ си.

„За списваніе сега нѣмамы други сътрудници, но съкъ отъ наши-тѣ учены може да земе участіе и да ни помогне съ испращаніе на статій върху прѣдизложены-тѣ прѣдмѣты, написани искѣсо, спретно и пріятно безъ да ся ни най малко противны на нѣравственны-тѣ начала на общежитіе-то ны и на сжествующый-тъ редъ.

„Листъ-тъ ще бѣде по голѣмъ отъ какъвто бѣше, но ще бѣде сгънѣтъ на осмина за да е наръченъ като са подвърже. Настоящый-тъ листъ е половина отъ какъвто ще бждѣтъ други-тѣ.

„Годишна цѣна е сѣкадѣ въ Турско двѣ бѣли меджидіета, а отвънъ турско двѣ и половина. На настоятели-тѣ ще са пратятъ до три броя само, ако ни отговорятъ и внесжѣтъ пары ще слѣдуваме да пращамы за колкото платятъ, ако ли не,

на 3-й брой ще прѣстанемъ да пращамы. Които поискать испослѣ да станжтъ спомоществатели като внесжтъ спомоществанія-та си ще имъ са испратятъ броеве-тѣ отъ началото.

„Настоятель може да бжде сѣкѣй който стори трудъ да събере спомоществанія и да ги внесе съ първо. Който плати за 10 ще има единадесета-та даръ, а който отъ 10 понадолу ще му ся устѣпватъ два на стотѣхъ за трудъ-тѣ.

„Писма-та и спомоществанія-та ще са отправятъ въ Цариградъ до издатели-тѣ на Везиръ-Ханъ № 17.

„Въ надѣжда, че наши-тѣ съотечественници както събога и сега ще ся покажатъ усърдни съ нѣравствено-то и вещественно-то си спомогваніе да ны поддържатъ въ прѣдприятіе-то ны.

„Оставами за всегда на услуги-тѣ имъ.

П. Р. Славейковъ.

(Гл. пробний брой отъ 22/XI 1866 г.)

17. *Свѣтъникъ, народенъ вѣстникъ*. — Почналь е да излиза въ Цариградъ прѣзь мѣсець Априлий, единъ пжтъ въ седмицата, излизаль е двѣ години наредъ, подъ редакцията на *Никола Михайловски и Тодора С. Бурмовъ*. 5—6 мѣсеци вѣстника е редактиранъ отъ *Н. Михайловски* а подиръ него отъ Септемврий 1863 година до края на двѣтъ годишнини в. „*Свѣтъникъ*“ е излизаль подъ редакцията на *Т. С. Бурмова*. „*Свѣтъникъ*“ е билъ органъ на българскитѣ прѣдставители и дѣйци по църковния въпросъ въ Цариградъ. До брой 14-й той е излизаль подъ заглавие „*Свѣтъникъ, народенъ българскій вѣстникъ*“, а отъ брой 15-й до края — както е показано въ началото.

Биографическитѣ бѣлѣжки за *Т. С. Бурмовъ* читателя ще намѣри при „*Българскы Книжници*“ (гледай 1858 година), заради туй тукъ ще слѣдватъ такива бѣлѣжки само за *Н. Михайловски*.

Никола Михайловски е роденъ въ градъ Елена на 1816 година. Първоначално се е училъ въ родното си мѣсто, подиръ въ Атина, а въ 1848 година той е свършилъ историко — филогическия факултетъ въ Московския университетъ. Като се за-

върнѣлъ въ България, той е учителствувалъ повече отъ 20 години до и послѣ освобождението. Зималъ е участие при разрѣшението на Българския църковенъ въпросъ. Билъ е на турска държавна служба, (струва ми се послѣдната му служба е била членъ въ съвѣта при Министерството на Просвѣщението съ чинъ Рутбеи — Сание), цензоръ на българскитѣ книги, депутатъ въ първото Велико Народно Събрание въ Търново, а сѣщо и въ второто Обикновено Народно Събрание. Билъ е сѣщо Подпрѣдсѣдателъ въ Държавния Съвѣтъ, Директоръ на Софийската Класическа Гимназия, членъ въ Вакувската Коммиссия и пр. Той написалъ и прѣвелъ: *Малка българска читанка*, Руссе, 1868 година; *свѣщенна история*; *Катихизисъ* за първоначалнитѣ училища; *Очерки изъ историята на народнитѣ прѣдания* въ двѣ части; *Всеобща история* прѣводъ, въ три части; *Приключенията на Телемага* отъ Фенелона, прѣводъ, Цариградъ, 1873 година; *Катихизически поучения*, *История на инквизицията* прѣводъ; *Послѣднитѣ дни на Помпея*, прѣводъ; *Сцени и картини изъ Американския животъ*, прѣводъ, Цариградъ, 1868 година; *По въпроса за женитѣ*; двѣ брошури за Охридската и Ипекската Архиепископия; *Пикильо Алиага* отъ Ев. Скриба, прѣводъ, Цариградъ 1875 година, два тома; *Политическа Икономия* отъ Отто Хюбнера, прѣводъ; *Малкъ Български писмовникъ*, Руссе, 1868 година и разни научни и политически статии въ периодическитѣ издания „Български Книжици“, „Читалище“, „Българска Иллюстрация“, в. в. „Цареградски Вѣстникъ“, „Право“, „Напрѣдъкъ“, „Македония“ (гледай 1866 година) и пр. Н. Михайловски живѣеше въ София и се ползуваше съ петстотинъ лева мѣсечна пенсия отъ държавата, а на 15-й Декемврий 1892 г. се помина въ Столицата.

Ето какво говори самъ вѣстникътъ за направлението и духътъ, който е слѣдвалъ:

„Като свършвами сега съ този брой годинъ-тъ на изданіето на *Свѣтникъ-тъ*, ній помислими за добро да ся обърнемъ къмъ минало-то и да наумимъ кратко онова, съ което ся е занимавалъ този листъ въ продълженіе-то на годинъ-тъ, за да не оставимъ никому никакво недоуменіе за направленіе-то и духъ-тъ, който сми слѣдвали, а равно и да напомнимъ всѣкому,

за общо добро, начала-та, които сми проповѣдавали по народнитѣ интереси.

„Съѣстникъ-тъ ся стара, до колкото бѣ възможно, да отговори съ съдържаніе-то си на истинни-тѣ нужди на народъ-тъ и да забрани интереси-тѣ му.

„Съ тѣзи цѣль, откато съобщаваше въ стълпове-тѣ си извѣстія за главни-тѣ политически събитія и дѣянія и ся мѣчѣше да прѣдава отъ недѣлж на недѣлж духъ-тъ и състояніе-то на политикъ-тъ въ европейски-тѣ царства, той ся стараѣше да не упуща никое отъ достоабылѣжителни-тѣ събитія и дѣла, които ставаха въ имперіѣ-тъ на Н. И. В. Султанъ-тъ.

„Съ тѣзи цѣль исто, той посвѣщаваше еднѣ голѣмѣ часть отъ стълпове-тѣ си собствено за бѣлгарскій-тъ народъ, на който добро-то е винаги ималъ прѣдъ очи, и освѣнъ главни-тѣ и второстепенни-тѣ членове, които исклучително ся отнасяха о нуждитѣ и интереси-тѣ на народъ-тъ ни, той ся грижѣше да прѣдставя всѣкій пѣтъ и извѣстія относително до проявление-то на народнѣй-тъ и общественѣй-тъ животъ на наши-тѣ съотечественници. Като съобщаваме особи-тѣ събитія и дѣла, въ които ся изражяваше този животъ, *Съѣстникъ-тъ* глѣдаше да ся въсползува съ всѣко отъ тѣхъ да подбуди единородци-тѣ си къмъ усвѣршенствуваніе и напръдване.

„Истина, чи по скудость-тъ на срѣдства-та, които сѣ въ разположеніе-то на вѣстникъ-тъ, нѣй немогахми да прѣдставямы всѣкого въ стълпове-тѣ си, както желяхми, непрѣривни свѣдѣнія за дѣйствія-та и събитія-та по всички-тѣ мѣста, гдѣто живѣхтъ наши-тѣ съотечественници, щото да си начѣртава отъ тѣхъ читатель-тъ пълень образъ за добро-то или лошо-то имъ състояніе по отношеніе къмъ общественнѣй-тъ и народнѣй-тъ имъ животъ.

„Наши-тѣ учени, които сѣ всички-тѣ повечето учители, или не намираха сами отъ себе си побужденія или не ся улесняваха да ни съобщавѣтъ свѣдѣнія за ходъ-тъ на дѣла-та и за особоти-тѣ събитія по градища-та, гдѣто тѣ учителствувѣтъ, а вѣстникъ-тъ неможѣше, по срѣдства-та си, да си хване съ заплатѣ дописници отпomeжду тѣхъ, и така, за голѣма жалость, ся лишавахми отъ редовни и постоянни извѣстія отъ по-главнитѣ мѣстопрѣбыванія на наши-тѣ драги съотечественници. Но дано, което ни не достигаше тѣзи години, ся допълни въ идущѣ-тъ, въ кождо веки влизамы.

„Ако при извѣстія-та за ходъ-тъ на общественни-тъ дѣла помежду наши-тъ съотечественници, не сми ся показвали снисходителни къмъ онѣзи хора, които сми почитали противници на добро-то на нашъ-тъ народъ, ній сми намирали и намирами успокоеніе за повѣденіе-то си отъ тѣзи стѣрнѣ въ мисль-тъ, чи цѣль-та ни всѣкога е была да забранимъ интереси-тъ и правдини-тъ на народъ-тъ си и да съдѣйствуваме на однородци-тъ си за усъвършенствуваніе-то и напръдваніе-то имъ къмъ добро-то.

„Въ статія-тъ си по народни-тъ нужди и интереси и собствено по църковно — народній-тъ въпросъ, ній ся видѣхми принудени да стѣпимъ въ преніе съ два-та други български листове, *Българскъ-тъ Пчела* и *Гайдъ-тъ*, които ни ся намѣриха за събрата по вѣстникарскъ-тъ служба. Съ жалостъ казвами, чи и два-та тѣзи листове съ всичко, чи въсприемаха врѣхъ себеси голѣми притизанія да рѣководятъ народъ-тъ или да го исправятъ, служѣха често отзивъ на онѣжъ слаба и малка часть отпосреду наши-тъ съотечественници, която е вѣтърничава въ расжданія-та си, нетѣргѣлива въ желанія-та си, бърза въ осжданія-та и въ порицанія-та си.

„Ній бѣхми длѣжни, за народно добро, да имъ направимъ прилични-тъ изобличенія нѣкой и другій пѣтъ. Ній прѣстанахме послѣ отъ това преніе, като ся убѣдихми отъ една стѣрнѣ, чи добрій-тъ и здравій-тъ разумъ на нашъ-тъ народъ достаточнo оцѣнява онова щото има безпѣтно и нелѣпо въ единъ-тъ отъ тѣя два листове, или ниско и отвратително въ другій-тъ, и кога отъ другъ видѣхми въ исто-то врѣме, чи е съвсѣмъ бесполезно, да ся продължава състязаніе съ хора, които за да забранятъ ушъ достолепіе-то и честь-тъ си, си позволкватъ да отстѣпватъ отъ правилата на почтенность-тъ.

„Колко-то до само-то течение на въпросъ-тъ, ній бѣхми, спорѣдъ както сѣ могли да забѣлѣжатъ читатели-тъ, на мнѣніе, чи този пѣтъ, изъ който върви той сега, сирѣчь пѣтъ-тъ на едно опытуване за спогожденіе врѣхъ осемъ-тъ точки, и послѣ вече, кога това опытуване не сполучи, пѣтъ-тъ за едно съвършено отдѣленіе отъ пратріаршіѣ-тъ, е най-добрій-тъ за насъ, стига само наши-тъ външни съотечественници да даватъ на исканія-та, които прѣдлагатъ прѣдставители-тъ, прилично подкрѣпленіе, като постоанствуватъ въ отрицваніе-то на фанариоти-тъ“ (гледай брой 52-й, година I).

1864 година.

18. *Бъдещностъ*. — Тоя вѣстникъ е почналъ да излиза въ Букурещъ, излѣзли сж десетина броя (нѣкои казватъ, че сж излѣзли повече отъ 20 броя), подъ редакцията на *С. Раковски*.

Биографическитѣ бѣлѣжки за *Раковски* се намиратъ при „*Дунавскій Лебедъ*“ (гледай 1860 година).

Неможахъ да намѣрихъ нито единъ брой отъ в. „*Бъдещностъ*“ и за това не могъ да кажа какъ е опрѣдѣлилъ той самъ цѣльта си.

19. *Дунавъ, листъ за вътрѣшни и външни новини и за всякакви разсужденія*. — Тоя вѣстникъ е почналъ да излиза въ Русе на турски и български язици, два пѣти въ седмицата, излизалъ е до Юлій 1876 година. Българската частъ сж прѣвеждали: С. Поповъ и Чорапчиевъ. Не пиша биографически бѣлѣжки за С. Попова и Чорапчиева именно за туй, защото тѣ сж били прѣводачи на написанитѣ по-рано на турски языкъ статии, а не редактори. Редакцията на тоя вѣстникъ е била въ ръцѣтъ на турци, вѣроятно изъ канцелярията на Митхадъ-Паша. „*Дунавъ*“ е билъ вѣстникъ на турското правителство; той е защищавалъ интереситѣ на турската империя отъ гледна точка на турското правителство и въ него сж се печатали всичкитѣ правителствени распорѣждания, правилници, закони и пр.

20. *Духовни Книжки за поученіе на всякой христіанинъ*. — Това списание е почнало да излиза въ Болградъ, единъ нѣтъ въ мѣсецътъ, излѣзли сж 8 книжки, подъ редакцията на *Р. И. Блзсковъ* (гледай „Духовни Книжки“ отъ 1866 год.)

Биографическитѣ бѣлѣжки за *Р. И. Блзсковъ* се намиратъ при „*Училище*“ (гледай 1871 година).

Неможахъ да видѣхъ първия брой и за това немогъ да знамъ какъ е написана програмата на „*Духовни Книжки*“. Въ 7-й брой, който азъ имахъ на ръка, помѣстено е едно обявление отъ страна на уредничеството на „*Духовни Книжки*“, отъ което азъ цитирамъ по долу единъ откъслекъ, въ който редакцията на „*Духовни Книжки*“ още веднѣжъ съ свои думи казва каква е цѣльта на това списание. Ето този откъслекъ:

„О свѣщенници! учени мѣже! До кога ние ще имами предъ очи само едни частни интереси, а да прѣзираме общій

интересъ? Това наше списание, знайте, начна да са издава съ цѣль да показва правій и истинній пѣтъ; да ви услаждава съ разни любопытни бесѣди и прочитанье отъ Свѣщенното Писание; да дава онова що е вамъ потрѣбно.

„Нѣ какъ ще може то да ви ползува, кога не знае ваши-тѣ потрѣбности, ваши-тѣ работи? Какъвъ цѣръ ще покажи кога не знае ваши-тѣ болки?

„Ето 7-й брой вече излиза и ни единъ свѣщенникъ отъ България не са потруди да ни пиши нѣщо за въ града си, за братя-та си“ и пр.

21. Защитникъ — Тоя вѣстникъ е почнѣлъ да излиза въ Букурещъ на български и на румѣнски, излѣзѣлъ е единъ брой само, понеже Румѣнското правителство е спрѣло издаването му веднага слѣдъ излизанieto на първия брой, подъ редакция на *С. Раковски*. Едни казватъ, че тоя вѣстникъ се билъ наричалъ „*Бранителъ*“, но това не е вѣрно.

Биографическитѣ бѣлѣжки за *Раковски* се намиратъ при „*Дунавскѣи Лебедъ*“ (гледай 1860 година).

Неможахъ да видѣхъ вѣстника „*Защитникъ*“, па и неможахъ да намѣрихъ нито одного, който да ми каже че го е видѣлъ — ето защо относително програмата му не можъ да знамъ нищо.

22. Зорница. — Това списание е почнѣло да излиза прѣвъ мѣсець Януарий въ Браила, единъ пѣтъ въ седмицата, излизало е до края на 1864 година, подъ редакцията на *Хр. Д. Ваклидовъ*.

Биографическитѣ бѣлѣжки за *Хр. Д. Ваклидовъ* се намира при „*Българска Пчела*“ (гледай 1863 година).

Ето какъ редакторътъ на „*Зорница*“ опрѣдѣлява съ каква работа ще се занимава тя:

„Като ся отправямъ и днесъ къмъ съотечественницитѣ си имамъ надѣжда и съмъ увѣренъ, че ще приемътъ *Зорницата* съ сѣщото благоволеніе, което показватъ къмъ сѣкоя любопытна книга.

„За тоя листъ нѣмамъ да съставямъ программа. Мысльтъ ми е да избирамъ най добритѣ Романи и любопытни работи за да можъ сѣкога да задоволя читателитѣ.

„За да приежтъ това задоволствіе, имамъ намѣреніе щомъ като числото на спомоществованіята стане довольно за да посрѣща разноскитѣ на издаваніето — да издавамъ *Зорницата* не единъ пѣтъ въ седмицатѣ, нъ повече пѣти“ (гледай брой 1).

1865 година.

23. *Българска Старина, поврѣменно списание, издаваемо въ неопредѣлно врѣмя.* — Почнало е да излиза прѣзъ мѣсець Юлий въ Букурещъ, излѣзла е само една книга, подъ редакцията на *С. Раковски*.

Биографическитѣ бѣлѣжки за *Раковски* се намиратъ при „*Дунавский Лебедъ*“ (гледай 1860 година).

Ето какъ редактора на „*Българска Старина*“ опрѣдѣлява „прѣдметътъ и съдържанието“ на своето списание:

„Българска-та Старина ште се издава въ неупрѣдѣлено врѣмя и въ неопредѣлна величина, а прѣдметъ и съдържание того списания ште бѣдѣтъ слѣдныя:

„1. Отломки отъ открытыя до сега българскы древности и старини съ любословны изслѣдванья.

„2. Любословны изискванья о древности Българскаго языка.

„3. Изслѣдование Българскаго Баснословня или старого нмѣ въроисповѣданія, съхранены въ народны тѣ обычаи и обряды, празници, приказки, баяны, очиштены съ воды и проч. и проч.

„4. Основны начала за Българскѣ тѣ най-стара повѣстность.

„5. Чърковна та Българска повѣстность.

„Това поврѣменно списание „*Българска Старина*“ ништо политическо нѣште съдържава, нити кому-си ште бѣде противно. То ште има свободенъ пѣтъ на всѣкадѣ, и всѣкъ, кой желай, можи го добы дѣ то покажи да му ся испроводи отъ назначены-тѣ на края надстоіатели.

„Колко-то же за първобытность тѣ и важность тѣ на прѣдметы тѣ, кой-то обнародува „*Българска та старина*“, остава

на здравомыслено то расжждение на учены тѣ да рѣшижтъ“ (гледай прѣдговорътъ на първата книга).

24. *Врѣмя, вѣстникъ седмиченъ.* — Почнѣлъ е да излиза въ Цариградъ прѣзъ мѣсець Юлий, единъ пѣтъ въ седмицата, излизалъ е до 21-й брой отъ втората годишнина, подъ редакцията на *Т. С. Бурмовъ.*

Биографическитѣ бѣлѣжки за *Т. Бурмовъ* се намиратъ при „*Българскы Книжници*“ (гледай 1858 година).

Ето редактора какъ опрѣдѣлява программата или пѣтътъ, който си е билъ прѣдначерталъ да слѣдва въ списванието на вѣстникътъ си „*Врѣмя*“

„Полза-та и потребностъ-та отъ единъ вѣстникъ на нашъ-тъ народъ, който да си издава въ Цариградъ и да е посвятенъ на истинни-тѣ народни интереси, на правилно-то и съобразно-то съ нужди-тѣ и обстоятелства-та развитіе на наши-тѣ съотечественници, не ще разясняване и доказване.

„Но ето че нито единъ отъ български-тѣ вѣстници до сега ся не показва надаренъ съ крѣпко и продължително съществуваніе.

„Като участвуваши отъ петъ годинъ насамъ въ българскъ-тъ журналистикъ и дирихъ отъ осемъ годинъ по отблизо вървежъ-тъ на работи-тѣ помежду наши-тѣ съотечественници, ний имаме възможность да познаемъ достаточнo причини-тѣ, кои-то морещъ български-тѣ журнали.

„Да отдалечимъ прочее по възможность тѣзи причини и да туримъ въ дѣйствиe планъ-тъ си, който можѣхми отъ опытъ да съставимъ за основаніе-то и управленіе-то на единъ полезенъ за народъ-тъ ни вѣстникъ, е было отдавна голѣмо наше желаніе. Но, като до сега нѣмахми на рѣцѣ-тѣ си вѣстникъ — наше собственно притяжаніе, щото да сми властни така да го наредимъ, така да го списваши и управляваши, както намираши по съобразно съ ползж-тъ на народъ-тъ и по надѣжно за продължителность-тъ по напрѣдваніе-то на самій-тъ вѣстникъ, ний бѣхми принудени да отложимъ изпълненіе-то на желаніе-то си, когато врѣмя-то и обстоятелства-та ни позволятъ да добьемъ свой собственъ вѣстникъ.

„Щастливи сме сега, като можемъ да извѣстимъ на наши-тъ съотечественници, чи Правителство-то на Негово Императорско Величество Султанъ-тъ държавнѣй-тъ нашъ Господаръ, благоволи да ни даде позволеніе да основемъ и да издаваме единъ новъ българскій вѣстникъ подъ име: *Врѣмя*.

„Като имами намѣреніе слѣдъ малко да почнемъ изданіе-то му, нѣй обнародваме настояще-то обявление и молимъ съотечественници-тъ си да ни почитатъ съ вниманіе-то си.

„Программа-та или пжъ-тъ, който сме си прѣдначъртали да слѣдвами въ списваніе-то на този вѣстникъ, е слѣдующа-та:

„Вѣстникъ *Врѣмя* ще бжде нашъ само въ това отношеніе, чи нѣй ще отговарямы прѣдъ правителство-то и прѣдъ народъ-тъ за всѣкаквъ случай и чи врѣхъ насъ ще тежи неизвѣстность-та за какво-то и да е сключване на смѣтки-тъ му. Оттамъ нататкъ той принадлежи на народъ-тъ. Сирѣчь нѣй посвящавамы този вѣстникъ да служи на истинни-тъ и дѣйствиелни-тъ интереси на българскій-тъ народъ, кои-то колко-то нѣкои и да прѣобржжтъ и да прѣиначвжтъ истинж-тж, сж така явно за всѣкого изъ насъ, тжй живо бутатъ сърдце-то ни, щото е невъзможно да ги не сѣща и най простѣй-тъ отъ помежду ни. Нашъ-тъ вѣстникъ прочее не само *словомъ* но и *дѣломъ* неще бжде вѣстникъ на нѣкож пропагандж, на нѣкои несъгласни съ истинни-тъ интереси на народъ-тъ ни стремленія, а още по малко пжкъ ще да е органъ на частни-тъ видове и стремленія на една партіж, на една *команиж*, или на единъ само чловѣкъ. Той ще проявява единствено сърдечни-тъ и искренни-тъ стремленія на Българе-тъ, стремленія които сж естесвенни на единъ народъ, турепъ въ положеніе подобно на наше-то. Нека ся изяснимъ съ други думи: вѣстникъ-тъ *Врѣмя* си туря за цѣль да спомага на българскій-тъ народъ, до колкото е възможно това за единъ вѣстникъ, да достигне той чрезъ добыване-то на законни-тъ си правдини, чрезъ добро-то си уреждане и чрезъ образование-то, до онжж степень на благосъстояніе, до онова развитіе на нравственни-тъ и матеріални сили, което му прилича по неговн-тъ прѣкрасни дарованія и способности, по негово-то здравомисліе, и добродушіе, по неговото трудолюбіе и спистяване, по неговж-тж любовь и уваженіе къмъ закони-тъ, и въ кое-то на драго сърдце желае да го види едно отеческо правителство, какво-то е, безъ съмнѣніе, Правителство-то на Н. И. В. Султанъ Абдулъ Азиса.

„Като слѣдствие на горѣреченно-то, Вѣстникъ-тъ *Врѣмя* ще ся държи строго до слѣдующи-тъ начала:

„1 Въ негови-тъ стълпове не само нѣма да ся появѣтъ статіи, напоени съ чувствованія, кой-то ся не съгласявѣтъ съ духъ-тъ и преданія-та на православнѣ-тъ вѣрж, но той ще счита и длѣзность да осжжда подобни чувствованія на всѣкадѣ гдѣто бы ги забѣлѣжилъ въ бѣлгарскій-тъ практическій животъ, въ бѣлгарски-тъ списанія и періодически листове. Посегнованія-та пакъ, прави или косвенни, врѣхъ религіозни-тъ убѣжденія на наши-тъ съотечественници ще намѣрѣтъ въ вѣстникъ *Врѣмя* редовенъ изобличитель.

„а) Защото само духъ-тъ и начала-та на православнѣ-тъ вѣрж сѣ истинно способни и силни да доведѣтъ безъ вѣтрѣшнѣ борбѣ и противорѣчіе до нравственнo и вещественно развитіе не само единъ народъ, какво-то нашъ-тъ, за кой-то тѣ отдавна сѣ непрѣменна жизненна стихія, но и за всѣкій другій.

„б) Защото онова, щото е несъгласно съ священни-тъ прѣданія и начала-та на нашъ-тъ православнѣ вѣрж, подконава незамѣтно религіозно-то чувство на народъ-тъ ни, безъ кое-то щастіе-то и напрѣдovanje-то му е невъзможно.

„в) Защото нищо не може да бѣде по губително за единъ народъ, какво-то нашъ-тъ, да ся вѣвождѣтъ по между него раздѣленіе и насъгласіе въ религіозно отношеніе, и нищо не може да бѣде по оскърбително и по унизително за него да му ся прѣдлага да промѣни вѣрж-тъ си, за да добѣе правдини въ общественно-то и църковно-то си положеніе, кои-то законно не можѣтъ да му ся откажѣтъ.

„2 Но това не ще рече, че нашъ-тъ вѣстникъ ще държи стѣрня на онѣзи, които по тѣжъ или онѣзи причинѣ не щѣтъ поправж-тъ на църковно-то управление, подъ кое-то сми ся до сега намирали, и ся противѣтъ да ни дадѣтъ едни священни законни правдини. Напротивъ въ съгласіе съ духъ-тъ и трѣбованія-та на православнѣ-тъ вѣрж ній ще сми всѣкога противъ своеволие-то и злоупотрѣбленія-та, и като разисковамъ безпристрастно всички-тъ дѣла и постѣпки и на двѣ-тъ стѣрни, сирѣчь на бѣлгарскѣ-тъ и на грѣцкѣ-тъ, ще съвѣтвами онова, кое-то е по свято, по добро и по полезно.

„Да видимъ съотечественници-тъ си свободни отъ онеправдованія-та и отъ злоупотрѣбленія-та, да видимъ да ся

посели родъ и законность въ църковно-то и общественно-то имъ положеніе е най голѣмо-то ни желаніе и да послужимъ искрено въ това отношеніе на народъ-тъ си ще бѣде за насъ пріятенъ дългъ.

„3) Понеже нашъ-тъ вѣстникъ, спорѣдъ както по горѣ рекохми, ще да дири само истини-тъ, дѣйствителни-тъ и на всѣкиго при сърдце лѣжащи интереси на народъ-тъ, и не ще да е органъ на никоѣ партіѣ, той, като съобщава безпристрастно всичко, щото ся върши помежду наши-тъ съотечественици, тукашни или външни, ще прави искрени забѣлѣжванія врѣхъ постъпки-тъ на кой и да е отъ общественни-тъ дѣатели на народъ-тъ.

„4) По такъ истъ-тъ причина, ній ще сми всѣкога готови да приемами опроверженія както относително до извѣстія-та, които ще давами, така и до мнѣнія-та, които ще развивами въ вѣстникъ-тъ си, стига само статіи-тъ, които ще ни ся проваждатъ съ такъвъзъ цѣль, да ся съображаватъ съ законитѣ за печать-тъ, които и сами ще вардимъ съ най-голѣма внимателность; и да не нарушаватъ съ нѣщо настоящъ-тъ программъ. Цѣльта ни е да бѣдемъ полезни на народъ-тъ си съ истинни разискванія и съ вѣрни съобщенія, а не да прокарвами пътъ на частни-тъ си само разсѣженія, на собственни-тъ си само възврѣнія.

„Относително до политически-тъ и другитѣ външни извѣстія, главното наше стараніе ще бѣде не да разсѣждавами, понеже положеніе-то ни не е таквъзъ, но да съобщавами онова, щото ся е извършило или има да ся върши, точно, ясно, и, колкото е възможно, понятно за нашитѣ читатели

„Освѣтъ статіи-тъ и извѣстія-та, които ще ся касаватъ частно до Българе-тъ, освѣтъ политически-тъ, търговски-тъ и други различни новини, ній ще ся стараемъ да помѣщавами въ вѣстникъ-тъ си и всѣкакви други статіи, какви-то намѣримъ да сѣ любопытни и полѣзни по съдържаніе-то си“ (гледай брой 1, година I).

25. *Въстокъ, политично-забавенъ български вѣстникъ.* — Тоа вѣстникъ е почналъ да излиза въ Бѣлградъ прѣзъ мѣсець Май. единъ пътъ въ седмицата, излѣзли сѣ 10—15 броя, подъ редакцията на *Н. Първановъ*. Сърбина Александръ Андричъ е билъ издателя на в. „Въстокъ“.

Никола Първановъ е роденъ на 1837 год. въ гр. Ломъ. Още въ младитѣ си години той отишълъ въ Сърбия (Бѣлградъ). Тамъ като държавенъ стипендиантъ свършилъ 4 класса отъ гимназия, а сетнѣ подпомогнатъ отъ нѣкоя си *Магдалина Станковна*, свършилъ цѣла гимназия, изъ която на 1869 год. прѣминялъ въ Философския Факултетъ на Бѣлградската Велика Школа. Като ученикъ още той е работилъ за народа ни и помежду многото дописки въ тогавашнитѣ български и сърбски вѣстници, билъ е и дѣйствителенъ редакторъ на българския вѣстникъ „*Въстокъ*“. Слѣдъ свършването Факултета, той се върнѣлъ въ родното си мѣсто (Ломъ). Тукъ той приелъ учителска служба и я изпълнявалъ до прѣди смъртъта си. Макарь и младъ той билъ Видински прѣдставителъ на народния Български съборъ въ Цариградъ. Той отишълъ въ Виенна да се лѣкува и тамъ умрѣлъ на 1-й Септемврий 1872 година. Той билъ единъ отъ рѣдкитѣ патриоти и високо интелигентенъ чловѣкъ, та умираието му се отдава на отравяние отъ страна на гърцитѣ, най-могущитѣ тогава неприятели на нашето възраждане; обаче други казватъ, че той е умрѣлъ отъ настинка по Черното море. Той написалъ: *Белсжки възрѣз Граматиката за ново-българския езикъ*, Руссе, 1868 година; *Извод из българската граматика* (законѣ-тѣ на български-ат ѣзыкъ) Руссе, 1870 година и единъ букваръ за македонскитѣ българе, печатанъ въ Бѣлградъ прѣзъ 1862 година, но, за жалость, неможъ да дамъ тукъ точното му заглавие, защото не съмъ видѣлъ тоя букваръ. Утвърждаватъ, че тоя букваръ билъ много интересенъ и въ Кукушъ или Охридъ могло да се намѣрѣтъ много екземпляра отъ него. Писвалъ статии въ „*Македонія*“ (гледай 1866 година) „*Право*“ (гледай 1866 година) и въ други български и сърбски вѣстници.

Ето каква е била цѣльта на в. „*Въстокъ*“: „1) Кратки политичны членове. 2) Кореспонденци отъ България въ интересъ-тъ на Българската Православна Черква и просвѣщение, безъ лични нападенія и *безъ изно нападеніе* Блистателна-та Порта. 3) Изводи отъ югославянскы-тѣ вѣстници за запознаване на Българи-тѣ съ сичкы-тѣ югославянскы. 4) Одржаніе-то на православіе-то въ „Истокъ съ сичкы-тѣ дозволени срѣдства(?)“. А забавна-та му часть ще съобщава забавны и по-

учителни прѣдмети, народни и други пѣсны и др.“ (гледай „Гайда“ брой 22, година II, стр. 175).

26. Зорница. — Тоя вѣстникъ е почнѣлъ да излиза въ Цариградъ прѣзъ мѣсець Януарий, първо два пѣти, а подиръ единъ пѣтъ въ мѣсецѣтъ, продължава да излиза и днесъ. До края на 1871 год. редакторъ на „Зорница“ е билъ *Албертъ Лонгъ*. Прѣзъ 1872 и 1873 година мѣсечната „Зорница“ не е излизала. Прѣзъ 1874 и 1875 год. при все че редакторъ по име е билъ г. *Грингъ* (господинъ, който не знае български), истинския редакторъ обаче билъ г. *Д-ръ Елиесъ Ригсъ*. Отъ началото на 1876 година до края на 1884 год. редактиралъ „Зорница“ *Т. Л. Байнгтонъ*, а отъ началото на 1885 год. насамъ продължава да излиза подъ редакцията на *Р. Томсжизъ*. „Зорница“ излизала и сега излиза съ картини. Мотто: „ додѣ ся зазори деньтъ, и зорницата изгрѣе “ 2 Пет. 1: 19.

Биографическитѣ бѣлѣжки за *Т. Л. Байнгтонъ* и *Р. Томсжизъ* се намиратъ при седмичната „Зорница“ (гледай 1876 година).

Докторъ (на богословието) *Албертъ Л. Лонгъ* (Albert L. Long) е родомъ отъ Америка и тамъ е училъ обикновеннитѣ прѣдмети на единъ европейски или американски университетски курсъ. Училъ още и богословието. До 1871 година той билъ мисионеринъ или проповѣдникъ на евангелието въ Сѣверна България, а отъ тогасъ насамъ професоръ въ Робертъ Коллежъ, Цариградъ. Дѣто Д-ръ Лонгъ се намиралъ въ Цариградъ прѣзъ послѣднитѣ нѣколко години на мисионерската си длъжностъ, се дължи на обстоятелството, че той тогава е обръщалъ вниманието си къмъ приготвянето и издаването на религиозна литература на българ. языкъ. Той е билъ единъ отъ четворицата (двама българи *И. Р. Славейковъ* и *Христодуль Костовичъ Сичанъ-Николовъ* и двама американци: *Албертъ Лонгъ* и *Елиасъ Ригсъ*), които приготвихъ и обнародвахъ сегашната ново-българска Библия; той е помагалъ въ прѣгледването и издаването на всичкитѣ нови издания на Библията до сега. Д-ръ Лонгъ е прѣвелъ на български часть

I-ва отъ *Бългавата* книга *Пжтешественикѣ*, Цариградъ, 1870 год.; написалъ *Славенитѣ и Българитѣ*, Цариградъ, 1870 година и други разни книжки и свѣщенни пѣсни, съчинени и прѣведени, но които, за съжаление, ние не можемъ да покажемъ. Д-ръ Лонгъ съобщава сегисъ-тогисъ на разни американски вѣстници и списания статии, особено по археологически прѣдмети въ Истокъ.

Докторъ (на богословието и на правото) Елиасъ Ригсъ (Elias Riggs) е родомъ отъ Америка и тамъ е училъ обикновеннитѣ на единъ университетски курсъ прѣдмети. Училъ е и богословието. Прѣзъ 57-тѣхъ години на мисионерския си животъ, той е живѣлъ първо въ Гърция, послѣ въ Измиръ (Смирна) и най-послѣ въ Цариградъ. Той е билъ ученъ чловѣкъ и знаѣлъ добръ както Латинския, Старо-Гърцкия, Еврейския, Сирийския и Халдейския язици, така сжщо и Ново-Гърцкия, Турския, Арменския, Българския, Френския, и може би, още и други язици. Той е зималъ участие въ прѣвежданieto на Български, Арменски, Гърцки и Турски Св. Писание и въ прѣглежданieto разнитѣ нови издания отъ Библията на тѣзи язици. Написалъ е и прѣвелъ много свѣщенни пѣсни на Български, Гърцки и Арменски и билъ главенъ редакторъ на Българския *Библейски Гѣчникъ*, а сега писвалъ часть отъ *Тълкованието на Новия Заветъ*, който съ врѣме щѣлъ да се обнародва на Български. На Английски язикъ той е написалъ книгата: *Прѣдложени поправки на прѣводѣтъ* (Английски) на *Новия Заветъ* и други разни статии по подобни и философски въпроси.

„Мѣсечната „Зорница“ е едно періодическо списаніе назначено за млади-тѣ и отъ двата пола. Нейна-та цѣль е да обработва въ тѣхъ единъ вкусъ за прочитаніе и да имъ доставя поучителни и назидателни свѣденія“. (Гледай брой 45-й на седмичната „Зорница“ отъ 1878 (III) година, стр. I).

1866 година.

27. **Духовни Книжки за поученіе на всякъ христіанинъ, издавано помѣсячно.** — Това списание е почнжло да

излиза прѣз мѣсець Септемврий въ Болградъ, единъ пѣтъ въ мѣсецѣтъ, излѣзли сѣ 12 книжки, подѣ редакцията на *Р. И. Блѣсковъ*. Туй е като продължение на „*Духовны Книжки*“ отъ 1864 година, и за това почва отъ година П. Мотто: „Нѣсть бо, нѣсть етому спастися, нечасть прочитанія наслаждающесе духовнаго“.

Биографическитѣ бѣлѣжки за *Р. И. Блѣсковъ* се намиратъ при „*Училище*“ (гледай 1871 година).

Ето какво е било съдържанието на това списание:

„Съдържаніе-то на това списаніе, съгласно съ негово-то заглавіе, ще бѣде *церковно-литературно*; а именно, то ще объема: а) сѣбаквы церковны проповѣди и най-новы слова, б) церковна исторія отъ начало на Христіанство-то, произшествія-та въ церковно-то наше управление отъ старо врѣме, в) Новы-тѣ събитія отъ подвиганіе-то на церковнія нашъ въпросъ съ грѣци-тѣ, и другы нравственны статейки поучителны и назидателны за всякого христіанина.

„Свърѣменно ще ся издавать и „*Житія*“ на онія свѣтци, кои-то ся празнувать прѣзъ години-тѣ, и кои-то заслужаватъ повече вниманіе-то на Христіанскыя свѣтъ“ и пр. (гледай I брой).

28. *Македонія, листъ за политика и книжовность*. — Тоя вѣстникъ е почналъ да излиза въ Цариградъ, единъ пѣтъ въ седмицата, излизалъ е до 1872 година брой 18-й, подѣ редакцията на *П. Р. Славейкова*. Отъ брой 1-й до 4-й, година I, тоя вѣстникъ е билъ озаглавенъ: „*Македонія*“, *вѣстникъ политический и филологический*. Отъ брой 5-й захваща: „*Македонія*“, *вѣстникъ за народа*, а отъ брой 30-й, прибавено къмъ горнето и мотто: „Лошо нѣщо е да ся помѣстя нѣкой отъ началата си когато сѣ правы“. Моттото е и на грѣцки. Отъ брой 7-й, III година, продължава: „*Македонія*“, *листъ за политика, книжовность и търговія*, като си останало и моттото; подиръ отъ брой 41-й сѣщата година моттото е махнато, а отъ брой 5-й, IV-та година, е махната и думата „търговія“. — Отъ 1867 г. „*Македонія*“ почнала да се издава на два дни веднажъ на малѣкъ листъ за въ Цариградъ само и то не редовно, като притурка на в. „*Ма-*

кедонія“; въ малкия листъ Славейковъ е печатилъ *Цариградскитѣ потайности*. Въ „Македонія“ сѣ зимали живо участие: Негово Високопрѣосвѣщенство Доростоло-Червенский Митрополитъ Григорій (подъ псевдонимъ „Немцовъ“), Гавр. Кръстевичъ, Тодоръ Икономовъ, М. Балабановъ, Л. Йовчевъ (Негово Блаженство Бѣлг. Екзархъ Иосифъ I-й), С. Миларовъ, П. Горбановъ, Д. В. Македонски и много други.

Петко Р. Славейковъ е роденъ въ Тръвна на 1827 г. Първоначално се е училъ въ родния си градъ на наустница и псалтирь, а послѣ въ Свищовъ у *Е. Ваксидовичъ* на гърцки. На 1843 година като излѣзнулъ отъ Свищовското училище, условилъ се за даскалъ въ Търново. Въ това врѣме той извадилъ една пѣсень за гърцкия владика въ Търново и понеже собственния ръкописъ на Славейкова билъ откраднатъ и прѣдаденъ на владиката, изгонили го отъ учителството. Въ 1844 г. Славейковъ се условилъ за учителъ въ Калифарево, Търновско, но слѣдъ една година владиката и отъ тамъ го изгонила. Така гонимъ, той е учителствувалъ 4 недѣли въ Дебелецъ, 2 недѣли въ Кованлъка, мѣсець въ Церова Кория, недѣля въ Лѣсковецъ, единъ мѣсець въ Бѣла, отъ гдѣто съ ясакция билъ докаранъ въ Търново, но слѣдъ като далъ отговоръ на обвиненията, върнулъ се въ Бѣла, обаче слѣдъ двѣ недѣли властѣта, по наущение отъ владиката, го арестувала и подиръ го махнала отъ Бѣла. Отъ тамъ отишълъ въ Свищовъ за учителъ, но наскоро гърцкия владика дошълъ тамъ и Славейковъ вмѣсто учителъ билъ затворенъ въ тамошната тъмница. Като го освободили и слѣдъ 6 мѣсечно скитание по селата да дири мѣсто за учителъ, върнулъ се въ Търново и станалъ казанджия при баща си, но слѣдъ 6 мѣсеци поради една случка той билъ принуденъ да остави казанджилъка и се отзовалъ въ Севлиево (1846 година), гдѣто учителствувалъ 10 мѣсеци, а послѣ прѣзъ 1847 година минълъ за учителъ въ Ловечъ, гдѣто е стоялъ нѣщо година и половина. Въ 1848 година отишълъ въ Плъвенъ, но тамошния гърцки владика, сѣдалището на когото било въ Вратца, не го оставилъ, поради което отишълъ въ Вратца, гдѣто владиката прибързалъ да дойде, арестованъ билъ на два пати и най-послѣ билъ принуденъ да се установи въ Берковецъ; но тукъ Софійския пакъ владика го подгонилъ и той напусналъ

Берковецъ и се опитилъ прѣзъ Видинъ за Сърбия или Австриа да се учи, но по домашни причини билъ принуденъ да се върне въ Търново. И така, той е билъ вредомъ гоненъ и затварянъ: до 1881 година той е билъ 37 пѣти затварянъ. Билъ е учителъ още въ Варна, Джумая (С. Б.), Цариградъ, Одринъ, Стара-Загора и подиръ освобождението (1881 год. въ Пловдивъ. Въ 1862 година е билъ пратенъ прѣдставителъ отъ Търново въ Цариградъ по църковния въпросъ и отъ тогава се е застоялъ тамъ първо като учителъ, а подиръ като вѣстникаръ. Ималъ е собствена печатница, конфискувана отъ Митхадъ Паша въ 1876 година. Писвалъ е въ „*Цариградски Вѣстникъ*“ (гледай 1848 година), въ „*Български Книжници*“ (гледай 1858 година) и в. „*Турция*“ (гледай 1862 год). Найнапрѣдъ е почналъ в. „*Гайда*“ (гледай 1864 година), послѣ в. „*Македония*“, уреждалъ е III-та годишнина отъ „*Читалище*“ (гледай 1870 год.), издалъ е в. „*Костурка*“ (гледай 1874 г. „*Истурка на вѣстникъ Костурка*“ (гледай с. г.), „*Звнчати Глумчо*“ (гледай 1873 година), „*Пчелица*“ (гледай 1871 г. „*Ружница*“ (гледай с. г.), „*Шутоишъ*“ (гледай 1873 година. Слѣдъ освобождението е издавалъ „*Българско Знаме*“ (гледай 1879 година), „*Цѣлокупна България*“ (гледай с. г.), „*Остенъ*“ (гледай с. г.), „*Какалашка*“ (гледай 1880 година), основалъ е Пловдивската „*Независимостъ*“ (гледай 1881 г.), „*Търновска Конституция*“ (гледай 1884 година), издалъ в. „*Истина*“ (гледай 1886 година), „*Софийски Денни*“ (гледай 1886 г. „*Смѣсна Китка*“ (гледай с. г.) и „*Правда*“ (гледай с. год. Книги негови: *Басненикъ*, *Езопови Басни*, прѣводъ, Букурещъ 1852 година; *Пѣснопойка*, или различни пѣсни, сатири и гатанки на Българскій языкъ за увеселеніе на младѣтъ, Букурещъ, 1852 година; *Исторія Турска*, Цариградъ, 1857 г. *Смѣшенъ Календаръ*, Цариградъ, 1861 година; *Нова мод. календаръ*, Цариградъ, 1858 година; *Начално ръководство за длъжноститѣ на човѣка*, Виенна, 1861 година, а второто издание Цариградъ, 1868 година; *Пѣснопойка*, Цариградъ 1868 година, а второто умножено издание 1874 година *Габровското училище и неговитѣ първи попечители*, Цариградъ, 1866 година; *Букварче*, Цариградъ; *Първа читанка* (слѣдъ букварь-тъ), Цариградъ, 1868 година; *Левътъ, или сказателни приказки*, Цариградъ, 1867 година; *Веселушка* пѣсни, Цариградъ; *Славейче*, пѣснопойка, Цариградъ; *Исто*

рията на Мазаниела, повѣсть, Цариградъ, 1867 година;
 Начална книжка за черковно чтение, Цариградъ, 1868 г.;
 Свѣтый Димитрій Солунскый и Македонскитѣ Славени
 съ Българитѣ, Цариградъ, 1868 г.; Исторически примѣры
 върху нравственността, събрани отъ разны нравственны
 книги, прѣводъ, Цариградъ, 1868 г.; Разбойникъ въ Балкана,
 Цариградъ, 1868 г.; Поляшка Лодийска, прѣводъ, Цариградъ,
 1868 год.; Питомка, Цариградъ, 1868 год., а второ издание
 1871 г.; Таблици Кратки, Цариградъ, 1868 г.; Последній
 Абенсеражъ отъ Шатобриана, прѣводъ, Цариградъ, 1869 г.;
 Наръченъ наставникъ за най-потрѣбнитѣ нѣща за въ кѣщи,
 Цариградъ, 1869 г.; Цариградскитѣ Потайности, 3 тома,
 Цариградъ, 1869 г.; Искрицы или разны поучителны при-
 говорки, свръска I, Цариградъ, 1869 г.; Робинсонъ, прѣводъ,
 Цариградъ, 1869 г.; По въпросътъ за женитѣ, Цариградъ,
 1869 г.; Кратка Свещенна Исторія, Цариградъ, 1869 г.;
 Споменъ за тысящелѣтието отъ день-тъ на смъртъ-тъ
 на Св. Кирила, Цариградъ, 1869 г.; Дневникъ на бѣднитѣ
 момакъ, прѣводъ, Цариградъ, 1870 год.; Готварска книга,
 Цариградъ, 1870 г.; Кратка приказка, Цариградъ, 1870 г.;
 Три приказки за дѣци, Цариградъ, 1870 година; Иванчо и
 Марийка, Цариградъ, 1870 г.; Сгновникъ, Цариградъ, 1870 г.;
 Наръчни наставленія за учителитѣ, Цариградъ, 1871 г.;
 Отечество и Любовь, Цариградъ, 1875 г.; Царя на пла-
 нинитѣ (Е. About); Сурвакия за година 1879, Сливенъ,
 1879 година; Пѣсни и стихотворения, Търново, 1879 г.;
 Малка христоматийка, Пловдивъ, 1881 г.; Последното ми
 ходение въ София, Пловдивъ, 1883 г.; Читанка, Пловдивъ,
 1883 г.; Хубива Янка, Пловдивъ, 1885 г.; Размишления
 по положението ни, София, 1886 г.; Български Притчи,
 София, 1890 г., т. I; Дѣтъ писма до бившитѣ мои избиратели
 и много календари. — Писвалъ е въ „Наука“, (гледай 1881 г.),
 „Периодическо Списание“ (гледай 1870 година) и „Сборникъ
 за народни умотворения, наука и книжнина“, (гледай
 1889 година). Прѣзъ 1880 година Славейковъ билъ Прѣд-
 сѣдатель на Народното Събрание, слѣдъ това библиотекаръ
 въ София за нѣколко мѣсеца, послѣ Министръ на Народното
 Просвѣщение за 20 дена и най-послѣ Министръ на Вътрѣш-
 нитѣ Дѣла до прѣврата на 1881 година. Билъ сѣщо народенъ
 прѣдставитель въ първото Велико Нар. Събрание въ Търново

Сега Славейковъ живѣе въ София, ползува се съ 500 лева мѣсечна пенсия и се занимава съ писание.

Ето нѣколко думи, отъ които може да се види съ какви намѣрения се е издавалъ в. „*Македонія*“.

„За да спомогнемъ споредъ силитѣ си въ умственното и нравственното прѣобразование и възсъздание на народа си, тѣй честито започенжто сѣга на послѣдокъ подъ покровителството на Императорското Правителство, ный прѣдприехмы издаваніето на *Македонія*.“

„Съ издаваніето на този *вѣстникъ за народа* желаніето и намѣреніето ни е не само новины да извѣствамы; но до колкото можемъ да ся мжчимъ за да всѣйвамы въ народныйтъ духъ начала нравственно — политически, да ся грижимъ за да го прѣдупазямы отъ злонамѣренны внушенія и гибелны за него чужды вліянія, и да гледамы да образувамы въ него общественно мнѣніе: При това още да защищавамы правдинитѣ на народа си и да отговарямы срѣщу клеветитѣ и ухыщреніята на недоброжелателитѣ му, за което сторихмы да помѣстямы нѣкои статіи и на Гръцкый языкъ.“

„Оставямы на врѣмето отъ ходѣтъ на листѣтъ ни за напрѣдъ да покаже до колко ный ще искамы да прѣбѣдимъ вѣрны на желаніето и на общаніето си и какъ ще ся трудимъ за постиганіе на намѣреніето си. Но като полагамы всичко което отъ себе си можемъ за това прѣдпріятіе, ный призовавамы и съотечественницитѣ си да положатъ и тѣ отъ своиѣ странѣ това което ся отъ тѣхъ изискува — нравственно и вещественно поддържаніе, *и ллямъ* вещественно.“

„Не искамы да криймы че сме сиромасы, защото не ни е срамота като живѣймы отъ трудѣтъ и отъ потѣтъ си, но не щемъ да скрѣемъ и това че не искамы да печелимъ отъ този трудъ който за народа си прѣдприемамы. Всяко поддържаніе, всяко спомоществованіе ще бѣде посвячено за улучшение на листѣтъ ни къмъ постиганіе на цѣльта му.“

„Съ тѣзи думи ный оставямы себе си и листѣтъ си на доброто расположеііе на съотечественницитѣ си.“ (Подп. Редакторъ и издатель *И. Р. Славейковъ*. — Гледай брой 7 отъ I-та година).

1867 година.

29. Дунавска Зора, *вѣстникъ за волны-тъ българи*. — Почналъ е да излиза въ Браила прѣзъ мѣсецъ Септемврий, единъ пжтъ въ седмицата, излизалъ е три години наредъ, и нѣколко броя отъ четвъртата година, но тия нѣколко броя сж излѣзли въ началото (Януар.) на 1877 година, подъ редакцията на Д. П. Войниковъ.

Добри П. Войниковъ е роденъ въ гр. Шуменъ на 10-й Ноемврий 1833 година. Първоначално се е училъ въ родното си мѣсто, а подиръ постъпилъ и е свършилъ Цариградския Collège français de Bebek. Слѣдъ като свършилъ той колежъ, върналъ се въ Шуменъ, гдѣто станалъ учителъ, а по-късно и директоръ на тамошното българско училище. Подозрѣнъ отъ тогавашното правителство за горѣщъ проповѣдникъ на българското дѣло, Войниковъ билъ принуденъ да емигрира въ Румжния, гдѣто свободата е дала по-голѣмъ просторъ на неговата дѣятелность. Той е билъ директоръ на българското училище въ Браила и почти всичкитѣ си съчинения е написалъ въ Румжния, които сж се прѣдставлявали и въ Турция даже. Прѣзъ 1873 година, като приселъ руско поданство, той дошълъ въ Шуменъ и, поканенъ отъ гражданитѣ, подкачилъ пакъ да учителствува. Прѣзъ 1875 година той билъ арестованъ въ Шуменъ съ много още други интеллигентни българи и подъ конвой билъ испратенъ въ Руссе. Поданството му е помогнало и той билъ освободенъ отъ затворътъ и се върналъ въ Шуменъ; но скоро слѣдъ това по извѣстие отъ Русското въ Цариградъ Посолство той напусналъ България и отново се отзовалъ въ Влашко. Въ врѣме на русско турската война той постъпилъ въ 12 Армейски корпусъ, гдѣто е стоялъ до свършването на войната. Слѣдъ войната дошълъ въ Търново, награденъ билъ съ кръстъ и медаль и назначенъ въ Търново за управител на болницата или на сиропиталището. Но скоро се разболѣлъ отъ тифосъ и умрѣлъ прѣзъ Мартъ 1878 година. По горѣ забравихме да споменемъ, че Войниковъ самъ е ходилъ по Румжния да прѣдставлява своитѣ драми и да буди националното чувство въ Българския народъ. Войниковъ е редактиралъ послѣднитѣ нѣколко броя отъ 1871 г. на в. „Отечество“ (гледай 1869 година), а е писвалъ въ „Общъ Трудъ“ (гледай 1867 година), „Духовни Книжки“ (гледай 1864 година) и

пр. Той е написалъ: *Сборникъ отъ разни съчинения*, Цариградъ, 1860 година; *Кратка българска исторія*, Виенна, 1861 година; *Кратка българска грамматика съ упражненія*, Браила, 1864 година; *Разны стихотворенія*, Браила, 1868 година; *Покръщеніе на Прѣславскій дворъ*, драма въ четыре дѣйствія, съ пѣнія и осьмъ зрѣлища, Букурещъ, 1868 година; *Велислава Българска Княгиня*, драма въ петъ дѣйствія, Браила, 1870 год.; *Въцаряваніето на Крума Страшній*, драма историческа въ три дѣйствія съ прологъ, Букурещъ, 1871 година; *Криворазбранната цивилизация*, смѣшна позоришна игра въ петъ дѣйствія, Букурещъ, 1871 година; *Ръководство за словесностъ* съ примѣри за упражнение въ разни видове съчинения на ученици въ народни-тѣ ни мъжски и женски училища, Виенна, 1874 година; *Райна Княгиня*, драма въ петъ дѣйствія, Браила, 1881 година (издание второ); *Фросина, дъщерята на царь Георгя Тертеръ старій*, драма въ петъ дѣйствія, София, 1883 година (издание?); *Стоянъ Войвода* и *Поевропейчаніе на единъ турчинъ*. Той оставилъ слѣдъ смъртта си неиздадени стихотворения и други нѣкои ръкописи.

Добрий Войниковъ е основателъ на българската драматургия.

Ето какъ самъ редактора опредѣлява цѣльта на в. „*Дунавска Зора*“:

„Прѣдубѣжденія-та на днешни-тѣ обстоятелства прѣдставятъ на въображеніе-то колебаемъ сѣдѣжъ върхъ участъ-тъ на Въсточны-тѣ народы, въ число-то на кои-то личи по многочисленно-то си жителство и нашій народъ, като залавя най-голѣмъ чясть отъ Балканскій полуостровъ. Всякъ родолюбивъ Българинъ може да си въобрази, каквы честиты минути могатъ ся роди отъ обстоятелства. дѣ-то ся учаква щастливо бѣдѣще за оныя народы, кои-то сѣдба-та си направила за прѣдмѣтъ за злощастіе-то, и кои-то въ едни благоприятны случаи ще знаѣтъ да уцѣнятъ важность-тъ на произшествія-та и да ся воспользуютъ.

„Четыри горчиви вѣкове трѣбва да бѣдѣтъ доста за единъ народъ, кой-то знае че нему принадлежатъ прѣимущества и права такыва, какви-то сѣ гы начѣрталы въ Исторіѣ-тъ негови-тѣ прѣдѣди съ проливаніе-то на истъ-тъ тѣжъ кръвъ, коя-то

тече още и днесъ въ сърдце-то на всякий Българинъ. Четыре-вѣковно въздышаніе подъ устремленія-та на единъ чюдъ яремъ, трѣбва да е дало доста опытъ на единъ народъ за да умѣе да извлече своѣ-тъ ползъ отъ благопріятность-тъ на обстоятелства-та, що му ся прѣдставятъ, и да знае вече да закриля своѣ-тъ сѣдѣжъ въ критически едни врѣмена. Въ такъво отношеніе, всякий народъ трѣбва да си има пристойны-тъ сръдства, съ кои-то да може да брани своѣ-тъ участъ и да пази интересы-тъ си. Ено отъ тыя сръдства сѣ народны-тъ органы — народны-тъ вѣстници.

„Между други-тъ Христіанскы въ Истокъ народы, нашій народъ ся вижда да стои отъ всичкы назадъ въ всяко отношеніе: освѣнь що той ся лишява отъ негови прѣдставители до разны кабинеты на Силы-тъ, освѣнь що нѣма пратены неговы дѣйцы при разны Държавы, той ся лишява и отъ народны вѣстници, които да могатъ откровенно и чистосърдечно да разсматривать за негова-тъ сѣдѣжъ.

„Мысль-тъ за да имамы и ные по языка си единъ периодическый листъ, кой-то да служи като органъ на народны-тъ желанія и чюствуванія, що занимавать днесъ сърдцата на наши-тъ съотечественници, живущи тѣй въ свободнѣ-тъ Румѣніѣ, какъ-то и по другы страны, вдѣхнѣ желаніе на нѣкои отъ Браилскы-тъ родолюбцы за да прѣдпріемжтъ издаваніе-то на тоя листъ, подъ имя: *Дунавска Зора*.

„Въ интереса на Българщинѣ-тъ, *Дунавска-та Зора* ще глѣда колко-то може да доставя новины, собствены да занимажтъ любопытство-то на наши-тъ съотечественници въ странство, кои-то желяжтъ да ся извѣстятъ за онова, що ся говори и върши въ ползъ или въ вредъ на народа ни, за онова, що ся случява и става въ наше-то отечество Българіѣ; тя ще ся старае да бѣде, спорядъ колко-то можи, искренный языкъ на болкы-тъ и страданіѣ-та на огнетенный народъ, на неговы-тъ справедливы оплакванія и на неговы-тъ законны правдины.

„Въ морално отношеніе *Дунавска-та Зора* не ще прѣпуска нищо отъ онова, що може да бѣде въ полза на народно-то ни развитіе; тя ще обема по нѣкогашъ нѣкои нѣравственны, поучителны, любословны и забавителны членове, касажщи ся до общенародно-то ни просвѣщеніе и писменно забавленіе. Нѣ понеже това не може да ся чляка отъ единъ самъ чловѣкъ, а ся изискува благоволный трудъ на многоспособны

умове, заради това нейни-тъ същеве ще бждат отворени за всякъ способъ Българинъ, кой-то благоволн да напише нѣщо въ ползъ за развитіе и расплодѣваніе на народнѣ-тъ ни *Книжницѣ*, какъ-то: описанія на нѣкои народны паметници, раскази отъ народно-то ни прѣданіе, записки за народнѣ-тъ ни Исторіѣ, и други подобни писменни плодове, собственни да хранятъ любопытство-то на доброжелателный Българинъ.

„Въ политическо отношеніе, *Дунавска-та Зора* ще ся занимава само съ онова що ся отнася до моралны-тъ и вещественны интересы на народа ни; всичко онова що се касае до всеобщѣ-тъ политикѣ и до интересы-тъ на чюды народы, ще бжде изключително за неж: понеже оныя отъ наши-тъ съотечественници, що сж любопытни да се извѣстятъ за работы-тъ на общѣ-тъ свѣтскѣ политикѣ, прочитатъ разны иностранны вѣстници.

„Частни и пристрастны критики, какъ-то и доважителны членове ще бждатъ за всягда отхвърлени; защото цѣль-та на тоя листъ е да обема само онова, що е добро, хубаво и полѣзно“ (гледай брой 1 отъ първата годишнина).

30. Едирне. — Тоя вѣстникъ е почнѣлъ да излиза въ Одринъ прѣзъ мѣсець Октомврий, единъ пѣтъ въ седмицата, на турски, грѣцки и бѣлгарски, излизалъ до обявяванието на Русско-Турската война. Бѣлгарската часть е водилъ нѣколко години *С. Джансжзовъ*. „Едирне“ е отъ категорията на в. „Дунавъ“ (гледай 1864 година). Прѣзъ 1879 година в. „Едирне“ започнѣлъ да се издава изново, но само на турски и грѣцки.

Не пишѣ биографически бѣлѣжки за уредителитѣ бѣлгарската часть на „Едирне“ по сжщитѣ тѣзи причини, по които не направихъ това за *Попова и Чоранчиева* при в. „Дунавъ“ (гледай 1864 година).

Неможахъ да намѣриж нито единъ брой отъ в. „Едирне“ и за това неможъ да знаж обнародвалъ ли си е нѣкаква програма или не.

31. Источникъ мнѣнія, *мѣсечно періодическо списание*. — Почнѣло да излиза прѣзъ мѣсець Декемврий въ Руссе, мѣсечно, изгѣзли сж 2 броя, подъ редакцията на *Исмаилъ Кемалъ*. Върватъ да сж изгѣзли повече броя отъ това списание, но

азъ не съмъ въ положение да утвърди положително туй. Половината отъ списанието е на български, а втората половина — на турски.

Исмаилъ Кемалъ е умрѣлъ въ Цариградъ прѣди 5—6 години и билъ погрѣбенъ съ държавни почести. Кемалъ, славенъ турски писателъ, поетъ и философъ, свършилъ образованието си въ странство, напоенъ съ принципитѣ на голѣмата френска революция, като добилъ литературна слава въ отечеството си, станалъ съпартизанинъ на извѣстния турски реформаторъ и конституционистъ, Мидхадъ Паша, и зималъ активно участие въ всичкитѣ му политически борби. Когато се открилъ заговора на Мидхадъ противъ днешния Султанъ, станало явно тоже, че и самия Кемалъ е участвувалъ въ това съзаклитие: но Султанъ Хамидъ повикалъ Кемаля при себе си, опростилъ му лично, далъ му 500 лири и го назначилъ на служба управителъ на островъ Родосъ, отъ гдѣто слѣдъ нѣколко години се върналъ въ прѣклонна възраст въ Цариградъ и умрѣлъ. Немога да прѣдстави неговата программа, защото азъ съмъ видѣлъ само 2-рия брой, а ако е имало программа или каквогдѣ изложение за резонитѣ, които сж повикали появляването на това списание, то тия резони, вѣрвамъ, ще да сж били отпечатани въ първата книжка, която азъ неможахъ да видѣ.

32. Народность, българский всеобщъ вѣстникъ. — Почналъ е да излиза въ Букурещъ прѣзъ мѣсець Октомврий, единъ пѣтъ въ седмицата, излизалъ е до мѣсець Юлий на 1869 г., подъ редакцията на *Д-ръ Иванъ Богоровъ* и *Иванъ Касабовъ*. Вѣстникътъ ималъ за мотто слѣдующето — отъ едната страна: „правдата е основъ-тъ на царцинытъ“, а отъ другата „Само праведното удовлетвореніе на народноститѣ ще заздрави всеобщій миръ“. Отъ брой 1-й година II той е излизалъ подъ заглавие: „Народность — Nationalitate“ и ималъ за мотто: „правото и силата на народитѣ. Помогни си и Богъ ще ти помогне“. Въ „Народность“ има обнародвани статии на румънски и французски языкъ. Прѣзъ 1880 година *Касабовъ* е подкачилъ отново да издава в. „Народность“ въ г. София (гледай 1880 година). *Богоровъ* е редактиралъ само първитѣ нѣколко броя.

Биографическитѣ бѣлѣжки за *Богорова* се намиратъ при „*Цареградски Вѣстникъ*“ (гледай 1848 година).

Иванъ Касабовъ е роденъ въ Лѣсковецъ (Търновско) на 1838 година. Училъ се въ Лѣсковецъ до дванадесетата си година, а слѣдъ това въ Елена при даскалъ *Момчиловъ*. На 14-та си година постѣпилъ въ Бѣлградската гимназия, гдѣто слѣдвалъ рѣдовно до 1856 година и свършилъ петъ гимназиялни класса. Прѣзъ Августъ 1856 година взелъ, като ученикъ, участие въ приготвление на едно въстание въ Бѣлградчишко съ нѣкого си дѣдо Иванъ отъ село Метковелъ и други другари на послѣдния. Въ тая работа Касабовъ е билъ натоваренъ да испрати на Сърбско-Българската граница 200 пушки, които биле уловени отъ Сърбското правителство и вслѣдствие на което Касабовъ е билъ принуденъ да избѣга въ Виена. (Шаритѣ за тѣзи пушки сѣ били дадени отъ Сърбскитѣ тогава сенатори и видни членове на партията въ Сърбия, която е работила за свалянieto на А. Карагеоргиевича и въстановието на Милоша Обреновича, и съ това въстание е искалъ да компрометира първия прѣдъ Турци). Съ помощта на *Раевски*, свѣщенникъ при Русската Капела въ Виена, Касабовъ е свършилъ на 1858 година цѣлъ гимназияленъ курсъ въ Карловачката гимназия, слѣдъ което билъ повиканъ въ Руссе да устрои полугимназия. Въ 1859 година той се върналъ въ Бѣлградъ и свършилъ юридическитѣ науки въ Сърбския лицей. Въ това врѣме той е написалъ и издалъ историята на Сърбското въстание подъ заглавие: *Освобождението на Сърбитѣ по Карагеоргия и Милоша Обреновича*, Бѣлградъ, 1860 година и *Бѣсѣда, изречена при освѣщенiето и отварянието на Българското народно училище въ Гюргево*, Браила, 1864 година. Отъ 1861 до 1862 година той билъ сътрудникъ на издаваемия се тогава въ Бѣлградъ в. „*Дунавскій Лебедъ*“ (гледай 1860 година). Прѣзъ 1862 година князь Милошъ Обреновичъ бѣше замислилъ испъжданието на турцитѣ отъ Бѣлградъ, вслѣдствие на което Сърбското правителство бѣше дало на Раковски да разбере, че едно въстание въ България ще бѣде подпомагано. Раковски почнѣлъ приготвлението на това въстание и писали се писма за тая цѣль до разни градища въ и внѣ България: Свищовъ, Търново, Руссе, Виенна, Букурещъ

Браила, Галацъ, Плоещъ, Одесса и др. Слѣдъ като Теофанъ Райновъ съобщилъ отъ Виена, че князь Конаки Богориди (българинъ), тогава живущъ въ Виенна, е билъ готовъ да положи за това въстание тридесетъ хиляди австрийски минца, че самъ щѣлъ да вземе прямо участие съ въстанниците и че прѣдварително желаялъ да уреди въпроса за неговото бѣдѣще положение като князь на България съ войводата Раковски. Касабовъ, опълномощенъ отъ Раковски, отишълъ въ Браила и отъ тамъ се върналъ въ Бѣлградъ съ хиляда минца прѣдварителна парична помощъ, а подиръ това отишълъ въ Виена да уреди въпроса съ Богориди, съ когото сключилъ договоръ и тоя послѣдния заложилъ една своя мошна въ Молдова отъ 30.000 минца. Слѣдъ това Касабовъ се върналъ въ Бѣлградъ и далъ на Раковски още 2000 минца, които му били дадени 1500 отъ Теофанъ Райновъ, а 500 отъ А. Михайловъ и Паница. (Измамата отъ страна Сърбското правителство относително това българско приготовление на въстание, е описана въ в. „Народность“ брой 1. година I). Прѣзъ 1862 година Касабовъ постѣпилъ въ юридическия факултетъ на Виенския университетъ. На 1864 година билъ учителъ въ Гюргево, а въ 1865 год. върналъ се въ Букурещъ (гдѣто прѣзъ 1866 год. е устроенъ първия *Български таенъ съзаклѣтъ комитетъ*). Прѣзъ есента на 1869 година сж се появили разногласия въ комитета и Касабовъ се оттегилъ на страна и като приелъ Румѣнско подданство захваналъ адвокатската си професия въ Букурещъ. Касабовъ въ това врѣме е взелъ участие по българското дѣло само въ подготовлението на Ботевата експедиция. Слѣдъ освобождението Касабовъ прѣминалъ въ България. Тукъ той е билъ депутатъ въ първото Велико Народно Събрание. Служби занимавалъ въ България: прѣдседателъ на Търновския Окрѣженъ Сѣдъ, слѣдъ това прокуроръ въ Софийския Апелативенъ Сѣдъ и най-послѣ (до прѣди нѣколко мѣсеци) членъ въ Върховний Кассационенъ Сѣдъ. По настоящемъ Касабовъ се занимава съ адвокатска професия.

Его цѣльта на в. „Народность“:

„Днешното врѣме е врѣме на успѣха. Всякой народъ напреднува, просвѣтява се и си обогатява; всякой народъ си развива у своята народность, глѣда да има свой животъ и да си

радва на това слънце, което му е подадено отъ Бога. Тия събитія не произхождатъ отъ нѣкое вънѣшно подбутваніе или чуждо вліяніе, то е самый вѣкъ что го прави, то е естественный вървежъ на мірскитѣ работы, все едно както нивнатъ на пролѣтъ цвѣтята, безъ да може нѣкой да имъ въспрѣ растеніето. Слѣдователно и Българскій народъ трѣбуваше да се стрѣсне малко нѣчто, да дойде въ съзнаніе и да покаже на свѣта че и той живѣе. Нии гледаме, че той прѣди десѣтъ години ся бори да добые своитѣ черковны правдини, усвоены врѣменно отъ Цариградскаго Патріарха: мемоари ся издадоха за неговитѣ политическы правдини и четн ся явиха на различни мѣста по Българія. Всичко това чуждитѣ вѣстници описаха както си щяха или както тѣмъ понасяше; никой отъ насъ не ся обади като Българинъ и вѣщъ на тѣхъ работы, да покаже истината прѣдъ свѣта и да заварди отъ заплитанія своя народъ. Нии горко оплакваме нашитѣ прадѣды, че не сж писали ничто отъ четири вѣка насамъ; что ли щатъ казвать нашитѣ потомци, ако нии останяхме глухы и нѣми и най-паче въ днешній вѣкъ? Тжй мыслимъ, че неизбѣжно е нужно на това врѣме да имаме единъ всеобщъ вѣстникъ, народенъ органъ, който да брани нашитѣ народны интересы, все едно да бжде намъ и като една лѣтопись за нашата нова исторія, която не ще е само за едно просто запомневаніе на мірскитѣ случкы, нъ ще служи на нашитѣ потомци и да ся упжтевать отъ нея.

„Благодареніе на тазъ гостопрjemна земя Румѣнія, нии днесъ ся радваме за слободно печатаніе, чтото можемъ да явяваме всичко тжй, както си ся и случило, което на друго мѣсто не бы было възможно. Слѣдователно ся рѣшаваме да издаваме единъ вѣстникъ, който ще излазя веднажъ въ недѣлята подъ названіе *Народность* и ще съдържава: 1) Народны дѣла и новини отъ Българскитѣ мѣста; 2) Политическый изгледъ за недѣляшнитѣ чуждо странны новини и 3) Търговія и занаятъ или нѣкон краткы изводи отъ исторіята, потрѣбни на сегашне врѣме. Начално и основа намъ е нашата мила народность, както и самото имя на вѣстника го показва, та, единъ пжтъ, като си упознаемъ добрѣ народностьта, тогазъ щемъ ся отървемъ и отъ една клевета, която нинѣ тежн нѣ малко върху гърбоветѣ ни. То начало е и върху което ся основаха Съединены Княжества Румѣнія, Сърбія, Гръція, Италія и Нѣмція, чтото слободно може рече чловѣкъ, че сегашній вѣкъ е вѣкъ на народноститѣ.

„Нашето намѣреніе е да издаваме тоя вѣстникъ на два язика; Български, Француски или Румѣнски; аъ зачтото нѣмаме още потрѣбнитѣ сръдства, то до бѣдна нова година ще излиза само Български“ (гледай брой 1, година I).

1868 година.

33. Общѣ трудъ, *поврѣменно книжовно списаніе* — Почнало е да излиза въ Болградъ, единъ пѣтъ въ двата мѣсеца, излязли сѣ три книжки, подъ редакцията на *Теодосій Икономовъ*.

Теодосій Икономовъ е роденъ въ Свищовъ на около 1836 година. Първоначално той се е училъ въ родното си мѣсто, подиръ въ Бѣлградъ и най-сетнѣ въ Ческо, но не е довършилъ цѣлъ университетски курсъ. Като се върналъ, той станалъ учитель при българското училище въ Болградъ, подиръ малко врѣме директоръ на сѣщото училище, а сетнѣ пакъ учитель въ това училище. Той е умрѣлъ въ България на 1871 година. Теодосій Икономовъ е написалъ *Ловчанскій-тъ Владика или бела на Ловчанскій-тъ сахатчиѣ*, Болградъ, 1863 година и извѣстната пѣсень *Дѣ е родѣтъ ми*, обнародвана въ „*Лѣтострѣя*“ (гледай 1869 година).

Ето каква е цѣльта на това списание:

„Въ нашъ-тъ вѣкъ най іака, непоклатена основа за сѣко іедно общество, за цѣлъ іединъ народъ — іе образование-то, просвѣщеніе-то. Придружено съ христіански-нравсвенно-то отраваніе и развитіе, съ отхранѣ-тъ на чловѣкъ-тъ, само то іе въ силѣ да издигне и постави іединъ народъ на стѣпкѣ отъ постоіанно усъвршенствуваніе, — земно-то штастіе наше. Вънъ отъ него нѣма добро днесъ на свѣтъ-тъ: въ такъвъ-зи случай, чловѣкъ дебелиѣ, владенъ на іедни само животни отправления свои-тъ добитѣчни потрѣби; той остава вѣченъ робъ дору самъ на себѣ си. на свои-тъ вродени. неизбѣгнѣти, по стѣпотнѣжѣти си, страсти.

„Наука-та освѣтава разумъ-тъ, обогатѣва нѣ съ потрѣбни-тъ за въ общезжитието знаниѣ; нравсвенно-то въспитаніе облагородва чловѣку сръдце-то, издига му душѣ-тъ къмъ

сичко што је благо, добро — божественно: съединени вкупъ тѣ сѣ истински-ти водачи наши къмъ постојанно-то ни усъвршенствуваніе, къмъ възможно-то наше земно штастије.

„За достиганіе-то тѣ-зи благотворни сетнини служатъ ни, като посрѣдници. отъ іедна странѣ училишта-та въ сички-ти имъ родове и видове. а пакъ отъ друга книжевность-та — литература-та.

„Какъ-то въ училишта-та, така и въ книжевность-та речени-тѣ двѣ начала, научно — освѣтително-то и нѣравствен-но — възпитателно-то, трѣбва да бѣдѣтъ неразлучни іедно отъ друго.

„Ний Българи-ти сме твърдѣ сиромаси въ срѣдства-та, што водѣтъ іединъ народъ къмъ образуваніе-то, просвѣщеніе-то, — намѣрваме са при само-то начало отъ своје-то възро-дѣваніе. Нъ ний сме членове отъ народъ славенъ, кой-то въз-приима и је билъ сѣкога способенъ да възприима истинско-то просвѣщеніе, народъ надаренъ съ прѣкрасни качества отъ высокъ-тѣ чловѣшкѣ нѣравственностъ. — доказателства сѣ са-ми-ти чужденци, што са отзоваваѣтъ за насъ, като пѣтници по нашѣ-тѣ прѣкраснѣ земѣ — Българинъ; стига само да не немариме за упазваніе-то и съзнателно-то развиваніе тѣхъ ка-чества и способности: нѣка си докараме на умъ минѣли-тѣ *славни златни врѣмена* на нашъ-тъ народъ, въ които наше-то отечество је стоіало на твърдѣ високъ стѣпкѣ отъ развитіе въ сѣко іедно отношеніе, — и то је доста да разберемъ, што сме ний и што може излѣзе отъ насъ.

„На провидѣніе-то било угодно да ни надари понѣ вѣнъ отъ наше-то мило и драго отечество, въ съсѣднѣ-тѣ нашѣ пріа-телѣ-сестра Романинъ, съ добръ уреденъ, при сички-тѣ потрѣбни вещественни срѣдства, гимназиѣ, іедничка. сега за сега, по-между нашъ-тъ народъ. Не ни је цѣль-та да разгледваме съ-стоіаніе-то на нашитѣ училища, умлѣчае слѣдователно, и за Болградскѣ-тѣ гимназиѣ. Ште поменемъ само за поврѣменно-то книжевно списаніе, што почеваме да издаваме при тѣхъ гимна-зиѣ, нареченъ Болгарско Централно Училище, като при іедна отъ поменати-тѣ по горѣ посрѣдници за къмъ развитіе-то на нашъ-тъ народъ, цѣль-та на коіе-то ште бѣде сѣшта-та, каква-то је и на само-то това училище.

„Съобразно съ горѣречено-то, цѣль-та на това списаніе ште бѣде: наука-та и възпитаніе-то — трудъ отистинѣ многообіе-

менъ, нъ потрѣбещъ полезенъ, вършеніето на кой-то изисквжтъ са много глави и рѣцѣ, — и дано бждемъ честити да сполучимъ понѣ ко-годѣ въ отговорніе-то на потрѣбность-тъ на врѣме-то.

„Въ образованни-тъ общества, въ кои-то просвѣщеніе-то іе достигнало до нѣкои слѣднини или пакъ іе доста напрѣднало, сжштествувжтъ за сѣки іединъ дѣлъ отъ знаніа-та и искусства-та отдѣлни списаніа. Ний сме далечъ оште отъ това състоіаніе. Цѣль-та слѣдователно на іедно книжевно списаніе, назначено за нашъ-тъ народъ, трѣбва да обнема, колкото за сега, споредъ наше-то крайне разумѣваніе, и іеднаж-тъ и другж-тъ отрасткж отъ науки-тъ и знаниа-та, споредъ възможность-тъ впрочемъ на твърдѣ разнообразенъ такъвъ іединъ трудъ, — това ште си има мѣсто, и постиганіе-то цѣль-тъ ште зависи отъ съчувствиіе-то, коіе-то ще посрѣшнемъ въ наши-ти учени въ днешніе врѣме мѣжи, кои-то штжтъ благоволи да поднесжтъ свои-ти трудове за въ общтъ полза на народъ-тъ. Сичко што ште зависи отъ насъ, като отъ лице отдѣлно зето, ште са стараіемъ, спорѣдъ сили-тъ си, да врышимъ, прѣдсмѣтнжвшицъ, че ний сме въ силж твърдѣ малко да изврышимъ, — „сѣ іединъ камѣкъ дуваръ не става“.

„Желаніа-та ни сж голѣми, дору, смѣемъ да са изразимъ, безгранични, а надѣжди-тъ ни — на благородно-то съчувствиіе на сѣбкого іедного Българина, кой-то е ималъ честь да просвѣти разумъ-тъ си съ потрѣбни-тъ научни познаниа. Молимъ такива іедни, дѣто тии и да са намиржтъ, да ни дойджтъ на помощъ и ни подаджтъ братскж ржжж.

„Разбира са, че ний смѣтаме на нѣкои отъ наши-ти другари, професори при тукашно-то училиште, като на постоянни сътрудници, нъ, спорѣдъ обширнж-тъ программж на списаніето, ний ште имаме нуждж и отъ други вънкашни сътрудници.

„Главно-то връху коіе-то Редакціа-та ште да да обрѣшта вниманіе, то іе:

- а) *Историіата, а особито народна-та наша;*
- б) *ІЕзикознаніе-то, а особито издирваніа-та връхъ наши-тъ роденъ іезикъ;*
- в) *Народна-та ни устна книжевность: пѣсни, поговорки, приказки, гатанки.*
- д) *Описваніа народни-ти обичаи и многоразлични обряди, сѣіевѣрїи и пр.*

е) *Педагогика-та* или науката за възпитание-то — отхраня-тж.

ф) *Животописи* особито отъ знаменити славенски дѣатели.

г) На драго сърдце ште помѣстѣме и *оригинални поѣсти*, какви-то ще ни сж праштѣтъ отъ наши-ти белетристи.

„Научни-тѣ издирванѣа ште да състоѣтъ, какъ-то въ оригинални статии. така и въ прѣводи. цѣли или въ извлѣченѣа, съобразно съ программѣ-тж.

„Такава ѣе программата на поврѣменно-то списание, што прѣдприимаме и таково ѣе наше-то смисланіе на работж-тж. На колко ште са оправдажтъ наши-тѣ обрѣчанѣа и желанѣа, врѣме-то ште го покаже. И дано Всевишнѣа ржка благослови това прѣдприѣтіе.

„Това поврѣменно списаніе ште излѣзе до край-тж на тжж годинаж въ четири книжки. отъ кои-то сѣка іедна ште заключва отъ 6 до 8 печатни голѣми коли въ 16 страници на хубавж бѣлж, чистж дебела книгж, така че сички-тѣ четири книжки ште да съдржжтъ отъ 25 до 30 такива гжсто печатани листове.

„Название му дадохме *Обштъ трудж*, коіе-то, мислимъ, съотговарѣа най добрѣ на программѣ-тж, а толковъ по вече, че са изисква (и ний очакваме това съ нетърпѣливо желаніе) общо участіе въ сполучно-то му напрѣдваніе.

„Казахме обшто участіе, и не са збъркахме. До сега говорихме нека ни бжде простено така да са изразимъ, за нѣравствениж-тж странж на това поврѣменно списаніе. Нж за усжштественіе-то и непрѣкжснжто-то слѣдваніе на такова іедно твърдѣ полезно прѣдприѣтіе не трѣбва да са испушта отъ гледъ и вѣштественна-та страна. И ето че обшто-то това участіе приема онте по голѣмъ размѣръ. Наши-ти хора твърдѣ сж хладнокрѣвни, право-то да си кажемъ, къмъ книжевностж-тж си — къмъ тжж внжтрѣшнж духовнж странж на челоѣка. Нж това ѣе именно голѣма грѣшка: Не трѣбва да са грижимъ, ако искаме и ний да са смѣтаме и бждемъ народъ на свѣтъ-тж, като потомци отъ славни прѣдци, само да крѣвимъ тѣло-то си съ хубави іастиѣа и питиѣа, да са труфимъ вѣнкапно съ богати модни облѣкла, а за духъ-тж си, най главнж-тж странж члоѣшкж, съ кого-то ни ѣе надарило Провидѣніе-то и ни ѣе отлжчило отъ добитъцити, да немаримъ, да го оставѣаме въ тъмнотж гладенъ и жаденъ, погрозенъ. Свободни отъ катаднев-

ни-тѣ наши заніатіа да не сѣдимъ съ крѣстосани раѣѣ и да прѣварваме врѣме-то си въ празность или въ пагубни за здравіе-то и каси-тѣ ни увеселеніа, а съ твърдѣ по малки, отъ таква іедни бесмислици, наживеніа, да гледаме да са грижимъ за потрѣбнѣ-тѣ и спасигелнѣ-тѣ хранѣ на духъ-тъ си.

„Далечъ сме отъ мисль да увличае множеството въ материалнѣ полза на наше-то прѣдприіатиіе: това само врѣме-то іе въ сила да извърши. Искаме да напомнимъ само на онни смислени и разумни наши съотечественници, и дору убѣдително да ги молимъ, да посрѣщнѣтъ съ драго сърце нашъ-тъ *Общнѣ трудѣ*, като му станѣтъ абонати *сѣкогашни*. Ний знаіемъ народъ-тъ си твърдѣ добръ и не смѣтаме на никакви нѣкои згоди: благодарени ште бждемъ да си посрѣшнемъ само разноски-тѣ, и толкосъ по́вече, че, благодареніе на благородно-то съчувствіе на Господари-ти, членове отъ училиштний-тъ тукашенъ попечителенъ комитетъ, печатаніе-то на това списаніе іе доста улеснено, и ний можемъ да му назначимъ іеднѣ умѣренѣ цѣнѣ отъ *іеднѣ австриіскѣ жльтицѣ* въ годинѣ за въ Романиѣ и Българіѣ, а *четырь рубли хартиѣ* за въ Русиѣ. По ради то, отъ число-то на абонати-ти и отъ редовно-то имъ внасіаніе прѣдплатѣ-тѣ ште да зависи напруѣдѣкъ-тъ и уголѣмниаваніе-то на списаніе-то въ обіемъ-тъ и учестіаваніе-то му въ броіеве-ти, што штѣтъ излази въ іеднѣ годинѣ, какви-то са прѣдполагѣтъ за сега четырь, какъ-то поменѣхме.

„Споредъ казано-то, ако това прѣдприіатиіе посрѣшне прилично-то и очаквано-то съчувствіе, какъ-то въ нѣравственно така и въ материално отношеніе, въ слѣднѣ-тѣ годинѣ можемъ разширачи издаваніе-то му въ шесть книжки прѣзъ годинѣ-тѣ съ по десетъ печатни листове *сѣка іедна*.

„Колкото за сега, материалъ-тъ ни іе прѣсмѣтнѣтъ, и ний ште можемъ, мѣкаръ да истече вече първа-та четвъртина отъ *сѣгашнѣ-тѣ* годинѣ, да отговоримъ напълно на программѣ-тѣ си отъ къмъ отпечатанье-то четырь-тѣ книжки, като направимъ съ това, въ сѣшто-то врѣме, и прѣдварителнѣ пробѣ отъ къмъ възможность-тѣ, при общто-то съчувствіе и участіе, или пакъ невъзможность-тѣ, при непростено іедно хладнокрѣвно отнасіаніе особито отъ странѣ на учени-ти и смисленни-ти наши съотечественници, за установеніе-то, за *сѣкога*, іедно поврѣменно списаніе при тукашно-то Централно Училище.

„Остава сега да са надѣваме само, *Общитѣ-тъ три* да стане отистинѣ общѣ, — и, като Българе, при почевніе-то іеднѣ работѣ, да си пожелаіемъ по іедно „*помози Богъ*“ (гл. брой I, стр. 1—6).

34. Оса (сатирически вѣстникъ), — Почналъ е да излизѣ въ Бранла, единъ пѣтъ въ седмицата, изгѣзли сѣ нѣколко брѣ само, подъ редакцията на *Д. П. Войниковъ*.

Биографическиѣ бѣлѣжки за *Войниковъ* се намиратъ при „*Дунавска Зора*“ (гледай 1867 година).

Неможахъ да видѣмъ отъ тоя вѣстникъ нито единъ брѣ

35. Солунъ. — Тоя вѣстникъ е подкачилъ да излиза въ гр. Солунъ на турски, грѣцки, български и еврейски, единъ пѣтъ въ седмицата, излизалъ е до обявяването на Руско—Турска война. Неможахъ да узнаѣмъ кой е прѣвеждалъ българската час на тоя вѣстникъ. Прѣвъ мѣсець Априлий 1871 година, по пводъ на това, че малко българи сѣ се абонирали на тоя вѣстникъ и понеже българитѣ знаѣли били и грѣцкия азиѣ в. „*Солунъ*“ почналъ е да излиза безъ български и еврейскѣ текстѣ. „*Солунъ*“ е отъ категорията на в. „*Дунавъ*“ (гледай 1864 година).

Неможахъ да видѣмъ нито единъ брой отъ вѣстникъ „*Солунъ*“ и затова незнаѣмъ какъ си е опрѣдѣлилъ самичѣкъ свой цѣль. Но ето какво пише в. „*Македонія*“ за цѣльта на в. *лаетскиѣ вѣстници* въ това врѣме, когато „*Солунъ*“ почналъ да излиза безъ български и еврейски текстѣ.

„Цѣльта на съставяніето на *вилаетскиѣ вѣстници* е можѣтъ жителитѣ отъ *вилаятъ* да сѣ просвѣщаватъ вър срѣдствата които спомагатъ за благополучіето на мѣстото върху издаванитѣ отъ врѣме на врѣме постановленія и вѣнаредбы, . . . върху търговіѣтъ, земледѣіето и пр.“ (гледай в. „*Македонія*“ отъ 1871 година, брой 37).

36. Хитъръ-Петъръ, *малѣкъ листъ за много работѣ* (сатирическо вѣстниче). Послѣ захваналъ да излиза: „Хитъръ Петъръ, малѣкъ листъ за люде безработа.“ (IV година). Поди

„Хитъръ-Петъръ, за народностъ и гражданство“ и съ мотто: „Малките ся учать въ „Училиште“ — „Голѣмите ся учать въ „Вѣстникъ“ (год. V) и най-послѣ само: „Хитъръ-Петъръ, малкъ листъ за много работи“. — Почнало да излиза въ Браила, прѣзъ мѣсець Мартъ 1870 година, а подиръ въ Свищовъ, седмиченъ, излизало е до 1885 година, но колко броя — неможахъ да узнамъ, подъ редакцията на *Паничковъ*. Азъ съмъ видѣлъ само нѣколко броя отъ това вѣстниче, отпечатани на червена и зелена хартия.

Х. Димитръ Н. Паничковъ е роденъ въ Калоферъ на 1819 година. Училъ е букваръ, наустница и псалтирь, а писването било само на панакида — крушева дъска и всѣка сутринъ е трѣбвало да истърженъ съ ножче вчерашното учение, за да напишешъ ново. Послѣ училъ малко грѣцки въ родния си градъ, а че най-послѣ е училъ църковно пѣние при архимандрита Неофита Бозвели, който го ръкоположилъ за дяконъ — анагностъ. Ходилъ съ калугерина Галактиона, който не билъ свѣщенникъ, та лъжливо опѣвали умрѣлитѣ, които не били опѣяни по селата на Стрѣмската рѣка; но Пловдивския владика ги затворилъ и имъ земалъ всичко събрано отъ тази авантюра. Подиръ Паничковъ ходилъ въ Цариградъ, Пловдивъ и като се върналъ въ Калоферъ, шилъ дрѣхи, юргани и разнасялъ по селата басми и кърпи, ходилъ по панаиритѣ и каралъ селянитѣ да строятъ църкви и български училища. По негова инициатива въ Калоферъ първи пѣтъ сж празнували празникътъ на св. Киррила и Методия прѣзъ 1849 година. Слѣдъ туй Паничковъ е ходилъ на поклонение въ Иерусалимъ и на връщане се спрѣлъ въ Цариградъ и разнасялъ вѣстника на Цанкова „*Bългария*“, който му отстъпилъ по късно и печатницата за 40 хиляди гроша. Въ това врѣме той издалъ една брошура, въ която католичката вѣра наричалъ „калпава вѣра“, арестовали го и той едва е могълъ да избѣга въ Браила, като оставилъ и до днесъ печатницата си въ Цариградъ въ Българския метохъ при Фенеръ, но слѣдъ като се е поскиталъ изъ Руссия, Сърбия и Влашко. Въ Цариградъ той е обхождалъ българскитѣ ученици и затворитѣ, като е съставилъ и едно *Братско Общество* съ цѣль да помага на бѣдни българи. Къщата на Паниčkova въ Браила е била свѣрталище на българе, било ученици, било

хашове: Димитръ Общій, Х. Димитръ, Н. Странджата, Д. Немо-оглу и пр., като имъ е помагалъ парично и имъ съдѣйствувалъ въ дѣлото. Паничковъ е издавалъ нѣкои вѣстници и книги, които ний нѣмаме възможность да изброимъ. Понастоящемъ той живѣе въ Свищовъ.

1869 година.

37. *Лѣтооструй или домашенъ календаръ.* — Почналъ е да излиза въ Виенна, единъ пѣтъ въ годината, излѣзли съ осемъ годишнини, подъ редакцията на *Хр. Г. Дановъ, Иоакимъ Гръевъ, Янко Ковачевъ и С. Д. Вѣженевъ*. *Дановъ* е редактиралъ *Лѣтооструя* само за 1869 година. *Гръевъ* го е редактиралъ отъ 1870 до 1874 година, а 1875 и 1876 година — *Ковачевъ* и *Вѣженевъ*. За седмата и осмата годишнина *Лѣтооструя* е излѣзалъ подъ друго заглавие: „*Българскій нар денъ календаръ*“.

Христо Г. Дановъ е роденъ на 1829 година въ Клисура, Пловдивскій окръгъ. Първоначално се е училъ въ родното си мѣсто, сетнѣ въ Копривщенското и най-послѣ въ Пловдивското училище. Отъ 1849 година той се посвѣтилъ на учителското звание и учителствувалъ въ родното си мѣсто — Клисура, въ Перущица и въ Пловдивъ. Въ 1856 година е издалъ първата си книжка календарче *Старопланинче* и слѣдъ двѣ години, като приготвилъ за печатанне учебниците: *св. История, Катихизисъ, Аритметика* и др., напустналъ учителството и отишълъ въ Виенна да ги печати. Стѣдъ това той се отдалъ на книгопродавство, за която цѣль той е устроилъ своята главна книгопродавница въ Пловдивъ въ 1857 година още, а клонове открилъ по разни други градове изъ България и Македония. Въ 1862 година прѣвелъ повѣстъта *Асенъ и Петъръ*, която, заедно съ книгата *Освобождение на Сърбинѣ*, разнасялъ даромъ изъ България; но подозрѣнъ отъ тогавашното правителство за тази си постѣпка, той се избавилъ съ бѣгство въ иностранство, гдѣто прѣстоялъ нѣколко години и прѣзъ това врѣме се занимавалъ съ изработването и печатанieto на първитѣ землеописателни карти и атлази на български языкъ. Прѣзъ 1876 година въ Панагюрското въстание, той билъ арестованъ въ Пловдивъ и 3 мѣсеци е стоялъ затворенъ въ *дуланъ*,

обвиненъ като двигателъ на въстанието. Тутакси слѣдъ освобождението той подкачилъ да издава въ Пловдивъ в. „*Марица*“ (гледай 1878 година). Послѣднитѣ години той е снабдилъ училищата съ единъ богатъ албумъ и карти по естественната история, а сега е обявилъ изданието на най-обширната и пълна карта на България. Спомогналъ е много младежи да се испратятъ и настанѣтъ въ иностранство за наука, особено ония, които се учихъ въ Таборъ у Ческо. Прѣди освобождението ни неговитѣ книжарници бѣхъ мѣстата, прѣзъ дѣто, като по навикъ, ставаше споразумѣнието и условияването мѣжду общинитѣ и учителитѣ. Прѣзъ 1882 година той билъ избранъ отъ Панагюрище за депутатъ въ Областното Събрание. До сега книжарницата на Дановъ е издала повече отъ 100 книги за четене, учебници разни, глобуси, атлази и пр., които ние не считаме за нужно да отбѣлѣжимъ. Освѣтъ това той е прѣвелъ и написалъ: *Букваръ за малки дѣца*, Пловдивъ издание 9-то 1879 година; *Священна история* (Битописание), прѣводъ, Пеща, 3-то издание 1872 година; *Пространенъ Православенъ Катихизисъ*, прѣводъ, Бѣлградъ, 1858 година; *Четеница втора за ученици въ сръбни училища*, Виенна, 1874 година, *Землеописателенъ учебенъ атласъ* съ 24 карти, Виенна, 3-то издание, 1882 година; *Аритметика теоретическа*, Виенна, 1870 година. Хр. Дановъ занимава първо мѣсто между работниците по распространението на книжовното дѣло между нашия народъ.

Иоакимъ Груевъ е роденъ на 9-й Септемврий 1828 година въ Копривщица, гдѣто е получилъ първоначалното си образование по нововъведената тогава взаимна метода. Отъ 1844 до 1847 година е слѣдвалъ въ классическото централно гърцко училище въ Пловдивъ, а послѣ допълнилъ познанията си по физика, математика и русски языкъ при Н. Герова въ Копривщица. Билъ е главенъ учителъ въ Копривщенското три-класно и взаимно училище отъ 1848 до 1856 година, а отъ 1856 до 1868 година такъвъ въ централното у Пловдивъ училище. Отъ 1868 до 1870 година служилъ като подуправителъ на Пловдивския окръгъ, а отъ 1870 до 1878 година — като членъ въ черковното настоятелство и въ разни коммисии. Слѣдъ освобождението на България въ 1878 година

билъ назначенъ за прѣдсѣдатель на сѣдебния съвѣтъ, а послѣ прѣдсѣдатель на губернския училищенъ съвѣтъ и прѣподаватель на български языкъ въ новоотворената реална гимназия въ Пловдивъ. Отъ 20-й Май 1870 до 20-й Ноемврий 1884 година Груевъ е билъ Директоръ на Народното Просвѣщение въ бившата Источна Румелия, прѣзъ 1885 година е билъ членъ въ Върховний Административенъ Сѣдъ въ Пловдивъ, а въ врѣме на съединението на двѣтъ Бѣлгарии — членъ на врѣменното правителство и послѣ помощникъ на княжеския комиссаръ въ Южна Бѣлгария. Отъ 1887 до 1889 година билъ е Директоръ на държавната дѣвическа гимназия въ Пловдивъ, а по настоящемъ е Директоръ на държавната реална гимназия тамъ. Той е съставилъ и прѣвелъ слѣдующитѣ книги: *Райна, княгина българска*, Бѣлградъ, 1852 година; *Св. История*, Бѣлградъ, 1855 година; *Първи познания*, Бѣлградъ, 1855 година (7 издания); *Основа за българската граматика*, 1858 година (5 издания); *Гуслица или нови пѣсни*, Бѣлградъ, 1858 година; *Робинсонъ*, прѣводъ, Бѣлградъ, 1858 година; *Начертание на Осм. История*, отъ *Смарагдова*, Цариградъ, 1860 година (2 издания); *Сирота Цѣѣта*, повѣстъ побългарена, Цариградъ, 1859 година; *Кратка логика*, прѣводъ, Виена, 1861 година; *Уроци отъ землеописание*, Виена, 1862 година (3 издания); *Космография*, Виена, 1863 година; *Всеобща история* отъ *Смарагдова*, Виена, 1867 година; *Начала отъ българска граматика*, Виена, 1869 година (4 издания); *Малко землеописание*, Виена 1866 година (4 издания); *Малка аритметика*, Виена, 1867 година (3 издания); *Малка Св. история* (7 издания); *Малкъ катихизисъ* (4 издания); *Училищни пѣсни* (3 издания). Последнитѣ три книжки сж издадени въ Виена, 1867—1870 година; *Опитна физика* отъ *Гано*, прѣводъ, Виена, 1869 година; *Кратка физика* отъ *Шубертъ*, прѣводъ, Виена, 1870 година; *Книжици за народа* (Въздушни явления, земя и небо. Трудътъ и челоуѣку длѣжностъ и благодать, Учителъ Добре, Хранение свилени буби Храната на спорѣдъ здравieto и хубостъта, Ордия за дишание, Млада майка), прѣводъ, Виена, 1870—1874 година; *Османска граматика*, Цариградъ, 1864 година (2 издания); *Османски букваръ*, Цариградъ, 1864 година (2 издания); *Първи познания за дѣѣа*, Виена, 1873 година; *История на Османското царство*, ч. I, Одринъ, 1875 година; *Самъ съ*

помагай, отъ Смайлса, прѣводъ, Пловдивъ, 1879 година; *Священна история за дѣца*, Пловдивъ, 1880 година; *Уроци отъ Христ. учение*, Сливенъ. 1881 година; *Практическа икономиа* отъ Блюка, прѣводъ, 1882 година; *Нравоучение и гражд. наука*, Пловдивъ, 1882 година (2 издания); *Разговори върху хигиената*, Пловдивъ, 1884 година.

Биографическитѣ бѣлѣжки за г. *Янко С. Ковачевъ* се намиратъ при „*Българска Иллюстрация*“ (гледай 1880 година).

О. Д. Въжоновъ е роденъ въ Клисуре, Пловдивско окръжие. Учителствувалъ е дванадесетъ години по разни мѣста въ България; билъ е сѣщо книжаръ шесть години. Прѣзъ 1876 година отъ прѣслѣдване отъ турцитѣ живѣлъ е въ бѣгство въ Гюргево (Румѣния), дѣто е помагалъ 2—3 мѣсеци въ редактиранieto на вѣстникъ „*Нова България*“ (гледай 1876 година). Отъ освобождението насамъ той е билъ чиновникъ и по настоящемъ е такъвъ въ Министерството на Финанситѣ. Той е прѣвелъ: *Диплография* отъ *Е. Дегранжъ*, Виена, 1873 година; *Химия за сръдни училища*, Виена, 1872 г. А написалъ: *Граматика за Българскій языкъ*, Пловдивъ, 1880 година; *Образци за търговски сметки*, Пловдивъ, 1887 година; *Начала за държавно счетоводство*, Пловдивъ, 1887 година; *Послѣдня жертва за свободата*, Пловдивъ, 1889 година.

Ето каква цѣль си е задалъ „*Лѣтоструй*“:

„На сегашно врѣмя само просвѣщени-ти народи знажтъ и можтъ всичко а спорядъ това имжтъ добро и оздравено бжджще, а народъ непросвѣщенъ, каквото сме ние, Българе-тѣ, бива невреденъ за ничто, та лѣсно испада въ сиромашѣж, а спорядъ това става робъ и слугж на просвѣщени-ты народы и най-сѣтне загивна.

„За да бы ся помогнжло на народа ни колко-годѣ въ това негово нравственно испаднжло състояніе, потрѣбны му сж много и добры книги да прочита, още и да ся издаватъ различни вѣстници и періодически списанія, кои-то да промичатъ и распространяватъ по между му просвѣщеніе и родолюбіе,

и да удомяватъ всѣду у насъ духа, права и потрѣбъ-тъ на врѣмя-то.

„Да бы ся посрѣщнѣла божемъ една отъ тѣхъ голѣмы нужды за народа ни, подписана-та книжарница прѣдприема да издава, подъ имя „Тѣтоструй или Домашенъ Календаръ“, ежегодно една такъвъ книгъ, коя-то да послужи за распространѣніе на полезны познанія за всички рядове въ общество-то. Спорядъ както ся види отъ съдържаніе-то на тѣхъ прѣва годишнинъ, тя всякога ще бѣде така раздѣлена и пълна съ таково съдържаніе, съ кое-то ще бурави повече съ домашны пытанія и съ това да може да поучава отъ врѣмя на врѣмя всякого и да му дава възможность да познае онова, кое-то духъ-тъ на врѣмя-то ище отъ чловѣка, за да бѣде той на прѣдепъ въ домашный си животъ и поминѣкъ.

„Съ такъвъ цѣль прѣдъ очи, отпуцамы тѣхъ прѣвъ годишнинъ, колко-то бѣде възложно, съ най-умѣренъ цѣнъ, а отъ стѣпени на готовность-тъ, съ коѣ-то бы ся пріяла, виси улучшеніе-то и увеличеніе-то ѣ за на прѣдъ,“ (гледай брой 1, година I).

38. Отечество — *Patria*, вѣстникъ политически и книжовни. — Почнѣлъ е да излиза прѣвъ мѣсець Юлій въ Букурещъ, единъ пѣтъ въ седмицата, излѣзли сѣ двѣ годишни течения, подъ редакцията на *П. Кисимовъ* и *Добри Войниковъ*. Въ в. „Отечество“ сѣ помѣствани статии на французски и румѣнски языкъ. Тоя вѣстникъ щѣлъ да бѣде редактиранъ отъ *Л. Каравеловъ*, но понеже му измѣнили програмата и основателитѣ на „Отечество“ немогли да одобригъ възлаветѣ на *Каравелова*, той се отказалъ и вмѣсто него билъ. повиканъ *П. Кисимовъ*. *Войниковъ* е редактиралъ послѣднитѣ нѣколко броя отъ 1871 година.

Пантелей Г. Кисимовъ е роденъ въ гр. Търново на 1832 година. Всичкото си образование е получилъ въ сѣществувавшитѣ тогава въ родния му градъ гърцко-български училища. На 1850 година той е постѣпилъ въ търговския джогенъ на баща си и стоѣлъ до 1862 година. Прѣдъ 1860 година донесѣлъ въ Търново една печатница, но турското правителство не му е позволило да я открие. Компрометиранъ прѣдъ тур-

ското правителство главно поради станалитѣ революционни движения, извѣстни подѣ името „Дядово Николово въстание“ на 1856 година и „Габровско мухарабе“, на 1862 година избѣгаль въ Румжния. Той билъ тамъ единъ отъ участницитѣ въ *Българския Таенъ Централенъ Комитетъ* (1866 година). На 1871 година по амнистия се завърнжль въ Търново, но когато въ 1876 година се възобновижх революциитѣ въ България, той билъ принуденъ отъ ново да емигрира въ Румжния. Отъ 1878 до 1880 година Кисимовъ е билъ членъ и прѣдсѣдателствующъ на Окржжния Сждъ въ Търново. На 1880 година билъ назначенъ П. Прокуроръ на Апелативния Сждъ въ Руссе, отъ гдѣто въ началото на 1881 година билъ прѣмѣстенъ на сжщата длжжностъ въ София и на слѣдующата 1882 година назначенъ за членъ въ Върховний Кассационенъ Сждъ, която длжжностъ изпълнявалъ двѣ години. На 1884 година билъ назначенъ за прѣдсѣдатель на Коммиссията по лихварския въпросъ. Прѣзъ 1884 година Кисимовъ билъ дѣловодителъ на *комитети* на съединената опозиция, състоящъ отъ водителитѣ на двѣтѣ опозиционни партии — либерална и консервативна. Съ отварянieto на Сърбско-българската война (1885) той постжпилъ на служба у Българското Дружество на *Червения Кръстъ* и стожль до началото на 1890 година, когато биде арестуванъ като съучастникъ по дѣлото на Майоръ К. Паница. По настоящемъ Кисимовъ живѣе задъ граница. Той билъ дописникъ на „*Цариградски Вѣстникъ*“ (гледай 1848 година), „*България*“ (гледай 1859 година) и членъ основателъ и дописникъ на „*Български Книжници*“ (гледай 1867 година), участвуваъ въ в. „*Народность*“ (гледай 1867 година), „*Родолубецъ*“ (гледай 1889 година) и въ други отъ Цариградскитѣ и Софийскитѣ български вѣстници. Той е написалъ *България прѣдъ Европа*, брошура, Букурещъ, 1866 година; *Епизодъ отъ хайдуткитѣ чети въ Балкани*, Букурещъ. Освѣнъ това издалъ е още на 1864 година двѣ брошури въ Болградъ и други двѣ на 1867 година въ Букурещъ — всички анонимни — съ политическо съдържание, заглавията на които нѣмаме възможность да отбѣлжжмъ. Той е прѣвелъ *Откритието на Америка* отъ *I. Е. Кампе*, Виена, 1875 г.; *Кавказски плѣнници* отъ *Xavier de Maistre*, Цариградъ, 1851 година; *Млада Сибирянка*, Цариградъ, 1851 година; а написалъ: *Криво да сѣдимъ, право да говоримъ*, Букурещъ,

1868 година; *Отговоръ на отговоръ* (рукописъ въ Софійската Народна Библиотека), 1886 година и редактиралъ е „*Отечество*“ (гледай 1884 година). Прѣзъ 1892 год. той е издалъ нѣкаква политическа брошура, но която неможахъ да видѣмъ

Ето цѣлѣта на в. „*Отечество*“:

„Очевино е че Българскій народъ отива напредъ и бързо крачи въ своя напредокъ, и ся приготвява за политически онзи животъ, съ когото XIX вѣкъ прѣди да издѣхне обѣщава сигурно, че ще да го надари и така надаренъ да го прѣдаде на своя идущій намѣстникъ.

„Нашѣтъ Бълг. народъ, има това преимущество, че самъ е билъ дѣецътъ на своето днешно развитіе. Нето правителството, нето высшето Духовенство, които сж были еднакви чужды за него, сж го удобрявали и спомагали въ това. Противо гоненіята и прислѣдуваніята даже на тѣхъ двѣ враждебни нему власти, политическа и църковна, самъ Българинѣтъ строилъ църквѣтъ си, училището си; самъ ги е поддържалъ самъ ся е старалъ за образованіето на дѣтето си; самъ е работилъ за възражданіето на новата си книжнина. Никому нищо не е длъженъ за това, освенъ самъ на себе си и на своитѣ си. Не е длъженъ нето поне за едно просто подощреніе въ труднитѣ си усилія отъ страна на чужденеца.

„Но ако да вникнемъ добръ въ развитіето на наша народъ ще да съглѣдамы единъ недостатокъ отъ забележителна важность. Ще съглѣдамы, че развитіето на нашата журналистика не върви паралелно съ вътрешното націонално нравственно развитіе негово: Съразмѣрно съ училищата ни, които слава Богу, на сѣждѣ вече въ Българско ги има, благодареніе на патриотизма и съзнателността на Българина; съразмѣрно съ численността на читающата публика, която ний можемъ да речемъ безъ всяко преувеличеніе да брой доста въ много бройный нашъ народъ; съразмѣрно съ численността най послѣ и на всичката народна масса, малко сж нашитѣ народни вѣстници и на число и на а вдругъ журналистиката близо като една мѣрилка, по която просвѣщенитѣ хора мѣрятъ и тѣрсятъ да намѣрятъ стъпена на развитіето на единъ народъ. Истина, ако да земемъ времето отъ „*Цариградскѣ вѣстникъ*“ до това на вѣнецъ заслужившата „*Македония*“ :

на новопоявившето „Право“ и на тѣзи въ Ромѣнія; ако да земемъ въ видъ мѣчнитѣ обстоятелства, стеснителный кръгъ, неманието отъ сяко външно щедро подкрепленіе, ще ся увѣримъ че нашата журналистика голѣмъ успѣхъ е направила въ теченіе на една дѣсятка години и че тя днесъ може да разчитва на блестяще бѣдуще.

„Въ тоя напредокъ на наша народъ обаче не сж были чюжди въ чуждестранство живущитѣ наши еднородци. Безъ сяко външно побужденіе, безъ сяко чуждо назиданіе българинѣтъ отъ Росіа, Австріа, Грьція и Подунавскитѣ княжества е работилъ за своята родина, и сжщій въ чюждина дѣлилъ е съ отечеството си скърбытъ му и надѣждытъ му. Нето збърквамы нето преувеличавамы ако да речемъ даже че изъ начало още както и до днесъ външнитѣ Българи сж бивали и сж между първытъ дѣйцы на народното ни развитіе. Особно, нашитѣ еднородци отъ Ромѣнія едно по много численностьъ си, друго по близкото граниченіе на тѣзи земя съ отечеството имъ, имали сж способъ да работятъ по охолно и по дърско за тоя прогресъ. Не можемъ ги обвини че сж презрѣли своята длѣжностъ; направили сж и тѣ споредъ силата си и степенъта си въ сяко отношеніе сякакви жертви за своята родина. Голѣмъ грѣхъ и голѣмъ срамъ за тѣхъ щеше да бѣде ако тѣ не работяхъ за развитіето на своя народъ, за свободата на своето отечество въ тѣзи друга Швейцарія на Дунава, отъ провиденіето назначени, за народитѣ на Балканскый полуостровъ.

„Подъ чувството на священната тая длѣжностъ нѣкои добри наши съотечественници възнамерихъ да основатъ тука въ Букурещъ изданіето на единъ български чисто народенъ вѣстникъ, който да има първъ и главнъ цѣль: а) да освѣтлява духоветѣ, да внушава съгласіе и споразумѣніе на сѣкждѣ между съотечественницытъ ни, б) да запознава Българитѣ съ тѣхнитѣ братья и пріятели и съ тѣхнитѣ врази и зломысленицы, в) да брани интереситѣ на отечеството и г) съвременно да познакомлява взаимно и по отблизо наша народъ съ другитѣ южно-славянски народи като брани взаимнытъ наши и тѣхни интереси. Така ся основа тоя вѣстникъ подъ име „Отечество“ име съответственно съ цѣльта и началата му.

„Отечество“ ще помѣстява сѣкж статїи и кореспонденцы отъ полза за народа и отечеството написаны, подъ тѣзи начала на неговата программа; ще печата още исторически и

статистически свѣденія и сичко що може да бѣде добро и полезно за народа и отечеството ни. Ще глѣда да добыва дописки отъ сичкитѣ славянски земи безъ исклученіе и ще ги обнародва.

„Отечество“ слѣдователно умолява сичкитѣ наши еднородцы и отечестволюбцы на които е присърдцѣ да ся занимаватъ за народнитѣ ни интереси, да ся потрудятъ и да написватъ членове народополѣзни, по която научна часть и да бѣждѣтъ, и нека бѣждѣтъ увѣрени че то съ готовность и съ признательность ще имъ отвара стѣповецѣ си. То вѣрва че сичкитѣ наши учени и интелегентни, най вече тѣзи които сж вънъ отъ отечеството ни въ охолны мѣста, които сж днесъ распелени въ полето на либавитѣ къмъ наша народъ днесъ музи, ще да го почетѣтъ съ своитѣ патриотически записки.

„Отечество“ има пълна надѣжда за съчувствието и помощѣтъ на сички еднородци, както морално тѣй и материално.

„Отечество“ ще излиза за сега веднѣждъ въ недѣлята на голѣмъ форматъ и ако е възможно и на два языка Български и Ромѣнски, по некога и Францушки за нѣкой важенъ предметъ (гл. брой I, година I).

39. *Право, вѣстникъ за народны, политическы и книжевы новины.* — Почнѣлъ е да излиза въ Цариградъ прѣзъ мѣсець Мартъ, единъ пѣтъ въ седмицата, излизалъ е до 41-й бдой отъ осмата (въ сѣщность четвъртата) — 1873 годишнина, подъ редакцията на *Христо Стояновъ* и *Иванъ Найденовъ*. Прѣзъ послѣдната годишнина сж излѣзли и 39 броя отъ малкия листъ на вѣстникътъ, а за прѣзъ другитѣ годишнини — незнамъ. Понеже прѣзъ Декемврий мѣсець 1873 година в. „Право“ биде спрѣнъ, вмѣсто него почнѣ да излиза в. „Напрѣдъкъ“ (гледай 1873 година), който подкачи отъ деветата годишнина, т. е. като продължение на в. „Право“. Първата година отъ „Право“ е редактирана отъ *Христо Стояновъ*, а другитѣ отъ *Иванъ Найденовъ*. Тука трѣбва да спомѣнѣмъ и това, че в. „Право“ е като продължение на в. „Гайда“, който прѣзъ трѣтата годишнина бѣше вече сериозно списание и заради това „Право“ захваща отъ четвъртата година, която въ сѣщность за „Право“ е първа. — Като събирахъ даннитѣ за тоя вѣстникъ нѣкои господа ми казахъ, че *Найденовъ*

не е билъ сжщенски редакторъ както на „Право“, тъй и на „Напрѣдъкъ“, но че други нѣкой господинъ. По тая причина азъ бѣхъ принуденъ да се обърнѣ писмено до едно познато въ литературата ни лице, което по това врѣме е билъ въ Цариградъ, зимало е участие въ дѣлата по общенароднитѣ ни работи и го попитахъ да ми каже какво знае по въпроса за редакторитѣ на в. в. „Право“ и „Напрѣдъкъ“. Макаръ и да не съмъ зель прѣдварително позволение отъ това лице, азъ мислѣ, че нѣма да бѣде нескромно отъ моя страна, ако цитирамъ тукъ една часть отъ отговорътъ, който има добрината да ми испрати:

..... „До колкото ми е извѣстно никой другъ не е бивалъ сжштински редакторъ на в. в. *Право* и *Напрѣдъкъ*, освѣнъ Иванъ Найденовъ. Азъ съмъ билъ очевидецъ какъ тоя човѣкъ по цѣла ноштъ е висѣлъ надъ писалиштето си за да приготвя материялъ за вѣстника си. Истина е, че мнозина сж вземали участие въ вѣстника му, като сж написвали нѣкои статии по общенародни работи, но не въ качество на редактори. Мѣжду доброволнитѣ му сътрудници съмъ билъ и азъ, а особено. Св. Миларовъ. Два пѣти в. *Напрѣдъкъ* е бивалъ спираенъ отъ острийтъ езикъ на Миларова. Единъ пѣтъ за една драма въ стихове, напечатана като подлистникъ, подъ заглавие, чини ми се, *Паданието на Цариградъ*, а втори пѣтъ за промѣнението на облѣклото на Бѣлг. Духовенство“ Въ София азъ питахъ още мнозина по тая работа, но отъ казванието на всички се потвърдява, че сжщинския редакторъ на в. в. „Право“ и „Напрѣдъкъ“ е билъ *Ив. Найденовъ* съ тая само забѣлѣжка, че пѣрвата година отъ в. „Право“ е редактиранъ отъ *Хр. Стояновъ*, както се каза и по-горѣ. Въ горѣказанитѣ два вѣстника доброволно и почти постоянно сж писвали: *Св. Миларовъ*, *С. С. Бобчевъ*, *П. Ивановъ* (Шумненскій Окрѣженъ Управителъ), *Никола Михайловски* и много още други.

Христо Тодоровъ Стояновъ е роденъ въ София на около 1842 година. Първоначално се е училъ въ родното си мѣсто, а подиръ въ една отъ Одесскитѣ Гимназии. Отъ 1860 до 1864 година той билъ учителъ въ София, а слѣдъ това постѣпилъ въ юридическия факултетъ на Московския университетъ. Една година отъ както свѣршилъ тоя факултетъ, билъ писаръ въ

Архиерейския Български Съборъ въ Цариградъ. Въ това врѣме е редактиралъ първата годишнина отъ в. „*Право*“. Слѣдъ това станалъ учителъ въ Пловдивъ (1870 година) и въ София (1870 до 1873 година), подиръ което заминалъ за Цариградъ и въ съдружие съ М. Балабановъ редактирали в. „*Вѣкъ*“ (гледай 1875 година). Работилъ е за поддържанieto на българските доброволци въ Ромъния и е билъ членъ въ комисията по събиранieto материяли за изучаванieto на България, които материяли сж отпечатани, но не можемъ да кажемъ колко сж книги. Въ врѣме на окупацията той е билъ Съвѣтникъ при Свищовския губернаторъ и въ Пловдивъ Помощникъ на Началника при Статистическото отдѣление. Билъ е прѣдставителъ въ Търновското I Велико Народно Събрание, а слѣдъ туй билъ назначенъ за членъ въ Върхов. Кассационенъ Сждъ (1879 година). Въ същата година билъ назначенъ за Търновски Губернаторъ, а малко по-късно за Прѣдсѣдател на Върхов. Кассац. Сждъ. Въ първото либерално Министерство (1880 година) станалъ Министръ на Правосѣдието, а въ началото въ 1881 година — Прокуроръ при Върховния Кассационенъ Сждъ. Прѣзъ 1883 година нѣколко мѣсеца е управлявалъ Министерството на Правосѣдието, а прѣзъ 1884 год. — въ Кадификационната комиссия. Въ началото на 1886 год. билъ назначенъ за Прѣдсѣдател на Софийския Апелативенъ Сждъ, а отъ половината на 1887 година насамъ той е Прѣдсѣдател на Върховния Кассационенъ Сждъ. Незнажъ да ли трѣбва да се замѣли и това обстоятелство, че Х. Стояновъ прѣзъ 1886 година е билъ назначенъ отъ приврѣмненното правителство слѣдъ свалянieto на Князь Батемберга за Министръ на Външнитѣ Работи и Исповѣданията.

Иванъ Найденовъ се е родилъ на 21-й Мартъ 1834 година въ градъ Казанлъкъ. Първоначално той се е училъ въ родния си градъ, гдѣто шесть години е билъ и учителъ. Слѣдъ Кримската война, а именно въ 1855 година, отишълъ въ Цариградъ и тамъ станалъ чиракъ при единъ търговецъ отъ Търново, а слѣдъ единъ мѣсець билъ поканенъ за пѣвецъ при Българската църква на Фенеръ. Тогава той оставилъ маазата на търговецътъ и отъ Хр. Тъпчилещовъ билъ заведенъ и прѣпорѣченъ за ученикъ въ гърцкото така наречено и до днесъ *Велико Народно*

училище. Слѣдъ три години билъ поканенъ да занеме длъжността учителъ въ българското училище по прѣпорѣжката на П. Р. Славейковъ и на мѣстото на тоя послѣдния. Прѣзъ врѣме на учителствуванието си, Иванъ Найденовъ е изучилъ турския и французския язици, а прѣвелъ отъ грѣцки и издалъ *Кратка числителница*, Цариградъ 18 . . година. Той билъ единъ отъ горѣщитѣ дѣатели по църковния въпросъ. При обявяването на руско-турската война, както всичкитѣ български вѣстници въ турското царство, тъй и вѣстникътъ (послѣдния — „*Напрѣдъкъ*“) на Иванъ Найденовъ билъ унищоженъ отъ тамошнитѣ власти. Прѣзъ послѣднитѣ двѣ години на вѣстникарствуванието си той е изпълнявалъ длъжностъ Капу-Кехая на Българската Екзархия прѣдъ Високата Порта, до като прѣзъ Юний 1877 год. билъ десетъ мѣсеци на заточение въ Ангора заедно съ покойния български Екзархъ Антимъ I, Георги Груевъ (Екзархийскій секретаръ), Георги Тишевъ (секретаръ на св. Синодъ) и попъ Петръ Солунски. Прѣзъ врѣме на заточението била ограбена печатницата му. Прѣзъ Май 1878 година се прибралъ въ Казанлъкъ, гдѣто слѣдъ единъ мѣсець билъ назначенъ за помощникъ на Окрѣжния Началникъ, а слѣдъ другъ единъ мѣсець — Окрѣженъ Управителъ. Въ 1879 година билъ прѣмѣстенъ за такъвъ въ Карлово, а въ 1880 година, като се нареди румелийското Управление, билъ назначенъ Префектъ въ г. Т.-Пазарджикъ, гдѣто е стоѣлъ цѣли шестъ години и отъ гдѣто прѣзъ 1885 година билъ прѣмѣстенъ за такъвъ въ г. Хасково, а отъ тамъ, слѣдъ 6-й Септемврий, пакъ въ г. Т.-Пазарджикъ. Тукъ стоялъ на сѣщата служба до 3-й Августъ 1886 г., когато билъ назначенъ отъ София за Окрѣженъ Управителъ въ Рахово, но прѣди да замине за Рахово порѣчано му било да замѣсти врѣменно Пловдивския Окрѣженъ Управителъ, гдѣто и го завари 9-й Августъ 1886 година. На 10-й Августъ сѣщата година билъ 20 дена арестуванъ, а подиръ отчисленъ. Двѣ години слѣдъ туй стоялъ празенъ, прѣзъ което врѣме прѣвелъ Българската история на К. Иречека, която, обаче, неможѣ да се напечати и до сега. Сега тази е третата година, отъ какъ Екзархията му е повѣрила управлението и надзорътъ на Одринскитѣ български училища.

Ето цѣльта на „Право“:

„*Правото* си прѣдлага за цѣль да бѣде вѣстникъ, който да отговара, колкото може, вѣрно на сѣгашнитѣ нужди и потребности на Българския народъ.

„Като ся упятъ къмъ тая цѣль, *Правото* ще има сѣкога прѣдъ очи общественната полза и ще ѝ трѣси въ потыкѣтъ къмъ *напрѣдѣкъ* въ сичкитѣ жичи на народныя животъ. И тъй *напрѣдѣка* на Българското общество, — нравственъ или вещественъ, вѣроисповеденъ или гражданскый — това ще бѣде предметъ на *Правото*; съ тая мисль ся започнува изданіето на тоя вѣстникъ, това е неговата главна цѣль, и издателитѣ му ще полагатъ сѣко стараніе за да ся гоня, колкото може по успѣшно прѣдположенната цѣль, като ся облѣга при това на съчувствието и на потребната поддръжка отъ родолюбивитѣ читатели.“ (гледай брой I, година IV, която въ сжщность за „Право“ е година I).

40. Пятникъ, книжевенъ, трговски и забавителенъ листъ. — Почнѣлъ е да излиза прѣзъ Декемврий въ Болградъ, а подиръ въ Браила, единъ пътъ въ седмицата, излѣзли сж десетъ броя, подъ редакцията на Т. Запряновъ. Първоначално тоя вѣстникъ е носилъ име „Читалище“, а подиръ се прѣименувалъ на „Пятникъ“, но колко броя сж излѣзли съ първото име, неможахъ да узнаѣ.

Тодоръ (или Божидаръ) Запряновъ се е родилъ на 25-й Февруарій 1836 година въ с. Куручешме, Хасковско. Въ 1856 год. е отишълъ въ Москва да се учи, гдѣто е слѣдвалъ четири години и се върнѣлъ безъ да свърши университетскы курсъ по причина на болѣсть. Установилъ се въ Хасково, гдѣто е учителствувалъ отъ 1860 го 1864 година. Прѣзъ Октомврий 1864 година билъ назначенъ за помощникъ учителя при българското училище въ Гюргево, а прѣзъ Августъ 1865 г. билъ назначенъ за главенъ учитель въ сжщото училище. Прѣзъ Августъ 1867 година билъ пратенъ като прѣставителъ въ Сърбската Скупщина отъ Гюргевската община и като се върнѣлъ пакъ продължавалъ учителствуваніето. Прѣзъ Августъ 1868 година оставилъ учителството и отишълъ въ Александрия да поживѣе, но скоро се върнѣлъ и отишълъ въ Виена съ на-

мѣрение да отвори комисионерска кѣща въ съдружие съ Ив. Грозевъ, но като не е могло да се сполучи този планъ, съ помощта на Наница и Аневъ останѣлъ да учи фотографическото искусство. Прѣзъ Февруарий 1869 година върнѣлъ се въ Браила и отворилъ фотография, което траяло 5—6 мѣсеци. Подиръ туй почнѣлъ да издава периодическо списание подъ име „*Читалище*“, което послѣ прѣименувалъ на „*Пятникъ*“. Прѣзъ Декемврий отишѣлъ въ Болградъ и издалъ първитѣ четири броя отъ „*Пятникъ*“, върнѣлъ се въ Браила, където искара въ „*Пятникъ*“ до брой 10-й, а подиръ го спрѣлъ, защото нѣмалъ сръдства, а абонатитѣ не сѣ му платили, слѣдъ което почнѣлъ да дава частни уроци, което се е продължило до Ноемврий 1870 година. Веднага слѣдъ това постѣпилъ за учителъ въ Браилското българско училище, гдѣто е учителствувалъ до 1873 година. Подиръ условилъ се за учителъ въ Тулча, но не е отишѣлъ, защото турското правителство го е гонило, понеже Запряновъ въ Турско е дохождалъ като *комита* и ако не се лъжемъ съ четата на Хаджи Димитра. Въ Конгасъ (Бесарабия) е учителствувалъ двѣ години, слѣдъ като се е спрѣлъ въ Браила. Въ 1876 година е ходилъ въ Руссия, събиралъ е отъ частни лица и дружества дрѣхы, обуца и пр. и ги е раздавалъ на Българскитѣ опълченци по Влашко, които сѣ се връщали отъ Сърбия. Въ време на Русско-Турската война билъ е прѣводчикъ въ руската армия. Slѣдъ освобождението билъ назначенъ за прѣдсѣдател на Хасковския Административенъ Съветъ и на 29-й Мартъ 1879 година е умрѣлъ въ Хасково. Slѣдъ смъртъта си Запряновъ оставилъ жена си съ двѣ момичета, които се поминуватъ съ печсия отъ държавата.

Понеже неможахъ да видѣмъ нито единъ брой отъ Запряновия „*Пятникъ*“, немогъ да кажъ нищо за програмата му.

41. Свобода, *вѣстникъ политически и книжовенъ*. — Почнѣлъ е да излиза прѣзъ мѣсецъ Ноемврий въ Букурещъ, единъ жтъ вѣседницата, излѣзли сѣ четири годишни течения, подъ едакцията на *Любена Каравеловъ*. Отъ брой 23-й, година III-та „*Свобода*“ биде прѣименувана въ „*Независимостъ*“. *Хр. Георгиевъ* повикалъ Каравелова въ Букурещъ, който тогава се билъ на-и-ралъ въ Нови-Садъ, съ цѣль да редактира „*Отечество*“, но ато Каравеловъ не се е съгласилъ съ възглаговетѣ на основа-

телитъ му, подкачилъ даредактира „Свобода.“ Шестъ мѣсеци нарѣдъ Хр. Георгиевъ е помагалъ Каравелову съ пари, а именно му е давалъ нѣкаква сума мѣсечно за да издава вѣстника си.

Биографическитѣ бѣлѣжки за *Любенъ Каравеловъ* сѣ приложени при „*Знаме*“ (гледай 1875 година).

Ето каква е била цѣльта на „Свобода.“

„Ний, ромунските бжлгаре, живѣемъ въ свободна държава, въ която сѣки човѣкъ е свободенъ явно да исказва своите идеи и своите желанія, и за това ний наричаме своятъ вѣстникъ „Свобода.“

„Цѣльта на „Свобода“ е да защищава бжлгарските интереси и да показва на бжлгарскитѣ народъ пътъ, по който трѣбва той да върви, за да може по-лесно да достигне до своето нравствено сжвршенство и до своята политическа независимостъ. Освѣтъ това „Свобода“ ще употреби сичките си сили да опознае бжлгарскитѣ народъ съ неговите сжсѣди и обратно.

„Освѣтъ политически статии „Свобода“ ще помѣства:

- 1) Корреспонденции изъ Бжлгария, Бессарабия, Сжрбия, Австрия, Босна, Далмация и пр.;
- 2) Повѣсти и разкази изъ бжлгарскитѣ животъ;
- 3) Статистически свѣденія изъ Бжлгария;
- 4) Критика и библиография;
- 5) Исторически счати и пр.“ (гледай брой 1, година П).

42. Тжпанъ (*сатирически и юмористически вѣстникъ съ картини*). — Почнжлъ е да излиза въ Букурещъ, три пжти въ мѣсецътъ, излизалъ е до брой 18-й, подъ редакцията на *Ив. Мжизовъ*. Тжко подъ заглавието на вѣстникътъ стои единъ тжпанаръ — рисунка. „Тжпанъ“ е ималъ за мотто слѣдующето:

Думъ, думъ, думъ! На добаръ часъ,
Тупа тжпанътъ съ гласъ;
Той глупцитѣ ще свѣсти,
А продажнитѣ души
И слугитѣ на чуждъ богъ
Ще да пжхне въ кози рогъ.

Прѣзъ 1875 година „*Тжпанз*“ отново е подкачилъ да излиза, като втора годишнина, отъ която сж излѣзли 4 броя.

Иванъ И. Мжнзовъ е роденъ въ Браила, Румжния, прѣзъ мѣсецъ Декемврий 1842 година. Първоначално се е училъ въ родния си градъ при тогавашнитѣ български учители братия Георги и Марко изъ Македония, сѣтнѣ четирикласно училище въ пансиона *Tuillier* въ сѣщия градъ, а послѣ постѣпилъ въ Букурещката гимназия „*St. Sawa*“ и свършилъ V-й класъ. Въ 1862 год. завърнѣлъ се въ Браила, гдѣто до 1863 год. се е занимавалъ съ изучаванieto на българский языкъ; въ този промежутокъ той съставилъ и отпечаталъ *Българо-Ромѣнски Разговоръ*, а прѣзъ 1864 година прѣвелъ *Халима*, свитѣкъ първий. Въ 1865 година Мжнзовъ напуснѣлъ Браила и отишѣлъ въ Русчукъ, гдѣто подкачилъ да издава единъ сатирико-юмористически листъ съ карикатурни картини, въ рѣкописъ, тайно, подъ заглавие „*Поразия*“. Въ сѣщата година той прѣвелъ и вторий свитѣкъ отъ *Халима*. Въ 1866 година Мжнзовъ отишѣлъ въ Свищовъ, гдѣто учителствувалъ до Свищовското движение (1867 година); тука е билъ арестованъ и послѣ докаранъ въ Русчукъ, гдѣто лѣжалъ около три мѣсеци въ затвора. Прѣзъ мѣсецъ Августъ, сѣщата година, той отишѣлъ въ Бѣлградъ и тамъ постѣпилъ въ Българската легия (кадетско училище). Прѣзъ мѣсецъ Априлий 1868 година отишѣлъ въ Нови-Садъ, отъ гдѣто писалъ дописки въ в. „*Дунавска Зора*“ за Банатскитѣ българи и поемата *Една вечеръ у Прѣславскитѣ развалини* (гл. бройове 36, 37, 39, 40 и 45 отъ 1868 година). Слѣдъ това Мжнзовъ се завърнѣлъ въ Букурещъ, гдѣто прѣзъ 1869 година подкачилъ да редактира в. „*Тжпанз*“. До Русско-Турската война той е билъ чиновникъ въ Румжния, а прѣзъ мѣсецъ Ноемврий 1877 година билъ назначенъ секретаръ при Свищовската митница, послѣ управителъ на Руссенската и Варненската митници до 1885 година. По настоящемъ Мжнзовъ се занимава съ коммисионерство и търговия.

43. Читалище, беллетристически или забавенъ листъ. — Почнѣлъ да излиза въ Браила прѣзъ мѣсецъ Октомврий, единъ пътъ въ седмицата, излѣзли нѣколко броя, слѣдъ което се

прѣименувалъ на „*Пятникъ*“, подъ редакцията на *Тодоръ* (или *Божидаръ*) *Запryanовъ*.

Биографически бѣлѣжки за *Запryanовъ* се намиратъ при „*Пятникъ*“ (гледай по-горѣ).

Ето съ какви намѣрения се издавало „*Читалище*“.

„Читалището ще ся стараетъ да запознава Българитѣ съ по добры романи, повѣсти, стихотворенія; съ пътешествія по разны страны по свѣта, съ нѣравитѣ, обичаитѣ на народитѣ, съ разны занимателны разказы отъ чловѣческыя животъ, съ изнамѣрванія каквито би направилъ ученыя свѣтъ относящыся до науката и искусството. Политически членове ще бждатъ съвсѣмъ исклучени.“ (гледай в. „*Македонія*“ отъ 1869 год. брой 44, год. III).

1870 година.

44. *Мірозрѣніе или Български Инвалидъ, списание повременно*. — Почнѣло е да излиза прѣзъ мѣсець Октомврий въ Букурещъ, единъ пътъ въ мѣсецьтъ, излѣзли сж само два броя, подъ редакцията на *Ив. Добровски* (гледай „*Мірозрѣніе*“ отъ 1850 година, тамъ е и программата на „*Мірозрѣніе*“ и биографически бѣлѣжки за *Ив. Добровски*).

45. *Остенъ*. — Тоя вѣстникъ е почнѣлъ да излиза въ Виена. Нищо повече не знамъ за него.

46. *Периодическо Списание на Българското Книжовно Дружество*. — Това списание е подкачило да излиза първо въ Браила, а подиръ въ София и опрѣдѣлено било въ Браила да излиза мѣсечно, а въ София веднажъ въ двата мѣсеца. То е излизало подъ редакцията на *В. Д. Стояновъ* и *Т. Пѣевъ*: първитѣ отъ 1 до 8 книжки сж редактирани отъ *Стояновъ*, а отъ книжка 9 до 12 отъ *Пѣевъ*. Това е било до 1876 год., отъ което врѣме до 1882 година списанието не е излизало. Въ София, когато дружеството поднови издаванието на списанието си, първитѣ 9 книжки сж редактирани отъ *В. Стояновъ*, отъ книжка 10 до 20 отъ *Т. Пѣевъ*, а отъ книжка 21 насамъ

продължава да се редактира отъ В. Стояновъ. Списанието има за жотто слѣдующето:

„Умъ царува,
Умъ робува,

Нар. пословица.“

Василъ Стояновъ е роденъ въ Жеравна (Котленска околия, Сливненски окръгъ) на 1841 година. Първоначално се е училъ въ родното си мѣсто на наусница и пр., а подиръ даденъ билъ да учи абаджилъкъ нѣколко мѣсеца, овчаринъ единъ мѣсецъ, а въ пролѣтѣта на 1850 год. отишълъ въ Шуменъ и като свършилъ тамошното училище въ края на 1858 год. заминалъ за Прага, постѣпилъ въ гимназията, отъ гдѣто излѣзнулъ въ 1864 година. Въ същата година е постѣпилъ въ юридическия факултетъ на Пражския университетъ, отъ гдѣто излѣзнулъ въ 1867 година. Подиръ това занимавалъ се съ изучаванieto на словенската филология и върху тоя прѣдметъ положилъ тоже надлеженъ испитъ на университета. Въ началото на 1868 година той дошълъ въ Букурещъ, обхождалъ всичкитѣ мѣста изъ Влашко, гдѣто е имало повече българи, по съставянieto на Българското Книжовно Дружество, което въ края на 1869 год. се състави и откри въ Браила. При Книжовното Дружество, Стояновъ е служилъ като членъ дѣйствиеленъ и дѣловодителъ три години (до края на 1872 год.) съ мѣсечна заплата 117 лева. Подиръ ходилъ е по Сѣверна и Источна България чакъ до Цариградъ за интереситѣ на Книжевното Дружество. Слѣдъ това билъ е учителъ въ Болградъ 6 години, до Октомврий 1879 год. Същата година дошълъ въ София и билъ назначенъ за Варненски губернаторъ, която длъжностъ изпълнявалъ до закриванieto на Губерниитѣ, слѣдъ което билъ назначенъ комисаръ за настаняване бѣжанцитѣ отъ Южна въ Источна България. Подиръ това билъ назначенъ за Главенъ Училищенъ Инспекторъ при Министерството на Народното Просвѣщение, а прѣзъ лѣтото на 1881 год. — за Главенъ Секретаръ, прѣзъ 1882 година — за членъ въ Държавния Сѣвътъ до закриванieto му, и слѣдъ като биде лишенъ отъ служба повече отъ година врѣме, назначенъ билъ на 1884 година за директоръ на Народната Библиотека и Музей въ

София, която служба изпълнява и по настоящемъ. Стояновъ е и подпрѣдсѣдатель на Книжовното Дружество. Първъ умственъ трудъ на Стояновъ е събиране народни умотворения, отъ които нѣкои сж били обнародвани въ списанието „Българскы Книжицы“ 1858 год. съ подписъ отъ *Василия Димитріева*. Прѣзъ лѣтото на 1862 год. той е билъ пратенъ отъ българскитѣ търговци и отъ Княза Николая Богориди до Раковски съ нѣкаква миссия въ Бѣлградъ, гдѣто е встѣпилъ въ Българскитѣ чети и участвувалъ съ тѣхъ противъ турцитѣ въ Бѣлградъ, когато е билъ този градъ бомбардиранъ отъ турцитѣ. Отъ страна на българитѣ въ Одесса, Галацъ и Браила той билъ пратенъ въ 1869 год. прѣдставителъ въ Прага на Иванъ Хусовото 500-годишно тържество.

Тодоръ Пѣевъ е роденъ въ Етрополе, Пирдопска околия, на 1838 година. Първоначално той се е училъ въ родното си мѣсто и въ Ловечъ. Послѣ е слѣдвалъ въ Софійското Главно училище при учителя С. Филаретовъ и най-сетнѣ въ Француския Колежъ на Бебекъ въ Цариградъ. До освобождението на България той е учителствувалъ въ Силистра отъ 1865 до 1867 година, въ Кюстендилъ отъ 1868 до 1870 година, въ Етрополе отъ 1871 до 1872 година и въ Браила отъ 1873 до 1876 година включително. Просвѣтителната му дѣятелность въ Силистра била прѣдставена отъ нѣкои Силистренски гъркомани прѣдъ турскитѣ власти като бунтовническа и тогавашния валия Митхадъ Паша незакъснѣлъ да го арестува въ Руссе. Въ врѣме на учителствуванието му въ Кюстендилъ Пѣевъ билъ наклѣветенъ отъ тогавашния Патриаршески Митрополитъ Игнатия и подъ конвой билъ докаранъ въ София като бунтовникъ. Той билъ прѣдсѣдатель на Етрополския революционенъ комитетъ. Въ 1872 година наричания тогава комитетски войвода Димитръ Общій съ една чета отъ комитетски членове нападнали и ограбили пощата, която принасяла пари отъ Орхание за София. Слѣдъ безполезно въ течение на единъ мѣсець дирение нападателѣ на пощата, турскитѣ власти най-сетнѣ рѣшили и испратили въ Румжния Пѣева заедно съ дѣда Христа Пиронковъ отъ Тетевене и помака Хасо отъ с. Добревци, за да търсѣтъ тамъ разбойницитѣ. Послѣ, когато нападателѣ на пощата били изловени и организацията на револю-

ционнитѣ комитети станѣла извѣстна на турскитѣ власти, Пѣевъ се е компрометиралъ като бунтовникъ и останѣлъ емигрантинъ въ Румѣния. Прѣзъ 1877 година, когато се отвори освободителната война между Руссия и Турция, Пѣевъ е прѣминѣлъ въ България, гдѣто въ началото е служилъ като прѣводачъ при нѣкои части отъ русскитѣ войски, а отъ послѣ е занимавалъ общественни и държавни длѣжности, именно: прѣзъ 1878 година той е билъ Прѣдсѣдателъ на Орханійския Окр. Съвѣтъ и Златишки Окр. Началникъ, прѣзъ 1879 до 1882 год. пакъ Окр. Началникъ въ Кюстендилъ и Варна и Окр. Управителъ въ Свищовъ и Плѣвенъ. Когато се учрѣди Държавния Съвѣтъ той е билъ назначенъ за секционенъ, а послѣ за Главенъ Секретаръ, която длѣжностъ е изпълнявалъ до закриванieto на Съвѣта. Отъ 1884 година до сега той занимава длѣжността Ревизоръ при Министерството на Вътрѣшнитѣ Дѣла. Заедно съ С. Миларовъ и Ив. Драсовъ е издавалъ и редактиралъ в. „Възраждане“ (гледай 1876 год.), билъ дѣловодителъ на Българското Книжовно Дружество и редакторъ на „Периодическо Списание“, спорѣдъ както е показано по-горѣ. Прѣзъ 1866 и 1867 година Пѣевъ е билъ редовенъ дописникъ на французския вѣстникъ „*Courrier d'Orient*“ и извънрѣденъ на нѣкои отъ българскитѣ вѣстници, както тогава така и по-сетнѣ.

Ето программата на „Периодическото Списание“:

„Великиятъ урокъ на историята вече се оцѣнява прилично въ нашия просвѣтенъ вѣкъ. Тойзи урокъ ни показва, че, безъ наука, народитѣ не могатъ¹⁾ направи нито крачка напредъ въ развиванieto и усъвършенствуванието си, не могатъ се сдобити съ добра, честита бѣднина. Задатѣкътъ на народитѣ, които се лишаватъ отъ учението — науката, не може да е други освѣнъ: да бѣдѣтъ, тие народи, най-долни слуги на просвѣтенитѣ народи, — да имъ робуватъ. Не просвѣтенитѣ човѣци са покорни

¹⁾ Кѣто още лишаватъ на печатницата буквитѣ: ж ѣж отъ пд-едриѣ видѣ, за да не се забавяме по вече, принуждаваме се да замѣнимъ ж то съ в наследѣ въ срѣдата на думитѣ (: рѣка = рѣка, гѣба = гѣба- могатъ = могатъ) и съ ѣ въ край думитѣ (: пияѣ = пияѣ, мога = мога); а ѣж = съ ж наследѣ (: шиж = шиж, вѣж = вѣж и пр.)

Разбира се, тая мѣрка земаме само за сега сирѣчь дору пристигнатъ на печатницата лишештитѣ букви.

роби и на самата природа, което е такожде коренно противъ волята на Премъдрий нашъ Създателъ, който е надарилъ човѣка съ умствени и душевни сили, да ги развива, да ги усъвършенствува, за да живѣе честито отъ сѣка старна, кѣто става винъги побѣдителъ на природата, дѣто живѣе. Ште каже, че само оние народи сѣ удостоени съ благословението и благодатта на Провидението, които сѣ истинни любители и вѣрни приетели на учението.

„Тая неуморима, вѣчна истина четеме почти на сѣка страница въ историята, и на двѣ мѣста особенно въ нашата българска история срѣщаме да ни се казва велегласно, че само тогава е било най-добръ на българскій народъ, когато учението се е распространявало между насъ и е хващало здрави корени въ насъ — по времето на българскитѣ най-славни царѣ Бориса, Симеона Великий и Ивана Асѣна Вторий.

„Тѣй съшто и сега, отъ 20 — 30 години насамъ, пакъ настахъ вече и за насъ по-честити дни, — отъ кѣто сирѣчь почвнѣхме сами да испъждаме невѣжеството испомежду си и да търсимъ учението, по горештото желание на мѣдрото ни правителство.

„Отъ историята познаваме доволно добръ истината, за която е думата ни тука. Нѣ тази истина, става оште по-очевидна, по ухватна, кѣто се поозърнимъ наоколо си да видимъ и сами — непосредвенно — кои народи благоденствуватъ днесъ и нравстенно и материялно, кои народи сѣ благополучни отъ сѣка една старна, тѣй да кажемъ. И што виждаме? — че само оние народи блаженствуватъ, които сѣ се просвѣтили съ науката и които залагатъ да си извършватъ сичкитѣ работи съ нейната помошь. А напротивъ, оние народи живѣятъ най-злочесто които сѣ останѣли безъ учение, които сѣ далечъ отъ истинното просвѣтление.

„Тия, послѣднитѣ, за да могатъ да се вредѣтъ помежду честититѣ народи, трѣба прочее да се утрѣсятъ отъ невѣжеството си и да гледатъ да пригърнатъ истинното просвѣтление. Къмъ тая най-свѣтла цѣль могатъ да тръгнатъ благополучно и, най-сетнѣ, да я постигнѣтъ напълно тогава само, когато тѣ и отеческитѣ имъ правителства започнѣтъ и слѣдватъ тоя най-святъ подвигъ съ пълно съгласие и взаимность, разбира се — и съобразно съ духътъ на времето и на общитѣ нужди на отечеството и народътъ.

„Като и най-просвѣтенитѣ народи — и правителствата имъ — признали сѣ тоя пѣть за най-добъръ и по него се държатъ къмъ великото си благополучие, къмъ общтата най-възвишенна цѣль на челивечеството: колко по-вече ние, които сме толкова назадъ останѣли отъ просвѣтението, колко по-вече, казваме, треба ние да гледаме да трѣгнемъ синца по тоя пѣть, и да го слѣдваме съ сичко усердие, съ сичко внимание и надлежна строгость, за да можемъ съ толкозъ по-голѣма сигурность и благополучие да стѣпимъ и твърдо да се удържимъ въ редѣтъ на просвѣтенитѣ народи.

„Ето, при това, зашто можемъ да кажемъ съ голѣмо благодарение, че днесъ въобще правителствата и народитѣ насѣдъ виждаме да съединяватъ своитѣ особенни усилия, да полагатъ голѣми взаимни старания за всѣобшто, по-успѣшно распространение на науката въ държавитѣ си.

„Това всѣобшто залягане на европейскитѣ и други народи къмъ науката, особено въ нашето столѣтиѣ — отрази се благодатно и на българскитѣ народѣ. Благодворнитѣ зари на науката имѣхѣ своето дѣйствие и на насъ — Българитѣ, които, ако и полека, но толкова по-вѣрно трѣгваме вече въ пѣтитѣ на истинната цивилизация и напредѣкъ: умножаваме вѣстницитѣ си; нареждаме и подобряваме училиштата си, и нови отваряме; читалишта си отваряме, женски дружества съставяме: книгитѣ си, особено разни учебници, размножаваме и управляме, до една стѣпень вече доста утѣшителна, и пр. и пр. — нѣшта, които гърмогласно свидѣтелствуватъ за свѣстеното вече състояние на народѣтъ ни. Това, отъ една старна, и отъ друга — справедливото и честито рѣшенне на черковний ни въпросъ сѣ едни отъ най-утѣшителнитѣ явления въ сегашното възраждане на Българскитѣ народѣ, и тия явления даватъ ни едно най-положително рѣкоемство да имаме пълна надѣжда и увѣрение, че ште можемъ да стигнемъ до една такава своя еманципация народна и гражданственна, въ каквато иска да ни види и самия ни Господаръ заедно съ другитѣ народи въ пространната си държава.

„На тая наша народна свѣсь има да благодариме задѣто, слѣдъ много опитвания да си направимъ едно учреждение всѣнародно, на което единственната цѣль да бѣде — *распространение на просвѣтението между народа ни*, днесъ вече

съществува такъво учреждение подъ име: „Българско Книжовно Дружество“.

„Къто цѣлта на това Дружество е да съдѣйствува и то — споредъ силитѣ си — за разпространение на просвѣщението между народътъ ни съ единъ начинъ по-правиленъ, по-систематиченъ и по-точенъ, както са стрували за себе си и струватъ просвѣтителитѣ сички народи, разбира се, че „Бъл. Книж. Дружество“ трѣба да стане и да бжде *сръдоточие на българскитѣ интелигентни сили*, чрѣзъ които само може да върви то най-успѣшно къмъ свѣтлата си цѣль. Съ тая истина проникнати са не само сичкитѣ ни образовани еднородци, пъ въобщте и сички други съзнателни и благоразумни Българи, — за това и не трѣба и рѣчь. Изисква се само — *отъ сички ни* — колко по-скоро, да потвърдимъ и *дѣломъ* истината, за която е тука думата ни. Чрѣзъ своята обща братска взаимност и единомушие, чрѣзъ своето благоразумие и истинна добра воля, като положимъ сичкитѣ си пристойни усилия за успѣхътъ на Дружеството — както до сега — тъй и за напредъ толкова по-вече навѣрно можемъ да очакваме, штото не подиръ много врѣме да се прѣобърне то въ *дѣйствиелна Българска Академия Наукъ* и да стане единъ отъ най-великолѣпнитѣ всѣнародни *храмове на българската наука*, — споредъ както е прѣдначаченно и въ самия му уставъ.

„Сичкитѣ еднородци насѣдѣ крайно са одушевени и пълни съсъ тая надѣжда, и, като вѣрни и благодарни български синове на своя народъ и татковина, желаятъ и, по възможности залѣгътъ — *и словомъ и дѣломъ* — за добрий успѣхъ на това тъй многожелаемо всѣнародно учреждение.

„Българското Книж. Дружество“ има си программа, по която ще да се ръководи неуклонно къмъ свѣтлата и дѣль.

„Главното, въ което се състои тая программа, е

„Обработванието и усъвършенствуванието:

„а) на българскитѣ *языкъ* и *народната словестност* въобщте; и

„б) на *българската история*.

„Това е прочее главний задатѣкъ на Дружеството, което, покрай него, ште прави, въ своитѣ органи, разисквания оште:

„1. Върху *благодѣлната отхрана* и *развивание на младежътъ* и отъ двата пола — въ *народниятъ духъ*;

„2. Върху подобрѣнието и напредванията на българскитѣ училишта — мъжки и женски, съответствено съ духътъ и времето и нуждитѣ на народа;

„3. Върху списанията, кой сж по-добри и по-сгодни за да се увѣждатъ за учебници въ българскитѣ училишта, и навви именно да се съчиняватъ и превождаатъ на български — за сичкитѣ класове на народътъ въобще и за женския полъ особено;

„4. Върху длъжноститѣ на човѣка къмъ себе си, къмъ най-ближнитѣ, къмъ обществото, къмъ народътъ, къмъ отечеството, къмъ държавата, и пр.;

„5. Върху образованието на българското народно духовенство и въобще върху неговитѣ отлични заслуги, направени за честъ, слава и величие на православната наша българска черква и народностъ;

„6. Върху изучванието на народниятъ битъ на българитѣ и въобще на сичкитѣ съсѣдни народи;

„7. Върху изучванието на българското отечество;

„8. Върху славни и прочути лица, особено отъ просвѣтенниятъ мѣръ, които, чрезъ високото си образование и велики познания, сж направили вѣчно незабравени заслуги на народътъ и отечеството си, и въобще на човѣчеството;

„9. Върху явниятъ и дружественниятъ животъ и дѣла на просвѣтенитѣ народи;

„10. Върху сичкитѣ науки, искусства и художества.

„Освѣтъ това Дружеството ште глѣда, по възможности, да распространява познания и върху средствата и способитѣ за вѣштественото обогатяване и напредѣкъ на народътъ.

„Това, по край главния задатѣкъ на Дружеството, не е нищо друго освѣтъ подробно изложение на сичко онова, което ште съдържаатъ органитѣ на дружеството — „Периодическото Списание“ и „Сборникътъ“.

„Съ надлежно внимание и строгостъ, Дружеството ште усзистествява програмата си въ реченитѣ си органи, разбира се, постѣпенно — до колкото му позволяватъ както нравственитѣ тъй и вѣштественитѣ средства; кѣто, въ съштото време, ште гледа да бѣде сѣки предметъ работенъ отъ лица съвършено вѣшти — отъ специалисти“.

Малко по надолу продължава: „Пер. Списание“, по съдържанието си, ште състои отъ три отдѣления: *литературно, научно и критическо*.

„*Литературното отдѣление* ште обема беллетристически произведения (въ стихове и въ проза) както оригинални тъй и преведени отъ чужди язици:

„*Научното отдѣление* ште обема статии по различнитѣ клонове на науката:

„*Критическо отдѣление* ште обема библиографически извѣстия, рецензии и критически разбори за сѣбавки нови произведения въ българската книжнина, а такожде и за нѣкой иностранны произведения, които се допиратъ, въ какъвъ и да е изглѣдъ, до българский народъ и отечество.

„Освѣнъ „*Периодическото Списание*“, Дружеството, ако му позволятъ материалнитѣ средства, презъ тази година, ште издаде и два „*Сборника*“, които штебъть бѣдъть напълнени побечето съ нови паметници за българската история и съ материали за изучаванieto на българский языкъ.

„За съдържанието на тия „*Сборници*“, за голѣмината имъ, както и за времето на тѣхното напечатване, Дружеството ште даде на публиката подробни извѣстия чрезъ особено обявление“ (гледай кн. I, год. I, стр. 3—8).

47. *Читалище, поврѣменно списание.* — Почнѣло е да излиза въ Цариградъ, два пѣти въ мѣсецътъ, излѣзли сж четири годишнини, подъ редакцията на *Марко Балабановъ, Лазаръ Иовчевъ, Т. Икономовъ, П. Р. Славейковъ, Д. Цанковъ, С. С. Бобчевъ*. Първитѣ 15 броя е редактиралъ *М. Балабановъ*, подиръ захванѣлъ самъ *Л. Иовчевъ* и отъ къмъ 12 брой отъ II година придружилъ го и *Т. Икономовъ*; слѣдъ това почнѣлъ *П. Р. Славейковъ* съ *С. С. Бобчевъ* и *Д. Цанкова*. Последния е редактиралъ и особенния отдѣлъ на „*Читалище*“, подъ име „*Рѣководителъ на основното учение*“ (гледай 1874 година). Азъ неможъ да опрѣдѣлѣмъ точно отъ кои лица кои номера сж редактирани.

Биографическитѣ бѣлѣжки за *М. Балабановъ* се намиратъ при „*Вѣкъ*“ (гледай 1874 г.), за *Т. Икономовъ* — при „*Турция*“ (гледай 1862 г.) за *П. Р. Славейковъ* — при „*Македония*“ (гледай 1866 г.), за *Д. Цанковъ* — при „*България*“ (гледай 1859 г.), а за *С. С. Бобчевъ* — при „*Марица*“ (гледай 1878 година).

Д. Иовчевъ, а по настоящемъ Негово Блаженство Българскій Екзархъ Иосифъ I, е роденъ въ градеца Калоферъ на 1840 година. Първоначално се е училъ въ родното си мѣсто, а подиръ на 1861 година постѣпилъ въ едно френско училище въ Цариградъ, гдѣто е билъ и прѣподавателъ на български языкъ. Слѣдъ свършването на това училище той отишълъ въ Парижъ и е постѣпилъ на 1864 г. въ факултета на правото, отъ който е излѣзалъ *мисисиятъ*. На 1870 год. той се върналъ въ Цариградъ и скоро билъ назначенъ за членъ на едно отъ Цариградскитѣ търговски сѣдилища, а по късно и за главенъ Екзархийски секретаръ. Слѣдъ това той се посвѣтилъ на духовното звание и слѣдъ като обиколилъ цѣлата територия на Екзархията за да изучи нуждитѣ на населението и черквата, испратенъ билъ да управлява на 1875 г. Видинската епархия, а на 1876 год. билъ избранъ и рѣкоположенъ за Ловченски Митрополитъ. На 1877 година, по врѣмето на руско-турската война, той билъ избранъ и назначенъ за Екзархъ. Негово Блаженство се ползува съ репутацията на уменъ, въздържанъ и тактиченъ чловѣкъ. Въ неговата общественна дѣятелность влизатъ и трудоветѣ и грижитѣ му за отваряне и поддържане на българскитѣ училища и църкви въ Македония. Той е писвалъ по българскитѣ вѣстници въ Цариградъ по църковния и други въпроси, а особенно въ в. „Македонія“ (гледай 1866 год.) Като редакторъ на „Читалище“, Негово Блаженство е работилъ 11 мѣсеца а именно отъ Юлий 1871 до Юний 1872 година. Написалъ е: *Архиперейски послания*, Руссе, 1877 година.

Ето желанието на списанието „Читалище“.

„Ако не се лъжимъ, българскитѣ народъ достаточно е уже оцѣнилъ дѣйствителнѣтъ ползъ, кождо носи съ себе си въ народный животъ умственното развитіе. Нѣжнитѣ за музѣтъ чувства, които отъ нѣколко время обладаватъ почти всѣкаде у насъ сърдцата и на млади и на стари, благороднитѣ стремленія къмъ съвършенното ни освобождение отъ тѣжкитѣ вериги на неврѣжеството, умножающитѣ се ежедневно по отечеството ни Училища, каквито и да ся тѣ по настоящему, учрежденіето въ по първитѣ градове на Читалища, съперничающія по ревность едно на друго, основаніето на толкъсь Дружества отъ

стърна на красивый Българский полъ, непрѣстаннѣ и досто похвалны чрезъ печата ни състязанія върху народныя-тъ и въобщѣ напрѣдакъ, многообразнѣ подвижы, които ставатъ тѣ усердно и вжтрѣ въ Българіѣ и вѣнъ отъ нежъ, за да се все по възможности и у насъ сѣятелното и благодѣтелното царствіе на просвѣщеніето, все то нели явно показва, чи Българскыи народъ жарко желае, става що става около него и далечъ отъ него, да ся развива умственно, да улучшава постепенно, общественното си положеніе и да върви все напрѣдъ, все напрѣдъ все напрѣдъ?

„Воистина, поощрителнѣ призованія къмъ ученіето и да ли сж еще станали съвсѣмъ излишны за всички, обаче она часть отъ народа, която вече охотно припознава происходящѣ отъ него питателны плодове, нуждае ся, днесъ, мислимъ, и толкось отъ поощреніе къмъ науката, колкото отъ удобни за распространеніето ѣ срдства, между които първѣтъ степен занимаватъ естествено — книгытѣ.

„Оружія, оружія“, извѣстѣва ни ся чи выкали пламени нѣкаде распалены патриоти, на които милото отечество се ни мѣрвало въ критическо положеніе. „Книгы, книгы“ выкатъ трѣба да выкатъ отъ всякъ странъ на отечеството ни любителѣ на просвѣщеніето. Сладкъ гласъ и утѣшителенъ за единъ народъ, който си върши тѣй тихо и тѣй законно общественото си възрожденіе чрезъ наукытѣ! Отъ книги иматъ нужды и учители и ученицы, отъ книги ся лишаватъ и читалища читатели, отъ скудость на книги, писани на милый нашъ матерній языкъ, ся плачатъ справедливо и млада и стары и родители чадолюбивы, и чада ученолюбивы и момцы и дѣвойки, които вече добрѣ проумѣха, чи едно отъ най-прелѣстнитѣ и най-сжъ за днесъ украшенія е, умственного и нравственно образованіе. Какъто за жеднытѣ пѣтници една чаша вода е неопѣнимо благодѣніе, тѣй днесъ и за напредющій българскыи народъ единъ добра книга, писана на родственный му языкъ, е заслуга не въ наградиима. Ето защо отъ нѣколко време и появляющѣ тѣй достапохвално на языка ни книги и вѣстници тѣ ни особен опѣняватъ ся достаточно уже. Но, освѣнъ малочисленности имъ, книгытѣ сж далечъ еще отъ да отговарятъ совершенно на многообразнытѣ нужды, които вече повелително ся налага на читающѣ часть отъ народа ни, а вѣстници тѣ, неизбѣже въ всякой случай и многополезны, дължны сж обаче по пре-

назначеніето си да си ограничаватъ почти исключительно въ тѣснѣишій кругъ на текущиятъ свърѣменъ животъ. Тѣ сж, така речи, свѣткавицы, които бляскають често чрезъ гжстѣи облацы на невежество то, безъ да можать обаче да ги распрѣскають съвсѣмъ.

„За да заслужать нѣкакси по-обширно въ тѣзи умствени трѣбванія на народа, Българи родолюбивы бѣха основали преди години въ Цариградъ достопохвалнѣи въ всяко отношение *Български Книжници*, които дѣйствително спомогнаха за народното ни развитіе. По нещастію, по причина на църковно-народниятъ ни въпросъ, у насъ отъ толкосъ добры обыци предпріятія, едно си остави ужъ за время, а други се отложиа за другий пѣтъ. Всичко това обаче, ако дѣйствително времето е злато, несъмнено е една чиста и непоправима загуба за напредъка нп п то е жалостно. За да поправи съвсѣмъ тѣмъ това нѣщо по възможности, а при томъ да отговори и оно отъ свои стрѣжа на една отъ день на день по-живостно чувствуема нужда, *Българското въ Цариградъ Читалище*, при всичкѣхъ си скудосъ отъ необходимѣи за таквыя предпріятія срѣдства, основа обаче и вече устрои, съ съизволеніето на Правителството, едно *Поврѣменно Списаніе*, на което първый брой ще излѣзе на първый идущій Октомврія. То ще носи благонадежното име *Читалище*, не само защо си ражда отъ родителъ тезоимененъ, но и защото основанѣи вече и ежедневно основаемѣи по Българіи *Читалища*, съ благополучното рѣшеніе на въпроса, отваряють справедливо новъ епохъ за Българското образование. Българското въ Цариградъ читалище жєлає, чрезъ имѣто, което единомушно отдава на поврѣменното си списаніе, да продължи за всѣгда, ако е възможно, и да предаде на грядущѣи Български поколѣнія, като драгоцѣнно въспоминаніе, това преблагородно и извънредно за насъ умствено движеніе. Косто отъ нѣколко время завзе тѣи силно по отечеството ни и градове и села, а особенно ревностнѣи младежъ, и не само мжжкѣи но и красный полъ. Пламенъ Божественъ, който избухна тѣи внезапно и распали Българскѣи сѣрдца всякадѣ, читалището иска за да не бы да изгасне или ослабне, да го съхрани по възможности, и да го преобърне постепенно на трайно и неизгасимо свето огнище, което да съгрѣва и укрѣпѣва Българскѣи народъ за дълго время. При това, чрѣвъ реченото имѣ, то жєлає еще да ся свѣрже по-тѣсно съ вън-

кашнитѣ си съименны събратія, на които и длъжно е да засвидѣтельствува тука дълбока си признателность, за дѣто го тъй ревностно насърчиха много отъ тѣхъ за това общеползвано предпріятіе, желателныятъ и възможныя успѣхъ на което впрочемъ ще ся очаква по висшѣ часть отъ тѣхното братско съдѣйствиѣ и прилежаніе.

„Періодическото Списание Читалище“ ще излиза два пѣти въ мѣсеца и ще се занимава, вѣнъ отъ съвременнытъ политически събытія, съ все що ся относя прямо или косвенно до изобилнытъ произведенія на чловѣческыятъ разумъ и чловѣческытъ въобщѣ дѣятелность. Като пчела цвѣтопитаема, *Читалището*, далечъ, по възможности, отъ чисто политическитъ разискванія, ще лѣти свободно отъ клонъ на клонъ на всеобщытъ наукъ, безъ да пренебрегава и положителнытъ занятія които спомагатъ по-право за вещественното благосъстояние на чловѣчеството. Книжовность Славяно-Българска и чуждестранна, стара и нова; Общи предмѣты исторически, философически, религіозны и нравствены; Обществены, законовѣдны и икономически въпросы; Изыщны искусства и мѣстны описанія; Понятія отъ търговіѣ, промишленность и земледѣліе; Поглѣдъ върху естественнытъ науки въобщѣ и понятие отъ нѣколко игіенически знанія; Изобрѣтенія, изобрѣтатели и житія на великы мѣжіе, упознанія съ вѣстницитъ и въобщѣ, умственнытъ напръдокъ по Европѣ: Ето въ кратцѣ обыкновенната храна, кождо періодическото списаніе *Читалище* ще ся грижи да принося благопристойно и споредъ обстоятелствата на любознателнытъ си читатели. Какъто видятъ тѣ, полето, въ което съ драго сѣрдце въспрѣимамы да ся трудимъ ревностно, е пространно, и споредъ Евангеліето „жатва многа, дѣлатели же мало“. Но ный ще призовемъ и уже призоваваме на помощъ не само нашитъ трудолюбивы учены, но и по-благосъстоятельнытъ наши патріоти, и надѣждытъ ни за отзывъ благопріятенъ за тѣя наши призованія сѣ поне толкъ твърды, колкото не поколебимы ще бѣждѣтъ и убѣжденіята ни въ здравытъ, споредъ насъ, начала, които ще ни вдъхнуватъ непрестанно и ще водятъ слабото ни перо. При това не ли е вече и время да ся заловимъ съ важность и рѣшителность о здравытъ наукъ и да участвуваме поне умственно въ движеніето на всеобщытъ цивилизаціѣ? Время е, Българе, крайно время е да почнемъ вече да освобождаваме съ мъдрость Българскыятъ духъ отъ какъвто

и да сж предразсудки и раболѣпства, невидими, но силны спомощници на духовното тиранство което тежи тъй тежко върху неразвитыѣ народы. Время е да развиемъ, и така речи, да откриемъ за народа си непознатыѣ почти нему онзи внутренній чловѣкъ, когото съставляватъ просвѣтенъ и высоколѣтящъ разумъ, блага душа, образовано сърдце, самосвѣсть, благородны идеи, благородны чувства, благородны стремленія, крѣпка воля, твърда дѣятелность въ всяко едно добрѣ предразмысленно предприятие, постоянство и освѣтлена вѣра въ добрыѣ начала, мѣдро любопытство, просвѣщеніе, трудъ, постоянно желаніе за добываніе на благосостояніе въ ежедневныя животъ, великодушіе, благонамѣренность, отечестволюбіе. Съвременны прѣважны събытія, които отъ нѣколко время занимаватъ тъй силно духоветѣ, не ли впрочемъ ясно показватъ, чи само здравата наука и истинното образование възвышаватъ народыѣ.“? (гл. брой I, година I, стр. 3—7).

1871 година.

48. Дума на българските емигранти. — Тоя вѣстникъ е почналь да излиза въ Браила, прѣзъ мѣсець Юний, единъ пѣтъ въ седмицата, излѣзли сж всичко 6 броя, подъ редакцията на Христо Ботйовъ (Д. Чавдаръ е псевдонимъ на Ботйова). Отъ дѣсната страна на вѣстника има мотто: „Истината е свѣта“, а отъ лѣвата — „свободата е мила.“ Отъ 6-тѣ броя на „Дума“ само първитѣ 4 сж излѣзли подъ редакцията на Ботйовъ, а послѣднитѣ 2 подъ неизвѣстна редакция. Тоя вѣстникъ прѣстаняль да излиза понеже Ботйовъ се билъ разболѣль, нѣмалъ срѣдства и понеже Румѣнското правителство го е арестовало въ Галацъ, гдѣто бѣ той избѣгалъ изъ Браила.

Биографическитѣ бѣлѣжки за Хр. Ботйовъ се намиратъ при „Знаме“ (гледай 1874 година).

Ето съ какви убѣждения, съ какви надѣжди и мисли е почнало редактираніето на „Дума“:

„Една отъ най-главните причини за неуспѣхътъ на нашите вѣстници, особено на тия що сж са издавали и издаватъ отсамъ Дунавътъ, е и тая, гдѣто програмата и съдържанието на сѣки почти вѣстникъ, мѣжду обѣщанията и испълнението

на редакторите, почти съкога е имало такава разлика, каквато има мѣжду мохамеданскиятъ *рай* и християнската *мѣка*. Нашите редактори въ програмите си обѣщавали сѣ златни гори на читателите си, но тутакси слѣдъ тѣзи обѣщания, слѣдъ тѣзи слатки и медени, вѣстникѣтъ имъ *заявява* на голо поле безъ цѣль, безъ характеръ, на което намѣсто обѣщаните гори, читателѣтъ вижда нѣкакви си тръне, случайно накачени съ безцвѣтни дрипи отъ разни материи, приготвени за дрѣха на оголялиятъ народъ. И робѣтъ, който чяка да му покажатъ враговете на неговото нравствено и политическо освобождение, да види помощъ въ вѣковната си инстинктивна борба срѣщу тѣхъ, вижда само пилинките въ очите си увеличени въ кубъ и квадратъ, а горите, що тѣжатъ на плѣщите му и въспиратъ дишанието му, означени съ едни само точки. Тѣй едни отъ враговете му са потулиха, други оставиха, а трети са дору показаха за негови приятели — за патриоти. Такавъ е билъ Всеобщиятъ бѣлгарски вѣстникъ (?), който отъ начало до край бѣше органъ на нѣкакви си *млади чорбаджии*; такавъ стана вѣстника на Волните Бѣлгаре, който избращолеви най-сериозната страна на политическиятъ ни въпросъ съ устата на единъ лудъ Дивъ-дѣдо; такавъ е и сега недоносениятъ истърсакъ на нашите двигатели на пищеварението — политическиятъ и книжевниятъ вѣстникъ „Отечество“.

„Този триумвиратъ, който искаше да представя ужъ мнѣнията и стрѣмленията емиграционни, падна именно за това, защото нѣмаше нищо общо съ емиграцията: първиятъ бѣгаше отъ нея, вториятъ са смѣше и подиграваше, а третиятъ отъ височината на чорбаджилжкѣтъ си дълбоко я презираше и презира, и сичко това ставаше отъ туй, че тѣ служаха на нѣкакви си пардидки, кои нито народа познаваха, нито пъкъ народѣтъ тѣхъ. Сѣка отъ тѣхъ викаше, крѣщеше и проповѣдваше свобода, сѣка насърдчаше войводите и емигрантите, и въ сѣщото време сички бѣгаха и никому рѣка не подаваха; тѣй щото думата „хѣшъ“ бѣше станала дума за укоръ, за презрѣние, за недо-вѣрие, и тѣзи що имаха злочестината да я носятъ, тѣгляха крайни нужди, като не' намираха нийдѣ мѣсто за работа, или ако и да намираха, то съ сигуранца, че трудѣтъ ще имъ е извѣденъ.

„Но „Народностъ“ и „Дунавска Зора“ умрѣха и погрѣбаха са въ самите си идеи, а „Отечество“ ако и да не е още

погрѣбано, за кое трѣба да благодари влиятелните си агенти, кои по низкопоклоничество къмъ патроните му, исполгали сж цѣль свѣтъ простаца за да имъ сжбератъ нѣколко стотинѣ абонати, — но и то е отдавна вече умрѣло и неговата мъчителна смъртъ е отвратителната категория, въ кои са намиратъ „Право“ и „Турция“.

„За не падне и нашата „Дума“, ако ще би и въ категорията на спомѣнатите блаженопочивши *сръбновѣковни рицари*, ние ще да са въздаржимъ отъ сѣкакви общанія и, като мислимъ, че съдържанието на първите два-три броя отъ вѣстникътъ ни ще обясни и программата му, възпираме са само да кажемъ нѣщо върху названието му — *Дума на българските емигранти*.

„На послѣдната нова емиграция, кои отъ день на день са умножава съ бѣжанци и изгнаници отъ вселовие на нашиятъ народъ, ние глѣдаме като на първъ гранитенъ камакъ, който са хвърля слѣдъ пладнѣ върху голата тиква на тиранинътъ, като на сжщъ народенъ протестъ противъ общественото му положение мѣжду народите, — дору и повече, нашиятъ емигрантинъ, *като правъ и законенъ наследникъ на класическиятъ ни хайдутинъ*, приелъ и упазилъ е завѣщанната борба съ сичките му социални стрѣмления, които сж едни отъ най-хубавите чрти на народниятъ ни характеръ. Полякътъ люби и пролива кръвта си за сичко, що е полско, що говори языкътъ му — за магнати, за шляхта, за езуите. — Българинътъ напротивъ, каквато умрази хране противъ турчинътъ, такава (може и по-дълбока като е по-вѣта) и къмъ чорбаджиятъ, и духовенството, тази непорината воня, кои предаде и съсипа народътъ, а днесъ носе на шия ключовете на неговитѣ окове.

„Който иска да са увѣри въ това, нека вникне въ смисълта на нашиятъ хайдушки епосъ, нека припомне шопското, Браилското и Дѣдовото Николово въстание; за насъ сж доста отношенията на чорбаджийството отвѣдъ и отсамъ Дунавъ къмъ днешната емиграция и онѣзи на народътъ, и обратно. Съ какви трепетни надѣжди, съ каква трогателна гордостъ са отзовава бѣдниятъ народъ къмъ своите си прокудени синове и каква антипатия показватъ неговите изѣдници — чорбаджиите и погорнето духовенство!

„Сами сме били свидѣтели и сами на себе си сме испитали това като пропагандистъ отвѣдъ и емигрантинъ отсамъ

Дунавътъ. И то само ние ли? Колко други злочести проповѣдници са предадоха отъ тѣзи народни пиявици, и колко други са укриха и криятъ въ народътъ! А тука, тука не направиха ли най багабонти, шарлатани, чапкани и сичко, що може да излѣзи изъ устата на едни беснословни невѣжи, каквито сж нашите чорбаджии? Или бѣхме глухи и слѣпи, та невидѣхме тѣхниятъ прѣстъ и въ несполуката на Петрушанското сѣбитие, и на рѣшителните приготовления на Желя и Филипъ — Тота? Нека ни възрази нѣкой на това, съ фактове, съ живи фактове ще да му избодемъ очите и ще му докажемъ, че несполуката ни не бѣ, че идеята за освобождението не е развита у народътъ, както мислятъ *Ивановци и Стояновци*, а частните тѣзи не народни припятствия. Собственно идеята за освобождение не е никога угасвала у народътъ, и ако неговата емиграция днесъ за днесъ приутихна, то тя не е умрѣла и не спи, а са е сложила да си почине и отджхни отъ несполуки и изново, съ нови сили да са залови за работа и се приготви за ударътъ.

„Ето съ какви убѣждения, съ какви надѣжди и мисли раскриваме ние уста и викаме предъ грозниятъ часъ сѣвки емигрантинъ, сѣка благородна душа, свѣсанъ бжлгаринъ, кой е оставилъ бащино огнище не за да промѣни едно робство на друго; викаме ги да издуматъ сичко, що са е набрало въ гърди, *въ тѣзи злочести четири години*, да повдигнемъ въпросътъ на нравствено — политическата свобода и да са откликнемъ на страдающиятъ народъ който задъ рясата и калимявката посѣга вржъз чалмата не босфорскиятъ болванъ и глѣда да ритне и едното и другото. Откъмъ Дунавътъ, бѣлиятъ Дунавъ, чякалъ той нѣкога си своите освободители отъ византийското иго, къмъ Дунавътъ и сега обрѣща очи! За това ние трѣба да са сплотимъ, да мислимъ, да думаме и да работимъ. Пакъ ако е имало до сега ржка, коя да ни отбий или въспреударете, то кѣса ще да е вече да ни затули устата и прекѣсне думата.

И гласъ искренъ благороденъ
Въ сѣрдца отзивъ ще намѣри,
Той е станалъ гласъ народенъ,
Та врагътъ ще потрѣпери!...“

49. *Независимостъ, вѣстникъ политически и книжевни.* — Почнѣлъ е да излиза въ Букурещъ, единъ пѣтъ въ седмицата, подъ редакцията на Л. Киравеловъ. „Независимостъ“ е продължение отъ „Свобода“, затова гледай „Свобода“ 1869 г.

50. *Пчелица или редъ книжки за дѣцата.* — Това списание е почнѣло да излиза въ Цариградъ, неопредѣлено въ какъвъ срокъ, излѣзли сѣ 7 книжки, подъ редакцията на П. Р. Славейковъ.

Биографическитѣ бѣлѣжки за П. Р. Славейковъ се намиратъ при „Македонія“ (гледай 1866 година).

„Пчелица“ не съмъ видѣлъ.

51. *Ружица или редъ книжки за женитѣ.* — Това списание е почнѣло да излиза въ Цариградъ, неопредѣлено въ какъвъ срокъ, излѣзли всичко 2 книжки, подъ редакцията на П. Р. Славейковъ.

Биографически бѣлѣжки за П. Р. Славейковъ се намиратъ при в. „Македонія“ (гледай 1866 година).

„Цѣльта на издаваніето на тѣзи книжки не е освѣтъ да спомогне колко-годѣ за по-бързото развиваніе и унапредваніе и на нѣжниятъ полъ между насъ Българитѣ — развитіе толъкозъ дълбоко вече осѣщано и велегласно отъ врѣмето изисквано.

„Тѣзи книжки прѣдназначени само за женитѣ ще иматъ за прѣдметъ изобщо поучваніето на началата и посланіето на женитѣ, изучваніето на семейный животъ, изслѣдованіето на нравственното и физическото въспитаніе, присовѣтваніе за здравіето, забѣлѣжванія върху домаинитѣ економіѣ, приглѣдваніе на общественното образование за женитѣ, на тѣхнитѣ нравы и обычаи у разны народы, описаніе на живота и дѣлата на по-славнитѣ жены, а по нѣкога и лѣко поменуваніе връзъ нѣкои частны или общы недостатъци у тѣхъ, за възможното истребленіе и унищоженіе. Съ еднаж рѣчь тѣзи книжки ще бѣдѣтъ като малки китки отъ разны благовонны цвѣта, събрани по благоцвѣтнитѣ лѣкы нам узытѣ изъ разны нравственны и учебны книги и списанія у другитѣ по-напреднѣлы отъ

насъ народни и поднасяны Българолѣпно на Българскитѣ — наши майки и дѣвойки.

„За възможното по голѣмо распространѣніе на *Русицѣ* мѣжду ружеланитныйтъ полъ, ный искахмы да бѣдеше годишната цѣна на теченіето до колкото бѣ възможно, по евтеню, но много побърза на смѣктытѣ желаніето ни, да украсяваме всякъ книжкъ съ по нѣколко образцы за шевъ и плетеніе. Исполненіето на туй ни желаніе видѣхмы че ни пада много по-скѣпо, почти равно съ отпечатваніе на цѣлѣтъ книжкъ, но не рачихмы да оставимъ изданіето лишено и отъ туй прибавленіе и за туй назначихмы цѣнѣ за 12-тѣ въ годинѣтъ книжки, съ 12 изображенія на разны образцы — *половинѣ лиръ турскѣ*, съ обѣщаніе при умножаваніе-то на спомоществованіята да прилагамы образцы и съ разны шарове, които изискватъ особенны разности.

„Нашето всегдашно стараніе и прѣданность къмъ дѣлото ни ще бѣде за постепенното улучшеніе и осъвършенствованіе на туй списаніе за назиданіе на женскыйтъ полъ, и нашитѣ извънъ силытѣ ни жертвы ще бѣдѣтъ, мыслимъ, най убѣдителното доказателство за спомоществователкытѣ ни и изобщо за еднородцытѣ ни, че ный при всякытѣ недостатѣ въ срѣдства и нѣмощи въ списваніе ще ся мѣчимъ да отговоримъ на онова що може да ся очаква като отъ насъ и да възблагодаримъ онѣзи които благоволятъ да поддържатъ съсъ спомоществованіето си това наше, *смирено* изданіе „(гледай в. „*Македонія*“ отъ 1871 година, брой 6).

52. *Слава, повременно духовно списаніе за Нравственно образование и умственое развитіе.* — Почнѣло е да излиза въ Руссе прѣзъ мѣсець Августъ, единъ пѣтъ въ мѣсецьтъ, излизало е двѣ години наредъ, подъ редакцията на *Т. Станчевъ*.

Биографическитѣ бѣлѣжки за *Т. Станчевъ* се намиратъ при „*Славянинъ*“ (гледай 1879 година).

Ето какъвъ е билъ главния задатѣкъ на „*Слава*.“

„Нашата млада Духовна книжевность до днесъ е била съвсѣмъ презрѣна и погазена; но отъ едно кратко врѣме захвана да ся развива. Дѣлата на частни лица, които ся занимавахъ много малко съ духовната ни книжевность, неможахъ да принесѣтъ никакъвъ плодъ за нашія Православенъ народъ

защото единъ сѣеше, а другій търгаше, единъ поливаше, а другій осушаваше. Днесъ когато се яви вече за насъ новъ и собственъ духовенъ животъ, нужно ще бѣде да имамъ понятие върху святата си вѣра, която ни е дала и обдържава живота.

„Нашитѣ младежи, които иматъ много малко понятие върху природнитѣ науки, и които не са възпитани въ Православната вѣра, нето са учили нѣщо отъ духовнитѣ науки, съ буйността си обществуватъ много пѣти да ся разговарятъ публично върху нѣкои религіозни предмѣти, безъ да расждаватъ зрѣло. Тѣ съ невниманіето си, олавятъ она пѣтъ който води къмъ приврѣщенія животъ, като не даватъ никакво вниманіе на духовнитѣ природни чловѣчески потреби. При слабото развитие на нашата духовна книжевность, която би разсвѣтлила и обяснила цѣльта, важността и духътъ на нашата Православна вѣра, младитѣ умове ставатъ къмъ вѣрата си, отъ денъ на денъ постудени и равнодушни и много пѣти зематъ противни и неправилни понятия за истинността на вѣрата и църквата си. Безъ съмнѣніе, таквось едно външно и неоснователно разумѣваніе върху вѣрата, може да ни бѣде отъ тицетж, може да донесе зли слѣдствія за дружественія ни животъ, и за бъдущността ни.

„Славата“ като има това предъ видъ, ще са държи строго и вѣрно съ ученіето на Православната вѣра, и главнія ѣ задатѣкъ ще бѣде да распространява, колкото е възможно свѣтлината на знаніето върху истинската вѣра между Православнія нашъ Българскій народъ, съ ясни разясненія и съ умно развитіе за дружественнитѣ ни потрѣби“ (глѣдай брой I, година II).

53. Училище. — Това списание е почнѣло да излиза прѣзъ мѣсець Мартъ първо въ Букурещъ, а послѣ въ Руссе, два пѣти въ мѣсецьтъ, излизало е петъ години на редъ, подъ редакцията на *Р. И. Блъсковъ*.

Райко Илиевъ Блъсковъ е роденъ въ с. Клисура (Карловско) на 1819 година. Той е билъ съвсѣмъ самоукъ чловѣкъ: само начало на прочитъ е добилъ отъ единъ Калугеринъ. Учителствувалъ е въ с. Черковна (Провадийско), Провадия, с. Калипетра (Силистренско) отъ 1843 до 1859 год. Слѣдъ

1859 г. той е забѣгналъ въ Влашко отъ грѣцки гонения, гдѣто е стоялъ до 1880 г. Тамъ е билъ учитель въ Болградъ и Пloeшъ, издавалъ е освѣтъ „Училище“ и „Нова България“ (гледай 1876 година), „Славянско Братство“ (гледай 1877 г.) „Духовенъ Прочитъ“ (гледай 1862 годинъ), „Наставникъ“ (гледай 1881 година) и „Духовны Книжки“ (гледай 1864 и 1866 година). Той е издалъ и превелъ *Жития Святихъ замѣсещъ Януария*, Букурещъ, 1867 година; а написалъ *Дървений Кръстъ или утѣшение на злощастнитѣ; Три повѣсти за дѣцата* — християнски, нравственни и поучителни, прѣводъ, Цариградъ, 1860 година; *Сборникъ отъ разни съчинения* (заедно съ *Добри В. Поповъ*), Цариградъ, 1860 година; *Букваръ за първоначалнитѣ училища*, Букурещъ, 1870 год.; *Стоенчю*, разказъ, Варна 1885 година. Почти всичкитѣ училища и църкви въ Силистренско и часть отъ Шумненско сж били негово дѣло. Ний съжаляваме, за дѣто неможехме да съберемъ повече свѣдения за живота и дѣлата на тоя самоукъ и народенъ дѣецъ.

„Както са знае вече главнѣй задатъкъ на „Училището“ е да обема сѣ що се отнася до науката както и за доброто урѣждане на училищата; а въобще да са подсъща народа за да обикне ученіето, та сички сговорно да са трудимъ за онова, що е най-мило и най-драго на свѣта — *за народното просвѣщение и за възпитаніето на дѣцата*. Споредъ това ний обрекохме първитѣ стѣрници на „Училището“ особено за такива членовце, кои що-годѣ да могатъ послужи като образецъ (юрнекъ) не само на учители и ученици, но и на самитѣ родители: а то е секаме най-потрѣбното за насъ: *дя ся стремимъ съкога къмъ образованіето и да залѣгаме съ присърдце щомо да напоряватъ нашитѣ училища рѣдомъ въ отечеството ни, и първоначалното общенародно учение да са распространява по сичкитѣ классове у народа*. Ето нашето желаніе кое трѣбва да бжде желание и на всѣки добротъчувственъ Българинъ. Но можехме ли да си остуимъ напълно? Ний си казваме правото, че направихме щото ни иде отръжи и колкото можемъ; а което не е наша работа и надминува нашитѣ нравственни и вещественни сили, нито са наемаме, нито са хвалимъ съ много знаніе (гледай брой 5, год. II).

1872 година.

54. **Таралежъ** (сатирически и юмористически вѣстникъ съ фигури). — Почналъ да излиза въ Букурещъ, единъ пѣтъ въ седмицата; излѣзли сж неизвѣстно колко броя, подъ редакцията на нѣкого изъ кружокътъ на *Л. Каравеловъ*. Нищо повече не знамъ за тоя вѣстникъ.

1873 година.

55. **Будилникъ, вѣстникъ сатирически и юмористически**. — Почналъ е да излиза прѣвъ мѣсець Май въ Букурещъ, три пѣти въ мѣсецътъ, излѣзли сж 4 броя, подъ редакцията на *Хр. Ботйовъ*, който се е подписалъ подъ името *Х. Петковъ*. Биографически бѣлѣжки за *Хр. Ботевъ* се намиратъ при „Знаме“ (гледай 1874 година).
Неможахъ да видѣмъ тоя вѣстникъ.

56. **Звънчатій Глумчо** (сатирически вѣстникъ съ картини). — Почналъ е да излиза въ Цариградъ, единъ пѣтъ въ седмицата, излѣзли сж 4 броя, подъ редакцията на *П. Р. Славейковъ*. Биографически бѣлѣжки за *П. Р. Славейковъ* се намиратъ при „*Македония*“ (гледай 1866 година). Неможахъ да видѣмъ тоя вѣстникъ.

57. **Просвѣщение** (или **Просвѣщеніе**). — Тоя вѣстникъ е почналъ да излиза въ Букурещъ, единъ пѣтъ въ седмицата, излѣзли сж 2—3 броя, подъ редакцията на *П. Сапуновъ*. Ний нищо не знаемъ нито за в. „*Просвѣщение*“, нито за редакторътъ му Сапуновъ. Споредъ както ни разправятъ, вѣстникътъ е билъ много слабо и малко листче, но при всичкитѣ тѣзи увѣрения за маловажността му, ний съжаляваме за дѣто нашата книжка е лишена отъ свѣденіята за редакторътъ *П. Сапуновъ* и за программата на казанния вѣстничець. Въ тоя случай страда не само нашата калекция отъ пълни свѣденія, както за другитѣ вѣстници и редактори, но въ сжщото врѣме страда, мислимъ, и пълната характеристика на нашия периодически печатъ въ всичкитѣ му проявления. Ето защо съ всею благодарение би приели каквото ни се съобщи за казанния вѣстникъ и редакторъ.

58. *Шутошъ, листъ за шегъ и сатиръ.* — Почнѣлъ е да излиза прѣзъ мѣсець Октомврий въ Цариградъ, излѣзли сж 12 броя, подѣ редакцията на *И. Р. Славейковъ* и *Стаматъ Даскаловъ*. *Славейковъ* е редактиралъ първитѣ 5 броя, а останалитѣ *Даскаловъ*. „*Шутошъ*“ е билъ притѣжание на *Димитръ Г. Сарафовъ*, който отъ нѣколко години насамъ е устѣбашиа на абаджийския еснафъ въ Цариградъ.

Биографически бѣлѣжки за *И. Р. Славейковъ* се намиратъ при „*Македония*“ (гледай 1866 година). За *Стаматъ Даскаловъ* незнамъ нищо. Самия вѣстникъ не съмъ видѣлъ.

1874 година.

59. *Вѣсъ, политическій, книжовенъ и търговски вѣстникъ.* — Почнѣлъ е да излиза въ Цариградъ, единъ пѣтъ въ седмицата, излизалъ е до 19-й брой отъ третата си годишнина, подѣ редакцията на *М. Балабановъ* и *Хр. Стояновъ*. Първата годишнина е редактирана отъ Балабанова, втората годишнина (до брой 51-й включително) — отъ *Балабановъ* и *Стояновъ*, а отъ 52-й брой на втората годишнина до 19-й брой отъ третата — само отъ *Балабановъ*. Слѣдъ 2-й брой отъ третата годишнина „*Вѣсъ*“ билъ спрѣнъ отъ Турското правителство, за което *Балабановъ* е извѣстилъ съ притурка, а отъ брой 3-й нататкъ той го издавалъ подѣ заглавие „*XIX-ый вѣкъ*.“

Биографически бѣлѣжки за г. *Хр. Стояновъ* се намиратъ при „*Право*“ (гледай 1869 година).

Марко Балабановъ е роденъ въ Клисура на 1837 година. Още отъ малкъ той отишълъ да се учи въ Цариградъ, а слѣдъ това заминалъ за Парижъ, гдѣто е свършилъ юридическиѣ науки. Отъ Парижъ той се е върнѣлъ въ Цариградъ и тамъ е зель дѣятелно участие по църковния въпросъ. Въ 1870 год. той е редактиралъ „*Читалище*“, а по-късно — „*Вѣкъ*“. Той билъ Секретаръ на Българския Синодъ. Прѣзъ 1876 година, заедно съ Д. Цанковъ, е ходилъ да проси посрѣдничество на кабинетитѣ на великитѣ сили за улечение тогавашното положение на нашия народъ. Въ врѣме на Русско-Турската война, Балабановъ билъ назначенъ Вице-губернаторъ въ Търново.

Билъ е прѣдставителъ въ Първото Велико Народно Събрание и слѣдъ прокламираніето на Княза Александра, той билъ натоваренъ да състави първото българско Министерство, но Балабановъ взелъ само портфейла на Вънкашното Министерство. Слѣдъ паданіето на първото Министерство, той билъ назначенъ за български агентъ въ Цариградъ, а слѣдъ това билъ повиканъ за въ Държавния Съвѣтъ. Слѣдъ прѣвратѣтъ на 1881 година Балабановъ се отцѣпилъ отъ консервативната партия и се присѣдинилъ на пълно къмъ либералната. По настоящемъ Балабановъ е професоръ въ Висшето Училище. Той е зималъ участие въ много вѣстници и списания прѣди и слѣдъ освобождението, които ний нѣмаме възможность да изброимъ. Балабановъ е написалъ и прѣвелъ: *Les turcs en Bulgarie*, Paris, 1869; *Скжперникътъ* отъ Молиера, прѣводъ, Цариградъ, 1874 година; *Дяволското Блито* отъ Жоржъ Зандъ, прѣводъ, Цариградъ, 1874 година; *Изложение учението на Всеобщата Православна Църква* и пр. отъ Б. Гете, прѣводъ, Цариградъ, 1873 година; *La Bulgarie* (заедно съ Д. Цанковъ) *Londres*, 1876 година; *Доминни забавления или нѣсни дѣтински и разни други*, София 1884 година. Подъ псевдонима *Димитриевъ* въ „*Периодическо Списание*“ мислѣ пише Балабановъ.

„Като почнуваме днесъ изданіето на вѣстникътъ, ний считамъ най-първо за свой дългъ публично да изразимъ дълбокѣтъ си признателность къмъ Царското Правителство за благосклонностьтъ съ кождо пріе и изпълни просбѣтъ ни за основаніето му. Длъжноститѣ, които ни налага това предпріятіе, както отъ къмъ високото Царско Правителство, така и отъ къмъ бждщитѣ ни читатели, не сж маловажны. Ний не ласкаемъ и не лѣжимъ сами себе си. Ний напълно съзнаваме важностьтъ на дѣлото, което предпріемамы съ твърдѣ волю да работимъ честно и неуморимо за законнѣтъ му сполукѣ. Онова, което ны най-много насърдчава, е пакъ пълното съзнаніе на самитѣ ни длѣжности. Тяжестѣта на тѣя длѣжности бѣва по-лека, когато человекъ е съвършенно проникнатъ отъ тѣхъ, и изпълненіето имъ ся представя като по-лесно, когато человекъ ги цѣни справѣдливо и безкорыстно.

„Въ вѣкътъ, въ който живѣемъ, періодическійтъ печатъ представлява една общественнѣ нуждѣ, неудовлетвореніето на кождо произвожда чувствителнѣ празнотѣ въ общійтъ животъ. За всичкитѣ по-малко или по-много образованни народы вѣстникътъ е станалъ не само редовна и необходима умственна храна, но еще сгодно и неизбѣжно условіе за развитіето имъ въ всяко отношеніе. Съобщеніето и законното съразискваніе на съвременнитѣ общественны събитія составляватъ днесъ почти на всякъдѣ часть отъ публичнитѣ животъ на чловѣческитѣ общества. Въ теченіето на дългитѣ вѣкове, презъ които минува чловѣчеството, ся появяватъ нѣкои нѣща, които неусѣтно и постепенно ся налагатъ на обществото. Независимо отъ нѣкои си мѣстни и привременны интересы, кой е онѣзи, който бы ся наелъ днесъ да говори съ нѣкою серіозность, напримѣръ, противъ желѣзнитѣ пѣтища, или противъ телеграфитѣ? Сжщото става и съ періодическійтъ печатъ. Не знаемъ да ли сж ся исчерпали всичкитѣ теоріи, които ставатъ върху него отъ три вѣка насамъ, и които, събрани наедно, быхж съставили една огромнѣ библиотекѣ. Едно нѣщо е обаче очевидно и неоспоримо. То е, че періодическійтъ печатъ ся е наложилъ днесъ на образованыйтъ свѣтъ, и никому, мыслимъ, не минува презъ ума да положи въ съразискваніе самото начало на сжществуваніето му. Той ся е наложилъ, както ся наложихж преди четири вѣка печатаныйтъ книги, които распространихж въ едно кжсо време драгоцѣннитѣ знанія на дрѣвнійтъ свѣтъ подиръ което чловѣческыйтъ разумъ, претопенъ, и, тѣй да кажемъ, прекръстенъ въ една новѣ свѣтлинѣ, ся упжти по-трезвенно и съ по-голѣмѣ самосвѣсть кѣмъ напрѣдкътъ. Словото е едно естественно право съ което Божійтъ Промыслъ е надарилъ чловѣка за да съобщава своитѣ мысли на подобнитѣ си. Періодическійтъ печатъ, плодъ отъ естественно право, нѣма друго значеніе въ обществото. Точното съобщеніе и безпристрастното разискваніе на текущитѣ общи дѣла — ето назначеніето на печатътъ въ обществото. Дѣйствителната му полза, безъ тѣзи точки на зрѣніето, е неоспорима. Но нека бждемъ справедливи. Въ общественныйтъ чловѣческій животъ нѣма безусловно право и свобода безъ границы, защото всякій чловѣкъ и всяко общество има свои права, които ся святы, и своѣ собственнѣ свободѣ, която заслужва приличното уваженіе. Свободата на періодическійтъ печатъ ако и да брой много приверженцы,

на обаче и не малко противници. Едни ѝ възвишаватъ до збеса и ѝ представляватъ като благодѣтелниѣ богинѣ, като творъ на всяко челоуѣческо добро. Други пакъ ѝ уважаватъ изнообразно и ѝ показватъ като злоторно сщество, като творъ на всякаво троява естественното благоразуміе на непинийтъ и по-простийтъ народъ. На конѣ странѣ е истинната? изнитъ законны мѣрки които сѣ ся зели въ всичкитъ държавы сателно до періодическійтъ печатъ отговарятъ, мислимъ, отъ исти на тоя въпросъ. Колкото и да ся показва неоспоримо теоріитъ правото на писменното слово, опытътъ обаче всякъ е показалъ че това право, както и всичкитъ почти други, нѣба да ся подчини въ практикатъ на нѣкои си други начала, и нѣкои си други права. Отъ тамъ произхождатъ разнообразитъ законы върху печата повече или по-малко умѣренны юрѣдъ мѣстата и състояніето на народытъ, нека приложимъ це, и спорѣдъ расположеніето на законодателитъ. Періодическійтъ печатъ е едно голѣмо благодѣніе за челоуѣчеството, влияніето върху обществото не подлежи на никакво съмнѣніе. амъ по себе и добръ разумѣванъ, той е свѣтлина която сіе рхъ обществата и може често да спомага за по-правото имъ ижтваніе къмъ доброто. Съвременнытъ събитія и ежедневнытъ просы влизатъ повечето въ областытъ на періодическійтъ печатъ. Нему, слѣдователно, надлежи да хвърля върху имъ ѣтлинатъ на бистрийтъ разумъ, на безпристрастиятъ и строгъ гикъ, на наукатъ, на исторіитъ, на опытътъ. Нему такожде сто надлежи да подпалва и подклажда тихо и кротко въ рдцата священно-тайнственныйтъ онзи огънь който ражда обовѣтъ къмъ доброто и къмъ напрѣдѣкътъ, и негово е въ дѣло да показва и въспира, ако може, злото, колчимъ і ся то появило нѣкадѣ въ някой клонъ отъ общественыйтъ животъ. Тѣй разумѣвамы ный високото назначеніе и длъж- иститъ на единъ печатъ, който иска серіозно да послужи на ѣществото. Но понеже такава е мнѣніето ни върху періоди- скійтъ печатъ, правдата изискува да кажемъ откровенно че ѣй не е непогрѣшимъ. Не всякога и не всякадѣ е умѣлъ той і опѣни самъ важностьтъ си и, посрѣдъ всеобщото вълненіе а съвременнытъ събитія, вѣренъ на назначеніето си, вѣренъ зпѣлнител на высокитъ си длъжности, да възвишава предмѣ- атъ и да търси не нарочно да сплита чрѣзъ софизмы прѣд- гавляющитъ ся ежедневны въпросы, но да съдѣйствува за

законното и естественното имъ разрѣшеніе, спорѣдъ колектъ му е въ силѣ. Тази исповѣдь отъ странѣ на единъ новъ вѣстникарь не е, мислимъ, самохвалство, а еще малко египетическо препорѣченіе на вѣстникътъ ни. Но за сполукатъ ни дѣлото ни, нежъ ще имамы ный всякога предъ видъ. Ако, не само у насъ, но и по всичкійтъ свѣтъ, хората ся оплакватъ по нѣкогаждъ отъ вѣстницытъ, а законътъ имъ въздига честъ прѣчки разнообразны, това обыкновенно присхожда не отъ самыйтъ періодическій печатъ, не отъ злоупотрѣбленіето коетъ ся прави съзнателно или несъзнателно съ него, при всички гдѣто трѣбва да приложимъ че кривдината може да не е всякога въ вѣстницытъ. Какъ да е обаче тежка е отговорността ни онъ-зи человекъ, който зима перо въ ръкѣтъ си за да пише за едно цѣло общество, особенно когато въ това общество поголѣмото число отъ читателитѣ, жедны за знанія и люпопытны въ всяко отношеніе, не сж обаче и въ състояніе да премѣрятъ всичко съ мѣрѣтъ на просвѣщенныйтъ разумъ. Ако въ сжщатъ западнѣ Европѣ, гдѣто просвѣщеніето е повече, имъ хора на които ся случва да ся събудятъ една заранъ съ политическо мнѣніе противно на онова което сж имали вечерътъ защото вѣстникътъ който четѣтъ, постепенно и неусѣтно измѣнява политикѣтъ си, то какво трѣба да кажемъ ный з нашитѣ вѣстникочитатели, отъ които не малку управятъ съ вѣстѣтъ си и съставятъ мнѣніето си върху по-многого дневни въпросны исключительно споредъ писаннытъ въ вѣстникътъ. Ажъ прочее, вѣстникарската отговорность е голѣма всякъдѣ и з всичко, то тя е хилядо пѣти по-голѣма и по-тежка за единъ българскій вѣстникочиздатель. Ный усѣщамы тѣзи отговорности. Признавамеъ че който ся наема да бжде въ едно какво да общество отзвъъ и, до една степенъ, тълкователь на съвременнытъ събитія, той трѣбва да ся залавя о перото не само по диръ надлежащото предуготовленіе, но и съ едно истинскъ благоговѣніе. Службата на единъ вѣстникарь не е по-малко свята отъ службѣтъ на единъ проповѣдникъ, който е проникнатъ отъ истинитѣ на проповѣдѣтъ си, и който има присърдцъ душевнѣтъ ползъ на слушателитѣ си. *Що е най-сладко? — Языкѣтъ. Що е най-горчиво? Языкѣтъ,* казалъ единъ старъ ученъ, и ималъ е пълно право. Сжщото може да ся каже и з писменното слово, което не е друго освѣнъ пакъ языкѣтъ подъ една особеннѣ формѣ. Преимуществата на печатѣтъ

сж неоспорими. Но всичко зависи отъ начинътъ, по който ся води.

„Далечъ отъ насъ мисльта да отречемъ прямо или косвенно заслугитѣ, които е принеся до днесъ на народа ни Българскійтъ печатъ въобще. Ако има нѣщо, което да ни наскърбява въ тоя часъ, то е че само ний ся явяваме днесъ на народното вѣстникарско поле, когато единъ многочисленъ и трудолюбивъ народъ като наштъ, можеше да брои и да поддържа не единъ и два, но нѣколко десетины вѣстници. Утѣшавамы ся обаче съ мисльтъ че не слѣдъ дълго время може бы ще имамы удовольствіето да поздравимъ и да посрѣщнемъ на сѣщото поле други по-ревностны и по-достойны работници, които да умѣятъ съвременно да оцѣнявать по-добрѣ и отъ насъ и отъ предшественницитѣ ни высокото назначеніе и голѣмѣтъ отговорность на вѣстникарскитѣ службѣ, за въ ползъ и на държавѣтъ и на народътъ ни. Никой нѣма да откаже че народътъ ни има днесъ нуждъ отъ добры вѣстници. Наштъ листъ ще ли да може да удовлетвори, поне отчасти, такъ нуждъ? Това остава на времято да го покаже. Дѣлата всѣкога бывать по-краснорѣчиви и по-убѣдителни отъ всичкитѣ обѣщанія. Онова само, което имамы да кажемъ на читателитѣ си е, че смы рѣшени да работимъ, да залѣгамы съ горещъ ревность за напрѣднованіето на листътъ ни, и да не пощадимъ нищо за постепенното му улучшеніе. Имуще предъ видъ законитѣ и предосторожни въ всичко, ний серіозно ще влизамы съ разискваніето на всичкитѣ общественны, държавны и народны въпросы, и ще държимъ въ всичко благоприличнѣтъ мѣрѣжъ, ще предпочитмы всякадѣ и въ всичко редътъ отъ безчиніето, законътъ отъ разстройството, общійтъ отъ частныйтъ интересъ, и всякога ще имамы благоразумнѣтъ грижъ за предпазваніе на вѣстникътъ си отъ каквото и да е нещастіе. Желаніето и рѣшеніето ни е да гледамы да продължимъ животътъ му за дълго время.

„Една отъ първытъ длѣжности, които строго ще пазимъ, е да бждемъ искренни, искренни къмъ държавѣтъ, искренни къмъ народа си. Нищо нѣма по-опасно отъ самооблщеніето, было то частно, было народно. Всякій человекъ е длѣженъ да бжде, преди всичко искрененъ спрямо отечеството си: любовьта му къмъ него не трѣба да го заслѣпява и да му бърка въ точното оцѣненіе на работитѣ. Общото мнѣніе, което

праведно ся е нарекло една нравственна сила, заслужва безъ съмненіе всяко уваженіе. Ако е право и основано на добры общественны начала, то, късно или рано, ся всякога налага и на вѣстникари, и на управители, и на първенцы, и на владыцы. Не малко вѣстници обаче се укориха, и то въ единъ свѣтъ много по-образованъ отъ нашътъ, че тѣ друго не правили освѣнъ да развращаватъ общото мнѣніе, или да злоупотрѣбляватъ съ него за своиъ корысть. Тойзи укоръ не остана безъ възраженіе. Но не е тука мѣсто да разгледамы до колко може да ся оправдае и какви вѣстници могатъ да го заслужватъ. Има си мѣстото обаче да попитамы: единъ просвѣщенъ вѣстникарь изпълня ли точно и до край длъжностътъ си, когато ся ограничава само работѣпно да ласкае едно каквото и да е мнѣніе безъ да има той и самъ онѣзи благороднѣ дързость, кождо произвождатъ силни и крѣпки убѣжденія, да приложи въ състава на общото мнѣніе нѣщо отъ свѣтлинѣтъ на своя собствены разумъ? Ако е тѣй, то трѣба да исповѣдамы че нѣма по-долно званіе отъ вѣстникарското. За добра обаче честь на оныя, които сж го пригърнѣли, това не е тѣй въобще.

„Отъ нашѣ странѣ, щастливи ще да сме ако можахмы, при стараніята си да възпроизвеждамы всякога точно и ясно преобладающитѣ въ нашето общество мнѣнія, съвременно да спомогнемъ, спорѣдъ силитѣ си, за разясненіето и освѣтленіето на каквито и да сж съврѣменны въпросы, които интересуватъ отблизо духоветѣ у насъ. Единъ вѣстникъ не трѣба да е само вѣстителъ на що-то става, но еще и искрененъ изяснителъ. Никога и къмъ никого нѣма да бждемъ нито низки ласкатели, нито груби нападатели. Личноститѣ сж строго запретены въ вѣстникътъ ни. Стѣлповетѣ му сж свободны и отворены всякому за всяко серіозно разискваніе. Согласно или не согласно съ собственнитѣ наши мысли, всяко мнѣніе има входъ въ листътъ ни, стига само да е изложено съ ясность, съ безпристрастіе, съ учтивость, и стига да е рѣшено да претърпи обсъжданіето, което имамы право да му направимъ, ако е нужда. Въ разискваніята си ще ся отнасямы не до буйнитѣ страсти, но до тихитѣ и хладнокрѣвнитѣ разумъ. Нещемъ пламацы отъ сухѣ сламѣ които слѣдъ единъ часъ да изгаснѣтъ веднажъ за всегда; обычама, напротивъ, да подклаждамы тихитѣ огнь, който има някожъ трайность. Длъжны сме да казвамы онова което разумътъ и опытътъ ни показва за добро и полезно,

а не да лъжемъ сами себе си, и да представляваме софизмытъ за истинѣ, а истинѣтъ, за назадничагость.

„Преди всичко обаче ще забѣлѣжимъ че вѣстникътъ ни ще бѣде вѣстникъ сжщественно политическій. Добръ изборъ отъ съвременнытъ събытія было по вжтрѣшныѣтъ, было по вжншныѣтъ политикѣ въ всичкото и пространство ще бѣде обыкновенната храна кождо ще даваме на читателитѣ си. Българскійтъ умъ ще узрѣе и ще ся развѣе еще по-добрѣ, когато, отъ една страна, му ся излага редовно и точно вървежътъ на общественытъ дѣла въ Държавѣтъ, отъ кождо смы часть и за сждбинѣтъ на кождо ся най-много интересуваме, а отъ друга страна, ся опознава въ сжщото время и съ поважнытъ политически приключенія, които особенно занимавать образованнытъ свѣтъ.

„Но политиката не е нѣщо уединено, и вѣстникътъ ни не ще бѣде нѣмъ за другитѣ части отъ общественното движеніе. Было по серіозното книжевно поле, было по забавны нѣща, было по промышленостѣтъ, было еще по търговіѣтъ или по земледѣліето, политическѣтъ економіѣ, и финанціитѣ, той эякога ще да залѣга да държи читателитѣ си въ теченіе на ютрѣбнытъ за тѣхъ знанія. Но при това ный нѣма да забравимъ че днесъ за днесъ смы ся удостоили вече да имамы и едно свое църковно управление, и едно народно духовенство. Цѣла ючти Европа ся занимава днесъ съ църковны и вѣроисповѣдны ѣпросы, съ които ще опознаваме постепенно и ный читателитѣ си. Въ времената, въ които живѣемъ, прочее, нашето зародоцърковно движеніе не е нѣщо извънредно. Но Екзаркіята ни, или по-добрѣ българската православна църква, драгоцѣннитѣ интересы на кождо сж на всички ни присърдце, юстроила ли ся е въ всичко окончателно? поченжала ли е да сара безпрепятственно редовныйтъ си и правилный животъ? Высшето наше Духовенство, за което ся е трудилъ цѣлъ Българскій народъ, отговаря ли всякадѣ на высокото си званіе въ обществото? Като ся поставихъ вече по между ни, въ имато и съ помощѣтъ на земното и преходно отечество, единоплеменны пастыреначальники, мыслятъ ли сега тѣ всички, по нѣкогаждѣ юне, и за онова бждщето небесно отечество, въ имато на юето ся отличавать тѣ въ обществото отъ другитѣ насъ просты смъртны, и пѣтътъ на което сж призваны да ни показвать юостоянно? Трудять ли ся съ евангелско самоотверженіе да

вдворяват на всякадѣ Любoвьтѣ и Божійтѣ миръ? Вѣрни служители на І. Христа поучаватъ ли народа и поощряватъ ли го безкорыстно къмъ високитѣ вѣроисповѣдни добродѣтели? Поддържатъ ли доброто на всякадѣ и насърдчаватъ ли умственното и нравствено възпитаніе на повѣреното имъ стадо? Даватъ ли примѣръ на евангелскѣ благостъ и христіанско смиреніе? Почитатъ ли тѣ първи законътъ? Тѣя въпроси излизатъ изъ чисто сърдце. Като вѣстникарь ний не можемъ да не си ги положемъ. О, колко щастливи ще да сме, ако, въ вѣстникарското си поприще, намъ не бы ся представила никаква причина да отговоримъ на тѣхъ отрицателно! Въ всякій случай благополучни ще ся считамъ ако съ органътъ си можемъ и ний да спомогнемъ чрезъ слабото си перо не само за твърдото устройство на Екзархіятѣ, но еще и за достиженіето на високѣтѣ онѣзи цѣль, кождо има тя като църковно установленіе, и кождо е ималъ предъ очи и народътъ ни, когато почна дългѣтѣ борбѣ за едно свое църковно управление. Като българинъ, ний желаемъ щото нашето Духovenство да бѣде утѣшителна и животворна свѣтлина помежду народа, и, съ добрытѣ си дѣла, да привлѣча всякога на себе си непритворно уваженіе и праведны хвалбы; като членъ отъ православнѣтѣ църкви, ний желаемъ да видимъ нашето духовенство да занимава прилично и бляскаво мѣсто въ нѣдрата ѣ, а еще да придобие добро имя и помежду всичкѣйтѣ другѣй образованъ свѣтъ; като гражданинъ, ний желаемъ да има то всякога благоволеніето и довѣріето на Царското Правителство. Тѣй само Екзархіята ни ще представлява едно уважаемо тѣло, тѣй само ще стане тя наша народна гордостъ, и нейното благоустроеніе нека служи тогасъ и за отговоръ на ненавидащитѣ насъ, и за твърдо и благо упованіе на страждущитѣ.

„Вѣстникътъ ни по настоящему ще излиза веднѣждъ въ седмицѣтѣ.

„При всячко че, спорѣдъ новитѣ закони и налозы, разноситѣ за издаваніето на единъ вѣстникъ, а най-паче българскѣй, ставатъ твърдѣ тежки, ний не рачихмы да опредѣлимъ цѣнѣтѣ му повече отъ *петъ бѣли* меджидіета за вѣтрѣ въ Държавѣтѣ. Сладкото удоволствіе да работимъ публично по убѣжденіе и съ чистонароднѣ ревноотъ ще бѣде за насъ единственната награда въ началото на попрището ни. По многото, за което може да има право трудѣтъ ни, ще очакваме ний отъ времѣто,

тъ постепенното отънненіе на дълото ни, и отъ добрътъ воля
а спомоществателитѣ“. (гл. брой I, година I).

60. **Градинка.** — Това списание е почнало да излиза
прѣзъ мѣсець Юлий, четири пѣти въ годината, излѣзли сж
книжки (първата и четвъртата въ Букурещъ, втората въ
юргево, а третата и петата въ Виенна), подъ редакцията
а *Илия Р. Блъсковъ*. Списанието е имало за мотто слѣ-
ющето:

„Съднала-й Калинка въ Градинка,
Набрала-й цвѣти сякакво.

Народна пѣсенъ“.

Прѣзъ 1879 г. списанието отново е подкачило да излиза
б Руссе подъ наименование „*Градина*“, а не „*Градинка*“
— ледай „*Градина*“ 1879 година).

Илия Р. Блъсковъ е роденъ въ с. Дълбоки (Старо-За-
орско) на 9 Февруарий 1839 година. Училъ при баща си
. Блъсковъ и съ това учение си и останѣлъ. Отъ 1857 до
860 година билъ учителъ въ с. Айдемиръ, Силистренско, а
гъ 1861 до 1878 год. редовенъ взаимноучителъ въ г. Шу-
енъ. Отъ 1879 до 1884 билъ Шуменски Окрѣженъ Учи-
ищенъ Инспекторъ, а отъ 1884 година до днесъ — класенъ
ителъ въ г. Шуменъ. Писателството на Илия Блъсковъ за-
очва отъ 1862 година и то по поводъ на слѣдующата случка.
лъсковъ е живѣлъ въ Шуменъ наедно съ единъ исповѣдникъ
а име попъ Константинъ. Една вечеръ прѣзъ коледни пости,
кто никога, дошълъ нощя единъ непознатъ чловѣкъ да се
сповѣдва при духовника. Блъсковъ полюбопитствувалъ да узнае
що тоя непознатъ чловѣкъ е дошълъ нощя да се исповѣдва,
баче попъ Константинъ казалъ му само името на тоя че-
вѣкъ, но исповѣдта му неказалъ, понеже му било това за-
ранено отъ церковнитѣ правила, само, прибавилъ, че ис-
овѣдта на тоя чловѣкъ е една доста любопитна история.
еловѣкътъ билъ дѣдо Желю или Жеко, прочутъ таенъ раз-
ѣйникъ. Блъсковъ отишълъ нощя у домътъ на тоя чловѣкъ
го убѣдилъ да му искаже историята на своитѣ дѣла, която
дала нему поводъ да напише *Изгубена Станка* (4 издание

до сега), първото издание отъ която е печатано въ Болградъ на бащиното му име и която работилъ 4 години). Слѣдъ туй той написалъ *Злочеста Кръстинка*, работена 6 години (2 издания); *Пилянъ Баща*, работена 7 години. Отъ 1880 година той се заловилъ съ отпечатванието редъ книжки, които и до сега слѣдватъ и които съдържатъ: Китка I: *Минзухаръ, Теменуга, Зюмбюлъ цвѣте*; Китка II: *Лилека, Здравецъ, Латинка*; Китка III: *Ружа, Калинка, Криво Лале*; Китка IV: *Войникъ Ивановъ, Елха, Донка Хубавица*; Китка V: *Моминска съла, Пероника, Лале*; Китка VI: *Богданъ, Тръндафилъ, Киръ Трънчу*; Китка VII: *Страшно отмъщение* Гоголя, *Върбина цвѣте*; Китка VIII: *Пенчю-единъ нашъ мирови съдия, Куцото учителче*; Китка IX: *Димитровска ружа, Синомашки клѣтви*; Китка X: *Рада Ключарката, Изъ дневника на единъ старъ учителъ*. Девизата на Блъскова съ издаванието на тѣзи китки и „Градинка“ е била: „да може чрѣзъ прочитание на подобни разни занимателни, коелото се може и полѣзни книжки, да подбуди любопитството на нашитѣ читатели — грамотни хора, къмъ прочитанието на по-сериозни издания“. Той е издалъ още: *Хитръ Пистръ*, Руссе, 1884 г. — и много календарчета. Послѣдния му трудъ е книгата *Двама брата*, въ три части, 1888 год., работена 12 години. Участвува въ *Духовенъ Прочитъ* (гледай 1862 год.) и „Учитель“ (гледай 1884 година). Блъсковъ занимавалъ се сега съ материалъ за единъ български словарь, който словарь той е захваналъ още отъ 1885 година.

Ето какъвъ е програмътъ на „Градинка“:

„Програмътъ на „Градинка“ ще е неограчинъ. Поле ши-роко; додѣто ни стига силата и врѣмето, до тамъ ще отпускаме плета.

„Въ „Градинка“ ще са мѣчимъ да саждаме и присаждаме всичко което е хубаво и добро; тѣй, щото когато извадимъ зарзаватъ на пазаря, да са аресва на мющеринтъ, че и намъ да е драго.

„Въ „Градина“ ще са намиратъ и земени и узрѣли, и прѣзрѣли нѣща, както у сѣкоя градина, кому което ареса негъ да си кжса.

„Градинка“ ще бжде отворена за сѣкиго.

„Градинарятъ“ много ще са радва на тѣя гости, които ще иматъ добрината да му донесжтъ или испроводжтъ разни хубави изданки, разсади, за да поукрасимъ по-хубаво „Градинка“. Той ще са благодари юще и тѣя си гости, които ще иматъ добрината, като виджтъ нѣкое неукастрено дървце, да го поочиствжтъ, и като виджтъ нѣщо буренъ да го пооплежавжтъ.

„Градинка“ ще излазя четри пжти въ годината, т. е. на тритѣ мѣсеци веднѣжъ. Прикаскитѣ ѝ ще са кжсички и никога не ще са продължавжтъ отъ една книжка въ друга; за това вой която книжка обича, нея може да земе, безъ да гледа на брой.

„Градинка“ ще има за сега два приграда (гледай брой I).

61. Знаме, *вѣстникъ политически и книжовенъ*. — Почнжлъ е да излиза въ Букурещъ прѣвъ мѣсець Декемврий, единъ пжтъ въ седмицата, излѣзли сж 27 броя, подъ редакцията на *Христо Ботйовъ*.

Христо Ботйовъ е роденъ въ Калоферъ на 25-й Декемврий 1847 година. Първоначално той се е училъ въ родното си мѣсто при баща си, който билъ тогава учителъ тамъ, а подиръ въ 1864 година отишжлъ въ Одесса и постжпилъ въ классическата тамъ гимназия, III классъ. Въ гимназията слѣдвалъ той двѣ години и въ продължение на това врѣме постоянно се е занимавалъ съ четение съчиненията на Писарева, Чернишевски, Добролюбова, Бѣлински, списанията: „Современникъ“, „Отеч. Записки“ и пр. Около края на 1865 г. той напустижлъ Одесса и се настанилъ за учителъ въ едно Бессарабско българско село — Знаменка. Въ 1866 год. той оставилъ Знаменка и своето тримѣсечно солдатувание при казачитѣ тамъ, та се отзовалъ въ Калоферъ при родителитѣ си, гдѣто и станжлъ учителъ, като се спрѣлъ прѣди това 20—25 дена въ Сливенъ при Чайковски (Саджкъ Паша) въ качество на ординарецъ; но прѣвъ мѣсець Септемврий сжщата година потѣглилъ отъ Карлово прѣвъ Търново-Руссе за Москва да се учи ужъ, а се спрѣлъ въ Гюргево и слѣдъ малко заминажлъ за Букурещъ. Въ края на мѣсець октомврий 1867 год. той отишжлъ въ Браила и по причина на нѣмание срѣдства ста-

нжлъ словослагателъ, но всичко за твърдѣ кратко врѣме. Прѣзъ първата половина на 1868 година, той останжлъ въ Браила, като е ходилъ насамъ нататѣкъ и е земалъ участие въ прѣдставленията на трупата на Д. Войниковъ. Въ сѣщата година е ходилъ въ Одесса съ дѣда Желя при Тошковича за да взематъ пушки, каквито се намирвали при него нарочно приготвени за въстание въ България, но като неуспѣли, върнжлъ се назадъ съ празни ржцѣ и слѣдъ малко заминжлъ за Букурещъ, гдѣто е живѣлъ твърдѣ бѣдно. Кратко врѣме той билъ библиотекарѣ въ българ. читалище „*Братска Любовь*“ и нѣколко мѣсеци студентъ въ Букурещкото медицинско училище на разноски на правителството. Пролѣтъта прѣзъ мѣсець Май 1869 година той трѣгнжлъ за Румжнския градъ Александрия, гдѣто е прѣстоялъ 7—8 мѣсеци като учителъ въ българското тамъ училище. Слѣдъ това отишълъ чакъ въ Исмаилъ, а прѣзъ лѣтото на 1870 година, билъ въ балтата, която е срѣдъ Дунавътъ между Исмаилъ и Тулча, заедно съ малорусинътъ Ивановича, русски офицеръ. Въ сѣщата година прѣзъ мѣсець Септемврий той постѣпилъ за учителъ въ Исмаилското Българско училище и слѣдъ 6—7 мѣсечно учителствование, заминжлъ за Браила и тамъ подкачилъ да издава в. „*Дума на българските емигранти*“, а слѣдъ прѣставанието на тоя вѣстникъ, той ходилъ въ Букурещъ, пакъ назадъ въ Браила, Галацъ и подиръ въ Букурещъ (станжлъ словослагателъ при Любена Каравеловъ) и много други градове, та е билъ често затварянъ за своитѣ авантюри. Прѣзъ мѣсець Януарий 1873 година отишълъ въ Букурещъ и се спрѣлъ при Каравелова да помага въ „*Независимост*“, като въ сѣщото врѣме е подкачилъ да издава юмористически вѣстникъ, подъ название „*Будилникъ*“. Прѣзъ 1874 година Ботйовъ станжлъ учителъ въ Букурещъ на Българската колония, но въ края на сѣщата година, Декемврий мѣсець, слѣдъ прѣставанието на Каравеловата „*Независимост*“, той подкачилъ в. „*Знаме*“, като си далъ оставката отъ учителството. Кждѣ Августъ 1875 г. той отишълъ въ Одесса да доведе войводата Филипъ-Тотя, но съ него неможалъ нищо да направи. На 30 Септемврий 1875 г. си далъ оставката отъ членството въ Българския Революционенъ Комитетъ въ Букурещъ, защото убѣжденията му не сж се посрѣщали въ много отношения съ убѣжденията на останжилитѣ членове отъ Комитета и защото отъ това се е по-

ило неискренности помежду имъ. Прѣзъ 1876 година патитѣ въ Румѣния приготвили момчета за да навлѣзѣтъ въ мѣстия подѣ прѣдводителството на Тотя, Желя, Панайота, Кеова и др.; но понеже тѣзи войводи не сж се обадили, ко- работата е дошла да се търгва, и за да се не губи врѣме, йовъ самъ заявилъ да имъ стане войвода. Въстанието въ гария било вече почнѣто (прѣзъ Априлий 1876 година въ привица и Панагюрище). На 16 Май 1876 год. Ботйовъ знѣлъ въ парахода „Радецки“ отъ Гюргево съ свои още —35 другари, които минавали като градинари и, слѣдъ о се на качили и отъ другитѣ скели опрѣдѣлениѣ за не- ита чета момчета, на 17-й завладѣлъ Австрийский параходъ децки“, излѣзѣлъ на българския брѣгъ при село Козлудуй цѣлата си чета (състояща отъ около 200 души), навлѣзѣлъ вѣтрѣ и на 20-й Май 1876 година билъ убитъ отъ тур- га войска на Вислецъ близо при града Вратца. Освѣнъ стието му въ Каравеловата „Независимостъ“ (гледай 1871 г.), исто Ботйовъ е привелъ *Кремуций Кордъ*; *Уроци за пзрѣ* ѣ четири аритметически правила и за счетовете отъ кайлова; *За славянското происхождение на Дунавскитѣ* гари и написалъ единъ календаръ. Подробности върху жи- ѣтъ и дѣлата на Ботйова гледай съчиненията на З. Стоя- в: *Опитъ за биографията на Христо Ботйовъ*. Единъ ѣ отъ съчиненията на Хр. Ботйовъ е издаденъ подѣ ре- цията на З. Стояновъ.

Ето въ името на какво *Ботйовъ* е развилъ свойто „Знаме“:

„Dreptulu de a vorbi aci l' amu de la tarra iar nu de la domniavăstra; ve rogu dar sa 'mi respectati cuvântulu! —“

L. Costin.

„Правото, за да говоря тука, ми е дадено отъ отечеството а не отъ васъ. Мола ви да ми почитате думитѣ“. Тие думи зрѣвалъ единъ отъ ромѣнските депутати въ камарата, въ 12 год., когато партизаните на правителството повдигнаха мотевица и поискаха да заглушатъ гласѣтъ на справедли- гѣта и негодованията на патриотизмѣтъ. Тия думи повта- е и ние днесъ въ началото на своята журнална кариера, ато „Независимостъ“ послѣ дълга и упорна борба противъ тоящата горчива сѣдба на нашиятъ народъ, каза своята

послѣдна дума и съ достоинство слезе отъ трибуната, и когато ние, увѣрени че посѣяното на нашата народна нива сѣме рано или късно ще да принесе своятъ плодъ, неможемъ да отстъпимъ прѣдъ необходимостта да са подкрѣпи идеята за нашето освобождение и рѣшихме за да развиемъ „Знамето“ на нашата революционна партия. „Добре, добре! Но камъ кого именно отправяте вие гореказаните думи на ромѣнскиятъ патриотинъ?“ ще да попитатъ нѣкои отъ нашите читатели. — Камъ васъ, господа, камъ васъ, отговаряме ние и бжрзае да ся обяснимъ. Нашиятъ нещастенъ бжлгарски народъ нѣма камара, нѣма трибуна, отъ дѣто да искаже своята воля, своите нужди и своите теглила. Единственното негово средство въ въ това отношение са явява неговата журналистика. Но кой отъ насъ не знае въ какво жалостно положение са намиратъ нашите цариградски вѣстници и каква незавидна рола е играла по голѣмата частъ отъ нашите емиграционни публицисти? Аю поглѣднемъ съ безпристрастно око въ стълповете на нашите цариградски хавадише, то отъ пжрвиятъ поглѣдъ още ще да са убѣдиме, че подъ дебелията сѣнка на босфорските идиоти друго нищо не може да процвѣтѣва освѣнъ политическа лжжа, литературна подлостъ, дипломатическо раболѣпие и всѣкакви други вѣрноподанически добродѣтели. „Елате, казватъ нашите домо-рожденни политици-патриоти на народътъ, елате да обиколимъ престолътъ на н. в. султана и да запѣемъ пѣсенъта на Лазара . . . Трохите, които падатъ отъ джржавната трапеза на нашиятъ милостивъ баща, стигатъ, за да са подкрѣпи историческия стомахъ на нашиятъ народъ, стигатъ, за да са поддржи неговото етнографическо сществувание на Балканскиятъ полуостровъ, стигатъ, за да са осигори неговото политическо бждще между другите южни славяне“. А народътъ? Народътъ продължава да прекарва съ християнско смирение дните на своята безконечна страстна недѣля, брой часовете на своите неносни страдания и чѣва вжскресението на мжртвите . . . Но дванайсетиятъ часъ е вече настаналъ, и той още са надѣе за милость отъ своите тиране и се още вѣрва думите на своите сити и самозванни предводители, че новиятъ животъ, когото тие основаватъ на нѣкакви си неизвѣстни дуалистически начала, ще да дойде постепенно заедно съ науката и съ образованието. Благи надежди и похвални намѣрения! Но да видимъ до каква степенъ тие постигатъ своята цѣль. Ние сме сж-

гласни, че както окото е потрѣбно за свѣтлината, ухото за звукътъ, а разумътъ за разбиранieto и най простите истини, така сѣщо науката, образованието и развитието сѣ потрѣбни за който и да е народъ, за да достигне до извѣстна степенъ на своето благосъстояние; но за всичкото това сѣ потрѣбни такива условия, които за нещастие у нашия народъ не сѣществуватъ. Вратата на нашиятъ общественъ животъ зѣгатъ и вж-просите, които е изработило човѣчеството въ продължение на цѣли вѣкове и които нашиятъ народъ е проспалъ подъ петите на азиатските варваре, влизатъ въ нашата общественна кѣща заедно съ вѣтарѣтъ и заедно съ него излизатъ, безъ да оставятъ каква-годе дѣря въ нашето безвиходно робско положение. Народътъ, притиснатъ, и нравствено, и материално, не обжрща почти никакво внимание на това, що произхожда около него; оре своята облѣна съ крѣвъ и съ сѣлзи земя и едвамъ ли счита себе си за нѣщо по горнѣо отъ своятъ добитѣкъ. А ако по нѣкогашъ и да са появява въ него стремление да излезе изъ това скотско сѣстояние, то това стремление са не простира по-нататакъ отъ онзи инстинктъ, по който и волѣтъ желае да строши хумотътъ, а птицата да изхвъркне изъ кафезътъ, и рибата да изскочне отъ мрежата. Разбира са, че при такова едно безотраднo положение на нашиятъ народъ, длѣжността на сѣки честенъ и способенъ патриотъ е да са поддържа и да са развива тоя инстинктъ. Но въ това отношение нашите цариградски патриоти журналисти изпълняватъ ли своята длѣжностъ?

„Колкото и да е присжрбна нашата присжда, ние ще да отговориме отрицателно. Цѣло половинъ столѣтие вече става, отъ както ние броиме епохата на нашето възрождение и при всичкийтъ видимъ прогресъ въ образуванието и въ развитието на извѣстна една частъ отъ народътъ, ние, при всичкийтъ си оптимизмъ, не можеме да забѣлѣжимъ рѣшително никакво улучшение въ неговътъ многострадаленъ животъ. Коя е причината на това? Причината е тая, че както за сѣка една личностъ отдѣлно, така и за цѣлъ народъ въобще, преди сичѣо е потрѣбно такова едно условие, което човѣчеството нарича свобода и за което и у насъ даже е пролеяно не малѣо едно количество крѣвъ и мастило. А ако е това така, то какъ щемъ ние да придобиемъ тоя неизбѣженъ и до сега още не напѣлно разбранъ атрибутъ на човѣческото щастие? Чрѣзъ наука ли?

чрѣзъ образованието ли? или чрѣзъ оная просешка пѣсенъ, която пѣли па и до сега още пѣятъ множество поробени и образовани народи? За да отговоримъ на тоя въпросъ ние сме длъжни да са обжрнеме камъ нашата емиграционна журналистика и да разглѣдаме какви срѣдства за спасение сж приписвали на народътъ нашите патриоти и до колко добросжвѣстно сж испжляле тие своята священна обязанность камъ отечеството си. Отъ началото на 1867 година, когато първиятъ бжлгарски революционенъ комитетъ издаде своятъ знаменитъ мемоаръ, съ който са свжршаше дѣятелността на покойниятъ Раковски, до днешниятъ божи денъ въ Ромжния сж са издавале, въ различно време, повечето отъ 10-на политически вѣстници. Ако разглѣдаме съ особено внимание както дѣятелността на комитетътъ и на нѣкои и други отдѣлни личности, така и направлението на горѣказаннитѣ вѣстници, то твжрде лесно можеме да са убѣдиме, че и между тие нови политически лѣчения сж сжществували нѣколко различни и даже сжвсѣмъ противоположни методи. Игненистите изъ комитетътъ, хомеопатите изъ своите контори и гимнастиците изъ казенетата, при всичкиятъ свой умственъ и материяленъ капиталъ и при всичката своя широка програма, на мѣсто да престѣпатъ до-радикалното лѣчение на народътъ т. е. на мѣсто да отрѣжатъ отъ неговото здраво и читаво тѣло гангренната частъ на босфорската болѣсть, тие са заловиха да излагатъ своята неиспжлнима диета въ различни брошури, мемоари, адреси, прокламации и др. т. и, най-послѣ, слѣдъ безполезниятъ моционъ на четите въ 1867 г. и слѣдъ необмисленното кръвопускание при Вжрбовка, тие резюлираха почти всичката своя политическа медицина въ девизата на безцвѣтниятъ и продадениятъ по-послѣ в. „Народностъ“, която ни учаше на чистъ бжлгарски азикъ, че „само праведното удовлетворение на народностите ще да оздрави всеобщиятъ миръ“. Разбира са, че всичкото това учение не беше друго нищо освѣнъ една смѣла драматическа безмислица, която трѣбаше непременно да изчезне, като сапуненъ мехуръ безъ да принесе каква-годе сжщественна полза на народътъ. И наистина, напразно хориститѣ на това учение, прѣдставяванни отъ „Отечество“ и отъ „Дунавска Зора“, посѣгаха да уловятъ наслѣдникътъ на Мохамеда за ухото, да го доведатъ въ Тжрново и да го вѣнчѣятъ за престолътъ на Шипмановците; напразно тие затваряха очите си предъ истината

и тропаха по чуждите врата за помощ и за милостиня. Народътъ, — който знаеше, че никой не дава на слѣпците нито злато, нито сребро, а дава имъ такива стропени, истъркани и калпави монети, които ниде вече нѣматъ никаква цѣна и които въ калпазанското царство на банкротите са наричатъ гюлханета, хатихумаюне, хатишерифе, фермане и др., — прѣклони главата си предъ необходимостта, оплака нѣколко стотини свои жертви и задоволи са съ рѣшението на несжвременниятъ вече черковенъ въпросъ. Хористите извикаха „да живѣе тиранинътъ“, свиха своите разноцвѣтни знамена и завъщаха на народътъ „да работи и да са надѣе“, да са учи и да чѣка или, съ други думи, да мълчи и да робува. Видѣше са, че послѣ тая епоха, т. е. послѣ рѣшението на черковниятъ въпросъ, сичко трѣбаше да мълкне, сичко трѣбаше да са помири съ нещастната съдба на бѣлгарскиятъ народъ и сичко трѣбаше да влѣзе въ своятъ плесенясалъ петивѣковенъ гробъ. Но не тѣй излѣзе. Оная здрава часть на народа, която се бѣше откъснала отъ неговото живо и израненно тѣло и която разбира са, неможеше да глѣда на неговитѣ безчеловѣчни страдания прѣзъ призмата на дуализмътъ, улови своятъ анатомически ножъ и, подъ защитата на „Независимостъ“, събра своите сили въ особенъ лагеръ и пренесе почти сичката своя дѣятелностъ надъ труптътъ на „болниятъ човѣкъ“ и подъ тѣлото на страдающиятъ бѣлгарски народъ. „Кржвъ, кржвъ! Кржвъ трѣба да се пусне и на единътъ и на другиятъ, извика тя въ оная тъмна нощъ, когато просѣците на единъ рѣдъ съ страждущите пируваха около трапезата на екзархията и необръщаха никакво внимание даже и на сами себе си. — Единътъ трѣбва да умре, а другиятъ ще да земе своятъ одаръ и ще да тржгне въ пътътъ на прогресътъ“. Разбира са, че тонътъ съ който са излагаше така ясно учението на нашите радикалисти, осжкрбѣваше чувствата и дѣятелността на игиенистите, и тие неприѣха да зематъ участие въ общия консилиумъ за бѣлгарската свобода. „Независимостъ“ захвана да негодува и излѣя сичката своя жжлъка, както противъ тѣхното учение, така и противъ самите тѣхъ. Но нѣмаше какво да се прави. За репутацията на революционната партия и за успѣшното распространение на нейните идеи, тя трѣбаше или да даде друго направление на своите убеждения, или, изъ горѣщата си любовъ камъ народътъ, да слѣзе отъ трибуната на своята партия. Тя пред-

почете последното и даде похваленъ примѣръ за честностъ и за постоянство. Ние ѝ ржкоплѣщимъ. И така послѣ представянieto на „Независимостъ“ въ хоризонтътъ на нашата журналистика не остана почти никаква възможностъ за да могатъ да са изказватъ болкитѣ и страданията на нашия народъ; не остана почти никакво срѣдство, за да се поддържа онзи революционенъ духъ, който е покрилъ вече нашата народна нива и който отъ день на день чака своя жѣтваръ Какво трѣбаше да са прави?

„Да са млчи ли? Но млчанието би било престѣпление за сѣки единъ човѣкъ, който обича себе си, народътъ си и отечеството си. И ето въ името на тая любовъ ние развиваме своето „Знаме“ и, безъ никакво угризение на съвѣстѣта си, безъ никаква злопамѣтностъ и безъ никакви задни мисли, подаваме ржката си на сѣка една честна и патриотическа душа. За интереса на общата цѣль ние оставяме на страна всѣкакви лични страсти и нападения и сичкото свое оръжие ще да употребимъ противъ враговете на нашата пълна и свѣршена свобода; съ една дума ние ще да служиме на оная сжща идея, на която е служила и „Независимостъ“, но съ тая само разлика, че съ оние сжществующи вече у насъ партии, съ които тя е водила постоянна и непримирима война, ние ще да употребимъ тонътъ на помирение и ще да бждемъ колкото е възможно по-деликатни. Разбира са, че ако нашите убѣждения намѣратъ отзивъ и сжчувствие между нашата многочисленна емиграция, то нашата обща цѣль ще да бжде като-рѣчи, постигната; ако думите ни са посрѣщнатъ съ смѣхъ и съ шумотевица, то и ние ще да се помириме съ общата сждба на нашите емиграционни публицисти и ще да повториме думите на апостола Павля, които е повтарялъ въ страшните години и нашия първоучитель св. Методия. „Не сжду я на совѣтъ злыхъ и съ злодѣями не пребуду, а примкну къ невиннымъ и окржжу олтаръ бога моего“ (гледай брой 1).

62. Источно врѣме (тоя вѣстникъ е основанъ отъ Ж. Лафанг Ханли, основателя на сегашний френски вѣстникъ въ Цариградъ „*Stamboul*.“) — Почнжлъ е да излиза въ Цариградъ, единъ пѣтъ въ седмицата, излизалъ е до 29-й брой отъ IV-та си годишнина, подъ редакцията на Драгана Цанковъ, Христосъ

Ваклидовъ, Вениamina Мачуковски и Д. П. Минковъ. Първо е захваналъ *Цанковъ*, подиръ *Ваклидовъ* и слѣдъ него *Мачуковски*, а *Минковъ* го е редактиралъ прѣзъ 1876—1877 год. Кой колко броя е редактиралъ, неможъ да опрѣдѣлжъ.

Биографическитѣ бѣлѣжки за *Д. Цанковъ* се намиратъ при „*България*“ (гледай 1859 година), за *Хр. Ваклидовъ* — при „*Българска Пчела*“ (гледай 1863 година), за *Д. П. Минковъ* — при „*Българско Знаме*“ (гледай 1879 година).

Вениаминъ Мачуковски е роденъ на около 1847 година въ село Мачуково (Гевгелийска каза, Солунски вилаетъ), отъ гдѣто приелъ и прѣкорътъ си. Той се училъ въ Москва първо въ семинарията, а подиръ и въ университета, но неможалъ да довърши историко-филологическия факултетъ по причина на болестъ. Той билъ дяконъ, но по какви причини напусналъ дяконското си обѣкло и живѣялъ мирски, неможъ да кажъ нищо положително. Хора, които сж другарували съ него въ Цариградъ по онова врѣме, ме увѣряватъ, че Мачуковски билъ начитанъ, смиренъ, краснорѣчивъ и привѣтливъ чловѣкъ и въ особенни прѣдложения ми бѣлѣжжтъ за неговото зрѣло разсѣждане и за прѣдвидливостта му за налѣжащитѣ и бѣдѣщи събития въ България. Освѣнъ матерния си язикъ — български, — той е познавалъ гърцкия, руския, французския и турския язици. Мачуковски прѣстаналъ да редактира „*Источно Врѣме*“, понеже се разболѣлъ отъ охтика. Обаче прѣзъ 1876 година той подкачилъ да редактира в. „*Цариградъ*“, който скоро прѣстаналъ да излиза. Едни утвърждаватъ, че Мачуковски е умрѣлъ въ Цариградъ въ Руската, вѣроятно, болница, слѣдъ свършването на Русско-Турската война; но споредъ утвърждението на други, той прѣзъ 1877 год. билъ подозрѣнъ отъ турското правителство и испратенъ на заточение въ островъ Родосъ, гдѣто слѣдъ мирътъ се върнжлъ въ Цариградъ, а отъ тамъ въ бившата Источна Румелия, гдѣто билъ назначенъ на нѣкаква служба въ Бургаский департаментъ. Какво е станжлъ отпослѣ, не се знае. Относително Сърбско-Турската война той е писвалъ въ гърцкитѣ вѣстници „*Враки*“ и „*Фили*“, а сѣщо и по други въпроси и въ нѣкои български вѣстници, които нѣмаме въз-

мѡжност да опрѣдѣлимъ. Прѣзъ учебната 1868/69 и 1869/70 г., той е билъ учитель въ Солунъ, а прѣди това учителствувалъ нѣколко години на много мѣста въ Солунско, а сѣщо и въ родното си мѣсто.

Понеже нѣмахме на рѣка първия брой отъ първата годишнина на вѣстникъ „*Источно Врѣме*“, ние подирихме въ другитѣ броеве на вѣстника да намѣримъ мѣсто, дѣто да се опрѣдѣлява, съ собственни думи на редакторитѣ му, каква е цѣльта на тѣхния вѣстникъ, и въ брой 51 отъ I година има едно извѣстие отъ управлението на вѣстника, което колко-годѣ удовлетворява нашето искание. Ето това извѣстие:

„На 8 Февруарій идѣщаго, *Источно Време* ще влѣзе въ втората година на съществуваніето си. Управлението на вѣстника са ползува отъ случая за да извѣсти че е зело сичкитѣ потребности мѣрки за да уллучи както моралната тѣй и веществената частъ на листа. Нѣма да ся похвалимъ ако кажемъ че *Источно Време* е разглѣдувало, прѣзъ годината, сичкитѣ въпроси съ единъ духъ дълбоко быстъръ и математически философскій. Въ стѣлповетѣ му человекъ нѣма да срѣщне тѣзи дърты лѣжы, които са залѣлѣжватъ въ други листове, лѣжы потвърдени за истини отъ нѣкои развалени книжевници на миналитѣ вѣкове. Въ *Источно Време* е блѣщало и ще блѣщи сѣкоги истината въ сичкото ѣ величество. Сынове на своя вѣкъ, и снабдени съ здраво образование, редакторитѣ на този листъ не ще пишѣтъ работи освѣнь когато тѣзи работи сѣ потвърдени отъ логиката и здравый разумъ. И тѣй правятъ това съ твърдото убѣжденіе че само истината е полезна за человекъството въобще и за народа ни особно, а не заблужденіята. Заблужденіята сѣ една лепра за человекъскій умъ. За туй нѣй бѣгамы отъ тѣхъ като отъ чумата. Здравото просвѣщеніе на умоветѣ като е главната цѣль на листа, и отъ друга страна сѣкы Българинъ като желае просвѣщеніето си, то вѣрвамы, че никой свѣсенъ Българинъ, който желае доброто си и доброто на народа си, нѣма да са скѣпи да са подпиши и да чете единъ вѣстникъ дѣто ще намѣри добра пища за разума си“ и пр.

63. *Истурка на вѣстникъ Костурка* (сатирически и юмористически вѣстникъ). — Почналь е да излиза въ Цари-

градъ, излѣзналъ е всичко единъ брой, подъ редакцията на *П. Р. Славейковъ*.

Биографически бѣлѣжки за *П. Р. Славейковъ* се намиратъ при „*Македонія*“ (гледай 1866 год.) Самия вѣстникъ не съмъ видѣлъ.

64. *Книговище за прочитане*. — Това списание е почнѣло да излиза прѣзъ мѣсець Януарий първо въ Прага, а подиръ въ Виена, единъ пѣтъ въ мѣсецътъ, излѣзли сж 6 книжки, подъ редакцията на *Д-ръ Ив. А. Богоровъ*.

Биографически бѣлѣжки за *Богоровъ* се намира при „*Цареградски Вѣстникъ*“ (гледай 1848 година).

Ето цѣльта на „*Книговище*“:

„Да избродимъ, разработимъ и отправимъ Българскій нашъ езикъ, ний рекохме тазъ година да издаваме сѣкій мѣсець по една книжка на име:

Книговище за прочитане. „То ще обнема: 1. една статія за Българскій езикъ; 2. разглеждане на двѣ три новоиздадени книги и най-вече школски; 3) за обучене на българска сладкостъ три статіи, извадени отъ най-прочутитѣ френски списувачи; 4. два става отъ наука, занаятъ и търговіа сгодни да са прочитатъ и прѣдъ събраніата въ книговището“ (гледай брой I, обявлението на корицата).

65. *Костурка* (сатирически и юмористически вѣстникъ). — Почнѣлъ е да излиза въ Цариградъ, единъ пѣтъ въ седмицата, излѣзналъ е всичко 1 брой, подъ редакцията на *П. Р. Славейковъ*.

Биографически бѣлѣжки за *П. Р. Славейковъ* се намиратъ при „*Македонія*“ (гледай 1866 година). Самия вѣстникъ не съмъ видѣлъ.

66. *Напрѣдъкъ, вѣстникъ за народни, политически и книжовни новини*. — Почнѣлъ да излиза въ Цариградъ прѣзъ мѣсець Юний, единъ пѣтъ въ седмицата, излизалъ е до 135-й брой, т. е. до обявлението на Руско-Турската война, подъ редакцията на *Ивана Найденовъ*. „*Напрѣдъкъ*“ е като про-

дължение на „Право“ и за това захваща отъ 9-та година, която въ сжщностъ за „Напрѣдѣкъ“ е първа.

Биографически бѣлѣжки за *Ивана Найденовъ* се намиратъ при „Право“ (гледай 1869 година).

„Тѣкмо шесть мѣсеца истекохъ до днесъ отъ какъ имѣхми злочестината да претърпимъ послѣднийтъ ударъ, който ни сполѣтъ съ прекъсването житата на живота на вѣстника ни „Право“, а това би на 20 Декемврий 1873 г. Шестъ мѣсеца цѣли стояхме ний като съ вързани рѣцѣ въ всяко предприятие по желанъето ни и нѣми за явнийтъ гласъ. Но надѣждата, отъ която не е лишенъ никой смъртенъ, не не остави на на часъ; ний всякога вѣрвахми че ще дойде единъ день, въ който да изгрѣе пакъ за насъ милостъта на Царското Правителство, за да можемъ на ново да са евимъ въ попрището на журналистиката и да бждемъ въ длѣжноститѣ на служенъето си, въ отношение на народа, непосредствени представители на неговитѣ нужди предъ законната властъ, а въ отношение на Императорското правителство вѣрни тълкователи на неговитѣ добри намѣрения и мѣрки, които зема То за подобрѣнъето на упадналото състоянъе на вѣрнитѣ си поданници. Тази надѣжда, казвами, даваше ни сила да удостоимъ срѣщу всичкитѣ неволи, що имаше да претърпимъ и претърпѣхме въ тази злочестина що ни постигна. И най постѣ, надѣждата ни са сбждна.

„Намъ е драго днесъ дѣто можемъ да извѣстимъ на всичкитѣ наши и по всжду съотечественници, че на 20 т. бѣхми честити да получимъ вмѣсто „Право“ ново позволенъе за издаванъето на единъ политически листъ, който носи хубавото име „Напрѣдѣкъ“.

„И тѣй съ това позволенъе ний имами честъта да са евимъ и тозъ пѣтъ прѣдъ българската публика и надѣваме са че и „Напрѣдѣкъ“ както „Право“ ще оправдае по възможности надѣждитѣ на нашитѣ съотечественници и бѣдущи спомоществователи, като ще са старае да докаже, както рекохме по горѣ, истиннийтъ духъ отъ който са одушевява българскийтъ народъ спрямо Царското Правителство, и да представя по единъ най искренъ начинъ нуждитѣ на този народъ, на който всякога е било готово да принесе потрѣбнийтъ цѣръ милостивото и отеческо Правителство на Н. И. В. Султана.

„Отъ повтореньето на тѣзи думи явно става че ний не прѣдлагамъ нова программа за новиятъ си тойзи листъ. А че ще слѣдуваме съ истото безпристрастие и откровенностъ и въ „*Напрѣдъкъ*“, както и въ „*Право*“, да разискваме разнитѣ и отъ голѣма важностъ за народа ни въпроси, за това можемъ да приведемъ най добъръ поручителъ освѣнъ нашето минало още и опитността и вѣщината въ подобни въпроси на нашитѣ за напредъ сътрудници, безъ обрѣчената помощъ на които, исповѣдвами го, ний не бихме са наели изново на тази толкъзъ гѣжка и много по голѣма отъ силитѣ ни длѣжностъ — вѣстникарството.

Въ „*Напрѣдъкъ*“ слѣдователно нѣма да работимъ само ний, въ неговата редакция ще зема живо участие и познатиятъ на нашитѣ сънародници г. П. Р. Славейковъ, а съ него още и други вѣщи пера, които улесненията отъ срдѣства би ни дали възможностъ да си набавимъ споредъ както сами ний и дѣлото изисква.

А отъ това слѣдува че за постиганье на предназначаната ни за народна полза цѣль, съ издаваньето на новиятъ ни вѣстникъ, не стига само горѣшото желанье отъ наша страна да послужимъ на народа си, но необходимо е и усердьето на нашитѣ добри и родолюбиви съотечественници да ни помогнатъ чрезъ поддръжаньето си. Отъ насъ, по и отъ приемътъ, който ще намѣри въ народътъ ни „*Напрѣдъкъ*“, зависи желаемата сполука за преуспѣваньето на листътъ и за удовлетвореньето на неговитѣ читатели“ и пр. (гледай брой I година 9-та).

67. Ржководителъ на основното учение. Отдѣлъ на „Читалище“ за учителитѣ, учителкитѣ, ученицитѣ и ученичкитѣ.— Това списание е почнѣло да излиза прѣзъ мѣсець Януарий въ Цариградъ, два пжти въ мѣсецьтъ, излѣзли сж 24 броя, подъ редакцията на Д. Цанковъ.

Биографически бѣлѣжки за Д. Цанковъ се намиратъ при „*България*“ (гледай 1859 година).

Вѣрно на программата си „*Читалище*“ днесъ се залавя по сериозно съсъ единъ прѣдмѣтъ, на който до сега твърдѣ малко обръщаше внимание, и който обаче е единичката и първа

причина на развитието на единъ народъ. Тоя прѣдмѣтъ е *основното или първоначалното народно учение*; и, като имахмн честта да ни натовари Настоятелството съ него, нека кажемъ коя ще ни е работата върху тоя прѣдмѣтъ.

„Никой не може опрѣдѣли епохата, отъ когато у народътъ ни се е родило желанието да *развива разума на чедьдѣти си*; нъ сѣки помни и може да преброи годинитѣ, въ които сж се блъскали умоветѣ за да се достигне до лесното срѣдство за изпълнюванъето на това желание. И вътрѣ около четири-се години какво гледаме да се извърши? — Извърши се това, дѣто на днешниятъ день видимъ, че и въ най малкото селце народътъ веке бълнува: училище! учителъ!

„Честита сполука, наистина за единъ народъ! И какво ищемъ още отъ единъ народъ, който има веке убѣждението, че е длъженъ поддържа училище и учителитѣ му, ако нѣ само това: какво трѣбува да бжде това училище и какви трѣбува да бждѣтъ учителитѣ му? — За да достигне до първата сполука, народътъ го накара сношението му съ другитѣ народи. Нъ за да се наслаждава и съ втората, сиречь: да му бждѣтъ училището и учителитѣ каквото трѣбва да бждѣтъ, не зависи веке отъ него: това е веке искусство, което влиза въ ржцѣтъ на нѣколко души отъ народътъ, а пакъ тия нѣколко души трѣбува да се ржководятъ.

„Като казуваме изобщо училище, учители, ний разбираме ония училища и учители, които се занимаватъ съ основното или първоначалното учение. А пакъ основно или първоначално учение е такова, което направя дѣтето, наедно съ религиозното обучение, което трѣбува да му служи за правило на животътъ, да знае да чете, да пише, да смѣта, какво има и какво е станжло по свѣтътъ, което не е друго освѣнъ първитѣ неизбѣжни орждия за развитието на разума на дѣцата.

„За да ржководи ония лица отъ народътъ, отъ които зависи щастieto на това училище, Настоятелството на Читалището имъ прѣдлага тоя дѣлъ отъ списанието си, когото на рече: *Ржководителъ на основното учение*.

„Да търси полѣзното за народътъ — ето главната цѣль на „Читалище“, и нѣма съмнѣние, че и *Ржководителятъ* му ще глѣда да направя народното училище и учителитѣ му полезни за народътъ. За тая цѣль, Ржководителятъ ще се занимава:

- „1) Съсъ материалното устройство на училището, и
- „2) Съ моралното и педагогическото управление на училището, на учителитѣ и на ученицитѣ.

„Освѣнъ разсжденията относително за цѣльта си, Ръководителятъ ще помѣщава:

- „1) Единъ Погледъ върху школскитѣ работи и расправи Българитѣ и у другитѣ народи;

- „2) Едно прѣподаване на прѣдмѣтитѣ относително за новното учение, и

- „3) Учебницитѣ на основното учение, и критика върху имъ.

„Отъ това се види, че ний имами да правимъ съ управителитѣ и управителкитѣ на училището, съсъ учителитѣ и учителкитѣ, съсъ ученицитѣ и ученичкитѣ. На всичкитѣ тѣмъ бждемъ полезни, ще употрѣбимъ всичкитѣ възможни сръдъва, както ний, тъй и Настоятелството на Читалището. Нѣка имъ и припомнимъ, че, за да бждемъ полезни, отъ тѣхъ искатъ двѣ нѣща: да се пишѣтъ *спомоществатели* на Ръководителятъ, и ония, които иматъ присърдце да вършѣтъ, вѣнъ длъжността си, и общо добро, да се турѣтъ въ сношение съ насъ, било съ съразсжденията си върху прѣдмѣтитѣ, било съсъ извѣстията си върху мѣстнитѣ школски работи расправи“ (гледай брой I).

68. *Ступанъ, земеделѣческо-економически листъ* (отъ кой 1-й, г. II до брой 6-й е нареченъ: „земеделѣческо-економически вѣстникъ“, а отъ брой 6-й, година II нататъкъ: „вѣстникъ домашенъ, за наука, економия и земеделѣлие“). — Почналъ да излиза въ Букурещъ прѣзъ мѣсець Януарий, единъ пѣтъ рѣзъ първата година) и два пѣти (прѣзъ втората година) мѣсецътъ, излизалъ е двѣ години (къмъ всѣки номеръ отъ първата годишнина е издадена и по една притурка), подъ редакцията на *Димитра В. Храновъ*. „Ступанъ“ е първия български земеделѣчески вѣстникъ.

Димитръ В. Храновъ е родомъ отъ Лѣсковецъ, Търновско. гдѣ свършванието сръдно учебно заведение (1864 година), и е учителствувалъ шестъ години въ Лѣсковецъ и Разградъ, въ 1870 година заминѣлъ за Австрия да продължава обра-

зованието си и постъпилъ въ висшето агрономно заведение въ Крижевацъ, гдѣто свършилъ наукитѣ си прѣзъ 1873 година. На завърщанieto си въ България, поканили сж го за учителъ въ Видинъ, гдѣто учителствувалъ двѣ години. Въ началото на 1874 година започналъ издаването на в. „Ступанъ“ отъ Видинъ, а прѣзъ 1875 година покойния Л. Каравеловъ, въ печатницата на когото се печаташе в. „Ступанъ“, поканилъ го да се сдружатъ и да издаватъ заедно списанията „Знание“, „Ступанъ“ и други полезни книги. Слѣдъ свършването на учебната година (1875) напусналъ Видинъ и заминалъ за Букурещъ, гдѣто, слѣдъ като направилъ съ Л. Каравелова потребнитѣ контракти, слѣдъ като заплатилъ половината печатница, започнали задружно да издаватъ разни книги: *Кирилъ и Методия*, *Дѣтска библиотика* и др. и продължавали издаването на „Знание“ и „Ступанъ“ до Априлий 1876 година, когато избухна въстанието въ България. Отъ 1 Февруарий 1878 година Д. В. Храновъ билъ назначенъ за чиновникъ особыхъ порученій при първия Пловдивски Губернаторъ Полков. Шепелева и тая длѣжностъ изпълнявалъ до 1 Юний сжщата година, когато билъ назначенъ за съвѣтникъ по казеннымъ дѣламъ въ тогавашната Сливенска Губерния. Прѣзъ Октомврий сжщата година, когато се събрали въ Пловдивъ делегатитѣ на Великитѣ Сили за изработването на Румелийския Органически Уставъ, билъ повиканъ въ Пловдивъ отъ Русскитѣ делегати, Княза Цертелева и Полк. Шепелева, въ качество на драгоманинъ, до като Европейската Коммиссия свърши работата си. На 1 Юний 1879 година, той билъ назначенъ за началникъ на отдѣлението въ Дипломатическия Отдѣлъ въ София, а послѣ въ Министерството на Външнитѣ Дѣла и Исповѣданията. Тази длѣжностъ изпълнявалъ до Юний 1880 година, когато билъ испратенъ приврѣменно за Секретаръ на Българ. Княж. Дипломатическото Агентство въ Бѣлградъ, гдѣто стоялъ до Май 1881 година, слѣдъ което билъ назначенъ за Главенъ Секретаръ въ Министерството на Външнитѣ Дѣла и Исповѣданията, която длѣжностъ изпълнявалъ до откриванieto на Министерството на Общитѣ Сгради, Земледѣлието и Търговията прѣзъ Юлий 1882 година, гдѣто билъ назначенъ за Главенъ Секретаръ и приврѣменно управлявалъ това Министерство. Съ откриванieto на Кодификационната Коммиссия прѣзъ 1884 година билъ назначенъ за членъ въ тая ком-

писия и изпълнявалъ тая длъжностъ до закриванieto ѝ (1885 година). Въ това врѣме Негово Блаженство Екзархътъ го поанилъ за дѣловодителъ по учебното дѣло въ Македония и Одринския вилаетъ, която длъжностъ изпълнява и днесъ. Въ врѣме на учителствуванieto му въ Разградъ (1869 година) Д. Храновъ съ тамошнитѣ младежи е основалъ за първъ пѣтъ читалище, на което билъ избранъ за прѣдсѣдателъ и подъ надзора на което се намѣрвали селскитѣ училища тамъ. Прѣзъ вѣгодишното му учителствование въ Видинъ билъ сѣщо прѣдсѣдателъ на тамошното читалище, което на свои сръдства е поддържало нѣколко селски ученици, които сѣ се учили въ Видинското класно училище, като имъ бѣше наело особена жѣща за живѣние. Прѣзъ 1868 година Д. Храновъ (заедно съ С. И. Попова) съставилъ първъ *Словаръ Француско-Българско-Турски*, Руссе, 1868 г. Писвалъ е по разни въпроси въ списанията и вѣстниците: „*Знание*“ (гледай 1875 година), „*Училище*“ (гледай 1871 год.), „*Читалище*“ (гледай 1870 г.) „*Право*“ (гледай 1866 година), „*Напрѣдъкъ*“ (гледай 1873 г.), „*Стара-Планина*“ (гледай 1876 година) и пр.

Ето какъ редактора обяснява потрѣбата на единъ земе-
лчески листъ, какъвто е „*Ступанъ*“:

„Жалостни и тѣжни гласове са чуватъ на сѣкадѣ изъ отечеството ни, че сиромашията и бѣдността отъ день на день е повече и повече растѣтъ помежду народа. Да ли ще се намѣри нѣкой, който да не е разбралъ още, че ние отъ година на година падаме матеріално! Но да се оплакваме и да казваме само, че сме сиромаси, че *алжия-верия* нѣмало, че добритѣ одини сѣ минѣли, че Господъ си дигналъ берекетя отъ насъ и много други такива, а да не премисляме за подобряванieto на вещественното си благосъстояніе, то ще рече, че ние сами не си желаемъ доброто. За да прѣдваримъ по голѣмото зло, цо ни чака, и да спремъ сиромашията, която е дошла до рѣтата ни, изисква се да промислимъ за поправянieto на вещественното си благосъстояніе и обогатяванieto, отъ които зависи и унапреднуванieto ни въ умствено и нравствено отношение.

„Земледѣлieto е майка на сичкитѣ искусства и на сичкитѣ богатства; то е темель, на който са зида вещественното благосъстояніе на една държава, на единъ народъ; то е най-гла-

венъ изворъ за народното обогатяване. Сичко цѣвти въ онѣзи държава, въ която цѣвти земледѣліето. У сички днесъ просвѣщенни и напреднѣли народи, земледѣліето са е смятрало и са смятратъ като главно условіе за матеріалното подиганіе и обогатяване на една страна. Никоя друга търговія или занаятъ не сж до толкова сигурни каквото земледѣліето. Това е доказано.

„По-голѣмата частъ отъ нашия народъ са занимава съ замледѣліето, което е главенъ поминѣкъ въ отечеството ни. У насъ е то, което поддържа почти цѣлія ни народъ, — то е главната наша подпорка. Отслабва ли земледѣліето, отслабватъ и сички други занаяти и търговія; това и самитѣ търговци и занаятчии знаятъ.

„Земята никога не се отказва да ни награди тройно и четворно за положенитѣ около неѣ трудове. Нашата земя е доста плодородна и богата; въ неѣ лѣжи богатство, отъ което не знаеме да са ползуваме. Това произлазя отъ неумѣянieto и незнаніето ни. Сѣкій знае какъ стоимъ съ нашето земледѣліе, до колко е усъвършенствувано въ сравненіе съ другитѣ напреднѣли страни. Нашето земледѣліе и скотоводство сж такива днесъ, каквито сж биле преди хиляда години. Ето направихъ са и у насъ желѣзници, и европейцитѣ ще надойдѣтъ да ни купятъ земитѣ, та като вѣщи въ земледѣліето, ще усвоятъ най хубавитѣ ни мѣста, отъ които ще са обогатятъ. Ами ние? Ние, ако не са приготвимъ, ще стоимъ съ сгърнати рѣцѣ, ще глѣдаме и, като не вѣщи въ този най главенъ занаятъ, ще имъ бждемъ само прости работници.

„Дошло е врѣме да разберемъ тѣзи истина, и ако не са погрижимъ да поправимъ до-сегашнія си вървежъ, то ни чака по голѣма сиромашія, за предварваніето на която са изисква побързване.

„Когато е тѣй, то трѣбва да обърнемъ серіозно внимание върху земледѣліето, и да търсиме срѣдства за по-лесното му работеніе, да са ползуваме повече отъ колкото до сега сме са ползували. А за да постигнемъ туй, то са изисква умѣяніе и знанія. Книгитѣ и вѣстницитѣ по земледѣліето, въобще по ступанството, много спомагатъ за въздиганіето и подобряваніето на замледѣліето и домашно-економическото състояние. Обладани отъ таквази мисль, рѣшихме са да почнемъ издаваніето на единъ Земледѣлческо-Економически листъ „Ступанъ“, потребността на който, мислимъ, неможе никой да откаже. „Ступанъ“

е са занимава изключително съ земледѣліето, скотоводството, опринарството, пчеларството, съдружаваніето, домашната економія, въобще съ ступанството. За сега *Ступанъ* ще излиза единъ пѣтъ на мѣсець по една книжка отъ една печатна кола а 4-на на този форматъ; годишна цѣна едно бѣло меджидіе. Ко видиме, че спомоществователитѣ са поумножатъ, то ще очнемъ да го издаваме или два пѣти на мѣсець, или съ по една притурка. Туй зависи отъ спомоществователитѣ, които сж уша на единъ листъ. Ние умоляваме нашитѣ на сѣкадѣ читалища, дружества и родолюбиви съотечественници, да се потараятъ и събержатъ спомоществователи за този за първи пѣтъ здаванъ на езика ни земледѣлческо ступански листъ. Нашитѣ читалища и дружества ще изпълнятъ една отъ свѣтитѣ си лѣжности, като са погрижатъ да распржснатъ измѣжду селитѣ този листъ. *Ступанъ* ще бжде не по малко полезенъ и а гражданитѣ.

„Умоляватъ са настоятелитѣ на „Ступанъ“, били читалища, дружества или частни лица, да побързатъ и ни отговорятъ, олко то се може по скоро, по колко листа да имъ пращаме. [исма, дописки и спомоществованіята ще са испращатъ до -на Р. И. Блъскова въ Руссе, или до издателя въ Видинъ.

„Ако този листъ са посрѣщне благосклонно отъ нашитѣ съотечественници, и ни насърдчатъ съ повечко спомоществователи, тѣй щото да може да са поддържа, ние отъ наша си грана ще са потрудимъ да изработимъ и други книги по земледѣліето, скотоводството и т. н. Трѣбва да са увѣримъ че такива книги за насъ сж не само потрѣбни, но и необходимо нуждни. Це ли са зематъ думитѣ ни въ вниманіе отъ нашитѣ добри съотечественници, туй оставаме на времето да го покаже“ (гл. рой I, година I).

1875 година.

69. Българский Народенъ Календаръ (гледай „*Лѣтоструй*“ 869 година).

70. Денъ, научно политическо списанье. — Почнжло е а излиза въ Цариградъ прѣзъ мѣсець Февруарий, единъ пѣтъ ъ седмицата, излизалъ е до Панагюрското въстание, когато Цариградското Правителство го уничтожи, подъ редакцията на

С. С. Бобчевъ и Г. Л. Голчевъ. Първитѣ 29 броя отъ „День“ сж редактирани отъ Бобчевъ, а останалитѣ — отъ Голчевъ.

Биографическитѣ бѣлѣжки за Бобчевъ се намиратъ при „Марица“ (гледай 1878 година).

Г. Л. Голчевъ е роденъ въ градъ Калоферъ на 1848 година. Първоначално се е училъ въ родното си мѣсто, гдѣто свършилъ III класъ, при учителитѣ Ботю Петковъ, Сотиръ Зафировъ и Славиди а подиръ на 1862 година, заедно съ сегашний Врачански Митрополитъ и др. заминжълъ да се учи въ Римъ, испратенъ отъ тогавашнитѣ българи — унииати въ Цариградъ. (При българо-униатската църква имало и приготвително училище за онѣзи, които щѣли да се испратжтъ за повисоко образование въ странство). Тамъ е изучвалъ класическия мжже и е свършилъ философскій курсъ. Въ 1868 година завърнжълъ се въ Одринъ и постжпилъ за учителъ въ тамошната новоотворена българо-католическа гимназия, гдѣто е и понастоящемъ. Прѣзъ 1882 год. Голчевъ е подкачилъ да редактира в. „Смѣшлю“. Прѣзъ 1885 година той е редактиралъ шесть мѣсеци в. „Рашето“, а на 1886 година е редактиралъ в. „Чеплю“. Той е писвалъ по разни въпроси въ „Шутошъ“ (гледай 1873 година), „Источно Врѣме“ (гледай 1874 година) и въ гърцкый вѣстникъ „Фили“ и „Враки“. Написалъ: *Злочеста Милка или самоволна жъртва за любовь*, 1873 година; *Цехо или освобождението на българскый народъ*, драма въ V дѣйствия, 1883 година; *Юнацитѣ на съединена България*, поема ямбическа —/—/—/—/—/—/—/— съ единадесетъ слога и съ три ритми по подражание на Дантескитѣ стихове, 1888 година; *Грамматика за Българскый языкъ* въ три части: *Словопроизведение, словосъчинение и правописание*, Одринъ.

„Честити сме днесъ като поченваме издаванье-то на българско-то научно-политическо списанье *День*. Въ тоя случай считаме за пжрва своя длжжность да поднесемъ горѣща-та си благодарность и признателность на Царщина-та, която благоволи да ни позволи издаванье-то му.

„Не щѣмъ да влѣзваме въ длжги и широки расправания за важность-та на едно такова списанье, каквото е *День*, и

за полза-та, която може то да принесе на нашия народъ, като се списва съ отборъ, сполученъ и положителенъ материалъ. Всички наши разумни сжнародници сж вече увѣрени че единъ отъ силни-тѣ двигаче за истжцяване-то, за доброчестина-та и за приготвяне-то добра бжднина на единъ народъ сж и хубави-тѣ списания. Всички сж напжлно сжгласни че онова, което трѣбва да прибжрзаме да дадемъ на народа си, то сж такива знания, които хвжрлятъ колко-годѣ свѣтлина въ потемнялата срѣда на тоя народъ, които му посочватъ, кое трѣбва да прижърне, а отъ кое трѣба да бѣга като отъ чума; които искореняватъ негови-тѣ предразсжджи и приготвятъ въ него добра нива за богата жжтва; които го воджтъ изъ пжтя на истинни-тѣ му интереси, съ една речъ, които го издигатъ отъ испаднжло-то положение въ което са той нахожда.

„За постигане-то на това хубаво нѣщо работжтъ мнозина отъ наши-тѣ знатни вече книжовни сжнародници. Съ издаване-то на едно ново списанье, намѣрение-то ни е да са притури единъ дѣлъ повече при тѣхни-тѣ залѣгания. Като работа-та е много и мжна, то има потрѣба и отъ повечко сжединени сили.

„*День* ще са списва отъ единъ нашъ сжнародникъ, който е доста познатъ на бжлгарска-та читающа публика по свои-тѣ чистонародни начала. Нѣколко-годишнината му дѣятелность въ книжовно-то и публицистско-то поле е доказателство на това. Нека приложимъ още че сме влѣзле въ споразумение и съ други нѣкои наши книжовни работници, които приеха на драгосжрдце да украсяватъ съ трудове-тѣ си наше-то списанье.

„Программа-та на *День* е споредъ както слѣдва:

„I. *Наученъ отдѣлъ*: — Въ тоя отдѣлъ ще са вмѣстятъ статии за народно-то просвѣщение въ наша-та татковина, за наши-тѣ училища и вжобще по наука-та.

„II. *Икономический отдѣлъ*: — Статии по политическа-та и домашна икономия, по промишленность-та, по тжрговия-та, по земеработене-то и пр.

„III. *Книжовенъ отдѣлъ*: — Статии по книжнина-та, стихотворения, животоописания и нови книги.

„IV. *Политический отдѣлъ*: — Раздѣля се на двѣ части: „*Вжншни новини и Вжтрѣшни новини*. Послѣдни-тѣ ще обематъ всички-тѣ областни и мѣстни случки, свѣдѣния по народо-черковни-тѣ ни работи и проч.

„V. Смѣсь: — Въ тоя отдѣлъ ще влѣзватъ разни любопитни свѣдѣния за изнамѣрвания, открития и други любопитни вѣща“ (гл. брой I, статията отъ управлението).

По-долу отъ това има една бѣлѣжка отъ страна на редакцията, която привеждамъ тукъ изцѣлю:

„*Денъ* е название-то на това списанье, което са възлага на насъ да го списваме и уреждаме.

„*Денъ* е дума еднозначуща съ дума-та *свѣтлина*. *Денъ* сирѣчь свѣтлина, е главния задатѣкъ, който си полагами отъ днесъ като земаме връзъ себе една толкозъ тежка служба.

„Ний не щемъ да даваме дебели и тлъсти обѣщания на читатели-тъ си за преминѣлата и за бѣдѣща-та наша дѣятелность, за начала-та, на които служимъ и за цѣльта, която водимъ. Ний не сме отъ онѣзи, които обичатъ само да проглушаватъ свѣта съ голѣми думи. Ний обичаеи краткостъ-та, ясность-та, положителность-та и разумность-та во всичко! Ний обичаеи да оставаме на работи-тъ ни да говорятъ за насъ.

„Свѣтлина! Това е нашия задатѣкъ.

„Свѣтлина ще са мѣчимъ да внасяме во всички части на нашия народенъ животъ, во всички наши потрѣби, во всички наши предприятия. Свѣтлина ще са трудимъ да хвърлимъ ний връзъ всички предмети до които досегне наше-то перо.

„Това ще са мѣчимъ да постигнемъ постепенно и не сами. Защото, както видятъ читатели-тъ отъ този първий брой, съ насъ заедно ще работятъ хора вѣщи, каджрни и вече познати съ многозаслуживша-та си дѣятелность.

„Мислимъ да не са лѣжемъ ако кажемъ че въ полутъмнина-та, въ дрезгава-та атмосфера, която покрива нашия народо-черковенъ животъ, свѣтлина-та е първа-та ни необходимость. Около себе си ний призоваваме всички, които обичатъ свѣтлина-та. Поздравъ до тѣхъ“! (гл. сѣщото мѣсто).

71. Знание, издание за наука и литература. — Почнало е да излиза въ Букурещъ прѣзъ мѣсець Януарий, два пѣти въ мѣсецьтъ, излѣзло е цѣло годишно течение и 8 броя отъ втората годишнина (тѣзи 8 броя, мислѣ, сѣ издадени слѣдъ освобождението на България — въ гр. Търново), подъ редакцията на *Любена Каравеловъ*.

Любенъ Каравеловъ е роденъ въ Копривщица прѣзъ мѣсець Ноемврий 1837 година. До 18-та си година той се е училъ въ тогавашното българско училище въ Копривщица, подиръ което отишълъ въ Пловдивъ по желанието на своитѣ родители и на Каршияка като си хвърлилъ Коприщенскитѣ потури и контохчето, които замѣнилъ съ гърцки каравани, съ сини чорапи и моравъ фесъ, постѣпилъ въ гърцкото училище. Тукъ е стоялъ двѣ години и е посѣщавалъ гърцкото училище; слѣдъ това отишълъ при баща си въ Копривщица и заедно съ него е посѣтилъ цѣла България, часть отъ Македония, Сърбия и всичкитѣ по прочути панапри (баща му е билъ бегликчия), въ която забиколка той е помагалъ на баща си, но въ сѣщото врѣме е събиралъ разни народни пѣсни, гатанки, пословици и пр. Слѣдъ това Любенъ е станѣлъ абаджия въ Одринъ, а подиръ въ Цариградъ въ една търговска кантора. Въ 1858 година той оставилъ Цариградъ и се отзовалъ въ Москва, наелъ единъ частенъ учителъ да го учи на русски и се приготвявалъ да постѣпи въ военното училище. Обаче той не е постѣпилъ въ военното училище, а се е занимавалъ частно и е билъ воленъ слушателъ на филологическия факултетъ въ Московския университетъ. Въ Москва Любенъ е живѣлъ деветъ години и въ продължение на това врѣме той се занимавалъ съ литературата: писвалъ е въ разни руски журналы (най-много въ „Библиограф. Записки“, „Русскій Вѣстникъ“ и „Петербург. Вѣдомости“) за България и Българитѣ. Въ 1867 год. Любенъ е оставилъ Москва и отишълъ въ Бѣлградъ, гдѣто въ продължение на една година не само е говорилъ на сърбски, но и писалъ статии, критики и повѣсти на тоя языкъ (въ списанието „Млада Сърбадија“ и др.). Между другитѣ той написалъ: *је ли крива судбина* и *Из мртвего дома*. Слѣдъ обнародваната отъ него статия въ единъ руски вѣстникъ, подъ заглавие *Сърбскій министъръ Цукичъ*, Сърбското правителство го намразило и слѣдъ убийството на княза Миханла, той билъ обвиненъ като съучастникъ въ това убийство и Маджарскитѣ власти въ Пеща го хвърлили въ затвора, гдѣто прѣстоялъ шесть мѣсеци. Слѣдъ като го освободили, той отишълъ въ Букурещъ и подкачилъ да издава в. „Свобода“, по късно прѣименуванъ на „Независимостъ“; първия брой на тоя вѣстникъ излѣзнулъ на 7 Ноемврий 1869 год. Слѣдъ прѣстанванието на „Независимостъ“,

Любенъ Каравеловъ въ 1875 год. е подкачилъ да редактира списанието „Знание“. Въ врѣме на Сърбско Турската война той билъ прѣдводителъ на една чета. Въ 1877 год., въ врѣме на Русско-Турската война, той заминялъ за Копривщица и Пловдивъ, слѣдъ туй въ Търново, гдѣто е подкачилъ отново „Знание“. Прѣзъ зимата на 1878 година той се прѣмѣстилъ въ Русчукъ, гдѣто е умрѣлъ на 21 Януарий 1879 година вслѣдствие на грѣдна болѣсть. Погрѣбението му е станало едно отъ най-тържественнитѣ. Любенъ Каравеловъ е написалъ слѣдующитѣ повѣсти и раскази: *Богатиятъ, Сиромашъ, Млечникъ, Непо, Божко, Сирото Семейство, Горчива Сяжба, Дончо Войвода, Турски Паша, Неда, Стана, Слава, Последъ Отмъщение, Тукъ му е краятъ, На чуждъ гробъ безъ сълзи плачатъ, Записки за България и Българите, Хаджи Димитръ* (драма), *Плутване по Стара Планина, Хаджи Ницо, Маминото Детенце, Главчо, Българи въ старо врѣме*. Издаде *Дѣтска Библиотека*, сборника — *Соколъ*, а прѣвелъ е *Раскази за старовремените хора* и написалъ на руски *Памятники народнаго быта Болгаръ*, Москва 1861 година и пр. Съчиненията на Любенъ Каравеловъ подкачихъ да се издаватъ подъ редакцията на З. Стояновъ и до сега сж излѣзли 8 тома. При все че З. Стояновъ отъ одавна се е поминялъ, мисля, че съчиненията на Каравеловъ трѣба да продължаватъ да се издаватъ, защото Министерството на Народното Просвѣщение е помогнало парично за до сега излѣзлитѣ толове.

Ето съ какво намѣрение Каравеловъ е подкачилъ издаването на „Знание“:

„Знанието е сила. Беконъ казва, че чловѣкъ може само тогава, когато знае. И наистина, дѣйствителността или историческите факти отдавна вече сж доказале на чловѣчеството, че благосъстоянието на единъ народъ или на единъ чловѣкъ зависи исклучително отъ суммата на знанието, съ които са тие ползоватъ. Ако духовното око е закрито, то и физическото благосъстояние на чловѣкътъ не е въ състояние да върви напредъ. Съ една дума, физическото благосъстояние е тѣсно свързано съ умственното развитие, слѣдователно знанието е предтеча на сѣко едно прогресивно движение, т. е. на сѣко щастие и добро. Образованиятъ човѣкъ има въ рѣцете си

всѣвъзможни срѣдства да отстрани сѣко едно препятствие, което му стои на пътъ и което му недозволява да са ползова отъ даровете на природата и отъ онзи могъщественъ капиталъ, който е събранъ и обработенъ отъ умното и енергическото човѣчество; а необразованната личностъ не може ни да си представи, че съществува на свѣтътъ по-добаръ и по-щастливъ животъ, защото неговиятъ кръгъзоръ е тѣсенъ и защото неговите понятия за различни предмѣти сж младенчески. Така напримѣръ, образованното човѣчество пътува лесно, работи малко, иска рва много, живѣе добре и ползова са отъ сѣки единъ предмѣтъ; а необразованныя човѣкъ оре съ своето допотопно рало, работи съ кржавъ потъ на челото, не знае отъ дѣ да купи и дѣ да продаде, унищожава полезното, покровителствува на вредителното и пр. Изъ сичкото това вие видите, че отъ знанието зависи почти сичко. Но човѣкътъ както и растението, има потрѣбностъ отъ здрава и животворяща храна, защото неговите нравственни сили трѣбва да стоятъ на здраво основание. Положителните науки или истинното знание ни разказватъ само онова, щото е истинно, очистено и пречистено и щото не излиза изъ кръгътъ на природнитѣ закони, т. е. щото е плодъ не отъ убийственното въображение, а отъ здравиятъ разумъ. Първиятъ параграфъ на това знание говори така: „човѣкътъ трѣбва да са научи да мисли здраво, да работи малко, да добива много и да живѣе добре“. Съ една дума, разумната наука е длъжна да даде на човѣкътъ малша, за да не рови огньтъ съ ръцете си. И наистина, кой изъ васъ не ще да са съгласи съ назе, че е милионъ пъти по-приятно и по-полезно да пътува съ железницата, нежели съ кираджийски конъ; че е милионъ пъти по-лесно и по-спорно да шие съ машина, нежели съ тѣжкиятъ напърстекъ; че е милионъ пъти по-полезно да се обяснява писмено съ своятъ сждружникъ за своите търговски дѣла, нежели да ходи самъ да го търси и да са съвѣтова съ него лично; най постѣ, че е милионъ пъти по-полезно да си купи за грошъ или за два книга и да извлѣче изъ нея щото му е потрѣбно, нежели да ходи да търси съвѣти отъ по-умните хора и да записва тѣхните мнѣния. Трѣбва да кажеме и това, че днесъ даже и нравственитѣ начала не могатъ вече да се одържатъ надъ развалините на философските системи, които сж ги свѣзвале до сега. Природнитѣ науки прислѣдватъ въображението на сѣкаде. Освенъ това, честното, нелицемѣрното или

положителното знание възвишава човѣка и накарва го да бѣде полезенъ, и на себѣ си, и на ближниятъ си, т. е. да са старае не само за своята лична полза, но и за ползата на онова общество, въ което той живѣе и отъ което зависи неговото лично щастие и сѣществуване. Който желае щастие за себѣ си, той трѣба да го желае и за ближниятъ си, защото неговата личностъ е тѣсно свързана съ обществото. Отъ природата човѣкътъ не получава никакво понятие за доброто и за злото, за полезното и за безползното, за нравственното и за безнравственното, за своите обязанности къмъ обществото и за превъзходството на едно чувство надъ друго. Сячките тие добродѣтели са появяватъ слѣдъ врѣме, когато човѣкътъ влѣзе въ общественния животъ и когато се срѣщне съ многостранните свои пужди. Нека ни бѣде позволено да кажеме и това, че само онова, щото увеличава щастieto на човѣкътъ, или онова, щото умалява неговите мѣки, страдания, старания и тѣжакъ трудъ, може да са нарѣче истинна добродѣтель. Сячко, щото принася вреда, е противоположно на доброто, на човѣческиятъ напредокъ и на истинното щастие. Още Платонъ е казалъ, че „порокътъ“ произхожда отъ незнанието. А. Хелвециусъ говори слѣдующето: „Който желае да подигне нравственността на човѣкътъ, той е длъженъ да избере за своята цѣль два, само два пѣтя. Изпърво, той е длъженъ да устрой работите така, щото вигодите на сѣкого да са съображаватъ съ вигодите на другитѣ; а второ, да отстрани невѣжеството, което пречатствува на хората да видатъ, въ какво са заключава тѣхната собствена полза“. И така, сѣка една добродѣтель, която причинява на човѣчеството страдания, мѣки и неволи рано или късно трѣба да падне, защото нейното основание е гнило и безчовѣчно. Изъ сячкото това се види, че нашите нравствени чувства получаватъ своето начало изъ възпитанието, изъ образованието, изъ общественното положение на човѣкътъ и изъ нелицемѣрната и здравата наука. Дѣтето се старае да съедини своите удоволствия съ мислите на майка си, момчето — съ мислите на своето семейство, възрастниятъ човѣкъ — съ мислите на обществото, а разумниятъ гражданинъ — съ мислите на сячкото честно, разумно и доброжелателно човѣчество. И така, съврѣменното човѣчество очѣква твърде много отъ правилното воспитание, отъ истинното образование и отъ положителното знание. Ако вникнеме малко по-дълбоко въ разви-

тието на своятъ собственъ умъ и въ ходътъ на умственното развитие на цѣлото човѣчество, то, ние мислиме, сѣкиму ще да стане ясно, че изучението на природните науки е било главенъ источникъ на човѣческиятъ напредокъ и на съвременното разумно движение на образованните общества. Нека говори кой що ще, а ние ще да кажеме, че съвременната цивилизация е обаяна изключително на естественнитѣ науки и на положителното знание. Книгопечатанието е спасило отъ погибелта плодoвете отъ умственниятъ трудъ на човѣчеството и обезпечило е ходътъ на бѣдъщиятъ прогресъ; изнамиранieto на барутътъ и на другите военни принадлежности е направило невъзможно тѣжеството на дивите племена и на варварските нашествия; силата на парата е сблизила народите и развила е тѣрговията до необикновенни размѣри; безчислените открития въ механиката сѣ дале значителенъ вжрѣжъ на промишленниятъ елементъ, който е проникналъ въ общиятъ ходъ на нашата днешна цивилизация; успѣхите на физиологията и на анатомията сѣ захванале да принасятъ грамадна полза на човѣчеството и болѣстите отъ день на день губатъ своята страшна сила; най послѣ, успѣхите на астрономията, на геологията, на химията и на физиката сѣ убили вече убийственните суевѣрия и грубиятъ фанатизмъ и освободиле сѣ човѣческиятъ умъ отъ дълговѣчната егоистическа тѣжестъ. Историческите събития ни убѣждаватъ, че човѣчеството е получило изъ природните закони даже и своята вжтрѣшна сила, която се нарича „нравствено преимущество на човѣкътъ“. Въ оние времена, въ които умътъ са е хранилъ само съ идеална философия, човѣчеството е страдало много повече, отъ колкото въ времената на крайното невѣжество. Религиозните борби въ различни господарства, испанската инквизиция, езуитското християнство, католическото благонравие и пр. сѣ отправили на другиятъ свѣтъ повече жертви, нежели сичките заразителни чуми, холѣри и пр. Доказано е вече, че оная мораль, която са проповѣдва отъ оние хора, които са отказватъ отъ мирските суети за спасението на душата си, или отъ оние щастливи същества, които извлѣкватъ своята риторика изъ мазните обѣди, почти сѣкога е убивала прогресивните движения на народите и доводила е своите ученици и слушатели до крайна глупостъ. Ето защо една отъ най-главните обязанности на съвременната наука е да обяви рѣшителна война и на фалши-

вите риторически фрази така сжщо, както я е тя обявила вече и на невѣжеството. „Оние, които са рѣшавать да убивать умственните сили на човѣкътъ, трѣба да са наказватъ така сжщо, както и оние, които убивать тѣлото“, говори тая наука. Ние казахме вече, че умственното богатство е главниятъ источникъ на материалното благосжстояние и на нравственността. Послѣ сичкото това ние трѣба да заключиме, че ако единъ народъ желае да уллучи своето материално благосжстояние, той трѣба по-напредъ отъ сичко да развие своятъ умъ, т. е. да расшири своето знание и да са подчини на здравиятъ разумъ. Разбира са, че ако единъ народъ желае да дойде до подобно самосжзнание, то нему сж потрѣбни школи, книги и вѣстници. А имаме ли ние подобни школи, книги и вѣстници? На тоя въпросъ сѣки отъ насъ трѣба да отговори отрицателно. А какво трѣба да правиме сега? — Европейските народи сж работиле достаточно и изработиле сж довольно много; а ние сме длжжни да превождаме, да заимствуваме, да извлѣкаваме, да четеме и да са учиме. Въ послѣдните двайсетъ години науката е направила почти по цѣла Европа голѣми успѣхи, защото на природните знания е дадена свободна воля и защото здравиятъ разумъ е оджржалъ побѣда надъ по-напредната схоластическа и умозрителна философия, слѣдователно ние имаме възможность да избираме само онова, щото е вече пресѣяно и щото нѣ сжджржа въ себѣ си никакви примѣси. Разбира са, че при днешнийото наше положение и на нашиятъ народъ е потрѣбенъ такъвъ органъ, въ който би са сжсрѣдоточвале слѣдствията отъ гореказанныятъ интересъ и който би служилъ като оглѣдало на сжвременната наука и знание. Ето защо ние са рѣшаваме да захванеме изданието на тоя научно-литературенъ вѣстникъ и да опознаеме нашите братя, до колкото позволяватъ силите ни, съ най-необходимите сжвременни литературни и научни произведения. Въ сегашнийото време подобни издания сжществуватъ почти у всичките европейски народи и народности. И така, нашето намѣрение са заключава въ слѣдующите петъ параграфа: 1) Ние желаеме да дадемъ въ ржцете на бжлгарскиятъ народъ такъвъ единъ сборникъ, който би го опозналъ баремъ колко-годе съ сжвременната наука и знание; 2) Ние желаеме да изнесеме предъ очите на бжлгарската публика онова учение, което е припознато за велико, за полезно и за животворяще отъ еичките здравомислящи хора; 3) Ние

мислиме да изнесеме на видѣло сичките добри и лошави страни на нашата народностъ и да очистиме полезното отъ безполезното; 4) Ние ще да употрѣбиме сичките си сили да опознаеме българете съ животътъ на другите европейски народи; 5) Ние ще да са мѣчиме да бждеме полезни не само на учениците и на учителите, но и на търговците. За да достигнеме своята цѣль, ние ще да помѣщаваме. 1. *Словестностъ*. Български литературни произведения, т. е. стихотворения, романи, повѣсти и разкази. 2. *Наука*. Статии исторически, етнографически, географически и пр. 3. *Природни науки*. Статии изъ зоологията, изъ ботаниката, изъ физиологията, изъ медицината и пр. 4. *Селско стопанство*. Подъ тая рубрика ще да се помѣщаватъ такива статии, които са отнасятъ до домашното благосъстояние въобще. 5. *Търговия*. Търговски извѣстия. 6. *Критика и библиография*. Обозрѣние на по-главните български книги и на нѣкои по-важни чуждестранни сѣчинения. 7. *Разни*. Различни открития и научни извѣстия.

„Н. В. Тука сме длѣжни да кажеме, че въ нашиятъ вѣстникъ са не приематъ такива статии, които би имале политически характеръ и които би нападали както на частни личности, така и на което да е правителство. Нашиятъ вѣстникъ ще да се занимава изключително съ научни предмѣти и ще да разглѣдва такива въпроси, които въобще иматъ чисто-наученъ характеръ“. (глѣдай прѣдисловието стр. III — V).

72. *Китка*. — Това списание е почнало да излиза въ Виенна, неизвѣстно въ каквъ срокъ, излѣзла е само една книжка, подъ редакцията на *Иванъ Радневъ Зриновъ*. Списанието има за мотто слѣдующето: „Человѣкъ безъ учение, прилича като птица безъ крила и, като риба безъ вода“.

Биографическитѣ бѣлѣжки за *Иванъ Зриновъ* се намиратъ при „*Правдолюбъ*“ (гледай 1889 година).

Програмъ.

„Китка“ ще излиза на бѣлый свѣтъ само и само и, ще ся труде да дава на народа ни: добри полѣзни и научны знанія, кои-то ще ся пишатъ по единъ простъ и вразумите-

енъ стилъ (слогъ); тъй щото кога-то добрый-тъ читатель я прие́мне на рѣцѣ и, похване да прочита, да усѣща съ услажненіе благоуханна пріятна миризма отъ знанія.

„Въ „Китка“ ще има всѣкаквы миризми и какви не искашъ; миризми: отъ трюндафилъ, босилекъ, здравецъ, карамфилъ, липовъ цвѣтъ ако искате и бодилъ ще се намѣрва и, „Китка“ спорѣдъ врѣмето, нѣкои пѣть ще бѣде навичена съ благоуханно цвѣтіе; а нѣкои и размѣсена съ бодилъ. Читателъ е свободенъ, боето цвѣтіе му ся порѣвни, него да мирише.

„Китка“ ще бѣде развѣрзана, отъ копиреныйтъ си вонѣцъ, на всички учены, а особенно на градскы и селскы, учителіе, които желаятъ да излиза „Китка“ съ пѣстро и пріятно читмо.

„Китка“ на колко пѣти ще излиза въ годината, за сега остава неизвѣстно.

„Китка“ всесърдечно желай на народа си: добъръ успѣхъ и исполинскы напѣдѣкъ въ наукѣтъ!“ (гл. брой I, стр. 1 — 2).

73. Михалъ, сатирически и юмористически вѣстникъ.
Починалъ е да излиза въ Браила прѣзъ мѣсець Юний, единъ пѣтъ въ седмицата, излизалъ е около три мѣсеци, подъ редакцията на *С. Заимовъ*.

Стоянъ Петровъ Заимовъ се е родилъ въ Чирпанъ на 15-й Августъ 1855 година. До навършване деветата си година е живѣлъ въ село Трикменлий, близо до Чирпанъ. Първия му учителъ е билъ даскалъ Иванъ Лангерата, който училъ въ наустница, псалтирь и псалтика. Слѣдъ двѣгодишно такъвъ учение, Заимовъ напустналъ селското училище и постѣпилъ въ Чирпанското взаимно училище при даскалъ Ив. Каревъ. Ка свършилъ таблицитѣ и битописанието при Карева, той постѣпилъ въ трикласното Чирпанско училище, управлявано и рѣждано отъ даскалъ Янка Кочевъ, тогава най-учения Даскъ въ цѣлата Чирпанска нахія, гдѣто въ продължение на години свършилъ третъ класса на това училище. Прѣзъ 1867 постѣпилъ въ V-о классното Старо-Загорско училище и сшилъ пълния курсъ на това училище. Въ началото на 18

сж се нарѣдили *тайнитѣ комитети* въ Чирпанъ и Стара-Загора, за котирь на които до 1870 година е служилъ Заимовъ, заедно съ Наню Таневъ Кожухаровъ и Асенъ Ивановъ Русселиевъ. На 15 Юний 1870 год. подъ конвой и пѣшкомъ билъ испратенъ въ Чирпанъ, а отъ тамъ въ Трикешлий; но още прѣзъ мѣсець Августъ той отишълъ въ Пловдивъ, постѣпилъ въ педагогическия классъ на тамошното училище, гдѣто въ срѣдата на 1871 година издържалъ отличенъ испитъ и се условилъ за учителъ въ Хасково, кѣдѣто е прѣстоялъ двѣ години нарѣдъ. Дълбоко забърканъ въ дѣлата на *тайнитѣ български комитети*, прѣзъ 1873 година мѣсець Май, Заимовъ билъ арестованъ отъ турското правителство и испроводенъ на вѣчно заточение въ Диаръ-Бекиръ (гледай I, IV и V книжки отъ *Миналото*), когато билъ едва на 18 години. На 3-й Декемврий 1874 година той избѣгалъ изъ крѣпостъта подъ фалшивото име Бенковски, пристигналъ въ Цариградъ при Русселиева (тогава ученикъ въ Roberte College), който го приелъ другарски и го испратилъ въ Букурещъ. Тамъ Заимовъ постѣпилъ въ печатницата на Л. Каравеловъ, въ качество на коррижеръ и експедиторъ, гдѣто билъ приетъ отъ Л. Каравеловъ и Хр. Ботева въ своя интименъ кружокъ. Слѣдъ недоразуменията между Л. Каравеловъ и Хр. Ботевъ, по съвѣтитѣ на послѣдния, заминналъ за Браила и почналъ да редактира в. „*Мисалъ*“. Прѣзъ Юний 1875 год. той билъ Браилски прѣдставителъ въ генералното събрание на *българскитѣ революционни комитети*; тамъ Заимовъ е прѣдложилъ между другото и планътъ за запалването на Цариградъ щомъ се дигне въстанието въ България, за която цѣль той съставилъ дружина, ходилъ въ Цариградъ и чрѣзъ Русселиевъ корреспондиралъ съ Хр. Ботевъ (тогава прѣдсѣдателъ на Централния Комитетъ) и съ Ст. Стамболовъ (тогава организаторъ на Старо-Загорското движение). Въмъ края на Септемврий сѣщата година, той се върнѣлъ въ Букурещъ и отпѣтувалъ за Враца, повиканъ отъ тамошнитѣ *възвѣстатници* чрѣзъ пратеника си Митю Хаджи Мицовъ, но слѣдъ убиколката, която направилъ, устроилъ да се отложи въстанието за прѣзъ пролѣтъта на 1876 година. Подиръ туй, заедно съ Митю Цвѣтковъ, върнѣлъ се въ Гюргево, гдѣто нѣколцина отъ апостолитѣ на революцията прѣзъ 1875, се били завърнѣли отъ България, по причина на неуспѣхътъ да се дигне бунта, по инициативата на Заимовъ, Н. Обретеновъ и Христо

Халачевъ (бунето), и съ 300-тъ лири турски отъ Врачанскій коммитетъ, които носилъ Цвѣтковъ, основали изново български централенъ революционенъ коммитетъ, който опрѣдѣлилъ 11 Май 1876 год. за день на въстанието. Съ влиянието си Заимовъ е прокаралъ за помощници-апостоли Георги Хлътова Бенковски, Георги Измирлиевъ (македончето) и Никола Славковъ. Заимову се паднѣло V-то революционно окръжие (Врачанско), да бжде главенъ апостолъ, но когато дошълъ деньтъ на въстанието, отъ „многого званни, малко избрани“. Слѣдъ разбиванieto на Ботевата чета и яребичното распърсване на Врачанскитѣ въстанници, Заимовъ паднѣлъ на 26 Априлий 1876 година живъ въ рѣцѣтъ на Келъ-Хасанъ-Папа, който разби Ботевата чета и прѣвзе Вратца, пратилъ го въ Видинъ, а отъ тамъ въ Руссе, гдѣто на 12 Августъ 1876 година, една чрѣзвичайна коммисия, назначена да изучи причинитѣ на въстанието и да накаже главнитѣ виновници, осѣдила Заимова на смъртъ; но когато го водили на бѣсилката, получила се заповѣдь за отмѣненieto на смъртната прѣсѣда съ вѣчни окови въ тъмницата на крѣпостъта Сенъ-ѿанъ-Д'Акръ (Акке-Калеси). На 25 Августъ сѣщата год., заедно съ Н. Обрѣтеновъ и К. Ботева, билъ откаранъ въ казаната крѣпостъ, отъ гдѣто билъ освободенъ по силата на Санъ-Стефанскій договоръ. Прѣзъ Юний 1878 година билъ избранъ и назначенъ за училищенъ инспекторъ въ Чирпанската околия, но слѣдъ три мѣсеца напустнѣлъ доброволно и въ началото на учебната 1878/79 год., слѣдъ като издържалъ нуждия экзаменъ, постѣпилъ за редовенъ ученикъ въ Московскія учителскі институтъ. Слѣдъ свършването на института, той, прѣзъ 1881 год., билъ назначенъ за II степененъ учитель при Шуменското педагогическо училище. Прѣзъ 1884 година билъ назначенъ за директоръ на Варненската Дѣвическа Гимназия, а прѣзъ 1885 година билъ избранъ и назначенъ за Шуменскі окръженъ инспекторъ. Прѣзъ Септемврий сѣщата година, билъ назначенъ за Шуменскі окр. управитель, а прѣзъ Декемврий билъ проведенъ за такъвъ въ Стара-Загора. Прѣзъ 1886 година, слѣдъ 9-й Августъ, билъ отново приведенъ отъ Старо-Загорското окръжие за управитель на Шуменското. Прѣзъ Ноемврий мѣсець, сѣщата година, билъ уволненъ по собствено желание отъ тая длѣжностъ и назначенъ за директоръ на Шуменскитѣ градскі училища. Прѣзъ 1887 година, Февруарий мѣсець, билъ назначенъ за Пловдивскі

ограженъ инспекторъ, но прѣди да приеме новата си длъжностъ, билъ арестованъ и интерпиранъ отъ Шуменъ за Сливенъ, а отъ тамъ пакъ за Шуменъ и Чирпанъ, и най-послѣ екстерниранъ задъ граница. Слѣдъ четири-мѣсечно емигрантство, Заимовъ се завърналъ въ Пловдивъ, гдѣто въ затвора е написалъ III книжка отъ *Миналото* (гледай прѣдисловието на тая книга), а прѣзъ Декемврий освободенъ отъ ареста. Заимовъ е написалъ: *Ботаника* (органография и морфология на растенията), Руссе, 1883 година; *Словесностъ*, Руссе, 1883 година; *Грамматика* за III отдѣление, Варна, 1883 година; *Миналото* (излѣзли до сега петъ книги); *Критика* на книгата *Опитъ за биография на Хр. Ботйовъ* (отъ З. Стояновъ), помѣстена въ I кн. на Министерский Сборникъ; *Критика* на учебникътъ *Въспитание* (отъ С. Басаричекъ), помѣстена въ III кн. на сщций Сборникъ. Освѣнъ това Заимовъ е писвалъ въ „*Право*“ (гледай 1869 год.), „*Напрѣдъкъ*“ (гледай 1874 год.) подъ псевдонимъ „пътникъ“, въ *Знание* (гледай 1875 год.) разни по науката и искусствата, въ „*Знаме*“ (гледай 1874 год.) въ отдѣла „Новини изъ България“ и въ „*Рускій Курьеръ*“ (издаванъ въ Москва прѣзъ 1880-81 год.) въ отдѣлтъ „Письма изъ Болгарій“. По настоящемъ Заимовъ живѣе въ Кюстендилъ, заема длъжността I-степененъ учителъ при Държавното педагогическо училище и приготвява останалитѣ 8 книжки отъ *Миналото*.

Неможахъ да видж нито единъ брой отъ в. „*Михалъ*“, но отъ събранитѣ ми свѣдения излиза, че той е ималъ за главна цѣль да бичува турския режимъ, раскоштъ на Султанския харемъ „и онзи видъ *глупци неразбрани*, които подлостъта считали за слава, а дѣлата на сщцинската слава считали за позоръ“. Тукъ намирамъ за нужно да разкажъ слѣдующата история на в. „*Михалъ*“: Слѣдъ нѣкаквитѣ недоразумѣния, които сж се появили тогава между Любена Каравеловъ и Христа Ботйовъ, станжло е расцѣпление между хората, които сж съставлявали Централния Революционенъ Комитетъ въ Букурещъ. При това расцѣпление испървомъ Заимовъ зема въ страната на Каравеловъ, но отпослѣ се присъединилъ къмъ Ботйовъ. Като напустяжлъ вслѣдствие на това печатницата на Каравеловъ, Заимовъ, по свѣтитѣ на Ботевъ, заминжлъ за въ Браила и тамъ подкачилъ редактиранieto на хюмористическия вѣстникъ

„*Михалъ*“. Въ този вѣстникъ сж били напечатани нѣколко сатири, написани отъ Ботйова и Стамболова, насочени противъ Каравеловъ. Сжщо така сж били написани нѣколко ядовити антрефилета противъ личността на Любена Каравеловъ. Отъ това става явно, че край главната цѣль вѣстника е ималъ и за задача да осжди расцѣпленнето отъ революционното направление на емиграцията въ лицето на Каравеловъ.

74. Педагогическа Книжница. — Туй списание е почнжло да излиза въ Виена, излѣзла е само една книжка, подъ редакцията на *Петръ Пзрговъ*.

Биографически бѣлѣжки за *П. Пзрговъ* се намиратъ при в. „*Руссе*“ (гледай 1884 година).

Неможахъ да видѣ „*Периодическата Книжница*“ и не знамъ нищо за программата или съдържанието на туй списание.

1876 година.

75. Български Лъвъ. — Тоя вѣстникъ почнжлъ да излиза въ Браила прѣвъ мѣсець Декемврий. Нищо повече незнаемъ за него.

76. Български Гласъ, вѣстникъ политически и книжевни. — Почнжлъ е да излиза въ Болградъ прѣвъ мѣсець Априлий, единъ пжтъ въ мѣсецътъ, излизалъ е до брой 11-й отъ втората годишнина, подъ редакцията на *К. Тулешковъ*.

К. Тулешковъ е роденъ въ гр. Търново на 1845 год. Първоначално се е училъ въ родния си градъ, а подиръ въ Одесса (Руссия), гдѣто е училъ до 5-й класъ въ тамошната гимназия. На 1866 година дошълъ въ Добруджа та продавалъ разни манифактурни стоки по селата, а подиръ станжлъ бакалинъ. Прѣвъ 1867 година постжпилъ да се учи за словослагателъ въ печатницата на Хаджи Д. Паничковъ въ Браила. Въ 1869 година оставилъ Браила и отишълъ въ Одесса да постжни за *юнжеръ*, но и това не отишло до край, та прѣвъ пролѣтъта на 1871 година подалъ оставка и се върнжлъ въ Браила. Тамъ той е прѣвождалъ само нѣкои извѣстия отъ

уждитѣ вѣстници за Ботѣвъ, който тогава издавалъ в. „*Дума*“ (гледай 1871 година). Прѣзъ зимата сѣщата година заминѣлъ въ Букурещъ и станѣлъ директоръ на Л. Каравеловата печатница. Прѣзъ мѣсецъ Мартъ 1876 година отишѣлъ въ Болградъ за директоръ на тамошната гимназиална печатница и одѣ чуждо име е редактиралъ „*Български Гласъ*“. Прѣзъ 1880 година почнѣлъ да издава въ Търново в. „*Съединение*“, реобърнѣтъ по-късно на „*Свободенъ Печатъ*“ (гледай 1881 година), който печаталъ въ собственната си печатница. По настояемъ Тулешковъ е директоръ на Държавната Печатница. Той е съставилъ: *Разказъ за благоразумний Стоенчо*, прочитъ, Търново, 1880 год.; *Пъленъ писмовникъ*, Търново, 1883 година; *Исторически погледъ на отечеството и на нашитѣ длѣжности къмъ него*, Търново, 1880 година; *Госпоинка съ народни и любовни пѣсни*, Търново, 1880 година; *Распаданието на Турция*, трагедия въ 4 дѣйствия, въ прологъ, Търново, 1881 година; прѣведени: *Христофоръ Колумбъ*, прѣводъ отъ руски, Търново, 1883 година; *Покръщение, какъ е спасилъ живота на Петръ Великий единъ солдатинъ*, прѣводъ отъ руски, Търново, 1883 год.; *Исторически разказъ за Александра Великий*, (Македонски), съ прибавление, отъ Дрепера, Търново 1886 год.; подъ негова редакция: *Сиромашъ Тончо*, драма въ 5 дѣйствия, отъ Киростровъ (Бачо Киро), Търново, 1879 год.; *Приключенията на Дръновския мзгастиръ* прѣзъ 1876 година, отъ П. Т. Франговъ, Търново, 1880 година; *Приключенията на Дръвския мзгастиръ* прѣзъ 1876 година, трагедия въ 4 дѣйствия, отъ П. Т. Франговъ, Търново, 1885 година; *Тържеството при кръвната рѣка* (Канлъ дере) на 9 Юлий 1886 година, въ паметъ на Ст. Караджа, отъ П. Т. Франговъ, Търново, 1887 година.

„Сѣкиму е познато, че ние българите сме останале твърде много назадъ, както въ литературно така и въ политическо отношение отъ европейските народи. Тука въ Ромѣния преди нѣколко мѣсеца са издаваха нѣкой и други политически вѣстници, които показваха пѣтътъ на нашия прогресъ; но за зѣла честъ постигна ги нечаяна смъртъ така щото за сега нѣмаме ни единъ свободенъ органъ, който да изказва болките на нашия народъ и да можеме да си изразиме нашето

народно стремление. И така, ние са рѣшихме да предприемиме издаването на единъ политически листъ, чрезъ когото като въ свободна държава да можемъ свободно да изказваме нашето народно стремление къмъ политическия животъ за нашите отвѣдъ Дунава братия.

„Цѣльта на нашия вѣстникъ ще бѣде да брани интересите на бѣлгарския народъ и за това вѣстникътъ ни ще носи название „Бѣлгарски Гласъ“.

„Освѣтъ политическите статии „Бѣлгарски Гласъ“ ще помѣстятъ:

„1. Кореспонденция изъ Бѣлгария, Сърбия, Австрия, Босна, Далмация и пр.;

„2. „Бѣлгарски Гласъ“ не приема никакви критики върху частни работи и за частни личности;

„3. Въ него ще са помѣстятъ различни книжевни статии, както: повѣсти, описания, разсѣждения, пѣсни и др.

„Отъ наша страна ние ще са постараме колкото е възможно да доставиме на читателите си най-точни и най-вѣрни свѣдения за вървежа на общите бѣлгарски работи и са надѣваме, че ще бѣдемъ насърчени отъ нашата читающа публика съ приемането на вѣстникътъ ни“ (гледай бр. I, год. I).

77. Възраждане. — Тоя вѣстникъ е почналь да излиза въ Бранла прѣзъ мѣсець Юний, единъ пѣтъ въ седмицата, излѣзли сж повече отъ 30 броя, подъ редакцията на С. Миларовъ, Т. Пѣевъ и Ив. Драсовъ. Въ тоя вѣстникъ сж печатани статии и на французски языкъ.

Биографическия бѣлѣжки за Миларова се намиратъ при „Независимостъ“ (гледай 1880 година), а тия за Пѣева при „Периодическо Списание“ (гледай 1870 година).

Иванъ Драсовъ е родомъ отъ гр. Ловечъ. Той е свършилъ реална гимназия въ Писекъ, а послѣ въ Прага, Чехия. Неговия животъ отъ 1868 година до освобождението на Бѣлгария е билъ посвѣтенъ исклучително въ революционни движения, а отъ освобождението ни до днесъ — въ чиновничество. Крайно съжалявамъ задѣто неможахъ да имамъ колко-годѣ подробни свѣдения за животътъ и дѣлата на Драсова. Той е сътрудникъ —

чить въ Каравеловата „Свобода“ (гледай 1869 год.), „Независимост“ (гледай 1871 година), въ Ботевото „Знаме“ (гледай 1874 год.) и въ „Лѣтоструй“ (гледай 1869 год.) на Данова подъ псевдонимъ І. Е. До колкото можахъ да узнамъ Драсовъ е прѣвелъ и написалъ нѣкои нѣща, но тѣ още не сж издадени. По настоящемъ Драсовъ е Варненски Окр. Управитель.

Ето програмата на „Възраждане“:

„Прасна най-сетнѣ подъ влиянието на магическото слово: „Свобода или смъртъ!“ и послѣдний желѣзень обрѣчъ, който стѣгаше силната снага на поробений български народъ, — и той ето скочи на млади, здрави крака, както нѣкога подъ лъвовото знаме на Петра и Асеня, за да съсипе своитѣ угнѣтатели, и отъ тоя черенъ, подземень свѣтъ, на който бѣше заприличало нашето отечество, да създаде новъ свѣтъ, чуденъ свѣтъ, на чийто оризонтъ да възлѣзе сжщо така златното слънце на свободата и на благоденствието, както то възлиза и озарява съ своитѣ зари толкова други земи, толкова други народи!

„Едно чудесно, непознато до сега въодушевление, една отъ толкова вѣкове на самъ невиджана и нечувана храбрость и подвижничество, ето че е обзело жаший толкова потѣпканъ, толкова презрѣнъ народъ. Старата наша мълчалива планина тръси се и бучи, изъ грѣдитъ ѝ блокатъ огньове и пламъци, — не изъ нейнитѣ грѣди, но изъ грѣдитъ на храбритѣ български пълкове, които тя крие въ своитѣ пространни пазви.

„Както се расклащатъ далгитѣ подъ силата на една буря, която се зароди и избухне верѣдъ едно широко море, и като се бутатъ една отъ друга, съобщаватъ движението до крайнитѣ граници на морето, — така сжщо и великото прѣдприятие, което гърмнѣ отъ Балкантъ, съобщава своето електрическо дѣйствие на около къмъ югъ и къмъ сѣверъ, къмъ истокъ и къмъ западъ, — повредъ кѣдѣто се е растлалъ многочисленний българский народъ. Това електрическо дѣйствие минава хладний Дунавъ и обузима малко по малко, та вѣвлича въ магическиятъ кръгъ на великото това българско движение и ония български стихии, които волно или неволно сж се прѣснѣжили отъ самъ по Руссия и Австрия, а най-паче по Румѣния.

„Верѣдъ тие обстоятелства вѣставатъ се днесъ за българската емиграция извънъ нашето отечество, а особено за ая въ Румъния нови и голѣми длѣжности. Румъния, отистина, както и Руссия, били сѣ открай прибѣжище на българскитѣ бѣжанци и на всички оние, на които е било несносно да живѣятъ подъ тежината на робството и въ неговата тъмота, а че изъ тие земи произлѣзохъ първитѣ побуждения къмъ нашето възраждане. Въ тие земи могли сѣ нашитѣ емигранте да се запознажтъ съ прѣимуществата на свободата, както и съ значението и съ минѣлото на българский народъ, и изъ тѣхъ се появихъ първитѣ потоци къмъ душевно — умственото и къмъ политическото прѣпораждане на българский народъ. Изъ Руссия произлѣзе научно — школското движение, а изъ Румъния въстаническото. Въ едната се появи Василий Априловъ, а въ другата Георгий Раковски.

„Самитѣ тие обстоятелства достаточни сѣ за да покажѣтъ какво е било сѣдено да бѣде значението и влиянието на българската емиграция върху нашия народъ. При всичко това — за всички насъ ясно е, че сѣ самото това не се свършвахъ тие длѣжности, които нашата емиграция по самото си положение трѣбва да носи. Освѣнъ това познато е на всички ни — какъ пѣкон отъ оние, които бѣхъ стѣпили на чело на тази емиграция, злѣ отговорихъ на оние очаквания, които се полагахъ отсрѣща върху тѣхъ по дѣлото на българското освобождение, — и знайно ни е сѣщо така до какво раслабление на вързкитѣ, които свързватъ и двата брѣга на Дунавъ, трѣбваше да дойдемъ отъ послѣ.

„Но времена надойдохъ извънредни, и обстоятелства та — кива, щото расклатихъ още веднѣжъ до коренъ стеблото на българската емиграция. Всинца ние сѣ трескаво нетърпени очакваме и гледаме върху развитието на исполнската борба, която сѣ прѣдприели нашитѣ братия отъ срѣща на всички ни надиматъ се гърдитѣ и ние осѣщаме че е дошло време да поправимъ погрѣшкитѣ, които сме направили по до сегашното развитие на въстаническото дѣло, както и да земемъ отгорѣ си извънреднитѣ оние длѣжности, които ни налагатъ днешнитѣ извънредни обстоятелства.

„Българското въстание, колкото голѣмо и силно и да е то за сега още се ограничава въ вѣтрѣшнитѣ прѣдѣли на балканский полуостровъ, и никому не е прѣдопредѣлено да под-

държа тайни и непосредствени свързки, както и размѣнения на мисли съ това въстание, толкова колкото на българската емиграция. Споредъ това обстоятелство отваря се, по нашето мнѣние, за българската емиграция *двойна работа*: 1. Материалното поддържане на въстанието, и 2, моралното му поддържане.

„Материалната поддръжка състои се първо: въ прибирането на всичкитѣ помощи, които може да даде цѣлата наша емиграция било въ пари, било въ хора и, прѣпращането на тие помощи отвъдъ Дунава, — и второ въ прибирането и прѣпращането на всички такива помощи които ще ни изпраща съчувствието на Европейскитѣ, а особено на словѣнскитѣ народи.

„Моралната поддръжка, която очаква отъ своитѣ отсамшни братя нашето въстание състои се едно: въ застъпването на нашитѣ интереси прѣдъ европейскитѣ власти и народи, въ запазването на явното мнѣние въ Европа съ нашитѣ разположения, съ нашитѣ стремления и намѣрения; тука влиза особено варденето и закрѣпяването на оня съюзъ, който ни върже съ нашитѣ братя, Сърбитѣ, и който е единственното условие за постигане на нашето прѣдприятие и за превладѣването словенский елементъ върху балканскитѣ полуостровъ. Друго изисква се отъ насъ, щото за сега, догдѣто отвъдъ у насъ немогатъ още да се отворятъ печатници и явни органи, да бдимъ ние върху оние условия, които има да дадатъ на нашето движение крѣпка вътрѣшна организация, безъ което успѣхъ въ това исполинско прѣдприятие не може нито да се помисли; ние трѣбва да залѣгаме, щето да се приематъ за основание въ цѣлото наше движение оние начала на междуособната ни правда, на междуособната ни искренность братолюбие, съ една дума оние начала на добродѣтелята и на чистохарактерността, които има да прѣсушатъ изпомежду ни всички неправди и своекористия и всички раззорителни раздори, че да вединжатъ народътъ ни и да направятъ отъ него едно крѣпко, компактно тѣло, страшно за нашитѣ неприятели и кадрѣно да въздигне голѣма и силна държава при вратата на истокъ, та да привлече съ това уважението на народитѣ и властитѣ въ Европа.

„Такъвъ е днесъ задатъкътъ на българската емиграция и листътъ „Възраждане“, който читателитѣ ни държатъ въ рѣцѣтъ си, е органъ на тая емиграция.

„Въ опредѣлението задатъкътъ на българската емиграция съдържава се прочее до негдѣ и общото опредѣление на нашия програмъ. Прѣди всичко ние ще приносяме на своитѣ читатели вѣрни свѣденія и точни оцѣненія върху движението на въстанията на балканския полуостровъ, а особено върху българското въстание, и патриотизмътъ ни нѣма да ни увлече до тамъ, щото да нащърбяваме голата истина въ полза на едниѣ или вреда на другитѣ отъ борящитѣ се страни. Всѣко преувеличение недостойно е за Българския народъ, който съ отворени гръди станалъ е да се бие, готовъ да жертвува животътъ и на послѣдното си домочадие за спасението на честта си и за извоюването на свободата си, и увѣренъ, че неговия интересъ, който е интересъ на човѣчеството и на прогресътъ, трѣбва да излѣзе побѣдителъ изъ тая кървава борба съ азиатския развратъ и съ азиатското диво насилничество.

„Освѣтъ това ние ще слѣдваме съ бодро око групирането на разнитѣ европейски сили въ отношение на источния въпросъ, и ще бѣлежимъ всичкитѣ стѣпки, които тѣ прѣдприематъ по тая работа. При това нѣма да испущаме да бѣлежимъ въ политическия си преглѣдъ всичкитѣ по-важни политически случаи по свѣтътъ, ако сж отъ общъ интересъ.

„Една отъ главнитѣ ни грижи ще бѣде, да съобщаваме статии, чрезъ които да се запознае европейското явно мнѣние съ нашитѣ расположения и интереси; такива статии ще се обнародватъ ведно съ френския си прѣводъ, тако щото да бѣдѣтъ достъпни на европейскитѣ четци.

„Върху всичко ние ще разправяме за дневната ситуация и ще излагаме своитѣ мисли и свѣти по дневната наша политика, безъ да прѣстанама да поддържаме бодростта, енергията и въодушевлението които сж необходимиятъ лостъ за поддржката на въстанието и за искарването му на край.

„При това ще пазимъ распространението и закорепенето на оние начала на междусобната ни правда и чистохарактерностъ които, както казахме по-горѣ, сж такова едно условие за организацията на въстанието и на народътъ въобще, щото безъ него, то не ще може да има пълень успѣхъ, нито народътъ трайно и плодно бѣдѣще.

„Послѣ ние ще работимъ за прѣмахването на всѣки неспоразумѣния съ Сърбия и Черна гора, и ще се трудимъ щото нашето съюзничество съ тие братски земи да си остане

оздравено върху междуособното ни спогождение и съгласие, както и трайно за вѣчни времена.

„Такъвъ е програмътъ на листътъ „Възраждане“, и ние ще слѣдуваме по пътятъ на неговото изпълнение съ прѣданостъ и жертвувание, и не ще жалимъ трудъ нето сръдства, щото листътъ ни да отговори на призванието, което му намѣняваме“ (гл. брой I, статията „Наший програмъ“).

78. *Зорница, седмиченъ вѣстникъ.* — Почналъ е да излиза въ Цариградъ въ началото на годината, единъ пътъ въ седмицата, продължава да излиза и днесъ, подъ редакцията на *Т. Л. Байнгтонъ и Р. Томсънъ*. Тоя вѣстникъ билъ основанъ отъ *Байнгтона* и той го е редактиралъ до 1884 година, а отъ тогава насамъ продължава да излиза подъ редакцията на *Р. Томсъна*. Трѣбва да спомена тукъ, че въ миналитѣ години като български помощници въ редакцията на „Зорница“ сж били: *А. Цановъ, Ил. Йовчевъ, Ив. Киранджуловъ и П. Димитровъ*, а сегашнитѣ сж: *Л. И. Касжровъ и Хр. Велевъ*.

Докторъ (на богословието) *Т. Л. Байнгтонъ* (*T. L. Byington*) е родомъ отъ Америка и тамъ е училъ обикновеннитѣ на единъ университетски курсъ прѣдмети. Училъ е и богословието, а така сжщо и правото. Прѣди да стане редакторъ на в. „Зорница“, *Д-ръ Байнгтонъ* е билъ мисионеринъ въ Южна България. Главнитѣ му съчинения на български сж: *Доказателства за християнството и Ръководство на Вѣхтия и Новия Заветъ*. Той е умрѣлъ въ Америка прѣзъ 1888 год. слѣдъ тригодишно болѣдувание.

Робертъ Томсънъ (*Robert Thomson*) е родомъ отъ Цариградъ, а е Британски поданикъ. Той е училъ училищнитѣ и университетскитѣ прѣдмети въ гр. Единбургъ, Шотландия, а богословскитѣ прѣдмети въ гр. Нью-Йоркъ, Америка. Прѣди 1885 година той е билъ мисионеринъ въ Южна България. Прѣвелъ е на български нѣколко свѣщенни пѣсни. Отъ 1872 до 1878 година той е билъ касиеринъ и библиотекаръ въ Робертъ Коллежъ, въ Цариградъ. По настоящемъ е редакторъ на „Зорница“.

Биографическитѣ бѣлѣжки за *А. Цановъ* се намиратъ при „*Домашенъ Приятели*“ (гледай 1889 година), а за *Иовчевъ* при „*Родолубецъ*“ (гледай 1888 година).

Иванъ Каранджуловъ е родомъ отъ Битоля и свърш курса на наукитѣ въ 1879 г. въ Робертъ Коллежъ, Цариградъ. Слѣдъ това той е училъ и въ Aix, Франция, гдѣто е получилъ дипломъ по правото. Той билъ учителъ, съдия и пр., а е Прокуроръ въ Соф. Апел. Сѣдъ. Заедно съ Л. Касжъ той е прѣвелъ: *Венецианскій Търговецъ* и *Царъ Л* съкратени и наредени на повѣсти, Шекспирови драми, Цариградъ, 1882 година.

Петръ Димитровъ е родомъ отъ Жеравна и свърш курса на наукитѣ си въ Робертъ Коллежъ, Цариградъ, пр 1872 г. Той е билъ частенъ секретаръ на двамата управит на бившата Источна Румелия, Пловдивски Окр. Управит а сѣщо е занимавалъ и много други административни длѣжно По настоящемъ е Български Агентъ въ Цариградъ. Той прѣвелъ: *Уроци отъ клание* отъ Гладстона, Тулча, 187

Лука Касжровъ е родомъ отъ Копривщица. Той свърш курса на наукитѣ си въ Робертъ Коллежъ, Цариградъ, пр 1877 год. Веднага слѣдъ това билъ условенъ отъ редакци на „*Зорница*“. Заедно съ Ивана Каранджуловъ той е прѣвелъ *Венецианскій търговецъ* и *Царъ Лиръ*, съкратени и наред на повѣсти, Шекспирови драми, Цариградъ, 1882 г.

Христо Велевъ е родомъ отъ Карлово. Той свърш курса на наукитѣ си въ Робертъ Коллежъ, Цариградъ, пр 1881 год. и тутакси слѣдъ това се условилъ отъ редакци на „*Зорница*“.

Ето съ какво желание се издава „*Зорница*“:

„Седмична-та „*Зорница*“ ще продължава да бѣде ед домашенъ листъ и да обнародва такыва свѣденія които

бждатъ поучителны и интересны за всички-тъ членове на едно семейство.

„Понеже „Зорница“ желае да съдѣйствува, до колкото може, въ всёко нѣщо, което има за цѣль благосъстояние-то на Българскый-тъ народъ, нейни-тъ стѣлпове ще бждатъ отворени за всички които сж въ положеніе да разискватъ въ гра-ницы-тъ, които ѝ се налагатъ отъ обстоятелства-та, важны-тъ въпросы по вещественный-тъ, умственый-тъ и нравственый-тъ му напрѣдъкъ“ (гледай брой 45-й отъ 1878 г.).

79. Нова България, *вѣстникъ политически и книжовени* (тъй е било заглавието на първия брой, а подирѣ отъ 2-й до 53-й: *вѣстникъ за политика и народно свѣстяване*, а отъ 53-й нататъкъ: *вѣстникъ за политика и народно окопняване*). — Почнжль да излазя прѣзъ мѣсець Май въ Гюргево, два лѣти въ седмицата, излѣзли сж 75 броя, подъ редакцията на *Христо Ботйовъ, Р. И. Блъсковъ и Стефанъ Стамболовъ*. Ботевъ е редактиралъ само първия брой, подирѣ Блъсковъ до 53-й (при сътрудничеството на мнозина българи емигранти), а близо 6 мѣсеци, т. е. отъ 53-я до 75-я броеве — Стамболовъ.

Биографическитѣ бѣлѣжки за *Ботйовъ* се намиратъ при „*Знаме*“ (гледай 1874 година), а тия за *Р. И. Блъсковъ* при „*Училище*“ (гледай 1871 година).

Стефанъ Стамболовъ е роденъ въ Търново на 1853 г. (Бащата на Стамболовъ билъ родомъ отъ Цариградъ). Първоначално се е училъ въ родното си мѣсто, а въ 1870 година отишль въ Одесса и постѣпилъ въ тамошната семинария; но той скоро напустнжль Одесса и станжль членъ на тайния революционенъ комитетъ въ Румѣния за освобождението на България, слѣдъ което минжль въ България и подкачилъ своята бунтовническа дѣятелность (1873—1875 година), като е обикаляль селата и проповѣдвалъ свободата. На 28 Септемврий 1875 година въ Стара-Загора дигнжль знамето на въстанието, но то било скоро потушено и той билъ принуденъ да се отдалечи въ Румѣния, гдѣто е сътрудничилъ въ Ботйовото „*Знаме*“ (гледай 1874 година) и подирѣ редактиралъ извѣстно врѣме „*Нова България*“ (гледай по-горѣ). Прѣзъ 1876 година той

минялъ Дунава и подкачилъ въ Търново своята проповѣдь, но вслѣдствие несполуката на прогласеното тамъ въстание, билъ принуденъ да се върне назадъ въ Румъния. Стамболовъ е дошълъ въ България прѣзъ врѣмето на Русско-Турската война и е взелъ участие въ въстанието за освобождението на Македония, извѣстно подъ името *Кресненско въстание*. Той е билъ депутатъ въ Учредителното Народно Събрание въ Търново прѣзъ 1879 година. Той се отличава съ своя ораторски талантъ. Билъ е до 19 Юлий 1879 година подначалникъ при Министерството на Вътрѣшнитѣ Дѣла. Прѣзъ 1884 година той биле избранъ за прѣдсѣдател на Народното Събрание, а прѣзъ 1885 година взелъ участие като простъ волентиръ въ Сърбско-Българската война. Слѣдъ насилственното детронпране на Батембергъ (1886 година) Стамболовъ, заедно съ Генерала Муткуровъ, устроилъ контра-прѣврата и повърналъ назадъ Княза Батемберга. Обаче слѣдъ доброволното заминаване на тоя послѣдния. Стамболовъ станалъ регентъ, а слѣдъ дохожданието на Княза Фердинанда — прѣдсѣдател на Министерския Съвѣтъ и Министръ на Вътрѣшнитѣ Дѣла. Той е сътрудничилъ въ „*Сръдецъ*“ (гледай 1884 година) „*Свѣтлина*“ (гледай 1882 г.), *Търновска „Институция“* (гледай 1884 г.), „*Свобода*“ (гледай 1886 година) и др. Нѣколко негови стихотворения сж издадени на особена брошура (заедно съ нѣколко стихотворения отъ Хр. Ботйовъ) подъ заглавие: *Пѣсни и Стихотворения*, Пловдивъ, 1880 год., която брошура е вече библиографическа рѣдкость, а другитѣ му стихове сж прѣснати по вѣстниците. Той е прѣвелъ *За паритѣ*, Цариградъ, 1874 г.; *Турскитѣ зѣбръства въ България* отъ Е. Д. Маггаханъ, София, 1880 година. По настоящемъ Стамболовъ е Министръ на Вътрѣшнитѣ Дѣла и Предсѣдател на Министерския Съвѣтъ. Въ нашата журналистика Стамболовъ е работилъ повече подъ псевдонима „*Чавдаръ*“.

„Нашата емиграционна журналистика онѣме. (Това е прѣстѣпление на днешните обстоятелства, когато народътъ ни събира сичките свои сили за да излѣзе на отчаяни борби срѣщу своите петивековни притѣснители). Освѣнъ физическата сила народътъ трѣба да излѣзе и съ своето морално оръжие. (Журналистиката е едно отъ първитѣ срѣдства за революцията).

Побудени отъ тоя принципъ, ние, нѣколко души емигранти, които вчера сме са откъснале отъ тѣлото на народътъ и които познаваме както неговите интереси, така и неговото положение, са рѣшихме да учрѣдимъ настоящиятъ седмиченъ вѣстникъ и съ това да изпълнемъ една отъ първите свои обязанности къмъ своето отечество. Ние вѣрваме, че нашата емиграционна публика и въ тоя случай ще покаже свойятъ патриотизмъ, когато дѣлото е да са разяспатъ силите, положението и интересите на тоя народъ и да му са прѣдстави сичкото това предъ очите. Вѣстникътъ е потребенъ за народътъ, но народътъ въ настоящето време е не въ сѣстояние да поддържа свойятъ гласъ. Това трѣбва да направи емиграцията.

„Когато е така, то елате, братия, да помогнете и въ това отношение на народътъ си. Той нѣма да забрави нито тогава, който умира, нито оногава, който му помага.

„Поддържанieto на единъ истинно революционенъ и народенъ листъ е само по себе си голѣма помощ“ (гл. брой I, 1876 год., 5 Май).

80. *Стара-Планина, вѣстникъ за политика и за книжнина.* (До брой 3 е излизалъ подъ горнето заглавие, но отъ брой 3 до 67: *Стара-Планина*, *Stara Planina* (*L'Hémus*), а отъ брой 68 нататкъ — само *Стара-Планина*). — Почнѣлъ е да излиза прѣзъ мѣсець Августъ въ Букурещъ, два пѣти въ седмицата, излѣзли сж 78 броя, подъ редакцията на *С. С. Бобчевъ*. До 67 брой подписвалъ се за редакторъ *Бѣжанъ*, а отъ 68 до 78 — *С. Бобчевъ*, но *Бѣжанъ* е псевдонимъ на *Бобчева*. Въ в. „*Стара-Планина*“ сж помѣствани статии и на французски языкъ.

Биографическитѣ бѣлѣжки за *Бобчевъ* се намиратъ при „*Марица*“ (гледай 1878 година).

„Журналистиката е едно отъ най-силнитѣ срѣдства, чрезъ което може да са работи за умствено, за национално и за политическо събуждане на единъ народъ. Отъ журналистиката много зависи направлението, което зематъ народнитѣ стремления и движения въ извѣстни минути. Но въ животътъ на народитѣ биватъ такива моменти, когато обществото подъ напора на най-возмущающитѣ события пробужда са отъ засто-

ялостта си и поченва да са движи. Но на кждѣ да са върви? Кои пѣтица сѣ най прави и най прѣки? Какъ трѣбва да са върви изъ тѣзи пѣтица? Това сѣ въпроси, които само журналистиката може да разгледа отъ всички страни, само тя може да поясни, да преговори и да извади отъ тѣхъ едно заключение, таквото трѣбва. Въ такива именно моменти журналистиката е необходимостъ, вѣстникъ е по-потребенъ отъ каталонскиятъ хлѣбъ, газетната статья е по-нуждна отъ всичко друго. Разбира се, ний тукъ говоримъ за журналистиката въ нейното дѣйствително значение, а не такава каквато тя ни са представя повечето пѣти.

„Въ момента на едно извънредно движение са намѣрва въ днешно време и Българскиятъ народъ. А за това и Азиатскиятъ деспотъ не са забави да му отнеме необходимата свѣтлина, която поне мѣждѣше въ Цариградъ. Онѣмѣхъ въ Стамболъ Българскитъ вѣстници. Едно „Источно Време“ продължава да издава присипнѣли гласове изъ гърло, надъ което тежи страшната рѣба на турската полицейска цензура.

„Колкото за българската емиграция, тѣзи емиграция, която всякога е била въ положение да диши изъ свободни гърди и всякога е усѣщала въ тѣзи гърди да бие българско сърце, тя е по-честита. Тя има два — три вѣстника, отъ които всѣки изпълнява посланието си както го разбира. Между това Букурещъ, центрътъ на тѣзи емиграция, отдавна е престанѣлъ да прѣска онѣзи животворящи и спасоносни идеи, които даватъ сила, душа и снажностъ. Това, ний мислѣхми, не трѣбаше да са продължава йоще дълго време. И ето ний рѣшихми и поченвами днесъ издаването на „*Стара-Планина*“.

* * *

„*Стара-Планина*“ са евява предъ публиката въ особито извънредни обстоятелства. Въ това време по всичкитъ комахай направления на Старо-Планинскиятъ полуостровъ круповскитъ топове са разлѣгати, шесепото и шнайдеркитъ ехтѣтъ, а ятаганитъ и ножоветъ са кръстосватъ и звѣнтѣтъ. Отъ една страна е кръстѣтъ, свѣтлината, напѣдѣкътъ, младото и новорастащото, съ една речъ бъдущето; отъ друга страна полумѣсецѣтъ, мрачината, назадѣкътъ, прѣстарѣлото и изгнилото, съ една речъ отживѣлото минѣло. Отъ една страна са сразяватъ Сърбитъ, Черногорцитъ, Българитъ, Бошнацитъ, и Херцеговинцитъ —

всички южнославянски племена пълни съ снажна сила и съ велики задатъци за свѣтливо бѣдѣще; отъ друга страна сѣ разредени азиатскитѣ полчища, всѣкакви башибозушки ѳрди, дивитѣ кюрдовци, звѣрскитѣ черкези, крѣвопийнитѣ арнаути и всички грабителски и хайдушки турски племена, на които е вече ударилъ послѣднитѣ часъ и които, именно за това, биятъ сѣ отчаянно „борба на животъ или смъртъ“. Кой ще побѣди? Кой ще падне? Какъвъ ще бѣде резултата отъ тѣзи неравни сѣбъсквания между ислямътъ и славянството? — Този въпросъ дълбоко расклаща днесъ сѣществата на славянскитѣ народности. — А каква полза, каква облага ще излѣзе за българскитѣ народъ частно отъ тѣзи общеславянска война противъ азиатскитѣ варваринъ? — Този въпросъ силно волнува най-чувствителнитѣ струни на всѣки Български патриотинъ.

* * *

„На Българската емиграция, която има прѣимуществата да бѣде по-свободна въ своята политическа дѣятелность, лѣжи тѣжката обязанность да извлѣче по-вече или помалко полза за народа отъ днешнитѣ обстоятелства, отъ днешното положение на работитѣ. Намъ е особито приятно като глѣдаме въ тѣзи емиграция извънредна нѣкаква распалена ревность да приложи и послѣдната си лепта за изпълнението на великата българска идея: умственното, общественно и политическо въздигане на българското отечество. Така, въ появляването си ний не можемъ да не поздравимъ тѣзи снажна емиграция и да ѣ пожелаемъ блѣскави успѣхи и сполуки.

„Колкото за насъ, ний ще сѣ опитаемъ да бѣдемъ точно и вѣрно изражение на нейнитѣ стремления, искания и дѣйствия. Далечъ отъ всякакви лични и частни разглѣдания ний ще слѣдвами неизмѣнно начертаната си програма; „Да хвърлями, свѣтлина въ темнитѣ и мрачни жгълчета дѣто сѣ криятъ нашитѣ собствени слабости, погрѣшки и заблуждения; да представями, на българската публика всички хубави и достойни за подражане явления въ живота на Европейскитѣ и просвѣтѣнни държави; да излагами предъ образованния свѣтъ истиннитѣ интереси и требования на нашия народъ, безъ удовлетворението на които, Балканскитѣ полуостровъ никога не ще сѣ намѣри въ равновѣсие и въ тишина — това ще сѣ состави

главната ни грижа въ списването на „Стара Планина“. Ний призоваваме на помощ всички онѣзи, които сподѣлятъ нашитѣ начала (гледай брой I).

81. Цариградъ. — Тоя вѣстникъ почнѣлъ да излиза въ Цариградъ, подъ редакцията на *Вениаминъ Мачуковски*.

Биографическитѣ бѣлѣжки за *В. Мачуковски* се намиратъ при „*Источно Време*“ (гледай 1874 година).

Вѣстникъ „*Цариградъ*“ не съмъ видѣлъ.

1877 година.

82. Българинъ. — Почнѣлъ да излиза първо въ Букурещъ прѣзъ Октомврий въ Гюргево, а подиръ въ Руссе, два пѣти въ седмицата, излизалъ е до 1884 год. брой 30, подъ редакцията на *Д. К. Поповъ* първитѣ двѣ години, а останѣлитѣ подъ редакцията на *Д. Ц. Коцовъ*.

Биографически бѣлѣжки за *Д. Ц. Коцовъ* се намиратъ при „*Вѣнецъ*“ (гледай 1884 година).

Димитръ К. Поповъ е роденъ въ Калоферъ на 10 Юния 1855 година, отъ гдѣто, въ 1871 година, слѣдъ свършването на петокласното Калоферско училище, постѣпилъ и подиръ година свършилъ въ тѣй називаемата тогава Пловдивска семинария. По настояването на по-голѣмия му братъ, който го тѣкмѣлъ за търговецъ, той отишѣлъ да учи Английския языкъ въ Американското въ Цариградъ мисионерско училище, Робертъ Коллежъ, отъ гдѣто подиръ година и половина, вслѣдствие на борбата, която бѣ отворилъ на американскитѣ протестански мисионери, той билъ оклѣветенъ и изключенъ. Подиръ туй постѣпилъ въ Цариградския Лицей и въ 1876 г. свършилъ по първий разрядъ, награденъ за оригинални трудове по математиката, обнародвани тогава въ „*Journal des Mathématiques*“, а послѣ съ добавление на по нови работи и въ „*English Mechanics*“. Подиръ първитѣ му литературни опитвания съ дописки и статии въ Цариградскитѣ вѣстници и съ прѣводни статии и стихове въ периодическото списание „*Читалище*“, *Д. К. Поповъ* дебютиралъ като сътрудникъ на в. в. „*Денъ*“ и „*Цариградъ*“, а по послѣ станѣлъ самостоятеленъ редакторъ на в. „*Сутрина*“, въ който се осмѣлилъ, ако и да е било

исадно положение въ Цариградъ, да обнародва (мѣсець Юлий 377 година) „Прокламацията на Императоръ Александра мѣтъ българитѣ“, които само подиръ това била прѣпечатана отъ всичкитѣ иностранны вѣстници въ турската столица. рѣдаденъ на военния сѣдъ, той е успѣлъ да избѣга въ Гърция гѣди още сѣдътъ да вземе каквото и да би било рѣшение. рѣзъ мѣсець Септемврий сѣщата година той пристигналъ . Букурещъ и, въ съдружие съ Хр. Г. Бъчваровъ, почналъ стникъ „*Българинъ*“. Повиканъ въ София на 1881 година, й съставлявалъ часть отъ редакцията на в. „*Независимостъ*“. ежду другото тамъ написалъ фейлетони, подъ псевдонимъ *равовъ*. Увлѣченъ въ политическитѣ борби, подиръ прѣврата 1881 година, той избѣгналъ въ Пловдивъ, гдѣто е про- лжавалъ да писва въ „*Независимостъ*“, която се прѣнесе мѣтъ, „*Народний Гласъ*“ и „*Наука*“. Въ послѣдното списание галъ прѣводни статии и прѣводни стихове. Въ 1883 година оповъ почналъ вѣстникъ „*Редъ*“, а въ 1886 година взелъ живо участие въ вѣстникъ „*Съединение*“. Въ Браила, подиръ пигриранието му, Д. Поповъ е сътрудничилъ въ в. „*Деветий августъ*“, а въ Турну-Северинъ, заедно съ Миларова, редак- ралъ и издавалъ в. „*19 Февруарий*“. Въ послѣднитѣ три дини той е кореспондиралъ на нѣколко френски и руски стници. Въ България е занимавалъ слѣдующитѣ държавни ужби: Библиотекаръ въ Софийската Библиотека, Секретаръ . Върховния Кассационенъ Сѣдъ, Началникъ на Сѣдебното гдѣление въ Министерството на Правосѣдието и Началникъ . Статистическото Бюро; а въ бившата Источна Румелия: ленъ въ Върховното Административно Сѣдилище, а по послѣ рокуроръ въ сѣщото сѣдилище и Началникъ на Канцелярията въ Дирекцията на Вжтрѣшнитѣ Дѣла.

„Колкото нужно толкова и интересно е да имаме днесъ динъ български листъ, който, ако не обширно, поне на кратко а приглѣдва течението на работитѣ въ днешната достозабѣ- ѣжителна епоха за всичкитѣ славяне и да бѣлѣжи хроно- огически важнитѣ фазы на войната, за главнѣй театръ на оято служи нашето отечество България. Нуждата, която ся сѣща за единъ български вѣстникъ, частнитѣ подканяния гъ прѣителитѣ ни, идеята, че слѣдъ врѣмѣ нашитѣ потомци

ще ни сждятъ и укоряватъ за немарливостъта, що показваме сега въ книжественостъта и вѣстникарството, станаха причина да рѣшимъ изданіето на новійтъ вѣстникъ *Българинъ*. Утрудени тѣломъ и духомъ отъ дългото пътуваніе, което направихме отъ Цариградъ до тука, намъ ни бѣше почти невъзможно да ся заловимъ отведнажъ на работа, ако не ся наемаше да ни спомогне за туй трудно дѣло, нашійтъ младежъ Г'. Ив. Кавалджіевъ. Българската читающа публика ни познава вече доста и не е нужно мислимъ да ѝ ся прѣпорѣчваме изново. Цѣльта, къмъ която сме ся стрѣмили до сега и която пакъ ще прислѣдваме е защищаваніето на народнитѣ ни интереси. Ний незнаемъ до колко ний сме сполучвали и до колко ще сполучимъ сега, нъ ний обичае да ся надѣемъ, че неще излѣземъ съвършено посрамени прѣдъ народа, комуто ний съвѣстно ся задължаваме да заслужимъ.

„Ний обичае да вѣрваме тѣй сжщо, че и народътъ отъ своя страна ще ся покаже по снисходителенъ отъ колкото други пѣтъ и своеволно ще ни подкрѣпи, щото безъ спѣхъ да можемъ да продължаваме прѣдприетото си дѣло.

„Ако листътъ ни намѣри доволно число *абонати*, ний сме готови да го издаваме и всѣкъ день съ едно твърдѣ малко уголѣмвяваніе на цѣната и увеличеніе на форматътъ“ (гледай брой 1, година I).

„Слѣдъ едно мѣсечно даже и повече мѣлчаніе отъ наша страна, ний днесъ се пакъ явяваме предъ публиката съ пълно създаване на нашето високо публичестическо призваніе, което ни задължава да работимъ за въ полза на възраждащото ни са скжпо отечество, въ всяко отношение. Ний изпълняваме този си дългъ повече отъ десѣтъ години. Но публичестическата деятельность, въ кое да е общество, бива всегда заобиколена съ всевъзможни пречки, препятствія, следствие отъ силните общественни напрежения, които, по некой пѣтъ, заставляватъ публицистътъ, нежелающъ, да ся подчинява временно на условията, разбира са, предизвикани отъ внезапното напреженіе на вътрѣшния общественъ и държавенъ строй.

„Такова напреженіе беше. То вѣсикваше подчиненіе временно, което ний и сторихме изъ предъ видъ за благо на

отечеството ни. Да, ний изпълнихме единъ отъ тези си дългове съ пълно съзнание на обязанността си по отношение къмъ скъпото ни отечество.

„Времето и обстоятелствата зискваха настоятелно жертви и остъпки.

„Ний това сторихме.

„Сега когато естественните условия при които можи да благоденствува едно общество, една държава, влизатъ въ нормалното са положение; сега, казваме, когато е настъпилъ важния моментъ при държавното ни устройство, ний мислимъ, че би било престъпление отъ наша страна да стоимъ съ кръстосани ръце.

„Урежданieto на една къща, на една община и държава, взисква всеобщото съдействие на всичкитъ членове отъ къщата, общината и държавата. Малко едно недоразумѣние влече следъ себя си зли послѣдствия, а особено когато това недоразумѣние са явява всредъ разгарътъ на страститъ, продуктъ на безтактността въ кръгътъ на работитъ за извършване. Ако, наистина, благоразумieto и чистия патриотизъ не висеха всекога надъ главите на солиднитъ личности, то, нема съмнение, че въ единъ прекрасенъ день щеше и обществото и человечеството да са намери въ единъ такъвъ безисходенъ хаосъ, който щеше да заличи и последните човечески чърти въ него. Но искрата на самосъхранението още пламти въ человечеството. Тя нема да допусни да са сведе человечеството до тази низка степенъ.

„Тази искра на самосъхранението, разбира са, че спазимъ насъ, въпреки многото старание на мнозина да я погасятъ.

„Безъ да влаза̀ме въ по нататашни разисквания за миналото ни положение, което е всекому известно, ний ще си вменимъ за дългъ да явимъ, че следъ въстановлението на конституцията и въведението на редътъ въ държавата ни, необходимо нужно да се запита̀ме що трѣ̀ба да правимъ за да спазимъ както външната наша самостоятелностъ така сжщо и вътрешната? — По нашето мнение, най доброто и първо средство за спазванието на нашата външна и вътрешна самостоятелностъ е нужно общето съгласие на всички, защото безъ това съгласие ний ще бждемъ винаги изложени на произволите на всевъзможни авантюристи, които, разбира са, винаги са ползуватъ отъ несъгласieto. Това е такава истина, която неиска никакво друго тълкувание. Намъ са чини, че всеки честенъ патриотъ ще се съгласи съ горното наше мнение.

„Слѣдователно, когато всички виждаме голѣмата полза за преуспеяние на сѣпното ни отечество отъ общото ни съгласие, то защо сж за Бога тези непреривни крамоли, разроди и ненависти? — Защо сж тези лични гонения? — Предъ видъ на това, ний ще почнемъ съ едно хладнокрѣвие осветлението на общественното мнение относително всичкитѣ въпроси външни и вътрешни безъ обаче да сме къмъ една или друга партия. На кратко, целта ни ще бѣде за общото старание да са въдвори мирътъ и редътъ въ отечеството ни и, второ да бѣдемъ верни тѣлкователи на истинските интереси на отечеството ни. Щели да сполучимъ въ целта си — това остава на бѣдѣщето да го каже“ (гледай брой 1, година III—1883).

83. Славянско Братство, *политическо-литературно списание*. — Почнѣло е да излиза въ Букурещъ (гдѣто сж излѣзли 5 книжки) прѣзъ мѣсецъ Октомврий, а подиръ продължило да излазя въ Руссе (гдѣто сж излѣзли още 10 книжки), неопрѣдѣлно въ какъвъ срокъ (15-тѣ книжки сж излѣзли въ продължение на повече отъ година врѣме — отъ Октомврий 1877 г. до Декемврий 1878 година, — при все, че отъ 4-та книжка нататѣкъ списанието си е опрѣдѣлило срокъ за излазание „3 пѣти въ мѣсеца“), подъ редакцията на *Р. И. Блзсковъ*. Биографическитѣ бѣлѣжки за *Р. Блзсковъ* се намиратъ при „Училище“ (гледай 1871 година).

Ето какво редактора е опрѣдѣлилъ да обема *Славянското Братство*.

„У просвѣщенитѣ народи са издаватъ много вѣстници и сѣзакви периодически списания, които са печататъ на десетини и стотини хиляди екземпляри. Вѣстниците и книжевността не кой да е народъ служатъ като едно оглѣдало, у което са видо до колко тоя народъ е напредналъ въ образованието си. Они народи, които нѣматъ книги и вѣстници, назоваватъ ги: необразовани, варвари, полудиви и дори съвсѣмъ диви. Отъ това умнитѣ хора познаватъ и сѣдятъ за достойнството на кой годѣ народъ.

„Ние българитѣ имаме колко да е своя книжевность, умиѣмъ да четемъ, да пишемъ и намиратъ се помѣжду ни изъ народа учени хора; но не знаемъ защо нашитѣ вѣстници не каросватъ — като недонослечета дѣца, раждатъ са и умиратъ. Че народа ни е бѣденъ и неволень, че ние сме биле притиснати отъ всѣкоя страна — душевно и тѣлесно, това са знае. Но у насъ има друго зло, което ни не дохожда отъ вънъ, а имаме го отъ само себе си: злото е, че ние нѣмаме още онова истинско любопитство за прочитание; слѣдователно малцина сж и оние, които познаватъ каква полза са добива отъ многото прочитание.

„Тадѣсь, въ свободна Ромѣния, има доволно българи, измѣжду които са намиратъ, храни боже, и доста богати хора; но колкото български вѣстници сж са поевиле до сега, еднакво както опашатитѣ звѣзди (комети), едвамъ се поевятъ на хоризонта, и видишъ, че слѣдъ нѣкое време са изгубиле и нѣма ги вече никакви на бѣль свѣтъ.

„Нека да речемъ, че сме имале единъ два рѣдовни листовѣ. Но споредъ обема имъ, каквито биватъ обикновенно нашитѣ вѣстници, тѣ не могатъ да смѣстятъ много дълги членове и такива, които да утолятъ жаждата на люботитния читателъ.

„За да се изравни тоя щърбелъ у нашето вѣстникарство, трѣбало би да имаме и такива журналы, които да излизатъ по-временно по на нѣколко печатни коли въ една свѣска — на книжки, дѣто освѣнъ политическитѣ дневни новини, да има още и друго за прочитане.

„Отъ захващанието на русско-турската война, колчимъ ми за паднеше да прочета кой-годѣ вѣстникъ, особенно руски или други отъ славянскитѣ листовѣ, се избирахъ и забѣлѣзвахъ по-отличнитѣ изъ съвременнитѣ събития на войната и д. т. Гжй преписахъ доста материялъ, съ желание да са напечата въ особни книжки. Но, като нѣмамъ срѣдство, не можахъ да са наема за работа, която се върши съ голѣмъ трудъ и съ много разности. Не е веднажъ и дважъ, дѣто ма е парнало отъ тая страна, а мжчотинитѣ, що прекарахъ съ издаването на вѣстника „Нова България“, надминуватъ сичко. Но трѣба да са работи; сѣденето е дадено за дармоѣдитѣ и за ония, които незнаятъ защо живѣе човѣкъ на свѣта. Хора, богати и отлични държавници, които биле еднакво и учени, смогнале сж да поработятъ и въ книжното поле, до дълбоката си старость.

„Сега, насърченъ отъ единъ родолюбивъ момакъ, българинъ, именно отъ Хр. Сарова изъ Ст.-Загора, който прие на себѣ си изданието на първата книжка, натоварихъ са съ тоя трудъ, кото са надѣвамъ, че ще зематъ участие и други родолюбци, за да са улесня и да слѣдвамъ по-нататакъ.

„Тѣй поченвамъ книжкитѣ си подъ названиее: *Славянски Братство*, което ще излазя за сега въ неопредѣлено време. А щомъ са намести първата книжка, и да са събератъ колкогодѣ подписници (абонати), ще са гуди подъ печать и втората.

„*Славянско Братство* ще обема: 1) въ началото на сѣкоя книжка у първитѣ страници ще са помѣстятъ нѣкои длъжки членове споредъ вървежа на войната и послѣ сключението на мира (дай Боже по-скоро!); 2) животоописани или биографически очерки на нѣкои знаменити хора, особено на нашитѣ народни дѣйци и труженици; 3) сѣкакви очертания и епизоти, които характеризиратъ посоката по течението на сегашната война и нѣйнитѣ фактори; 4) пѣстни и стихотворения за днешнитѣ случки въ България, както и описания върху станалитѣ работи отъ започенването на великата драма за освобождението на южнитѣ славяни; 5) сичко писано върху Славянството и за славянскитѣ интереси; 6) разни политически новини и най-нови извѣстия отъ бойното поле. А за сичко това нужно е да пишатъ и други изъ нашитѣ учени отвънъ. Зато моля сѣкига брата българина, комуто иде отръжкѣ, да понаписва нѣщичко интересно за народа ни и да го испраща на право до уредничеството въ Букурещъ.

„Най-сетнѣ, като нѣмаме на български нито единъ хумористически (смѣшенъ) листъ, мѣркаме да посвѣтимъ подирната страница на сѣкоя книжка *Хумору и сатири*, за забавление на читателитѣ. И ако се улеснимъ отъ къмъ разносикитѣ, притѣмѣваме още да са тури нѣщо и отъ *иллюстриция*, т. е. образитѣ на по-знаменити лица и народни юнаци“ (гледай книжка I, стр. 1—2 „Къмъ читателитѣ“).

84. Сутрина — Тоя вѣстникъ е почнѣлъ да излиза въ Цариградъ, три пѣти въ седмицата, на малъкъ форматъ, неизвѣстно колко броя сж излѣзли, подъ редакцията на *Д. К. Поповъ*.

Макаръ и обсадно положение въ Цариградъ, въ тоя вѣстникъ е обнародвана прокламацията на Императора Александра II къмъ българитѣ, която само подиръ това е била прѣпечатана и отъ всичкитѣ иностранны вѣстници въ турската столица.

Биографическитѣ бѣлѣжки за *Поповъ* се намиратъ при „*Българинъ*“ (гледай 1878 година). Самия вѣстникъ не съмъ видѣлъ.

85. *Сѣкидневний новинарь*. — Почнѣлъ е да излиза въ Букурещъ прѣзъ мѣсецъ Априлий, сѣки денъ, излѣзли сж повече отъ 20 броя (Д-ръ И. Д. Шишмановъ е видѣлъ № 20 — гледай „*Денница*“, година II, книжка 7 и 8, страница 359), подъ редакцията на *Павелъ С. Бобековъ*.

Павелъ С. Бобековъ е роденъ въ Панагюрище около 1845 година. Първоначално той се е училъ въ родното си мѣсто, подиръ въ Цариградския Лицей, а подиръ учителъ въ Копривщица. Прѣди обявяването Русско-Турската война, прѣминалъ въ Румѣния и тамъ издавалъ вѣстника си, като е работилъ за освобождението на България, т. е. билъ въстаникъ. Той билъ въ руската войска и заедно съ нея минѣлъ въ България. Въ Търново билъ назначенъ на нѣкаква длъжностъ и тамъ умрѣлъ. Нищо повече отъ това неznamъ за *Павелъ Бобековъ*.

Отъ цитиранитѣ по-долу нѣколко реда читателитѣ ще видѣтъ каква е била цѣльта на „*Сѣкидневний новинарь*“:

„Днешнитѣ обстоятелства изисквахъ, щото българскитѣ читатели въ Румѣния, които не знаятъ румѣнски да иматъ всѣкидневнитѣ новини и депеши. Намъ е драго като виждами, че тази нужда са запълни съ издаването на едно малко и всѣкидневно вѣстниче, което носи название: *Сѣкидневний* (сѣкидневенъ) *Новинарь*“ и пр. (гледай „*Стѣра-Планина*“ брой 63).

1878 година.

86. *Марица*. — *Maritza*. — Тоя вѣстникъ е почнѣлъ да излиза въ Пловдивъ прѣзъ мѣсецъ Юлий, два пѣти въ седмицата (една година е излизалъ и три пѣти въ седмицата — 1882/1883 г.),

излъзали сж седмъ годишни течения (744 броя), подъ редакцията на Г. Начовичъ, Ив. Ев. Гешовъ, Ф. Перецъ, Г. Груевъ, М. Маджаровъ и С. Бобчевъ. в. „Марица“ биде спрѣтъ на 6 Септемврий вслѣдствие тогавашнитѣ обстоятелства. Прѣзъ 1878 г. Бурмовъ, въ качеството си на Пловдивски Вице-Губернаторъ, повикалъ Ив. Ев. Гешовъ, Г. Начовичъ, Г. Беневъ, К. Стоиловъ и Д. В. Хранова и имъ съобщилъ желанието на тогавашното правителство за да се основе единъ български вѣстникъ въ Пловдивъ. Тутаки била распрѣдѣлена работата между помехтитѣ лица и първитѣ два броя отъ в. „Марица“ излъзали подъ тѣхна обща редакция, слѣдъ което Начовичъ взелъ редакцията на вѣстника върху си, а Ив. Ев. Гешовъ и Г. Беневъ сж му помагали. Обаче слѣдъ 5—6 мѣсеци (въ началото на мѣсець Декемврий 1878 год.) Начовичъ напустнѣлъ редакторството съвсѣмъ и цѣлия вѣстникъ е останѣлъ въ рѣцѣтъ на Гешовъ. Когато прѣзъ мѣсець Мартъ 1879 година Гешовъ е заминѣлъ съ комиссията за Европа да моли Европейскитѣ кабинети да не става разединението на двѣтъ Българи, на свое мѣсто оставилъ Ф. Перецъ по французската часть, а Г. Груевъ по българската, и чакъ прѣзъ Октомврий сжщата година, когато се върнѣлъ, взелъ отново редакцията на в. „Марица“ и я воделъ до началото на 1882 година, т. е. до деньтъ, когато биде повиканъ за Директоръ на Финанситѣ въ Пловдивъ. Още прѣзъ врѣмето на Гешовъ, М. Маджаровъ е помагалъ на първия въ редакцията на „Марица“, но когато Гешовъ станѣлъ Директоръ и напустнѣлъ съвсѣмъ вѣстника, Маджаровъ и Бобчевъ го замѣстили и карали до спиранieto му. И такъ Начовичъ редактиралъ „Марица“ 5—6 мѣсеци, подиръ Гешовъ самъ повече отъ три години и останѣлото Г. Груевъ, Ф. Перецъ, М. Маджаровъ и С. Бобчевъ. — Въ първитѣ четири годишнини помѣствани сж статии и на французски языкъ.

Григоръ Д. Начовичъ е роденъ въ Свищовъ на 22 Януари 1845 година. Първоначално се е училъ въ родното си мѣсто, подиръ въ Цариградското френско училище на Бебекъ, послѣ въ търговско училище въ Виена и висша школа въ Парижъ. Като се завърнѣлъ въ Свищовъ захванѣлъ търговия при баща си. Прѣзъ 1867 година зель участие въ народнитѣ движения (по четата на Хаджи Димитръ) и понеже били уловени нѣкои отъ

въстаницитѣ, той билъ принуденъ да се отдалечи и прѣзъ Гюргево спрѣлъ се въ Виена, гдѣто се е занимавалъ съ търговия. Въ врѣме на Русско-Турската война, той билъ съ руския генераленъ щабъ, слѣдъ когото война дошълъ въ Пловдивъ и подкачилъ да редактира в. „*Марица*“. Той билъ депутатъ въ Великото Народно Събрание въ Търново и Свищовъ (1879 и 1881 година), а сѣщо и въ всички почти други Обикновенни Народни Събрания. Той билъ Министръ на Финанситѣ въ първото българско министерство — отъ 5 Юлий до 22 Ноемврий 1879 година; отъ 24 Ноемврий 1879 година до 22 Мартъ 1880 година Министръ на Външнитѣ Дѣла и управляющий Министерството на Финанситѣ; отъ 31 Декемврий 1881 год. до 23 Юлий 1882 година Министръ на Вътрѣшнитѣ Дѣла и управляющий Министерството на Външнитѣ Дѣла; отъ Юлий 1882 година до 3 Мартъ 1883 година Министръ на Финанситѣ и управляющий Министерството на Общественнитѣ Сгради; отъ 7 Септемврий 1883 година до 31 Декемврий с. г. Министръ на Финанситѣ; отъ 16 Августъ 1886 година до 28 Юний 1887 година Министръ на Външнитѣ Дѣла; отъ 29 Юний 1887 година до 15 Декемврий 1888 година Министръ на Финанситѣ и отъ Мартъ мѣсець 1891 година е продължавалъ да управлява Министерството на Финанситѣ до 18 Ноемврий 1892 год. Освѣнъ туй, прѣзъ 1885—1886 год. той билъ дипломатически агентъ въ Букурещъ, гдѣто Симеонъ Киселовъ е стрѣлялъ върху му, безъ да сполучи, а прѣзъ 1890—1891 година такъвъ въ Виена. Като принадлежащъ по идеи къмъ тѣй нарѣчената консервативна партия, той не е отказвалъ своята компетентность на нѣколко либерални кабинети у насъ. Въ негово врѣме е сключенъ втория държавенъ заемъ отъ 142 милиона номинални. Сътрудничилъ е въ първитѣ двѣ годишнини на в. „*Българинъ*“, подиръ въ „*Марица*“ и много други вѣстници, които неможемъ да изброимъ. Начовичъ е написалъ: *Кратко и практично ръководство за правене вино*, София, 1883 година; *Тютюневата индустрия въ Българското Княжество*, София 1883 година.

Иванъ Евстратиевъ Гешовъ е роденъ въ гр. Пловдивъ на 1849 година. До 1864 година той се е училъ въ Пловдивскитѣ училища, а въ 1865 година заминалъ за Манчестеръ

(Англия) и се е училъ тамъ до 1868 година, гдѣто е свършилъ Owens College, сегашний Victoria University. Слѣдъ това подкачилъ търговия при баща си въ Манчестеръ, което се е продължило до 1872 години. Прѣзъ тази година той се е завърналъ въ Пловдивъ, кждѣто се е занимавалъ пакъ съ търговия. Въ 1876 година, когато ставахъ извѣстнитѣ всѣкому приключения въ България, той е давалъ свѣдения за тѣзи приключения на Скайлера, Беринга, Макъ-Гахана и по прѣдложението на първия билъ е кореспондентинъ на Лондонския „Times“. За тѣзи кореспонденции въ 1877 година той билъ арестуванъ въ Пловдивъ и осжденъ на смъртъ, но билъ испратенъ въ Цариградъ, отъ кждѣто билъ освободенъ подиръ св. Стефанския договоръ по силата на амнистията, искана отъ този договоръ. Прѣзъ мѣсець Априлий 1878 година билъ избранъ, въ негово отсъствие, за прѣдсѣдатель на Пловдивския Окр. Съвѣтъ и е подкачилъ редактиранieto на в. „*Марица*“, като е дошълъ въ Пловдивъ, а слѣдъ туй билъ назначенъ за прѣдсѣдатель на Пловдивския Губернски Съвѣтъ. Прѣзъ мѣсець Мартъ 1879 година ходи, като членъ въ комиссията, да моли Европейскитѣ кабинети за присъединението на двѣтъ Българии. Прѣзъ Юлий мѣсець той се е завърналъ въ Пловдивъ, а прѣзъ Октомврий пакъ е подкачилъ да редактира в. „*Марица*“. Въ неговото отсъствие „*Марица*“ е била оставена на Георги Груевъ по българската часть и на Ф. Перець по френската. Слѣдъ туй той билъ избранъ за Прѣдсѣдатель на Областното Събрание, а тѣй сжщо и за Прѣдсѣдатель на Постоянния Комитетъ. Въ началото на 1881 г. той билъ повиканъ за Директоръ на Финанситѣ. Прѣзъ мѣсець Ноемврий 1883 г. той биде повиканъ за Директоръ на Българската Н. Банка, а прѣзъ 1886 г. той бѣше и Министръ на Финанситѣ въ Каравеловия и подиръ въ Радославовия кабинети. Писвалъ е въ „*Читалище*“ (гледай 1870 г.), „*Лѣтоструй*“ (гледай 1869 г.), „*Периодическо Списание*“ (гледай 1870 год.), „*Св. Климентъ*“ (гледай 1888 година), „*Денница*“, „*Наука*“ (гледай 1881 година). Прѣвелъ е: *Деведесетъ и третя година* отъ В. Хюго, Пловдивъ, 1881 година. По настоящемъ Гешовъ се занимава съ банкирски работи и съ писателство.

Ф. Перевцовитѣ биографически бѣлѣжки се намиратъ при „*Законовѣдецъ*“ (гледай 1880 година).

Георги Груевъ, роденъ въ Копривщица на 12 Януарий 32 година, билъ получилъ първото си образование въ трисното училище въ родния си градъ, а довършилъ учението въ Пловдивското централно училище. Слѣдъ двѣгодишно ителствуване, въ 1854 год. отишълъ въ Цариградъ, гдѣто установилъ по търговия. При поражданieto на църковния просъ, той взелъ живо участие и писалъ по тоя въпросъ въ ни вѣстници, особено въ „*Македония*“ (гледай 1866 година) „*Дунавска зора*“ (гледай 1867 година), на която билъ до-зникъ. Като прѣдставитель на Пловдивската Епархия уча-увалъ въ Българский Съборъ, събранъ въ Цариградъ за-жданieto на Екзархията и, слѣдъ съставянieto на Екзар-жий Съвѣтъ, билъ избранъ за секретаръ на тоя съвѣтъ.

началото на Русско-Турската война, заедно съ блажено-ивший Антимъ I, първия Екзархъ, билъ пратенъ на зато-ие въ Ангора; слѣдъ свършването на войната се завърнжлъ Пловдивъ и прѣзъ окупацията служилъ като секретаръ при-ово Блаженство сегашний Екзархъ Носифъ I. Въ врѣмето-събиранieto на Европейската коммисия за урѣжданieto на-азованата отъ Берлинский Конгресъ Источна Румелия приелъ-акцията на в. „*Марица*“. Въ началото на устройството на-иената областъ билъ назначенъ за Прѣдсѣдатель на Вър-нното Сждилище (отдѣление углавно) и избранъ при това за-ѣдсѣдатель на Върховното Административно Сждилище, въ-то си качество билъ по право членъ на Областното Съ-ние, на което и билъ Прѣдсѣдатель прѣзъ 1882 и 1883 год.-ѣдъ съединението билъ утвърденъ за Прѣдсѣдатель на Плов-ский Апелативенъ Сждъ, на която длѣжностъ е и сега.

Стефанъ С. Бобчевъ е родомъ отъ Елена. Първоначално е училъ Елена, а послѣ е билъ учитель тамъ. Въ 1868-ина постѣпилъ въ гимназическото отдѣление на медицин-та школа въ Цариградъ. Училъ медицината до 1876 год.,-авало му още двѣ години да свърши, когато извѣстнитѣ-ѣслѣдвания по поводъ на тогавашнитѣ събития сж го при-дили да забѣгне въ Руссия. Постѣпилъ въ Московския уни-рситетъ и свършилъ юридическия факултетъ съ степень-идатъ на правата (1880 година). Бобчевъ е билъ Прѣд-датель на Пловдивския Окрѣженъ Сждъ (1880—1882 год.),

Членъ на Върховния Апелативенъ Сждъ въ Пловдивъ (1882 до 1884 година). Директоръ на Правосъдието въ бившата Источна Румелия (1884—1885 година, 6-й Септемврий). Като редакторъ до освобождението билъ е на слѣдующитѣ газети: „День“ (Цариградъ), *Стара-Планина* (Букурещъ); сътрудникъ е билъ на „Право“ и „Напрѣдъкъ“ до 1874 год., когато е основалъ „День“ (Въ туй врѣме е билъ все студентъ). Първия публицистически трудъ на Бобчева е отпечатанъ въ „Македонія“ (Цариградъ) отъ 1869 год. и говори относително очистванieto българския языкъ; а първия му книжовенъ печатанъ трудъ е: *Наводнението на Дунавъ*, 1871 год., Цариградъ. Въ сжщото врѣме, т. е. до освобождението, той е редактиралъ една година периодическо списание „Читалище“, 1874 година. Въ всичкото врѣме на издаването на туй списание, той е билъ единъ отъ постояннитѣ сътрудници. Послѣ освобождението е билъ сътрудникъ на в. „Марица“ отъ 1880 до 1882 година, а отпослѣ и редакторъ заедно съ Маджарова до края на живота ѝ. Билъ е и единъ отъ редакторитѣ на периодическото списание „Наука“ (гледай 1881 година), а понастоящемъ такъвъ на „Юридически Прѣгледъ“. Въ иностранната преса зималъ е участие въ рускитѣ журналы и газети: „Русскій Вѣстникъ“ (журналъ), „Литературное прибавленіе къ Русскому Міру“ (1878—1880 година) подъ редакцията на Черняева, сжщо и въ „Историч. Вѣстникъ“. Билъ е сжщо сътрудникъ въ „Московскія Вѣдомости“, „Варшавскій Дневникъ“, гдѣто сж помѣстени неговитѣ: *Писъма о Македоніи*, за които сърбитѣ дигнахъ толкозь врѣва противъ него. По главнитѣ книжовни трудове на Бобчева сж: *Плутување около свѣта*, прѣводъ, Цариградъ, 1873 година; *Ключътъ на науката* отъ Брюера, прѣводъ, Цариградъ, 1874 година; *Животътъ на Франклинъ* отъ Минъе, прѣводъ, Цариградъ, 1874 год.; „История на Османското Царство; История на руско-турската война“, Руссе, 1879 год.; *История на Българскій Народъ*, за учебникъ въ срѣд. училища по Д-ръ Пречека, Пловдивъ, 1881 година; *Краткъ учебникъ върху българската история*, трето издание, Пловдивъ, 1885 година; *Кратки разкази изъ българската история*, второ издание, Пловдивъ, 1885 година; *За събиранieto и изучаванieto на народнитѣ юридически обичаи*, Пловдивъ, 1883 година; *Жинзифовъ*, Пловдивъ, 1883 година. Готови за печатъ

тание: *Сборникъ на народнитѣ юридически обичаи; Юридически въпроси; За прѣстѣпленията и наказанията* отъ Ц. Бенвария, прѣводъ и *Съдоустройството и съдопроизводството въ европейскитѣ господарства*, съставено изъ лекциитѣ на професоритѣ на Московскій Университетъ по сѣщия прѣдметъ, изъ съчиненията на Бентама, Лабуле, Франквиль, Малишева и пр.

Михалъ Ив. Маджаровъ е роденъ въ Копривщица на 1852 година. Училъ се изпърво въ родното си мѣсто, послѣ е правилъ абаджилѣкъ година и половина въ Копривщица и Цариградъ. На 1869 година постѣпилъ въ Пловдивското българско училище и на 1871 год. свършилъ петия и послѣденъ класъ. Същата година още постѣпилъ въ Robert College (американската школа въ Цариградъ) и свършилъ на 1876 год. Отъ Май 1878 до Юлия 1879 билъ главенъ учителъ въ Т.-Пазарджикъ. Въ началото на румелийското управление билъ назначенъ за префектуренъ съвѣтникъ на Т.-Пазарджикския Съвѣтъ, но слѣдъ два мѣсеца си далъ оставката, защото префектурнитѣ съвѣтници нѣмало какво да работятъ. Слѣдъ това билъ избранъ за депутатъ и на 13 Октомврия 1879 година постѣпилъ въ редакцията на в. „*Марица*“ и продължавалъ непрѣкъснато да бѣде сътрудникъ на тоя вѣстникъ до 6 Септемврия 1885 година, когато „*Марица*“ прѣстанъ да излиза. Прѣзъ тия шестъ години (отъ 1879 до 1885 год.) той е билъ въ разни врѣмена Членъ на Постоянния Комитетъ, Членъ на Върховното Сѣдилище въ Пловдивъ, Главенъ Контролеръ на Финанситѣ и Директоръ на Финанситѣ. Отъ 6 Септемврий 1885 год. до 1 Априлий 1886 год. билъ заточенъ въ София и Елена. Отъ какъ се е завърналъ въ Пловдивъ до 10 Юлия вземалъ е участие при редактиранieto на в. „*Съединение*“, но отъ тая послѣдната дата заедно съ С. С. Бобчевъ захваналъ е издаването на в. „*Новини*“, който трая до 9 Августъ. Въ други вѣстници и списания е писалъ малко работи: въ вѣстникъ „*День*“ нѣколко стихотворения, каквото е *Ясно-свѣтла мѣсечинко*, съ подписъ М-овъ и двѣ-три критически статии въ списанието „*Наука*“ съ сѣщия подписъ. До колкото можахме да се научимъ, Маджаровъ има прѣведени и написани нѣкои нѣща, но още не сѣ дадени за печатъ. Той е сега, заедно съ Бобчева, редакторъ на „*Юридически Прѣгледъ*“.

Ето на късо каква е програмата на в. „Марица“.

„Ние нѣма да се простираме да говоримъ на дълго за програмата на вѣстника. Ние само ще забѣлѣжимъ, че в. „Марица“ както до днесъ така и за напредъ ще бѣде съвършено независимъ народенъ органъ и безъ никаква боязнь ще слѣдва да поддържа онѣзи чисто народни начала, които сж приети отъ всякой благоразуменъ патриотъ. Всякой напълно е съгласенъ, че онова, което трѣбва да се даде на народа то сж такива знания, такива истини, които го водѣтъ изъ пѣтя на истинскитѣ му интереси. А за постиганне на тази цѣль ние сме зели строги мѣрки. Ние пмаме вече условени за дълго време двама редактори съ отлични способности, отъ които единъ ще се занимава съ французскій отдѣлъ, а другий, снабденъ съ други още двама сътрудници, ще работи надъ българската частъ. Ние не можемъ да не поддържимъ и за напредъ французскій отдѣлъ, защото чрѣзъ този отдѣлъ ние поддържаеме прѣдъ чуждий свѣтъ законнитѣ права и стрѣмления на Българскій народъ, като въ същото време оборваме и несправеднитѣ кѣвети, които се трупатъ върху насъ отъ нашитѣ неприятели“ (гледай извѣстието отъ администрацията брой 9 отъ 1879 година).

1879 година.

87. Българскій Левъ, политически вѣстникъ за най-новитѣ и най-важнитѣ въпроси. — Почналъ е да излиза прѣзъ мѣсець Мартъ въ Търново, единъ пѣтъ въ седмицата, излизли сж 7 броя и една притурка, подъ редакцията на Св. Миларовъ.

Биографическитѣ бѣлѣжки за Миларовъ се намиратъ при „Независимостъ“ (гледай 1880 година).

„Вѣстникътъ „Български Левъ“ ще тълкува и защитава общитѣ интереси на Българскій народъ, ще прѣдставлява колебаніята и сжжденията на европейското явно мнѣние, което за разнитѣ вътрешни и външни български въпроси, ще извѣстява до положението на общитѣ работи отъ всичкитѣ крайща на нашето отечество, също и дневнитѣ телеграфически и други извѣстия и новини отъ всички страни, и ще отгледва новитѣ държавни и административни учреждения на българското Княжество съ искренность, прѣданность и тактъ, който се изисква

отъ насъ въ кръгътъ на другитѣ европейски народи и държави, между които влѣзваме вече и ние. Споредъ разнитѣ случаи които може да се представятъ въ слѣдуваніето на нашата программа, ние ще обнародваме статіи на русскій, френскій и турскій даже язици; тоя послѣднийтъ родъ статіи ще се отнасятъ главно къмъ вътрешното турско население изъ Българскитѣ мѣста“.

Малко по долу продължава:

„Като желаемъ да избѣгнемъ батакътъ, въ който сж западали сметкитѣ на толкозь български вѣстници, които сж се подвизавали най-доблестно за интереситѣ на нароцътъ, ние молимъ приятелитѣ, до които испращаме сегашнийтъ первій брой отъ *„българскій левъ“*, да не пріематъ никакъвъ абонаментъ, предъ да се заплати означената погоре цѣна“.

А още по долу:

„На конецъ молимъ нашитѣ читатели да погледатъ прѣзъ прѣстъе, ако въ вѣстникътъ ни се срѣщнатъ разни родове правописанія. Като познато въобще какъ стои тая работа у насъ, мислимъ, че ще ни извинятъ ако недаваме особена специална грижа въ това отношение“ (гледай брой 1).

88. *Вългароко Знаме, вѣстникъ за политически и книжевни новини.* — Почнѣлъ е да излиза прѣзъ мѣсець Февруарий въ Сливенъ, единъ пѣтъ въ седмицата, излѣзли сж 24 броя, подъ редакцията на *Д. П. Минковъ*.

Добри П. Минковъ е роденъ въ Сливенъ на 1856 год. Първоначалното си образование получилъ въ родното си мѣсто, а подиръ, въ 1876 г., свършилъ е курсътъ на Американскій Robert College въ Цариградъ съ степенъта бакалавръ (Bachelor of Arts). Слушалъ е лекции по физико-математическитѣ науки въ Одесскій университетъ. Редактиралъ е отъ 1876—1877 г. *з. „Источно Врѣме“* (гледай 1874 г.). Отъ 1877—1878 г. билъ е Главенъ Секретаръ на Българската Екзархия. Въ 1880 г. достигналъ на правителствена служба: Помощникъ на Генералний Прокуроръ при Върховното Сѣдилище на бившата Источна Румелия. Въ 1883 година билъ назначенъ Съвѣтникъ при същото сѣдилище, а въ 1885 година — Прѣдсѣдатель

1879 година.

на Народно-Административно Сѣдилище въ Пловдивъ, която служба занимавалъ до денѣтъ на сѣдинението (6-й Септември 1880 г.). Отъ 1881 до 1885 г. билъ е Членъ на Областното Сѣборанне на бившата Источна Румелия; отъ 1881 до 1884 г. депутатъ, избранъ отъ Сливенъ, а отъ 1884 до 1885 година членъ на Сѣборанието по право, като Прѣдсѣдатель на Върховното Административно Сѣдилище. Въ промежутокъ отъ 1881—1885 година билъ и Членъ на Постоянный Комитетъ. Въ 1886 година билъ назначенъ за Членъ на Руссенскій Апелативенъ Сѣдъ, а въ 1888 година — Прокуроръ при Пловдивскій Апелативенъ Сѣдъ, която длъжностъ той и досега днесъ записва. Прѣзъ врѣмето на прѣбываніето си въ Пловдивъ той е сътрудничилъ отъ 1880—1882 г. въ „Народный Гласъ“ (гледай 1879 година), отъ 1882—1883 година въ „Независимость“ (гледай 1881 година), въ „Южна България“ (гледай 1883 година), отъ 1884—1885 година въ „Марица“ (гледай по-горѣ), въ „Наука“ (гледай 1881 година) и „Знание“ (гледай 1884 година). Въ края на 1877 и въ началото на 1878 година написалъ нѣколко корреспонденции въ Лондонскій „Times“ и въ „Daily News“ по турскитѣ жестокости въ Южна България. Прѣвелъ е отъ английски и издалъ слѣдующи книги: *Хроника на Русско-Турската война* отъ Макъ-Гаханъ и Арчибадъ Форбсъ, Пловдивъ, 1882 година; *Българскитѣ ужаси и Источний Въпросъ* отъ Улиамъ Гладстонъ, Пловдивъ, 1881 г.; *Въспитание: умствено, нравствено и физическо* отъ Херберта Спенсеръ, Пловдивъ, 1884 година.

„Журналистика-та іе била въ сички-тѣ епохи и междусички-тѣ просвѣтени народности първа-та точка чрѣзъ коіа-то тѣ сѣ освѣтавали — било то за тѣхно-то развитіе и тѣх-ниѣ-т напрѣдокъ, било то за тѣхно-то припазване отъ нѣкои гибелни слѣдствия; съ едно слово тѣ іе оглидало-то чрѣзъ коіе-то народи-тѣ, като сѣа водятъ, сѣа стрѣмѣтъ толкова развитіе-то си и благоденствие-то си, болко-то и къмъ защита на своѣи-тѣ общи интереси.

„Кой може откажа, че не іе тѣа коіа-то подѣиства ни извади отъ тѣзи литаргіѣа въ коіа-то сѣа нахождахме прѣдъ 30—40 години въ време на грацки-тѣ владци? Безъ неіа можеше ли сѣа разви черковниѣа-тъ въпросъ тѣй дѣто да достигне

и да сѣ рѣши много-малко въ наша полза? Не ѣ ли чрѣз неѣа дѣто сѣа учихме що сѣа вѣрши и що става въ разни-тѣ мѣста и градища на наше-то бѣлгарско населеніе?

„Днеска като излизаме вѣки от таѣа категориѣа под коѣа-то сѣа нахождахме въ прѣжни-тѣ времена, то и положеніе-то ни, сѣкам, зема друг ход: от право-то зависимо началство що сѣа намирахме, днеска ниѣе ставаме много-малко почти свободни и по-независими — съ ѣдно слово придобиваме ѣдно само-стоѣтелно колко-годѣ положеніе.

„Тѣй крѣга-т ни като сѣа разширява, то ѣ средства-та на наши-тѣ освѣтленіѣа и размисленіѣа не трѣба ли да сѣа сѣразмѣрни? — Въ прѣжни-тѣ времена всѣак съ нетѣрпение чакаше пощенскиѣа-т день, като имаше око-то си обѣрнато вѣм Царьград, за да виде и чуѣе като какво интересно сѣ ѣе извѣршило там от Турско-то правителство за въ наша полза; коги сеги не ѣе вѣки тѣй: сѣки жѣлаѣе да чуѣе като какво става или сѣа вѣрши въ разни-тѣ частѣи на наше-то отечество; като какво сѣа мисли и сѣа вѣрши от наши-тѣ приѣатели и неприѣатели около наз сѣсѣди; като как сѣа нахождат наши-тѣ сѣбратиѣа що сѣа намират под чуждо управление; като какво мисли западна или сѣверна Европа за нази; съ ѣдно слово наши-тѣ занѣатиѣа стават тѣй интересни щото ниѣе трѣба да знаем не само що става, що сѣа мисли и вѣрши между нази и за нази; но ѣоще трѣба, като необходимо за нази, да сме освѣтени и въ то що сѣа вѣрши и мисли вѣм от нази.

„Въ това отношеніе, колкото за разни-тѣ новини, толкова и за развитіе-то на книжевность-тѣ, рѣшава сѣа дѣто от днес да сѣа издава вѣстник въ Сливенска-тѣ Губерниѣа под названиѣе „Бѣлгарско Знаме“, съ заплата 15 франка на годината. — Той ще сѣа издава редовно ката седмица въ Сѣбота. Формата-т му ще бѣде точно по формата-т на В. „Вѣк“. Като му опрѣдѣляме ѣдна умѣренна цѣна, тѣй дѣто да може само да си покриѣе разности-тѣ, то оставаме въ надежда, че наци-тѣ сѣотечественници ще благоволѣят да сѣа абонират“ (гледай брой 1).

89. Витоша. — Почнѣлъ да излиза тоѣ вѣстникъ въ София прѣзъ мѣсець Юний, два пѣти въ седмицата, излѣзли сѣ 97 броя, подѣ редакцията на Григоръ Д. Начовичъ, Т. Бурмовъ и М. Балабановъ. Първитѣ нѣколко номера сѣ редактирани

отъ Бурмовъ и Балабановъ, а подиръ е взелъ редакцията Начовичъ.

Биографическитѣ бѣлѣжки за *Т. Бурмовъ* се намиратъ при „*Български Книжници*“ (гледай 1858 г.), за *Г. Д. Начовичъ* при „*Марица*“ (гледай 1878 година), а за *Т. Балабановъ* при „*Вѣкъ*“ (гледай 1874 година).

Отъ слѣдующитѣ нѣколко реда ще може да се види отъ какви начала се е ръководила редакцията на в. „*Витоша*“ Първия брой неможахъ да видѣ, гдѣто, може би, е обнародвана и самата программа на вѣстника:

..... „Всѣкій знае че ся изминаха толкова мѣсеци на праздно безъ да може да ся снабди отечеството ни поне съ най-неизбежно нуждитѣ закони и наредби. Ако погледнемъ на административнитѣ, съдебнитѣ и граждански учреждения, изведнажъ ще усѣтимъ да ни ся наскърби сърцето и съ съжаление ще сме принудени да кажемъ: „*Тежко ни и горко намъ*“ — Ако ли обърнемъ погледитѣ си къмъ народното просвѣщеніе, което е единственната надежда за преуспѣванъето на единъ народъ, непременно ще ни заплаче сърцето и ще ся отчаемъ. Ний не познаваме между насъ никаква партія, народна или противонародна, и не правимъ часть освѣтъ отъ цѣлѣтъ нашъ народъ, за това и дързуваме да искажемъ публично болѣститѣ на народътъ си. Че не обвиняваме правителството за тези недостатъци, то е истинна и всѣкій благоразуменъ българинъ и съвѣстенъ патриотинъ може лесно да си въобрази критическото положеніе на правителството ни и прицѣпствията които то срѣща при всѣко предпріятіе. За това, ако ний желаемъ отъ сърдце напредѣтъ на отечеството си, ако искаме да помогнемъ за преуспѣванъето и уявченіето на нововъзраждащата ни държава, трѣбва да испитае съвѣстно и безпристрастно дѣйствителната причина на нашето назадничество и да ся трудимъ по възможността да олучшимъ положеніето си. Но кому надлежи този тежакъ и отъ най-голѣма важность товаръ? Не ли надлежи на нашитѣ народни представители, които сж повикани само и само да олучшатъ положеніето на държавата, да я снабдятъ съ необходимитѣ закони, да исчистятъ всяка безполезна наредба и настанятъ на мѣстото ѝ

предба съответственна съ характерътъ, обичаитъ и навицитъ на народътъ? Може твърдъ добръ и правителството да има оитъ недостатъци и противозаконни дѣйствія, но ний не знаваме вътрѣшноститъ на управленіето и не можемъ да си изнесемъ върху присждата му. Но народътъ, вѣрваме, че ка освѣтленіе въ всичко, освѣнъ това преди да си обвини по правителство трѣбало бы да му ся испитатъ дѣлата и то ся изложатъ точно на общото сжженіе, тогасъ да ся даде сентенціята му. Ний сме обаче въ всичко бързи за ва и въ всичко грѣшимъ. Изоставяме толкова неизбежно жни за държавата проіекти и урежданиа, та ся залавие такси за борба за кокалтъ; и, съ името на народътъ, съ името на отечеството си, търгаме си коситъ отъ главитъ. Тава едно направление не може да трае дълго врѣме и, не може да ползува нито насъ часно, нито пѣкъ държавата; не е изминатъ много мѣсеци и ще ся блестне тутакси истината редъ очитъ на народътъ и, ето пакъ нова борба, па може и още по-жестоко, по-опасна и по-отровна. Тогасъ вече не е имаме никаква надежда за спокойствіе и благоденствіе, тогасъ исчезуватъ всичкитъ ни благонадеждни сънища, избиваме всяка симпатія и подпора отъ страна на освободилитъ ни и на приятелскитъ ни народи. Нека прочее си сумимъ че е време сега да ся предпазимъ отъ всяка погрѣшка и всяко неблагоприятіе, нека нашитъ почитаеми представители иматъ предъ видъ всякога цѣльта за която ги е изпратилъ народътъ, като си е вѣвѣрилъ сждбата въ тѣхнитъ рѣцѣ. Нека тѣ съжелятъ бѣдното отечество Българія като не догледнатъ да стане за присмѣхъ на съсѣдитъ си. Тѣхна патріотическа длъжностъ е, да ся погрижатъ за доброто му уреденіе и снабдиванье съ необходимитъ закони, да не си губятъ скъпото време съ праздни и безполезни за народътъ пренія, да не ся трудятъ да даватъ конкурсъ върху способноститъ си авторски, но на противъ да ся заловятъ енергично за работа, да покажатъ на народътъ че заслужватъ довѣріето му, па и ний тогасъ ще имъ повѣрваме че сж истинни патріоти. Веднажъ редена и устроена добръ държавата ни можимъ послѣ да ся сложимъ за пренія и конкурси; да отворимъ пѣттъ на административнитъ и другитъ учреждения, да имъ покажемъ на управленіето което трѣбва да зематъ, пакъ ний послѣ можемъ свободно да ся боримъ за идеи и принципи. Тѣй постѣпватъ

ображованитѣ държави, за това и преоспѣватъ и напредватъ. —
 тѣй трѣбва да постѣпваме и да постѣпимъ и нѣй, ако же —
 ласемъ доброто на отечеството си, ако сме патріоти и ако же —
 ласемъ да ся сравнимъ съ окружающитѣ ни по-отдавна осво-
 бодени наши съсѣди“ (гледай брой 66).

90. Градина, книжки за домашно прочитаніе на сѣки — о.
 — Това списание е почнѣло да излиза въ Руссе, неизвѣстн — о
 въ какъвъ срокъ, излѣзли сѣ 6 книжки, подъ редакцията на — а
 Илия Р. Блзсковъ. „Градина“ е като продължение отъ „Гр — а
 динка“ отъ 1874 година.

Биографическитѣ бѣлѣжки за Блзсковъ се намиратъ п — и
 „Градинка“ (гледай 1874 година).

Ето по какъвъ начинъ редактора на „Градина“ обясня — ва
 отново появяването на своето списание:

„Сичко у насъ са промени: малкитѣ хора станаха голѣми — и,
 голѣмитѣ пжкъ още порастнаха; старо са подмлади, а мла — до
 са истѣнци и стана легко като перце, което вѣтара го нос — и;
 мършавото затлѣстя, сухо и недѣгаво ся распусна, та наед — рѣ
 Благословена свободо! колко си хубава и животворна! въ те — бе
 никой са нестѣснява. сѣко живо и разумно същество въ те — бе
 са отпуска, развива и са разширява. И какво повече? тѣргов — че
 стана тѣрговецъ, писарче стана писарь, учиничинце — ученикъ,
 билия и учителъ, крѣчмарче и кахведжійче станаха отелджій, и
 нѣщо по-голѣми; тамъ дѣ бѣше дюгенче. сега станало магаз — и,
 а къщица и колибка са преобѣрнала на къща не за едною
 и за двама, но да побере много хора. Съ една дума сичко е
 на измененіе, сичко за веднажъ трѣгна и потегли напредъ.
 Дай боже.

„Е, като е тѣй защо пжкъ и моята градинка, която въ
 тѣснитѣ времена бѣше стѣснена, както и на ступана ѣ
 бѣше тѣсно около шіята, защо кога сичко на около са уго —
 лѣмява и разширочава, а моята градинка да си остане се така
 сиромашка? Не, и градинаря ще разгради плета на ветата си
 отъ турско време останала градинка, ще да я по распусне и ето
 ви я съ ново начало съ ново число и съ ново име Градина.

„Наистина градинаря не би са наелъ да разработва една ма градина, ако са не надѣяше, че ще му додаты на по- , и други работници, които да го насхрдчатъ въ пред- гието му, Хайде Боже помози“ (гледай книжка I, стр. I).

91. Древная и новая България, книжовникъ историко- ный, сѣдебно-правовый и политико-общественный. — ижлъ е да излиза въ Руссе прѣзъ мѣсець Ноемврий, два въ мѣсеца, излѣзли сѣ само три броя, подъ редакцията *И. В. Оджаковъ*.

Петръ Василиевъ Оджаковъ е роденъ въ Лѣсковецъ, Тър- ю, на 1841 година. Първоначално се е училъ въ родното ѣсто, а подиръ въ Руссия, гдѣто свършилъ юридическия лтетъ на Новоруссийския университетъ, съ звание дѣй- геленъ студентъ, и билъ оставенъ при университета да се отви за профессоръ по историята на славянскитѣ законо- иства и каноническото право (1870 год.). Въ 1871 год.

уволненъ отъ университета по собствено желание, а въ } година билъ опрѣдѣленъ на сѣдебна длѣжностъ при Ки- ѣвския Окраженъ Сѣдъ, а въ 1874 година билъ назначенъ омпоникъ на секретарѣтъ при сѣщия сѣдъ. Въ 1875 год.

назначенъ за помощникъ *присяжного повѣреннаго* а въ й 1887 година прѣводчикъ при полевою щабъ на дѣй- щата армия. Пописвалъ въ много български вѣстници и *Одесскій Вѣстникъ*“ и за една статия въ тоя послѣдния осжденъ на затворъ. Слѣдъ освобождението на България е билъ на служба по сѣдебното вѣдомство, но нѣмаме ожностъ точно да опрѣдѣлимъ прѣзъ кои години и въ кои иждения. По настоящемъ Оджаковъ се занимава съ адво- тво въ Руссе. Той е написалъ: *Наука за нѣснотворство нисотворство*, Одесса, 1871 година, а прѣвелъ: *Упѣт- е за описваніе правовы-тѣ обичаи, кои-то живѣятъз рода* отъ *В. В. Богишичъ*, Прага, 1874 год.; *География*, за, 1866 год.; *Разни полѣзни наставления за дѣцата*, юдъ, Руссе, 1876 год.; *Букваръ, практическо наставление ѣренски языкъ*, Браила, 1863 год.; *Цуй философъ* — отъ а чувствителнаго челоуѣка, прѣводъ, Руссчужъ, 1865 год.

„Подиръ толкова тѣглила и усиленны трудове, нашето —
освободено съ братско-русска скъпъ кръвъ, общество почув—
ствова нуждъ да са снабди и съ другъ видъ свободъ — ду—
ховно-нравственнѣ. Осѣща общество-то потребностъ за наукъ —
знанія, които му сж необходимы въ ново-то му обществено —
Имамы нужды голѣмы и много, а най-выше отъ опытностъ —
Гдѣто ся обърнемъ, виждамы дѣатели съ енергія и съ добръ —
пожеланія за народа, нъ тѣ, или самы имать нуждъ отъ —
опытностъ, или тѣмъ имъ сж нуждны опытни умственны силы —
Това е първыя и най-главнѣ недостаткъ у насъ за сега въ —
първѣтъ народнѣ крачка къмъ политическото наше развитіе — е
усъвършенствованіе. Неопытността е причина на неудовольствіе — а
въ срѣдъ обществото, което иска да му се работи *скоро* — и
ефтенно, безъ да обръща вниманіе, че за скоростъ и ефтеніе —
сж нуждны десятки годишны опыты и урѣжданія съ прѣ —
образованія.

„Печата (пресата) е, кой-то трѣба да освѣтлява общество-то —
да му открыва мѣнотин-тѣ и да му показва ръководителнѣ —
срѣдства по единъ тихъ, миренъ и спокоенъ начинъ, какъ д — а
ся достига до желаемо-то политико-общественно развитіе — и
усъвършенствованіе.

„Като демократъ, „Д. Н. България“ обыча сѣкого, кой-то —
работи за народа само по единъ изисканъ политическій тактъ —
отъ умѣренность, съ духъ спокоенъ, тихъ и миренъ.

„Като демократъ или органъ демократическій, „Д. и И —
България“, неможе да благоволи на уличнытъ гълчавы, кои-то —
безпокожтъ и развращаватъ младото ни общество въ поли —
тическо-то му въспытаніе. Подобны гълчавы, като партизанскѣ —
се подъ народный ужъ калпакъ, прѣслѣдватъ своекористнѣ —
видове, безъ да ся оцѣняватъ обаче подстрѣкатели-тѣ, че —
самы нѣматъ нито общественнѣ подготовкѣ, нито политическѣ —
мѣдрость, нито пакъ държавно-общественно въспытаніе: ни —
познанія, нито наукѣ, нито тактъ, нито опытностъ. Това — е
извѣстно народу и обществу. Ето за какво ся вижда, —
обществото има нуждъ отъ демократическій органъ, кой-то —
го ръководи въ умѣренностъ му къмъ онѣмъ цѣль, кои-то —
може ся постига само по единъ политически тактъ и мѣдростъ —
въ вътрешния му и международенъ животъ, подъ управленіе —
на умѣренны службашы! Народы-тѣ, като отдѣльны политическѣ —
групы, никога небывать неограничено независимы. Това е то, дѣто

уличары-тѣ гълчавы — го неразбѣратъ, а мѣдро работящи-тѣ дѣатели кабинетны твърдѣ добръ го разбѣратъ. Една часть обаче отъ нашѣя печать, като разбира свободж-тѣ само въ необузданность и безрѣдіе, съвършенно разврати въ послѣдне врѣмя вкуса и политическж-тѣ мѣдрость на нѣкои и другы довчерѣ окапали отъ тѣглила сынковцы. Това е едно нравственно прѣгрѣшеніе, нѣ понеже е отъ легкомысленны изопачаванія, то да имъ бѣде *просто*.

„Обществото има нужда да ся урѣжда, а не да ся гълчи тукъ-тамъ срѣщу тогова и оногова лично. Съ таквѣзъ направленіе печато, не е вѣки печатъ, а уличарство, кое-то ся прѣслѣдва отъ полицейскытѣ правила благочинія.

„Д. Н. България“ неприпознава никакво раздѣленіе между правителството, службаши и народъ! тя счита всички за народъ и за народны; неприпознава нито консерваторы, нито либералы, а знае само *умѣренны*, съ политическж мѣдрость дѣатели и *буины* нѣколко, съ вихравѣ фарфаронство-мѣгливы главы Д. и Н. България, като органъ чисто демократическій, ще помага на първы-тѣ, а ще охранява общественото отъ вторы-тѣ. Наши-тѣ вжтрѣшни нужды, международны интересы и политическы видове карать ны да свивамы рамена и да глѣдамы да ся устроимъ. Дошѣ врѣмя и да буйствовамы, нѣ за сега ся изисква *работеніе на общж ползж*. За виновны-тѣ има законы, тѣ ще и каражтъ! Буйство-то е лишне!

„Таквѣзи е направленіе-то на „Д. и Н. България“ въ политико-общественно отношеніе. А това ще ся глѣда да ся достигне посрѣдствомъ слѣдующж-тѣ програмж: По съдържаніе-то си Д. и Н. Българіж състои отъ:

„Изслѣдованія, очерки и приказкы по българскжтѣ исторіж и по исторіжтѣ на славяны-тѣ; изслѣдованія по языковѣдѣніето и исторіжтѣ на българскжтѣ и славянскж книжевности, искусства, кудожества; изслѣдованія по прововѣдѣніето и законовѣденіето; жызнеописанія на българскытѣ и славянскы дѣатели прѣзъ всичкы врѣмена и по всичкы поприща. Описанія българскытѣ градове, мѣстоположенія, храмовы, зданія, памятницы, древности, обычаи, нравы и т. п.

„Записки, възпомянанія и писма за българытѣ и другы историческы матеріялы, документи, актовы, грамоты, хрисовулы и т. п. Пжтешествія и описанія отъ иностранцы за българытѣ.

„Разны нѣща, отдѣлни малки съчиненія, романы, повѣсти, приказки, драматическы произведенія, стихотворенія и въобще за нравытѣ, обычаитѣ и общественныя животъ на българытѣ и славянытѣ. — Книгоописанія, анекдоты, откритія, изобрѣженія, измышленія, вѣчныя памяти (некролози) и т. п.

„За да постигне своѣтъ цѣль, книжовнико има 3 главны научны отдѣла и 4 политическый:

„I. *Словесный* (филологія), който ще ся занимава съ языковѣдѣніе, книжевность българскы и славянскы и съ естествознание.

„II. *Историческый*, който ще ся занимава съ историческыя животъ на българытѣ и славянытѣ.

„III. *Правовый* (юридическый), който ще ся занимава съ правдинытѣ, законытѣ, общественното и политическо устройство на българытѣ, славянытѣ и вообще съ теоріитѣ на правата въ Европейскытѣ народы, а также съ политическы икономіи, статистикъ, кононическо право и сѣдебны процессы.

„IV. *Политическый*, който ще ся занимава съ съврѣменнытѣ политическы въпросы и събытія, който ся касають до българскыя народъ; тукъ ще ся помѣстювать допискы изъ Българіѣ и политическы писма за българскытѣ интересы; мнѣнія и отзывы, критики, возраженія и опроверженія.

„Въобще, цѣльта на този книжовникъ ще бѣде да запознава нашето българско общество съ полѣзныи за него научны трудове *съчиненія, изслѣдованія, откритія, описанія*, и т. п. както на нашитѣ учены българи, така и на другытѣ учены славяны и не славяны въ областъ на съврѣменнытъ науки.“ (гледай брой 1).

92. *Държавенъ Вѣстникъ*. — Официаленъ вѣстникъ на Българското Княжество. Почнѣлъ е да излиза въ София прѣз мѣсець Юлій, продължава да излиза. Първата година „*Държавенъ Вѣстникъ*“ излизалъ единъ пѣтъ въ седмицата, втората и третата — два пѣти, четвъртата, петата, шестата, седмата, осмата, деветата десетата и единайсетата — три пѣти, а отъ дванайсетата година насамъ подбачи да излиза всѣкъ присѣтственъ день.

93. *Книжки за прочитаніе на сѣкиго*. — Това списаніе е почнѣло да излиза въ Руссе прѣз мѣсець Февруарій, единъ

пътъ въ мѣсецътъ, излѣзли сж 2 книжки, подъ редакцията на *Ил. Р. Блзсковъ*.

Биографически бѣлѣжки за *Илия Блзсковъ* се намиратъ при „Градинка“ (гледай 1874 година).

Азъ съмъ видѣлъ само втората книжка и въ нея четжъ:

„Насжрченъ отъ распродаваніето на пѣрвата ми книжка, притѣкмихъ да издамъ и втора, съ твѣрдо намѣреніе, да слѣдвамъ вече рѣдовно, на сѣки мѣсецъ по една книжка.

„Спомоществователи и предплатници не канимъ за сега, а сѣкоя книжка ще са продава отдѣлно, уцѣнявана спорѣдъ голѣмината ѝ, та който иска да има сичкитѣ нарѣдъ, нека си ги купува.

„Программата, по която ще слѣдватъ тѣя книжки, е такава, както са види отъ съдержаніето на пѣрвитѣ двѣ книжки. Менѣ ми се чини, че сѣкиму е драго кога прочете нѣщичко изъ народнія ни животъ; за това винаги съмъ ималъ на ума си да забѣлязамъ, щото ми са падне бѣлгарско, а повече отъ селенитѣ. Това е, сѣкамъ, пѣрвото и послѣднѣо условіе що отличава единъ кой — годѣ народъ: заборавахъ ли са веднажъ народнитѣ стари обичаи, не поменува ли са нищо за тѣхъ, владе ли са единъ народъ на чуждото и не причита своето — тоя народъ лесно се слива и претопява въ други, полека лека са губи, дордѣто най-сетнѣ изчезнува отъ лицето на Земята.

„Освѣнъ тѣзи, що казахъ, въ книжкитѣ ще има за прочитаніе и по нѣщо назидателно, сторено или написано отъ най-хитри и разумни хора за поученіе на неученитѣ и за окопѣваніе на неокопѣтитѣ; а при това има ще и такива разскази или нѣкои приказки, които да поразсмѣятъ нашитѣ читатели и читателки.

„Най-подирѣ поканямъ нашитѣ учени бѣлгари, особенно Учителитѣ, да понаписватъ що годѣ било по учебна часть, било друго нѣщо, и книжкитѣ сж отворени за сѣкиго; стиги сичко писано да бѣде изъ народа и за народа ни“ (гледай брой 2-й).

94. Кърлишъ, сатирически вѣстникъ. — Починалъ е да излиза въ Руссе прѣзъ мѣсець Априлий. Нищо повече не знамъ за тоя вѣстникъ.

95. Народа, вѣстникъ за политика и книжевноста. — Починалъ е да излиза въ Свищовъ прѣзъ мѣсець Мартъ, два пѣти въ седмицата, излизалъ е до 1883 година, но колко броя незнамъ, подъ редакцията на Никола Геновичъ. Увѣряватъ ме, че прѣзъ всичкото врѣме на излизанието на в. „Народа“ не го е редактиралъ само Геновичъ, а че е имало и други нѣкои прѣди или слѣдъ него, но азъ неможахъ да узнамъ кои сж били. Нѣколко номера отъ „Народа“ сж излѣзли, и то още въ началото, подъ заглавие „Дунавска Зора“, като продължени на Войниковия вѣстникъ съ сжщото наименование, но слѣдъ нѣколко броя се прѣобразилъ на „Народа“.

Биографически бѣлѣжки за П. Геновичъ се намиратъ при „Турция“ (гледай 1862 година).

„Редакцията на в. „Народа“ се счита щастлива, да обяви на уважаемата ученолюбива публика, че издаванието на вѣстника ще захване рѣдовно, защото тя ся снабди съ сътрудници. Не сме отъ самохващитѣ, да ся хвалиме прѣждеврѣменно; оставаме на дѣйствителността да говори. Едно, което считамъ за неизлишно да напомнимъ на ученолюбивата публика, то е, че в. „Народа“ ще ся занимава съ своеврѣмни въпроси, като спазва умѣренъ языкъ. Нѣмаме съмнѣние, че вѣстникътъ ни ще ся подкрѣпи съ спомоществования, на които той ся облага за своето сжществуване“ (гледай брой 2 отъ 1883 г., Априлий 2).

96. Народний гласъ, недѣленъ вѣстникъ. — Тоя вѣстникъ е починалъ да излиза въ Пловдивъ, два пѣти въ седмицата, излѣзли сж 6 цѣли годишни течения и отъ седмата 10 броя, подъ редакцията на С. Михайловски, Нв. Вазовъ и К. Величковъ. Михайловски е редактиралъ вѣстника въ продължението на шестъ мѣсеци (отъ началото), а Вазовъ и Величковъ го редактирали до 5-й Септемврий 1885 г. (брой 543).

Биографическитѣ бѣлѣжки за *Вазовѣ* и *Величковѣ* се намиратъ при „*Наука*“ (гледай 1881 година).

Стоянъ Н. Михайловски е роденъ въ гр. Елена, 1851 год., 7 Януарий. Гимназисно образование е получилъ въ Цариградъ, въ Француския Галата — Сарайски Лицей, а висше образование, Юридически Факултетъ, въ гр. Aix-en-Provence, Франция, съ учена степенъ: *Licencié en Droit*. *Обществена дѣятелностъ*: — учителъ, адвокатъ, публицистъ, Началникъ на Отдѣлението при Министерството на Външнитѣ Дѣла, Главенъ Секретаръ въ Министерството на Правосъдието, Магистратъ, (въ Руссен. Апел. Сѣдъ). *Вѣстникарска дѣятелностъ*: 1-й периодъ — участвувалъ е въ „*День*“, „*Вѣкъ*“, „*Читалище*“ (въ Цариградъ); *литературни трудове*: 2-й периодъ — „*Стара Планина*“, гдѣто Михайловски — тогази въ Франция, — е публикувалъ нѣколко литературни трудове, въ подлистникъ, и двѣ поеми („*България*“ и пр.); 3-й периодъ (подиръ освобождението ни): билъ главенъ редакторъ на в. „*Соборянецъ*“, главенъ редакторъ на в. „*Народний Гласъ*“, въ Пловдивъ (въ продължение на шесть мѣсеци, 1880 година), редовенъ сътрудникъ на в. „*Сръбдецъ*“ и на в. „*Свѣтлина*“; въ тѣзи послѣднитѣ два вѣстника С. Михайловски е помѣстилъ около 70—80 статии полемика и политика. Въ врѣме на второто си пътувание въ Франция, 1880—1883 год., С. Михайловски е билъ корреспондентъ на в. „*Марица*“. Литературна дѣятелностъ: освѣнъ обнародванитѣ отъ него литературни трудове и поеми въ поменжатитѣ вѣстници Михайловски е публикувалъ въ „*Периодическото Списание*“ на Българското Книжовно Дружество слѣдующитѣ белетристически произведения: — *Боянъ Магестникътъ*, *Ева* (поема въ двѣ части), *Нашитѣ Дѣди*, *Reliquies* (стихотворения), *Suspiria de Profundis* (поема), и прочее. Напослѣдъкъ, Михайловски е публикувалъ въ „*Библиотеката св. Климентъ*“, слѣдующитѣ три сбирки: *Rinforzando*, *Декемврийска книга* (първа тетрадка), *Декемврийска книга* (втора тетрадка), — стихотворения и пр. Въ отдѣлни книжки Михайловски е обнародвалъ: *Поема на злото* и нѣколко брошури на француски азикъ. Наскоро той щѣлъ да издаде единъ общъ сборникъ, въ три тома, на своитѣ литературни трудове. „*De profundis*“ е

псевдонимъ на С. Михайловски. Писваъ е въ „Сборника за народни умотворения, наука и книжнина“ (гледай 1889 г.).

„На 15-й Юний 1880 год. истича първата годишнина на „Народний Гласъ“.

„Водими отъ добръ разумѣванити народни интереси, ний сме залегали всякога да бъдемъ отзивъ на гласътъ на народътъ. На съ дълбоко ни е занимавала съдбината на братята ни Македонци и на другити ни братя, които са останали подъ турско, подъ сърбско и подъ румънско правление. Така също ни е занимавала съдбината и на двѣ-тѣ българи. Главната ни задача е била да се грижимъ за поддържаніето на солидарность-та, за уягчаваніе то на връски ти и за сближаваніе то на части ти на нераздѣлний българский народъ.

„Откровенность та, безпристрастие то и справедливость та са били главни ти точки на программа та ни. Ний сме гледали да се не отдалечаваме отъ тѣхъ. Ако сме хвалили дѣла които са за похвала, то, отъ друга страна, сме били безпощадни камъ всичко, което е за осъждане. Да ли сме сполучили въ цѣль та си оставяме на общото мнѣние, което е безпристрастенъ съдникъ, да съди. Отъ наша страна, ний ще бъдемъ задоволни, ако сме могли да принесемъ што-годъ полза за народътъ си.

„Ний направихме голѣми жертви, борихме се съ голѣми мичнотии, да доискараме година та, та да останемъ вѣрни на дума та си. За наша света длъжность считаме да обявимъ, че днешни ти критически за отечество то ни врѣмена ни налагатъ, да слѣдваме издаваніе то на листътъ си и за напредъ. Много ще зависи отъ патриотизмътъ и отъ добра та воля на спомоществатели ти ни за успѣшно то слѣдваніе на дѣло то.

„Чести ти се имами да извѣстимъ, че за напредъ ще имаме и сътрудници — другаре въ издаваніе то на „Народний Гласъ“. Оште, ний сме на здраво рѣшени да бъдемъ вѣрни на программа та си. да освѣтляваме общо то мнѣние върху разни ти народни въпроси и да бранимъ народни ти права и интереси“ (гл. брой 102, год. II).

97. Новъ Свободенъ Печатъ. — Тоя вѣстникъ е почналъ да излиза прѣзъ мѣсець Априлий въ Руссе (или въ Търново). Нищо повече не знаѣ. Нѣкои казватъ, че за тоя вѣстникъ е станжло дума и въ Търновското тогава Народно Събрание.

98. Остенъ, вѣстникъ юмористическій и сатирически. — Почналъ е да излиза въ Търново прѣзъ мѣсець Мартъ, единъ пѣтъ въ седмицата, излѣзли сѣ 12 броя, подъ редакцията на *II. Р. Славейковъ*.

Биографическитѣ бѣлѣжки за *II. Р. Славейковъ* се намиратъ при „*Македонія*“ (гледай 1866 година). Самия вѣстникъ не съмъ видѣлъ.

99. Правда, духовно-литературный журналъ за народныты пастыри и учители, — Почналъ да излиза прѣзъ мѣсець Мартъ въ Търново, два пѣти въ мѣсецътъ, излизалъ е до брой 7 отъ втората годишнина, подъ редакцията на *Н. Жековъ*.

Недю Николовъ Жековъ е роденъ въ Лѣсковецъ на 1841 г. Първоначалното си образование е получилъ въ Лѣсковецъ, г. Орѣховица и Търново. Отъ 1864 до 1871 година е училъ и свършилъ курса на Богословскитѣ науки въ Богословското училище и философский факултетъ въ Бѣлградската Сърбска Академия; но прѣди това, отъ 1855 до 1864 година учителствувалъ въ селата: Долнѣ-Орѣховица, Чъртовецъ, Лѣсковецъ (Търновски окръгъ), а тѣй сѣщо и въ гр. Разградъ. Отъ 1871 од 1874 година билъ главенъ учитель въ Лѣсковското централно училище, слѣдъ туй отъ 1874 до 1876 година билъ старши учитель при отварянието на Петро-Павловската Семинария въ Лѣсковската обитель. Отъ 1877 до 1878, въ врѣме на окупацията, служилъ като Дрѣновский и Трѣвненский Началникъ, а отъ 1882 до 1884 година Видинский училищенъ инспекторъ и подиръ нѣколко мѣсеци такъвъ въ Ломский учебенъ окръгъ. Писалъ е разни статии съ научно и пр. съдържание: въ Сърбский в. *Свѣтовидъ* (излизалъ въ Бѣлградъ, отъ 1866, 1867 и 1868 година), въ „*Македонія*“ (гледай 1866 година), „*Читалище*“ (гледай 1870 год.) и е билъ единъ отъ редакторитѣ на в. „*Взтокъ*“ (гледай 1865 година). Написалъ е: *Кратки чърти отъ животописанието на Теодосий*

Търновский и Богомилската ересь въ България, Българь, 1868 година; *Исторический прегледъ върху историята на Юго-Славянскитѣ народи въ политико-федеративно отношение*, Българь, 1868 година; *Происхождението и развиткѣтъ на Българскитѣ языкъ и литература*, Търново, 1891 година; прѣзъ 1891 година е печаталъ църковната книга *Типиконъ*. Жековъ понастоящемъ живѣе въ Лѣсковецъ.

..... „За постыганіето на тѣзи цѣль, ный ся рѣшихмы да издаваме періодически единъ *Духовно-литературны журналъ*, подъ имя *Правда* кѣто мыслимъ че това имя ще бжде достатъчно да въдушеви читателиты ны, съ любовта, коіѣто по крайней мѣрѣ ще ги ржководи кѣмъ популярно познаніе на съврѣменныты науки по религіозно-нравственна и природословна часть. — Ный си назначаваме тѣзы программа, защото сегашното врѣмя за нашійтъ народъ, както рѣкохмы и по прѣди е *периодъ на прѣпоражданіето*; днесъ въ насъ е естественна борба на старыты идеи съ новата реакціѣ; отъ една страна старыты понятія довеждатъ народа до суетѣріе, а отъ друга страна повърхното знаніе го води кѣмъ безвѣріе, тѣй, щото за старыты Христіанската религія става мъртва буква, а за младагы — безуміе.

„Кѣто зема прѣдъ видъ тѣзи нужды, Редакціята на *Правда* безъ да ся обзыра на прѣдстоящыты затрудненія рѣшава ся да направи единъ опытъ за по добра исходна точка на тѣзы борба въ нашій народъ. Ржководима отъ съврѣменното Словѣнско Слово на наукиы, Редакціята на нашій журналъ особно ще ся потруди да запознае Народното Духовенство съ Богословскыты науки по единъ методъ, който кѣто обяснава высокыты истины на Христіанската Вѣра, всѣгда ще избѣгава оназы высокопарность, прирдителность и сухость, съ коѣто ся отличаваха срѣдныты вѣкове. — При това особното стрѣмленіе на журналѣтъ ще бжде да сближава, или по крайней мѣрѣ, да помирява духѣтъ съ природата, разумѣтъ съ откровеніето и тождеството на истинната съ Вѣрата, тѣй щото различныты знанія, които обяснаватъ явленията силыты и законныты на природата и на чловѣческійтъ животъ, не само не са противни едно на друго, нѣ йоще повече „истинната Вѣра и истинното знаніе кѣто происхождатъ отъ единъ и сщци

точникъ, отъ Бога, спорѣдъ както говори Климентъ Александрийскій, кѣто ся располагать както прилича правилно и логически и кѣто ся изучавать както трѣба, съставять цѣлостта на науката.

„По характерътъ си „Журналъ на Правда“ на сѣка страна е съвѣтува читателиты си да изучавать внимателно всичко юва, което състави прѣдмѣтъ на Науката, защото само тя, азы небесна посланница, кѣто дисциплинарува грубыты, естествени потребности на народныйтъ животъ утънчава човѣческити желанія, разнообразы потребности и склонности безъ обществената култура, подбужда наклонността къмъ истокото и прѣкрасното чрезъ непрѣстанны изнамѣрванія; безъ богатството, което сѣкій день ся умножава, тѣй, щото необходимы потребности снѣмать тѣжината си отъ човѣка, той става свободенъ отъ житейскы нужды; силыты му ся трѣмывать на по други задачи, нежели на едно скудно удовлетвореніе на матеріалныйтъ му животъ, както е бивало дога между насъ Българыты. Той ся стрѣми къмъ естетическото зърцаніе на природата, къмъ искусствата и свободныты науки; и излазя отъ първобытного си диво и грубо състояніе и като интелегентно сщество, той достига до свободната юридическа права, гдѣто става нравственъ човѣкъ захване да мысли, честойнството на животътъ му не ся състой въ това, съ какво наслаждава човѣкъ, нъ въ това, съ какво ся занимава човѣкъ.

„Ето сѣмято на добродѣтеля, надъ което Редакціята на „Правда“ всѣгда ще желае да капнувать, ако не повѣче, а по двѣ-три капкы умственна роса при коренътъ му въ българското сърдце чрезъ прилѣжното прочитаніе и изучаваніе добры и полѣзны знанія. И ако това сѣмя бже въздѣлано както прилича отъ нашиты народни пастыры и учители — въ сѣсловіето, което всегда е давало непосредственно благосправленіе на народныйтъ животъ, то въ своето врѣмя ще принесе стократный плодъ на Българскійтъ народъ.

„При това кѣто приема, съ пълна признателность, сѣкій човѣкъ и сѣка бѣлѣшка, които произлизать отъ добро намѣрѣніе. Редакціята на „Правда“ толкозь повѣче има и трѣбува да има своиты личны убѣжденія при издаваніето на журналътъ си. Тѣзи убѣжденія ще бждатъ исказаны въ съставътъ на журналътъ, който ще излиза въ Търново, за сега, чрезъ сѣки

15 дни, и самыйтъ кругъ на прѣдмѣтыты, които влизать въ составъ на программата му си раздѣлять на три отдѣла.

«I Отдѣлъ Богословскій.

„Ще ся състои отъ оригинални и прѣводны статей, религиозно-нравственно съдържаніе, общедостѣпно четеніе по формата си, нъ серьезно по прѣдмѣтыты си, което ще има прѣдвидъ да запознае Народното Духовенство съ най-важныты въпросы по сичкыты клонове на Богословскыты науки, въ духъ на Православната Църква.

«II Отдѣлъ природословный.

„Ще ся състои тоже въ оригинални и прѣводны статьи по най новыты и най нуждыты въпросы на естественныты Науки които ся занимавать съ изучваніето на самыты явленія, силы и законы на природата и които ръководятъ чловѣка къмъ естественното Богопознаніе; особно ще ся излагать читателыты както на духовны, тѣй на свѣтскы, популярны познанія отъ Естественната Исторія на Мірозданіето и положеніето на чловѣка въ природата, четеніе, проникнато съ съобразныты интереси на обществото, гдѣто ще може съидъ на намѣри нѣщо по вкусътъ и желаніето си. При това тозы отдѣлъ отъ врѣмя на врѣмя ще ся помѣстювать и статьи за Правовѣденіето, отъ най добрыты авторы по тѣжы часъ; сжщо тѣй и общепонятно четеніе за Гигиенѣтъ.

«III Отдѣлъ Смѣсъ.

„Ще ся занимава съ възпитаніето, прѣимущественно въ Исторіята на Педагогиката кѣто спомагатално срдѣство за народныты учители; при това въ тозы отдѣлъ ще ся помѣстювать Археологическы и Библиографическы бѣтъшкы; Исторіята на древнѣята Българскѣ литература; отличителны чърты изъ съчиненіята на Св. отцы; религиозно-нравственны поученія; съврѣменны слова и рѣчи говорены отъ Вышето Духовенство въ разны мѣста и въ разны случаи; Епархіалны новости за матеріалното, умственното и нравственно положеніе на народното Духовенство и на народныты учители; духовны стихотворенія; краткы расказы за ученіето на нравственностѣтъ; некролозы и пр.

„При това Редакціята на „Правда“ кѣто мысли за журналътъ кѣто духовно-свѣтскы органъ не треба да ся стѣсня

гъснаты прѣдѣлы на нѣкожъ исключителнжъ специалность, што има прѣдъ видъ обществото, неговыты разнообразны и интересы ще ся старае до колкото е възможно да ава прѣдмѣты за прочитаніе проникнато съ едно общо и іразно направленіе съ своѣта цѣль и стрѣмленіе щото въ ржаніето си да има до толкозъ разнообразіе, до колкото може сѣкій, макаръ нѣщичко намѣри по свойтъ вкусъ и ніе отъ което и да е съсловіе.

„Духътъ и направленіето на журалътъ най добръ ще ся и отъ самѣтъ му работѣ, отъ раскрыты идеи въ сичкыты статей, прѣводи, допискы и забѣлѣжкы, които ще го съѣхтъ прѣзъ цѣлѣтъ годинѣ. Стига само да ся развие въ ето Духовенство и въобщѣ въ сѣкій Българинъ любовь въ прочитаніе и поддържаніе на народнѣтъ журналистикѣ, што до сега въ насъ Политическы, Економическы, Литерны и другы вѣстници, научны журналы, періодически занія по сичкы клоневе на наукыты, съ твърдѣ малкы исключения, съвсѣмъ трудно сж ся одържели по годинѣ, по двѣ. — овенно трѣба да съзнаймы, че ный Българыты до сега въѣ не сми любили Книжевностьтъ и наукыты, при сичко ѣкій отъ насъ ся е издавалъ за горѣщъ патріотъ и за тель на народныйтъ напрѣдѣкъ; нъ въ самото дѣло, само , които сж ся трудили около това свято дѣло, знажтъ съ ѣ усилія и загуби ся издали до сега онѣзи нѣколко го- сали учебници за дѣцата.

„Къто приписваме прочее происхожденіето на тѣзъ до- шнжъ студеность въ насъ къмъ умственыйтъ напрѣдѣкъ на жето иго, ный убѣдительно молимъ Българското Духовенство, идныты учители и въобщѣ сѣвиго Българина, поне отъ сега тѣжъ, да ся заловимъ своискы съ по живъ патріотизмъ поддържаніето и унапрѣдяваніето на народнѣтъ книжевность.

„Въ заключеніе на нашето възваніе, ный произнасямы ѣ читателиты словото на правдѣтъ: нека ся шатажтъ гити, нека си смѣщавжтъ Тевтонити, нека измыслюватъ ѣты ихже невозмогутъ составити“ (Псал. 20, 12) ный бл- тѣ трѣба да *возлюбимъ другъ друга, да единомыслиемъ ѣвмы Отца и Сына, и Святаго Духа, Троицу Единую и Нераздѣльную.* (гледай брой, 1 година I).

100. Селянинъ, вѣстникъ за народа. (По-късно промѣ-
нилъ го на: „църковно-общественъ вѣстникъ“). — Почналъ е
да излиза прѣзъ мѣсець Ноемврий въ София и Самоковъ,
единъ пѣтъ въ седмицата, подъ редакцията на *Игнатий Рил-
ский, Йорданъ Наумовъ и Зиновія П. Петровъ*. Прѣзъ 1883 г.
„Селянинъ“ прѣстаналъ да излиза, но прѣзъ 1888 г. под-
качилъ отново и сега продължава да излиза. Мотто: „Испи-
тайте писанията, защото вие мислите да имате въ тѣхъ животъ
въченъ; и тѣ сѣ, които свидѣлствувать за мене (Ив. Гл. 5: 5,
ст. 3: 9).“ Първите три годишници в. *Селянинъ*“ е излизалъ
подъ редакцията на тримата, а отъ четвъртата година насамъ
— само подъ редакцията на *Игнатий Рилски*.

Архимандритъ Игнатий Рилски е роденъ на 1848 г. въ
с. Костенецъ, Самоковска околия. Първоначално се е учили-
лъ въ родното си село, сетнѣ на 13-та си година отишълъ въ
Рилския манастиръ и тамъ е изучавалъ славянски, френскъ,
грѣцки и турски. Въ Мелникъ (Македония) е свършилъ 5 класъ
на грѣцката тамъ гимназия. Подиръ това отишълъ въ Русси-
я, гдѣто свършилъ Московската Духовна Семинария и поди-
ралъ академията, но по причина на болестъ напусналъ и се за-
върналъ въ България, гдѣто станалъ учителъ въ Рилския ма-
настиръ и сетнѣ въ София до дохожданъето на руситѣ. Билъ
е Градски Началникъ за кратко врѣме въ София, подиръ се-
кретаръ въ Окръжното Управление, до като се намѣрило дру-
го лице. Също секретаръ билъ на Софийската Митрополит-
я, учителъ въ Военното Училище. Секретаръ на Св. Синодъ на
I-та сессия и 7 години е билъ ректоръ на Самоковската Се-
минария. Отъ 1875 до 1877 година е билъ постояненъ до-
писникъ на вѣстниците „Голосъ“ и „Современный Извѣст-
ия“ въ Петербургъ и Москва. Зималъ е участие въ „Источ-
но Врѣме“ (гледай 1874 година.) „Право“ (гледай 1869 година)
и „Балканъ“ (гледай 1883 година). Написалъ е: „Кратко
житие на светий Иванъ Рилский чудотворецъ съ обра-
за му и съ кратко сказание за прѣнесението свѣтитъ му мощи и
молебна пѣние, II-ро издание, 1891 година, София; Пече-
водитель за Рилский Манастиръ, София, 1891 година.

Иорданъ Остояновъ Наумовъ е роденъ въ г. Елена на 1850 година. Първоначално се е училъ въ родното си мѣсто, зетнѣ четирекласно училище свършилъ въ Панагюрище, годиръ свършилъ въ Бѣлградъ Духовна Семинария, а въ Бѣлградската Велика Школа свършилъ два класса по историко-филологическия отсѣкъ. Отъ Септемврий 1874 до Мартъ 1878 г. билъ учителъ въ IV класното въ Берковица училище. На Мартъ 1878 год. билъ назначенъ за Членъ-Секретаръ въ Берковский Окр. Управителенъ Съвѣтъ, на Януарий 1879 г. — за Прѣдсѣдателъ на сѣщия съвѣтъ, прѣзъ Юний 1879 г. — Окрѣженъ Началникъ въ Дубница; отъ Септемврий 1879 до Юний 1880 г. билъ старши учителъ въ Софійското четирекласно училище, отъ Юлий 1880 г. билъ назначенъ за Старши Подначалникъ при Финансовото Министерство, отъ Априлий 1881 г. — за контролеръ при сѣщото М-во, отъ Декемврий сѣщата година — Старши Подначалникъ, отъ Мартъ 1883 год. — Главенъ Счетоводителъ, отъ Септемврий 1885 г. — И. Д. Началникъ на Счетното отдѣление при сѣщото М-во, а отъ Януарий 1887 г. за началникъ на сѣщото отдѣление, която длъжностъ занимава и сега. Наумовъ билъ прѣдставителъ въ Учрѣдителното Нар. Събрание на 1879 г., прѣдставителъ за изборъта на първия Български князь въ 1879 г., а сѣщо народенъ прѣдставителъ въ I-та и II-та сессия на II-то Обикновено Нар. Събрание въ 1880 год. Писвалъ е статии въ в. в. „Право“ (гледай 1869 г.), „Напрѣдъкъ“ (гледай 1874 год.), „Македония“ (гледай 1866 г.), „Християнско Братско Слово“ (гледай 1879 г.), „Свобода“ (гледай 1869 г.) „Независимостъ“ (гледай 1871 г.), „Шутошъ“ (гледай 1873 г.) и въ сръбския вѣстникъ „Единство“. Написалъ е: *За тѣлесното и душевното възпитание на чловѣка*, София, 1881 год., а прѣвелъ и издалъ заедно съ *Зиновий п. Петровъ*: — *Чърковно Богословие* (Обрядословие), Бѣлградъ 1872 год. и *Наръчна Священническа Книга*, Бѣлградъ, 1874 година.

Архимандритъ Зиновий попъ Петровъ е роденъ на 12 Августъ 1838 г. въ едно село отъ Радомирската околия, Кюстендилскій окръгъ. Първоначално се е училъ въ родното си село, годиръ Рилския манастиръ (отъ 1855—1860 год.) и въ Бѣлградската Духовна Семинария (отъ 1868—1872 г.), като стипендиантъ на Сръбското правителство. Отъ 1860 до

1862 г. учителствувалъ въ с. Прогорелецъ, Ломска околия, а слѣдъ туй рѣкоположенъ за дяконъ отъ Видинскій Митрополитъ, комуто слугувалъ до 1868 г. Слѣдъ завръщанието си отъ Бѣлградъ (1872—1879 г.) билъ главенъ учитель въ Радомиръ, а на 1 Май 1879 г. билъ назначенъ за Училищенъ Инспекторъ на Софійскій учебенъ окръгъ, която длъжностъ напустялъ прѣзъ Ноемврий сѣщата година по причина на болѣсть. Отъ тогава до 1881 год. (5 Май) билъ главенъ учитель въ Брѣзникъ, а подиръ до 1883 г. — Търнскій Училищенъ Инспекторъ, и отъ Септемврий с. г. прѣмѣстенъ за учитель въ Самоковската Духовна Семинария. Отъ 16 Юлій 1888 г. до 16 Януарий 1890 г. билъ училищенъ Кюстендилскій Инспекторъ, слѣдъ което останялъ въ пенсия. При седмгодишното си учителствование въ Радомиръ е билъ Владишки намѣстникъ, прѣдсѣдател на тамошното дружество „Съединение“ и разни командировки по учебното дѣло въ Кюстендилскій окръгъ. Прѣзъ Русско-Турската война е билъ затворенъ отъ Турското правителство (отъ 17 Септемврий до 23 Декемврий 1878 г.), като политически прѣстѣпникъ. Той е прѣвелъ и издалъ заедно съ Иор. Наумовъ: *Църковно Богословие* (Обрядословие), Бѣлградъ, 1872 г. и *Нарѣчна Священническа Книга*, Бѣлградъ, 1874 г. Писвалъ е статии въ „*Нарѣдѣкъ*“ (гледай 1874 г.) и „*Читалище*“ (гледай 1870 година).

„Подиръ животътъ ни, прекаранъ въ страшни мъки и неволи, за насъ настана време да живѣеме новъ животъ, безъ мъки и неволи. Тоя новъ нашъ животъ изискува отъ насъ да ся оставиме и отъ всичко зло, вкоренено въ насъ отъ нашитѣ бивши притѣснители и отчасти отъ нашето невѣжество. Злинитѣ, останали въ насъ отъ първия ни животъ, сж толкова много толкова велики, щото за тѣхното искоренение ся изискува отъ сички ни твърдѣ голѣма сила и постоянство. Това ние можеме да постигнеме само въ тоя случай ако изучиме добръ Словото Божие и ся проникнеме съ Него така както ни то заповѣдува. Изучванието на Словото Божие и Неговото изпълнение возвишава чловѣкътъ до небесното, облагорождава го и прави го добъръ гражданинъ и истиненъ патриотъ.

„За да послужиме и ние, спорѣдъ силитѣ си, въ това отношение, на народътъ ни, ние предприехме заедно съ Г-на О. Зиновия П. Петровъ и Иордана Наумова да издаваме

единъ седмиченъ вѣстникъ подъ надсловъ „Селянинъ“ преимущественно за селската читающа публика. Отъ самата програма на вѣстникътъ всѣки ще разбере каква е цѣльта на начинателитѣ на това дѣло, затова оставаме и сама тя да говори. Ето програмата.

„1. Разкази отъ священната история на Ветхия и Новъ Завѣтъ съ кратки правоучения.

„2. Кратки свѣдения отъ всеобщата църковна история и послѣдователни разкази отъ Българската църковна история.

„3. Чърти изъ народния ни животъ.

„4. Кратки политически новини.

„5. Правителствени распореждания и

„6. Разни.

„Въ разказитѣ си отъ Св. история на Ветхия и Новъ Завѣтъ, както и въ разказитѣ си на църковната история „Селянинъ“ ще слѣдува постепенно, въ краткъ видъ, всичкия вървежъ на работитѣ, описани въ библията и Евангелието и въ църковната история. Сжцето ще прави и съ Българ. църков. история. Чертитѣ изъ народния ни животъ ще обнематъ: а) сжществующитѣ суевѣрия въ народътъ; б) тѣхното искоренение и г) запознаване читателитѣ съ чисто християнскитѣ истини. А колкото за политическитѣ новини и правителствени распореждания, то „Селянинъ“ ся е погрижилъ щото тѣ да бѣжатъ колкото ся може по нови и точни. А въ разнитѣ ще ся намиратъ всѣкакъвъ видъ нѣща, относящия да наукитѣ и искусствата и др. т. (гледай брой 1, година I).

„Като печатимъ тукъ обявлението*) за издаванието на нѣшия вѣстникъ, ние считаме за нужно да прибавимъ, че между многото причини, които ни каратъ да предприемеме издаванието на „Селянинъ“ е и тѣзи, гдѣто нашия народъ въ своитѣ редигиозни нужди е изоставенъ отъ своитѣ по опитни и по вѣщи синове на различнитѣ тлѣтворни вѣтрища да го бѣхтять, да го унищожаватъ и никой не се зима да му помогне, да го настави и упѣти къмъ спасителния пѣтъ. Стои народътъ самъ и се побѣждава отъ своето невѣжество, различни предразсѣдци и суевѣрия, но никой недохожда да му помогне да го просвѣти и той незнае какъ да постѣпи и съ своитѣ обще чловѣчески дѣлжности, — той е изгубилъ даже ясното си понятие и за гражданскитѣ свои потрѣби. Но не е

*) Часть отъ туй обявление ще има по-долу. Ю. Ив.

само това. За него е лошаво и убийствено и това, гдѣто, като е изоставенъ тѣй самичкъ, другитѣ, съвсѣмъ чуждитѣ за него, тия които препоръчватъ себе си за негови истински просвѣтители, ръководители и списатели, немилостиво го кжсатъ на хиляди парчета и го каратъ да промѣнува своята природа на тая като тѣхната, — и никой отъ неговитѣ не се зима да го вразуми, настави и поддържи. Сега, когато е времето да му се даватъ най вѣрни и истинни понятия за всичко, което е потребно за неговото настояще и бждще, за неговото нравствено и материално благосъстояние и усъвършенствование, той е захвърленъ въ тинята на невѣжеството и никой не се сѣща за него. Сега, когато се възраждаме за новъ чловѣчески животъ и трѣбва да се погрижимъ да си поставимъ здрава и ятка основа на едно свѣтло бждще, ние „вѣщитѣ“, „ученитѣ“ се наслаждаваме само съ съзерцание на едно фалшиво самооболщение, мислиме, че много знаеме и сме гѣщо, а пакъ да направимъ най потребното за насъ, за отечеството ни, и на умъ не ни иде. Сега, когато трѣбва да бждемъ най много единомѣшници и съгласни въ убѣжденията си, въ вѣрованията си, — сега ние най яростно се придържаме о всичко чуждо, влезло у насъ съ небългарското ни възпитание и образование и спорѣдъ него се силимъ да пришиваме старитѣ, изгнилитѣ, крѣпки на новата дреха. Всички като да сме ослабнали и неусѣщаме въ себе си никаква жива сила. Ние даже не се зимаемъ да предпазимъ народѣтъ отъ ония нѣща, които го каратъ да престѣпва законитѣ на здравето, животѣтъ и собствеността.

„Занемаренъ е народѣтъ и за всичко и въ всичко, занемарилъ и той самъ себе си и е побъркалъ своитѣ понятия и за най важнитѣ свои духовни потреби. Той, ако и да се счита за християнинъ и при това Християнинъ Православенъ, но си остава такъвъ само съ името, но не и да мисли и да дѣйствува по законѣтъ Христовъ. Всичко, което е станало у насъ подиръ освобождението ни, свидѣлствува колко малко се е имало предъ видъ Христовото учение и къмъ какво може да докара пренебрежението и отсъствието на това учение. Всичко, казваме, потвърждава по единъ най непреложенъ начинъ, че народитѣ могатъ да благоденствуватъ и да се усъвършенствуватъ само съ помощта на Божественната религия и това най много у насъ се доказва и продължава да се доказва, но ние

неискаме да го виждаме. Но не само, че го не виждаме, но и вървимъ противъ му и безъ да се повърнемъ на дира си да видимъ какво остава отъ насъ. Всички гледаме на настоящето, като на нѣщо обикновено, но за бъдещето никой и никой не се зима да разгледа дали дѣйствително настоящето е обикновено нѣщо. И отъ таковато наше нехайство, всичкия нашъ духовенъ миръ е побърканъ.

„Като върваме напълно, че ние можеме да се избавиме отъ това велико зло и да излеземе отъ това замъртвело състояние само и само съ Божественното учение на Исуса Христа и само съ него да си спечелимъ благоденствено и мирно настояще и бъдеще, а така също почитъ, любовъ и уважение и между другитъ свои събратия, ние предприехме да издаваме „Селянинъ“ съ надѣжда, че чрезъ него, съ едно най възможно постоянство, ще можеме да посочиме ни народътъ ни всичкитъ добрини на това всеилно Божественно оръдие, а така също и съгласно него да го ръководимъ въ изпълнението на неговитъ длъжности и спрамо Бога и спрамо самого него и неговитъ ближни. И ние ще работиме за народътъ само върху основа на Божественното Христово учение, и то това Христово учение, което е природно на българинътъ и което не е измѣшано съ никакви чловѣчески притурки и оттурки. Съгласно туй учение, ние ще указваме и какво е потребно за народътъ и какво не. Отъ тая точка зрѣние, ние ще разглеждаме както въпроситъ по общественния и икономическия нашъ животъ, така също и ония правителствени распорѣждания, които иматъ общъ характеръ и о които ще ни се случи да се допираме“ (гледай брой 1, година IV).

Ето частъ отъ обявлението, за което се говори по-горѣ:

„Относително програмата си „Селянинъ“ ще е *Вѣстникъ църковно-общественъ* и ще има работа съ такива и подобни тѣмъ нѣща: 1, раскривание Словото Божие и указване начина за по доброто Негово изпълнение отъ вървущитъ, било въ частния имъ или общественъ животъ, обсъждане явленията отъ народния ни животъ отъ религиозно нравствена точка зрѣние; 2, размишление по общественния и икономическия животъ: пораждающитъ се нови въпроси; дописки отъ разни мѣста на отечеството ни; статии по Земледѣлството и Скотоводството; статии по учебното дѣло и възпитанието и църковни и правителствени распорѣждания имѣющи общъ

характеръ; 3, кратки свѣденія за политиката и за по важнитѣ събитія въ свѣтътъ и особно въ другитѣ наши братски страни, а най много въ Руссия; Телеграмми; 4, кратки свѣденія за издаванието нови книги на нашия языкъ и каксо оцѣнение тѣхното достоинство; 5, Смѣсъ; Обявления.

„Освѣтъ това, редакцията на вѣстника ще издава за всѣка една идуща Св. Недѣля по едно църковно поучение, което ще се испроважда заедно съ вѣстника на тия абонати, които би пожелали да се запишатъ и на него. Броя на такивато църковни поучения ще е 52 броя въ годината и цѣната на всѣко поучение, напечатано на отдѣлна книжка, ще струва 20 стот., а годишната цѣна на всичкитѣ книжки ще е 5 лева и 20 ст. Издаванието на тия поучения ще става съ цѣлъ, щото за идущата Св. Недѣля абонатитѣ да знаятъ какво ще е съдържанието на Св. Евангелие, което има да се чете въ църквата, а нѣкои пакъ свещенници абонати, особено селскитѣ, да би могли такивато поучения и да четатъ въ врѣме на Светото Богослужение“ (гл. брой 2, год. IV).

101. Славянинъ, *народенъ листъ за наука и новини*. — Почнѣлъ е да излиза прѣзъ мѣсець Априлий въ Руссе, първо два, а подиръ три пѣти въ седмицата, излѣзли сж 7 годишни течения и 44 броя отъ 8 годишнина, но прѣзъ Юлий 1889 г. почнѣлъ отново да излиза, но скоро пакъ спрѣлъ, подъ редакцията на Т. Х. Станчевъ.

Т. Х. Станчевъ е родомъ отъ гр. Руссе. Училъ се е и свършилъ класическата гимназия и богословското училище въ Карловицъ (Сремъ, Австрия) отъ 1863 до 1871 година. Като се върнѣлъ въ България учителствувалъ е 7 години въ Руссе и Никополъ. Билъ е редакторъ на списанието „Слава“ (гледай 1871 година), а сега се намира задграница. Ето списъкъ на книгитѣ, които той е написалъ: *Привземанието на Пиротъ*, трагедия въ 4 дѣйствия; *Сърбско-Българска война*; *Миланъ* (сърбский кралъ), позорищна игра въ едно дѣйствие; *Убийството на Максимилиана*, трагедия въ три дѣйствия; *Левски*, драма въ четири дѣйствия; *Невѣрна Жена*, позорищна игра въ четири дѣйствия; *Нова*

пѣснопойка; *Гази Османъ Паша*, позорищна игра въ едно дѣйствие; *Борбитѣ*, *страданията и успѣхитѣ на Българитѣ*; *Драндавела*, смѣшна позорищна игра въ едно дѣйствие; *Цилиндръ*, смѣшна позорищна игра въ едно дѣйствие; *Стефанъ Караджа*, трагедия въ петъ дѣйствия; *Симеонъ*, Бъл. Царъ, историческа драма въ четири дѣйствия; *Сюлейманъ Паша*, позорищна игра въ едно дѣйствие; *Поданието на България*, историческа драма въ три дѣйствия; *Христо Ботевъ*, трагедия въ двѣ дѣйствия; *Шаранъ*, смѣшна позорищна игра въ едно дѣйствие; *Чорбаджията*, позорищна игра въ едно дѣйствие; *Подписването на Св. Стефански Договоръ*, позорищ. игра въ едно дѣйствие; *Раковски*, драма въ три дѣйствия; *Нова Мода*, смѣшна позорищна игра въ едно дѣйствие; *Биконсфилдъ*, смѣшна позорищна игра въ едно дѣйствие; *Анатема*, позорищна игра въ едно дѣйствие; *Борисъ* (Бъл. царъ), историческа драма въ три дѣйствия; *Дий Петко*, позорищна игра въ едно дѣйствие; *Веченъ Календаръ*; *Николай Василевичъ Рукавишниковъ*; *Приятелъ на младитѣ*; *Българското Опълчение*; *Народно Самообразование*; *Какви бѣхме, а какви сме сега*; *Ружица*, трагедия въ петъ дѣйствия.

„1. „Славянинъ“ ще говори върху народнитѣ ни потребности за явенъ животъ.

„2. Върху нравственното образование и умствено развитие.

„3. Върху святото учение на православната вѣра, като подкрѣпителка на народния животъ.

„4. Върху училищата, тѣхния редъ, метода и други учителски дѣла.

„5. Върху книжовността въобще.

„6. Въ края на всѣки листъ „Славянинъ“ ще донася кратки новини и извѣстия, които се отнасятъ въобще къмъ народния животъ и неговия напрѣдъкъ, както изъ странство, тъй сѣщо и изъ нашенско съ цѣль да служатъ за освѣтление на народнитѣ ни желания и дѣйствия, съ строго отбѣгване обаче на лични нападения, които сж били главната пропастъ на всѣки листъ, осждителни отъ здравия разумъ и непристойни за славянското име“ (гледай „Славянинъ“ год. I, брой 1, стр. 1).

102. Софиянецъ, *вѣстникъ за политика, литература и търговия*. „Viribus Unitis“. — Почналъ е да излиза прѣз нѣмѣсець Октомврий въ София, единъ пѣтъ въ седмицата, излизали сж 6 броя, подъ редакцията на С. Михайловски.

Биографическитѣ бѣлѣжки за Михайловски се намиратъ при „Народний Гласъ“ (гледай по-горѣ).

„Подбудени и насърчвани отъ много приятели, ний днесъ съ захващащи издаването на единъ новъ вѣстникъ, въ столицата.

„Въ това си предприятие, при първата още стѣпка, ний срѣщамъ много мъжкотии; разни обстоятелства ни препятствувать, разни съображения ни затрудняватъ. „Да ли, са питамъ ний, е време днесъ да са говори и пиши безпристрастно и хладнокрѣвно върху всичко? Да ли, въ днешното възмутено състояние на умоветѣ и на совѣститѣ, въ днешното аномално положение на нѣщата и чловѣцитѣ, да ли има кой да чува думи искренни и свѣти безкористни? Прѣдъ видъ на толкова дързка самоувѣренность въ нѣкои кръгове, на толкова самоправие, на толкова смѣлость, несъзнателность и самонадѣяность, въ извѣстни нѣкои сфери, да ли не е по-добрѣ, са питавме ний, да са остави времето само да поправи всичко? Има ли, за самоудѣйственнийтъ и независимъ публицистъ, свободна и безопасна почва? Можели днесъ, при внасянето на страститѣ въ държавния животъ, може ли единъ добросъвѣстенъ писателъ да са осрѣдоточи въ строгото наблюдение на всичко, което го окръжава, въ строгото изпълнение на своитѣ благородни, но тѣжки обязанности?“

„Всичкитѣ тѣзи въпроси, ний си ги много пѣти зададохме.

„Ний не се поколебахме нито една минута.

„Ний отблъснахме гибелната тѣзи система че времето, сир. слѣпийтъ случай, ще турѣ всичко въ добъръ редъ.

„Ний отблъснахме политическата тактика, която предпие едно престорено равнодушие винаги и въ всичко.

„Днесъ всѣкой трудъ трѣбва да е явенъ.

„Явнийтъ трудъ е само благороденъ и плодовитъ.

„Явната борба е само законна и добротворна.

„Забравени сж вече времената, когато, въ България, всѣкой трудъ и всѣка борба имахъ нужда отъ сѣнка, когато всичко са вършеше съ едно тайнствено и пенарушимо безмолвие.

„Послѣднитѣ двацѣтъ и петъ години отъ живота на Българитѣ съставляватъ, тъй да кажа, епохата на заговоритѣ.

„Но подиръ изминуванъето на тѣзи години, подиръ достопамятнитѣ исторически превратъ който ги послѣдва, днесъ вече настѣпва епохата на законното и свободно развитие, епохата на явнитѣ и самостоятеленъ трудъ, епохата на всѣка умствена и нравствена независимостъ, на всѣки граждански и политически стрѣмления за подобръние и усъвършенствуване, — съ една речъ, епохата на свободата.

„Тѣй разбираме ний новиятъ животъ на нашето Отечество. Ний ще са съобразимъ съ този животъ: нашиятъ патриотизмъ, нашата совѣсть, нашата любовъ къмъ всѣкой прогресъ, нашитѣ обязанности като публиченъ органъ — ни налагатъ това. Въ всичкитѣ си сѣждения върху всичко, безпристрастието ще бѣде първото ни качество. Само съ безпристрастното разглеждане на работитѣ може да се достигне единъ резултатъ. Ожесточената политика, като тѣзъ която се е проевила отъ нѣколко врѣме въ нашата публицистика има едно двойно слѣдствие: тя въдворява деморализация въ совѣститѣ и хаосъ въ умовитѣ.

„Ний приемаме борбата, но благородната, самостоятелната, искренната борба, — борба върху принципитѣ, борба съ фактове за оръжие, съ законътъ за поддръжка и доказателство, съ публичното мнение за сѣдия.

„Ний отблъсваме всѣкой споръ, който не става въ името на интереситѣ на отечеството ни, отблъсваме всѣка борба, лишена отъ честностъ и откровенностъ, отказваме са отъ всѣко прение, което не са касае до общото добро.

„Частнитѣ расправи и ненависти получаватъ рѣшението си сутринъ, часътъ по 6, на два часа растоиние отъ града, и прѣдъ двама очевидци, — а не въ стѣшветѣ на единъ публиченъ органъ.

„Колкото за общитѣ идеи, които ще на ръководятъ во поприцето ни, ний бихме ги скратили въ тѣзи само думи: общото добро, благосъстояние на Отееството.

„Ний строго ще осѣждаме всѣко покушение върху народнитѣ правдини и свободата. Ний ще бѣдемъ безпощадни къмъ всѣко злоупотреѣбление, къмъ всѣки произволъ, къмъ всѣка незаконностъ, къмъ всѣки безпорѣдъкъ, къмъ всѣки не-

вѣжственъ публиченъ дѣецъ, къмъ всѣки развратенъ народенъ служителъ.

„Въ всѣки въпросъ, ний ще бъдемъ тълкуватели на народнитѣ интереси, ний ще бъдемъ съ народа, за народа.

„Ний ще искаме винъги, отъ онѣзи които сѣдѣтъ на челото на управлението, вѣрность, искренность, честность, безкористие, поведение мъдро и непорочно, преданность къмъ народа.

„Ний ще припозвами ежедневно на народа, че той е господаръ на себе си, господаръ на сѣдбинитѣ си, господаръ на бѣднината си, — че той излѣзе вече отъ опекунство, че е въ всичката си мощъ, че е исключителниятъ и безконкурентенъ владеецъ на своитѣ граждански и политически битѣ.

„Въ врѣмена критически, въ обстоятелства мъчни, каквито сѣ днешнитѣ, всѣкой трѣбва да е на постѣта си, и да бди, като вѣренъ стражаръ, върху отеческата безопасность, да контролира свободното дѣйствиe на всичкитѣ сили, които съставляватъ нашето съществуване.

„Ний пѣма да кажемъ, като индиферентнитѣ политици: „*Fata viam inveniunt.*“

„Напротивъ, ний мислимъ че да стои человекъ въ бездѣйствиe е знакъ на немощъ, знакъ на вѣщественна и нравственна нищета, знакъ на униние.

„Тлѣнието, социалното тлѣние на единъ народъ, захваща въ неговиятъ правителственъ организмъ, и преминува испослѣ въ самаго него.

„И тъй, като публицистъ, ний вѣлно съзнаваме длъжността си.

„Длъжность окръжена отъ всевъзможни горчевини, но сама по себе велика и всяка: възнаграждение ний нема да искаме освѣнъ отъ съвѣстѣта си; въздаване по-добро не искаме отъ благорасположението на общото мнение.

„Добриятъ гражданинъ, честниятъ работникъ, друдолюбивиятъ селянинъ, — ето голѣмитѣ възмездници, отъ съчувствието на които било — би злочастие да ся лишимъ.

„Дано, въпрочемъ, това съчувствие на придружи, при първитѣ ни още стѣпки въ публицистиката.

Ст. Михайловски.

„Post-Scriptum. — Разни приятели, както въ столицата и отъ сѣкѣдѣ въ Княжеството, общахъ ни своето съдѣствие; ний имами, при това, сътрудничеството по специални онове, на много други лица, които ни насърчихъ въ предиятието ни.

„Софиянецъ“ ще излѣзва за сега, единъ пѣтъ въ седми-та, всѣка Сѣбота.

„Ний молиме нашитѣ приятели въ Търново, Руссе, Свищовъ, ѳрна, Видинъ, Плѣвенъ, Ловичъ, Габрово, и пр. да са поаражтъ за распространението на вѣстникътъ ни между градитѣ населения.

„При отварянието на Народното Събрание, „Софиянецъ“ е публикува рѣдовни отчети отъ всѣко засѣдание като ги идружава съ критически обсѣдания.

„Освѣтъ туй, „Софиянецъ“ ще обема:

„Разни извѣстия изъ Княжеството, Добруджа, Источна Ру-лия, Македония, завѣтитѣ мѣста отъ Сърбия.

„Единъ Иностраненъ Отдѣлъ.

„Подробни свѣдения за ходътъ на правителственнитѣ ра-ти и учреждения.

„Една Сѣдебна Хроника.

„Статии по Политическата Економия.

„Обсѣдания на всѣка мѣрка взѣта отъ правителството, всѣко събитие въ чиновническата иерархия, на всѣко про-шествие въобще въ държавниятъ организмъ.

„Новини отъ Столицата.

„Сведения по дѣлата на градскитѣ и полицейски учреждения.

„Единъ Библиографически Отдѣлъ.

„Най-послѣ Редакцията на в. „Софиянецъ“ е влѣзла вече, споразумѣние съ една учена Българка, русска възпитан-ца, която отъ петъ години насамъ са занимава съ единъ тературенъ трудъ отъ капитална важность. Госпожица Х., ято е имала всичкитѣ възможности да изучи животътъ, стре-пенията, идеитѣ, дѣятелността, борбитѣ на съвременното младо поколение, изобразила е това поколение съ една поразителна ѳрность, съ една фотографическа строгость. „Софиянецъ“ за-аща публикуванието на това съчинение, въ подлистникъ, отъ-й брой, подъ насловъ: „*Болното поколение*“ (гледай брой 1).

103. Християнско Вратско Слово, духовенъ журналъ, издава се отъ настоятелството на Софийското Свещенническо Братство „Преподобний Иоаннъ Рилскій“. — Почналъ е да излиза въ София прѣзъ мѣсецъ Априлий, единъ пѣтъ въ мѣсецътъ, излѣзли сж 6 книжки, подъ редакцията първитъ 3 книжки на Протонерей Теодоръ С. Митовъ и Свещеникъ Игнатий Рилски, а останалитѣ 3 книжки — самъ на първия. Журнала има за мотто слѣдующето: „Внимай себѣ и ѹченію: и пребывай въ нихъ: сіа бо творѣ, и самъ спасишиа и послѣзшающій тебѣ“.

1. Тим. гл. 4 ст. 16.

Биографическитѣ бѣлѣжки за Игнатий Рилски се намиратъ при „Селанинъ“ (гледай 1879 година).

Икономъ попъ Тодоръ Митовъ е роденъ въ Пирдопъ на 1835 година. Първоначално той се училъ въ родния си градъ, а поDIRъ въ Панагюрище, слѣдъ което учителствувалъ около три години въ Пирдопъ и Видинъ. Прѣзъ 1862 година е бѣлъ ржкоположенъ за свещеникъ, та е свещеннодѣйствувалъ въ Пирдопъ, Т.-Пазарджикъ и София, гдѣто билъ прѣдсѣдателъ на общината до 1873 година. Прѣзъ 1874 година билъ назначенъ за управляющій Кюстендилската Епархия, която управлявалъ до 1876 година, слѣдъ което билъ назначенъ за управляющій Велешката и Свояската Епархия, а въ Велесъ билъ и учителъ. Прѣзъ 1877 година билъ арестованъ въ Велесъ и откваранъ въ извѣстното Канли-Куле (сега Акъ-Куле) въ Солунъ, гдѣто е стоялъ затворенъ до освобождението (8 мѣсеци). Въ 1879 година попъ Тодоръ билъ назначенъ за прѣподавателъ по законъ Божи въ Военното Училище, и съставилъ Свещенническото Братство, на което билъ прѣдсѣдателъ до 3 Декември 1891 година. Прѣзъ 1880 година той билъ избранъ за народенъ прѣдставитель, а прѣзъ 1883 год. за прѣдсѣдателъ на комитета за съграждане храмътъ „Св. Александръ Невскій“ и билъ такъвъ до смъртъта си. Прѣзъ 1881 год. билъ избранъ за прѣдсѣдателъ на Софийското черковно и училищно настоятелство, които длѣжности изпълнявалъ до 1885 год. Прѣзъ сжщата 1881 година билъ назначенъ за прѣподавателъ на Законъ Божий и подинспекторъ въ Софийската Дѣвич

Гимназия, първата отъ които длъжности е изпълнявалъ до 16 Мартъ 1888 година, а втората до 1885 година. На 1 Септемврий 1885 година билъ назначенъ за прѣподавателъ на Законъ Божи въ Софийската Мажка Гимназия, която длъжностъ изпълнявалъ до 16 Мартъ 1888 година; подиръ билъ прѣмѣстенъ за прѣподавателъ въ Самоковската Духовна Семинария, отъ гдѣто си далъ оставката прѣзъ 1889 година. Подиръ това билъ назначенъ за управляющій Софийската Епархия, която управлявалъ до 1891 година. Икономъ попъ Тодоръ умрѣ въ София на 6 Декемврий 1891 година, при погрѣбението на когото попъ Кжневъ показа дѣятелността и заслугитѣ му. Попъ Тодоръ е единъ отъ работниците за нашето възраждане, даже е билъ и прѣдставителъ въ Цариградския Български Съборъ. Той е билъ основателъ на дружеството „Майка“ и той е исповѣдалъ Василь Левски преди обѣсването на тоя послѣдния. (Една подробностъ: Когато попъ Тодоръ е исповѣдалъ В. Левски и трѣбвало да прочете: помяни господи раба твоего Василя тогава Левски му казалъ: „не дядо — въ монашество Игнатий“, като прибавилъ: ще дойдѣтъ други, които ще доискаратъ наченжтото дѣло). И най-сетнѣ попъ Тодоръ Митовъ първъ въ България изказалъ идеята за отпразднуванието хилядогодишнината на св. св. Кирила и Методия, което станѣло на 11 Май 1884 год., когато учителитѣ и всички други по първи българи въ София сж били събрани въ училището „св. св. Кирилъ и Методия“ да празнуватъ празника на двамата братя.

„Съ волята на любвеобилния Русски вѣнценосецъ и съ сжжпоцѣннитѣ жертви и кръвъ на Руския народъ пѣтстотиньгодишнитѣ окови на робството, турнати на насъ отъ мюсюлманството, сж свалени вече отъ насъ и ние сме свободни. Дадената амъ свобода задължава всѣки единъ отъ насъ да взѣме живо участие въ съгражданьето на нашето отечество, което, слѣдъ историческия сънъ, заглабенъ въ него отъ мохамедовцитѣ — ва тово захваща до показва животъ.

„Съзнаваньто на високия дългъ, лежащъ на насъ, като на ревовни пастири, съзнавание, че външното благосѣстояние на Бѣлка една държава се обуславява съ нейного вътрѣшно състояние, на кара да се заловимъ за дѣло ново, и да си кажемъ, не почитѣ ни. Но съ надежда на помощта Божия и на съчувствието

и участието на всѣкого, на когото е скъпо бѣдѣето на нашето отечество, ние ся рѣшихме да издаваме духовенъ журналъ подъ название „Християнско Братско Слово“ и сме приели на себе си трудъ да разпространяваме въ народа книги съ духовно-нравствено съдържание. Споредъ колкото ни позволяватъ силитѣ, ние ще ся стараемъ да направимъ всичко възможно за достиганъето на прѣдположенитѣ цѣли; но същото време приканваме да ни помагатъ всички ония, които желаятъ на Българското Княжество да расте и да ся укрѣпява подъ знамето на Православието. Всѣки лични трудъ за въ полза на народа и въ духътъ на нашитѣ цѣли, ще ся приема съ благодарение и съ възнаграждение, ако би се потрѣбало то.

„Въ всѣка нова работа ставатъ погрѣшки, слѣдователно, ако и ние на първъ пътъ не успѣемъ да направимъ всичко, което сме прѣдположили, молимъ за извинение.

„Въ началото ще ся помѣщава за всѣки мѣсяцъ пъленъ мѣсяцословъ съ кратки белѣжки за нѣкой святини и съ показване на Църковнитѣ чтения.

«Отдѣлъ Първий.

„Священно-исторически разкази, разяснения изъ учението на Православната Църква.

«Отдѣлъ Вторий.

„Изложение учението на Православната Църква въ форма на поучения, бесѣди, вопросы и отвѣти и пр.

«Отдѣлъ Трѣтий.

„Църковно-Исторически разкази. Най-напрѣдъ ще бѣде обжрнато внимание на по-важнитѣ събития въ Българската и Русска Църкви.

«Отдѣлъ Четвъртий.

„Жития на Святинитѣ Славенски и други, особно които ся почитатъ въ България.

«Отдѣлъ Пятий.

„Учение за богослужението на Православната Църква.

«Отдѣлъ Шестий.

„Статии, които служатъ за ръководство на пастиритѣ.

«Отдѣлъ Седмий.

„Статии духовно-повѣствователни.

«Отдѣлъ Осмий.

„Библиографически извѣстия. Въ тоя отдѣлъ ще се помещаватъ стари български и руски ръкописи и кратки описания религиозно-нравственнитѣ книги, които се издаватъ въ Русия и България.

«Отдѣлъ Девятый.

„Статистически свѣдѣния по духовното и духовно-учебното домство.

«Отдѣлъ Десятый.

„Църковна хроника. Тука ще се помещаватъ правилственни распорѣждания, така сѣщо и распорѣжданията на българския Синодъ и Епархиалнитѣ Архiereи. Ще влизатъ ония распорѣждания на руското Духовно вѣдомство, които иматъ особно значение.

«Отдѣлъ Единадѣсатый.

„Обявления.

«Отдѣлъ Дванадѣсатый.

„Въ притурка. Канонически Правила на Св. Апостоли, Ъленски и помѣстни събори съ тълкуванията имъ.

„Журналътъ „Християнско Братско Слово“ ще излиза на вѣки мѣсець по една книга отъ 10 до 12 печатани листовѣ.“
к. брой I, година I, страница 1—3).

104. Цѣлокупна България, листъ за политика и наука. О брой 10 е излизалъ подъ заглавие само „Цѣлокупна България“, отъ брой 11 прибавени сѣ думитѣ „листъ за политика и наука“, отъ 61 брой прибавени думитѣ „L'Union Bulgare“, а въ 63 още и „organe de la majorité).“ — Почналъ е да излиза прѣвъ мѣсець Юний въ Търново и София (въ Търново издадени първитѣ 14 броя, а послѣднитѣ — въ София), а пѣти прѣвъ седмицата, излѣзли сѣ 78 броя, подъ редакцията П. Р. Славейковъ и Ив. П. Славейковъ. Послѣдния е редактиралъ само нѣколко броя.

Биографическитѣ бѣлѣжки за *П. Р. Славейковъ* се изпиратъ при „*Македонія*“ (гледай 1866 година), а тия на *И. Т. Славейковъ* — при „*Независимостъ*“ (гледай 1881 година).

Ето каква цѣль е имала „*Цѣлокупна България*“:

„Първото и главно нѣщо съ което преимущественно се занимава наший вѣстникъ е, да поддържа и да отговаря на тежненіята на народа ни къмъ объединеніе.

„Да го kryemъ това, да искамы да ся приструваме у насъ че ся неосѣщамы, или че не жѣлаемъ ужъ таквъзъ нѣщо, защото не е по волята на тѣзи или онази сила, нито ще ны повѣрѣва нѣкой нито пъкъ трѣба да го правимъ, ако не искамы да ся смѣятъ съ насъ. И тѣй нека си кажемъ, колкото искренъ то толковъ и открито, че ний желаемъ народното си объединеніе и ще работимъ за него.

„Да спремъ да не работимъ на законна почва за скръпяване на сѣществующитѣ природны свръски, да занемаримъ възпроизвежданіето на идеитѣ, които служатъ за това, да ся отречемъ отъ тѣзи завѣтна и задушевна мысль — за народното си объединеніе, за хаткртъ на когото и да е или за чѣто и да сѣ чужды смѣтки и съображенія, то ще каже да са откажемъ отъ самы-себеси, — ще каже да идемъ противу природата, което е не възможно.

„Всичко що можемъ да прибавимъ на това си изъясненіе, то е да кажемъ че, за сега поне, ний не ще бждемъ за бурно домогване къмъ това объединеніе, и то отъ почитаніе къмъ постановленіята на Великитѣ силы, до когато можемъ да имамъ вѣра въ тѣхното добро расположение къмъ насъ; защото предѣлтъ на нашето търпеніе стои на граница съ предѣлтъ на снисхожденіето на западнитѣ държавы.

„Ще потърпимъ, казвамы ний, ще почакамы, но въ сѣщото врѣме не можемъ да скryемъ че никога нѣма да забравимъ своитѣ длѣжности и никакъ нѣма да са отклонимъ отъ цѣльта си; толковъ повече като знаемъ че „силата на природнитѣ потребности е по-ягха отъ всички онѣзи измайсторисаны комбинаціи и политически симпатіи или антипатіи.“

„Това къмъ което за сега има да ся домогвамы и востъ наймного желаемъ е: дано тѣзи които иматъ въ рѣцѣтъ сѣ браздытъ на Европейската политика да ся рѣшатъ да обьрижатъ

сърцата си къмъ насъ съ по-чиста любовь и да поработятъ за да въздигнатъ въ нашата страна здание достойно на просвѣтената имъ христіанска совѣсть, ако искатъ да зацѣлватъ ужаснитъ потрясенія, които непременно ще послѣдватъ ако това не бѣде. Бываютъ моменти, които никой не желае, по които непременно трѣба да послѣдватъ.

„Се една таквазъ само надежда ний осѣщамъ себе си задължени да потраемъ, да почакамы и ще чакамы. Но ако, най послѣ, видимъ и се увѣримъ че Великитъ сили злоупотребително искатъ да задържатъ всемогуществото на силата си само за да проточатъ трайността на нашето тежко сѣществованіе, то, казвамъ го, не ще ни бѣде възможно да си въздържимъ да не прибѣгнемъ до собствениитъ си сили, които ако и твърдѣ слабы, немогутъ да не бѣдѣтъ по отчаяніето си мѣрдовани.

„Фактътъ който не трѣба на ся мине съ премълчаванье, че догдѣто ний българитъ живѣемъ на бащинитъ си огнища, скръпены о земята дѣто сж гробищата на дѣдытъ и прадѣдытъ ни, по брѣговетъ на Дунавъ, Марица и Вардаръ, по снѣжнитъ вършини на Балкана, по влажнитъ и сѣнчасты джбравы на Доспатъ и по кремениститъ отлосы на Шаръ-планина, и днесъ, и утрѣ, и выжги ще смы противны на туй искусственно и насилственно разѣединеніе, което ни сполѣти въ часътъ когато повече отъ всякой другъ пѣтъ вървахмы че смы близу до цѣльтъ си. Явно е че ний ще желаемъ, защото неможемъ да не желаемъ, а като желаемъ, разумѣва ся и ще работимъ, и ще ся боримъ противъ пречкитъ на обѣединеніето си и, нѣма да ся отстапимъ нито да ся отвърнемъ отъ тѣзи си цѣль, до тогазъ до когато ся не слѣемъ и съединимъ като единъ народъ въ една Държава. — За сега, право, ний можемъ еще да очакваме вразумяваніето на дипломатитъ и расположеніето на венцоносцитъ, ама, въ отчаяніето си отъ това не ще пропустимъ сгодната минута, нито ще ся подвоимъ въ даденъ часъ да ся подадемъ рѣка едни-другы и да станемъ синца, като единъ человекъ, или да постигнемъ цѣльтъ си, или да ся заровимъ всинца подъ послѣднитъ развалины на отечеството си.

„Ний се не свѣнимъ да искажемъ прѣдъ свѣта това което излиза отъ избытокъ на сърдцето на всякой българинъ; но като прѣдприемамы да ръководимъ народа си къмъ предна-тертанната му цѣль, за честиты ще ся считамы ако не ся замѣримъ принудены да свърнемъ отъ правилната линія на

поведеніе, която е съгласна съ желаніята и постановленіята на Великитѣ сили.

„Освѣтъ това нашій листъ ще слѣдува постоянно да служи за поддържаніето и скръпяваніето на постигнатыѣ благопоучны резултаты въ нашата Конституція и на основаніе на тѣзи резултаты — подробното развитіе на положенныѣ въ нея начала, съ цѣль да ги въплѣтимъ въ народный духъ.

„Ето таквази ще е въ главныѣ си черты програмата на нашій листъ, за изпълненіето на която ный ся осланямы на поддържката и спомаганьето на всички просвѣтены силы у насъ, и призоваваме всички които сж способни да поработятъ да ни съдѣйствувать въ предпріятіето ни“ (гл. брой I, 1879 година).

105. Чистобългарска Наковалня за Слаткодумство. — Почнала е да излиза прѣзъ мѣсець Май въ Пловдивъ, а подиръ и въ София, излѣзли сж 7 броя и 2 притурки, подъ редакцията на *Д-ръ Ив. А. Богоровъ*. Мотто:

Доклѣ языка живѣе,

Единъ народъ незагинва.

Биографическитѣ бѣлѣжки за *Богоровъ* се намиратъ при „*Цареградски Вѣстникъ*“ (гледай 1848 година).

Съ своята „*Наковалня*“ Богоровъ е ималъ за цѣль да оправи българскій языкъ. Забѣлѣжителното тукъ е това, че „*Наковалнята*“ си издавалъ на свой разноски, безъ да има баремъ единъ спомоществатель.

„Говорный языкъ е едно сжчево съ което ный разумнитѣ Божи създанія са разбираме единъ другъ; той е станалъ споредъ потрѣбата на човѣцитѣ отъ нѣща, що сж тии гледали, слушали и осѣщали, а сетнѣ постѣпално са е развѣждалъ съ различни думи, които ги има и до днесъ. Кога единъ народъ стои въ една затворена околорьсть страна и нѣма никакво зиманье-даване съ други, нито пакъ са учи книга, неговъма говорни языкъ остава се на единъ редъ, и много пѣти са случева, че той, като изгуби нѣкои отъ нѣщата, забравя и думитѣ имъ, па ако незнае и писмо сѣкое негово познанье отива въ джнъ-земѣ. Така и ный Българитѣ, като пропадна царството ни, забравихме и всичкитѣ началствени думи потрѣбни за управа на

единъ народъ. Сега слобихме ли са съ Княжество и съ самоуправа, ний са пораждаме изново и отъ роби що бѣхме ставаме слободни, отваря ни са пре широко поле за просвѣтенъе, за добро поминуванъе, за напреднуванъе, и ради много други за облага работи, та споредъ това са усѣща между насъ, учени и неучени, голѣма потрѣба отъ думи, за да си изясняваме мислитѣ по-лесно и по-добрѣ. Това като е тѣй, ний започнуваме издаването на една книжка съ име: „*Чистобългарска Наковалня за Сладкодумство*.“ Отъ самъа този главулекъ, човѣкъ разбира, че нашето мѣренъе е да уработеваме и да развѣдимъ говорныа и писменныа нашъ езикъ съ чистобългарски думи. Отъ тѣхъ едни ще исковаваме въ нашата *Наковалня*, то са знае, че ще са основаваме на самородената Българска Грамматика, отъ която имаме по-долу и нѣколко наредби; друго, ще заемваме отъ людски езыци нѣкои рѣчи, които ги нѣмаме, се като ги побългаримъ най-малко въ крайщата имъ; третъе, ще се мѣчимъ да пооправяме нѣкои списанія за да бѣдемъ както ушѣтници за слаткодумни изговори въ Българскыа нашъ езикъ. Тѣй са надѣмъ, че Българскыа нашъ народъ, за доброто на когото ний са затичаме сега трійсетъ и седемъ години, ще разбере думата ни и ще има добрина да улесни издаването на книжлето ни“ (гледай брой I).

1880 година.

106. Бодилникъ, сатирически и хумористически вѣстникъ — Почнѣлъ е да излиза въ София прѣзъ мѣсець Юлий, единъ пѣтъ въ седмицата, излѣзли сѣ неизвѣстно менъ колко броя, подъ редакцията на *П. Горбановъ*. Вѣстника ималъ мотто отъ едната страна:

„Не струвай лошо, да ти не струвать,
Казва народната пословица;
А пѣкъ които много сѣ ленувать,
Изгонватъ ги вѣнъ съсъ суровица!

А отъ другата:

Като се удостоишъ
На нѣкой високъ постъ,
Не мисли че ти стоишъ
Подпрѣнъ съ дебелъ лостъ.“

Азъ съмъ видѣлъ брой 14. Първитѣ 1—2 номера, го е редактиралъ П. Загорски и вѣстника се е казвалъ „*Будилникъ*“, а когато П. Горбановъ го е взелъ подъ своя редакция, промѣнилъ му името въ „*Будилникъ*.“

Петко В. Горбановъ е роденъ въ гр. Елена на 19 Февруарий 1846 година. Първоначално се е училъ въ родния си градъ, подиръ въ Русия, а свършилъ Цариградския Robert College. Той е билъ депутатъ въ Народното Събрание, занимавалъ е разни длѣжности, между които и Главенъ Секретаръ въ Министерството на Правосъдието. Нѣмаме възможность да опредѣлимъ една по една всичкитѣ длѣжности, които е занимавалъ. П. Горбановъ е написалъ и издалъ една книжка подъ заглавие *Petit Manuel pour apprendre la langue Bulgare*. София, 1880 година, която отдавна е исчерпана и бѣ напечатана за Н. В. първий Български Князь Александра Батенбергъ, комуто билъ учителъ на българския языкъ. Той е билъ единъ отъ постояннитѣ редактори на в. „*Български Гласъ*“ (гледай подолу).

„Почитаеми читатели,

„Ето ма, явихъ са и азъ на бѣло видѣло, по дано животътъ ми бѣде траенъ, което и отъ васъ зависи Но прѣди да си подамъ рогата, ази ще ви ява програмата по която ще слѣдвамъ за въ бѣдѣще.

„Да си кажа правичката моята задача е: да бода, да карамъ хората по правиа нѣтъ, разбира се онѣзи, които не върватъ по него, а са кривитѣ изъ сѣнкитѣ на мрачината и служатъ всеилному богу Маммону. А сѣщо ще ви задоволявамъ по нѣкой нѣтъ и съ разни смѣхорий.

„И тѣй Боже помози!!!

Бодлю.“

107. Бранилникъ за Българския языкъ и за народна облага. (Първия брой е озаглавенъ безъ думитѣ: „и за народна облага“). — Починалъ е да излиза въ София прѣзъ мѣсець Мартъ, неопредѣлено въ какъвъ срокъ, излѣзли сж 14 броя, подъ редакцията на Д-ръ Пв. А. Богоровъ.

Биографическитѣ бѣлѣжки за Богоровъ се намиратъ при „*Цариградски Вѣстникъ*“ (гледай 1848 година).

„Нашитѣ вѣстникари неможатъ още да са свѣстятъ, за да спишатъ нѣщичко както прилича Български. Колкото за избизнатностъ, ний ще споменемъ двѣ думи отъ в. Селянинъ, рой 20; ето ги: „Влизанието на Евреитѣ.“ Тукъ са разбира, е нѣщо е влѣзло у Евреитѣ. Вмѣсто да каже: Какъ сж влѣзли Евреитѣ. И отъ в. Марица, брой 168, петъ-шестъ думи, изрѣчени отъ Романійския началникъ просвѣтни — народъ; ето ги: Драго ми е като Ви вида (?) повторно, събрани въ тась града.“ Вмѣсто: Драго ми е, че Ви виждамъ събрани въ тоя волъ или въ тоя прѣтъ. А пакъ у в. Витоша, брой 79, проитаме туй: „Императоръ Александръ назначилъ единственната ьщера (кому?) на Генералъ Лорисъ Меликова 17 годишна, ь честна (?) госпожица (?). Вмѣсто: И. А. назначилъ 17 годишната генералъ Лорисъ Меликовата едпичка дьщера за поетна дѣвойка.

„Вышне ле Боже! До кога ли ще ны държи тазъ не-вѣщина?“ (гледай брой 3).

108. Българска Иллюстрация, иллюстриранъ домашенъ вѣстникъ. — Почнѣлъ е да излиза прѣзъ мѣсець Май въ София, цинъ пакъ въ мѣсецътъ, излѣзли сж 20 свѣски, подъ редакцията на Янко С. Ковачевъ.

Янко С. Ковачевъ е роденъ въ Свищовъ. Първоначално е училъ въ родното си мѣсто, а подиръ въ нѣмско. Още въ турско врѣме Ковачовъ се е занимавалъ съ търговията ечатаръ и въ неговата печатница прѣди освобождението сж е печатали много български книги, които ний нѣмаме възможность да изброимъ. И понастоящемъ Ковачевъ е печатаръ.

Ето какво е искала да слѣди „Българската Иллюстрация“:

„Българската Иллюстрация, безъ да зема дѣятелно или дностранно участие въ политическитѣ въпроси и въ политическата борба, ще се счита щастлива да слѣди развитието на ародътъ ни и да бѣлѣжи въ страницитѣ си всичко, що се тнася до подобрѣнието на неговото положение въ този толкози

интересенъ старопланински полуостровъ, въ който българския народъ има толкози голѣмо значение“ (гледай свѣсва I).

109. Български Гласъ, политико-литературенъ вѣстникъ. — Почнѣлъ е да излиза прѣзъ мѣсецъ Януарий въ София, два пѣти въ седмицата, излизалъ е 4 години, подъ главната редакция на Григоръ Д. Начовичъ. Въ първата годишнина сж помѣствани статии и на французски языкъ. Въ тоя вѣстникъ сж писвали Д. Грековъ, К. Стоиловъ, Т. Икономовъ, П. Клисимовъ, Д. Ганчевъ, А. Шоповъ и др.

Биографическиятъ бѣлѣжъ за Начовичъ се намиратъ при „Марица“ (гледай 1878 година).

„Този брой на вѣстника ни е послѣдния, който излиза въ настоящата година; още два дена и ний стѣпваме въ новата 1883 година.

„Върни на назначението на вѣстника си, — да освѣтляваме публиката въ това, което се върши въ нашето отечество и по вънъ, ний се старяхме въ течението на цѣлата истекающа година да изпълнимъ задълженията си, като публиченъ органъ. Постигнахме ли ний това или не, — оставаме да сждатъ нашитѣ читатели. Не ще обаче да бѣде отъ наша страна излишно самообълщение, ако забѣлѣжимъ тука, че, въ границитѣ на възможността, ний се допрѣхме съ едно открито безпристрастие до всичкитѣ почти въпроси и явления на нашия социално—политически животъ. При това, върни на идеята, на която служи листа ни, ний строго и безпристрастно осъдихми онѣзи произшествия, които така или иначе подкупаватъ, спорѣдъ нашитѣ възглѣдове, здравитѣ основи на правителственнитѣ нарѣдби; не пропуствахме тѣй сжщо случая да се отнесемъ съ порицание къмъ всичкитѣ онѣзи правителствени распорѣждания, цѣльта на които не проистичаше отъ чисто желание да се подобри положението на страната, а просто отъ лични съображения.

„Читателитѣ ни, които сж слѣдили въ течението на цѣлата година подиръ това, което се е писало и проповѣдало въ нашия вѣстникъ, навѣрно, сж забѣлявали, че ний и до днѣ — днешенъ останахме върни на цѣльта и назначението му,

съ което той още преди три години бѣше основанъ отъ единъ кружокъ патриоти. Както въ течението на миналитѣ двѣ години, така и въ продължение на настоящата, ний не преставахми между другото да проповѣдвами и разпространявахми двѣтѣ идеи, — вѣрностъ на престола и благо на отечеството, които, споредъ нашитѣ политически убѣждения, сж единственнитѣ средства за добрата бѣдѣщностъ на българския народъ. Въодушевени отъ това и неуклонно послѣдователни въ мислитѣ и дѣлата си, ний поддържахми и бѣхми стороници на онова правителство, дѣйствиата на което най-много гармонираха съ нашитѣ политически възрѣния. Ний се отнасяхми съ съчувствие и похвала къмъ онѣзи правителствени преобразования и нововѣдения, които служатъ за яки основи на самоуправлението и истинската свобода; осжждахми и порицавахми всичкитѣ други стремления, които отиваха въ противорѣчие съ благо на отечеството. Вѣрни на казаннитѣ горѣ двѣ начала, на които служи органа ни, ний съ всичката необходима строгостъ се отнасяхми къмъ дѣйствиата и агитациитѣ на онѣзи незадоволни отъ настоящия режимъ наши съотечественници, които, въодушевени отъ лични амбиции или егоистически съображения, по всѣкакъвъ начинъ се стремятъ да хвърлятъ страната въ едно безисходно положение. Въобщо, съ двѣ думи казано, ний поддържахми въ всичко справедливостта и строгото изпълнение на сѣществующитѣ закони. До колко ний успѣхми въ това, — оставями на публиката да се произнесе“ (гледай брой 99, година III).

110. Варненский Вѣстникъ. — Почнѣлъ е да излиза прѣзъ мѣсецъ Юний въ гр. Варна, три пѣти (до 10-й брой) и два пѣти (отъ 10-й брой нататѣкъ) въ седмицата, излѣзли сж 33 броя, подъ редакцията на Г. А. Кърджиевъ.

Биографическитѣ бѣлѣжки за Кърджиевъ се намиратъ при „Напредъ!“ (гледай 1885 година).

Първия брой на „Варненский Вѣстникъ“, въ който вѣстникъ е обнародвана програмата му, азъ неможахъ да видѣмъ и поради туй, за да дамъ на читателитѣ едно колко-годѣ ясно понятие за цѣльта на тоя вѣстникъ, азъ съмъ принуденъ да

цитирамъ тукъ единъ куплетъ отъ обявлението отъ страна на редакцията, обнародвано въ брой 11 и 12 на сѣщия вѣстникъ. Като съобщава редакцията, че заинапрѣдъ вѣстника ще излиза два пѣти въ седмицата, говори: „Варненский Вѣстникъ“ въ своята программа ще върви въобще по сѣщото направление, което е държалъ до сега, т. е. той ще разискува различнитѣ общественни напѣи народни въпроси, ще дава разни свѣденія по ходѣтъ на политиката, статьи по науката и книжевността, разни мѣстни и отъ чужбина новини, на кѣсо, той ще се стараетъ, като органъ на и за общото мнѣние да му бѣде отзивъ и безпристрастенъ тълкувателъ и освѣтлителъ по разнитѣ въпроси, при това и листъ за леко и полезно четене.“

Въобще посоката на вѣстника е била свободомисляща.

111. Етрѣ. — Той вѣстникъ е почнѣлъ да излиза въ Търново, излизѣлъ само 1 брой, подѣ редакцията на *И. Р. Славейковъ*. Нищо друго незнаѣмъ за този вѣстникъ.

Биографическитѣ бѣлѣжки за *И. Р. Славейковъ* се намиратъ при в. „*Македония*“ (гледай 1866 година).

112. Законовъдецъ, *посрѣмнено списание за законодателство, правосъдие и администрация*. — Почнѣло е да излиза въ Пловдивъ, три пѣти въ мѣсецѣтъ, излѣзли сѣ 15—16 броя, подѣ редакцията на *Ф. Перецъ*.

Ф. Перецъ е харватинъ. Той е билъ въ Пловдивъ департаменталенъ прокуроръ, а подиръ си далъ оставката отъ тая длѣжностъ и подкачилъ да се занимава съ адвокатство и да редактира „*Законовѣдецъ*.“ Кратко врѣме той е работилъ французката частъ на в. „*Марица*“ (гледай 1878 година). Прѣзъ 1884 година дошѣлъ въ София като корреспондентъ на нѣколко нѣмски вѣстници, а прѣзъ 1885 година нѣколко мѣсеци наредъ е прѣвеждалъ отъ български френската частъ на в. „*Македонский Гласъ*“ (гледай 1885 година). Подиръ това, кратко врѣме е билъ началникъ на отдѣлението по французката частъ при Министерството на Външнитѣ Работи. Умрѣлъ е въ Александровската Болница, София, прѣзъ 1888 год. Той е владѣлъ осно-

вателно нѣколко язици. Заедно съ Ив. Хр. Гешевъ е прѣвелъ: „*Отоманский Наказателенъ Законникъ*“, и „*Законъ за Печатъ*“, Пловдивъ, 1881 година.

„Самото название на нашето поврѣменно списание посочва програмата му. Това название показва че ние ще тълкуваме всичкитѣ многобройни и разнообразни клонове на законовѣдството, сирѣчь сичкитѣ правила по които се управляватъ урѣденитѣ чловѣчески общества; че ние ще расправяме за въпроси отъ дръжавно както отъ частно и международно право, че ние спорѣдъ врѣмјато и обстоятелствата ще пишемъ за органическа, административна, углавна, гражданска, търговска, селска, международна и други чясти на правовѣдството, съ една дума, ние ще разгледваме всички питання, които се касаятъ до общественний животъ на народа ни, нѣ исклучително отъ знаиственна и практическа точка зрѣние безъ нѣкакво политическо стремление.

„За това нашето списание живо се прѣпорѣчва не само на законодателитѣ и чиновницитѣ ни, нѣ то се прѣпорѣчва и на въспитателитѣ на народа ни, а особито на селскитѣ священници и учители, едничкитѣ съвѣтници, при които обикновено прибѣгва наший селянинъ въ затрудненията си. То се прѣпорѣчва, като необходимо, още и на нашитѣ трѣговци, които почти всякидневно иматъ расправи съ съгражданиитѣ си, а чясто даже и съ по-искуснитѣ и по-хитри чужденци. Най-сѣтнѣ, нашето списание се прѣпорѣчва на всякой единъ Българинъ, който иска да познае своитѣ права, за да може се ползува отъ тѣхъ, и своитѣ длѣжности за да може ги изпълнява и тѣй да избѣгне отъ лошитѣ слѣдствия на неиспълняванието имъ. Ние казваме за всякой единъ Българинъ, защото въ нашето списание нѣма да разглѣждаме само тукашнитѣ нѣ и отвѣдъ балканскитѣ общественни учрѣждения.

„Като се рѣшихме да прѣдприемемъ това тѣлкозъ мжно дѣло, което безъ друго надминува нашитѣ сили, ние прѣд-виждахме всичкитѣ стрѣмнини, които ще се испрѣчатъ прѣдъ насъ. Именно за това ние зехме нуждитѣ мѣрки за да можемъ се въздигна надъ тѣзи стрѣмнини: усигорихме си сътрудничеството и съвѣтитѣ на нѣкои знатни лица Българи както и на нѣкои славенски правовѣдци; захванахме да събираме и по-главнитѣ на славянски язици написани кодекси, които ще ни

спомогнатъ въ съставлението на Българската законовѣдческа терминология; зехме да ся снабдяваме и съ списанията на най главнитѣ европейски правовѣдци. Благодарение на тия мѣрки ние ся ласкаемъ съ надѣждата че нашето списание не ще бѣдъ безъ полза за народа ни, и че поне отъ чѣсти ще спомогнемъ да ся отвори пътъ къмъ съставлѣние на единъ сериозенъ български сборникъ отъ закони.

„Като земемъ въ съображение че нашата страна, едвамъ излиза изъ периода на исламското теократическо законодателствъ и че въ правовѣдческо отношение е още съвсѣмъ пусто, ни въ начало нѣма да расправяме за високи въпроси, нъ щъ подкачимъ отъ основата, сиречь отъ разискванията, които могатъ ускори урѣжданieto на правосъдието ни. По тая причина щъ захванемъ съ разглѣжданието на разни кодекси, ще упознаемъ публиката съ връвѣжъ на нашитѣ сѣдебни и административни работи, ще забѣлѣжаваме още и за чюждестранни работи отъ сѣщото естество, до колкото ще намѣримъ това полезно за насъ

„Всяко начало е мъчно; и за туй нашата публика, на дѣваме ся, ще ся покаже снисходителна за неизбежитѣ не съвършенности, които ще ся намѣратъ въ прѣвитѣ броеве и списанието ни. А ние отъ своя страна я увѣряваме, че нѣма да щадимъ никакви жрътви и никакъвъ трудъ за да отговаряме на предназначаната си программа. Нъ пакъ осъвършенствуванието на предприятието ни независи толкова отъ насъ колкото отъ приема, съ който списанието ни ще ся посрѣщне отъ народа.“ (гледай брой I).

113. *Какалѣшка, листъ за присмѣхъ и подгавяние.* — Почнѣлъ е да излиза въ София, кога му скивне, издаденъ е само единъ брой, подъ редакцията на *И. Р. Славейковъ*. Биографическитѣ бѣлѣжки за *И. Р. Славейковъ* се намиратъ при в. „*Македония*“ (гледай 1866 година).

114. *Народность.* — Тоя вѣстникъ е почнѣлъ да излиза въ София, единъ пътъ въ седмицата, излѣзли сѣ само 7 броя подъ редакцията на *Ив. Касабовъ*. Мотто: *Съединението прави силата*, отъ едната страна, а отъ другата: *Помогни си Богъ ще ти спомогне.*

Биографическитѣ бѣлѣжки за *Касабовъ* се намиратъ при в. „*Народность*“ (гледай 1867 година).

„Человѣкъ има разумъ; чрезъ разума си, той различава злото отъ доброто; полезното отъ неполезното: както за него самаго тѣй и за другитѣ, съ които той живѣе въ обществото. Человѣкъ има и една свободна воля, чрезъ която той се рѣшава за първото или за второто. Тая негова свободна воля, е свободна до тогава, до когато тя не го определя за нѣщо вѣдительно или за него или за друго.

„Въ тия граници поставенъ человѣкъ, той е умно-свободно створение; той обича и иска свободата: той е щастливъ, само ако я има.

„Има случаи, когато той я нема: тогава той е злощастенъ, — страдае.

„Като е тѣй, человѣкъ трѣба да испытва сѣкога сички ония елементи, които идатъ да ограничаватъ или безпокоятъ неговата свобода.

„Но отъ сички тия елементи, най-сжщественни и най-ясни сж за него ония, които сж му направили нѣкои неприятни и болезненни впечатления: тия съставляватъ неговиятъ собственъ опитъ.

„Тоя опитъ ни казва, че *деспотизмътъ* както и *анархията* сж нѣща лошеви; защото ний сме довольно опитвали деспотизмътъ; сжщо и съ анархията сме запознати се пакъ отъ она опитъ, че и тя е не помалко зло отъ деспотизмътъ.

„Человѣкъ избавенъ и запазенъ отъ деспотизмътъ и анархията, иска да има свобода въ двѣ отношения: *лична и политическа* свобода.

„Личната свобода състои въ това: а) человѣкъ да бжде господаръ на живота си, имота си и честъта си; в) да не бжде възнемираванъ и стесняванъ въ своитѣ частни и мирни занимания.

„Политическата му свобода състои въ това: неговата личностъ да бжде равно припозната както отъ неговитѣ съграждани тѣй и отъ Държавата като членъ на тая държава, т. е. да може да бжде приетъ въ сички народни власи (власти? *Ю. И.*), и да може, като избирателъ, да участвува въ рѣшаванието на общитѣ държавни дѣла.

„Единственият гарант и съхранител на тия човѣчески свободи е *Конституцията*.

„Най-добрата пакъ Конституция е оная, която на пълно гарантува тия човѣчески свободи.

„Ще рече, че безъ една достатъчно пълна Конституция, едва ли може да се помисли за човѣческа свобода.

„Въ тоя случай министритѣ, т. е. изпълнителната власт *трябва* да се подчиняватъ на Конституцията и да управляватъ споредъ нея, а народнитѣ представители *я вярватъ* да не се наруши. Княжеската властъ стои помѣжду тия двѣ власти; но на една висока и неутрална точка, за да *спре* сѣкоя една отъ тия двѣ власти на мѣстото ѝ, кога тия двѣ власти излѣгатъ вѣнъ отъ границитѣ си, се крѣпосатъ и се чукнатъ.

„Публичното мнѣние е заинтересованитъ *контролъ* върхъ точното изпълнение на Конституцията отъ страна на изпълнителната властъ.

„Найзгодното сръдство и найглавното условие за съществуването на тоя контролъ е *свободниятъ печатъ*.

„Има Конституции, които не даватъ свободенъ печатъ, тѣ сж непълни, недостатъчни; такова конституционно управление е, често, поопасно и отъ деспотическото. Тамъ сѣка човѣческа свобода остава илюзорна.

„Образователтъ и вѣрний тълкователъ на публичното мнѣние е *вѣстникарството*; то е единъ отъ найголемитѣ успѣхи върхъ конституционното развиване на 19-ий вѣкъ.

„Както сѣкий човѣкъ може да има особни, отъ другитѣ, възглѣди върхъ едно и сѣщо нѣщо, и тогава неговото мнение различава отъ мнението на другитѣ върхъ единъ сѣщъ предметъ; така и много хора, въ обществото, могатъ да иматъ едно или друго мнение. Тогава тий съставляватъ извѣстни групи наречени партии, които представляватъ, едно общо мнение на тая или оная партия.

„Въ тоя случай партийтѣ се препиратъ и борятъ за одържатъ, сѣка на рѣдѣтъ си, своето мнение: стремлението цѣльта на сѣка страна е, да прокара и водвори своето мнение.

„Такова съставено мнение, ако се основава на *начала* признати за необорими; ако тия начала представляватъ истински или естествени признаци на *нѣщото*; ако тия признаци представляватъ интересъ само за *нѣщото*: тогава мнението е право и законно.

„Ако пакъ мнението представлява само интересъ за личността, а не за предметъ т. е. ако то е субективно а не обективно: тогава то мнение има фалшива основа. то е криво и незаконно; защото то се подържа съ криви аргументъ, и се защитава — твърдѣ често — съ незаконни сръдства. То късно или рано трѣба да падне.

„Прочее, правото и законното мнение представлява една висока нравствена сила; неговитѣ аргументи и сръдства, за подържане, биватъ справедливи: за това, както препирната глѣ и борбата, за него, се движатъ сѣкога въ границити на законността.

„Въ една Конституционна държава, гдѣто печатътъ е свободенъ, такива общи мнения се представляватъ и защитаватъ найсилно отъ извѣстни вѣстници Въ това поприще, вѣстниците, често, прекрачватъ границитѣ на законността, подпадатъ на развратъ, и тогава тий злоупотрѣбляватъ свободний печатъ.

„Двѣ главни причини произвеждатъ това зло: а) когато вѣстниците се ръководятъ и пишатъ отъ чловѣци съ недостаточна, за тая работа, способностъ; и б) когато вѣстниците представляватъ и защитаватъ криво и незаконно мнение.

„Ний сме противъ злоупотрѣбляването и унизяването на свободний печатъ; защото това компромитирва високото значение на принципа.

„Впрочемъ, ний ще разискваме ще подържаме и ще искаме едно точно приспособление на всички ония принципи записани въ нашата конституция, които сж основата за нашитѣ политически граници.

„Въ сѣка пълна Конституционна държава има четири съдѣйствующи държавни власти: 1. княжеската или кралевската, 2. изпълнителната или министерската, 3. представителната и 4. Съдебната; но отъ тия 4 власти, едната т. е. Княжеската, е вънъ отъ круговетѣ на ония три или подобрѣ стои надъ тяхъ като неутрална.

„Тия три власти, като съдѣйствува сѣка въ предназначениятъ кръгъ, правятъ да върви голѣмата държавна машина въ естественний си пътъ; но когато отъ тия три власти, подобни на колелцата, излѣзе нѣкоя отъ мѣстото си, тогава тая спрѣчва побърква ходътъ на другата: голѣмата държавна машина се спира. Това се казва *държавна криза*. Ако тая криза не-

може да се поправи, тя произвежда *анархия*: тогава злото е голѣмо.

„Ония, които искатъ да оправятъ една машина, трѣбва да познаватъ добръ съставатъ и свойствата ѝ.

„Въ нашето понататѣшно дѣйствие, ний ще се трудимъ да опредѣлимъ и обяснимъ значението и естеството на сѣкоя отъ тия 4 държавни власти, при това, ний ще сме сѣкога готови да приемемъ академическа борба съ ония, които ни представятъ едно противно мнение. Освѣнъ тия, ний ще предлагаме подрѣжаме, преимущественно, слѣдующитѣ въпроси:

„Отговорността на министритѣ предъ Народното Сѣбрание е, въ една конституционна държава едно необходимо условие: 1) За свѣтостъта на княжеската *неприкосновеностъ*; 2) За тѣсната свѣзка, която привѣзва народа къмъ Господарьтъ си 3) За любовта и безграницното довѣрие, които народътъ има за владѣтельтъ си. Ний ще искаме да опредѣлимъ: каква е тая отговорность? го гдѣ се простира? връхъ кой видъ дѣла именно? и прочее.

„Министритѣ няматъ право да назначаватъ и изваждатъ чиновници, освѣнъ на основание на законътъ; ако нема за това особни закони, то да се съобразяватъ по общеприетитѣ начала въ сички добръ устроени държави, а най-послѣ да слушатъ и гласътъ на добрата свѣсть. Ний ще покажаме, кои сж и какви сж тия закони за сѣкой единъ клонъ на администрацията и въобще на държавнитѣ власти.

„Независимостъта и устройството на сѣдебната частъ да бѣдѣтъ положени по основитѣ, които науката и опитътъ сж признали за добри; но въ сѣщо врѣме споредъ духътъ и нуждитѣ на страната. Държанието и запазванието престижътъ за сѣдията на принадлежащата нему височина. Сѣдията съставлява особенъ и исключителенъ видъ чиновничество; той е чиноводѣтель на висока нравственностъ; връхъ неговото лице да се не хвърля калъ отъ отмѣстителни рѣцѣ, на които законътъ и правосѣдието е запретило посѣганието връхъ чуждо нѣщо; сѣдията на конецъ трѣбва да е специално лице, отъ него се изискватъ специални познания.

„Съставянието на една Касаціонна палата или Касація въ правий смисълъ.

„Законопроектитѣ трѣбва да бѣдѣтъ предизвикани, преимущественно отъ дѣйствителни нужди на страната, на насе-

лението, а не отъ особнитѣ усмотрения и намѣрения на министритѣ. Врѣхъ това ще положимъ особно внимание, като публицистъ за презъ врѣмето на Народното Събрание.

„Дажията да се налагатъ и повишаватъ врѣхъ народътъ само спорѣдъ дѣйствителнитѣ и необходимитѣ нужди на държавата; а не спорѣдъ нуждата на една въобразена българска Държава. На пр. нашата държава не може да прави и не може да има ония нѣща, които може да прави и които може да има малката държава Белгия; ний трѣба да бѣдемъ много скромни въ всичко като нова Държава.

„Народното възпитание и учение сж едно отъ найглавнитѣ условия за съществуването, благосъстоянието и моралната голѣмина на единъ народъ; ний ще искаме, щото законътъ на народното просвѣщение да се основава на една логическа и успѣхъ съпровождающа система; а за привожданието въ дѣйствие на такъвъ законъ, ний ще искаме една съразмѣрно достаточна частъ отъ даждието, което плаща сѣкой български гражданинъ, да се приложи въ бюджетътъ за народното просвѣщение.

„На конецъ, — Аристократическитѣ принципи отживѣха врѣмето си; нашата Конституция ги запрещава, поне за въ бѣдуще, защото тя не завари никакви. А демагогията е за общественний порядъкъ разорителна, а за народа развратителний гений. Ний не сме имали никога и немаме вкусъ за нея: слѣдователно *демагогията* е вѣнъ отъ нашата программа.

„Това е, изобщо, нашето политическо вѣрване, на което ще основаваме и понататашното наше работение; това наше вѣрване не е само едно минутно въодушевление, предизвикано отъ обстоятелствата, за да прави ефектъ врѣхъ епохата, въ която живѣемъ.

„То сж принципи, то сж наши политически догми, които, въ растоание на 20 години¹⁾, сме предлагали, приповѣждали, провѣрявали и изучвали по мѣчний теренъ на нашето политическо народно възраждане (гледай брой I).

¹⁾ „Освобождението на Сърбитѣ подъ Кара-Георгия и Милоша Обреновича“ оригинално историческо свисание отъ I. Касабова, печатано въ Бѣлградъ на 1860 година, посвѣтено на тогав. Князь М. Обреновича, и възнаградено отъ Сѣций. Таа книга е написана съ дѣлъ, да служи като оглѣдало и живъ прижтъ на Българитѣ, какъ трѣба да правятъ, за да добиятъ свободата си. Въ него свисание може да се види ясно, съ какъвъ духъ и отъ какви принципи е билъ ръководенъ тогавашний още писателъ.“

115. *Независимостъ, вѣстникъ политически, економически и книжевни.* — Почнѣлъ е да излиза прѣзъ мѣсець Августъ въ София, два пѣти въ седмицата, излѣзли сж 81 броя, подъ редакцията на *Н. Сукнаровъ, К. Клевъ и С. Миларовъ*. Първия е билъ редакторъ до 26 брой на вѣстника, втория — отъ 26 до 70 брой, а третия — отъ 70 до 81. Тоя вѣстникъ е като продължение на Каравеловата „Независимостъ“ и за туй захваща отъ V-та годишнина.

Никола Сукнаровъ е роденъ въ Свищовъ на 21 Ноемврий 1848 година. Първоначално се е училъ въ родния си градъ, а подиръ въ Бѣлградската Гимназия. Слѣдъ това постѣпилъ въ легията, но подиръ малко отишълъ въ Загребъ, гдѣто е постѣпилъ въ тамошната Гимназия, а подиръ въ Сремски-Карловце, гдѣто и свършилъ гимназическия курсъ. Въ 1871 год. се върналъ пакъ у Бѣлградъ и постѣпилъ въ Великата Школа, гдѣто въ 1875 година свършилъ юридическия факултетъ. Слѣдъ това станѣлъ учителъ въ Разградъ до 1877 година, а подиръ въ Свищовъ. Прѣзъ 1876 год., въ врѣме на учителствуванието му въ Разградъ, съставилъ отговорътъ на турската покана (прѣведенъ на турски отъ П. Вълнаровъ), съ който отговоръ Разградскитѣ българи отказали да подпишѣтъ пригответенния отъ турцитѣ благодарителенъ адресъ къмъ турското тогава Митхадъ-Пашово Министерство за извѣстната турска конституция. Прѣзъ 1877 година билъ испратенъ чрѣзъ Г. Д. Начовича отъ Руския Генераленъ Щабъ въ Неготинъ (Сърбия) да слѣди движението на турскитѣ войски къмъ Плъвенъ и свѣденията е доставялъ въ Букурещъ чрѣзъ Евлогий Георгиевъ. Прѣзъ сѣщата година е испращалъ подробно описание на Разградския окръгъ свѣдения за продоволственитѣ срдства до комитета въ Букурещъ, въ който е влизалъ Г. Д. Начовичъ, Генералъ Паренсовъ и др. На Януарий 1878 година билъ избранъ за членъ въ Сѣдебния Сѣвътъ въ Свищовъ, слѣдъ Августъ сѣщата година — за членъ въ Русенската Апелация, слѣдъ туй — въ Варненската прѣзъ Февруарий 1879 година. Прѣзъ Августъ сѣщата година назначенъ за прѣдсѣдатель на Софийския Окръгъ. Сѣдъ и прѣзъ Октомврий с. г. уволненъ. Отъ тогава до 1888 г. Февруарий той билъ адвокатъ съ тая забѣлжка, че отъ Май 1883 година до 23 Декемврий с. г. билъ Софийския кметъ

И като такъв е ходилъ, на чело на една депутация, въ Москва по случай коронованието на сегашний русски императоръ, а **с**що и Министръ на Вжтрѣшнитѣ Дѣла отъ 31 Януарий до 20 Мартъ 1885 година. Прѣзъ Февруарий 1888 година билъ назначенъ за членъ въ Върховний Кассационенъ Сѣдъ, а по-настоящемъ той е помощникъ Прокуроръ при сщия сѣдъ. На II-то Народно Събрание билъ Подпрѣдсѣдатель и подиръ Прѣдсѣдатель и до 1887 година билъ постоянно народенъ прѣдставитель отъ София и Разградъ. Н. Сукнаровъ е зималъ участие въ „Ступанъ“ (гледай 1874 год.), „Училище“ (гледай 1871 година), „Народность“ (гледай 1867 год.), „Право“, (гледай 1869 година), „Напрѣдъкъ“ (гледай 1874 година), „Съзнание“ (гледай 1883 година), „Славянинъ“ (гледай 1879 година). Той е написалъ: *Искрена речъ на врѣмето си*, София, 1882 година; *Распрата ми съ Каравелова*, София 1885 год.; единъ проектъ за програма на либералната партия (гледай брой 6 отъ 1886 година на в. *Напрѣдъкъ*). Той приготвявалъ за печать една книга подъ наименование: *Единъ погледъ върху нашето скорошно минжло*.

К. Коевъ е родомъ отъ Лѣсковецъ, Търновско Окръжие. Първоначално се е училъ въ родното си мѣсто, а подиръ въ Хърватско, въ гр. Загребъ, гдѣто свършилъ педагогическото училище, слѣдъ което двѣ години е слушалъ висшата педагогия въ Пражския университетъ. Въ турско врѣме е учителствувалъ въ Лѣсковецъ и въ Търново всичко шесть години. Отъ освобождението на България той е занимавалъ слѣдующитѣ длѣжности: а) членъ-секретаръ въ Търновския Окр. Сѣдъ по изборъ — прѣзъ 1878 година, б) секретаръ въ Търновския Губерновски Административенъ Съвѣтъ по назначение — прѣзъ 1879 год., в) Берковски окръженъ началникъ — прѣзъ 1879 година, г) въ 1880 год. билъ избранъ въ Търновския окръгъ за народенъ прѣдставитель за въ второто обикновенно Народно Събрание, като билъ избранъ за Секретаръ въ Бюрото и послѣ Архиваръ на това събрание, която длѣжностъ е ималъ до свикване на третото обикновенно Народно Събрание. Прѣзъ 1883 година билъ назначенъ за Съвѣтникъ въ Върховната Смѣтна Палата, на която длѣжностъ се намира и понастоящемъ. Прѣзъ 1881/82 година като Архиваръ, прѣподавалъ е уроци

въ новооткритата тогава межова школа, а прѣзъ 1882/83 г. освѣтъ Свѣтъничеството му въ Върховната Свѣтна Палата, билъ е волнонаеменъ прѣподавателъ на нѣколко само прѣдмета въ Софийската Класическа Гимназия. К. Коевъ е написалъ: *Ръководство за учителитѣ въ Народнитѣ училища*, София, 1880 година, което прѣзъ 1881 година издалъ втори пѣтъ допълнено. Участвуваъ е въ издаванието на в. *Съзнание* (гледай 1883 година).

Светославъ Миларовъ е реденъ въ Цариградъ, прѣдъ великденъ, на 1850 година. Училъ се въ Габрово (първоначално и класно), въ Цариградъ (класно) въ Pensionnat des frères Lazaristes, а отъ тамъ отишълъ въ Загребъ (1862 г.), свършилъ гимназия и двѣ години отъ юридичес. факултетъ. Билъ е учителъ въ Бѣлина (Босна) 1867 год., сжщо въ София 1881/2 год. при мѣстното общинско класно училище. Билъ е секретаръ при българското агенство въ Бѣлградъ (отъ Септемврий 1879 до Мартъ 1880 г.), началникъ на отдѣленieto при министерството на външнитѣ работи (отъ началото на 1881 год. до Май с. г.), сжщо началникъ при сжщото министерство (отъ Ноемврий 1883 до Октомврий 1884 год.), пом. секретаря при „Червения Кръсть“ въ София (отъ Мартъ 1886 до Августъ с. г.). Въ Септемврий 1868 год. стигналъ въ Цариградъ и влѣзълъ въ редакцията на в. „Македония“, на която билъ главенъ помощникъ до края на 1869 год. Сжщеврѣменно е писалъ нѣкои статии и дописки въ тогавашнитѣ Букурешки вѣстници: „Отечество“ и „Независимостъ“. Сетнѣ и отъ тъмницата (1870—1873 г.) пращалъ е статии въ „Македония“, отъ които последната била причина да се унищожи този листъ. Прѣзъ 1873, 1874 и 1875 г. постоянно е пращалъ статии и дописки на в. в. „Право“ „Напредъкъ“; на 1875 год. стѣпилъ като постояненъ сътрудникъ на Хърватския в. „Obzor“ и въ Загребъ издалъ своитѣ спомени отъ тъмницата *Из uspomena jednoga političkoga ratnika*, сжщо и една нувела въ *Университетския алманахъ*. Въ 1876 г. извадилъ въ Браила в. „Възраждане“, въ който печатилъ статии и на французски языкъ. Отъ Октомврий 1878 г. до Февруарий 1879 г. билъ постоянно сътрудникъ на в. „Марица“. Въ сжщата год. отъ Марта до половината на Априлия, издавалъ въ Търнов „Български Левъ“. Въ това врѣме издалъ брошурата си: *Какво сме, отъ гдѣ сме и що трѣбва да правимъ ние българитѣ*.

Прѣзъ 1880 год. сътрудничесувалъ е на в. „*Цѣлокупна България*“. На 1881 год. билъ е главенъ редакторъ на в. „*Независимостъ*“. Въ нея година издалъ книгата *Спомени отъ Цариградскитѣ тъмници*, написана отъ него на Хърватски, прѣведена отъ С. Вацовъ и Хр. Бѣлчовъ. Прѣзъ 1882, 1883 1884 год. сътрудничесувалъ е съ в. „*Свѣтлина*“ и „*Сръбъцъ*“. На 1883 год. печатилъ въ „*Българ. Период. Списание*“ рамата си *Паданието на Цариградъ* и издалъ отдѣлно. Отъ септемврий 1884 год. до Януарий 1885 год. издавалъ е сатир. вѣстникъ „*Кленало*“ въ София. Отъ Юний до 6 Септемврий 1885 год. издавалъ е на французски в. „*Echo des Balkans*“ въ Пловдивъ. Въ нея година издалъ е особно (печатаната въ *Наука*) своята *История на българ. народъ* (679—1877). На 1886 год. извадилъ въ София брошурата си *Князя прѣдъ Русия и България*. Отъ началото на 1887 до Юний с. г. редактиралъ е „*9-й Августъ*“ въ Браила, а отъ Юлий до края 1887 год. издавалъ е „*19-й Февруарий*“ въ Турно-Северинъ. Същата година издалъ въ Браила брошурата *La Bulgarie et le Régence*, а прѣзъ 1888 год. издалъ въ Одесса *Василий (приложъ)* (жизнеописание и описъ на първия периодъ — 830 до 1850 — отъ литер. и духов. възраждане на нашия народъ). С. Миларовъ ималъ доста работи загубени (единъ романъ и единъ епосъ, писани въ Цариградскитѣ тъмници) и руги, които така стояли. Една комедия *Магесникъ* далъ е а театралната труппа въ София. Миларовъ прѣзъ 1885 год. сътрудничесувалъ е постоянно на в. в. *Народний Гласъ* и *Съединение*, а така сжщо пращалъ дописки въ французски статии въ руски вѣстници. На 15-й Юлий 1892 година Миларовъ биде обѣсенъ въ София, обвиненъ и осѣденъ по вѣлото за убийството на Министра Хр. Бѣлчовъ.

„Съ приличниятъ за памята на великиятъ мъжъ пиететъ а залаваме да продължиме издаването на вѣстникътъ, който рестана да излиза въ деньтъ, когато патриотическата длѣжност алагаше на покойниятъ неговъ редакторъ да замѣни думата съ вѣло. Дѣлото, което замѣни думата, въ слѣдствие стичаньето на дасливитѣ обстоятелства, енергичното завземанье на братскиятъ ни руски народъ и огромнитѣ отъ негова страна жертви, до гѣкадѣ е свършено и България днесъ, макаръ и нащърбена, сжще-

ствува като свободна въ себе си държава. Думата отъ ново добива своето право и длъжностъ: да обясни спечеленото, да разясни чръзъ истинската критика добритѣ и лошави страни на общественния и частенъ животъ и, най-сетнѣ, като вразумителъ и контролеръ да приготви почва за новиятъ ни животъ отъ една страна, а отъ друга, поучавайки българскитѣ граждани искрено и безъ всѣка задна цѣль за тѣхнитѣ права и длъжности, да ги пригатва, за новото дѣло, което ще ги постави на равна нога съ другитѣ европейски членове въ политическия животъ и което ще оправдае законнитѣ желания и прѣсупнения на най-преданнитѣ синове на България, за която тѣ работиха и съ радостъ жертва паднаха, като оставиха въ залогъ на наслѣдницитѣ си свѣщенната пѣтека на свойтѣ дѣйствия и животъ, като единствена гаранция за честна работа въ полза на народътъ и неговитѣ интереси.

„Приатели, другари и послѣдователи на покойниятъ Любенъ Каравеловъ, ние са спираме предъ това право безъ да се смущаваме отъ грамаднитѣ длъжности, които ни то налага, ние тръгваме по пътятъ на вѣликиятъ покойникъ съ твърдо желание да послужиме, чръзъ безпристрастно работенъе и вразумяване, на земята и народътъ, за когото е той работилъ съ изумителна неумитностъ и до послѣдната минута на животътъ си.

„Ето въ кратко побужденията и историята защо именно са започнава послѣ толкова години издаванетоъ пакъ на тоя вѣстникъ. Въ малкото време на държавниятъ ни животъ въ България са издаваха доволно число вѣстници, които са стараяха да защитаватъ съ по-малка или по-голяма вѣщина и опредѣленность нейнитѣ интереси; но самата кратковѣчностъ на тия вѣстници като че ли доказва, че за всѣкий общественъ поборникъ е необходимо нужно да има, освѣтъ добрата воля и желание, и опредѣлено попятне за личнитѣ, държавни и народни интереси, смѣсването на които е винаги щетно. Отъ неразбираньето на тия разлики постоянно са е развивала между вѣстницитѣ такава борба, която е закланяла отъ една страна предпоставената цѣль и на тоя начинъ, борбата е излизала, безполезна, а отъ друга страна е вкарвала читателитѣ въ пътятъ, който ги е завождалъ камъ заслѣпяваньето отъ частнитѣ и нищожни интереси. По тоя начинъ, често са е достигвало до такъвъ резултатъ, който може и никакъ да не е билъ желаемъ и органитѣ на явното мнѣние губеха правото си на това имѣ

преставяха да излизатъ тогава именно, когато би трѣбвало най-много да развиятъ своята дѣятелность и да распространяватъ влиянието си. Така бива съ всѣко предприятие, което експлоатирва общитѣ интереси за достижение на лични цѣли.

„При започването на тоя вѣстникъ ние желайме да са оставимъ на съвсѣмъ друга почва, почва съ съвсѣмъ друго управление, начално на която стоеше нашия прѣдшественникъ съ гордостъ и уважение отъ страна на всички, даже и на противниците си. Оставенки на страна личноститѣ, ние ще върнеме най-големото си внимание къмъ това, щото да може народътъ ни да намира въ нашия вѣстникъ разяснение на личнитѣ си държавни и общественни интереси и отношения, както и на установленията си и тѣхната практика. А имайки остоянно предъ очи длъжността си като съвѣстенъ контролеръ въ всичкитѣ явни дѣйствия и отношения, нашия вѣстникъ има да щади нищо и никого, който, билъ чрезъ положението си, било чрезъ влиянието си, са развива въ вредъ и зло за държавнитѣ и общественни интереси, който са стреми да изаловажи и криво примени Конституцията, да ограничи и юпачи свободата, да наруши правото, да подтикне длъжността да онищожи или намали общественния кредитъ.

„Това съставлява всичко онова, което имаме да кажемъ общо за бъдщата наша дѣятелность. Но, за да не би дало поводъ това наше „изобщо“ на всевъзможни тълкувания, което икакъ не би желали, то ние считаме за своя длъжность да наисуваме по-точно цѣльта на нашата вѣстникарска дѣятелность да изложиме поне по-главното отъ сръдствата, начинътъ и жтищата, чрезъ които желайме да постигнемъ цѣльта си. Ще изложиме прочее тукъ веднага планътъ на нашитѣ идеи, които желайме да внесемъ, осъществимъ и удемъ въ Българския народъ, въ цѣлокупниятъ неговъ общественъ и частенъ животъ. Ще изложимъ чрезъ това началата на основание на които ислимъ че би трѣбвало да са организира общественниятъ животъ на тоя народъ, за да би можалъ да достигне до онова благосъстояние и бѣдъщность, която му и прилича, като на народъ политически свободенъ и вътрѣшно независимъ. Ще за постарайме слѣдователно да изложиме въ слѣдующето, макаръ и не съвсѣмъ подробно, онова, което обикновенно са нарича програма на политически вѣстникъ.

„Имайки предъ очи историческото положение, въ което са намира нашиятъ народъ, а особено на нашето Княжество, ние ще са старайме чрѣзъ нашиятъ вѣстникъ да изнамериме и положиме здрави основи и начала, неизбежни за всестранното развитие на народътъ въ Княжеството, както и въ другитѣ части на балканскій полуостровъ. Княжеството, като страна, въ която българскій народъ за сега може най-свободно да дише, разбира са, ще ни служи като стълбъ, на който ще са основаватъ всичкитѣ наши планове за бъдещето на българскій народъ. За да бжде, остане и послужи България наистина като такъвъ стълбъ — като Пиемонтъ между другитѣ части на България на балканскій полуостровъ — преди всичко е необходимо да положи вътрѣшното си устройство на такива основи, щото да бжде въ състояние да развие въ най-кжсо време най-ява сила, която тя и наистина може, а и трѣбва да развие споредъ физическото си, географическо и етнографическо положение. Това само по себѣ си е вече грамадна задача отрѣшението и осъществението на която зависи и рѣшението не само на българскитѣ, но — смѣло можемъ каза, — и на общеславянскитѣ въпросъ на балканскитѣ полуостровъ. Сво свободното и отъ вътрѣ силно и онапредено българско княжество, би било животворниятъ оганъ, който би загрѣвалъ и братята ни отъ вънъ княжеството които още стениатъ подъ чуждото господарство и вдѣхвалъ би имъ надѣжда за скорото имъ освобождение. Освѣтъ това свободното и онапредено българско княжество, би било животворниятъ оганъ, който би загрѣвалъ братята ни отъ вънъ Княжеството, които още стениатъ подъ чуждото господарство и вдѣхвалъ би имъ надѣжда за скорото имъ освобождение. Освѣтъ това свободното и онапредено българско княжество би било благонадежденъ залогъ и за другитѣ съседни народи на балканскій полуостровъ, въ достигнението и осъществение на естественнитѣ имъ задачи.

„Но, за да може народътъ въ княжеството наистина да развие такава сила, трѣбва да са организира и приготви съотвѣстно съ тая цѣль, трѣбва да му са изработятъ такива законъ и установления, които би могли да послужатъ най-згодно за достигнението на тая цѣль. Всичко, което е излишно въ сегашнитѣ наши установления, което стеснява народнитѣ способности и сили и счита да са развиватъ въ желаемииятъ размѣръ и направление, трѣбва да са отстрани и изхвърли часъ по-напредъ.

що така, трѣбва да са настанѣ што и тамо, гдѣто народнитѣ и още не са добили извѣстно направление, да са организиратъ и настроятъ и тѣ съответствено съ цѣльта.

„За основание или, по-добрѣ да речемъ, скелетъ на държавното ни устройство, ни служи нашата Конституция, на която трѣбва да се погрижиме да облѣчеме здравитѣ ребра съ здрави мускули и живци (нерви). Основайки се на съществуващата Конституция ние ще са постарайме да представиме всички наши закони и установления, безъ които по нашето мнѣние, може да са развива и напредва народниятъ животъ както трѣбва. Ние ще залягаме, щото тия закони, ако е възможно, да въ идущата сесия да са изработятъ, за да може да са рши частъ по-напредъ и държавното ни устройство.

„Въ тая наша дѣятелность ние ще са ръководимъ отъ дующитѣ начала:

„Въ *администрацията* ще са застъпваме за началата на истинното самоуправление. Ще са завземеме за това, щото народътъ да участвува колкото е възможно въ по голѣмъ размѣръ въ управлението, за да може да са распорѣжда само съ своитѣ дѣла, които той и най-добрѣ познава. При това приемаме и презентативното начало въ администрацията т. е. народътъ да упражнява това си право чрѣзъ своитѣ избраници — административнитѣ органи да си ги избира и поставя народътъ чрѣзъ оръ самъ.

„Процедурата на администрацията трѣбва да се опредѣли. Народ. Събрание чрѣзъ особенъ законъ за цѣлата държава. Тоя законъ трѣбва да обема само ония случаи, които са касаятъ на държавата изобщо — които са вършатъ за и въ името на държавата. А всичко друго, което са отнася на специалнитѣ местни интереси, на общинитѣ, окръжията, да вършатъ това народнитѣ избраници въ общинитѣ и окръжията спорѣз определенията които народътъ самъ издава въ своитѣ общински и окръжни събрания. Разбира са само по себѣ си, че всичката дѣятелность на общинитѣ и окръжията нетрѣбва да прѣвнува положенитѣ отъ конституцията граници. При такъво устройство на администрацията освѣнъ другитѣ преимущества разносикитѣ по управлението би отпаднали отъ държавнитѣ джети и влѣзли би въ бюджетитѣ на общинитѣ и окръжията.

„Къмъ *народното просвѣщение*, като къмъ основание на истинното развитие и онапредяване, ще обърнеме особено

„Колко, какви и гдѣ трѣбва да са подигатъ училища, за това ние ще имаме случай да расправяме по-напространно други пѣтъ въ нашиятъ вѣстникъ. За сега ще са задоволимъ само съ искажанъето изобщо нашитѣ възглѣдове по тоя въпросъ, които състоятъ въ това: Основното образование трѣбва да бѣде задължително за всичкитѣ дѣца безъ разлика на полъ, вѣра и народностъ. А за да може и да са осмѣществени на дѣло това задължение, основното образование трѣбва да бѣде още⁼⁼
~~бесплатно~~ и чрѣзъ поддръжкитѣ на общинитѣ и окръжията и⁼⁼ за бѣднитѣ дѣца достъпно. Въобще ние бихме желали да~~==~~ видиме така осигорено образованието за нашата младѣжъ,
щото да можатъ и най-бѣднитѣ дѣца да са приготвятъ така,
както да можатъ сѣкога да искараватъ съ полезенъ и честенъ трудъ насжщиятъ си хлѣбъ. Съ това ние казваме сжщеврѣ-
менно, че и срѣдното образование трѣбва да бѣде задължи-
телно и достъпно за всѣкий членъ на бѣдущиятъ народъ.
А за по-сигурно осмѣществение на всичко това което става
ясно и отъ казаното, грижата за основното и средне образо-
вание на всѣко дѣте трѣбва да са остави на общ. и окръжни
управления подъ надзорѣтъ на държавата. Държавата трѣбва
да постанови единъ общъ задължителенъ планъ за основното
и срѣднѣе образование за цѣлата земя, но съ таково исклю-
чение, по което да може да са внасятъ въ него и такива
практически знания, които са условияватъ по физическитѣ,
топографическитѣ и индустриални положения на различни
мѣста и които сж неизбѣжни за всѣкиго отъ живущитѣ на тѣхъ.

„Освѣтъ това, трѣбва да се въведе въ срѣднитѣ училища военното обучение, за да може всѣки ученикъ когато излѣзе въ училището, да има и основни познания отъ тая стрѣна до толкова практика, колко би му била най-необходима въ вънреднитѣ случаи. Най-сѣгнѣ, ние желаеме така сѣщо, да подигнатъ въ нашето отечество и по-висши училища, които приготвяватъ учители за срѣднитѣ и специалнитѣ училища способни работници за въ управлението и гражданский вотъ. И тия училища трѣбва да стоятъ подъ непосредственното распорѣждане и грижа на централното управление.

„Като нераздѣлимата часть отъ народното просвѣщение нашата программа влиза и грижата за литература. Въ това отрѣние нашата задача въ вѣстника ни ще бѣде разгледване и испитване всичкитѣ по-важни явления на полето на нашата литература и, старайки са чрѣзъ безпристрастна критика да редѣлиме полезността или щетността на всѣкой единъ литературни продуктъ, надѣваме са чрѣзъ това да внесеме въ нашата литература колкото е възможно здравитѣ начала, отъ които тя трѣбва да са ръководи въ своята свята задача, да дава на всеобщото народно просвѣщение.

„*Правосъдието*, при днешното наше общественно и економическо положение и отношения, играе голѣма роль въ родниятъ ни, общественъ, особено частенъ животъ. Отъ устройството на правосъдието зависи и економическото развитие напредѣкъ на нашитѣ граждани. За да може сѣденъето да ужи въ полза на народътъ, трѣбва да са постави на колкото възможно по-прости основи и да бѣде достъпно за сѣвкого. Арху възгледоветѣ, които имаме за начинътъ и устройството на сѣдоветѣ по гражд. дѣла, ние ще се повърнеме да поговоримъ други пѣтъ. По углавнитѣ дѣла, колкото са отнася констатируването на дѣлото, да са достави това право на вѣлетитѣ сѣдии, присяжнитѣ, а опредѣлението на наказанията се повѣри на единъ редовенъ сѣдия, който да е припомагъ и отъ правителството за способенъ. Таково сѣденъе, вънъ че би било кратко, просто и ефтино, което би било народътъ твърдѣ износно, но не би коштувало почти нищо на самата държава; защото сѣдящитѣ страни сами би заплащали сѣдинѣтъ за гражд. дѣла, а ония сѣдии за углавнитѣ дѣла, би служили безплатно, понеже тая длѣжностъ и обществена и еднакво тѣжи на всички граждани, които искрено

желаятъ да са унищожават злото въ народътъ още въ зародишътъ му. Споредъ това и задачата на сѣдоветъ отъ висшитѣ инстанции би са ограничавала при гражданскитѣ дѣла само на разглѣждане и оцѣнене да ли е при издирването и съуденето на нѣкое дѣло узаконениятъ постѣпакъ напълно приспособленъ или не е. А при углавнитѣ дѣла висшитѣ сѣдоци имали би да контролиратъ още и това да ли е сѣдната опрѣдѣлила казнѣта споредъ закона. При устройването на висшитѣ сѣдове трѣбва чрѣзъ закона да са обезпечи неприкосновенността както и неподкупчивостта на членоветѣ имъ.

„Съобразно съ задачата въ вънкашно отношение на нашето отечество, която състои въ освобождението и на другитѣ ни братя, ние сме длѣжни да са погрижиме и за това, щото да може въ най-късо време да образуваме, колкото е възможно, по-голяма *войнишка сила*. Съгласно тая задача, ние мислимъ, че трѣбва да са изостави настрана отъ войнишкото обучение всичко онова, което не влиза непосредствено въ войнишкото обучение. Спорѣдъ нашето мнѣние слѣдователно, мислимъ, че трѣбва да се изостави (изключи) всичко, което са отнася на пародирание и утвърдяване така наречената дисциплина, което отнѣма много време. Съществениятъ войнишко обучение се добива твърдѣ за късо време и ние като имаме предъ очите горпята цѣль и показаниятъ начинъ при обучението, зодоби би са за най-късо време съ многобройна и искусна *войска*. Споредъ нашето мнѣние, ние мислимъ, че българскиятъ войникъ, за изпълнение на задачата си като такъвъ, трѣбва да познава добръ и въщо да рѣкува съ оружieto, и освѣнъ това, да има основни понятия по тактиката. А за подобна подготовка, мислимъ, че нѣма нужда за дълго лѣжение въ казармитѣ. Ние имаме нужда отъ свѣстни поборници за осъществение идеята на всенародното ни освобождение и съединение и за отбрана на отечеството ни въ случай на нѣкоя вънкашна опасностъ, а никакъ не отъ дисциплинирани кукли за парадъ. Освѣнъ това историята ни доказва, че често войската съ казармска дисциплина е употребявана отъ властолюбцитѣ за стѣснение и унищожение на вътрѣшната свобода. Дисциплината, която е нужна за изпълнение войнишкитѣ длѣжности, трѣбва все повече да са замѣнява съ свѣстѣта и одушевлението за народната мисълъ, което ще постигнатъ нашитѣ войници въ училището. Затова, както казахме и по-горѣ, войнишкитѣ знания трѣбва да завзе-

атъ важни мѣста въ основнитѣ и срѣдни училища. Войнишкитѣ издѣлания въ училищата трѣбва да бѣждатъ задължителни, а за онова трѣбва да са грижи държавата.

„Върху *економическото* развитие на нашето отечество трѣбва да са обърни най-голѣмо внимание. Економическата сила на единъ народъ е оная сила, изъ която произтичатъ и се хранятъ всичкитѣ други сили, които сж въ състояние да подигнатъ и онапредятъ народътъ. Економическото състояние на единъ народъ зависи отъ производителнитѣ работнически сили, които се развиватъ въ сщиятъ народъ, и отъ естествениѣ богатства и условия, които сществуваѣ въ земята. Държавата е длъжна да испита подробно производителнитѣ условия на различнитѣ мѣста въ земята, и, споредъ това да предприема и съотвѣтствени мѣрки за образуването и издѣлването на работническитѣ сили на производителната работа. Економическата частъ на народътъ никога не трѣбва да се поставя на промисалътъ, волята и силата на частни лица. Държавниятъ бюджетъ за подигане и онапредване економическото положение на нашия народъ, трѣбва да представлява постоянно най-голѣмата цифра отъ всичкитѣ други страни. Както нѣма едно единствено частъ отъ народния животъ, която да сществува сама за себѣ си или да представлява нѣкое изолирано и самостойно цѣло, но се намира свързана съ всички други части, така сщщо е и най-много свързанъ и изпреплетенъ економическия животъ съ другитѣ части на народния животъ, защото той, економич. животъ, съставлява материалната основа на народния животъ. Всичкитѣ части на държавното устройство трѣбва да бѣждатъ така поставени, щото не само да не вѣдѣтъ една на друга, но напротивъ най-разнообразно да си помагатъ и онапредяватъ. За достижение на всичко това изискува се щото всичкитѣ тия части да бѣждатъ основани и троеени на едно общо и животворно начало, въ което да се съсредоточава цѣлѣта на цѣлокупния държавенъ животъ. Това начало и тая цѣль ние ще изрѣчемъ въ тия три думи: *економическо народно благосъстояние*. Къмъ тая цѣль трѣбва да сж отправени дѣйствиата и на администрацията и на правосъдието, а най-много на просвѣщението.

„Материалнитѣ срѣдства за удовлетворение на общенароднитѣ нужди, народътъ ги дава самъ въ видъ на данѣкъ и други различни берии, които му налага централното (държавното),

окръжното или общинско управление. *Организирането на финансите* е бивало винаги най-важното от дѣлата на всяка държава. Твърдѣ много зависи отъ расхвърлянето и събирането на данъкъ и неправдѣ при това най-лѣсно могат да распалятъ незадоволствието на народътъ. Нѣзависимо отъ това тоя въпросъ е единъ отъ най-деликатнитѣ и още е отворенъ за всичкитѣ въобще държави. Той, въпросътъ, се намира въ всичкитѣ парламенти (събрания) при рѣшаването бюджетнитѣ постоянно на дневний редъ. Насъ толкова по-много щени занимава финансовиятъ въпросъ, защото въ насъ още не е приетъ окончателно нито единъ принципъ за расхвърляне на данъкъ. Българската наша Конституция унищожава турскитѣ системъ и ние като се съгласяваме съ това, намираме се под натискъ на нуждността за да препоръчаме единъ чакъ по-напредъ други по-модерни и по-напредни принципи въ расхвърлянето на данъкъ и да изработимъ споредъ това нова организация за нашата финансия. Като ръководител въ това обявяваме още отъ сега това начало: че държавнитѣ приходи трѣбва да се събиратъ по-много чрезъ непосредственъ данъкъ, отъ колкото чрезъ посредственъ. Данъкъ трѣбва да е непосредственъ и праведенъ, т. е. всѣки гражданинъ трѣбва да плаща данъкъ споредъ фактическото си имущество и економическо състояние. За достижение до тая точка, наречена абсолютна справедливостъ, която изисква науката отъ държавната организация, скъпо трѣбва да се употребѣи предварително голѣмъ трудъ и да се изживятъ огромни пари, което за сега не би били въ състояние да постигнемъ, не земайки въ внимание и това, че не би смѣли да посрѣцнемъ извършаването на това съ досегашния системъ.

„До когато не достигнемъ въ положение за да постигнемъ научната справедливостъ, ние сме принудени да прибѣгнемъ къмъ нѣкой другъ макаръ и провизоренъ системъ, въ който би са замѣнила научната справедливостъ съ обществената. Намъ ни се чини, че това би могло да се постигне твърдѣ лѣсно на тоя начинъ, да са позволи на народътъ да си расхвърля самъ въ общинитѣ и окръжията нужниятъ данъкъ за държавата и други окръжни и общински нужди. Народното Събрание въ споразумѣние съ министерътъ на финансовѣ би трѣбвало да опредѣлява сѣка година по колко данъкъ въ окръжии трѣбва да заплати; а окръжията би трѣбвало да рѣ-

шаватъ въ своитѣ окръжни съборанич, по колко данѣкъ да падне на коя община; а най-сетнѣ, пакъ общинитѣ би трѣбвало да рѣшаватъ въ своитѣ събораниа по колко данѣкъ трѣбва сѣки членъ отъ общината да заплати за държавнитѣ, окръжни и общински нужди.

„Вънкашната наша политика се опредѣлява само по себѣ си отъ политическото положение на нашата земя въ отношение съ нейното географическо и етнографическо положение. Намъ не ни оставя друго освѣнъ да разбереме добритѣ обстоятелства и да ги оцѣнимъ така както го изискватъ нашитѣ собствени интереси. Споредъ това казваме, че нашата политика може да бѣде само една, а тя е оная политика, която се стреми къмъ освобождението и съединението на цѣлокупниятъ български народъ въ едно опредѣленно цѣло на балканский полуостровъ. Спорѣдъ това и само спорѣдъ това трѣбва да са настроятъ всичкитѣ наши отношения както къмъ великитѣ сили, така сѣщо и къмъ сѣсѣднитѣ народи. Ние мислиме, че нашата вънкашна политика би трѣбвало за сега да съблюдава къмъ великитѣ сили ония отношения, които ѝ налага берлинския трактатъ; а къмъ сѣсѣднитѣ ни народи на балканский полуостровъ трѣба да негува и развива най-искренни отношения, — отношения които ни налагатъ взаимнитѣ интереси. Особенно къмъ братскитѣ ни народъ сръбски въ Чернагора, Босна, Ерцеговина и Сърбия трѣба да поддържа постоянно тия отношения.

„Че всичкитѣ народи на балкан. полуостровъ, които се намиратъ въ значението на държавниятъ си животъ, иматъ еднакви интереси, това е, мислиме, за всѣкиго твърдѣ ясно. Еднаквостта на тия интереси произлиза отъ еднаквостта на положението, въ което се намиратъ днесъ тия държави. Всѣка отъ тѣхъ има по нѣщо да я боли, всѣка е принудена да стои на щрекъ спрямо чуждитѣ коварни намѣрения, всѣка отъ тѣхъ се чувствува, че още е раскжсана и че е длъжна да се грижи за освобождението и съединението на всичкитѣ части отъ своятъ народъ, които стѣнятъ подъ чуждо господство. При това има и още нѣщо, споредъ което на-да-ли би могло всѣка отъ тѣхъ за себѣ си отдѣлно да сѣществува и що годѣ отъ всичко това. Въ подобно положение на работитѣ ние мислимъ, че не е достаточено да сѣществува помежду ни

само просто (голо) приятелство, но напротивъ усърдно спора-
зумѣние съ всичкитѣ балкански народи.

„Колкото се пакъ отнася особно за българ. и сърбски
народъ, то между тѣхъ трѣбва да се захванатъ, осъществятъ
и удомятъ такива отношения, които би били въ състояние да
отстранятъ и най-малката сѣнка на неискренность и не брат-
ство. Защото ако нашитѣ интереси съ другитѣ не славянски
народи сж еднакви, то интереситѣ на България и Сърбия сж
едни и сжици и общи. И двата народа трѣбва да се вардятъ
отъ едни и сжици опасности да осъществяватъ едни и сжици
цѣли. Въ слѣдствие на това, за отстранение и задоволение на
тия общи опасности и за достижение на тия общи цѣли, тия
два народа трѣбва да образуватъ и своитѣ сили на еднакво.
Ние бихме желали щото и двата тия народи да се органи-
зиратъ на еднакво и вътрѣшно споредъ изложенитѣ по-горѣ
принципи. А дѣто се касае до рѣшението на вънкашниятъ
общи въпросъ, то мислиме, че безъ взаимно споразумѣние въ
организуване на военнитѣ сили нищо неможе да са направи.
Съюзътъ на балканскитѣ народи, до колкото е възможно, за
по-успѣшното осъществение на общитѣ цѣли и за опазване
на държавнитѣ имъ добиви, братството — даже и единството
между българ. и сърбски народъ, до по-доброто и по-сигурното
тѣхно развитие въ вътрѣшното сжщественно и държавно от-
ношение и за достиганъето, колкото са може, по-голѣмо благо-
състояние и душевно развитие — това ще ни бѣде най-главниятъ
пунктъ въ программътъ на нашата вънкашна политика.

„Като имаме слѣдователно предъ очи сжщността на инте-
реситѣ на балканскитѣ народи, както и важността на взаим-
ното имъ държане при осъществяването на еднаквитѣ цѣли,
то ние ще се занимаваме въ нашиятъ вѣстникъ освѣтъ съ
нашитѣ вътрѣшни и вънкашни работи и съ тѣхнитѣ и щ
съпровождани всички по-важни случаи и явления, които с
яватъ при тѣхъ и около тѣхъ така, както когато би са отна-
сяли на насъ непосредвенно.

„Тия сж изобщо нашитѣ възгледи върху всичкитѣ стржн
по нашето управление. Но пакъ темъ всичко това, пакъ темъ изла-
ганъето основанията, върху които трѣбва да се направятъ ти
или ония закони, не ще пропуснемъ да указваме и на всичк
недостатѣци въ нашата Конституция, които би се открили пр
детайлното уреждане на земята ни. Както ще пазимъ кон-

гитутцията, като единственний дефинитивни законъ въ държавата, която конституция българскиятъ народъ пригърна съ такава готовность и съ достойственна сървъность гледа да запази, ще считаме за своя длъжность още повече да представимъ и всички ония начала, които сж неизбѣжни за усъвършенствуванието ѝ. Ние желайме щото нашата Конституция се усъвършенствува така, за да нѣма нужда отъ никакви измѣнени, но и отъ сами насъ да бжде сама за себѣ си най-бъръ пазачъ, да бжде прочее завардена отъ посѣгателството на когото и да било, било за да я унищожи, било за да я примѣнява наопаки. Съ това ние свършваме за нашиятъ програмъ. Незнайми до колко можемъ да задоволимъ съ него нѣждитѣ на нашитѣ читатели и тѣхнитѣ патриотически мнѣния; на сѣки начинъ, знайми това, че въ него ние кааръ кратко, но съвѣстно, си опредѣлихме пѣтътъ на бжщата ни явна дѣятелность и съ това създадохми мѣрка за бжжигото, който би ималъ воля да завземе каквото и да било положение спрямо насъ. Това именно и желаемъ да постигнемъ въ програмътъ си. Защото като си присвояваме правото да контролираме другитѣ, това сжщото право ние отстапваме съ ѝ-голъмо удоволствие и на другитѣ които би пожелали да контролиратъ. Въ възможностьта на така устроениѣ отпущения между насъ и читателитѣ ни, ние видиме и възможностьта на успѣхътъ въ нашата дѣятелность, съ която инстинктивно желайми да бждемъ ползвани на народътъ си“ (вждай брой 1).

116. Съединение. — Тоя вѣстникъ е почнѣлъ да излиза въ брново, единъ пѣтъ въ седмицата, излѣзли сж 14 броя, подъ редакцията на *С. Стамболовъ*.

Отъ тоя вѣстникъ не съмъ видѣлъ нито единъ брой и гѣдователно незнамъ нищо за програмата му.

Биографическитѣ бѣлѣжки за *С. Стамболовъ* се намиратъ при „*Нова България*“ (вждай 1876 година).

117. Телеграфъ за новини и защита народнитѣ права. — Почнѣлъ е да излиза въ Силистра, единъ пѣтъ въ седмицата, излѣзли, казватъ, 97 броя, подъ редакцията на *Н. Кисиковъ* и *Петръ Пърговъ*. Първата почти цѣла година е из-

лизалъ подъ редакцията на *Пърговъ*, а слѣдъ това — подъ редакцията на *Н. Живковъ*.

Биографическиятъ бѣлѣжки за *Н. Живковъ* се намиратъ при „*Македонецъ*“ (гледай 1885 година), а за *Пърговъ* — при „*Руссе*“ (гледай 1884 година).

Азъ незнамъ какви цѣли си е задалъ за постигане в. „*Телеграфъ*“, защото неможахъ да видѣхъ първия му брой отъ първата годишнина, когато П. Пърговъ го е редактиралъ, но отъ събранитѣ ми свѣдения излиза, че програмата му била : „да дава телеграмми и да брани България отъ завоевание.“

Ето единъ цитатъ по цѣльта на вѣстника отъ втората годишнина:

„Заради свѣщенното дѣло по Съединението на Южна България съ Северна като се обяви военно положение, Министерский Съвѣтъ запрети за сега издаванието на „*Македонецъ*.“

„За да не лишиме нашитѣ 1200 читатели отъ новостите въ сегашното найъ скъпо врѣме, ний подновяваме вѣстника „*Телеграфъ*“, който издавахме въ 1880 лѣто, съ программа: за „новини и защита народнитѣ правдини“ —

„Който ще съдържа първо, найъ нови телеграфически вѣстия, послѣ мнения върху полученитѣ новости; изводи и зъ вестницитѣ, писма за тукашнитѣ работи и подлистникъ съ поучително забавно съдържанне“ (гледай брой 1, година 1881).

118. Югославянски Стенографъ. — *Jugo slavjanski Stenograf*. — Това списание е почнало да излиза въ София прѣзъ мѣсець Януарий, единъ пътъ въ двата мѣсеца, изгѣзли сж са 20 двѣ книжки, подъ редакцията на *А. Безеншекъ*.

Антонъ Безеншекъ е роденъ на 1854 година въ Буковие при Целе (Cilli), Щирія (Австрия). Народностъ словенска. Училъ се и свършилъ университетскитѣ науки, философский факултетъ отъ части въ Загребъ, отъ части въ Прага. Билъ е 8 години учителъ въ гимназията въ Загребъ (отъ 1874 до 1879 год.), 5 години въ София (отъ 1879 до 1884 год.), гдѣто сжте врѣменно е занимавалъ длъжността директоръ на стенографи-

ческото бюро при Народното Събрание, а сега е вече 8 години (отъ 1884 до днесъ) въ Пловдивската гимназия първостепененъ учителъ. Писалъ е на словенски языкъ нѣкои нувели, пътописания и разни статии съ научно съдържание въ „Зора“, „Бесѣдникъ“, „Звонъ“, „Народъ“ и пр. На хърватски языкъ писалъ е за *Хърватския учителъ*, редактиралъ е *Югославянски стенографъ* отъ 1876 до 1881 година на хърватски и словенски, а послѣднитѣ двѣ течения на български языкъ. На български написалъ: а) *Оцѣнение на българскитѣ народни пѣсни*, 1881 година, издадена отъ Славянската Бесѣда въ София; б) *учебникъ по стенографията*, София, 1883 г.; в) *учебникъ по дебатното писмо*, 1889 година; г) *учебникъ по нѣмски языкъ* споредъ Анна, Пловдивъ, 1887 год.; д) *Грамматика българонѣмска*, 1889 година; е) *Логика*; ж) *Психология* (литографирани за ученицитѣ), 1888 год.; *Рѣководство за употрѣблението на отвѣстното писмо* — рефератъ, прѣдставенъ и одобренъ отъ I Българ. стенографически съборъ въ Пловдивъ съ петъ картини и съ примѣри за буквитѣ, Пловдивъ, 1893 год. Послѣдното съчинение на Безеншека е: *Писма отъ Парижкото изложение*, 1889 год., на словенски языкъ, 12 коли, печатано въ Люблина. Издалъ е на нѣмски языкъ книгата: *Бѣлѣжка върху историята на стенографията у южнитѣ славяни*, печатана въ Берлинъ, 1890 г. Безеншекъ приготвява *Историята на старо и новобългарската литература*, която щѣла да издаде придворната книжарница въ Лайпцигъ. Освѣнъ туй той приготвява: *Описание на моитѣ пътешествия по Балканския Полуостровъ* на словенски языкъ (която книга незнамъ да-ли не е излѣзла вече), а тъй сжщо приготвилъ е за печатъ: *Нѣмска читанка съ рѣчникъ* за българскитѣ гимназии и реалки; и *Българската стенографическа читанка*, Загребъ, 1892 година. Безеншекъ *първъ е въвелъ стенографията въ България*.

Отъ каква задача редактора на „Югославянски Стенографъ“ си е задалъ съ издаването на това списание:

— „Редакторътъ на „Югославянский Стенографъ“ съ преселението си въ България почнува тука да продължава издаването на вече три години съществувавший листъ, а разширява программата му, като си полага за главна задача обработването и въвеждането на стенографията въ Бъл-

гария. При това той ще има предъ видъ, щото развитието на българската стенография да върви съгласно съ системътъ развитъ между другитѣ югославянски племена: Словенцитѣ, Хърватитѣ и Сърбитѣ. „Югославянски Стенографъ“, който се издава до скоро въ Загребъ, защитаваше и представляваше интереситѣ и нуждитѣ особено на Хърватската и Словенската стенография, и до колко успѣшно изпълняваше задачата си, това показва значителното число спомоществатели, които е притѣжавалъ, макаръ и да бѣше първиятъ по стенографията специаленъ листъ между гореуказанитѣ славянски племена. Досегашната му хубава программа, като си разширява кръгътъ, редактора обича да върва, че и числото на читателитѣ му ще се умножи, и че не само досегашнитѣ спомоществатели ще му останжтъ върни, но още очаква особено отъ Българскитѣ народъ, между когото е началъ да дѣйствува, щото той охотно съчувствено да се притече на помощъ и да подкрѣпи съ нему свойственната добра воля това превъсходно и полезно предъприятие.

„Редакцията отъ своя страна обѣщава, съответственно съ гореуказанната программа, всячески да се старее за добротъ уреждане, за бързиятъ и успѣшниятъ напредѣкъ, за обширното распространение на стенографията ни, която е станала една неизбежна нужна наука за всѣка една напредваща, а особено за всѣка конституционна държава, и която служи на съвсѣка друга наука, като една твърдѣ улеснителна и приятна спомогателка и е повикана да играе най важна роль въ Народнитѣ Събрания.

„Заради това „Югославянски Стенографъ“ ще донося постепенно разяснение за Българската стенография, и тази година ще се занимава съ нейната теоретическа частъ, а въ идущитѣ годишни течения ще има практическа цѣль.

„Следователно нашия вѣстникъ ще може да служи като отмѣна на учителъ за всички ония, които нѣматъ случайтъ да слушатъ преподаванието на стенографията, а на ония които живѣятъ въ столицата по Княжеството ни и могатъ да слушатъ стенографическитѣ преподавания, тѣмъ ще служи като единъ много добъръ способъ и ръководство за повтораване и обяснение на слушаниятъ и запомнениитѣ учебенъ материалъ.

„Понеже едно малко племе само за себе си не е достатъчно за да може съ добъръ успѣхъ да развие и обработи стено-

графията въ ползата на *дѣлото* е да се дѣйствува въ това отношение взаимно и солидарно съ намъ близкитѣ братски народности; а при това искуството и науката не познаватъ никакви предѣли между народноститѣ и племената, а още по-малко между еднокръвни и събратени народности, както сж Българитѣ, Сърбитѣ, Хърватитѣ и Словенцитѣ.

„Освѣнъ това трѣбва да се вземе въ внимание моментътъ, че стенографията е позвана за бѣджще писмо да бѣде на интелигентитѣ. Познато е, че между гореказаннитѣ Славянски племена сжествува разлика въ писменността, именно че Словенцитѣ и Хърватитѣ пишатъ съ Латински, а Сърбитѣ и Българитѣ съ Кирилски букви; а *стенографията е срѣдство за пренахвание на тѣзи разлики*, и слѣдъ това не малко ще способствува за вече зближавание на тѣзи племена.

„Надѣваме се прочее, че добрата цѣль на нашето предприятие ще намѣри желателниятъ отзивъ между всичкитѣ Южни Славяни, а най вече между Българитѣ, които цѣль ще бѣдемъ въ състояние толкова по скоро и по лесно да постигнемъ, колкото повече подпорка ни се даде въ това предприятие“. (гледай брой 1, стр. 1—3).

1881 година.

119. Братство, *обществено-книжовенъ вѣстникъ*. — Почнѣлъ е да излиза прѣзъ мѣсецъ Августъ въ Русе, два пжти въ мѣсеца, излѣзли сж 56 броя, подъ редакцията на Г. А. Кърджиевъ и М. Балабановъ. I полугодие „Братство“ е редактирано исклучително отъ Г. Кърджиевъ, но II полугодие — той и М. Балабановъ, който е пращалъ уводни статии за вѣстника чакъ отъ София. „Братство“ е като продължение на в. „Работникъ.“ Слѣдъ първото полугодие „Братство“ е станѣлъ чисто политически вѣстникъ.

Биографически бѣлѣжки за Г. Кърджиевъ се намиратъ при в. „Напредъ!“ (гледай 1885 година), а за М. Балабановъ при „Вѣкъ“ (гледай 1874 година).

„Нашата периодическа печатъ е, сѣкашъ, обречена и ори-сана да не отива крачка по-татѣкъ отъ тамъ, додето е достигвала, кога още бѣхме въ пеленитѣ на народното си възраждане

Яви се нѣкой вѣстникъ или периодическо списанье, вѣстать се още други, набератъ се нѣколко и — видишъ, скоро скоро единъ подиръ други, зафащатъ да исчезуватъ, губятъ се и наставка пакъ, както си е било отпреди. Дору и днесъ, следъ като буйно бѣха изникнали нѣколко вѣстника и следъ като книжевността ни отъ тоя родъ набра доста „венци хваления“ отъ чужденцитѣ, днесъ, казуваме, въ отношението, за което е думата, ние, ето, намираме се пакъ тамъ, дето си бѣхме подъ робството, въ турското време, ако не и още по-назадъ и по-долу —

„Печатътъ, въ днешньо време, е станалъ насущна потребъ за общества и народитѣ: печатътъ води, осветлява и е отзивъ на общото мнѣние, на желанията, и на стремленията човечески; печатътъ разнася отъ едно въ друго мѣсто човеческата мисль, науката и знанията и ги распространява; печатътъ говори всѣка минута сладкодумни, живи и поучителни слова отъ хиледи оратори и учени, и така проповѣдува високитѣ нравственни и умственни каквини, добродѣлитѣ, които крепятъ и въздигатъ човечеството; печатътъ свързува помежду си всичкитѣ хора отъ всичкитѣ свѣтовни краища; печатътъ, на подиръ, можемъ каза, споредъ евангелската притча, е „свѣтъликъ света“, който по всѣкаде пръска светлини и отваря хората душевнитѣ очи, за да видятъ на каде сж и да разбератъ какво сж длъжни да вършатъ за да постигнатъ доброто чествината, която е цѣльта на човешкиятъ животъ. Такъвистъ добринитѣ отъ печата и ние трѣбуваше да ги оцѣнимъ, за да крепимъ тѣхний изворъ; но за жалость нашето неведение, незнанието ни е докарало противното и то е обезсърдило много горещи патриоти и просветени люде, които, въ желанието си да помагатъ народу чрезъ печатното слово, сж се впускале и бориле сж се въ труднейшето публицистско поприще.“

„Обезсърчене, разочарованье: това сж посрѣщале всички наши публицисти — вѣстникаре, туй сме посрещнале и ние мабяръ и въ кратковременната си публицистка дѣятелностъ. Да спремъ ли, да мълкнемъ ли обаче? При топли чувства, при млади, крепки сили, въсредъ единъ добъръ, трудолюбивъ и съ светло бѣдущее народъ, намъ бѣ срамъ, грѣхъ бѣ ни да сторимъ това, и ето — отново се залавяме за перото, което извънредни околности ни принудиха да захитимъ и зафърлима, за малко време. И въпрочемъ, да говоримъ за да сме на приязка, и тѣй сж много празнитѣ приказки изъ хорските

уста; нѣ да пишимъ статьи за нашата и чуждоземна политика, — политиката е шарлатания, политиката е касапница; нѣ да нападаме нашитѣ и цѣлисвѣтнитѣ чорбаджие и барони и да хулимъ и ругаемъ изедниците и „силнитѣ мира сего“ нападенията и хулитѣ ожесточаватъ по-вече; нѣ за това ние зафащаме пакъ перото; нѣ, нашата девиза е *братство* и „Братство“ даваме ние днесъ името на списанъето, което зафащаме.

„Братство помежду членоветѣ отъ семействата, братство въ обществата, братство между племената и народитѣ, братство, накрай, помежду голѣмата фамилия на човеческиятъ родъ: къмъ това ние ще да са стремимъ, — тая е посоката, която земами за списанъето си; това е нашата обща програма, а въ частности ето съ какво ще занимаваме ние своитѣ читатели:

„1) Строитѣ на обществата, които сѣ се организирале за междуособното благоденствие на хората, взаимнитѣ отношения между членоветѣ на тия общества и между самитѣ общества, уредбитѣ и правилата, които водятъ обществата за да може се живѣ, както трѣбва, въ тѣхъ: тоя строй, тия отношения, тия уредби и правила съвсемъ още не сѣ добре натъкмени, далеко сѣ още отъ да сѣ направили човечеството честито и благополучно, съ която цѣль сѣ устроени обществата; по свѣтътъ ни минута нема миръ и спокойствие и — това е следствие на недоброто тѣхно устройство; за това ние *първо и първо ще говоримъ за общественитѣ наши, чужди и въобще въпроси и нужди, ще си даваме мненьето, за какъ обществото трѣбва да бѣде уредено, за да можатъ членоветѣ му да достигнатъ благополучието, ще говоримъ за разнитѣ общественни недостатѣци и за всички предметѣ, що се касаятъ до общественний животъ.*

„2) Знанъето ходѣтъ на общественнитѣ работи при единъ и сѣщия народъ, това знанъе принася запознаванъето едни съ други и спосрѣщанъето работитѣ и дѣйствиата на едниѣ съ тия на другитѣ, а тая дружба въ дѣйствиата и ходѣтъ на общественнитѣ работи въ единъ народъ неизмѣримо много ускорява и усилюва неговия общъ успехъ; за това ние *ще даваме сведения и извѣстия изъ нашенско за общественнитѣ наши работи и движения.*

„3) Обществата си иматъ управления, отъ които най-личното е срѣдоточното, централното; за да не идува въ стълкновения обществото съ управленъето си, то първо трѣбува да знае какво върши последното и защо; да цѣни благонамѣренността или нѣ на правителствениитѣ дѣла, да може се произнася за тѣхъ, па да умѣе да се съобразява съ издаденитѣ уредби, закони и заповѣди; заради това ние ще обнародваме правителствениитѣ распореждания у насъ.

„4) По цѣлий свѣтъ ставатъ движения въ общественния животъ, и тия движения се стремятъ все къмъ успехъ въ напредѣкътъ и благоденствъето; за да можемъ да се съобразяваме и да се научаваме отъ поведеньето и държанъето на другитѣ, чужденароднитѣ общества, ние трѣбува да знаемъ това поведенье, както и следствията отъ него, та да бждемъ и въ хармония съ тѣхъ, защото всички къмъ едно се стремимъ, за това ние ще даваме извѣстия за общественный ходъ на чужбина.

„5) Сждбинитѣ на голѣмитѣ общества, които се наричатъ държави, отношенията на държавитѣ едни къмъ други сж турени въ рѣцетѣ на малкома главатарии, които се наричатъ държавници и дипломати; отъ дѣйствиата, отъ разумѣтъ или отъ каприцитѣ на тия людѣ много зависи, при днешното устройство на свѣтътъ, злочестивата и истребленъето на хората, и успехътъ или назаднуванъето на обществата, — ние ще даваме сведения и за — какво се върше отъ тѣхъ, — ще обнародваме малка политическа хроника.

„6) Книжевността и науката е спомогнала най-много за въздиганье човеческото общество, за това ние ще имаме и книжовенъ отдѣлъ, който ще съдържа:

„а) Статъи отъ педагогията, хигиената; статъи по языка и словесността;

„б) Стихотворения, старонародни песни; пѣтешествия изъ нашенско и по чужбина, нравитѣ и обичаитѣ по тѣхъ;

„в) Повѣсти и раскази наши оригинални и чужди; животописания;

„г) Критика, библиография.

„7) Ние ще обнародваме разни извѣстия отъ науката и художествата, и

„8) Ще имаме отдѣлъ — всѣкакво.

„Тази подробно е нашата программа и ние не ще пропуснемъ, нито же ще прескочимъ ни iота отъ нея.

„Стремимъ се къмъ ползувание народътъ си, но ние сме най-скромнитъ и негли най-малко способнитъ за това; надъбемъ се проч. и умолявами интелегентитъ и просветенитъ наши сънародници да ни помогнатъ въ трудната работа. Всичко що би отговаряло на программата ни, е прието съ голъмо благодаренъе, особено же ние молимъ приятелитъ на народния ни напредъкъ, успехъ и благоденствие да ни държатъ въ ходътъ на нашитъ работи; една думица, спомената за общественния ни животъ или вървежъ и въ най-малкото и незначителното селце е огроменъ източникъ за черпенъе ползи за общественния ни животъ и напредъкъ“ (гледай брой 1, година I, стр. 1 — 3).

120. Духовенъ Прочитъ. — Това списание е почнъло да излиза въ Търново пръвъ мѣсецъ Мартъ, единъ пѣтъ въ мѣсецътъ, излѣзли 12 книжки, подъ редакцията на Епископа *Климента*. Списанието има за мотто слѣдующето: „Горѣ мнѣ, аще неблагоувѣству“ (I. Кор. 9, 16).

Епископъ *Климентъ Бранитски* е роденъ въ Шуменъ на 1838 година. Първоначално се е училъ въ родния си градъ, подиръ въ Одеската Семинария, а най-послѣ въ Киевъ, гдѣто свършилъ тамошната Духовна Академия. Слѣдъ това дошълъ въ Браила, гдѣто заедно съ В. Стояновъ сж били душата на Книжовното Дружество. Климентъ Бранитски (тогава *Друмевъ*) е стоялъ въ Браила до 1873 година, когато билъ подстриганъ въ духовенъ санъ отъ сегашния Руссенский Митрополитъ — Григорий; туй станъло въ Тулча. Климентъ е билъ въ Бѣлградский български легионъ на Раковски, а въ врѣме на Русско-Турската война той се е задържалъ въ Руссе, та чрѣзъ консулитъ се е мжчилъ да отстрани възможното тогазъ отъ страна на турцитъ кланъе, като е поддържалъ и духътъ на българитъ тамъ. Въ врѣме на първото Министерство той бѣше нѣколко мѣсеци министръ на Народното Просвѣщение и, въ отсъствието на Княза, — Княжеский Намѣстникъ. Ходилъ е въ Руссия съ покойния Екзархъ Антимъ да благодари на Русский царъ за освобождението на България, а слѣдъ туй съ Ив. Ев. Гешевъ

и Ив. Герджиковъ да моли сщий да се не разваля съединението на Южна и Сѣверна България. На 9 Августъ 1886 година а той бѣше Министръ-Прѣдсѣдатель на революционното правителство за 2—3 дена, а отъ тогазъ живѣше въ Търново до началото на 1893 год., когато (на 15 Февруарий) биде испратенъ въ Петропавловскій манастиръ. Въ нашата книжнина той е познатъ съ своитѣ съчинения: *Иванку, убиенъ и Асеня I*, драма въ петъ дѣйствия, Браила, 1872 година и *Нещасна фамилия*, българска народна повѣсть (първи път отпечатана въ „Български книжци“ отъ 1860 год.), Браила, 1873 година. Той е написалъ и други романи, драми и пр., но още не ги е далъ за печать.

„Цѣлта съ която начеваме издаванието на „Духовен Прочитъ“, е — да дадемъ на нашитѣ свещенници, както и на всѣки Православенъ Българинъ, възможность да се запознаватъ още по-добрѣ съ по-главнитѣ истини на нашата Православна вѣра, съ по-главнитѣ свои обязанности и свойства на нашия духовенъ животъ и чрезъ всичко това да съдѣйствуваме, споредъ силитѣ си, за тѣхното религиозно — нравствено развитие и улучшение. За сполучливото постиганне на тази цѣль ние ще гледаме да запознаваме читателитѣ си съ всичко, което може да бѣде интересно и полезно за насъ въ духовния животъ и на другитѣ едноплеменни намъ и едновѣрни народи, особено въ животътъ на Руский народъ.

„Нѣма съмнѣние, че, като вървимъ къмъ цѣлта си, ние ще се допираме и до въпроси, които не сѣ чисто духовни. Да се избѣгне това нѣма възможность. Въ животътъ *духовното и не духовното* сѣ тѣй тѣсно съединени, щото като се говори за едното, не е възможно да не се спомѣне нѣщо и за другото, та и въобще за да се разбере едното правилно трѣбва да се знае и другото. Обаче и тѣзи не чисто духовни въпроси ние ще гледаме да ги освѣтляваме, при развитието имъ съ Евангелската свѣтлина.

„Тази ще бѣде нашата программа. Ние познаваме силитѣ си, познаваме и трудността на предприетото. Поради това не общаваме на читателитѣ си нѣщо извънредно, нѣщо съвършено, но само това общаваме и съ божя воля, се надѣваме да сържимъ общанието си, че ще имаме всекогажъ предъ очи ползата

жовна на читателитѣ си, ще се руководимъ отъ високото мнение на православната наша църква и къмъ всичкитѣ въпроси, които ще развиваме ще се отнасяме добросъвестно. При това не употребяваме всичкитѣ си усилия да предпазваме изданието отъ *партизанскій духъ* като не ще отстъпваме предъ нищо и предъ никого за защита на правдата.

„Този е начинътъ, по който ние ще залѣгаме да осъществяваме программата си.

„До колко ще успѣемъ — не знаемъ.

„Надѣваме се и желаемъ да имаме на страната си доброто общественно мнѣние; надѣва ме се и желаемъ предприятието да намѣри съчувствие въ цѣлиятъ Български Православенъ народъ; надѣваме се и желаемъ да намѣримъ и насърчване поддръжка и въ духовни и въ миряне, както и въ нашиятъ печатъ. Обаче, *снисхождение* не искаме а искаме *правда*. Нѣка ни се отдава това, което заслужаваме. Ние ще се трудимъ да се отнасяме къмъ всичко сериозно и безпристрастно, — ако желаемъ да се отнасятъ и къмъ насъ. Поради това ние всекогажъ съ скрелна благодарностъ ще да приемаме всички бѣлѣжки и даже горчиви укори и нападения, които ще да ни се правятъ въ основание на истински научни познания и ще гледаме да ги ползуваме отъ тѣхъ за наше поправление, а ще оставяме въ внимание всичко което ще бѣде несправедливо и фалшиво.

„Богъ да ни е на помощъ“ (гледай книга I).

121. *Дяволското Шило, политически, юмористико-сатирически вѣстникъ и куриеръ на прѣсносолни новини.* — Почналъ е да излиза прѣзъ мѣсець Януарий въ Руссе, единъ жтъ въ седмицата, излѣзли сж 17 броя, подъ редакцията на *А. Стефановичъ*.

Биографически бѣлѣжки за *М. Стефановичъ* се намиратъ при „Зритель“ (гледай 1884 година).

За программата на вѣстника нищо не знамъ, защото азъ съмъ видѣлъ само брой 17.

122. *Здравецъ, списание за забавление и наука на Българската младежъ.* — Почналъ е да излиза прѣзъ мѣсець Септемврий въ София, единъ пѣтъ въ мѣсецътъ, излѣзли сж

пѣли три годишни течения, подъ редакцията на *А. Безеншекъ* и *Хр. Константиновъ* и *Тончо Мариновъ*. Първитѣ двама редактирали само първия брой отъ „Здравецъ“, а всички други броеве — *Тончо Мариновъ*.

Биографическитѣ бѣлѣжки за *А. Безеншекъ* се намиратъ при „*Югославянски Стенографъ*“ (гледай 1880 година), а тѣ за *Хр. Константиновъ* при „*Стенографический Вѣстникъ*“ (гледай 1887 година).

Тончо Мариновъ е роденъ въ Стара-Загора на 1852 год. Първоначално се е училъ въ родното си мѣсто, а поديرъ въ Габрово, гдѣто е свършилъ VI класъ. Билъ е учителъ въ Стара-Загора 2 години, въ Градецъ (Сливенско) 2 години, въ Велесъ 2 год., и въ Софийската Класическа Гимназия 3 години. Двѣ години е билъ стенографъ въ Народното Събрание, а също 1 година и въ Областното Събрание въ Пловдивъ. Той е редактиралъ „*Съединена България*“ (гледай 1886 година). Разни статии и дописки е писалъ въ „*Право*“ (гледай 1869 г.), „*Читалище*“ (гледай 1870 година), „*Християнско Братско Слово*“ (гледай 1879 година). Написалъ е: *Български Народни Гатанки* (777 гатанки), София, 1879 година; а прѣвелъ: *Шекспиръ въ разказъ за дѣца: Шейлокъ Венецианскій търговецъ*, София, 1881 година; *Методика по законъ Божи за учителитѣ въ народнитѣ училища* отъ Аѳ. Ѳ. Соколовъ, 1882 година; *Правила за Святитѣ Апостоли, св. Вселенски и помѣстни събори и св. Отци съ тълкуванията имъ*, часть I и II, София, 1879 година, издадени като приложения къмъ *Християнско Братско Слово*. Прѣвелъ е и нѣкои статии въ *Русско-Българскій календаръ*, София, 1881 година. *Тончо Мариновъ* до скоро се е занимавалъ съ търговия — книгопродавецъ.

..... „*Здравецъ*“ ще се пълни съ научни и забавителни нѣща. Особено ще се стареа да донася занимателни разкази изъ народния ни животъ, а тоже и изъ странство, именно изъ славянскитѣ земи, които нѣща можѣтъ да интересуватъ дѣтския свѣтъ; пататѣкъ разни пѣсни за младежъ, забѣлжителни пословици и мѣдри изречения отъ славни мъже заедно съ тѣхнитѣ живото писания. Въ научната часть ще има нѣща

изъ българската и всеобщата история, изъ землеописанието, изъ естественнитѣ науки и пр.

„Ние въобще ще гледаме що има или е имало занимателно по свѣта, отъ близу и изъ далеко, и върху това ще пишемъ. А много нѣща ще бждѣтъ украсени или, по-добрѣ, нагледно прѣдставени съ добри картинки. За да се бистри и изострюва умътъ на младежътъ, ние редовно ще донасяме въ всѣки брой по нѣколко гатанки, числителни задачи, числителни гатанки, ребуси и т. подобни. Тѣй сжщо и много други нѣща ще срѣщатъ читателитѣ въ списанието ни“ (гледай брой I, година I).

123. Лъвъ. — Това списание е почнѣло да излиза въ Свищовъ прѣзъ мѣсецъ Августъ, единъ пѣтъ въ мѣсецътъ, подъ редакцията на *Г. А. Петровъ* и *С. Х. Соколовъ*. Азъ видѣхъ само брой 4. Списанието е било чисто научно, а за редакторитѣ му нищо незнамъ.

124. Наставникъ за *учители и родители*. — Това списание е почнѣло да излиза въ Варна прѣзъ мѣсецъ Юлий, единъ пѣтъ въ седмицата, излѣзли сж 22 броя, подъ редакцията на *Р. Блзсковъ*.

Биографическитѣ бѣлѣжки за *Блзсковъ* се намиратъ при „Училище“ (гледай 1871 година).

Ето задачата на „*Наставникъ*“:

„Не е нужда да расправяме подробно на Г-да читателитѣ, че издаваніето на подобно списаніе, което да са занимава най-главно съ полезни и научни свѣдѣнія за народнитѣ учители, и което да излага вървежа ни въобще на народното образование, е повече отъ колкото своевременно, особено днесъ, когато Училищата зематъ съвсѣмъ друга посока въ духа по новото направление на възпитаніето. За туй като предприехме изданіето на едно такова списаніе, ний го нарекохме „*Наставникъ*“, съ надежда, че то ще послужи най-първо за ръководство на народнитѣ учители, и второ ще развива любознателността на народа къмъ полезно чтеніе, която любознателность до сега са е задоволявала съ едни нищо и никакви списаніята, безъ да

може да са възползува що-годѣ за въ практическѣ си животѣ. Тѣзи задача, наистина, е твърдѣ мѣчна и до колко ще можемъ да отговоримъ на нея, това остава да покаже дѣлото. Като се възславаме обаче на дѣятелитѣ по народното просвѣщеніе и на любороднитѣ бѣдѣщи спомощници на „Наставникъ“, смѣемъ да са надѣемъ, че ще постигнемъ до нѣйдѣ желаніето си“ (гледай брой 1).

125. Наука, *периодическо списание*. — Почнѣло е да излиза въ Пловдивъ прѣзъ мѣсець Априлий, единъ пѣтъ въ мѣсецѣтъ, излѣзли сѣ цѣли три годишнини, подъ редакцията на С. Бобчевъ, К. Величковъ, Ив. Саллабашевъ, П. Наботковъ и Ив. Вазовъ.

Биографическитѣ бѣлѣжки за С. С. Бобчевъ се намиратъ при „Марица“, (гледай 1878 година), а тия на П. Наботковъ при в. „Редъ“ (гледай 1882 година).

Константинъ Величковъ е роденъ въ Т.-Пазарджикъ на 1857 година. До 12-та година той се е училъ въ родното си мѣсто и послѣ е отишълъ въ Цариградъ, гдѣто е постѣпилъ въ Лицея. Свършилъ Лицея прѣзъ 1874 година. Прѣзъ 1874/75 и 1875/76 билъ учителъ. Като избухнѣло въстанието, въ организираніето на което зель енергическо участие, билъ арестованъ и заведенъ въ Пловдивъ, а послѣ въ Одринъ. Въ Одринъ освободили го и той заминѣлъ въ Цариградъ за секретаръ на Екзархията. Като се обявила войната, полицията го потърсила въ Цариградъ и той успѣлъ да избѣга прѣзъ Италия и Австрия въ Румания. Като завзели руситѣ Пазарджикъ, той се прибралъ у дома си и прѣзъ 1879 година отишълъ въ Пловдивъ и заедно съ свонѣтъ другари основалъ в. „Народний Гласъ.“ Прѣзъ 1881 година заминѣлъ за Парижъ да слѣдва правото, но не е можалъ да стои тамъ повече отъ една година. Отъ самото начало на бившата Источна Румелия до 1886 год. той е билъ народенъ прѣдставителъ. Прѣзъ 1884 година биде назначенъ за Директоръ на Просвѣщеніето, гдѣто го завари 6-й Септемврий. Слѣдъ закриваніето на шумната камара въ София прѣзъ Юний 1886 година, той заминѣлъ на слѣдующия мѣсець въ Мехадия, а отъ тамъ въ Пеша и сетнѣ въ Флоренция, гдѣто училъ живопись. Прѣзъ 1890 година оставилъ Италия и

билъ назначенъ учитель въ Солунската Българска Гимназия. Прѣзъ 1891 година напусналъ учителството и живѣе и до сега въ Цариградъ, гдѣто се занимава съ литература и живопись. Величковъ е написалъ: „*Невѣрка и Свѣтославъ*“, драма въ петъ дѣйствия, Цариградъ, 1874 година (написана още когато билъ въ Лицея); „*Отечество*“, драма въ петъ дѣйствия, Пловдивъ, 1881 година; „*Вичензо и Анжелина*“, драма въ петъ дѣйствия, Пловдивъ, 1882 година; *Христоматия* за долнитѣ классове на срѣднитѣ училища и на гимназиитѣ, Солунъ, 1890 година; *Христоматия или зборникъ* отъ образци по всичкитѣ родове съчинения за горнитѣ классове на градскитѣ училища и на гимназиитѣ, Солунъ, 1891 год.; а прѣвелъ: „*Русалката*“, драма отъ Ал. Пушкинъ, Цариградъ, 1873 год.; *Хамлетъ*, трагедия отъ Шекспиръ, приложение къмъ списанието „*Мисль*“, за 1892 год. Участвувалъ е: въ „*Зора*“, „*Съединение*“, „*Книжици*“, „*Денница*“, „*Лъча*“ и „*Мисль*“, а сжщо и въ Италианското списание „*Vita Nuova*.“ По настоящемъ Величковъ работи съчиннието подъ заглавие: *Всеобща история на литературата*.

Иванъ Петровъ Саллабашевъ е роденъ въ Стара-Загора на 1855 година. Първоначално се е училъ въ родното си мѣсто, а подиръ заминжалъ за Таборъ (Чехия) и постъпилъ въ IV-й классъ на Таборската Гимназия. Като свършилъ V-й классъ, той се прѣмѣстилъ въ Прага и въ края на учебната година, съ разрѣшене на Австрийското Министерство на Народното Просвѣщение, положилъ сжщеврѣменно испитъ отъ VI-й и VII-й классове и тутакси издържалъ матуритетенъ испитъ. Слѣдъ това почналъ да посѣщава лекциитѣ по математическитѣ науки въ университета и политехниката въ Прага, гдѣто прѣзъ 1876 година свършилъ курсътъ на висшата математика. Той е направилъ нѣкои изнамѣрвания по висшата математика, нѣкои отъ които изложилъ прѣдъ „Ческото учено дружество“ въ Прага. Прѣзъ 1877 година той станжалъ учитель по математиката въ Болградската Гимназия, а въ 1879 година е дошълъ въ Пловдивъ и заселъ длъжността Началникъ на Канцелярията въ Дирекцията на Народното Просвѣщение. Прѣзъ 1880 год. билъ назначенъ за членъ въ Върховний Сждъ на бившата Источна Румелия. Още прѣзъ 1879 година Саллабашевъ билъ избранъ за депутатъ въ Областното Събрание отъ Т.-Сеймен-

ската избирателна Коллегия, а Събранието го избра за членъ въ Постоянний Комитетъ. На 21-й Априлий 1882 год. Саллабашевъ билъ назначенъ за Директоръ на Правосъдието, но въ края на 1884 година далъ си оставката и се заложилъ съ търговия. Прѣзъ Декемврий на 1888 год. билъ назначенъ за Министръ на Финанситѣ и напусналъ въ Юний 1890 год. Въ врѣмето, когато е билъ той Министръ на Финанситѣ бѣ построена желѣзнопътната линия Ямболъ—Бургасъ и сключването на първий държавенъ заемъ. На 13-й Февруарий 1892 год. Саллабашевъ отново бѣ назначенъ за Министръ на Правосъдието, който постъ занимава до 18-й Ноемврий 1892 год. слѣдъ което биде назначенъ за Министръ на Финанситѣ, което Министерство управлява и по настоящемъ.

Иванъ Минчовъ Вазовъ е роденъ въ Сопотъ на 1851 годъ. Въспитавалъ се отначало въ родното си мѣсто, а послѣ (на 16 година) се е училъ при учителъ Бота, въ Калоферъ, и слѣдъ това въ Пловдивъ при Груева, гдѣто и свършилъ 4 класъ на Гимназията. Допълнителното си образование получилъ отъ прочитание. Първитѣ си стихове е напечаталъ на 1870 год. въ Браилското „Периодическо Списание“ и въ Цариградското „Читалище.“ На 1876 година вслѣдствие на Априлското въстание, емигриралъ въ Влашко, гдѣто е влѣзналъ въ тогавашний революционенъ комитетъ, сформированъ да испраща доброволци въ Сърбия. Тогава той е издалъ двѣ сборки съ патриотически стихотворения: *Прѣпорецъ и Гусла и Тжигитъ на България*. На слѣдующата година миналъ въ гр. Свищовъ, като чиновникъ при първия Губернаторъ Н. Герова, а на другата пакъ такъвъ въ Руссе. Въ послѣдния градъ той издалъ третата си сборка: *Избавление*. На 1879 г. билъ назначенъ за прѣдсѣдатель на Окрѣжния Сждъ въ Берковица, гдѣто е написалъ двѣтѣ забѣлжителни поеми: *Грамада* и *Моята съсѣдка Гмитра*. На 1880 година той миналъ въ Пловдивъ и станалъ депутатъ въ тамошното Областно Събрание и на слѣдующата година издалъ нова сборка лирически стихотворения: *Гусла*. Същата година (1881) се основа научно-книжно дружество въ Пловдивъ, на което биде избранъ за прѣдсѣдатель на редакционния комитетъ за журнала си „Наука.“ Прѣзъ същото врѣме Вазовъ приелъ главното редактор-

ство на в. „*Народний Гласъ*“, въ страницитѣ на който е написалъ редъ статии противъ прѣврата въ Княжеството (1881) и противъ тогавашния български князь Александра Батемберга. Прѣзъ 1883 година той е издалъ стихотворенията *Поля и Гори*. До 1884 г. той, заедно съ К. Величкова, продължавалъ да редактира „*Народний Гласъ*“. Въ подлистника на тоя вѣстникъ той е напечаталъ недовършената си фантастическа поема: *Въ царството на самодивитѣ*. Сжщата година той е направилъ едно пътувание до Италия, плодъ на което е бирката *Италия*. Понеже прѣзъ 1884 година списанието „*Наука*“ спрѣ, Ив. Вазовъ съ К. Величковъ почнали да издаватъ овъ журналъ (чисто литературенъ) „*Зора*“, отъ който само книжки успѣли да издадѣтъ: Пловдивския прѣвратъ бѣ анализирали всѣка дѣятелностъ. Подиръ новия прѣвратъ на 886 г., вслѣдствие на прѣслѣдвания, Вазовъ билъ принуденъ да стави България и до 1889 г. той е живѣялъ въ Цариградъ въ Одесса. Въ тоя послѣдния градъ той е написалъ романтъ *Годъ Игото* (печатанието на който е почнало въ първия рой отъ Сборника Министерството на Народното Просвѣщение) и нѣколко стихотворения. Прѣзъ Мартъ 1889 година Вазовъ се завърна въ България и се установи да живѣе въ София. Прѣзъ 1890 година почна да редактира списанието „*Денница*“, отъ които излезнѣхъ само двѣ годишнини. Въ Министерския Сборникъ Вазовъ е обнародвалъ, освѣтъ романтъ *Подъ Игото*, още: *Великата Рилска пустина*, пѣтни бѣлѣжки и впечатления, (гледай книга VII) и *Въ недрата на Родопитѣ*, пѣтни бѣлѣжки и наблюдения (гледай книга VIII), които сж издадени и въ отдѣлни екземпляра. Той е напечаталъ още: *Звукове*, лирически стихотворения, София, 1893 година; *Поеми*, стихотворения, София, 1893 година. Съчиненията си Вазовъ подкачи да събира и отпечатва въ отдѣлни томове. До сега сж излѣзли само II тома; отъ първия се печата вече второ издание.

Ето каква е била програмата на „*Наука*.“

„Одавна се усѣщаше една сериозна пустота въ нашата свободна и нова книжнина: липсоваше ни едно периодическо списание, въ което би виждали свѣтъ всички сериозно-умствени произведения и поучителни статии на нашитѣ книжовници.

„Съ цѣль да се запълни колко-годѣ тази празнина, въ Пловдивъ се състави едно *Научно Книжовно Дружество*,

на което една отъ главнитѣ работи е изданието на периодическото списание *Наука*.

„Това списание ще се появи прѣзъ идущий мѣсець Априлия.

„Като даваме днесъ на Българскій свѣтъ обявление за това, ние се надѣваме, че всѣки комуто е присърдце поддържанieto на едно толкозъ многополѣзно списание ще прибѣрза да се запише абонатъ. Трѣбва да знаятъ всички наши съотечественници, че отъ тѣхната готовность и поддържка ще зависи най-много закрѣпянието и дългото сѣществуванье на днешното ни книжовно прѣдприятие.

„Ние не ще даваме голѣми общания за него, за самото издание.

„Ще кажемъ само, че ще употрѣбимъ всички усилия за да направимъ съдържанието на списанието разнообразно, общеполезно и достѣпно на колкото се може повече читающа публика.

„Въ списанието *Наука* ще зематъ участие всички най-видни Български книжовници и учени въ Българско и по чужбина.

„Освѣнъ това, редакционний комитетъ е зель мѣрки да види въ списанието *Наука* и трудове на нѣкои знаменити слависти.

„Программата на списанието е слѣдующата:

„а) *Книжнина*. — Повѣсти, стихотворения, драми, народни пѣсни, приказки и обичаи, и разни статии, въобще, върху книжевността.

„б) *Наука*. — Статии по естество-знанието, математическитѣ и социални науки.

„в) *Училищенъ отдѣлъ*. — Статии по педагогиката, оцѣнка на разни учебници и учебни пособия и статистика по училищата.

„г) Критика и библиография на Български и чужди книги и езиковѣденне.

„д) Вънкашенъ и вътрѣшенъ прѣгледъ.

„е) Смѣсъ“ (гледай обявлението въ първата книга отъ I година, стр. 95 и 96).

126. *Независимостъ*. — Тоя вѣстникъ е почналъ да излиза прѣзъ мѣсець Октомврий въ Пловдивъ, два пѣти въ седмицата,

били сж 101 брой, подъ редакцията на *Ив. П. Славейковъ*. *зависимостъ*“ е основана отъ *П. Р. Славейковъ* и *П. Калевъ*.

Иванъ П. Славейковъ е роденъ въ Тръвна на 1853 год. ршилъ наукитъ си въ Robert College, Цариградъ, въ 1871 год. диплома Бакалавъръ на Искусствата. Прѣзъ 1872—1875 год. илъ главенъ учителъ въ Вратца, а прѣзъ 1876—1878 тель въ Robert College. Въ врѣме на окупацията билъ на-ченъ за Главенъ Инспекторъ на училищата въ Сливненската ерния съ специална мисия да изучи и да рапортира за голянието на училищата прѣди и послѣ войната, а послѣ и учителъ въ Сливненската Реална Гимназия. Прѣзъ сжщата год. Пловдивъ участвувалъ въ изработването на уставътъ за настическитъ дружества въ бившата Источна Румелия и е анизираалъ тия дружества въ цѣлата Сливненска Губерния. идъ като прѣдставителитъ на цѣла Южна България, събрани Пловдивъ, рѣшихъ да приемжтъ създаденото положение отъ минский Конгресъ Славейковъ си далъ оставката отъ прѣд-ателството на Централното Гимн. Дружество въ Сливенъ и учителството въ гимназията, и прѣзъ пролѣтътъ на 1879 год. ижлъ въ Сѣверна България, гдѣто е заемалъ едно подиръ то разни длѣжности: Членъ на Търновский Окржженъ Сждъ (79 година), Началникъ на Канцелярията на Търновский ернаторъ и врѣменно неговъ намѣстникъ (1880 година), третаръ на Българското въ Букурещъ Агентство и Секретаръ Министерский Съвѣтъ (1880—1881 г.). Слѣдъ прѣвратѣтъ 1881 година минжлъ въ Пловдивъ, гдѣто е билъ учителъ тамошната Реална Гимназия (1881—1884 година). Прѣзъ 85—1886 година билъ учителъ въ Софийската Гимназия, ющникъ Кметъ и послѣ Кметъ на Столицата, депутатъ въ Обикновенно Народно Събрание и на II Велико, избранъ . Силистра. Отъ 1889 година насамъ Славейковъ е учителъ въ рийската Классическа Гимназия. Въ течение на обществен-а си дѣятелностъ той е писвалъ въ вѣстниците *„Македония“* (риградската), *„Денъ“*, *„Напрѣдъкъ“*, редакторъ на нѣколко тници за който се спомина на своето мѣсто и авторъ на волко прѣвода отъ Английски и на нѣколко учебника по анцуский и Българский языкъ, които нѣмаме възможность изброимъ едно по едно.

„Съчувствието, което предприемателитѣ за издаването на „Независимостъ“ посрѣщнаха отъ страната на многобройни приятели, както тукъ въ града тъй и въ областта, готовността, която са показа да са подпомогнатъ и материално и нравствено, на това предприятие достатъчно показватъ, мислимъ, нуждата която са чувствува за издаването още на единъ политически листъ при другитѣ, които ужъ са издаватъ. Това съчувствие и тази готовность за поддръжка най-много ни насърчаватъ да са заловимъ съ присърдце за това дѣло, и тѣхъ считаме ний че гарантиратъ успѣха му. Знайно е, че вѣстниците днесъ сж мощъ въ обществото. Тѣ представляватъ сила, съ която и самитѣ царе и монарси иматъ да расчитатъ. Тѣ ръководятъ обществото, тѣ го възпитаватъ и въ политическо и въ социално отношение. Като распространители на идеи, водители на общественото мнение, тѣ сж оръдия, чрезъ които и много добро и много зло може да са принесе; защото тѣ или могатъ да заблуждаватъ и да просвѣтяватъ, или могатъ да искажатъ истината и да говорятъ правда или умишлено да прекриватъ и потаяватъ фактоветѣ и събитията за достиганieto на себелюбиви и сребролюбиви цѣли.

„Като предприемаме издаването на „Независимостъ“ ний имамъ предъ очи най-главно интереситѣ на общото отечество, твърдо рѣшени да защищаваме тѣзи интереси съ откровенность и патриотизмъ, съ рѣшителность и самоотвержение. Нашата цѣль е да се трудимъ да направимъ този органъ да бжде оръдие за принасяване на полза, за това ний ще гледами смѣло на въпроситѣ, които са отнасятъ до настоящето и бждещето ни и ще ги разискваме и ще са произнасями върхъ тѣхъ безъ двоумѣние, безъ колебание, понеже вѣрвами, че най-добрата политика е тази, която е най-пряма въ взглядоветѣ си и въ цѣльта, която гони. Насъ малко ще ни смуцава, че тази програма, която мислимъ да прегърнемъ, не ще угоди на сички, било тукъ въ областта, или въ Княжеството. Ний ще защищаваме конституционний принципъ т. е. ще защищаваме свободата и правата народни, защото въ тѣхъ виждами свѣтлото бждеще на нашето отечество въ Балканский Полуостровъ; но нашия конституционализмъ нѣма да бжде такъвъ който да кортира на деспотизма и абсолютизма и да комплементира и възхвалява на тѣхнитѣ лицемерни дѣла. Съображения за лични вигоди нѣма да влияятъ върху ни да ни каратъ да измѣняваме

на началата си, да отстапваме на убѣжденията си, за това ний ще са трудимъ да не бѣдемъ отъ онѣзи, които, лишени отъ здрави и постоянни начала, или водими отъ лични интереси, са показватъ винаги готови да обръщатъ гърбъ на слънцето, което захожда, и низжайше да са поклонятъ на слънцето, което изгрѣва.

„Не е да не съзнаваме товарътъ, който земи на гърба си, мъжнотинтъ и припятствията, които ще срѣщамъ, но ний сме рѣшени да се боримъ противъ тѣхъ, по мѣрата на силитѣ ни, като не диримъ друго възнаграждение освѣнъ съзнанието, че изпълняваме свой дългъ къмъ отечеството. За това наше предприятие ний ще черпимъ сила и въодушевление и отъ по-нататашното съчувствие и съдѣйствиe, като се надѣваме да намѣримъ у читающата и интересующата се въ общественитѣ наши дѣла публика.

„Ний се считама длъжни тукъ да обяснимъ, че нашиятъ листъ нѣма никаква связь съ листа който се издаваше въ Княжеството подъ същото название, нито е негово продължение“ (гледай брой 1).

127. *Общо Мнѣние за презъ великото народно събрание.* — Почналъ е да излиза въ Свищовъ прѣзъ Юний, неопредѣлено въ какъвъ срокъ, излѣзли сж само нѣколко броя (азъ съмъ видѣлъ само брой 1), подъ неизвѣстна менъ редакция.

Ето нѣколко думи, отъ които може да се види каква е била цѣлтъ на в. „Общо Мнѣние“:

„Общото Мнѣние въ княжеството е вече на всички извѣстно. Българскиятъ народъ не пропусна отъ денътъ на издадената прокламация ни единъ случай за да не каже по найоткритъ и най несъмнѣнъ начинъ чувствата си отъ любовъ, отъ прѣданность и отъ безгранично довѣрие къмъ любимиятъ си Князь, плѣмниниъ на Цари-Освободителя и братовчедъ на сегашниятъ Руский Императоръ Александръ III. Не само градоветѣ съ исклучение на една измамена частъ отъ търновското народонаселение, но въобще народътъ отъ всичкитѣ на отечеството ни, се издигнаха като единъ чилекъ и поздравиха въ лицето на князътъ единственниятъ залогъ за нашето народно благосъстояние и бѣдѣще прѣуспяване. Но, изборитѣ, народътъ

се произнесе на всъду не съ по малко единодушие за Князьтъ и за прѣдложенията на Князьтъ. Избирателитѣ избираха този пѣтъ прѣдставители не съ друга цѣль, а само да ги испратятъ въ Великото Народно Събрание да искажатъ още единъ пѣтъ и съ по голѣма тържественность чувствата и мнѣнието на народътъ, които сж въ полза на Князьтъ. Любовта и преданността на народътъ къмъ Княза са тѣй силно и тѣй дълбоко вкоренени, щото на нѣкои мѣста и самитѣ малцина нѣкои противници сж се опжтили за постиганиято цѣльта си, да се възползватъ злоупотребително отъ тия чувства на народътъ. Въ Никополъ на примѣръ, народътъ не споделялъ на нѣкои добри и преданни на Князьтъ лица не за друго, а само защото нѣкой си отъ противницитѣ лжелиберални посочили на тия лица като на лица противни на Князьтъ. Когито отпослѣ народътъ узналъ измамата, на която билъ невинна жертва, той търсилъ лъжцитѣ за да имъ покаже що е народенъ гнѣвъ, но, благодарение на зетитѣ отъ властта мѣрки, тѣ били издавани (избавени? *Ю. Ив.*) отъ сѣтнинитѣ на този гнѣвъ. На много мѣста пакъ клѣтитѣ селяне, отъ страхъ да не би да бждатъ и този пѣтъ измамени, както лжелибералцитѣ сж ги мамили толкози пѣти, не искали да избиратъ представители споредъ законътъ, а настоявали да пратятъ отъ всѣко село по единъ вѣренъ тѣхенъ челѣкъ, който да каже на Князьтъ че народътъ е съ него и че той, народътъ, само отъ него чека благополучието си.

„Ето какво е народното Общо Мнѣние: Народнитѣ представители го знаятъ твърдѣ добрѣ. Тълкуватели и изразители на народна воля, тѣй открито заявена по всѣки начинъ, народнитѣ представители въ Великото Народно Събрание нѣматъ друга длъжность да изпълнятъ освѣнъ да утвърдятъ по блискавъ начинъ исказаната народна воля и да запечататъ съ най голѣма тържественность взаимната любовь, която сществува между Негово Височество Князьтъ и народътъ“ (гледай брой 1).

128. Просвѣщение, вѣстникъ ежемесеченъ за родители, възпитатели и учители. — Това списание е почнжло да излиза въ Свищовъ прѣзъ мѣсець Януарий, единъ пѣтъ въ мѣсецътъ, излѣзали сж 1—... книжки, подъ редакцията на *М. Юркевичъ и Ф. Сплитекъ*.

Михаилъ Сергѣевичъ Юркевичъ по народностъ е русинъ отъ Малороссія. Въ България е дошълъ той заедно съ руситѣ прѣзъ послѣдната Русско-Турска война и то като чиновникъ на интенданството, слѣдъ като въ Свищовъ се е задомилъ, гдѣто е билъ двѣ години учителъ при 5-класното мъжко училище, а слѣдъ туй — адвокатъ. Той е зель живо участие въ политическитѣ борби у насъ, особено въ врѣме на Свищовското Велико Народно Събрание. Слѣдъ съединението Юркевичъ емигриралъ въ Руссія.

Ф. В. Сплитекъ е роденъ въ гр. Ичинъ, Ческо, на 1855 год. Първоначалното си образование е получилъ въ родното си мѣсто, послѣ е слѣдвалъ на реалката въ г. г. Ичинъ и Кралевиновъ Градецъ, а най-сетнѣ въ Пражката Политехника. Слѣдъ свършването, 1878 година, билъ назначенъ за учителъ при под-реалката и промишленното училище въ Чеславъ, Ческо, а въ 1880 година билъ поканенъ за главенъ учителъ при 5-класнитѣ мъжко и дѣвическо училища въ г. Свищовъ, гдѣто е учителствувалъ три години и гдѣто, заедно съ другитѣ учители, основалъ учителско дружество и читалище „Дружба“, на което билъ избранъ за прѣдсѣдателъ. Слѣдъ това е билъ поканенъ отъ Екзархията за учителъ при Солунската българска мъжка Гимназия, гдѣто е учителствувалъ петъ години. Прѣзъ 1888 год. билъ назначенъ за учителъ въ Софийската Класическа Гимназия, тѣо гдѣто на слѣдующата учебна година е билъ прѣмѣстенъ въ Габровската Реална Гимназия, гдѣто се намира и по настоящемъ. Още когато е билъ въ Ческо, Сплитекъ е участвувалъ литературно въ нѣкои чески периодически списания, особено въ „*Lovèna*“, „*Domàcnost*“ и „*Koleda*.“ Когато е билъ въ Солунъ, той е събиралъ разни материали по изучаване на нѣкои македонски мѣстности и тѣхнитѣ особености, но до колкото помнимъ Сплитекъ още не е обнародвалъ резултата на своитѣ изучавания, които прѣдставляватъ единъ особенъ интересъ прѣдъ видъ положението, въ което се намира Македония.

„Човѣкъ се опѣнява не спорѣдъ думы-тъ си, но спорѣдъ дѣла-та си. Тѣй сѣщо за обсъждане достоинство-то на обявенъ-тъ программъ на нашия органъ, ный молимъ читатели-ти си да земѣтъ за нормъ негово-то съдържаніе: „най-добра программа на едно періодическо списаніе е негово-то съдържаніе.“

„Като прѣдположихме. по възможность, широкъ программъ на нашыя вѣстникъ, ный искаме да дадемъ възможность, да се изразѣтъ всички-тъ оныя силы, които сѣхъ распрѣснатъ по разны яглове на наше-то отечество. за да ги сгрупираме въ едно цѣло, силы, които, напълно сме убѣдени, като такива само, могатъ да поставѣтъ нашия-тъ народъ въ школъ въ положеніе, способно да отговори на наши-тъ народны потребности и да ѣ дадѣтъ значеніе на единъ фактическій двигателъ въ нашия народенъ напредѣкъ.

„Въ педагогическій отдѣлъ ный ще изясняваме оныя теоретически основанія на възпитаніе-то, кои-то сѣхъ дължни да ръководѣтъ възпитаніе-то на природѣ-тъ и духъ-тъ човѣка, сирѣчь възпитаніе физическо, умственно, религіозно възпитаніе школно и кѣщно (педагогика); сѣщо ще се излагатъ и оныя основны правила, които сѣхъ необходимы условія на едно добро прѣдаваніе (дидактика); тѣй сѣщо, по възможность, ще помѣстѣваме и методы на прѣдаваніето по всички-ты предметъ (методика). Ный неможахме да се ограничимъ само съ педагогическыя отдѣлъ, нъ въ прѣдѣлы-ты на наши-тъ средства, се погрижихме да откриемъ *отдѣлъ научный*, като имаме прѣдъ видъ, че наука-та изяснява ни свойства-та предмета на възпитаніе-то, сирѣчь, човѣка и, като изучава телесна-тъ и духовна-тъ му природѣ, наука-та е вынаги источникъ-тъ, отъ когото педагогика-та взема познанія за оныя сръдства, кои-то сѣхъ ѣхъ потребни за цѣль-тъ ѣхъ сир. подобреніе-то на физическы-тъ и умственны-тъ човѣшкы силы.

„Въ литературныя отдѣлъ ще се стараемъ да запознаваме читатели-ты си видливо¹⁾ съ образы-ты на школно-то и кѣщно-то възпитаніе, които ще бѣлѣжѣтъ недостатѣцы-ты, които сѣхъ исполнени отношенія-та ни къмъ дѣца-та ни и служащи за причинѣ на безбройны физически и духовны страданія, вредителны заблужденія, пороцы, и тому подобны злины, които живѣѣтъ въ съвременно-то ни дружество и често бѣватъ едно прямо слѣдствие на кѣщно-то и школно-то възпитаніе. Тѣй сѣщо искаме постепенно да изясняваме значеніе-то и дължности-тъ на учителя, като гражданина, човѣка и възпитателя на дружество-то, за да бы изяснена-та отъ насъ истина подобрила мнѣніе за народныя учитель въ по-голъма-тъ частъ на дружество-то ни; мнѣніе, което, за съжаленіе, не може да

¹⁾ Visible — наглядный.

и препоръчи въ сравненіе-то съ съвременны-ты ни други народи.

„*Съ критическия отдѣлъ* ный искаме да дадемъ пълна възможность за обсъждане-то всѣкаквы въпроси по нашѣ-тѣ народни школи, въ прѣдѣлы-ты на нейнѣ-тѣ *вътрѣшнѣя организация*, на онѣя, които сѣ дѣйци въ наше-то народно въспитаніе или истински негови почитатели.

„Изразяваме дълбоко-то си съжаленіе, за гдѣто нѣмахме възможность да откриемъ отдѣлъ специално за нашѣ-тѣ народни основни школи, понеже това е възможно само при частіе-то и съдѣйствіе-то на непосредствени-ты дѣйци отъ *външнѣя* школа. Бързае да искажемъ надеждѣ-тѣ си, нѣ не на чители-ты — чиновници, които се отнасятъ до работѣ-тѣ и само ех *officio*, нѣ на *истински-ты труженцы* по такъ асть, които, вѣрваме, съ готовность ще се отзоватъ на нашѣя *въззивъ* и ще внесатъ лептѣ-тѣ си въ тоя нашъ първъ и слабъ *пытъ* за служеніе на нашѣ-тѣ народни школи: всѣкоя една *жива дума, жива мысль, всѣкаквъ стрѣкъ* прямо отъ живота, *читатели и възпитатели*, ще бже вече голѣмъ залогъ на *наше единство*, което, повтаряме да кажемъ, че *само то въ състояние да въздигне школи-тѣ* ни отъ това нейно *незавидно* положеніе, въ което тя се намѣрва днесъ!

„*Съ библиографичен* ный искаме само да събираме нашѣ-тѣ *български книжници* за да послужимъ съ това на всѣкой *любитель и почитатель* на български-тѣ литературѣ, за това *поимъ* всички-ты г. г. автори и издатели, да ни *провождатъ*, *ко не самѣ книги*, то поне *извѣстіе* за нейно-то издаваніе *и нѣколко думи* за нейно-то съдържаніе.

„*Отдѣлъ-тъ на правителствени-тъ распорѣждания* о нашѣ-тѣ школи кратко ще бѣлѣжи тѣхно-то съдържаніе *въ никакво* отъ наша страна критическо оцѣняваніе. Ный *е обърнахме* къмъ Министерството на Народно-то Просвѣщеніе, *което* ще има добринѣ-тѣ да благоволи и ни *испроважда* *вон-тъ* распорѣждания за посовременно тѣхно печатаніе. Въ *како* време, ный не ще да *прѣминемъ* съ *мълчаніе* нито единъ *въпросъ*, *важенъ* за нашѣ-тѣ школи, нѣ ще отговаряме на *въхъ* само съ истини, взети отъ опыта на други-ты народи, *не съ* нашѣ-тѣ отрицателна критикѣ.

„Въ *сметъ* ще се забѣлѣжаватъ такива *раскази и събитія*, *сдържаніе* на които бы могло да послужи за *отпочивка* на

читатели-ты и въ сѣщо-то време бы было поучително и нравственно. Тѣй сѣщо въ тоя отдѣлъ ще се печати, ако е възможно: школна статистика въ отечество-то ни, като се започени отъ гр. Свищовъ, и отговори на всички-ты оныя въпроси, съ които бы се обърнали до Редакціѣ-тъ г. г. желающи-ти.

„Редакція-та моли, да се отнесжтъ *всичкы-ты* съ възможно свободна и безпристрастна критика къмъ работѣ-тъ ѿ, защото тая критика ще изяснява онова честно отношеніе и онѣхъ искреннѣхъ обычѣ къмъ народно-то възпитаніе които само съ въ силѣ да закрѣпѣтъ първыи краежголнии камѣкъ за созиданіе величественно-то зданіе — нашѣ-тъ народнѣхъ бѣднина!

„Освѣтъ горѣизложено-то редакція-та при съставленіе-то програмѣ-тъ имаше прѣдъ видъ да даде поне нѣкожъ възможность за самообразование-то на оныя, кои-то отъ това се нуждажѣтъ и възможность да се подържва постоянна свѣрзка между нашыи народный възпитатель и съвременно-то ни научно движеніе, защото сме убѣдени, че никой не се съмнява въ потребность на постоянно-то самоподобреніе, особенно въ наше-то време, *когато ный трѣбва да взрѣмѣхъ напредѣкъ и напредѣкъ, за да оправдаемѣхъ наше-то историческо прѣминало!* Кой отъ насъ бы се рѣшилъ да каже, че е напълно развитъ и съвършенъ човѣкъ, че всичко знае, което се отнася къмъ негова работа, че върши тѣхъ работѣ най-красно, най-съвършенно и затова му не трѣбва вече да напредѣнува, да се вглѣдва какъ вършатъ сѣщѣ-тъ работѣ други, за да подобри своѣхъ-тъ? — То се знае че никой! Нѣ измежду всинца, ный, учители и възпитатели, най-много се нуждаемѣхъ въ постоянно напредѣваніе и саморазвитіе, защото наша работа е *„работа на едно редовно, всестранно, духовно развитіе на повѣренны-тъ ни дѣца; тая работа е сѣщо безкрайна и търси постоянно подобреніе, както е безкрайно и развитіе-то на безсмертныи човѣшкый духъ!“* Ето коя е истинна работа на възпитаніе-то и образование-то и днесъ ный сме длѣжни това да проумѣемъ. Ако ный спрѣмъ въ нашыи напредѣкъ, то и дѣтцата ни не ще можѣтъ да получаватъ правилно-то си развитіе. защото никой не може да даде на другого това, което и самичѣкъ нѣма; сѣщо тѣй не може да образова и възпита, когато самичѣкъ не е образованъ и възпитанъ, защото всѣкой единъ възпитатель може да възпита дѣте-то само въ предѣлы-ты на своѣхъ-тъ възпитанность и образованность и до тогава не ще бѣде близъ —

до истинѣ-тѣ въ това възпитаніе, догдѣто саминѣ възпитателя не работи върху своего образование, и възпитаніе.

„Като искаваме тѣя истини, нѣй искаме, тѣ, да бѣдѣтъ дѣйствителный нашѣ начинѣ и ръководство въ свѣтѣ-тѣ ни работѣ — възпитаніе и образование на наше-то бѣдѣщо поколение! Въ сѣщо време нѣй не трѣбва да оставимѣ безѣ вниманіе и всички-тѣ оныя явленія които ни изясняватѣ съ-врѣменныя ни животѣ, защото нѣй съ тѣхнѣ помощѣ изучаваме потребности-тѣ на нашето общество и наше-то отечество; потребности, кои-то всѣкога иматѣ голѣмо вліяніе на възпита-ніе-то и често му даватѣ новѣ начинѣ и новѣ нарѣдѣбѣ, за това въ нашѣ-тѣ възпитателнѣ дѣятелность нѣй сме длѣжни да вземаме ръководящия начинѣ отѣ живота, за да възпитаваме и обучаваме наши-тѣ дѣтца за живота!

„Но само нѣй, учители—възпитатели, само нѣй, макарѣ и да извършимѣ нашѣ-тѣ работѣ добрѣ, само нѣй, повтарямѣ, още не можемѣ да постигнемѣ цѣль-тѣ! Трѣбва ни *помощѣ и пълно сѣчувствіе на наши-ты бащи и майки!* Родители-ти даряватѣ на дѣтца-та си животѣ и родители-ти ръководятѣ въ начало духовныя имѣ животѣ. заради това родители-ти само могатѣ да положатѣ онѣхѣ твърдѣ основѣ, която сетнѣ ще развие истинно човѣшкыя и разумныя животѣ въ дѣтца-та имѣ. Като сме убѣдени въ тѣхѣ великѣ мислѣ на родители-ты, то щемѣ кажемѣ къмѣ тѣхѣ нѣколко думы:

„Родители! Забѣлѣжихте ли, отѣ първѣ-тѣ минутѣ на възражданіе-то чи, въ всички-тѣ наши отечественны събытія появленіе-то на единѣ новѣ начинѣ — начинѣ на свободно-то развитіе сѣзнателнѣ-тѣ дѣятелность въ всѣкого одного отѣ насѣ, къмѣ кождо сте длѣжни да приготвувате Ваши-тѣ дѣтца защото и тѣ изнайнапрѣдѣ сѣ човѣци? Ако вый добрѣ проумѣхте тойзи новѣ за насѣ начинѣ, пълнѣ съ животна силѣ, Вый сте длѣжни да се радвате и тържествувате, защото тойзи начинѣ търси едно довѣріе къмѣ собственны-тѣ природны силы въ човѣка и търси пълно-то тѣхно развитіе; тойзи начинѣ, тѣй да кажемѣ, поставя човѣка на кракѣ и прави го единѣ пълнѣ господарѣ въ бѣдѣща-та му сѣдбинѣ! Тойзи начинѣ, Вы забѣлѣжва да възпитавате Ваши-тѣ дѣтца не както Вый бѣхте възпитаване, защото Ваше-то възпитаніе *Вы е приготвувало къмѣ опредѣленни-тѣ заниманія сирѣчь, къмѣ такива, които позволявало Вашето минало политическо*

положеніе. Днесъ Вый сте длѣжни да чувате гласа на време-то, сирѣчь да ся грижете за Више-то лично подобръваніе; да ся отрѣчете отъ Ваши-ты прѣдразсѣдоцы! Хвърлите ги отъ себе си за да не прѣминѣтъ Ваши-ти грѣхове на дѣтца-та Ви!

„Да не тъкмите дѣтца-та си къмъ каквато да была назначена отъ Васъ дѣятелность, нѣ давайте имъ едно *общо* образование, като развивате тѣхны духовны и тѣлесны силы, и продължавайте това развитіе, догдѣто дѣтца-та Ви сами не бждѣтъ въ възможность да си избержѣтъ таквъзъ работѣ къмъ която ще иматъ склонность. Въ възпитаніе-то на дѣтца-та си не дейте се ръководи съ поотнапрѣдъ натъкмени зарадъ тѣхъ планове! Нѣка ти сами да си утъпкувѣтъ житейска-тѣ пътеки съ тѣхныя честенъ и полезенъ трудъ а не съ помощъ-тѣ на „късметъ“ и съ покровительство-то отъ други-ты по-силни! Богато ще вършите тѣй, то бждете спокойни, че дѣтца-та Ви навсѣкадѣ ще намѣрѣтъ честнѣ, полезнѣ и плодотворнѣ работѣ! — Ако невървате, то погледнете: науки, службѣ, искусства, търговіѣ, занаята, земледѣліе, погледнете наше-то орало, погледнете напы-тѣ непитнаты планины и т. п. и ще усѣтите че всичео това *търси и очаква само и само на еднѣ съзнателнѣ човѣшкѣ дѣятелность, която може да се прояви въ добръ възпитанъ и истинно образованъ човѣкъ! Още деѣ думы къмъ родители-ты и учители-ты:*

„Родители и учители!“

„1) Бждете повече въискателни къмъ себе си, *анализирайте*¹⁾ всѣкожъ вашъ стѣпкъ въ ваши-тѣ отношенія-та къмъ дѣтца-та си, преглѣдвайте се внимателно въ характера имъ; удовлетворявайте до колкото е възможно законны-тѣ исканія на дѣтска-тѣ имъ природѣ, съ една думѣ, не ся *шегувайте*²⁾ съ възложены Вамъ, отъ природѣ-тѣ и челоѣчество-то дългъ и вый сте вече помогнали за подобръніе-то на семейство-то ни и на школа-тѣ ни! Вый сте вече наши истински сътрудници! Безъ тѣжъ вашъ истинскъ помощъ, ный ще сме само една теоретическа мъртва фраза. *Наша-та цѣль е да ви дадемъ изразеніе: Вый сте идея-та, а ный сме ваша-та форма!* и

¹⁾ Разчленявайте.

²⁾ Се глумете.

„2) Нѣй ще умрѣмъ утрѣ, а възпитатель-тъ и учитель-тъ ще живѣятъ вѣчно и вѣчно, до гдѣто живѣе народъ-тъ, ще носятъ на себѣ си „Свѣтъ истинный“ на олтаря на свято-то служеніе за своя народъ и челоувѣчество-то! (Іоан. гл. I, ст. 8).

„Въ слѣдующия брой Редакція-та прѣдполага да открие отдѣлъ подъ заглавіе: „Рѣчникъ на проектирани-тъ български думы“, въ когото ще се помѣстватъ всички-ты думы, които бы были прѣдложени отъ любители-ти и почитатели-ти на отечественныя ни языкъ въ замѣнъ неологизмы-ты, които могатъ да се случтъ въ текста на вѣстника ни. Съ рѣченія методъ, нѣй мыслимъ, че ще се обогатява языка ни съ, тѣй да кажемъ, всенародно участие“. (гледай бой I, стр. 3—9).

129. Пукнуванъе Зора. — Тоя листъ е почнѣлъ да излиза въ Руссе прѣзъ мѣсець Октомврий, излѣзѣлъ е единъ листъ **Само**, подъ редакцията на *Д-ръ Ив. А. Богоровъ*.

Биографическитѣ бѣлѣжки за *Богоровъ* се намиратъ при „*Цареградски Вѣстникъ*“ (гледай 1848 година).

И тая *Зора* на *Богорова* прѣслѣдва сѣщата цѣль, както **и** повечето негови вѣстници, т. е. оправянието на нашия языкъ.

130. *Работникъ, органъ на народната партия*. — Почнѣлъ е да излиза прѣзъ мѣсець Януарий въ Руссе, два пѣти въ седмицата, излѣзли сѣ 32 броя, подъ редакцията на *Захарий Стояновъ, Д. Мариновъ, Тома Кърджиевъ* и *Г. Кърджиевъ*. Отъ брой 8 нататакъ вѣстника е минѣлъ подъ редакцията на послѣдния, а *З. Стояновъ* е писвалъ фейлетонитѣ, подъ псевдонимъ *Далакчиевъ*. Вѣстника е ималъ за мотто: „Безъ борба нѣма животъ.“

Биографически бѣлѣжки за *З. Стояновъ* се намиратъ при „*Борба*“ (гледай 1885 год.), а за *Г. Кърджиевъ* при в. „*Напредъ*!“ (гледай 1885 година).

Д. Мариновъ е роденъ въ Ломъ на 14 Октомврий 1848 г. Първоначалното си образование получилъ въ Ломъ, отъ гдѣто, слѣдъ като е учителствувалъ прѣзъ 1865, 1866 и 1867 години,

отишълъ въ Цариградъ и постъпилъ въ Царското медицинско училище (1868—1870). По болѣсть билъ принуденъ да напусне училището и да отиде въ Бѣлградъ, гдѣто постъпилъ въ класическата Гимназия, която свършилъ въ 1873 год. и ностъпилъ въ тамошния Лицей, нареченъ „Велика Школа“, въ философскій факултетъ. Слѣдъ една година, 1874—75, по причина на изново растроеното си здравье, принуденъ билъ да напусне учението и да се върне въ Ломъ, гдѣто е учителствувалъ до 1876 година. Прѣзъ пролѣтѣта, когато настъпихъ онѣзи вълнения, които вълѣкохъ въ борба цѣлий народъ, минж Ботйовъ съ четата си, която биде разбита и борцитѣ распърснжти. Въ Ломъ се отзовали двама отъ тѣхъ: Кирилъ Ботйовъ и Иваница Данчевъ, които Мариновъ се опиталъ да скрие въ домътъ си; но будната тогава полиция открила тия двама борци, арестовали ги, а заедно съ тѣхъ и Маринова. Въ 1877 година, слѣдъ освободителната война, Мариновъ билъ освободенъ отъ затворътъ. Отъ началото на 1878 до 10 Априлий 1882 год. Мариновъ е заемалъ длъжността Прѣдсѣдателъ на Окръжнитѣ Сѣдилища въ Ломъ, Силистра и Руссе. Отъ 10 Априлий 1882 година подвечилъ пакъ учителското звание. Прѣзъ 1888 год. билъ Окръженъ Управителъ въ Ломъ и Т.-Пазарджикъ, а отъ 18 Октомврий 1888 г. Директоръ на Руссенската Държавна Гимназия. Още когато е билъ въ Цариградъ помѣщавалъ е статии въ в. „Македонія“ (гледай 1866 година), а въ Бѣлградъ билъ редовенъ сътрудникъ на тогавашния в. „Освобождение.“ Слѣдъ освобождението писалъ е статии въ в. в. „Цѣлокупна Бѣлгария“ (гледай 1879 год.), „Търновска Конституция“ (гледай 1884 година) и послѣ „Свобода“ (гледай 1887 година). Въ списанието „Трудъ“ е писалъ нѣколко статии, между които е и прѣведената отъ Русски статия на Маринъ Дриновъ, подъ заглавие: *Нѣколко думи за язикътъ, народнитѣ пѣсни и обичаи на Дебърскитѣ славяне*, а въ „Сборникътъ на Министерството на Народ. Просвѣщение, II книга, политическитѣ събития въ западния край на Бѣлгария. Отпечаталъ е и единъ краткъ очеркъ на нашата литература, подъ заглавие: *История на бѣлгарската литература*, Пловдивъ, 1885 година. Сега Д. Мариновъ се занимава съ етнографически изслѣдвания на Бѣлгария, отъ които материали е издалъ до сега три книги, подъ заглавие „Жива Старина“ (прѣзъ 1892 година).

Тома А. Кърджиевъ е роденъ прѣзъ Априлий 1850 год. въ село Арбанаси, Търновско. Началното си образование получилъ въ родното си мѣсто на грѣцки при извѣстний тогава учителъ Иоанисъ Сагала, който е учителствувалъ по-напрѣдъ и въ г. Орѣховица; срѣдно образование е получилъ (1860 до 1864 год.) въ классическото (главно тогава наречено) училище въ Руссе. Слѣдъ туй, отъ 1864 г., е постѣпилъ въ вилаетската печатница, гдѣто до 1871 г., е билъ експедиторъ и коректоръ на в. „*Дунавъ*“ (гледай 1864 година). Въ туй врѣме, прѣзъ 1871 г., той билъ избранъ за прѣдсѣдателъ на Пѣвческото тамъ Дружество, за което се говори и въ биографическитѣ бѣлѣжки за Никола Живковъ (гледай „*Македонецъ*“, 1885 год.). Компрометиранъ е билъ по политическото убийство на Стоянъ Пеневъ, рѣшено и извършено отъ тайний Руссенскій Революционенъ Комитетъ, за което е стоялъ прѣзъ 1872 година петъ мѣсеца затворенъ, но по недоказанность за участието му освободенъ. Слѣдъ това билъ повиканъ за Секретаръ на Руссенската Митрополия, въ която длѣжностъ е стоялъ до 1873 година. Подиръ това билъ условенъ за учителъ въ близкото до Руссе село Червена вода, гдѣто, овѣрнъ училището, е основалъ читалище и революционенъ комитетъ, който прѣзъ есенъта на 1875 год. пратилъ една чета отъ 30—40 души да се съедини съ г. Орѣховишката. По това дѣло отново компрометиранъ, запрѣнъ и слѣдъ четири мѣсеци, по недоказанность, пуснатъ. Слѣдъ като баща му биле убитъ, мислянъ и той за агентъ на комитета, Тома Кърджиевъ минѣлъ въ Влашко, гдѣто е работилъ по комитетскитѣ работи и пращали чети въ Сърбия, гдѣто и самъ е билъ между доброволцитѣ. Дошълъ въ България заедно съ русскитѣ войски прѣзъ 1877 година, той е билъ началникъ на лазушицитѣ при отряда на генер. Вановскій и то до спиране на неприятелскитѣ дѣйствия. Слѣдъ сключване на Санъ-Стефанскій Договоръ, той се върнѣлъ въ Руссе, гдѣто въ първо врѣме билъ адвокатъ, а прѣзъ 1880 година назначенъ за прокуроръ при Руссенскій Окрѣженъ Сѣдъ, която длѣжностъ напуснѣлъ прѣзъ 1881 год. и отъ ново захваналъ адвокатската професия. Тома Кърджиевъ е билъ избирванъ изъ Руссенско депутатъ въ I, IV и V Обикновенно Народно Сѣбрание, а прѣзъ 1885 и 1886 год. и Прѣдсѣдателъ на Руссенската Окр. Пост. Комисия. Слѣдъ контра-прѣврата на 1886 год. той е емигриралъ въ Влашко, но уловенъ прѣзъ 1887 год. и обвиненъ въ Рус-

сенский мятежъ отъ 19 Февруарий 1887 г., той билъ осъденъ на смъртъ и застрѣлянъ. Въ литературата Т. Кърджиевъ не е боравилъ.

Азъ съмъ видѣлъ само брой 28 и затуй нѣмамъ възможность да цитирамъ тукъ програмата на „*Работникъ*“, който вѣстникъ е ималъ грамадно влияние върху тогавашнитѣ и послѣдующитѣ политически събития у насъ, като дору нему се отдава главния поводъ за прѣврата отъ 1881 г. Помнимъ само, че посоката на вѣстника захвана отначало въ либераленъ, а по-късно въ радикаленъ и токо рѣчи социалистически духъ.

131. Свободенъ Печатъ, *вѣстникъ политически и книжовенъ*. — Почнѣлъ е да излиза прѣвъ мѣсець Мартъ въ Търново, единъ пѣтъ въ седмицата, излѣзли сж 13 броя, подъ редакцията на С. Стамболовъ, (*Чавдаръ* е псевдонимъ на Стамболова).

Биографическитѣ бѣлѣжки за С. Стамболовъ се намиратъ при „*Нова България*“ (гледай 1876 година).

„Печата е свободенъ“. . . . Съ тия думи се захваща 79 членъ отъ Българската Конституция, съ тѣхъ захващаме и ние първата статия на нашия вѣстникъ като заявяваме предъ нашите читатели, че ние ще се стараемъ, до колкото ни допущатъ силите, да употребиме това право, дадено намъ отъ Конституцията, за да бранимъ интересите на народа, да защищаваме правата му и свободата му, да поддържаме сичко здраво и полезно за общото добро, като едновременно са стараемъ да истрѣгнемъ и искоренимъ плевелите и злите трѣви, които са порасли въ народната нива и които ни са останале наслѣдство отъ петвѣковното робство.

„Освободени отъ турското робство, съ помощта на нашия царъ-Освободителъ, ние не сме са освободиле отъ породите, които ни е завѣщало то, — неговото позорно пятно още на мнозина личи и са красува на челата имъ. Противъ тия пороци, противъ останалите изъ помежду ни представители и поклонници на нашия робски позоръ, ние обявяваме безпощадна борба, борба на смъртъ и на животъ, че като сме на пълно

увърени, сичките зли мисли и планове на останалите въ животъ турски чорбаджи — сега неизвѣстно по коя причина наречени консерватори — ще излѣзатъ мжртвородени, ще изпадатъ на югъ; защото народа, който добръ познава тия агалаги, никога нѣма да тржгне подире имъ и сѣкога съ отвращение ще гледа на тѣхъ.

„Да оставимъ злото да пусне корени, да не гледаме часъ по-скоро да го унищожимъ, е се сжщото да допуснемъ да се развие въ народното тѣло една гангрена, която може да зарази цѣлия организмъ. Ние ще се боримъ съ това зло споредъ силите си, като сме убѣдени, че ще бждемъ поддържани отъ сичките честни и добри бжлгарски граждани и патриоти въ това народополезно дѣло.

„Освѣнтъ това, ние ще гледаме да запознаемъ нашите читатели съ сичките голѣми правдини и благодѣянията, които е дала на народа ни Конституцията, противъ която, за срамъ и укоръ на времето ни, намиратъ се нѣколко ржждиви и черни души, които работятъ за унищожението ѝ и упропастяватъ съ нея заедно и народните правдини и свобода. За добра честь помежду бжлгарския народъ исчадие на ада — гонителите на Конституцията — е твждѣ малобройна, и ние сме увърени, че скоро тѣ досущъ ще исчезнатъ изъ помежду ни.

„Съединението на раскжсаните отъ Берлинския договоръ части на бжлгарския народъ е винаги било нашето най горѣщо завѣтно желание. За постиганието на тая свѣта цѣль ние посвѣтвяваме днесъ да работи перото ни, като учакваме съ нетърпение онзи честитъ день (който вече е приближилъ) когато наедно съ цѣлия Бжлгарски народъ ще можемъ да употрѣбимъ ножа си за да се сжединимъ и да бждемъ свободни и честити, така сжщо както цѣли петстотинъ години наедно сме плакале и страдале.

„Такава е въ кратки думи програмата на нашия вѣстникъ „Свободенъ Печатъ“ който обичаме да се надѣваме, че ще бже добръ посрешнатъ и приетъ отъ нашата читающа публика“ (гледай брой 1).

132. Свободна Бжлгарія, вѣстникъ независимъ отъ партии. — Почнжлъ е да излиза прѣвъ мѣсець Януарий въ Варна, единъ пжтъ въ седмицата, излѣзли сж 23 броя, подъ редакцията на Т. Н. Шишковъ.

Тодоръ Н. Шишковъ е роденъ на 27 Май 1833 година въ Търново, дѣто най-напрѣдъ се билъ заучилъ на часословъ и псалтирь, както и всичкитѣ по онуй врѣме наши школьники. По нѣмание друго българско учение тогава въ родния му градъ, той постѣпилъ да се учи въ тамошното гръцко училище до 1847 година; послѣ, въ холерата прѣзъ 1848, като бѣгали отъ градътъ по околнитѣ села, той останжлъ цѣлъ зименъ сезонъ (1848—1849) въ село Килифарево учителъ слѣдъ Петко Рачова (отпослѣ Славейковъ) и на другата 1849 година, кото се отворило порядочно четири-класно училище въ Елена, той учителъ и свършилъ тамъ до 1851 година. Слѣдъ това е учителствувалъ двѣ години въ родния си градъ и осъмъ въ Стара-Загора при когото и Левский е свършилъ два класса. Прѣзъ есенъта на 1861 година той отишълъ въ Парижъ да довърши своето образование на свои скудни срѣдства, като му полагали отчасти Виенскитѣ българи и покойния Д-ръ П. Бернъ, както това се вижда отъ издадената му сетнѣ (1873 година) въ Цариградъ *История на Българ. Народъ*. Въ Парижъ е слушалъ лекциитѣ на Жирардена, Ломини, Лабуле, Ренана и пр. Отъ Парижъ на заминаванието си прѣзъ Прага въ есенъта на 1865 година, Шишковъ останжлъ тамъ и слушалъ една година въ Университета лекции отъ професора Хаттала по Словенската Филология, слѣдъ което се завърнжлъ въ България и билъ условенъ за главенъ учителъ отъ Сливенската община, гдѣто останжлъ до края на учебната 1868 година. Отъ Сливенъ билъ повиканъ въ Търново за главенъ учителъ на тамошното V-класно училище „св. Кирилъ и Методия“, съ правителствена заплата по хиляда гроша златни въ мѣсеца, която заплата градската община била измолила за своитѣ главни учители (какви то сж били освѣтеного още двама, а именно Богданъ Горановъ, сега Български Агентъ въ Бѣлградъ и Хр. Ст. Брусевъ, днесъ Мировий Сѣди въ Търново. Туй отбѣлѣзваме нарочно, за да не помислятъ нѣкои, че Шишковъ се е радвалъ тогава на нѣкаква особена привилегия). Въ началото на 1871 учебна година Шишковъ напуснжлъ Търново и заминжлъ за Цариградъ, гдѣто Българската Екзархия го е условила за Директоръ на главното въ Цариградъ училище при Българската църква на Балатъ. Тамъ е стоялъ двѣ години и прѣзъ есенъта на 1873 година билъ повиканъ пакъ въ Търново за главенъ учителъ до дохажданието на русскитѣ прѣзъ лѣтото на 1877 година. Сетнѣ до края на 1878 година

ой служилъ като прѣводчикъ при Търновскій полевий воененъ
къдъ, отъ тамъ прѣзъ лѣтото на 1879 година билъ Пра-
гтель Канцелярии при Варненския Губернаторъ до началото
на учебната 1879—80 година, гдѣто послѣ е билъ назначенъ
за инспекторъ (вмѣсто Директоръ) на Държавното реално учи-
ще въ Варна. Къмъ края на учебната 1880—81 година,
Шишковъ прѣминжалъ да служи по вѣдомството на Правосъдието:
първо като помощникъ прокуроръ при Варненскій Окр. Съдъ,
послѣ И. Д. Прокуроръ въ Шуменъ и най-сетнѣ Прѣдсѣдатель
на Свищовскій Окр. Съдъ до Октомврий 1883 година. Слѣдъ
тъй билъ назначенъ за Инспекторъ на Свищовскій учеб. Окръгъ
до 1885 година, подиръ първостепенъ учителъ въ Габровската
Габровска Гимназия до 9 Августъ 1886 година, сетнѣ за такъвъ
въ Руссенската общинска Гимназия до 1888 година и най-
послѣ учителъ при Варненската Държавна Гимназия. Той е из-
възгъ въ пенсия. Шишковъ е написалъ и прѣвелъ: 1) *Малка
енциклопедия*, съ добавка благонаправеното на Ф. Соабие, подъ
главие *Политизмъ*, Цариградъ, 1857 гтд.; 2) *Първа храна
за здравия челѣшкии умъ*, прѣводъ отъ грѣцки, Цариградъ,
1860 г.; 3) *Теоритическа и практическа аритметика*, Виена,
1869 д.; 4) *Малка священна история за дѣца*, Виена, ... г.;
5) *Начална Българска граматика*, първо издание въ Цари-
градъ 1872, а второ поправено и допълнено съ словосъчинение,
Руссе, 1880 година; 6) *История на българския народъ*, Цари-
градъ, 1873 година; 7) *Елементарна словесностъ*, Цариградъ,
1873 год.; 8) *Велизарий*, историческа драма въ двѣ дѣйствия
по Траудцена, Цариградъ, 1873 година; 9) *Не-ше-може!* или
Мезенъ Мирчо, комедия въ 3 дѣйствия, Цариградъ, 1873 год.;
10) *Хубава Недѣлка* или България подъ турското иго, драма
въ петъ дѣйствия, Руссе, 1881 година; 11) *Дъщерята на
Равнина* или вѣра и либовъ, драма въ четири дѣйствия, прѣ-
водъ, Варна, 1889 година; 12) *Сама-житка*, отборъ стихо-
ворения въ два стърка, Варна, 1891 година; 13) *Орфей въ
изгъла*, комическа опера въ два акта и четири картини, отъ Х.
Бремьедумитѣ, а отъ Ж. Оффенбахъ — музиката, прѣводъ,
Варна, 1892 година; 14) *Чърти изъ живота на Д-ръ Хр.
Даскаловъ* и нѣщо по българскитѣ старини въ Търново, статия
въ кн. VIII на Министерскій Сборникъ, 1892 год.; 15) *Le Sud-
Est de l'Europe au XIV siècle* (гледай „La Revue Orientale.“ Paris,
1865) прѣводъ отъ руски на френски, а съчинена отъ С. Па-

лаузовъ; 16) *Проспектъ* или кратъкъ прѣгледъ на съчиненията на Д-ръ П. Беронъ, Браила, 1864 година. 17) *Права и длъжности на' челоѡка и гражданина*, прѣводъ, Варна 1881 год. Шишковъ е билъ корреспондентъ на „*Цареградский Вѣстникъ*“, (гледай 1848 година), „*Българія*“, (гледай 1858 година) „*Българскы книжцы*“, „*Дунавскыи Лебедъ*“, (гледай 1860 година) „*Българска Печела*“, (гледай 1863 год.) „*Читалище*“, (гледай 1870 година) „*Право*“, (гледай 1869 година) „*Время*“, (гледай 1865 година) „*Вѣкъ*“, (гледай 1874 година) „*Напрѣдъкъ*“, (гледай 1874 година) и въ Силистренската „*Зора*“ (гледай 1885 година). Той първъ е прѣвелъ на французски Българската Конституция и е направилъ саморъчно прѣписъ отъ извѣстната история на Отца Паисия, подъ заглавие: *Исторія Славено-болгарская* и пр., собрана же и нареждана Паисіемъ Иеромонахамъ въ лѣто 1762, преписана отъ него въ 1845 год. съ очертание 57 разни знамена и хорѡви славенски и други, които сж прѣдставени прѣзъ 1890 година г-ну Министру на Народното Просвѣщение.

„Отъ 40 години са издаватъ у насъ вѣстници подъ разни имена и съ различно направление, по за зла честь нѣ единъ не са е задържалъ дълго врѣме. Повечето отъ тѣхъ сж прекратявали своето сществованіе още съ появяваніето си на бѣлъ свѣтъ. Причинитѣ на това печално явленіе сж многобройни, но по-забѣлжителни сж, по нашето мнѣніе, тия: *първо* — че повечето отъ нашитѣ редактори и издатели сж предприемали издаваніето на вѣстника безъ да иматъ достатъченъ осигоренъ фондъ за това, *второ* — че малцина отъ редакторитѣ сж имали онова нравствено довѣріе, което може да въздигне и подкрѣпи вѣстника въ читающата публика и, най-подиръ, *третѣ* — че повечето отъ вѣстницитѣ ни, както и сегашнитѣ, сж биле редактирани подъ вліяніето на извѣстни егоистически капризи и страсти, вслѣдствие на което не сж можли да освѣтляватъ необходимо-нуждитѣ народни въпроси. Послѣдното, особено чувствително, ни са представя отъ начало на освобожденіето ни, когато доста вѣстници са появили и за малко врѣме изчезнали.

„Нема съмнѣніе, че първото достоинство на единъ вѣстникъ е *убѣжденіето*. Както частния челоѡкъ трѣба да бѣде постояенъ на убѣжденіето си, тѣй и редактора на единъ вѣстникъ

Бба да бжде постояненъ на вѣрното си убѣжденіе и направленіе, да може да приготви и изработи у читателитѣ извѣстенъ лядъ и главното *кормило*, съ което да са ръководятъ въ оживяващитѣ важни моменти на общественния си и политически животъ. Това, поистинѣ да кажемъ, е липсвало у нашитѣ сегашни газети. Нашитѣ редактори малко сж обръщали внимание на тѣзи истина: че както вкуса на единъ чловѣкъ народъ са усвѣршенствува отъ пищата и храната, съ която той питае, тѣй и читающата публика са възпитава или изучава на онѣзи нравственностъ, каквато може да ѝ възпроизведатъ извѣстни книги и статьи по едно направленіе, то, съ жалостъ го казваме, по настоящемъ е твърдѣ гибелно нашето бждѣще.

„И наистина, какво до сега сме видѣли или научили отъ даваемитѣ до сега газети, като считаме отъ освобожденіето? Нищо друго освѣнъ едни псувни, клевети, интриги, които вече и повече распалватъ страститѣ ни и ни втикватъ въ айно заблужденіе и невѣжество, за да неможемъ да обърнемъ ризното си внимание върху налѣжащитѣ си нужди. Особенно съжалѣніе е това направленіе на нашія печатъ днесъ, когато ѣ съ освобожденіето си стѣпваме въ новъ нравственъ животъ новъ периодъ отъ този животъ. Нашата интелигенція, която ѣ искрено и геройски са застѣпваше за народнитѣ интереси освобожденіето ни, която и живота си даже не жалѣше за рода въ турското време, — днесъ въ какво е положеніе? — ли силитѣ ѣ ослабнаха или нѣщо ѣ недостига? Разбира са, най-вѣроятната причина на това положеніе е неопитността въ предприетата мъчна работа по управленіето, тѣхното добро познаваніе страната, нуждитѣ, обичаитѣ на народа и говитѣ добри или лоши страни, вслѣдствие на което са е родило това, не въ добъръ смисълъ разбрано, раздѣленіе на ртіи, които, ако и позволителни отъ конституціитѣ, не сж съкова направленіе, съ каквито трѣбваше да бждѣтъ за самоуправленіето ни. Отъ друга страна народа (массата) ствсѣмъ внодушно, като отстраненъ, е гледалъ на лошавитѣ или добри чества на едната или на другата партія, безъ да знае като въ трѣба да са владѣ съ тѣхъ или пакъ да му е показалъ кой правата, дадени нему отъ конституціята за защита на интереситѣ си, честта си и въобще за прогресса на неусвѣршенуванитѣ малки негови занятія, които ще го въздигнатъ и

поставятъ въ реда на европейскитѣ пароди. Въ изборитѣ, на-
примѣръ, той са е показалъ просто като машина, която върти
сѣбой отдѣто и както завърне, вслѣдствие на което и изборитѣ
у насъ са зели характеръ на чиста фикція

„Ръководими отъ такиви мисли, ний са рѣшихме да при-
течемъ на помощъ народу си въ това му критическо положеніе
съ издаванетоъ вѣстника „Свободна България.“

„Такова название даваме на вѣстника, като искаме да бѣде
вѣрно изображение на обстоятелствата, които прѣживяваме въ
свободния си политическій животъ.

„Програмата на вѣстника ще бѣде слѣдующата:

„а) освѣтленіе народа въ неговитѣ права и прерогативи по
отношеніе къмъ правителството, дадено нему отъ конституціята
и отъ Народното Събрание.

„б) по администраціята въобще.

„в) по народното образование.

„г) по общественнитѣ въпроси.

„д) за добруджа.

„е) за търговіята.

„ж) по земледѣліето и лѣсоводството.

„Земледѣліето е единичното наше занятіе и на него малк-
са е обърнѣло вниманіе, както отъ правителството и отъ На-
родното Събрание, тъй и отъ самитѣ насъ. У насъ много зем-
а остава не разработена, вслѣдствие на което правителството не-
губи и неможе да покрие разносцитѣ си подиръ службашитѣ,
които отъ день-на-день са увеличаватъ, както това се вижда
отъ държавния бюджетъ. Нашето земледѣліе никакъ не са
усъвършенствувало и си стои, както е било, въ пѣрвобитнот-
си състояніе тогава, когато нашата страна е чисто-земледѣлческа.
До сега у насъ рѣшително нищо не са е писало или казало
въ полза на земледѣліето, както у другитѣ държави. Ний немаме
земледѣлчески училища, образцови чифлици, разни инструменти
които могли би да служатъ като средство за доброто изучаваніе
и усъвършенствуваніе на земледѣліето. —

„Въобще нашія вѣстникъ има цѣль да приготви народа тъй,
щото да го интересува да разбере добръ своето самоуправленіе
и съобразно съ това да знае какъ да постѣпва въ изборитѣ н-
прѣдставители, сѣди, администратори, финансисти, учители и др-
които, да си кажемъ правата, липсватъ у насъ, липсватъ имен-
достойнитѣ и способнитѣ да управяватъ искрено народа.

„Нашата газета ще разгледва сички тѣзи въпроси независимо отъ всяка партія била тя консервативна, била либерална: тя ще приема и одобрява туй отъ едната партія, което е добро и полезно за народа, а ще отхвърля и напада онова, което е вредно и съ каприци представено. Освѣнъ това съ газетата си ний искаме да исправимъ и тѣзи аномалность и манія, които сж силно завладѣли нашитѣ редакціи — именно да пишжтъ първитѣ статіи по-французски съ вмѣстванье статіи и корреспонденціи по руски. Ако ний съ вмѣстваніе въ вѣстника си статіи по-французски желяемъ да изскажемъ болкитѣ си на Европа, или да просимъ съвѣтитѣ ѝ или да ѝ запознаеме съ теченіето на работитѣ си, — то безъ съмнѣніе права длъжность предстои най-първо да направимъ това къмъ матушка Руссія, къмъ рускія народъ, който по-живо са интересува отъ какъвъ - да - е западенъ народъ. Доказателства за това не сж нужни, тъй като това са доказа на дѣло.

„Свободна Българія“ ще излиза въ недѣлята два пѣтя на този форматъ, какъвто има обявлението ни, и стойността на вѣстника за година ще бѣде 16 франка златни *виняги предплатени*. Въ случай, че спомощниците ни са увѣличать до 500, то ний са задължаваме да излиза три пѣтя въ недѣлята. На подписвачитѣ, които сж платили, дава са квитанція, че ако вѣстника са прекрати, редакцията отговаря за възвращаніето паритѣ имъ за неиздаденитѣ нумера напълно.

„Като са надѣмъ на искренното родолюбіе на нашитѣ съотечественници, че ще ни поддържатъ въ това мъчно предприятие и нравствено и матеріално, — ний имъ извѣстваме още отъ сега, че имаме обѣщаніе отъ Ц-градъ, Бургасъ, Пловдивъ, София, Руссе, Ломъ-Паланка, Шуменъ, Тулча, Одесса Москва и Петербургъ за постоянни корреспонденціи и статіи

„Първия брой отъ вѣстника ни ще излѣзе на 15 Януарий 1881 година, за това молимъ всички еднородци, които би пожелали да бжджтъ спомощници на вѣстника, да побързатъ да явятъ имената до това врѣме“ (гледай обявлението за издаванието на в. „Свободна Българія“).

133. София. — Тоя вѣстникъ е почнжлъ да излиза въ София прѣвъ мѣсець Декемврий, единъ пѣтъ въ седмицата, излѣзли сж 2 брой само, подъ редакцията на С. Миларовъ.

Вѣстника билъ спрѣнъ отъ Ремлингена, защото за отговоренъ редакторъ се подписалъ *Миларовъ*, а не *Вълчевъ*, комуто било дадено позволение за издаването на тоя вѣстникъ. Отпослѣ работата се поправила, но позволение пакъ не му се дало.

134. *Свѣтъникъ, вѣстникъ на Сливенскійтъ окръгъ.* — Почналъ е да излиза въ Сливенъ прѣзъ мѣсець Декемврий, единъ пътъ въ седмицата, излизалъ е една година, подъ редакцията на *Д-ръ П. Ив. Данчевъ*, *В. Атанасовъ* и *И. Н. Минтовъ*. *П. Данчовъ* е почналъ редактирането на вѣстника и е каралъ кратко врѣме, слѣдъ него взелъ редактирането на вѣстника *В. Атанасовъ* и е каралъ до края на мѣсець Септемврий 1882 год., а последнитѣ три мѣсеца е излизалъ подъ редакцията на *И. Н. Минтова*. Инициативата за издаването на в. „*Свѣтъникъ*“; е била на *Н. А. Начовъ* въ качеството си на Сливенски Префектъ тогава (по настоящемъ *Начовъ* е Директоръ на Варненската Дѣвическа Гимназия) е прѣдложилъ и изискалъ отъ Главния Свѣтъ да отпусне кредитъ за издаването на вѣстника. Слѣдъ 7 години в. „*Свѣтъникъ*“ е подкачилъ да излиза отново въ Сливенъ — Биографическитѣ бѣлѣжки за *Данчевъ* се намиратъ при „*Юридическо Списание*“ (гледай 1888 година), а тия за *Минтовъ* при „*Слѣбна Библиотека*“ (гледай 1888 година).

Василъ Атанасовъ е роденъ въ Стара-Загора на 1855 год. Първоначалното си образование е получилъ въ родния си градъ. Слѣдъ завършването на V-то класното училище въ Стара-Загора, учителствувалъ прѣзъ учебната 1872/73 година въ сѣщото училище. На 1873 год. постѣпилъ ученикъ въ Реалната Гимназия въ Кенигрецъ, Чехия, гдѣто и абсолвиралъ съ матури-тетно свидѣтелство Гимназията на 1877 година. Въ сѣщата година постѣпилъ като редовенъ слушател на Ческата политехника въ Прага, въ отдѣлението за техническата химия. Като завършилъ I-й курсъ на политехниката, върнѣлъ се въ България, и му било възложено отъ тогавашния министръ Дриновъ да устрои Ломската Реална Гимназия, гдѣто е билъ като инспекторъ на сѣщото училище прѣзъ учебната 1878/79 год. Отъ Септемврий 1879 до Юлий 1881 год. свършилъ II и III химически курсъ на политехникитѣ въ Виена и Прага. Слѣдъ

това отъ Септемврий 1881 год. до Юлий 1885 год. дѣйствувалъ е като управителъ — прѣподавателъ на Сливенската Обл. Реална Гимназия, прѣзъ учеб. 1885/86 год. — като прѣподавателъ въ Пловдивската, прѣзъ учеб. 1886/87, 1887/88, и 1888/89 — като директоръ на държавната учебна занаятчийница въ с. Княжево, прѣзъ учебна 1889/90 год. — като прѣподавателъ въ Варненската Педагогическа Гимназия, отъ Септемврий 1890 до края на 1891 год. — като членъ на Индустриалната Комиссия при Министерството на Народното Просвѣщение, а отъ зачалото на 1892 година назначенъ за Финансовъ Инспекторъ при Министерството на Финансите и командированъ като членъ на управителната комиссия за изложението въ Пловдивъ. Прѣзъ време на Сърбско-Българската война билъ секретаръ (2—3 мѣсеца) на Главното Санитарно Управление при Д-ръ Г. Вълковича и изработилъ българския преводъ на Женевската конвенция Черв. Кръстъ. Атанасовъ е прѣвелъ слѣдующитѣ книги: *Зоология за долнитѣ классове на гимназийтъ* отъ Д-ръ Покорний, (заедно съ Урумова), Виена, 1880 год.; *Пазете лѣсоветѣ* отъ Д-ръ Дурдика, Пловдивъ, 1882 г.; *Д-ръ Калевъ*, комедия отъ Ларонжа (превода е отъ чешки прѣводъ), София, 1889 година; *Физика за долнитѣ гимназиални классове* отъ Лемингра, Пловдивъ, 1884 год.; а съставилъ: *Неорган. начална химия за горнитѣ классове на гимназийтъ*, Прага, 1880 год.; *Чърти изъ живота на Ат. Ивановъ*, учителъ въ Стара-Загора (тия записки сж били на баща му, а той ги е прѣработилъ), Сливенъ, 1885 година; *Тютюня* Пловдивъ, 1889 год.; *Овощни дървета и сушене на овощия*, Пловдивъ, 1891 г.; *Начална химия за долнитѣ гимназиални классове* (заедно съ Л. Лукаша), Пловдивъ, 1883 г.; *Начална химия за народнитѣ училища*, Пловдивъ, 1885 год.; *Ръководство за гргнчарство*, София, 1891 година; Писалъ е статии въ чешкитѣ вѣстници: *Свѣтозоръ* (за Българското въстание въ 1876 год.), въ *Пчела* (пѣтни бѣлѣжки за Букурещъ), въ нѣмския вѣстникъ *Chemiker-Zeitung* (за българскитѣ никелови монети), въ българскитѣ вѣстници и списания: въ „*Българинъ*“ (1879 г., фейлетони отъ Виена), *Свобода* (отговоръ на статията на П. Габе „Гдѣ е корена на злото?“), „*Периодическо Списание*“ 1891 год., по българската химическа номенклатура), „*Сборникъ на народни умотворения*“ и пр. (V. кн., критика на книгата на Князь Батемберга *Die volkswirthschaftliche Entwicklung*

Bulgariens von 1879 bis zur Gegenwart, и други статии по стопанството, занаятите икономическото ни положение и по изложението въ вѣстниците „Свобода“, „Балканска Зора“ и „Пловдивъ.“ Отъ 1 Декемврий 1891 Атанасовъ почна да редактира вѣстника „Нашето първо изложение“ и бѣ поддиректоръ на туй изложение въ Пловдивъ.

„Най-напрѣдъ върху самиятъ вѣстникъ „Свѣтъникъ“, като вѣстникъ на Сливенскиятъ окръгъ ще се занимава главно съ окръгътъ на неговитѣ жизненни въпроси. Той ще говори за всичко което е отъ важностъ за окръгътъ и ще съвѣтва, когато съвѣтътъ е нуженъ. По този начинъ той ще гони цѣльта си — освѣтлението на публиката, и ще се мжи да ѝ остане вѣренъ. Той като ще има прѣдъ видъ културната степенъ на нашиятъ народъ, ще търси утѣшение повече въ поученията и ще бѣде обективенъ въ сѣжденията си. Лични страсти и прищевки, стрѣмления подиръ това, което неможе да бѣде, партии и партийни настроения, ще бѣдѣтъ далѣчъ отъ него. Не само това, но и интереситъ на областта ще намѣрѣтъ мѣсто въ стълповетѣ на „Свѣтъникъ“ както и всичко по знанието въ политическиятъ и дружественниятъ животъ. Сѣщо поглѣди върху напредѣкътъ на ступанството, на наукитѣ и искуствата, книжевни и търговски работи ще бѣдѣтъ съобщавани на читателитѣ. Подлистникътъ пакъ ще съдържава забавно-поучителни членове и тукъ-тамъ неговиятъ хумуристическо-бодливъ характеръ ще размѣва читателитѣ и бодящицъ ще имъ мисли доброто.

„Вѣстникътъ се надѣе, че ще намѣри добъръ приемъ между любителитѣ на напредѣкътъ, между тѣзи които обичатъ да четѣтъ и на които лѣжи на-сърдце доброто на окръгътъ и въобще на областта. Отъ освобождението ни насамъ настанаха други времена и слѣдователно народното наше материално и душевно въздиганне, улучшението на примитивниятъ начинъ на живѣние и движение трѣбва да интересуватъ сѣкого, който служи на държавата като чиновникъ, учитель, войнъ, сѣкиго който работи за народътъ и неговиятъ напредѣкъ за държавата и нейното процвѣтяване.

„Свѣтъникътъ“ стѣпва съ настоящиятъ си брой въ числото на живитѣ и ще моли читателитѣ за сѣщата подпора и внимание, съ които се наслаждаватъ нашитѣ вѣстници по цѣло Българско.

Nabent sua fata libelli и вѣстниците не сж безъ сждба!“ (гледай брой 1, година 1, стр. 1).

135. Сипнуване зора. — Тоя листъ е почнѣлъ да излиза въ Руссе, излѣзнулъ е само единъ брой, подъ редакцията на *Д-ръ Ив. А. Богоровъ*.

Биографическитѣ бѣлѣжки за *Богоровъ* се намиратъ при „*Цареградски Вѣстникъ*“ (гледай 1848 година).

И съ това вѣстниче *Д-ръ Ив. Богоровъ* е ималъ за цѣлъ да оправя нашия языкъ.

1882 година.

136. Кукуригу, сатирически и юмористически вѣстникъ съ картини. — Почнѣлъ да излиза въ Пловдивъ прѣзъ мѣсець Юлий, излѣзли сж неизвѣстно менъ колко броя, подъ редакцията на *Н. Краваревъ, П. Р. Славейковъ и Ст. Поповъ*. Краваревъ е редактиралъ само първитѣ петъ мѣсеци, подиръ кратко врѣме Славейковъ, а слѣдъ него вече Поповъ. *Мотто*: „Гледай си добръ и правилно работата. Води се изъ пѣтътъ на правственността, пази народното достолѣние; бѣди честенъ гражданинъ никой нѣма да те докача. Не си ли такъвъ доста ще та калвж.“

Биографическитѣ бѣлѣжки за *П. Р. Славейковъ* се намиратъ при в. „*Македония*“ (гледай 1866 година).

Ст. Поповъ е роденъ въ Казанлъкъ. Първоначално се е училъ въ родния си градъ, а слѣдъ това е училъ въ Италия. Занаята му е сегисъ — тогизъ кое учитель, кое актьоръ.

Никола П. Краваревъ е роденъ отъ Голѣмо село, Казанлъшка околия, гдѣто се е училъ на наустница и други тогавашни училищни пособия, а слѣдъ това отишълъ въ Цариградъ, вѣдѣто свършилъ III классъ въ българското училище на Фенеръ. Въ 1873 година е постѣпилъ като администраторъ и раздавачъ на в. „*Напрѣдъкъ*“ до спиранieto на вѣстникътъ (1877 година). На 1879 година е постѣпилъ администраторъ

— корректоръ на в. „Марица“ (гледай 1878 година), а прѣдъ 1882 година е билъ управляющъ печатницата на Хр. Г. Дановъ; отъ 1 Януарий 1883 година е постъпилъ администраторъ — корректоръ на в. „Съединение“ и на 31 Мартъ 1883 година — издатель на тоя вѣстникъ до 6 Септемврий 1885 година. Слѣдъ туй, на 1890 година, е издавалъ сатирическитѣ вѣстници „Таласъмъзъ“ и на 1892 година „Стрѣлица“. Той е написалъ: *Уроци по законъ Божий* за III и IV отдѣления на народнитѣ училища, Пловдивъ, 188 година; прѣвелъ: *Ще се самоубия*, Пловдивъ, 188 година; *Комарджиятъ*, Пловдивъ, 188 год.; *Завистливийтъ*, Пловдивъ, 188 година; *Инатътъ на женитѣ*, Пловдивъ, 188 год.; *Господжица Фризагита*, Пловдивъ, 188 година, както и малки календарчета за 1884, 1887, 1888, 1889, 1890, 1891, 1892 и 1893 години. По настоящемъ Краваевъ се занимава съ книжарство и печатарство подъ фирмата *Бр. Кравареви*.

„Петелътъ е часовникъ на селянина.“ „Кукуриганиято има двойно значение у простолюдието: първото прѣдвѣщава лошото врѣме, а второто е сигналъ за лошитѣ духове, да оставятъ хората на спокойствие. Заради това *Кукуригу* бърза да извѣсти на читателитѣ, че като искукуригва днесъ, той нѣма намѣрение да прѣдвѣщае, че врѣмето скоро ще се развали, а заедно съ него и хората; напротивъ, той дава сигналъ на злитѣ духове, които толко много сж се развѣдили мѣжду насъ, да взематъ мѣрки и да си вдигатъ партушинитѣ отъ нашата страна. Тѣжко на тѣзи, които не чуютъ гласътъ му! Въ Княжеството *Кукуригу* нѣма да има едно купище, отъ гдѣто да раздава своитѣ звукове: по нѣкога той ще кукурига отъ изгорѣлото здание на Народното Събрание, а по нѣкога отъ Софийскитѣ влубъ. Въ Румелия напротивъ да помоли Градското Кметство да му опредѣли мѣстата, които може да му служатъ най добръ за постоянни купища, понеже такива мѣста въ Пловдивъ нѣ малко изобилствуватъ. Гдѣ и какъ ще кукурига той изъ Областта е въпросъ за бѣдѣще разрѣшение. Кукуриганията ще бѣдатъ различни: едни силни, други слаби и трети нѣжни, умилни и задавени. За чиновницитѣ и Обществениитѣ деятели, те ще бѣдатъ твърди, силни, както изъ дѣбела трѣба, ще се печататъ съ тѣлсти К-та, за частнитѣ лица ще бѣдатъ слаби,

а красниятъ полъ — умилни, задавени и придружени съ сванието крилата до земята Освѣтъ всичкитъ други зи, които *Кукуригу* мисли да принесе на обществото, има това, че той ще служи, за часовникъ на селянитѣ, като показва, кога трѣбва да работятъ, кога да почиватъ и вече да имъ извѣстява, да ли е станалъ отъ сънъ сж-та, началникътъ или префектътъ, за да му занесътъ проше-то си. Най послѣ ползитѣ отъ кукуриганиято ще бждатъ избройни и Кукуригу се обѣщава, макаръ и да не е негова бота, че занапрѣдъ ще запрѣти строго да се явяватъ та-ъми по дѣвическитѣ пансионни.

„Въ заключение Кукуригу прѣдизвѣстява още читателитѣ да внимаватъ добръ и да ся пазятъ отъ подправяние на овитѣ звукове, които тѣ не трѣбва да смѣсватъ съ тѣзи, издаватъ кокошкитѣ, когато носжтъ яйца.

„Напълно увѣренъ, че читателитѣ ще го извинжтъ за го вмѣсто уводна статия, той имъ подлага днесъ тѣзи малки, твърдѣ нуждни обяснения. Кукуригу съ всичката си сила дава знаменителний сигналъ за злитѣ духове.

Ку-ку-ри-гу!!!!.

„Ние сме сериозно рѣшили да издаваме *Кукуригу* петъ еца, т. е. до края на тази година. Едва вждѣ края на рий мѣсець на рѣдовното издавание на вѣстникътъ, ние искаме пари отъ нашитѣ спомоществователи за да посрѣ-е по свободно скромното му подържанне, а пакъ за до аина, добъръ Господъ, пакъ ако искатъ абонатитѣ.

„*Кукуригу* ще излиза за сега единъ пжтъ въ седмицата, сжбота; той нѣма да принадлежи ни къмъ никаква партия: него сж все равно и Либерали, и Консерватори и Чорбаджии, благоутробия, и всички каквито и да бждатъ тѣ, мжжие или ии“ (гледай брой 1).

137. Общинокий листъ. — Почнжлъ е да излиза въ Плов-ъ прѣвъ мѣсець Юлий, срокъ неопрѣдѣленъ, излизалъ е до Септемврий 1885 година. Въ него сж помѣствани разни астни правилници, прикази и пр. Не съмъ видѣлъ нито нъ брой.

138. Положение — *La Situation, Френско-Български тиникъ*. — Почнжлъ е да излиза въ Пловдивъ, единъ пжтъ

въ седмицата, излъзали сж около 20 броя, подъ редакцията на В. Нейчовъ. Списвалъ се тоя вѣстникъ половината на француски, а другата половина на български.

Вълко Нейчовъ е роденъ въ Панагюрище на около 1843 г. Първоначално се е училъ въ родното си мѣсто, а подиръ въ Парижъ, гдѣто е свършилъ юридическитѣ науки. Слѣдъ като се завърналъ отъ Парижъ, той билъ учитель около една година въ Велесъ (1868/69 година), а сжщо и въ Битоля една година (1869/70 год.). Слѣдъ като оставилъ Битоля, той отишълъ въ Цариградъ и зель да помага Геновичу въ в. „Турція“ (гледай 1862 година). Въ врѣме на извѣстнитѣ приключения въ България прѣзъ 1877 година, Нейчовъ е дошълъ въ селски дрѣхы облѣченъ въ Пловдивъ и се явявалъ на Европейската комиссия, прѣдъ която на френски языкъ е прѣдставилъ оплакванията на своето село противъ турския тогава редъ на работитѣ. Въ бившата Источна Румелия той е билъ чиновникъ, а сжщо и депутатъ въ Областното Събрание. Прѣзъ врѣмето на учителствуванието си въ Турция Нейчовъ се казвалъ, както ни увѣржаватъ, Лука Нейчовъ. Прѣди 1881 година той е издалъ нѣкаква брошура, заглавието и съдържанието на която не ми е познато. По настоящемъ той е емигрантинъ и живѣе повече въ франция.

„Е не оспорвана у насъ нуждата отъ вѣстникъ като тоя, който сега се появява.

„Ний не притязваме да правимъ вѣстникъ образецъ на съвършенство; нъ ний утвърждаваме съ цѣла искренность, че ще са силимъ, безъ страхъ и безъ партизанство, да освѣтляваме умоветѣ, така въ Источна Румелия както и по вѣнъ, върху истинското състояние на нѣщата въ тая областъ и въ-обще въ Балканский полуостровъ.

„По съображения на умѣстность повече отъ колкото по начало, ний зимаме за трудъ да поддържаме двѣтѣ нови правителства, създадени отъ Берлинский трактатъ, колкото за тѣхнитѣ респективни дѣяния отъ естество да ползуватъ населенията на които тѣ сж приели за послание да оздравятъ тѣшината и благосъстоянието; нъ въ сжщото врѣме и по сжщитѣ съображения, ний сме рѣшенъ, да удраме съ енергия все що

и имало осадително въ повѣдението имъ спрямо сѣщитѣ на-
звания. Въ това послѣдне отношение особно, ний мислимъ да
ожемъ да расчитаме върху помощта на туземната и чуже-
странната публика, отсамъ и отвѣдъ Балвантъ. Както виждатъ
а чело на вѣстникътъ, цѣната му е не може повече умѣрена;
е че ний предприимаме тая работа не толко за печалба,
мвото съ желание да бждемъ полезенъ. Но за това трѣбва
и забѣлѣжимъ че всѣко искание за връщане на вѣстникътъ,
е придружено съ цѣната му ще бжде отказано.

„Ний общаваме възнаграждение за всѣкой членъ имущъ
и прѣдметъ нѣща отъ общъ интересъ, както и за всѣкой до-
иска имуща сѣщий характеръ и съдържаща, не размишления,
истински факти.

„Безъ съмнѣние разни незгодности могатъ да окружатъ
иданието ни; нѣ волата да ги отстранимъ ни не липсва. Пу-
бликата може да си убѣди въ това.

„Едно послѣдне забѣлѣжаване:

„Ний изложихме въ общность програмата си. Тая про-
грама ще приема всичкото възможно развитие, на споредъ
кото ще нарастнува броятъ на читателитѣ ни“ (гледай брой 1).

189. Работа, *Русско-Българский вѣстникъ*. — Почнѣлъ е
и излиза прѣзъ мѣсеца Августъ въ София, два пѣти въ сед-
ицата, изгѣзли сж 34 броя, подъ редакцията на Д-ръ А.
Головина. Вѣстникъ „Работа“ билъ спрѣтъ отъ генерала Со-
лева, който бѣше тогава Президентъ и Министръ на Вж-
рѣшнитѣ Дѣла въ България.

Докторъ (на медицината) А. Головина е родена отъ бъл-
аре, които сж се прѣселили отъ Калоферъ въ Болградъ, а
о-подиръ въ Кишиневъ. Отъ най-напрѣдъ тя се е възпитвала
въ най-аристократическия по това врѣме въ Кишиневъ пан-
сионъ на Ридо, а медицинско образование е получила въ Па-
рижъ. Степень „Докторъ на медицината“ ѝ е билъ даденъ въ
878 година, подиръ защитата прѣзъ факултета тезата ѝ:
Etude histologique sur la structure des artères. Въ Парижъ
и се е занимавала и при знаменития профессоръ Шарко.
По-послѣ (въ 1886—1887 година) тя е поискала да изучи

нѣмската медицинска система и съ тази цѣль постъпила въ Цюрихския университетъ, гдѣто е слушала лекциитѣ на прочутитѣ тамъ професори: Ейхгорста, Крейнлейна, Клебса и др. Медицината е практикува изключително въ България, като е захванжала отъ Търново. Въ 1879 година била назначена за ординаторъ при Софийската болница, като е служила въ сѣщото врѣме безплатно въ дѣвическия пансионъ; но тази длъжностъ тя сама напуснала и почнѣла да се занимава съ частна практика и литература. Въ 1886 год., по заповѣдъ на главнокомандующий тогава Груева, г-жа Головина била арестована въ Клисурса заедно съ мъжа си и откарана въ София. Въ 1887 г. тя отново е постъпила на държавна служба като ординаторъ въ Варненската и подиръ въ Пловдивската болници, а сега занимава длъжността старши лѣкаръ въ психиатрическото отдѣление при Варненската болница. Отъ тази послѣдната дата тя е посвѣтила себѣ си изключително на медицинската наука. Г-жа Головина зимала участие въ „*Медицинско списание*“, „*Медицински Прѣгледъ*“ и други Български вѣстници и списания, а най-много е сътрудничала въ европейскитѣ политически вѣстници, които ний нѣмаме възможностъ да изброимъ. Прѣвела и издала е: *Холерата, споредъ най новата точка на зрѣние* отъ Д-ра Коха, *Първа помощъ при нещастни случаи* отъ Д-ра Есмарка. Тя е постояненъ сътрудникъ на „*Annual of the universal medical sciences.*“ Въ настояще врѣме г-жа Головина приготвяла книгата *Историята на развитието медицината въ България*, която скоро щѣла да бѣде готова.

Ето къмъ какви цѣли си е прѣдначертала да се стрѣми в. „*Работа*“.

„Мы не печатаемъ длинной программы и не дѣлаемъ нашимъ читателямъ заманчивыхъ обѣщаній; напротивъ мы просимъ ихъ снисходительности къ намъ въ трудной задачѣ.

„По внутреннимъ вопросамъ наша газета будетъ высказывать сужденія, чуждыя всякой партіозности и спокойно разяснять вопросы дня.

„По внѣшнимъ вопросамъ редакция постарается высказываться въ смыслѣ установленія дружескихъ отношеній съ нашими сосѣдами и уваженія другихъ иностранныхъ державъ, расположенныхъ къ Болгаріи и дружественныхъ ей.

„Вотъ наши скромныя цѣли, въ которымъ мы намѣрены стремиться.

„Для всякаго честнаго и патріотическаго заявленія, личнаго партіозности и личныхъ нападокъ, мы открываемъ страницы нашей газеты.

„Съ другой стороны мы рѣшили подвергать критикѣ общественную дѣятельность государственныхъ служителей, какъ бы они высоко не стояли. Мы понимаемъ что частная жизнь всякаго челоука неприкосновенна, но государственная дѣятельность всѣхъ видовъ должна подлежать обсужденію общества.“ (гледай брой 1, стр. 2, колона 2).

140. Редъ, *двѣ-недѣленъ вѣстникъ*. — Почнѣлъ е да излиза прѣвъ мѣсець Мартъ въ Пловдивъ, два пѣти въ мѣсецтъ, излѣзли сж 14 броя, подъ редакцията на *Д. К. Поповъ, П. Карловски, П. Неболсинъ* и *П. Наботковъ*.

Биографическитѣ бѣлѣжки за *Поповъ* се намиратъ при „*Българинъ*“ (гледай 1878 година), а тия за *Наботковъ* — при „*Наука*“ (гледай 1881 година).

Петръ Карловски е роденъ въ Тулча на 1853 година. Първоначално се е училъ въ родния си градъ, а подиръ въ Руссия, дѣто е свършилъ три курса отъ Горний Институтъ въ Петербургъ. Въ врѣме на бившата Источна Румелия той е билъ Главенъ Съкровищникъ при Дирекцията на Финанситѣ, а слѣдъ съединението билъ назначенъ за Финансовъ Инспекторъ при Министерството на Финанситѣ, но не за дълго врѣме. Той е прѣвелъ отъ Русски нѣкои книжки, които ний нѣмаме възможность да отбѣлѣжимъ тукъ поименно.

П. Неболсинъ е родомъ русинъ. Той се е занимавалъ въ Пловдивъ и София съ адвокатство. Повече нищо незнаемъ заради него.

Пантелей П. Наботковъ е роденъ въ Свищовъ на 1850 г. Първоначално образование е получилъ въ родния си градъ. Въ 1864 год. билъ испратенъ въ Руссия, гдѣто въ 1869 г.

свършил курсът на Николаевската гимназия и въ същата година постъпил въ С. Петербургский Технологически Институтъ, отъ който, слѣдъ свършването на курсътъ му въ 1874 г., излѣзналъ съ звание „Технологъ I-го разряда.“ Въ 1875 год. се завърналъ въ Свищовъ, а подиръ въ Пловдивъ, гдѣто учителствувалъ въ тамошната гимназия до Панагюрското въстание, когато билъ арестованъ, обвиненъ за участие въ Пловдив. революц. комитетъ. Слѣдъ три мѣсеци билъ освободенъ и заминалъ за Букурещъ, гдѣто до началото на Русско-Турската война състоялъ членъ на централний комитетъ по организирането на доброволчески чети за въ Сърбия. Прѣзъ войната билъ при щаба на 12 пѣхотна дивизия въ качество на прѣводчикъ. Въ 1878 г. билъ назначенъ за чиновникъ при канцелярията на Пловдивский Губернаторъ и едновременно прѣподавалъ на руски язикъ въ практическитѣ русски курсове въ Пловдивъ. Прѣзъ врѣмето на окупацията билъ Окрѣженъ Управителъ въ Стара-Загора, Бѣлоградчикъ и Силистра. Въ 1880 година билъ назначенъ въ Пловдивъ за началникъ на канцелярията въ Дирекцията на Земледѣлието, Търговията и Общ. Сгради, на която длѣжностъ останалъ до 1884 година, прѣзъ която година билъ избранъ за прѣдставителъ въ Областното Събрание на бившата Источна Румелия и членъ на Постоянний Комитетъ, при които длѣжности останалъ до съединението. Слѣдъ това билъ екстерпиранъ, но въ началото на 1886 г. се завърналъ въ Пловдивъ и прѣзъ същата година билъ избранъ за прѣдставителъ на Народното Събрание въ допълнителнитѣ избори отъ Ю. България. Въ настояще врѣме Наботковъ се занимава съ частна работа: той е управителъ на дружеств. сапунена фабрика „Родопска пчела“ въ Пловдивъ. Той е билъ членъ въ редакционния комитетъ на сп. „Наука“ (гледай 1881 година) и съдружникъ основателъ и единъ отъ редакторитѣ на в. „Редъ“ (гледай 1882 година).

Въ вѣстника „Редъ“ не е обнародвана программа за тоя вѣстникъ, обаче въ началото на първата статия отъ първия брой (въ която се говори за приложенето на турския законъ за печата у насъ) исказани сж нѣколко думи, които достатъчно опрѣдѣляватъ цѣльта на вѣстника: — „като започваме издаването на новий вѣстникъ *Редъ* и като си опрѣдѣляме за

задача да пристѣдваме всичкитѣ симпатии и антипатии, които
ж корѣнятъ въ взаимнитѣ отношения между правителството
отъ една страна и гражданитѣ отъ друга; да защитаваме и
опредѣляваме тѣхнитѣ права и обязанности; правителството да
испълнява длъжността си по отношение къмъ обществото, а
зака сѣщо и послѣдното да извършва напълно *законнитѣ*
искания на правителството; съ една рѣчь, като желаемъ най
послѣ да настѣпи въ нашето отечество този редъ и това спо-
койствие, при които само дѣйствително може да са усѣща за-
конната свобода и отсъствието на всякакъвъ произволъ, ний
подлагаме най напредъ твърдѣ същественитѣ и поражаю-
щитѣ препирни и недоразумѣния въпросъ за положението на
нашия печатъ и прилаганieto къмъ него турскитѣ законъ за
печата.“

141. Сборникъ, за телеграфитѣ и пощитѣ. — Почнѣлъ
да излиза прѣвъ мѣсець Януарий въ София, единъ пѣтъ въ
мѣсецьтъ, изгѣзли сѣ три годишнини, издава *Главното Управ-*
ление на Телеграфитѣ и Почитѣ.

За да може да се види съ каква цѣль е било почнѣто
издаването на „Сборника за телеграфитѣ и пощитѣ“, азъ ще
цитирамъ тукъ изъ цѣло доклада, съ който тогавашнитѣ мини-
стра външнитѣ дѣла и исповѣданията е просилъ разрѣшение отъ
жившия български князь за издаването на тоя „Сборникъ“:

«Докладъ до Негово Височество.

№ 7451.

Господарю!

„За да може да има едно събрание отъ всичкитѣ закони,
правилници, наставления, окръжни и други прѣдписания отно-
сящи се до телеграфо-пощенската служба, и за да може да
се осъществи една свързка между всичкитѣ чиновници по теле-
графитѣ и пощитѣ чрезъ публикуване на всичкитѣ назначения,
прѣмѣствания и пр.; а въ сѣщо врѣме, за да се даде възможность
за публикуването на разни статии интересующи службата,
намирамъ за нужно щото отъ главното телеграфо-пощенско
управление да се издава отъ 1 януарий 1882 година
периодическо списание подъ име „Сборникъ за телеграфитѣ и

поцитѣ“, който да излиза въ края на всѣкий мѣсець, а при всѣкои случаи, които не търпятъ отлагание, да се издаватъ допълнения на тоя сборникъ.

„Въ общи черти, съдържанieto на тоя сборникъ се раздѣля на двѣ части: официална и не официална и ще състои въ слѣдующето:

«А. Часть официална:

- „1) указитѣ и докладитѣ относящи се до телеграфитѣ и поцитѣ;
- „2) назначения, премѣстванията и отчисленията на чиновницитѣ;
- „3) приказитѣ за назначения, отчисленията и премѣстванията на служащитѣ (почталионитѣ, надзорницитѣ на линиитѣ и раздавачитѣ);
- „4) законитѣ, правилницитѣ, наставленията и окръжнитѣ предписания;
- „5) възнагражденията и наказанията на чиновницитѣ;
- „6) телеграфо-почтенскитѣ статистически свѣдения;
- „7) почтенски и телеграфни конвенции и
- „8) разни международни циркуляри интересующи службата.

«Б. Неофициална часть:

- „1) извлечение отъ разни иностранны телеграфо-почтенскитѣ вѣстници, и
 - „2) разни свѣдения и извѣстия по телегр.-почтенската частъ.
- „Сборника ще е отъ два печатни листа и цѣната му се опредѣля по 4 лева въ годината, съ изключение за чиновницитѣ по телеграфо-почтенската частъ, на които ще се отстъпва за по 2 лева и 50 стот. въ годината.

„Като имамъ предъ видъ ползата, която може да се очаква отъ тоя сборникъ, който ще съдържа почти всичкитѣ распоряжения по тая служба, имамъ честь най смиренно да моля *Ваше Височество* да благоволи да разрешите щото разносцитѣ, които ще послѣдватъ за печатанието и издаванетоъ му, да се взематъ отъ расходния бюджетъ на телеграфитѣ и поцитѣ, а суммитѣ, които се получатъ отъ абонатитѣ да се внасятъ въ ковчежничеството като приходъ по телеграфитѣ и поцитѣ.

„Ако *Ваше Височество* одобрявате това мое предложение, моля Ви да благоволите да подпишете приложения тукъ указъ

„Съмъ, Господарю, на *Ваше Височество* най покоренъ
служитель и вѣренъ поданикъ.

София, 15 Декемврий 1881 година.

Подписахъ:

Министръ на Външнитѣ Дѣла и Исповѣданията:

Д-ръ Вълковичъ“ (гледай брой 1, год. 1, стр. 1—2).

142. *Свѣтлина, органъ на народната либерална партия.* —
Тоя вѣстникъ е почнахъ да излиза въ София прѣзъ мѣсецъ Юлий,
два пѣти въ седмицата, излѣзли сж 204 броя, подъ редакцията
на *Д-ръ Константинъ Помяновъ* и *Марко Д. Балабановъ*.

Биографическитѣ бѣлѣжки за *Марка Балабановъ* се на-
миратъ при в. „*Вѣкъ*“ (гледай 1874 година).

Докторъ (на правото) *Константинъ Помяновъ* е роденъ
въ Прилѣпъ на 5 Май 1850 година. Първоначално се е училъ
въ родния си градъ при учителитѣ Х. Йорданъ Константиновъ,
Хр. Колчаковъ и пр. на български и грѣцки въ тогавашнитѣ бѣл-
гарски училища въ Прилѣпъ. Помѣнжитѣ по-горѣ учители сж
прѣподавали по взаимната метода. Като свършилъ тогавашното
въ Прилѣпъ учение, станалъ учитель съ 360 гроша годишна
заплата, но туй не се продължавало много врѣме. На Май
1866 г. Помяновъ съ сръдствата на приятели, като Тодоръ Ку-
севъ (сега Архимандритъ Кусевъ) и др. заминялъ въ Пловдивъ
да се учи; баща му е далъ само 200—300 гроша, защото
билъ много бѣденъ человекъ. Въ това врѣме въ Пловдивъ се
е славилъ като учитель Поакимъ Груевъ и др. Като свършилъ
Пловдивското училище, което било нѣщо като гимназия и въ
което е билъ стученикъ съ Д-ръ (на правото) К. Стоиловъ,
заминялъ, прѣзъ 1869 година, за учитель въ Одринъ, гдѣто въ
махалата *Каикътъ* първъ отворилъ българско училище благо-
дарение на съдѣйствието на Пинтиоглу отъ Одринъ, който на
свои сръдства наелъ здание за училище и приготвилъ всичко
потрѣбно за въ тоя случай. Въ Одринъ тогава имало училище,
но то било въ *Калето*, гдѣто Я. Геровъ е учителствувалъ. Като
оставилъ на свое мѣсто въ Одринъ Т. Станчева, заминялъ за
Таборъ (Чехия) да се учи (поддържанъ отъ Евлогия Георгиевъ),
гдѣто по порѣка на Хр. Дановъ и благодарение славянофила

директора на Таборската гимназия — Крижекъ, имало много българи. До Юлий 1871 година Помяновъ билъ екстернъ. Подиръ прѣзъ Септемврий с. година постъпилъ въ VI-й классъ на гимназията, но прѣзъ 1872 година прѣминялъ въ Прага, гдѣто на 1874 год. свършилъ тамошната гимназия. Още същата година постъпилъ въ Юридическия Факултетъ въ Прага, но стоялъ само единъ семестръ отъ гдѣто прѣминялъ въ Виенскій Университетъ, кждѣто прѣзъ 1877/78 г. свършилъ юридическитѣ науки съ държавенъ испитъ. Прѣзъ 1878 година постъпилъ за подсекретаръ въ едно отъ Виенскитѣ сѣдилища. Въ 1879 год. билъ депутатъ въ I Велико Народно Събрание, испратенъ отъ Виенската Българска колония. По причина на болѣсть прѣзъ 1880 година той е живѣлъ въ Италия и Франция, а прѣзъ 1881 г. издържалъ докторатъ въ Хайделбергъ. Прѣзъ Ноември 1881 година Помяновъ се завърнѣлъ въ София, гдѣто билъ назначенъ за членъ въ Апелативния сѣдъ, но прѣзъ Мартъ 1882 год. си далъ оставката и почнѣлъ адвокатската професия. Когато прѣзъ Юлий с. година подкачи да издава в. „Свѣтлина“. Билъ е депутатъ въ III Народно Събрание, а отъ 1 Януарий 1884 година до 29 Юний с. година бѣше министръ на Правосъщието, прѣзъ която дата тогавашний кабинетъ си даде оставката. Отъ тогава насамъ К. Помяновъ се занимава съ своята адвокатска професия.

„Най-напрѣдъ, — всичкитѣ наши най-горѣщи благодарени-
комуто се пада за даденото ни позволение да издадемъ н-
бѣлъ свѣтъ „Свѣтлина“. При благодаренията си ние ще ис-
повѣдаме, че имаме и пълно съзнание на длъжността си, кат-
публицисти въ днешне врѣме. Ние сѣщаме и цѣнимъ всичкитѣ
мжнотии, но насъ ни насърчава въ това прѣдприятие едн-
чувство, — чувство на любовта ни къмъ отечеството.

„Да съединимъ, до колкото се може, всичкитѣ жизнен-
народни сили въ едно направление, та да съдѣйствуваме тѣ-
за народното ни развитие и благодѣнствие отъ всѣка страна подъ
покровителството на конституционния редъ и подъ крилото на
свободолубивитѣ учрѣждения, къмъ които народътъ разнообразно
се искажа, че е дълбоко привязанъ и о които ний строго ще
се придържаме: Това ще бѣде нашата най-главна задача. За
тѣзи цѣль правимъ въззивъ къмъ всичкитѣ наши приятели,
къмъ всички родолюбци, къмъ всички нравственни сили. Честити

ще бждемъ ако успѣвахме да спомогнемъ тѣй на милото си и драго отечество чрѣзъ свѣтлината, която ще гледаме да хвърляме върху всичко що се отнася частно или общо, за народната ни участъ. Други претенции нѣмаме, други амбиции негонимъ. Свѣтлината има това свойство, че прогонва тъмнината и дава на всички възможностъ да гледатъ на видѣло. Не обичаме тъмнината, а любимъ свѣтлината. При нея нека народътъ гледа, сѣди, рѣшава и върши“ (гледай брой 1, стр. 1, колона 1).

143. *Смѣшлю, вѣстникъ хумористический, сатирический, политический и литературный.* — Почнѣлъ е да излиза въ Сливенъ прѣзъ мѣсецъ Септемврий, единъ пѣтъ въ седмицата, излѣзли съ три годишнини, подъ редакцията на *Г. Л. Голчевъ*. Мотто: „Всичко прочитай съ внимание: ако не е тѣй, докажи, че е лъжа.“

Биографически бѣлѣжки за *Г. Голчевъ* се намиратъ при „*Денъ*“ (гледай 1875 година).

144. *Съединение.* — Тоя вѣстникъ е почнѣлъ да излиза въ Пловдивъ прѣзъ мѣсецъ Декемврий, излизалъ е до 15 брой отъ четвъртата годишнина, подъ редакцията на *П. Ив. Берковски, Д-ръ Хакановъ, Ив. Ст. Гешевъ, Д. Юруковъ, Д. К. Поповъ, К. Величковъ, Ив. Вазовъ* и *М. Маджаровъ*.

Историята на в. „*Съединение*“ е тази: Въ края на 1882 г. покойния Петръ Берковски билъ испратенъ въ Пловдивъ отъ бившиятъ Български Князь Александра Батембергъ да основе вѣстникътъ „*Съединение*.“ Прѣзъ мѣсецъ Декемврий дошѣлъ въ Пловдивъ покойния Д-ръ Г. Вълковичъ, тогава Министръ на Външнитѣ Работи, и пованилъ Д-ръ Янкулова, Д-ръ Хаканова, Ив. Ст. Гешевъ и Д. Юруковъ да бѣдѣтъ редактори на този вѣстникъ. Тѣ приели и почнѣли вѣстника. Прѣзъ Февруарий 1883 година паднѣ тѣй нареченото консервативно министерство и Берковски се оттегли. Прѣзъ мѣсецъ Мартъ сѣ се оттеглили и Д-ръ Янкуловъ и Д-ръ Хакановъ, останжали слѣдователно Д. Юруковъ и Ив. Ст. Гешевъ да редактиратъ вѣстника до съединението. Въ това врѣме вѣстника спрѣлъ и подкачилъ отново да излиза прѣзъ Априлий 1886 година подъ редакцията на единъ комитетъ, състоящъ отъ: К. Величковъ, Ив. Вазовъ, М.

Маджаровъ, Ив. Ст. Гешевъ, Д. Юруковъ и Д. К. Поповъ. Прѣзъ мѣсецъ Май изново спрѣлъ вѣстника и подкачилъ да излиза чакъ прѣзъ Юний сжщата година. Въ това врѣме останали за редактори: Ив. Ст. Гешовъ, Д. К. Поповъ и Д. Юруковъ; нотова се е продължавало до 9 Августъ и подиръ тази дата вѣстника спрѣлъ за винаги.

Биографическитѣ бѣлѣжки за *Д. К. Поповъ* се намиратъ при в. „*Редъ*“ (гледай 1882 година), за *К. Величковъ* и *Ив. Вазовъ* при „*Наука*“ (гледай 1881 година), а за *М. Маджаровъ* при в. „*Марица*“ (гледай 1878 година).

Петръ Берковски родилъ се въ Ломъ около 1850 годучилъ първо въ Ломъ, подиръ въ Бѣлградската духовна семинария, а подиръ въ Пражката реална гимназия, която е свършилъ до IV класъ. Учителъ въ Хасково и билъ прѣдсѣдателъ на Хасковския революционенъ комитетъ. Училъ въ Лембергъ. На 15 Мартъ 1892 год. умрѣлъ въ Ломъ. Петръ Берковски бѣше единъ отъ виднитѣ сподвижници за освобождението на България. Покойния, като учителъ въ Хасково, е най-много спомогналъ за възражданieto на този градъ, въ който е билъ дѣсна ржка на Василъ Левски. Подиръ несполучливия атентатъ на Узунова противъ Хаджи Ставре, той е билъ пратенъ на заточение въ Азия, отъ гдѣто прѣзъ гори и планини стигналъ да избѣга въ Руссия. На 1876 година е взелъ участие въ Сърбско-Турската война, като български доброволецъ, на 1877 г. се е намѣрилъ и отличилъ въ всичкитѣ битки на българското опълчение, въ което ималъ унтерофицерски чинъ, а подиръ освобождението е билъ произведенъ подпоручикъ въ румелийската милиция. Принуденъ по причина на охтика (която спечелилъ въ русско-турската война) да си даде оставката отъ военната служба, той на 1882 година билъ избранъ за Хасковски кметъ, отъ която длѣжностъ тогавашний Румелийски Главенъ Управителъ не захсялъ да го свали, по причина че си бѣ позволилъ, по случай именния день на бившия български князь, да честити на Негово Височество отъ страна на Хасковскитѣ граждани. Петръ Берковски отъ какъ бѣ основалъ съ другаритѣ си в. „Съединение“, заминалъ въ Сѣверна България, гдѣто въ течение на нѣколко години е служилъ като Окол. Началникъ и Окр. Управителъ.

Докторъ (на медицината) Георги С. Хакановъ е роденъ Казанлъкъ на 1851 година. Свършилъ е медицината на 75 год. въ Букурешский Университетъ и още прѣзъ сѣщата ина се е завърналъ въ България. До Русско-Турската война тъ е волнопрактикующій въ Стара-Загора, послѣ болниченъ заръ въ Търново, окръженъ лѣкаръ въ Стара-Загора и Пловдивъ, градски лѣкаръ въ Пловдивъ, стариши лѣкаръ въ Александровската болница въ София, сега директоръ на тая болница членъ на Върховний Медицински Съвѣтъ. Той е билъ прѣдвитель отъ Чирпанъ прѣзъ сичкото врѣме на траянието Источна Румелия, Прѣдсѣдател на Румелийското Областно браніе — послѣдната му сессия и прѣзъ три или четири сии членъ на Постоянний Коммитетъ. Дѣятелността на сторъ Хаканова е повече лѣкарска, подиръ политическа; аме възможность обаче да посочимъ тукъ неговата литерана дѣятелность.

Иванъ Стеф. Гешевъ е роденъ въ Пловдивъ на 1847 г. рвонаначально се е училъ въ родния си градъ, а подиръ въ ert College въ Цариградъ. Прѣди освобождението билъ е говецъ, въ Румелийско врѣме е билъ постоянно депутатъ Обласното Събрание, членъ въ Постоянния Комитетъ и послѣдкъ — Прѣдсѣдател на тои Комитетъ. По настоящемъ анъ Ст. Гешевъ се занимава съ търговия въ Пловдивъ.

Д. С. Юруковъ е роденъ въ Брацигово, Пещерска Околина, 25 Октомврий 1852 година. Първонаначально се е училъ въ ното си мѣсто и въ Пловдивъ. На 1867 година оставилъ шлицето и се занимавалъ съ търговия до 1878 год., когато тъ избранъ за членъ на Т.-Пазарджишкия Сждебенъ Съвѣтъ, прѣзъ Декемврий сѣщата година билъ назначенъ за правелственъ членъ на Т.-Пазарджишкия окр. сждъ. На 1 Юний 79 год. назначенъ за съвѣтникъ на Т.-Пазард. Префектура, която длъжность останжлъ до Октомврий с. година. Тогава тъ избранъ за депутатъ на Румелийското Обласно Събрание. възъ Декемврий 1879 год. билъ назначенъ за прѣдсѣдател углавното отдѣлние на Т.-Пазарджишкия окръженъ сждъ която длъжность останжлъ до Декемврий 1882 год. Подиръ и дата билъ избранъ за членъ на Постоянния Комитетъ, на

която длъжност останалъ до съединението съ прѣзбиране. Въ 1886 год. пакъ билъ избранъ за депутатъ въ Народното Събрание въ допълнителнитѣ избори за Южна-България. Отъ тогава до днесъ Юруковъ се занимава съ адвокатство въ Т.-Пазарджикъ.

Ето съ какво е искалъ да се занимава в. „Съединение.“

„Прѣдъ видъ на настоящитѣ политически обстоятелства и на настоящето положение на нашитѣ народни работи въ цѣло българско, ние считаме за въпиюща нужда издаването на единъ независимъ вѣстникъ, който да не принадлежи на никакви партии. За това убѣдени въ това и ръководими отъ това съображение, ние прѣдприехме издаването на такъвъ вѣстникъ подъ название: „Съединение“, който ще се занимава изключително съ народната ни политика въ цѣло българско“ (гледай брой 1, година 1).

„Программата на вѣстника ни и за напредъ ще остане сжщата. На пръвъ планъ и прѣди всичко ние ще гонимъ осъществлението на Българскій идеалъ — съединението ни съ Княжеството. Колкото за работитѣ въ Источна Румелия и за управлението ѝ ние нѣма да прѣстанемъ отъ да критикуваме неправилнитѣ дѣла на Главний Управителъ и на правителството му. Немилостиво ще прѣслѣдвамъ така сжщо и дѣянията на тържествующето сега болшинство на казйонната партия, която яде като живеница най-святитѣ интереси на тая наша, и тъй злочеста страна. Гарантираме, че никакви съображения нѣма да ни отклонятъ отъ тази наша публицистическа длъжностъ.

„За работитѣ въ княжеството ние ще поддържае въдворяването на конституционний режимъ, основанъ на народна почва както сме поддържали и до сега, и успѣшното благоустройство на страната подъ патриотическия скиптръ на Негово Височество Александръ I — ето какво ние мечтаемъ за сѣверното ни отечество“ (гледай брой 51, година 1).

1883 година.

145. Балканъ, седмиченъ вѣстникъ. — Почналъ е да излиза въ София прѣзъ мѣсець Януарий, единъ пѣтъ въ седмицата, изгѣзли сж 42 броя, подъ редакцията на А. Хитровъ и Ил. Георговъ. Последния брой е редактиранъ отъ Т. Бур-

мовъ, а третѣ прѣдпослѣдни отъ *Д. Ризовъ*. „*Балканъ*“ е билъ органъ на Русскитѣ Генерали Соболевъ и Каулбарсъ.

Биографически бѣлѣжки за *Георговъ* се намиратъ при „*Търновска Конституция*“ (гледай 1884 година), за *Бурмовъ* при „*Български Книжници*“ (гледай 1858 година), а за *Ризовъ* при „*Македонскій Гласъ*“ (гледай 1885 година).

А. Хитровъ е родомъ отъ Руссия. Той е писалъ по Русски статитѣ за въ вѣстника, а слѣдъ туй сж били прѣвеждани на български и печатани въ вѣстника. Нищо повече незнамъ за *Хитровъ*.

Ето съ намѣрение какво да заключава въ себе си почнѣлъ да излиза в. „*Балканъ*“:

„Вѣстникъ „*Балканъ*“ излазя всяки вторникъ въ величина отъ 8—10 страници въ голѣмо оставо и заключа въ себе си:

„1) преглѣждане европейската политика отъ точка зрѣние на славянскитѣ интереси и преимущественно българскитѣ.

„2) Сериозни статии за текущитѣ практически въпроси изъ живота на Княжеството, Источна-Румелия и Македония. Обсжжданieto въ тѣхъ ще бѣде изключително посветено на господарственната и народна полза, безъ да се отнася къмъ лица или партии.

„3) Корреспонденции отъ всичкитѣ български земи, които предаватъ фактове изъ живота и не се касаятъ общитѣ политически въпроси.

„4) хроника за общественитѣ и официалнитѣ сфери, гдѣто ще влизатъ свѣдения за двореца, работитѣ на Нар. Събрание, висшитѣ правителствени учрѣждения, съобщение за различни частни предприятия които иматъ общественъ интересъ, за увеселенията, празничнитѣ тържества тукъ и въ провинцитѣ.

„5) библиографически отдѣлъ, посвѣтенъ на краткъ разборъ, български литературни произведения и извлечения отъ поврѣмненни български и иностранны издания.

„6) корреспонденции изъ чужди страни, преимущественно изъ славянски.

„7) Наученъ отдѣлъ, състоящъ отъ популярно изложени статии по историята, етнографията, статистиката, законовѣдението, земледѣлието, гигиената и естественитѣ науки.

„8) стихове, повѣсти, раскази и романи отъ български авторе.

„9) смѣсь отъ нѣкои интересни свѣдения отъ живота и науката“ (гледай брой 1, стр. 1).

146. *Земледѣлецъ, вѣстникъ за земледѣлието въобще, народната икономия и самоуправа.* — Почнѣлъ е да излиза прѣвъ мѣсець Февруарий въ Стара-Загора, три пѣти въ мѣсецѣтъ, излизалъ е до 3 брой отъ третата годишнина, подъ редакцията на *Д. М. Наумовъ*. Въ „*Земледѣлецъ*“ е сътрудничилъ най-много *А. Т. Илиевъ*.

Димитръ М. Наумовъ е роденъ въ Ст.-Загора на 1851 год. Първоначално той се е училъ въ родното си мѣсто, подиръ свършилъ гимназия въ Ческо, продължилъ образованието си въ Хайделбергския и Лайпцигския университети специално по земледѣлието. Като се завърнѣлъ въ Стара-Загора управлявалъ е една — двѣ години чифлици, слѣдъ което станѣлъ прѣдсѣдателъ на Окрѣжния Сѣдъ въ Стара-Загора и петъ години наредъ е билъ депутатъ отъ Старо-Загорската колегия въ Областното Събрание на бившата Источна Румелия. Той се ползувалъ съ добра репутация въ окрѣгѣтъ, а сѣщо и съ уважение отъ всичкитѣ политически партии поради неговата талантливостъ и справедливостъ. Въ деньтъ, когато е умрѣлъ Наумовъ, Постоянния Комитетъ по причина на това е закрилъ засѣданието си. Всичкитѣ рѣшения, вземени въ петгодишното сѣществувание на тогавашното Областно Събрание за подобрѣние земледѣлието и състоянието на земледѣлцитѣ въ Тракия, се отдаватъ на неговата инициатива. Въ знакъ на признателностъ Старо-Загорското Общинско Управление купило една нива и въ срѣдата на тая нива погрѣбали Наумова, гдѣто стѣрчи и единъ паметникъ. Наумовъ умрѣлъ на 23 Юний 1884 година въ Стара-Загора. При погрѣбението му сѣ били поднесени много вѣнци отъ страна на тамошнитѣ еснафи.

„Отъ днесъ почваме издаването на вѣстникъ „*Земледѣлецъ*“ който ще излиза три пѣти въ мѣсеца и ще се занимава по слѣдующата программа:

- „1) съ земледѣлието.
- „2) „ скотоводството.
- „3) „ земледѣлчески сечива и машини.
- „4) „ отгледванието и развъжданieto на горитѣ.
- „5) „ Лозарство и винарство.
- „6) „ хранение на буби заедно съ индустрията за при-
ване коприна.

- „7) съ отгледване на пчели.
- „8) „ млѣкото и неговата индустрия.
- „9) „ градинарство и овощни дървета.
- „10) „ землѣдѣлческа индустрия въобще.
- „11) „ домашна хигиена.
- „12) „ домашна икономия.
- „13) „ съграждане на землѣдѣлческитѣ здания.
- „14) „ цѣрение на болѣститѣ у домашния добитѣкъ.
- „15) „ въпроси по народната икономия, касающи се до
пето земледѣлие, индустрия и търговия, както и за финан-
сната част на нашия народъ заедно съ системата на
итѣцитѣ и отпаданieto на кредита у насъ.

„16) „нѣщо по самоуправата, или разяснения на законитѣ,
то се отнасятъ до землѣдѣлцитѣ, както и показанiята на
авата и длѣжноститѣ на ония, на които е повѣрена съдбата
селското население-административни и сѣдебни, чрѣзъ общин-
то управление.

„Нуждата за издаването на такъвъ единъ вѣстникъ се
штува отъ самитѣ обстоятелства, понеже поголѣмата частъ отъ
пето население се занимава исклучително съ землѣдѣлие,
ководство и винарство, които съставляватъ единствения по-
тѣкъ на народа ни. Но начина, по който се върши у насъ
лѣдѣлието и се храни добитѣка, останалъ си е свършенно
рвобитенъ, както си е билъ и прѣди 1000 години, безъ да
а въ нѣщо нѣкое подобрѣние или изменение.

„И чудното е това, че много нови нѣща свършенно без-
гѣзни сж се въвели у насъ и употреблението имъ е станало
довна нужда, обаче нѣщо съ което да се ползува населението
улеснение на поминѣка си, не се е въвело. По тѣзи причина
нашето землѣдѣлческо население е подпаднало въ бѣдно по-
жение, защото увѣличавало е постѣпенно свойтѣ нужди, безъ да
югло да увѣличи и производителността на свойто землѣдѣлие.

„Другитѣ образовани народи, които сж напръднали въ науката и искуството, успѣли се да усъвършенствуватъ свойто землѣдѣлие, като се подчинили природата да работи за тѣхъ като робъ. Съ помоща на естественнитѣ науки и на механиката, тѣ днесъ много по лѣсно обработватъ своята земля по добръ отъ насъ и по ефтино, като се довели землѣдѣлието до тамъ да напръдне, щото по производителността надминава нашето, като съврѣменно успѣха да удържатъ земята въ постоянно и трайно богатство, безъ да я обезсилватъ или изчерпватъ. Въ послѣдно врѣме даже захванаха въ Америка да произвеждатъ и по ефтина храна, съ която ни заплашватъ да ни съсипатъ въ житната търговия.

„Нашето землѣдѣлие прѣминува по настоящемъ прѣзъ твърдѣ критически минути и трѣба да му се дойде скоро на помощъ, като му се покажатъ богатствата на нашата земя и начина, по който е възможно тѣзи богатства да се използотворатъ. Тоже да се спомогне за улеснението и подобрѣнието на нашето землѣдѣлие, като се покажатъ по практически начини въ обработванieto на земята и умножение на нейното богатство, съ врѣменно като се пърснатъ у населението по рационални познания за отглѣждане на добитѣка, отъ който е възможно да се произведе по голѣма и трайна полза.

„Но немислимо е да се достигне до цвѣтущо състояние въ землѣдѣлието, до като нѣма у насъ развити занаяти, индустрия и жива търговия. Тѣзи нѣща, освѣнъ дѣто се твърдо свързани едно съ друго но не позволяватъ да напръдне едното безъ съдѣйствието на другото.

„Нѣма добро землѣдѣлие тамъ, дѣто нѣма индустрия, занаяти и търговия — и напротивъ — занаяти индустрия немогатъ да цвѣтятъ и напръдватъ, дѣто нѣма землѣдѣлие развито. За това ние съврѣменно при разглѣдванието на землѣдѣлчески въпроси, ще разглѣдваме и народно-икономическитѣ въпроси, особено въпросътъ за нашитѣ занаяти и тѣхното пропадане, както и срѣдствата, които имаме на разположение и начинътъ по който трѣбва да слѣдваме за да съживимъ, западнатитѣ наши занаяти и индустрия и да въздигнемъ нашия кредитъ.

„Тѣзи е цѣльта, която си прѣдначертава да слѣдва нашия листъ и надѣмъ се отъ части да послужимъ на народа си.

„Ние имаме намерение да направимъ листътъ си *млюстрованъ*, като го украсимъ за напръдъ съ разни фигури отъ

землѣдѣлчески машини, домашни животни, растения и землѣдѣлчески здания. Обаче това наше желание остава да осъществимъ, ако видимъ, че вѣстника ни намѣри добъръ приемъ и добра подпора у народа ни.

„Надѣмъ се, че всѣки българинъ, който съзнава заедно съ насъ нуждата отъ такъвъ единъ вѣстникъ, нѣма да ни откаже съдѣйствието и помощта си (гледай“ стр. 1 и 2, брой 1, год. 1).

147. *Космополитъ, международенъ вѣстникъ за землѣдѣлие, за търговия и за индустрия* — Почнѣлъ е да излиза прѣзъ мѣсець Януарий въ Пловдивъ, единъ пѣтъ въ седмицата, на български и турски язици, излѣзли 3—4 броя, подъ редакцията на *Иванъ Петръ Жилка*.

Иванъ Петръ Жилка се е родилъ въ Прага на около 1822 година. Училъ е въ отечеството си и свършилъ юридически науки. Въ врѣмето на бившата Источна-Румелия той бѣше прокуроръ въ Пловдивъ, а слѣдъ съединението адвокатъ въ София, гдѣто се помина прѣзъ 1892 година. Съжаляваме, гдѣто нѣмаме възможность да изброимъ туку неговата книжовна дѣятелность, ако дѣйствително е ималъ такава дѣятелность.

148. *Медицинска обирка, издава медицинския съветъ*. — Това списание е почнѣло да излиза въ София прѣзъ мѣсець Мартъ, единъ пѣтъ въ мѣсецътъ, излѣзли съ 9 книжки, подъ редакцията на *медицинския съветъ in corpore*.

Ето съ каква надѣжда е почнѣла да излиза „*Медицинската Сбирка*.“

„Новия политически животъ извика въ България и нови нужди, нови грижи, нови дѣятелности, такива за каквито Българина до освобождението е могаль само да блънува, защото не е ималъ средства да дѣйствува, всичко се е заглъшавало. Между новитѣ грижи и дѣятелности не послѣдне мѣсто занимава санитарната или по-широко, медицинската дѣятелность. Ако до освобождението имаше въ България 3—4 просвѣтени лѣ-

кари, които се показвале на Българския горизонтъ като комети, слѣдъ освобождението, ний видимъ нѣколко десетина такива, кои би направили честъ на всѣки народъ. Правителството още отъ самото си зараждане обърна внимание на тоя важенъ клонъ въ Държавний животъ — народното здравие, и дѣятелността на лѣкаритѣ не окъснѣ да искара плодотворни резултати. Но както въ политиката, така и въ грижата за народното здравие една голѣма часть отъ теготата трѣбва да лѣжи върху плещитѣ на самия народъ. Общата самогрижа заедно съ дѣятелността на специалиста могатъ направи това, което ни едни, ни други отдѣлно могатъ постигна. Сжщо мѣроприятіята на правителството неби достигнали желанната цѣль — общото здравие — ако не е подпомогнато отъ самото общество, сжщо и отъ самитѣ специалисти лѣкари.

„Но обществото само по себе си оставя индиферентно ако не го тласка нуждата или нѣма побуждения отъ самитѣ специалисти, то ще освѣти нуждата само въ нещастия, само тогава, когато въ обикновенно време неще ни да знай за санитарни въпроси и за съществуването на такива специалисти. Слѣдователно отъ дирнитѣ се изисква да даватъ инициатива въ санитарнитѣ въпроси на свойтѣ съграждане, а такава инициатива може да бже плодотворна тогава, когато е не само съгласна съ науката и общитѣ ползи, но е изказана въ всеуслишание и съ слова достъпни за по-голѣмата часть отъ публиката. За такава плодотворна дѣятелность лѣкаритѣ трѣбва да иматъ извѣстни органи, между които е и печатното слово. Съ излѣзването на свѣтъ тоя първи Български медицински вѣстникъ, ний се надѣваме да послужимъ както на лѣкаритѣ, така и на народа, като приканваме първитѣ, безъ разлика на школа и политически убеждения, да внесжтъ своята лепта за полза на Българската медицина. Страницитѣ на вѣстника сж отворени за всѣкое добросъвѣстно наблюдение по санитарната часть, както и за всѣки оригинални и преводни статии.

„Трудътъ и множеството правятъ силата“ (гледай брой 1, година 1, стр. 3 и 4).

149. Народенъ учителъ, *чисто-научно ежемѣсечно списание*. — Почнжло е да излиза прѣзъ мѣсець Януарий въ Руссе, единъ пжтъ въ мѣсецътъ, излизалъ е четири годишнини, подъ редакцията на *Др. К. Валтеръ*.

Драгутинъ Карлъ Валтеръ е роденъ на 1842 година въ рватско. Сръдно образование получилъ въ Загребъ (1857 год.), живее въ Ново-Мѣсто, близо при Виена (1862 година). Той билъ доста време дописникъ на нѣколко второстепенни Австрийски вѣстници и журнали. Участвувалъ е, като волентиръ, сръбско-турската война, а слѣдъ свършването ѝ заминалъ въ Бѣлградъ съ нѣколцина хървати, чехи, черногорци и българи за къмъ Турну-Северинъ. Тамошния български комитетъ му предложилъ събранитѣ тамъ доброволци да ги заведе въ гр. Пловещъ, то и направилъ. Туй било първия доброволчески транспортъ, то пристигналъ въ Пловещъ за българската легия, въ който е билъ нѣколцина отъ по-главнитѣ български дѣйци. Господинъ Валтеръ се намира въ България отъ 1877 год. и е участвувалъ, то се научаваме, и въ македонското въстание презъ 1878 г. Въ 1883 г. той редактира списанието „Народенъ Учителъ“ и е въвелъ на български нѣколко нѣмски книги, като: 1) *Борбата българитѣ за сѣдинението си* отъ А. Фонъ Хуна; 2) *Изъ българскитѣ бурни врѣмена* отъ А. Фонъ Хуна и 3) *Мара*, бава българка или Софийскитѣ потайности отъ американския писателъ Ретклифа.

Ето программата на „Народенъ Учителъ“:

„Съ тоя си брой, ний предаваме въ рѣцетѣ на нашитѣ читатели едно, въ пълна смисълъ на думата, *чисто научно* списание, за издаването на което ся получи позволение още въ 22 Октомврия истекшата 1882 година, подъ № 8025*). И тукъ нещемъ ся простира да препорѣчваме своето списание нѣка то само ся препорѣча; нещемъ говори за ползата, што то мѣри да принесе на народа — това ще оставимъ да заключи самия читателъ и разгласи безпристрастната критика на свѣстнитѣ ни вѣстникари; а колкото за цѣльта отъ што не ще отстапи никога, ний ще оставимъ да говори самъ му программа:

„1) *народна економия* и домакинство: като: Търговия, водѣлие, Земледѣлие, Скотоводство, Винарство, Бубарство, барство и пр.

*) При което и самъ Господинъ Министръ на Вътрѣшнитѣ Работи, по единъ горѣщъ начинъ пожела добъръ успѣхъ.

гимназия, гдѣто още въ турско врѣме е свършилъ VI класъ. Въ началото на освобождението ни, той е занимавалъ разни ждебни и административни длѣжности до 1880 година, отъ когато се е посвѣтилъ на учителското звание и днесъ е прѣподавателъ по българский езикъ при Сливенската държавна реална гимназия. Билъ е прѣдставитель въ IV Обикновенно Народно Събрание. Д. Мишевъ е прѣвелъ *Историята на Французскій Селянинъ* отъ Шатобриана, Видинъ 1883 год., приготвилъ е (заедно съ С. Костовъ) *Христоматия* и др. учебници.

Главната цѣль на в. „Свобода“ е била: „борба срѣщу пълномоцията и въстановлението на Търновската Конституция.“ Азъ неможахъ да виджъ първия брой на тоя вѣстникъ. Цитатътъ е взетъ изъ едно частно писмо на единъ ми приятель отъ Видинъ.

152 Съзнание, *либераленъ органъ*. — Почнжлъ е да излиза въ София прѣзъ мѣсець Май, единъ пжтъ въ седмицата, излѣзли сж 54 броя, подъ редакцията на В. Радославовъ.

Д-ръ (на правото) Василий Хр. Радославовъ е роденъ на 1854 година въ Ловечъ. Училъ се първоначално въ Ловечъ и Габрово, гдѣто е и учителствувалъ, а именно въ първия градъ три години, а въ втория — една година. На 1875 год. свършилъ реално училище въ Чехия съ поддържката на Ловчанский гражданинъ Дим. Г. Дойчиновъ. На свой разноски слѣдвалъ двѣ години въ юридический факултетъ на Виенский университетъ, а сетнѣ като държавенъ стипендиятъ продължилъ и свършилъ правнитѣ науки въ Хайделбергъ на 1882 година. Прѣзъ 1877 и 1878 година билъ членъ-секретаръ въ първий Ловчанский градски съвѣтъ. На 1883 година билъ назначенъ за началникъ на отдѣлението въ Министерството на Правосъдието, отъ гдѣто въ сжщата година билъ прѣмѣстенъ за членъ на Софийский Апелативенъ Сждъ, която длѣжност изпълнявалъ до Февруарий 1884 година. Билъ е членъ въ Софийското градско общинско управление прѣзъ 1884 г. и прѣдсѣдателъ въ II и IV Народно Събрание, както и въ III Велико Народно Събрание; Министръ на Правосъдието въ Кабинета

на П. Каравеловъ отъ Юний 1884 до Юлий 1886 година; Прѣдсѣдатель на Министерский Съвѣтъ и Министръ на Вътрѣшнитѣ Дѣла въ врѣме на Регенството, а именно: отъ 17 Августъ 1886 до свършѣка на Юлий 1887 година. По настоящемъ Радославовъ се занимава съ адвокатство въ Столицата. Той е писалъ статии оригинални и прѣводи и разни стихотворения въ „Училище“, „Българинъ“, „Славянинъ“, „Читалище“, Цариградското „Право“ и пр. Прѣзъ 1879 г. билъ съ редакторъ на българский отдѣлъ на „Славянский Алманахъ“ въ Виена, гдѣто въ I и II книга е печатилъ 20 разни стихотворения. Прѣзъ 1891 год. издалъ *Нова Китка и Пѣсни и стихотворения*, София — отъ Люляковъ; съ тоя псевдонимъ — е печатилъ критика въ в. „Славянинъ“ на български зоологии и нѣкои стихотворения (подл. у „Народни Права“ *Кутловица и пр.*)

„Има лица, които се само оплакватъ отъ новия законъ за печата, и които даже публично заявиха, че при сегашната ситуация на работитѣ у насъ, по-ползователно ужъ било да се мълчи, понеже неможело да се пише това, което би трѣбало и понеже пасивността въ това отношение констатира общото незадоволство. Нейска голѣма философия да разбере, че подобно поведение не принася никаква облага, било обща за отечеството, било частно за партията. Намъ е слѣдователно твърдѣ чудно какъ могатъ да иматъ подобно убѣждение нѣкои отъ нашитѣ уважаеми приятели, толкозъ повече като перспективата на сегашното положение на работитѣ въ Княжеството е прѣдъ очитѣ ни, перспектива, която ни твърдѣ ясно показва, че пасивността ни не е освѣтъ *пропастъ*. Като имаме прѣдъ видъ това, ний не можемъ да се откажемъ отъ добрия интересъ на нашата млада страна тъй като това било би и грѣшно и неопростимо за насъ, и ето защо се рѣшаваме — при какъвто и да билъ законъ за печата — да почнемъ в. „Съзнание“, чрезъ когото да искаваме истинский пътъ къмъ доброто, като се мълчимъ да бждемъ отзивъ, въ законната граница, на населението въобще, и частно на либералната партия. Освѣтъ това наша длъжностъ е да кажемъ, че за почванѣто на нашия органъ ний сме поканени отъ мнозина единомисленници както тука отъ столицата, тъй сжщо и изъ другитѣ градове на отечеството ни, а това ни дава пълна надѣжда, че вѣстника ни ще намѣри

благоприятенъ приемъ, единственното сръдство за дългото му сществуване. Дано не бждемъ излжани“ (гл. брой I, стр. I).

153. Учебенъ Вѣстникъ. — Това списание е почнало да излиза въ София прѣзъ мѣсецъ Януарий, единъ пжтъ въ мѣсецътъ, излѣзли сж 19 книжки, подъ редакцията на С. Вацовъ.

Опасъ Вацовъ е роденъ въ гр. Пиротъ, на 1856 година. Първоначалното си образование получилъ въ родния си градъ: трикласно училище свършилъ въ София; гимназически курсъ завършилъ въ Загребъ (Хърватско) и на края на Юний 1879 г. абсолвиралъ физико-математическия факултетъ на Загребския университетъ. Отъ началото на Августъ 1879 година и до сега непрѣкъснато се намира на държавна служба по вѣдомството на Министерството на Народното Просвѣщение и то: отъ Августъ 1879 година до Ноемврий 1880 година билъ директоръ на Ломската гимназия; отъ Ноемврий 1880 година до Септемврий 1884 година билъ началникъ на отдѣлението въ казаното Министерство, а отъ тогава и до сега учителствува въ Софийската гимназия. Въ „Учебенъ Вѣстникъ“ между другото е обнародвалъ тия статии: „Устройството и учебната основа на атенеитѣ и държавнитѣ сръдни учебни заведения въ Белгия“, „Нѣколко думи за важността на физическото възпитание и особено за училищната гимнастика“, „Критика върху първоначалната геометрия отъ Д-ра Мочника, прѣводъ отъ Г. Д. Караджова“, „Врѣда отъ прѣтоварванието ученицитѣ съ много учение“, „Упжтвание за прѣподавание математика въ трикласнитѣ училища и реалнитѣ гимназии.“ — Подъ инициалитѣ „С. В.“ или „С-съ“ обнародвалъ разни статии и научни бѣлѣжки въ „Периодическото Списание на Българ. Книж. Дружество“, въ „Българската Иллюстрация“, въ „Зора“, „Наука“, „Библиотека Св. Климентъ“, „Домакинъ“, „Денница“, и пр. Заедно съ покойния Христо Бѣлчевъ (убитъ на на 15 Мартъ 1891 година, като Министръ на Финанситѣ) прѣвелъ написаната отъ С. Миларова на хърватски языкъ книга: *Споменъ отъ Цариградскитѣ тѣмници*, напечатана въ София на 1881 година. Освѣтъ туй, Вацовъ е прѣвелъ нѣколко новели и повѣсти (събрани въ книгата *Картини отъ*

жизнота, 1884 г.), *Докторъ Оксз*, отъ Жюль Верна, София 1889 година, и съставилъ книгитѣ: *Упътване за метеорологически наблюдения*, София 1889 г.; *Физика* за долнитѣ класове на гимназитѣ и на класнитѣ училища, съ 237 образи въ текста, Пловдивъ, 1891 г.; *Програма* за изучаване климата въ България съ особено внимание върху важнитѣ за земледѣлието периодически явления при животнитѣ и растенията, София, 1891 г.; *Упътване* къмъ издадената отъ Министерството на Народното Просвѣщение програма за изучаване климата въ България, София, 1891 год. С. Вацовъ е редовенъ членъ на Книжовното Дружество въ София.

„*Учебенъ Вѣстникъ*“ ще излиза по единъ пѣтъ въ мѣсецъ въ книжки, които ще съдържатъ по 4 и повече печатни листа (коли). Въ него ще се печататъ всичкитѣ нови закони, инструкции, правилници и прѣдписания отъ общъ характеръ по вѣдомството на Министерството на Народното Просвѣщение, както и указитѣ и приказитѣ за назначенията, прѣмѣстванията и отчисленията на лицата, които служатъ по вѣдомството на това Министерство и въобще всичко важно, което ще се прѣдприеме било отъ страна на Министерството, било отъ неговитѣ подчинени органи за процѣвяването и напредѣкътъ на нашитѣ училища. Освѣнъ това, въ вѣстникътъ ще се съобщаватъ и обсъждатъ разни питання за науката и училищата съ цѣлъ да се пробужда къмъ това общъ интересъ между ония, на които лѣжи на сърдце народното образование.

„Да може „Учебенъ Вѣстникъ“ да стане истинско срѣдище на всичко, което ще се върши на попрището на народното ни образование, приканватъ се лицата, които иматъ опитностъ въ учебното дѣло и работятъ за развитието на народната ни книжнина, да обърнатъ на това прѣдприятие не само своето внимание, но и да жертвуватъ по една частъ отъ врѣмето и трудътъ си за всестранното усвършенствуване на вѣстникътъ и за обогатяване съдържанието му въ кръгътъ на неговата програма“ (гл. брой 1, година I, стр. I).

154. *Училищентъ Дневникъ, мѣсечно педагогическо списание на Дирекция-та на Народно-то Просвѣщение.* — Поч-

кло е да излиза въ Пловдивъ прѣзъ мѣсець Ноемврий, единъ
кътъ въ мѣсецътъ, излѣзми сж 12 книжки, подъ редакцията
и *Иоакимъ Груевъ*.

Биографическитѣ бѣлѣжки за *Груевъ* се намиратъ при
Тѣлоструй“ (гледай 1869 година).

Ето программата на „*Училищенъ Дневникъ*“ какво е
бъри да дава:

„Отдавна ся усѣщаше у насъ потрѣба-та отъ педагогически списания, нагодены да разглеждатъ и расправятъ въпросы, кои-то досягатъ народно-то образование въ всички-тѣ у стѣпени, и да раздаватъ педагогическы познания по училиско-то тѣло.

„За да удовлетвори колко-годѣ тая потрѣба Дирекция-та и Народното Просвѣщение помисли за своя длѣжностъ да реди издание-то на настоящый „*Училищенъ Дневникъ*.“

„Дирекция-та желае да ся направи отъ него единъ сборникъ отъ полезны познания и наставления, каквы-то трѣбватъ за върна голука въ трудна-та нѣ благородна работа на възпитание-то обучение-то, и по него да ся разноси у насъ опытность-та и другы, кои-то по чужды страны сж работили на поле-то на народно-то просвѣщение та да ся спомогне, меже-бы, на мнозина учители и учителкы въ умѣние-то да съединяватъ теория-та съ практика-та и да прѣподаватъ на другы що-то тѣ сами знахтъ.

„Споредъ това программа-та на „*Училищный Дневникъ*“ бѣри да дава:

„I. Членове върху възпитание-то, образование-то и училищно-то устройство;

„II. Общеполезны научны расправы по разны-тѣ клонове и знание-то;

„III. Изводи изъ доклады и свѣдѣния по училищны работы у насъ и по чужды дръжавы;

„IV. Практическый отдѣлъ, дѣто ще ся смѣщатъ съвѣти и обучение, примѣрни уроци, задавки и упражненія по училищна-та программа;

„V. Служебны распоредбы по Народно-то Просвѣщение въ Источна Румелия;

„VI. Библиография.

„Редакция-та ще си труди, колко-то ѝ ся може, да изпълни тая программа; въ желание-то си да бжде полезна на учители-тѣ тя ще займа и прѣдава отъ знамениты педагогы колко-то мнѣния и познания заслужватъ да бждатъ познаты и опитаны у насъ, и не ще ся посвѣни да прибира въ дневника, било на цѣло, било въ изводи, що-то намѣри добро и интересно по чужды педагогически списания.

„Нъ за да сполучи напълно въ трудно-то си прѣдприятие редакция-та има потрѣба отъ помощта на всички оныя, на кои-то е на сръдце напрѣдъкъ-тъ на народно-то образование; за това и прави въззвание и покана до всички учены нашенци и до само-то учителско тѣло, и ся надѣе да намѣри у тѣхъ съчувствие, съдѣйствие и подкрѣпение“ (гледай книжка I).

155. Южна България, *вѣстникъ за политика и литература*. — Починалъ е да излиза прѣзъ мѣсець Януарий въ Пловдивъ, два пѣти въ седмицата, излѣзли сж 220 броя, подъ редакцията на *Георги Беневъ*.

Георги Беневъ е роденъ въ Стара-Загора на 1843 год. Първоначално се е училъ въ родното си мѣсто, гдѣто свършилъ IV класъ, а въ 1864 год. отишълъ въ Бѣлградъ и свършилъ курсътъ на тамошната семинария. Подиръ това продължилъ образованието си въ Прага и Виена, гдѣто слѣдвалъ историко-филологическитѣ науки на университета. Завърнѣлъ се въ Стара-Загора на 1873 год. и учителствувалъ до мѣсець Септемврий 1875 год., въ което врѣме билъ арестуванъ отъ турското правителство по причина, че взималъ участие въ приготвлението на Старо-Загорското въстание, а освободенъ едва прѣзъ пролѣтъта на 1876 год., като му било забранено да учителствува. Слѣдъ туй ходилъ въ Цариградъ да занесе протестъ на нѣкои отъ Европейскитѣ посланници отъ страна на съгражданитѣ си срѣщу конституцията на Митхадъ Паша. Въ врѣме на учителствуванieto си той билъ прѣдсѣдатель на читалището въ Стара-Загора, което по онова врѣме достигнало въ най-цвѣтуще положение: държали се всѣка недѣля скаски съ патриотически духъ и се събирали 4—500 души слушатели. Когато пристигнали рускитѣ войски на 1877 год. въ Стара-Загора,

збранъ билъ за членъ на Окр. Администр. Съвѣтъ, а подиръ азорѣнието на градътъ, постъпилъ за прѣводчикъ при Генерала Раухъ, началникъ на I гвардейска пѣхотна дивизия, приружавалъ освободителнитѣ войски прѣзъ цѣлия походъ на войната и се раздѣлилъ съ тѣхъ въ Санъ-Стефано въ края на януарий 1878 година. Подиръ това приелъ служба при Пловдивскій Губернаторъ, а сжщеврѣменно билъ избранъ и за членъ на Губерн. Апел. Сждъ, гдѣто останалъ до Ноемврийската година. Отъ тукъ билъ назначенъ за Окр. Началникъ въ Т.-Пазарджикъ. При дохажданието на княза Богориди за Источно-Румелийски Главенъ Управителъ, Беневъ билъ повиканъ за префектъ на Т.-Пазарджикскій окръгъ. Въ Октомврий 1879 г. повиканъ за главенъ контролоръ на финанситѣ въ бившата Источна Румелия, а слѣдъ отстранението на г. Шмита отъ директорството на Финанситѣ, Беневъ изпълнявалъ нѣколко мѣсеци длъжността Директоръ. Въ края на 1882 год. билъ назначенъ за съвѣтникъ на Върховний Сждъ, а прѣзъ Май 1885 год., излѣзналъ въ оставка. Като се извърши съединението, билъ членъ на Врѣменното Правителство въ Пловдивъ, гдѣ унищожението на което се оттегилъ и 1½ година прѣинжалъ въ частенъ животъ. Въ началото на 1887 год. приелъ гужбата Училищенъ Инспекторъ на Старо-Загорскій окръгъ. Искрата година прѣзъ Ноемврий билъ назначенъ за контролеръ на Българската Народна Банка въ Пловдивъ, а прѣзъ Май 1891 г. — помощникъ на Главния Секретаръ въ Финансовото Министерство до 15/III 92 г. Въ всичкото врѣме докль траяла Румелия, билъ народенъ прѣдставителъ въ Областното Събрание и 4 години наредъ членъ на Постоянний Коммитетъ; билъ сжщо Народенъ Прѣдставителъ и въ Великото Народно Събрание въ Бърново, което избра Н. Ц. В. Фердинандъ I. Георги Беневъ писвалъ статии и дописки въ „*Лѣтоструй*“ (гледай 1869 година), „*Читалище*“ (гледай 1870 година), Каравеловата „*Свобода*“ (гледай 1869 год.) „*Право*“ (гледай 1869 год.) „*Источно Врѣме*“ (гледай 1874 год.), Пловдив. „*Независимостъ*“ (гледай 1881 год.) За 1878 година заедно съ Г. Д. Начовичъ, Ив. Ев. Гешовъ, Църъ К. Стоиловъ и пр. е взелъ участие въ основанието на „*Марица*“ (гледай 1878 год.) и е сътрудничилъ въ сжщия истъ около 6 мѣсеци. До когато е живѣялъ въ Пловдивъ, той е билъ единъ отъ редакторитѣ на в. „*Пловдивъ*“ (гледай 1886 год.) Беневъ е прѣвелъ отъ чески *Българското Нияжество* отъ

Пречека, Пловдивъ, 1878 год. и *Два мѣсеца въ Габрово*, прѣводъ отъ руски, Пловдивъ, 1878 година.

„Отъ много време ся е чувствувала нуждата за единъ вѣстникъ, който да обсъжда хладнокрѣвно въпроситѣ на денѣтъ като освѣтлява общото мнѣние върху истинското положение на текущитѣ работи изъ отечеството ни.

„Тая наша мисль за щастие ся сподѣля отъ едно почти-телно число отъ Българскитѣ областни прѣдставители, които ни насърдчиха и съдѣйствуваха за издаването на *Южна България*.

„Ний ще ся косваме до всички въпроси по вътрѣшното ни управление, ще си казваме откровенно мнѣние върху тѣхъ ще ся стараемъ да направимъ общитѣ ни работи достъпни за всякого и ще ся стремимъ да бждемъ всякога отзивъ на гласътъ, желанията и стремленията на населението.

„Интереситѣ на всички Българи сж за насъ еднакви подъ каквото правление и да сж тѣ. Българинътъ за насъ е всждъ Българинъ. Като имаме предъ очи интереситѣ на оцото отечество, твърдо сме рѣшени да ги защищаваме съ самоотвержение като ся грижимъ за спазването на солидарността ни като единъ нераздѣленъ народъ“ (гледай брой I, година).

1884 година.

156. Вратотво. Тоя вѣстникъ е почналъ да излиза въ София прѣзъ мѣсець Януарий, единъ пътъ въ седмицата, излизалъ е до 9 брой отъ втората годишнина, подъ редакцията на *Г. А. Кърджиевъ*. Туй е като продължение на „*Братство*“ отъ 1881 година.

Биографическитѣ бѣлѣжки за *Кърджиевъ* се намиратъ при „*Напредъ*.“ (гледай 1885 година).

„Следъ токо-речи година и половина по неволя мълчане и спотайване, ето ни пакъ предъ очитѣ на нашитѣ драги читатели.

„Намъ ни е драго, че, следъ толковато борби и трудове на нашата интелигенция и на нашитѣ патроти, най-сетнѣ

общият идеал се постигна — конституцията се възкръси и възстанови, и отвори се пакъ и се очисти полето за честната публицистика и за свѣстната работа. Като поздравяваме борците, жнхитѣ сподвижници и едномисленници за победата имъ, ние явяваме днесъ, че пакъ подаваме ръка за дружна по нататъшна работа, пакъ имъ обричаме на служене слабитѣ си способности сили, и изново повдигами знамето на искренната, правата непристрастната и прогресивната речъ.

„Братство“, което беше свѣтнало и блещукаше въ много кични и тѣжки врѣмена, и което въ борбата съ оная грозна духа бѣше най сетнѣ огаснало, поднема се днесъ, за да бѣде пакъ едно свѣтилице и да мжжее съ своята свѣтлина въ тагашното много по-охално и по-ясно, но се пакъ деликато имъе за младото ни мило и надѣждоносно княжество.

„Ние зафащаме да продължаваме издаването на „Братство.“ Ние не сме много нови въ българското публицистско поле и затова лѣскаемъ се да вѣрваме, че програмата и поуката ни сж познати токо-речи на цѣлата наша интелигенция, ро и на частъ отъ народътъ.

„Ние сме се борили за търновската конституция и за институционнитѣ права на народа и на населението въ княството. Първото е вече спечелено и ние ще залѣгаме тая чалба да бѣде най-строго и най-свято вардена и почитана тогасъ, до когато самъ народа я направи по-съвършенна и по-благодѣтелна. При това още обричаме се, до колкото силитѣ, особеноститѣ и знанията ни помагатъ, да внушаваме какви по лѣми улущения и съвършенства можтъ се въведе въ нашата конституция, за да е по благоприятна ти за бѣдѣщето наше общественно развитие и добрувание.

„Ние ще слѣдимъ добръ ходътъ на общественнитѣ работи въ цѣлата наша татковина и смѣло и откровенно ще правимъ своитѣ сжждения и критики върху тѣхъ.

„Чуждата политика и движенията на чуждитѣ общества, ато що тѣ иматъ голѣма поучителностъ за насъ: и за тѣхъ бѣ сжщо ние ще бѣдемъ единъ извѣстителъ и критиковачъ при ашитѣ съотечественици.

„Ние ще се занимаваме и съ науката, и съ книжнината, и съ всичко полѣзно за нашето народно тѣло.

„Повторена още веднажъ, тази ще бжде и за напредъ нашата программа и този пътъ ще държимъ ние презъ бждщата си вѣстникарска дѣятелность.

„На печатътъ — на тоя малкъ, на тоя фаръ за общото мнение — ние всѣкога сме гледале като на нѣщо велико и свещенно, и винаги сме казвале и поддържале, че да бждешъ публицистъ не е нето лесно, нето играчка нѣщо. За това, като се залавями пакъ днесъ о това занятие, а пакъ отъ друга страна съзнавами слабитѣ си сили още за изпълняването го какъто трѣбва, въ името на напредъкътъ и развитието, ние канимъ и молимъ всѣкого, комуто на сърдце лѣжи общото добро, да ни се затече на помощъ, и съ внушенията и съ идеитѣ си, и съ перото си и съ материалната си поддръжка, за да подтиквами и нашето общество на напредъ“ (гледай брой 1).

157. Венецъ, *списание за наука*. — Починълъ е да излиза прѣзъ мѣсецъ Юний въ Видинъ, единъ пътъ въ мѣсецътъ, продължавало да излиза до 1893 год., но е прѣстанвало нѣколко пъти, подъ редакцията на Д. Коцовъ. Списанието има за мотто слѣдующето.

„Въ знанието се намира благоденствието).“

Димитръ Цанковъ Коцовъ е роденъ въ Плѣвенъ на Ноемврий 1854 година. Първоначално се е училъ въ родний си градъ, сетнѣ въ Турно-Магурели, а отъ тамъ въ Габровската гимназия, гдѣто свършилъ IV классъ. Като напуснълъ училището, учителствувалъ е една година въ Плѣвенъ и тутакси слѣдъ туй заминълъ за Загребъ (Харватско), постѣпилъ въ V классъ на реалната тамъ гимназия, гдѣто стоялъ само една година. Отъ тамъ се върнълъ въ Видинъ и станълъ учителъ, но слѣдъ една година заминълъ за Букурещъ и е слѣдвалъ science des lettres околъ 6 мѣсеци. Подиръ това се върнълъ въ България и билъ назначенъ като прѣводчикъ при Плѣвенския Окр. Началникъ, слѣдъ това при Видинский. На 15 Априлий 1879 год. билъ назначенъ за Инспекторъ на Видинский (и врѣм. управляющъ на Ломский) учебенъ окръгъ, гдѣто е стоялъ 7 години; подиръ прѣмѣстенъ билъ въ Ломъ, а отъ тамъ въ Руссе като такъвъ, гдѣто е стоялъ до 1891 година, а отъ тогава Поддиректоръ

въ Софийската Народна Библиотека и Музеи до 16 Февруарий 1893 година, когато се е поминял. Коцовъ е билъ народенъ прѣдставитель и е билъ заточаванъ отъ русситѣ въ Сибирь, отъ гдѣто се е избавилъ съ голѣми усилия и въ кратко врѣме, Писвалъ е корреспонденции въ „*Работникъ*“ (гледай 1881 год.), „*Славянинъ*“ (гледай 1879 год.), „*Сръдецъ*“ (гледай 1884 год.) и „*Свѣтлина*“ (гледай 1882 година). Коцовъ е прѣвелъ и написалъ: *Смъртъта на Оливие Бекаила*, Романъ отъ Емилъ Зола, прѣводъ, София, 1879 година; *Любовта*, разказъ отъ Делича, прѣводъ, Руссе, 1882 год.; *Смъртъта на невестата*, романъ, прѣводъ, Руссе, 1884 год.; *Потопитѣ*, прѣводъ, Руссе, 1883 год; *Сиромашията въ Европа*, прѣводъ, Руссе 1883 г.; *Лекции по педагогията*, четени въ приврѣменнитѣ педагогически курсове прѣзъ 1879, 1880 и 1881 г., Видинъ 1882 година; *Речи*, Видинъ, 1882 година; *Естествовѣдение* за III отдѣление на гражданскитѣ и селски първоначални народни училища, Руссе, 1883 година; (четвъртото издание е издадено прѣзъ 1884 год.); *Описание на Видинский Окръгъ*, Руссе 1884 г.; *Дидактически опитвания за народнитѣ учители*, Руссе, 1890 година. Билъ е редакторъ на в. „*Българинъ*“ (гледай 1877 година) „*Вѣнецъ*“, „*Възраждане*“ (гледай 1885 година) и „*Мнѣние*.“

Ето какви побуждения сж прѣдизвикали издаването на „*Вѣнецъ*“:

„Книжовността е мѣрило за якостта на всѣки единъ народъ.

„Осждени отъ злата сѣдба на едно петовѣковно позорно робство — ний насмалко що не изгубихме нашата битностъ.

„Благодарение обаче на лжките на науката ний въ кратко врѣме проявихме знакъ на съществуване, съществуване, казвамъ, което de facto се осъществи съ политическото ни освобождение.

„Сега настѣпа най важния моментъ, въ скоро трѣбва да покажемъ якоста си предъ другите образовани народи.

„А съ какво ще докажемъ това? Нѣма съмнѣние, че съ науката, която е единственната гаранция за съществуването на кой да би било народъ.

„Прочее като имамъ предъ видъ голѣмата полза, която принасятъ списанията съ научна цѣль въ другитѣ народи, дѣто съ хиляди са издаватъ, азъ рѣшихъ, по край другата си специална

работа, да отдѣла частъ отъ свободното си врѣме за урѣжданieto на едно научно списание, подъ название: „Вѣнецъ“, като се лаская отъ богатата надѣжда, че ще посрѣщна онова радушно морално и материално сѣчувствие отъ читающата наша публика, съ какво тя винаги е посрѣщала всѣко предприятие, което е имало за цѣль да спомогне на народътъ ни колко-годѣ въ умственno отношение.

„Вѣнецъ“ ще са труди по възможности да запознава читателите си съ най популярните нѣща изъ областъта на науката. (гледай брой 1, година 1).

158. *Вѣстникъ, листъ за народа* (сатирически вѣстникъ). — Почнѣлъ е да излиза прѣзъ мѣсець Юний въ Пловдивъ, единъ пѣтъ въ седмицата, излѣзли сѣ 8 броя, подъ редакцията на *Д. К. Поповъ*.

Биографическиятъ бѣлѣжки за *Д. К. Поповъ* се намиратъ при в. „*Българинъ*“ (гледай 1878 година).

159. *Домакинъ, листъ за земледѣлие, индустрия и търговия*. — Почнѣлъ е да излиза прѣзъ мѣсець Юний въ София, единъ пѣтъ въ мѣсецътъ, излѣзли сѣ 18 броя, подъ редакцията на *М. Георгиевъ* и *С. Ж. Дацовъ*.

М. Георгиевъ е роденъ въ Видинъ на 1852 година. Слѣдъ като свършилъ тамошнитѣ училища, каквито сѣ били по онова врѣме, въ 1869 година отишълъ въ Таборъ и постѣпилъ въ тамошната реална гимназия, а подиръ въ земледѣлческата индустриална академия, която свършилъ прѣзъ Августъ 1874 год. Още сѣщата година се върнѣлъ въ Видинъ и станѣлъ учителъ, гдѣто е стоялъ до 1 Май 1878 година. Отъ послѣдната дата е билъ назначенъ за управител на Видинската митница, а отъ 1 Юний 1880 година той си далъ оставката отъ тази длѣжностъ и веднага билъ назначенъ за първостепененъ учителъ при Ломската гимназия, а прѣзъ Юний билъ прѣведенъ въ Софийската гимназия, като е прѣподавалъ естественнитѣ науки и въ Соф. дѣвическа гимназия, и въ фелдшерското училище. На Февруарий 1884 год. той билъ назначенъ за началникъ

а земеделския и търговски отдѣлъ при Министерството на Общитѣ Сгради, която длъжностъ запазилъ и въ Министерството а Финанситѣ. Прѣзъ 1888 година, когато се слѣхъ въ едно ътъ отдѣления при Финансовото Министерство, той биде назначенъ за началникъ на отдѣлението за държавнитѣ имоти, ритѣ, земеделѣието и търговията, която длъжностъ изпълнява о Февруарий 1893 год., когато биде уволненъ. Отъ Декемврий 881 год. до Юний 1882 год. той изпълнявалъ длъжността а директора въ Лѣмската гимназия. Отъ Августъ 1882 год. о Септемврий сѣщата година, изпълнявалъ длъжността на альникъ отдѣления при Министерството на Народното Про ѣщение. Прѣзъ 1885 год. той билъ делегиранъ отъ страна а българското правителство да отиде въ Буда-Пеща за из оженieto. Прѣзъ Августъ 1887 год. билъ натоваренъ да отиде въ Австрия, Германия и Франция за да изучи положението на янарската култура, а сѣщо и мѣрките, които се употрѣбляватъ амъ за борбата съ филуксерната зараза. Нѣколко пѣти е билъ омандиrowанъ за урежданieto на специалнитѣ у насъ училища, огато бѣхъ тѣ подъ вѣдомството на Финансовото Министерство. [а 1880 година той билъ приетъ за членъ на фелдшерско- едицинско дружество въ София, вслѣдствие четената отъ него екция: *За ембриологическитѣ органи на рибитѣ*. Прѣзъ 884 година билъ приетъ за редовенъ членъ на българското вижовно дружество, прѣзъ Януарий 1885 година за дописенъ лень на Сърбското земеделѣческо дружество въ Бѣлградъ, а рѣзъ 1892 година Директоръ на първото Българско земеделѣческо-промишленно изложение въ Пловдивъ. Написалъ е:) *Учебникъ по ботаниката*, 1881 год. б) *Слѣзницето и под- иненитѣ нему небесни тѣла*. София, 1883 год.; в) *Билжитѣ з народната медицина*, София 1883 год.; д) *Положението а филуксерната зараза въ Видинъ и мѣрките които се рѣпорчатъ за ограничението на заразата*, 1884 година; е) *Птудии върху земеделѣческитѣ и индустриалнитѣ усѣбхи*, рѣдставени въ Будапещенското изложение, 1885 год.; ф) *Ра- ортъ по командировката му въ Австрия, Германия и Франция*, София, 1888 год.; г) *Свѣдения по икономическото зстояние на България*, София, 1888 година. Участвуваъ е въ разни научни статии въ вѣстниците: „Право“ (1873 год.), „Читалище“ (1875 година), „Ступанъ“ (1875 и 1876 година) *Учебенъ вѣстникъ*“ (1883 и 1884 година), „Медицинска

сбирка“ (1883 година) „Периодическо Списание“, „Деница“, „Мисъл“ и пр.

Савва Живковъ Дацовъ е роденъ на 7 Януарий 1857 г. въ Зайчаръ отъ Българи родители, които живѣятъ въ тоя Български градецъ отъ прѣди 1829 г., когато е билъ отцѣпенъ отъ Видински Санджакъ и даденъ на Сърбия. Училъ се въ първоначалното и реално училище въ родния си градъ и напусналъ туй училище, защото баща му нѣмалъ срѣдства да го поддържа. Но скоро той напусналъ Зайчаръ и постѣпилъ въ Неготинската гимназия, като за прѣхраната си послужвалъ въ частни домове, обаче лошия климатъ и оскудността въ живота, разстроили здравнето му, та билъ принуденъ да се прости и съ тази гимназия. Слѣдъ това Дацовъ станалъ писаръ въ с. Любница, при Зайчаръ, гдѣто, слѣдъ напуцанието реалното училище, сѣщо билъ такъвъ. Отъ тамъ билъ назначенъ за практикантъ въ Окр. Сѣдъ въ Неготинъ, а сетнѣ въ Зайчаръ, което напустилъ та приелъ прѣдложената му длѣжностъ: дѣловодителъ на Зайчарската община, гдѣто го сварили и войнитѣ отъ 1876 и 1877/78 г., въ които е взелъ доброволно участие. При испразнуването Видинъ отъ Турцитѣ, въ началото на 1878 год. Дацовъ дошълъ и се установилъ въ тоя градъ, гдѣто окупационното Русско управление го е назначило Смотрителъ Губернской Тюрмы. Сетнѣ той билъ назначенъ Помощникъ Губернскаго Казначейства, слѣдъ това Секретаръ въ Митницата въ Видинъ, а послѣ въ Руссе (1880/81 година), отъ тамъ докладчикъ въ Върховната Смѣтна Палата въ София, а сега е чиновникъ въ Българската Народна Банка. Въ всичкитѣ тѣзи служби той е служилъ непрѣкъснато. Бивалъ е назначаванъ въ комиссии, съставлявани въ първо врѣме отъ Централното Управление за устройството на митницитѣ и за които е писалъ разни статии изъ мѣстнитѣ вѣстници. По мимо държавната служба въ София, на Дацова е била повѣрена и длѣжността на помощникъ дѣловодителя въ Книжовното Дружество, която изпълнявалъ отъ 1884 до 1888 год. Въ послѣдната Сръбско-Българска война той е билъ назначенъ съ указъ за членъ на продоволственната комиссия въ Сливница. Той е написалъ и прѣвелъ: 1-во *Байрактаръ Бояна*, разказъ изъ Херцеговското въстание, прѣводъ, Руссе, 1881 година; 2-ро *Зайчаръ и неговото население*, София, 1884 година; 3-то *Черницитѣ и ко-*

прината или кратко ръководство за съяние и отглеждане черници и хранение свилени буби, Сръдецъ, 1885 г.; 4-о *Кратки бълѣжки* и свѣдѣния върху Земското Чешко изложение въ Прага, София, 1891 г.; 5-то *Нѣщо за зимната храна на добитѣка*, София, 1892 г., и 6-то *За нашето изложение въ Пловдивъ*, София, 1893 година. Втората отъ изброенитѣ книжки е била първо помѣстена въ „Периодическо Списание“ кн. VIII и IX. четвъртата — въ „Държавенъ Вѣстникъ“, а петата и шестата — въ Календара на Софийската Окр. Коммиссия отъ 1892 и 1893 год. Прѣзъ 1892 год. Дацовъ бѣше членъ на първия земеделѣческо-промишл. конгресъ и жури въ нашето първо изложение; все прѣзъ туй врѣме ходи, като делегатъ на Българското Правителство, въ Сръбското въ г. Враня занаятчийско изложение.

„Спикнѣтъ политически, свързанъ икономически, слисанъ отъ раздоритѣ на своитѣ пб-лични и пб-видни хора, — нашия народъ прѣминава, може би неусетно, презъ най-мѣчния пѣтъ, за да достигне и той редѣтъ къмъ който се стремятъ другитѣ народи, — за да достигне и той своето възвишение, — за да достигне своето свѣтло бѣдѣще.

„Вѣренъ ли е пѣтътъ, по който е трѣгнѣлъ народътъ ни?

„Не.

„Ако допуснемъ даже, че ще уцѣлеемъ политически, то пакъ, ако слѣдваме и за напредъ този пѣтъ, нашата бѣднина не е нищо друго освѣнъ пропастъ, — пропастъ икономическа.

„Привидни сж въображенията, които ние имаме за насъ, не сж истински хвалбитѣ, които си приписваме: че българинътъ е трудолюбивъ, че той е пестеливъ, че икономическото распределение у насъ е най-сгодното за благосъстоянието на страната, че природнитѣ богатства сж у насъ въ състояние да гарантиратъ благосъстоянието на нашия народъ и пр. пр.

„Каква облага отъ своето трудолюбие, когато другъ вади отъ него печалбата: каква полза отъ спестеното и, тъй да речемъ, отъ залъгъ откъснѣлото иманье, когато други го прибира, какво благосъстояние на нашия селенинъ отъ неговия недвижимъ имотъ, когато той е за него яловъ и, най-послѣ, каква благодатъ отъ природнитѣ богатства, когато не знаемъ да се ползуваме отъ тѣхъ, — когато ги оставяме мъртви за насъ?

„Трудолюбивия българинъ съ мѣка искарева отъ една нива 200 оки храна, когато другитѣ знажтъ да искаратъ отъ нежъ

400 оки. Той ѝ продава съ печалбата по пара на оката, а чужденеца — по грошъ. Българина отгледва своето добиче и го продава за 200 до 300 гроша, а чужденеца, съ сжщитѣ харчове отгледано добичето му, го продава за 2000 до 3000 гроша. Българина съ тежъкъ трудъ разработва своето лозе и продава виното си по 20 или 30 пари оката, а чужденеца съ леснотия искарва отъ своето лозе вино и го продава по 5 по 10 гроша оката. Българина продава вълната отъ своитѣ овцѣ по 8 гроша оката, а чужденеца ѝ купува, изработва и му ѝ продава назадь съ по 40—50 гроша оката и повече.

„Покажете сега: гдѣ е тука облагата, гдѣ е възмездieto на трудътъ, гдѣ е гаранцията за народното благосъстояние, гдѣ е нашето свѣтло бѣдуще, гдѣ е ползата отъ нашитѣ мѣки, на нашето пестение, на нашата богата отъ природата страна?

„Нашия български селенинъ пакъ се храни съ хлѣбъ и соль, а чуждия съ млѣко, масло и мѣсо; нашия селенинъ пакъ живѣе въ курници, а чужденецътъ въ спретнати и снабдени съ всички сгодности къщи; нашия българинъ пакъ ходи скъсанъ и одрипанъ, а чужденецътъ въ нова премѣна.

„Отъ направенитѣ статистически исчисления, всѣки е могълъ да види, че въ България, прѣзъ годината, влизатъ несравнено по-малко количество пари отъ колкото се изнасятъ; а когато нѣкой харчи повече отъ колкото печели, то какво друго може да го очаква освѣнъ пропастъ, затра и загуба. А кой незнае, че опропаствяването на единъ народъ води къмъ икономическо робство, — робство много по-грозно, много по-тъжко, много по-безнадѣждно отъ политическото; а намъ нестигна ли ни, не дотегна ли ни да робуваме?

„Да ли истинскитѣ народни приятели, да ли искреннитѣ патриоти не трѣбва да отървѣтъ народа и отъ икономическото робство? Да ли съсипителната мрежа отъ *кавки* и раздори, не може да прикрие отъ очитѣ имъ мрачния облакъ, който се свива надъ нашето отечество?

„Богатството е сила“, казва една стара поговорка и, ако тя чини нѣщо за всѣки човѣкъ, толкова по-голѣмо знание ще има тя за единъ цѣль народъ.

„Какъ се обогатява единъ народъ, какъ става той силенъ? — чрезъ повдиганне, подобрене и усъвършенствование на земледѣлнето и скотоводството, на занаятитѣ и търговията. А гри-

га, належаща грижа, за това развитие най-много лѣжи върху цето правителство частно, а върху всички насъ изобщо.

„Едно отъ безбройнитѣ сръдства за повдиганието на землѣлието, индустрията и търговията е и науката на населението за начинътъ, по които тѣ се развиватъ, напредватъ и вършенствуватъ. И ето защо ний, като лишени отъ всѣкакви добри поучителни сръдства, намѣрихме за згодно предприятото за издаване на единъ вѣстникъ, който да се занимава изключително съ поучения за повдиганието на горѣспоменатитѣ производители на мѣстното богатство.

„Програмата на вѣстникъ „Домакинъ“, къмъ точното и държане за която ще се силимъ, ще състои въ развитието на разни въпроси по: земледѣлието, градинарството, лосството, овоцарството; горитѣ, скотоводството изобщо и частно всѣкаквъ видъ земледѣлчески и домашни животни, пчелство, свинарство, винодѣлие, разни индустриални произведения, търговията, занаятитѣ, дружества предприемателни, паритѣ, нови издирвания и съобщения върху успѣхътъ на земледелието, скотоводството, индустрията и търговията изобщо и др. п.

„За по-лѣсното и по-успѣшното достигване на очакваната отъ в. „Домакинъ“ полза, редакцията ще се постарее да готви онѣзи статии, които се намѣняватъ нарочно за поучение на селско-стопанското население, съ единъ языкъ, колкото възможно разборчивъ за онѣзи, които се нуждаятъ отъ тѣхното проумѣване.

„Ние напълно съзнаваме важността на голѣмия и тѣжъкъ варъ, който задигваме днесъ на нашитѣ плеци. Ние ясно виждаме трѣнливия и мѣчно проходимия пѣтъ, по който се мѣчимъ да прекараме този голѣмъ товаръ; ние съ увѣреностъ очѣкваме и стрѣмни долища, както и недостижими хове, които ще се испречътъ предъ нашия пѣтъ, но сѣрда въбра сме рѣшени да истърпимъ всичкитѣ тѣзи незгоди, тогазъ, до когато и послѣднитѣ сили не ни оставятъ.

„Това наше рѣшение ние толкова повече заякваме, като: увѣрени, че всичкитѣ наши приятели земледѣлци, и любили на земледѣлието, на индустрията и на търговията, прѣдизвиканието на които на вѣрно и тѣмъ ще лѣжи на сърдцѣ, ще ни оставятъ въ това мѣчно, но и съ благородна цѣль предприето дѣло, да се боримъ сами съ всичкитѣ мѣчнотии, но притекътъ на помощъ: едни съ разни научни съобщения и

статии по този предметъ, други съ трудъ за распространение на вѣстникътъ, трети съ внушения и устни тълкувания въ населението за важността на подобни вѣстници, така щото, съ общи трудъ почти, да достигнемъ обща облага въ процвѣтаването и напредъкътъ на състоянието въ нашето отечество.

„Ние сме напълно увѣрени, че бѣмъ тѣзи наша покана ще притекжтъ на помощъ не само земледѣлцитѣ и свършившитѣ земледѣлчески науки, но така сжщо и всичкитѣ г-да окр. Управители и инспектори, градски и селски учители, свѣщенници и кметове.

„До свършването на настоящата година вѣстникъ „Домакинъ“ ще излиза по веднѣжъ въ мѣсець на 8 страници, а отъ началото на идущата нова година предполагаме да излиза два пѣти въ мѣсеца, а може би и по-често, стига ако той намѣри очаквания успѣхъ въ своето распространение.

„Предплатната цѣна на „Домакинъ“ до 1 Январий 1885 г. за Княжеството е два (2) лева, а за Тракия, Македония и др. иноземства 2½ лева.

„Абонаментитѣ изъ Княжеството, както и всичко друго относяще се до вѣстника, да се испраща до г-на С. Ж. Давцовъ въ София, улица Аксаковска бр. 356, а абонаментитѣ изъ Тракия можтъ да се испращатъ и чрѣзъ книжарницата на г-на Хр. Г. Дановъ въ Пловдивъ.

„Дано поне на таково едно полезно предприятие не се поглѣднеше съ онова отвратително равнодушие, съ което се посрѣща, за жалость, почти всичко у насъ за сега. Благоприятния отзивъ, който дай Боже да срѣщне нашия вѣстникъ въ сърдцето на нашето население, ще бѣде едничката наша награда и приятно задължение за бѣдѣщото наше старание; друга награда ние нѣма нито да очакваме, като сме увѣрени, че не е нито възможно да очакваме.

„Въ полза на предприятието отъ насъ дѣло, молимъ достопочитаемитѣ редакции на всичкитѣ наши вѣстници да благоволятъ и неоткажжтъ да препечататъ въ стълбоветѣ на своя листъ, настоящата наша покана“ (гледай брой 1, година I).

160. Домашенъ лѣкаръ, *вѣстникъ за домашни медицински познания*. — Почналъ е да излиза прѣзъ мѣсець Февруарий въ София, два пѣти въ мѣсецътъ, излѣзли сж 3 броя, подъ редакцията на *Д-ръ Етгърски*.

Докторъ (на медицината и хирургията) Н. Етърски е родъ въ Габровскитѣ колиби при рѣката Етъръ. Първоначално е училъ въ Шуменъ, а подиръ свършилъ медицината въ курещъ. Въ България му е било разрѣшено медицинска практика на 30 Априлий 1883 г., а слѣдъ туй, на 15 Юлий цата година, билъ назначенъ на служба — Ординаторъ въ рийската I класна болница. Слѣдъ двумѣсечно болѣдуване върски се е поминялъ въ София на 1 Августъ 1884 год.

„Домашния лѣкаръ ще съдържа на кратко и популярно:

- „1) Анатомията и физиологията на тѣлото ни;
- „2) Разяснения външната природа — що ни окръжава — и ното нормално и паталогическо (болѣсловно) дѣйствиe върху ния ни организмъ (тѣлото ни) или върху неговитѣ части;
- „3) Описания разнитѣ тѣлесни болѣсти и тѣхнитѣ лѣченіа, безъ помощта на врача;
- „4) Описания разни растения и искусствени приготовления домашенъ начинъ, които по сжщността си и по състава служатъ за лѣчебни употребления;
- „5) Описания епидемическитѣ и заразителни болѣсти и средствата за тѣхното лѣчение;
- „6) Описания болѣститѣ на домашния добитѣкъ и тѣхното лѣчение по домашенъ начинъ;
- „7) Разяснения върху състава и ползата на разни минерални (горски) води, които се намиратъ въ България и по чужбина;
- „8) Игигиенически понятия за домътъ ни, селата и градоветѣ за храната и одѣждата ни и за домашния ни животъ, и
- „9) Разяснения сънищата, магиитѣ и баянията, въ които столкудието вѣрва и се мами напраздно.

„Съ една рѣчь, домашния лѣкаръ ще се занимава съ всичко а, що се касае до разяснението домашната медицина и нейно употребленіе между народа, безъ помощта на лѣкаря.

„Но тъй като за повечето отъ горѣрѣченитѣ описания сж рѣбни прѣдварителни и постепенни обяснения, то ние ще държиме у тоя принципъ въ материята на вѣстника си и гледаме, щото въ него да се свързватъ по единъ постепенно збливъ начинъ елементарнитѣ идеи за домашната медицина.“
 (дай брой 1, стр. 1 и 2).

161. Драка, *вѣстникъ за разни нѣща и усмивание* (сатирически вѣстникъ). — Почнахъ е да излиза прѣзъ мѣсецъ Октомврий въ Търново, единъ пѣтъ въ седмицата, излѣзли с 7 броя, подъ редакцията на *Шаранчиевъ*.

Биографическитѣ бѣлѣжки за *Шаранчиевъ* се намиратъ при „*Велико Народно Сѣбрание*“ (гледай 1886 година).

„Вѣстника „Драка“ ще излиза единъ пѣтъ за сега въ седмицата. Ще съдържа разни нѣща, а най-вече ще усмива всичко подло и безобразно. „Драка“ ще поудира сегисъ тогисъ всичко джонмета и всѣкиго, който би се усмѣхналъ да иска или на рушава съществующитѣ закони“ (гледай брой I).

162. Здравие, *общедостъпенъ медицинский и хигиенный вѣстникъ*. — Почнахъ е да излиза прѣзъ мѣсецъ Декемврий въ Варна, два пѣти въ мѣсецътъ, излизалъ е до 12 бр. отъ третата годишнина, подъ редакцията на *Д-ръ Б. Окс*. Слѣдующето е било мотто на „Здравие“: „Per noctem ad lucem“. Отъ мракъ къмъ свѣтъ!

Докторъ (на медицината) *Борисъ Окс* е руски подданикъ, националностъ еврейска; родилъ се въ мѣсецъ Мартъ 1848 г. въ гр. Кишиневъ; училъ се въ Херсонската гимназия, подиръ въ Новоруссийския университетъ, а слѣдъ туй за граница; степенъ за докторъ на медицината получилъ въ Хайделбергъ; има звание на докторантъ на Императорската военно-медицинска академия. Прѣди да постѣпи на българска служба, той е билъ врачемъ-интерномъ въ Одесската болница. На 14 Септемврия 1879 година билъ назначенъ за окръженъ лѣкаръ въ Орханіе; въ 1881 г. на сѣщата длѣжностъ въ Разградъ; въ 1883 г. прѣведенъ въ Варна. Въ 1881 г. той е прѣдставилъ проектъ за основанието въ България на оспенния институтъ; проекта билъ приетъ и веднага билъ назначенъ за директоръ на това учрѣждение. Въ 1882 Д-ръ Борисъ Оксъ билъ проведенъ отъ Българското Правителство въ Виена и Берлинъ за прѣглеждане на оспеннитѣ институти тамъ. Въ 1884 г. той основалъ в. „Здравие“ въ Варна. Прѣзъ 1887 год. той билъ

волненъ отъ службата, слѣдъ което напустилъ България и е поселилъ въ Петербургъ, гдѣто и по настоящемъ се занимава съ частна медицинска практика и литературенъ трудъ. Участвувалъ е въ разни врѣмена въ русскитѣ газеты: „Правда“, Новороссійскій Телеграфъ“, „Маякъ“, „Новости“, „Врачъ“ и въ журналитѣ: „Восходъ“, „Другъ женщинъ“ и „Труды врачей Одесской городской больницы“; въ нѣмскитѣ списания: „St.-Petersburger medicinische Wochenschrift“, „Deutsches Archiv für Psychiatrie“, „Archiv für klinische Medicin“ и въ българското писание „Медицинска Сбирка.“ Ето списъкъ на нѣкои отъ неговитѣ съчинения и статьи: *I. По Русски*: 1. Воспаление оболочекъ головного и спинного мозга въ Одессѣ. „Врачъ“ 1880, № 18; 2. Физиологія сна и сновидѣній. Монографія, п 8-о, стр. 116, Одесса, 1880 година; 3. Основанія отіаріи. Переводъ съ нѣмецкаго. СПб. 1880 година; 4. Врачи и общество. „Врачъ“, 1880 година, № 14; 5. Наблюденія надъ обратнымъ тифомъ. „Врачъ“, 1881 година, № № 1 и 3; 6. Къ ученію о міеломахъ. Потоло-анатомическое изслѣдованіе. Труды Врачей Одесской городской больницы“, 1881 г.; 7. Полное воспаление оболочекъ головного и спинного мозга въ Россіи. „Врачъ“, 1881 г., № № 38 и 39; 8. Повязка при переломѣ надколінника. „Врачъ“, 1881 г., № 15; 9. Гипнотическіе опыты. О. Мочутковскаго и Б. Окса. „Труды врачей“. Одесса, 1881 г.; 10. Съ поля науки. Общедоступные очерки изъ разныхъ отраслей знанія. СПб., 1881 г.; 11. Изъ врачебной практики. „Врачъ“, 1882 г., № № 20 и 21; 12. Кураре при водобоязни. „Врачъ“, 1882, № 32; 13. Круглыя глисты въ лечени. „Врачъ“, 1883 г., № 24; 14. Изъ врачебной практики. „Врачъ“, 1883 г., № 26; 15. Двууглекислый натръ при ожогахъ. „Врачъ“, 1883 г., № 39; 16. Глицериновая вытяжка оспенной лимфы. „Врачъ“, 1882, № 40; 17. Съѣздъ врачей въ Одессѣ. „Другъ женщинъ“, 1883 г., № 10; 18. 70,700 привитій телячьей лимфой и оспеннымъ расподомъ. „Врачъ“, 1886 год., № № 15 и 16; *II. По Български*: 19. Годишенъ отчетъ за санитарното състояние на Разградскій окръгъ. „Държавенъ Зѣстникъ“, Априлий 1882 г.; 20. Казуистиката на Разградската болница. „Медицинска Сбирка“, 1883 г., № № 2 и 4; 21. Отчетъ за дѣятелността на оспенния институтъ. „Медицинска Сбирка“, 1883, № 2; 22. VII Съборъ на лѣкаритѣ въ Одесса. „Мед. Сбирка“, 1883 г., № 5; 23. Къмъ въпроса за

происхождението на вакцината. „Мед. Сбирка“, 1884 г., № 2; 24. Отчетът за оспенния институт. „Мед. Сбирка“, 1884 г., № 2; 25. Нови терапевтически сръдства. „Мед. Сбирка“, 1884 г., № № 3 и 4; 26. Медицинската частъ въ България. „Умъ и Здравие“, 1887 г., № № 1 и 3; 27. Официални отчети по медицинската частъ. *ibidem*, 1887 г., № № 5 и 6; 28. Върху храната. Пр. отъ проф. А. Доброславинъ; *III. По нѣмски*: 29. Ueber die Wirkung fieberhafter Krankheiten auf Heilung von Psychosen. „Archiv für Psychiatrie“, Bd. X, H. I, 1878.; 30. Vorfall der Milz. St. Petersburg. Med. Woch. 1879, № 45; 31. Verband bei Querbruch der Patella. St.-Pet. med. Woch. 1881. № 38; 32. Zur Prognose und Therapie des Rückfallstypus. „Deutsches Arch. für klinische Medicin“ 1882.

„Самото заглавие на нашия вѣстникъ показва, че той ще бѣде посветенъ за драгоценѣйшето благо на човѣка — за неговото здравие. Както отъ една страна не може да има съмнѣние, че за всѣкого е скъпо неговото здравие, тъй сѣщо, отъ друга страна, е вѣрно, че свѣдѣния за съхранението му много малко сѣ распространени въ обществото. Въ по-образованната частъ на послѣдното се срѣщатъ още откъслици отъ случайни свѣдѣния за здравеохранението, прѣбобретени: случайно изъ книжки, разговори и докторски съвѣти; нъ по-голѣмата частъ отъ народа живѣе въ тъмнина, като „говедо“, по собственото му изражение. Повърхностни свѣдѣния за съхранение на здравияето, които сѣ распрѣснати въ обществото, най-добрѣ се виждатъ отъ отношенията на образованнитѣ хора къмъ трѣбованията на хигиената — наука за поддържане на здравияето. — Това отношение е почти рицарско, нъ въ сѣщото врѣме платоническо: трѣбованията на тази наука се слушатъ съ уважение, нъ съ тайна надежда, че тѣ сѣ преувеличени и съ вътрѣшно убѣждение въ тѣхната безполезностъ. Само кога се загърми, кога човѣкъ заболѣе или кога около него падатъ хиляди човѣшки жъртви, тогава — временно и подъ влиянието на страха — се явява у него послушание. Нъ и това послушание не е непрекъсловно и често се нарушава по най-грубъ начинъ, — съ ползovanie отъ тайни средства, съ обърщанне за помощъ къмъ баби — магносници, билери и т. п.

„Смѣшно е да се обвинява обществото въ такова негово отношение къмъ собственото му здравие, защото това произлиза не отъ нищо друго, освѣнъ отъ недостатъцитѣ на потребнитѣ познания. Необходимо е, щото подобни познания да се усвойватъ чрезъ възпитание още въ дѣтинството и школата, щото тѣ да не бждатъ повърхностни, нъ да влизатъ въ плътта и кръвта на човѣка.

„Ний сме виждали, че образований човѣкъ се ползува поне съ откъслици отъ знание за съхранение на здравието си и, въ случай нужда, къмъ негова услуга се намира спиециалистъ, попълняющій недостатъка на неговото възпитание и който му помага, въ всѣки отдѣленъ случай, да се избави отъ бѣдата. Нъ какво трѣба да прави народа, който незнае, кое е вредно и полезно, какъ трѣба да живѣе за да съхрани здравието си, какво може да ѣде и пие и що не, какъ да устрои своята къща и, най-послѣ, какъ да си помогне, ако заболѣе? Може — ли да се намѣри въ село баремъ единъ човѣкъ, който знае това, който може да направи това и помогне комуто трѣба?

„Ето на този народъ е нуженъ съвѣтникъ, който, съ достъпенъ за него языкъ да му обяснява, какъ трѣба да живѣе и дѣйствува, щото да бжде здравъ и какъ да си помогне, когато е боленъ. И не само това! Колко въ нищо невинни хора гинатъ, само вслѣдствие вината на цѣлото общество, което не приема никакви мѣрки за упазванието на общественното здравие! Колко жертви падатъ, — не биволи, не крави, не кози или овци, — но чисто жертви човѣшки по вината на нѣкое си общинско управление, което не обръща никакво внимание на заразената, отъ испарения на помийни ями и заходи, вода, която пие населението. Народа трѣба да знае, кое за него е вредно и отъ кого зависи избавлението му отъ вреда. Въ свободна България народа, чрезъ представителитѣ си, издава закони за своето благоденствие; той оцѣнява здравословнитѣ мѣрки, които му се предлагатъ за приемане. Съ други думи, трѣба да се късваме до всички страни на общественния животъ, защото въ сжщностъ всички мѣрки не се клонятъ къмъ нищо друго, освѣнъ къмъ най-добро благосъстояние на обществото, на което най-скжпо отъ сичко на свѣта е собственото му здравие.

„Нъ очертаната задача е колосална трудна. Не малко учени е имало, които сж се указали съвсѣмъ неспособни, ко-

гато имъ се случвало да говорятъ се непригответени слушатели за предмети на здравохранението. Слушателитѣ не само, че не разбиратъ учения популяризаторъ, нъ той мисли, че не може всичко да имъ обясни, защото всѣко криворазбрано често е повредно, отъ колкото незнание. Трѣба човѣкъ да привикне къмъ слушатели, къмъ склада на неговия умъ и развитие, а главно е да не дава само общи наставления, нъ да се късва къмъ живото, ежедневнитѣ нужди и болки.

„Като не скриваме отъ себе си неизмеримата трудностъ на кратко-упоменжтата программа, въ нейното изпълнение ний се надѣваме не на собственитѣ си слаби сили, нъ на енергическата помощъ на нашитѣ приятели и извѣстни дѣатели, които ни обѣщаватъ своето постоянно сътрудничество.

„Намъ ни казватъ, че подобно издание е трудно изпълнимо и неможе да съществува въ нашето Княжество; че тукъ не е още развита любовта къмъ четение; че изданието не ще намѣри материална поддръжка и че тукъ не сж навикнали да плащатъ пари за вѣстници; че политическитѣ газети постоянно се оплакватъ отъ своитѣ подписчици, че не желаятъ да плащатъ и т. п.

„Нъ ний мислимъ, че труда преодолява затрудненията и ще завойва снисходителността на критиката; ний сме убѣдени, че любовта къмъ четение въ нашето общество е развита и вѣрваме, че тя ще се укрѣпи, ако му даватъ здрава умствена храна. Ний вѣрваме тъй сжщо и въ материалната поддръжка отъ страна на обществото и много отъ него ний и не искаме. Нашето издание нѣма и не ще да има коммерчески основания: намъ ни трѣба само обезбечение за издръжкитѣ на изданието и малко възнаграждение за трудътъ. Нашето стремление е да проникнемъ въ народа, нашия идеалъ се състои въ това, щото въ всѣко село да се намира нашия вѣстникъ, въ който читателя виждалъ би свой искренъ и правдивъ другъ.

„Нъ „по чергата простирай и краката си“ казва пословицата. Читателитѣ виждатъ предъ себе си първий брой на „Здравие“; въ такъвъ видъ вѣстника ще излиза два пѣти въ мѣсець, до като неокрѣсне. Ако окрѣсне, ще излиза по-често, по-голѣмъ и съ по-богато съдържание.

„Здравие“ ще се състои изъ слѣдующитѣ отдѣли:

„I. *Обща и частна хигиена.* Въ този отдѣлъ влизатъ статии за упазванието на здравнето: жилищата съ ватрушния

имъ животъ, селата и градоветъ; училищата, затворитъ, болницитъ и други общественни учрждения; храната, въздуха, земята, водата и други питиета.

„II. *Болѣсти*: понятия за болѣститъ и способи за предпазването отъ тѣхъ; домашното лѣкуване; глѣданието на болни; спасение на живота, кога е въ опасностъ.

„III. *Общественъ животъ*: новини изъ общественния животъ; мѣстна хроника; критика за мѣркитъ, които се отнасятъ къмъ общественното здравие.

„IV. *Лѣкарска кореспонденция*: отговори на запитванията отъ страна на подписчицитъ.

„V. *Библиография и обявления*.“ (гледай пробния брой отъ 1 Декемврий 1884 година.)

163. *Знание, списание за наука и литература*. — Почнало е да излиза прѣзъ мѣсець Априлий въ Стара-Загора, два пѣти въ мѣсецътъ, излѣзли сж 9 броя, подъ редакцията на *Козаровъ, Д-ръ Стояновичъ и Хр. Ваклидовъ*.

Биографическитъ бѣлѣжки за *Хр. Ваклидовъ* се намиратъ при „*Българска Пчела*“ (гледай 1863 година).

Александръ Козаровъ е роденъ въ Сливенъ на 1857 год. Първоначалното си и четвъртокласно образование е получилъ въ родното си мѣсто. Прѣзъ 1872 год. е заминалъ за Австрия, гдѣто свършилъ срѣдното си и висше образование (първото въ Кенигрецъ и Шрутновъ, а второто — въ Виенский университетъ — по естественнитъ науки) на 1878 година. Слѣдъ освобождението е билъ назначенъ прѣзъ 1878 година, отъ 1 Септемврий, за Директоръ на новооткритата Сливенска Държавна Реална Гимназия, а сжщеврѣменно и за управител на пансиона, при сжщото училище. Прѣзъ 1880 г. е билъ поканенъ и назначенъ за Директоръ на Старо-Загорскитъ класни и основни общински училища. Отъ началото на учебната 1882/83 е билъ назначенъ за прѣподавател на Обласната Дѣвическа Гимназия въ Стара-Загора, която длѣжностъ е изпълнявалъ 5 години — до края на учебната 1886/87 година. Въ началото на 1887/88 учебна година е билъ назначенъ за Директоръ на Варненската Държавна Реална Гимназия, която длѣжностъ е занимавалъ 2 години.

Отъ началото на учебната 1889/90 год. до 15 Мартъ е занимавалъ длъжността прѣподавателъ на Софийската Държавна Классическа Гимназия. Отъ 15 Мартъ 1890 до 15 Май 1892 г. занимавалъ е длъжността Старо-Загорски Училищенъ Инспекторъ; отъ 15 Май сжщата година до 31 Септемврий е занимавалъ сжщата длъжностъ на Пловдивский учебенъ окръгъ, а отъ 1 Октомврий 1892 година и до днесъ е Инспекторъ на Чирпанский Учебенъ Окръгъ. Освѣнъ това, прѣди съединението, билъ е три години членъ на Старо-Загорский Окр. Съвѣтъ, избранъ за такъвъ отъ Ново-Загорската Околия. Прѣзъ ваканцитѣ на 1883 година е билъ назначенъ за ръководителъ на педагогическитѣ курсове въ Стара-Загора, а прѣзъ ваканцитѣ на 1884 година — за членъ на учителский съборъ въ Пловдивъ, който е билъ свиканъ, за прѣглеждане и прѣработване на правилницитѣ и программитѣ на всички училища, отъ Дирекцията на Просвѣщението. Прѣзъ 15 годишната си непрѣкъсната дѣятелностъ по народното просвѣщение, той е вземалъ участие въ много отъ научнитѣ ни и политически списания и вѣстници и е издалъ нѣкои и други книги: така, наприимѣръ; прѣзъ 1887 год. е писалъ въ в. „Балканъ“ (гледай 1883 год.); прѣзъ 1887 и 1888 въ Варненската „Своб. България“ (гледай 1881 година). Писалъ е статии въ Цариградското „Читалище“ (гледай 187 . год.), „Българско Знаме“ (гледай 188 . година), „Южна България“ (гледай 1883 год.), „Свобода“ (гледай 1886 год.) и други. Писалъ е статии и въ „Алманахътъ“ на Старо-Загорската Окръжна Коммисия. Издалъ е брошурата *Назначението на майката*, Сливенъ, 1879 год.; *Отчетъ за състоянието на Сливенската Държавна Реална Гимназия* за прѣзъ 1878/79 год.; *Пестовността*, нѣколко статии прѣведени отъ С. Смайла, подъ название: народна библиотека, книжка първа; *Домакинство*, часть първа, прѣзъ 1885 година. Ималъ е готови и разни прѣводи и съчинения по природнитѣ науки, но още неотпечатани.

Докторъ (на медицината) Тодоръ Ив. Стояновичъ е роденъ въ Стара-Загора на 1844 година, гдѣто най-напрѣдъ училъ въ градското шестокласно училище. Подиръ на възраст 18 годишенъ отишълъ въ Франция, въ гр. Парижъ, за да учи медицината. Слѣдъ една година и половина, и по икономически

съображения, понеже баща му умрял и не му оставил голѣми срдства за да продължава въ Парижъ наукитѣ си, заминал за Монпелие, въ факултета на който градъ продължил и свършил медицинското си образование. Въ 1869 година се завърнжлъ въ родния си градъ и въ 1870 год. билъ назначенъ за градски лѣкаръ, която длъжностъ продължавалъ да изпълнява до разорението на града отъ турцитѣ прѣзъ 1877 година. Въ сжщата година билъ назначенъ отъ Русскитѣ власти за Никополски Околийски Лѣкаръ, а прѣзъ 1878 година мѣсецъ Мартъ прѣминжлъ на сжщата длъжностъ въ гр. Казанлъкъ, отъ гдѣто прѣзъ 1880 година мѣсецъ Февруарий заминжлъ за Стара-Загора. Тамъ билъ изново назначенъ за градски лѣкаръ прѣзъ мѣсецъ Май на сжщата година и изпълнявалъ тази длъжностъ до 1889 година мѣсецъ Октомврий, когато подалъ оставка и започнжлъ да се занимава съ волна медицинска практика. Отъ 1880 год. до днесъ е билъ избранъ за депутатъ въ Областното Румелийско и Народното Българско Събрание, а тѣй сжщо и въ Великото Народно Събрание прѣзъ 1886 год. Билъ е кореспондентъ отъ Стара-Загора на вѣстника „Южна България“ (гледай 1883 година) и единъ отъ редакторитѣ на списанието „Знание.“

„Съ добиванieto на политическата свобода, настана новъ животъ за една частъ отъ Българскій народъ. Обаче, за да принесе плодъ тѣзи свобода, трѣбва народа да знае какъ да се ползува отъ нея. За да проумѣе единъ народъ своитѣ права и длъжности, които му дава и налага свободата, трѣбва да бжде въ съзнание, нужно е, да се слобие съ всички необходими знания, които ще го избавятъ отъ заблужденията, невѣжеството и умственното робство. Свобода безъ наука, не общава нито успѣхъ, ни сполука. Ако единъ народъ иска да сжществува и напредва, то той трѣбва да бжде въ съзнание, да проумѣва всичко и извършва съзнателно, съвѣстно и честно своитѣ обязанности.

„Наший народъ тѣне още въ невѣжество; той е робъ на тъмнината — незнанието. Длъжностъ е на всички по развити съотечественници, да си подадѣтъ братска ржка и задружно да работятъ, за поскорото отмахване на тъмнината, въ която слѣпо и безпомощъ се мжчи и изнурява народа ни.

„Врѣме е вече да се оставетъ на страна. всички частни и лични прищѣвки, които сж ни накарали да забравимъ народ-

нитѣ ни въплющи нужди. Днесъ нѣмаме толкова нужда отъ политика; по настоящемъ, науката — *знанието* е най-необходимо средство, най-насъщния цѣръ, за по бързото въздигане на народа ни въ умствено, нравствено отношение. Нека най-напрѣдъ се свѣстимъ; нека дойдемъ въ съзнание за всичко що ни заобикаля, що вършимъ и мислимъ, та отъ послѣ твърдѣ лесно ще бѣде да достигнемъ народнитѣ си идеали.

„Движими отъ подобни чувства, съставихме едно книжовно дружество, на което главната цѣль е: да издава едно популярно народно списание „Знание“, както и разни народополѣзни книжа, съ твърдѣ умѣрена цѣна.

„Прѣдприятието ни е твърдѣ тѣжко и да се увѣнчѣе съ сполука, нуждае се отъ добрата воля, искренното съдѣйствие и спомагане отъ страна на всички по развити членове на нашето общество. Надѣваме се, че всѣки искрененъ Българинъ ще се потруди да улѣсни прѣдприетото ни трудно, но народополѣзно дѣло — распространението на полѣзни знания между българското население.

„Ето и програмата, по която ще слѣдва списанието „Знание.“

„1) *Български литературни произведения*, като поезия, разкази, повѣсти, романи, драми и пр. отъ народниятъ ни животъ и обичай. Ще се помѣстватъ сжщо и отборни прѣводи отъ чуждострани литератури по тѣзи часть.

„2) *Стопанство*. Въ тоя отдѣлъ ще се помѣстватъ, статии по земледѣлнето, винарството, мѣсарството и др. отрасли на стопанството.

„3) *Общественъ животъ*. Подъ тоя надсловъ, ще се разглеждатъ причинитѣ на разнитѣ всѣкидневни явления въ общественния ни животъ, като се узнаватъ сжщеврѣменно и средствата за поправление.

„4) *Социална наука* (гражданственностъ). Въ тѣзи рубрика ще се помѣстатъ статии, които ще расправятъ за правата и длѣжноститѣ на гражданитѣ; ще се даватъ разни пояснения и рѣководства, за запознаване населението съ дѣятелността на разнитѣ клонове на управлението.

„5) *Народната история, Етно — и География*.

„6) *Природнитѣ Науки и Медицината*. Статии върху разнитѣ клонове на природнитѣ науки, съ особенно внимание

на природнитѣ прѣдмети и явления въ нашето отечество; както и популярната медицина и Хигиена.

„7) *Индустрия и търговия*. Ще се помѣщаватъ статии по разнитѣ клонове на народната индустрия и търговия.

„8) *Народното Просвѣщение и възпитание*. Въ тоя отдѣлъ ще се разглежда положението, программата, успѣхътъ и на-прѣдъкътъ въобще на народнитѣ ни училища и образованието; като се посочватъ съврѣменно, и цѣлесъобразни срѣдства за по бързото ни умствено и нравствено развитие.

„9) *Книжнина и Библиография*.

„1) *Смѣсь*.

„Най послѣ, редакц. комитетъ, който се грижи за редовното издаване на списанието, прави възвание къмъ всички родолюбиви съотечественници, които моли най учтиво, да го спомогатъ, както съ вѣщитѣ си пера, тъй сжщо и съ распространението на списанието, отъ което ще зависи съществуването му“ (гледай брой 1).

164. *Зритель, политическій, критическій и наученъ вѣстникъ*. — Почнѣлъ е излиза въ Руссе прѣзъ мѣсець Октомврий, единъ пѣтъ въ седмицата, изтѣзли сж 3 броя, подъ редакцията на М. Стефановичъ.

М. Стефановичъ е роденъ въ Русчукъ на 1840 година. Училъ се въ Русчукъ, подиръ въ Цариградъ, а най-сетнѣ въ Германия. Той е билъ учитель, но ний нѣмаме възможность да опрѣдѣлимъ кѣдѣ и колко врѣме. Билъ е кратко врѣме сжщо и чиновникъ слѣдъ освобождението на България. Освѣнъ „Зритель“, той е редактиралъ „Дяволското Шило“ (гледай 1881 година). Той е написалъ: *Лири*, стихотворения, Русчукъ, 1880 година. Той е писвалъ разни статии и въ други вѣстници, но сега не можемъ да опрѣдѣлимъ точно въ кои именно, защото и домашнитѣ му не приехъ да отговорятъ на нашитѣ въпроси, които имъ бѣхме задали относително живота и дѣлата на М. Стефановичъ. Стефановичъ се е поминѣлъ въ Руссе на 1889 година.

„Цѣльта и поведението му ще е: разискването и обсъждането на чисто българските условия въобще, и частно: развитието и скрепяването на нравственните и материалните политически права и интереси на населението въ Княжеството“ (гледай брой I).

165. *Клепало, вѣстникъ за всѣкого*. — Починалъ е излизането въ Свищовъ прѣзъ мѣсецъ Августъ, единъ пѣтъ въ седмицата, излизали сж неизвѣстно менъ колко броя, подъ редакцията на дружеството „Клепало“.

„Обикновено е, щото всѣкой вѣстникъ въ започването си да общава златни гори на своитѣ читатели; съ неговата програма, поставена на чело въ 1-й му брой, читателя срѣща всевъзможни заканвания; тѣзи програма съдържа въ себѣ всичко, което е можалъ чловѣкъ да открие и отъ което обществото се нуждае; но за съжаление, читателя не слѣдъ мно го са вижда горчиво измаменъ. Ето защо „Клепало“ избѣгва подобна формалностъ, той моли читателя, да го награди съ търпението си, като е увѣренъ, че ще оправдае неговото търпение. При захващанieto „Клепало“ обѣвява, че само въ крайна необходимостъ ще има и Политическия Отдѣлъ. Неговата задача е, да съобщава научни статии по науката; ще развива въпроси отъ общъ интересъ и за отпочивка на читателя, ще има смѣшенъ отдѣлъ“ (гледай брой 1).

166. *Клепало, вѣстникъ сериозенъ* (сатирически и хумористически вѣстникъ). — Починалъ е да излиза прѣзъ Декемврий въ София, два пѣти въ седмицата, излизали сж 15 броя, подъ редакцията на *Св. Миларовъ*. Мотто:

„Днеска у назе съ поама
„Царува Лѣжа-Измама;
„Ней да исклепе опяло
„Цѣльта е на туй клепало.“

Биографическитѣ бѣлѣжки за *Св. Миларовъ* се намиратъ при „*Независимостъ*“ (гледай 1880 година).

167. *Кокошка*, периодическо баснословно по нова мода писание. — Почнѣло е да излиза прѣзъ мѣсецъ Октомврий въ Пловдивъ, два пѣти въ мѣсецътъ, излѣзли сѣ 3 броя, подъ редакцията на *Георги Пападопуло*.

Георги Пападопуло е родомъ отъ Пещера. Училъ се въ юдний си градъ и Т.-Пазарджикъ, а понастоящемъ се занимава съ адвокатски работи.

„*Кокошката* всякогапъ до гдѣ е жива ще чепка и открива всяко полезно за Источно-Румелийцитѣ.

„Веднага който получи 1-й брой отъ *Кокошката* и желае а ся счита спомоществателъ да внесе единъ франкъ вѣхтъ а 3 месеца, въ пари или въ тимбри, и адресатъ си.

„Допискитѣ на спомоществувателитѣ ся обнародватъ джаба, оито *Кокошката* ще има право да ги събратава.

„Неплатени писма ся не приематъ, както и дописки безъ одписъ не ся обнародватъ, а подписътъ не ся открива освенъ въ случай че писаното излезе лъжовно и измисленно и би ся ристлѣдвало отъ правителството.

„*Кокошката* ще прѣдставлява едно събрание, което заѣдава въ конака на Алеко-Пашовата Кокошарница. Въ това ѣбрание всичкитѣ села и махали на градоветѣ, както и всички снафи отъ разни занятия, които съществуватъ въ Источна-Румелия ще иматъ по единъ прѣдставитель.

„*Кокошката* освѣнъ дѣлата на събранието ще има и подистникъ отъ най-любопитнитѣ романи“ (гледай брой 1).

168. *Комаръ*, бжнъ! бжнъ! бжнъ! глупоститѣ вжнъ! . . . сатирически и юмористически вѣстникъ). — Почнѣлъ е да излиза въ Руссе прѣзъ мѣсецъ Юлий, единъ пѣтъ въ седмицата, излѣзли сѣ 10 броя, подъ редакцията на *Никола Живковъ*. Мотто:

„Комаръ-благороденъ панъ

„По вишегласие избранъ,

„Да пѣе пѣсни мили

„И кого трѣбва да жили.

„Комаръ малка мушица

„Влиза при царъ и царица.“

Биографическиѣ бѣлѣжки за *Никола Жмаковъ* се намиратъ при „*Македонецъ*“ (гледай 1885 година).

169. Народно Сѣбрание, *вѣстникъ за нашитѣ работи*. — Почнѣлъ е да излиза въ Търново прѣзъ мѣсецъ Юний, два пѣти въ седмицата, излѣзли сѣ 8 броя, подѣ редакцията на *Димитра Петковъ*.

Биографическиѣ бѣлѣжки за *Д. Петковъ* се намиратъ при „*Свобода*“ (гледай 1886 година).

„Като искренни и съвѣстни любители на гласността и свободното слово, ние счетохме за необходимо да захванемъ временно издаването на в. „Народно Сѣбрание“, за да можемъ по тоя начинъ да държимъ българската публика, въ течението на работитѣ, които ще има да се разискватъ въ Сѣбранието. Но за да можемъ да изпълнимъ добросъвѣстно своятъ дългъ, ние молимъ своитѣ приятели и единомисленници да ни съберутъ абонати. Направлението на нашия вѣстникъ ще бѣде истинно либерално; ние не сме *компромисни* и немилостиво ще преслѣдвами всѣкого, който и да билъ той, който жертвува либералнитѣ принципи за своя угода. Нашия девизъ е: да поддържамъ *всещѣло* Търновската Конституция, която гарантира напълно свободата и правата на народа“ (гледай брой I).

170. Отечество. — Тоя вѣстникъ е почнѣлъ да излиза въ София прѣзъ мѣсецъ Мартъ, два пѣти въ седмицата, излизалъ е до 26 брой отъ втората годишнина, подѣ редакцията на *А. П. Шоповъ* и *П. Кисимовъ*. *Шоповъ* е редактиралъ вѣстника въ началото и то кратко врѣме.

Биографическиѣ бѣлѣжки за *П. Кисимовъ* се намиратъ при „*Отечество*“ (гледай 1869 година), таквизъ за *Шоповъ* неможемъ да дадемъ за сега.

Ето програмата на „*Отечество*“:

„*Программата на народната консервативна партия:*

„Чл. 1. — Народната консервативна партия има да подържа мирното развитие и укрепление въ Конституционно-Мо-

на рхическото управление въ Княжеството, съгласно съ измѣненіята, внесени въ Конституцията отъ III-то Обикновено Народно Събрание, петий декемврий настоящата (минжлата?) 1883 година.

„Чл. 2. — Народната консервативна партия съхранява вѣрностъ и преданностъ къмъ престола на *Негово Височество Българский Князь Александръ I-й* и къмъ династията му; сжщо тя питае неизмѣнна признателностъ къмъ *Всероссийский Императорский домъ* и къмъ братския намъ руски народъ.

„Чл. 3. — По отношение къмъ народа, консервативната партия ще се старае да защитава истинскитѣ негови интереси, и да го ръководи въ изпълнение на неговитѣ граждански длѣжности, както и да го просвѣтява въ управление на неговитѣ законни права.

„Чл. 4. — Консервативната партия счита за своя обязанностъ да поддържа всѣко правителство, до когато то управлява държавата въпредѣлитѣ на дѣйствующитѣ конституционни закони и до когато то пази законността и порядъка въ страната.

„Чл. 5. — Пълна самостоятелностъ въ вътрѣшното управление и устройство на Княжеството.

„Чл. 6. — Въ интереса на държавнитѣ служби народната консервативна партия поддържа, че чиновницитѣ трѣба да се взиматъ исклучително изъ между числото на най-способнитѣ и честнитѣ български граждани, безъ да се гледа на коя партия тѣ принадлежатъ.

„Ето нашата програма, това е нашето вѣрую. Вѣстника излиза и неговата тактика е на гърдитѣ му; въ нейната сила той вѣрва.

„Малко години се изминаха отъ нашето освобождение, но много и много работи, много промѣнения видя нашата страна, нашия народъ. Той видя лица, системи, форми, гонения, даже анархии, но нето на едно се спря. Той ги заминава, хвърля, презира, нѣкои даже и непогледва. И всичко това трѣбваше да остави практическия свой резултатъ, всичко това трѣбваше да ни даде извѣстна доза умъ и разумъ, че държава не може да се строи нито въ въздуха, нито пакъ подъ земята и че формитѣ и системитѣ сж гибелни за една страна, когато тѣ се приспособяватъ по влиянието на фантазията и на страститѣ, по прищевкитѣ на користъта. Прак-

тическа почва, господа, практическа, елате да стъпимъ на практическа почва и да работимъ.

„Едно отъ първитѣ наши желания е да се устрои на конецъ и въ България правителство крѣпко, съ могъществена организация. По дълбокото наше убѣждение, съвременнитѣ народи иматъ пряма обязанностъ да съсредоточаватъ, да съединяватъ своитѣ сили, щото да иматъ възможностъ да дѣйствуватъ съ по-голяма енергия, бързота и точностъ. Въ борбата за съществуване, произхождаща между отдѣлни народи, тъй както и между отдѣлни лица, въ попрището на политиката и промишлеността, се изгубватъ съ вѣрна погибелъ ония народи, които разединяватъ своитѣ сили или пакъ ги правятъ неподвижни. Ето защо ний сми твърдо убѣдени, че у насъ трѣбва да се поддържа мирното развитие и укрѣпление на конституционно направление, което да лѣжи на основи здрави, неизблеми, на учреждения не чужди нето за България, нето за българина, черпени отъ самия нашъ животъ, отъ нашето минало и нашитѣ нрави и обичаи. Ний строго вѣрваме, отъ друга страна, че едно конституционно правление е само въ състояние, повече отъ сѣко друго, да ни съсредоточи и съедини, да събере разединяванитѣ до сега, подъ влиянието на разни обстоятелства, наши жизнени сили, щото да можемъ наконецъ и ний да потърсимъ цѣръ за главния нашъ недугъ, да се организираме и въздигнемъ. Ето защо главния пунктъ на нашата программа ще е да поддържаме всѣко правителство, до когато то управлява държавата въ предѣлитѣ на дѣйствующитѣ конституционни закони и до когато пази законността и порядъка въ страната. Далечъ отъ насъ мисълта да неаресваме нищо, не излѣзло отъ насъ. Напротивъ, ще даваме своята поддръжка тамъ, гдѣто тя е необходима за приспособление една мѣра и достигане единъ резултатъ, отъ които страната и народа могатъ да видятъ извѣстна облага, извѣстно облекчение. Доста сж вече безцѣлнитѣ враждебни борби, стигатъ междуособията, лишени отъ всѣкакви принципи, отъ здрава и законна почва.

„Нека е извѣстно, освѣнъ това, тамъ гдѣто трѣбва, че ще се намѣратъ у насъ и факти и сила да въстанемъ, да се произнесемъ и да осѣдимъ всѣка незаконна постѣпка, всѣка произволна мѣрка,

„Що се касае до свързитѣ и отношенията на България и другитѣ държави, ний открито казваме, че ще преслѣдваме

и прѣпятствуваме на всѣка политика, която би и най-малко нарушила пълната самостоятелностъ въ вътрѣшното управление на Княжеството. България за българитѣ. Друго начало ний не признаваме.

„Въпроса, който най-много ни занимава и ще ни занимава сж нашитѣ отношения съ нашата освободителка, съ великия руски народъ. Искренно скърбимъ ний, за гдѣто се родиха случаи и обстоятелства, които добараха извѣстни неспоразумѣния между освободителитѣ и освободенитѣ. Искренно желаемъ тия неспоразумѣния да исчезнатъ колкото е възможно по-скоро и да се въдворятъ най-добри и най-приятелски отношения между правителствата и династиятъ на двата братски народи.

„Княза и Русия — ето що ще бѣде най-свято чтимо отъ насъ и отъ нашето „Отечество.“ (Гл. брой 1, година 1, страница 1 и 2).

171. Рашето, *вѣстникъ хумористический и сатирический, за прѣсѣвяние чистото отъ нечистото.* — Почнѣлъ е да излиза прѣзъ мѣсець Октомврий въ Руссе, единъ пѣтъ въ седмицата, излѣзли сж 37 броя, подъ редакцията на Г. Л. Голчевъ и други лица, неизвѣстни менъ. Първия е редактиралъ „Рашето“ 6 мѣсеци прѣзъ 1885 година.

Биографическитѣ бѣлѣжки за Г. Л. Голчевъ се намиратъ при „День“ (гледай 1875 година).

172. Руссе, *вѣстникъ за политика и книжовностъ.* — Почнѣлъ е да излиза въ Руссе прѣзъ мѣсець Мартъ, единъ пѣтъ въ седмицата, излѣзли сж 22 броя, подъ редакцията на Петръ Пърговъ.

Петръ Пърговъ е роденъ въ Лѣсковецъ (Търновско) на 1853 година. Първоначално се е училъ въ родния си градъ и е свършилъ четирикласното училище въ Горна-Орѣховица. Прѣди освобождението той е учителствувалъ 9 години въ първоначални и класни училища и въ 1875 година билъ училищенъ назирателъ (тъй се наричали тогава училищнитѣ инспектори) въ Варненската епархия подъ надзора на Варненско-Прѣславский Митрополитъ Симеона; а слѣдъ освобождението

билъ е 6 мѣсеци (1880 год.) помощникъ секретаря при Руссенский Апелативенъ Сждъ, три години (1881, 1882 и 1883) дѣйствителенъ членъ при Руссенский Окръженъ Съвѣтъ, една година (1883/84) Руссенский Финансовъ Чиновникъ, три години (1886/87, 1888 и 1889) Прокуроръ при Свищовский Окръженъ Сждъ. Отъ 1880 до 1886 год. бивалъ е избранъ за училищенъ надзирателъ въ Руссе. По настоящемъ е адвокатинъ въ Свищовъ. Писвалъ е статии въ „*Ръководителъ на основното учение*“ (гледай 1874 год.), „*Българинъ*“ (гледай 1878 год.) и „*Славянско Братство*“ (гледай 1877 год.) Написалъ е брошурата *Училищно Здравословие*, Виенна, 1875 г., а прѣвелъ *Хубавелка Наталия*, Руссе, 1884 година. Освѣтъ „*Руссе*“, той е редактиралъ „*Педагогическа Книжница*“ (гледай 1875 година) и „*Телеграфъ*“ (гледай 1880 година).

Понеже неможахъ да видѣхъ първий брой отъ в. „*Руссе*“, азъ незнамъ каква е била программата му, но отъ свѣдѣнията, които можахъ да събера излиза, че программата му е била: „вѣрность на Н. Височество Българский Князь Александръ I-й и на династията му; вѣчна признателность къмъ Россия и пазяние свободата и независимостъта на България.“ Самия вѣстникъ се титулирвалъ за „органъ на народната консервативна партия, която и защищавалъ.“

173. Руссенский Курриеръ, за мѣстни и външни новини, обявления и телеграмми. — Тоя вѣстникъ е почнѣлъ да излиза въ Руссе, единъ пѣтъ въ седмицата, излѣзли сж 60—70 броя, подъ редакцията на *Телемахъ Пеневъ*.

Телемахъ Хаджи Пеневъ е роденъ въ Руссе прѣзъ мѣсець Октомврий 1856 година. Първоначално се е училъ въ родния си градъ, гдѣто е свършилъ класното въ тоя градъ училище, а послѣ слѣдвалъ около двѣ години въ Бебекъ, въ Цариградъ. Подиръ това той е служилъ по желѣзницата, билъ полицейски приставъ и Околийски Началникъ. Издалъ е на особена брошура подлистника отъ „*Руссенский Курриеръ*“: *Мантовата гробница*. Телемахъ Пеневъ е умрѣлъ прѣзъ мѣсець Май 1890 г.

„Едничката причина, която ма накара да са удържоста и започна изданието на „Руссенский Курриеръ“ е че азъ забѣлѣвахъ че всички тѣзи, които прѣди менъ, са започнали вѣстникарството; не сж си дали трудъ да са позанимаеът и съ интереса на търговцитѣ и въобще съ нѣща които са за въ полза на народа но сж са ограничавали, да си пълнатъ вѣстницитѣ, само съ нѣща относящи се до частни интереси и каприции; като са мислели вижда са, че само по такъвъ единъ начинъ; вѣстникътъ имъ ще може да са распространи и да трай за дълго време. — Увѣренъ съмъ г-да читатели, че всѣкий отъ васъ ще са съгласи съ менъ и ще каже, че е неизбежно нужно издаванието на единъ подобенъ вѣстникъ; какъвто е „Руссенский Курриеръ“ а особено за търговцитѣ които отъ курриера, ще могатъ да узнаватъ курсатъ на паритѣ, цѣнитѣ на стокитѣ, каде и каква стока е пристигнала и прочие.

„Руссенский Курриеръ“, г-да читатели, за сега ще излиза, само веднажъ въ недѣлята; на малакъ форматъ, съ плата една рубла за три мѣсеца. Стопанинътъ на курриера, още отъ сега са общава че въ случай той са распространи и му са даде възможность за да има нужднитѣ срѣдства; ще започне издаванието му, два пѣти въ недѣлята и по послѣ всѣки день и на по голѣмъ форматъ. Всичко това ще зависи отъ числото на абонатитѣ.

„Въ курриератъ ще бъдатъ обнародвани само мѣстни и външни вѣрни новини, обявления и телеграмми. Курриератъ е отворенъ за всѣкиго, който би поискалъ да обяви нѣщо; като заплати разумѣва са по 5 ст. за единъ рѣдъ.

„Като се надѣвамъ, че всѣки ще удобри това мое за сега малко предприятие, немога да не помисля че всѣкий ще благоволи да са запише за абонатинъ“ (гледай брой 1).

174. *Срѣдоцъ, органъ на либералната партия.* — Почнѣлъ е да излиза прѣвъ мѣсецъ Мартъ въ София, два пѣти въ седмицата, излѣзли сж 159 броя, подъ редакцията на *Д-ръ Ст. Даневъ*.

Докторъ (на правото) *Ст. Даневъ* е роденъ въ Шуменъ на 1858 година. Първоначалното си образование получилъ въ родний си градъ, а послѣ заминѣлъ за Прага, Ческо, гдѣто

свършилъ прѣзъ 1878 година Гимназията. Правнитѣ науки е свършилъ въ Швейцария и Германия, вѣдѣто прѣзъ 1881 година получилъ степенъ докторъ на правото. Слѣдъ двѣ години свършилъ и училището на политическитѣ науки въ Парижъ. Прѣзъ 1876 година е взелъ участие въ Сърбско-Турската война, а именно въ четата на Филипъ Тотя. Слѣдъ завръщанieto си въ България занимавалъ е длъжността Главенъ Инспекторъ въ Финансовото Министерство и послѣ отъ м. Мартъ 1884 година билъ членъ въ Кодификационната Коммиссия, отъ която длъжностъ си даде оставката слѣдъ паданieto на Цанковото Министерство (мѣсецъ Юний сжщата година). Отъ тогава насамъ С. Даневъ се занимава съ адвокатство въ София. Той е писалъ разни статии въ „*Марица*“ (гледай 1878 година) и други вѣстници и списания, които нѣмаме възможность да покажемъ тукъ.

„При почнуванието да издаваме вѣстника си „Срѣдецъ“, ние не счехоме за нужно да изложимъ на дълго и на широко нашата программа, както обикновено се е правило и прави, тъй като искахме да оставимъ на своитѣ читатели сами да си съставятъ понятие за нея отъ това, което ще се помѣстя въ колоннитѣ на вѣстника ни.

„Ето, че нашия листъ стигна вече до своя 6 брой. И ние вѣрваме, че всѣкой отъ нашитѣ читатели е могълъ да си състави горѣ-долу едно мнѣние за цѣльта, която сме си предназначили да гонимъ съ издаванието на „Срѣдецъ“, на основание на това, което е чель въ тоя вѣстникъ.

„Ние тукъ ще се опитае по-добрѣ да формулираме тоя цѣль, и се ласкаемъ да вѣрваме, че формата, която ще ѝ дадемъ въ по-главни черти, не ще се отличава много отъ оная, която вече сжществува съставена въ духътъ на всѣкий отъ безпристрастнитѣ наши читатели и оцѣнители.

„Ние съ прискѣрбие гледахме, какъ журналистиката въ Княжеството падаше отъ день на день все на по-нисъкъ уровень, какъ тя удовлетворяваше потребността отъ морална храна, която чувствуваше и чувствува нашето младо общество, съ повече и повече злокачествени произведения. Възмутени и възнегудувани отъ тоя лошъ ходъ на работитѣ, отъ това криво направление, което се бѣ дало на общественното мнѣние у насъ, ние поискаме да основемъ единъ вѣстникъ, който да стѣпи

и едно становище по-високо, и, като групира около себе по-освѣтената наша интелигенция, да ѝ стане органъ и да даде възможности на нашето общественно мнѣние една посока добра, по спасителна. Поискахме да основемъ вѣстникъ, който да отвори война, мирна и тиха, съ оржжието на убѣдителното слово и на научнитѣ истини въ ржка, на всички ония, които, стѣпали на фалшивата почва на слѣпото партизанство, въ егонистическитѣ и своекористни стремления, или пакъ на възливи нѣкакви теории за политически и социаленъ нашъ животъ, сѣятъ съ перо, съ слово и съ дѣла гибелни семена отъ аморализация между неопитното и добродушното наше общество.

„Нашия народъ се стреми къмъ свободата. Ние ще му кажемъ, че на пълно съчувствуваме на това негово стремление. Свободата е слънцето, подъ което единствено народитѣ цвѣтятъ и благоденствуватъ. Но не ще се посвѣнимъ да прибавимъ, че кой трѣбва да помни, какъ оня, който желае свобода, трѣбва да желае редъ; оня, който желае редъ, трѣбва да желае добра държавна организация; който желае добра държавна организация, трѣбва да желае политическа независимостъ; който желае политическа независимостъ, трѣбва да желае силно правителство; който желае силно правителство трѣбва да не му прави спянки въ неговитѣ законни дѣйствия. Едното съ другото е свързано.

„Нашитѣ хора обичатъ много да правятъ политика. Препиратъ се и се каратъ по кахвенетата за нищо и никакви работи, и губятъ на вѣтъра по цѣли дни и нощи. Ние ще имъ говоримъ, че нѣма нищо по добро отъ това, гдѣто въ една конституционна държава всѣки гражданинъ да бѣде строгъ защитникъ на своитѣ права и неумолимъ съдия на Правителството за неговитѣ незаконни дѣйствия. Но ще прибавимъ, че сѣко нѣщо си има границата и времето. Оня търговецъ или анаятчия, който има главата си пълна се съ политика, и който се препира до срѣдъ нощъ въ кахвенетата за въпроси, които малко разбира, или които сами по себе не заслужаватъ много да се говори за тѣхъ, не може да гледа своята частна работа, и пропада. А отъ пропаданието на много граждани, икономашава и страната. Страна пакъ, която нѣма търговия и индустрия, каквато свобода и да ѝ дава нейната конституция, тя не е свободна страна; тя е рабски подчинена на ония отъ които сѣсѣди, отъ които зависи икономически. Заради това — то мило политика, повече производителна работа. Народътъ

въ Княжеството желае съединена, цѣлокупна България. Ние ще му говоримъ, както вече му и казахме, че ние рѣкопѣсваме на тоя хубавъ отзывъ, които той прави на гласътъ на своитѣ задбалкански братия — страдалци. Но при това ще прибавимъ, че като гони тая хубава цѣль — съединението, той не трѣбва да пренебрегва своята вътрѣшна уредба, на която до днесъ само основитѣ сж турени, а зданието никакъ не е довършено. Прочее, той трѣбва да урежда сжщевременно своитѣ финанции, своята администрация и да докара до съвършенство своята армия, защото само по тоя начинъ ще бѣде въ състояние да изиграе съ успѣхъ своята роль на Българский Piemontъ.

„Нашето население счита, и съ пълно право, Търновската Конституция за своя святина. Но малцина сж между него ония, които знаятъ какви именно съкровища тя съдържа, какви важни права тя гарантира за всякой нашъ гражданинъ, и какъ той трѣбва да ги упражнява и да се ползува отъ тѣхъ. Ето защо ние ще гледаме, до колкото силитѣ ни позволяватъ, да коментираме по важнитѣ членове на нашия основенъ законъ, за да може той да се разбере и усвои отъ всички и да стане кръвъ и плътъ на нашия гражданинъ. Ето защото въ сжщото време ние ще изискваме отъ всички ония, отъ които зависи приложението на нашата конституция, да се съобразяватъ въ своитѣ дѣйствия точно съ нейната буква и съ нейний духъ.

„Това е вкратцѣ цѣльта, която ние ще преслѣдваме съ свойтъ органъ. Това е въ главни чѣрти нашата программа, това е препоречтъ, подъ който ние ще се сражаваме въ тихата и сериозната борба за защита на истинскитѣ интереси на отечеството ни. Преди всичко ние ще се стараемъ, казахме, щото да доставяме на нашето общество въ стълповетѣ на вѣстника си здрава морална храна, черпена отъ чистий изворъ на науката, основана на опита, съгласна съ истинната и правдата. При това ние ще се боримъ, щото да се въдворява и закоренява у насъ свободата, но съ нея заедно и редътъ, безъ който истинската свобода е невъзможна. Не по малко ще се стараемъ да съдѣйствуваме за повдиганieto на нашата индустрия и търговия, тъй като знаемъ, че богатитѣ народи сж най свободнитѣ, най силнитѣ, най просвѣтенитѣ и най благоденственитѣ. Като е извѣстно отъ друга страна, че догдѣто България стои разпокъсана на части, тя економически пропада и сжществуванieto на нашата народностъ се застрашава, ние не ще пре-

станемъ никога да препоръчваме на нашитѣ однородци съединението като мѣрка, съ която ще осигуримъ бѣдѣнето на своята народностъ и ще улѣснимъ изпълнението на оная задача, за която тя е призвана. Най послѣ, като основна и сѣществена единица въ организма на всѣка държава е индивидуумътъ, отдѣлния гражданинъ, ние ще са стараемъ да го освѣтляваме върху правата, които му гарантира нашата конституция, и да указваме на начинжтъ, по който той трѣбва да ги упражнява и да ги брани противъ посегателствата на властѣта, на нейнитѣ органи или на своитѣ подобни.

„Ускоряватъ вѣстника ни, че поддържалъ сегашното правителство. Па можаше ли да го не поддържа, когато то слѣдва сѣщата программа, гони сѣщата цѣль, както и ние? Нашата программа въ сѣщностъ е единъ desideratum, едно платоническо защищаване на извѣстни добри принципи, а сегашното министерство е, което туря въ дѣйствиетия тия принципи. Какъ прочее да не му съчувствуваме? Казватъ още, че „Срѣдецъ“ цѣль да съсипе сегашното министерство. На това ние ще отговоримъ, че не сѣ толкось вѣстницитѣ, които въздигатъ и съсипватъ министерствата, колкото сѣ тѣхнитѣ дѣла. Слѣдователно ако министерството не извърши никакви беззаконни дѣла, то навѣрно не ще бѣде сѣсипано и отъ „Срѣдецъ“, както наивно мисли единъ нашъ Руссенски събратъ.

„При това, на мнозина се зловиди, че ние защищаваме г-на Цанкова. Да се разберемъ. Г-на Цанковъ не е homo novus въ нашия политически животъ. Отъ 30 години насамъ той се бори за народнитѣ права. Той нѣма нужда отъ прѣпоржката на „Срѣдецъ.“ Неговата репутация е формирана, характерътъ му, като публиченъ дѣятелъ и държавенъ мѣжъ — законченъ. И какъвъ характеръ! Съ колко други подобни може да се похвали днешното наше общество? Името му се налага на нашата история и ще блѣщи между най пѣрвитѣ. — Кое то насъ покърти и което ни накара да вдигнемъ гласътъ си въ защита на г-на Цанкова, то бѣ жалостното зрѣлище да глѣдатъ, че тоя мѣжъ, на когото заслугитѣ до вчера всички признавахъ, когото възхвалявахъ до небето, когото носеха на рѣцѣ, станалъ е днесъ предметъ на най жлъчни нападения, хуляния, клевети, безъ никакви сериозни причини. Ний мислиме, че като бранимъ него, ние правимъ услуга и на своя народъ. Народитѣ, които

не оценяватъ заслугитѣ на своитѣ мжжѣе, сж отсждени на погибель“ (гледай брой 6, 1884 година).

175. Търновска Конституция, органъ на народната либерална партия. — Тоя вѣстникъ е почналъ да излиза въ София, прѣзъ мѣсець Януарий, два пѣти въ седмицата, излизалъ е до 44 брой отъ четвъртата годишнина, подъ редакцията на П. Р. Славейкова, Д. Ризова, *Ив. П. П. Славейкова, Илия Георгова и Д. Мишевъ*. „Търновска Конституция“ е основана отъ П. Р. Славейкова и първитѣ номера сж излезли подъ негова редакция, слѣдъ него Ризовъ я редактиралъ нѣколко мѣсеци, подиръ Славейковъ, Георговъ и Мишевъ.

Биографическитѣ бѣлѣжки за П. Р. Славейковъ се намиратъ при „Македония“ (гледай 1866 година), за Д. Ризовъ при „Македонский Гласъ“ (гледай 1885 год.), за *Ив. П. Славейковъ* при „Независимость“ (гледай 1881 г.), а за Д. Мишевъ при „Свобода“ (гледай 1883 година).

Илия Георговъ е родомъ отъ Велесъ. Първоначално се е училъ въ родното си мѣсто, а подиръ е свършилъ реално училище и първия курсъ на политехниката въ Чехия. Слѣдъ това (1882 година) билъ е една година прѣподавателъ въ Софийската Класическа Гимназия, послѣ което се е посвѣтилъ на вѣстникарството, като е взелъ редакцията на в. „Балканъ“ (гледай 1883 година). Въ врѣме на Министерството на П. Каравеловъ (отъ 1884 до 1886 година) Георговъ е билъ чиновникъ въ Дирекцията на Обществениитѣ Сгради, подиръ началникъ на отдѣлението при Министерството на Външнитѣ Дѣла и Исповѣданията и послѣ това ревизоръ въ Министерството на Вътрѣшнитѣ Дѣла. Той е редактиралъ зеленитѣ книги: по въпроса за Руссе-Варненската линия, по съединението и по Сърбско-Българската война. Прѣзъ 1889/90 година Георговъ бѣше учителъ при Видинската Гимназия. Той е редактиралъ и нѣколко броя отъ в. „Македонский Гласъ“ (гледай 1885 година). Той е сега спрѣнъ, обвиненъ и осжденъ на 15 години по дѣлото за убийството на покойния Министръ Хр. Бѣлчовъ. Прѣди това той бѣше въ Мюнхенъ Германия, гдѣто бѣше отишълъ да учи правото и бѣ искаралъ два курса.

В. „Търновска Конституция“ нѣма программа, отпечатана въ първия брой, както това правѣтъ обикновенно вѣстниците, обаче самото заглавие на вѣстникѣтъ показва въ защита на какво се обявява. Въ уводната статия на брой 12 отъ първата годишнина, въ която се приказва какви сж нашитѣ вѣстници и какви сж тѣхнитѣ начала, има единъ пасажъ въ колона III-та относително цѣльта на в. „Търновска Конституция“, който намираме за добръ да цитираме тукъ: „Казали сме го, и пакъ ще го кажемъ, че никому нежелаемъ да натяквами; но и никого нѣма да пожеламъ, щомъ е въпроса за правата на народа — гарантирани отъ Търновската Конституция. Това е наший девизъ и ний ще го защищаваме, безъ да се стрѣскаме отъ пашармаджилѣцитѣ на едни и неразбранщината на други. Никого не желаемъ да стѣсняваме въ мнѣнието му за личността на тогова или оногова; но неможемъ да не забѣлѣжимъ, че когато е въпросъ за основний законъ въ страната, публициститѣ сж длѣжни да оставатъ на втори планъ лицата.“

176. Учителъ. — Туй списание излизало въ Шуменъ. Нищо повече незнамъ за него.

1885 година.

177. Борба, *недѣленъ вѣстникъ*. — Почналъ е да излиза въ Пловдивъ прѣзъ мѣсець Май, единъ пѣтъ въ седмицата, излѣзли сж 15 броя, подъ редакцията на З. Стояновъ.

Захарий Стояновъ е роденъ на 1850 год. въ с. Медвенъ, Котленско. Образованието си той дължалъ изключително на своето занимание; той се е училъ самичакъ, безъ да е посѣщавалъ нѣкакви училища. До 1870 год. той билъ овчаръ по Балканъ, а на 1 Май сжщата година отишълъ въ Варна да търси работа. „Гдѣто попитахъ за мѣсто, говори Стояновъ въ своитѣ *Записки*, на сѣкжде ми отговаряха „нѣма“, а нѣкои не ма удостоиваха даже съ отговорѣтъ си, като ми посочваха вратата само съ кимвание на глава. Близко при скелята, единъ човѣкъ ми посочи едно голѣмо здание, на което притѣжательтъ, сарафинъ, ималъ нужда отъ едно момче. Обрадванъ до уши, че ще да са удостоя, да чета пари, за което не малко ще

очудя овчарете, които навърно щѣха да ма научятъ, азъ се затѣвахъ къмъ рѣчената магазинъ.

„— Наистина ние се нуждаемъ отъ такъвъ човѣкъ, като тебе, каза стариятъ сарафинъ, като си мѣстише очилата да ма изгледа по-добре; но ти трѣбва да разбирашъ малко и отъ арабаджилжкъ, за да можешъ да поправяшъ талигата, когато се счупи. Друга никаква работа нѣма да имашъ, освѣнъ двѣ три магарета, които ти ще гледашъ.

„Отъ трънъ та на глогъ, си помислихъ азъ, и излѣзохъ изъ маазата, безъ да кажа нѣщо. Бѣгамъ отъ овцете, и отивамъ да ставамъ търговецъ, а хората ма удостояватъ да паса магарета. На другъ единъ дюгенъ, гдѣто бѣхъ отишелъ така сжщо да питамъ за мѣсто, шеговитъ единъ гагаузинъ ми каза, че по-добре сжмъ щелъ да направя, ако отида на балкантъ и хвана една мечка, която да разигравамъ по градовете. Мѣжду това, вече се мржкваше, а азъ не бѣхъ турилъ нищо въ устатата си, защото нѣмахъ пукната пара. Кжсно вечеръта подсмърчахъ на едно кавене; но като наближи да го затварятъ, притѣжателтъ ма покани, не твърде учтиво разбира са, да си излѣза. Тукъ-тамъ изъ тжмнитѣ улици, а че най-послѣ до студениятъ дуваръ на Варненското кале, подъ открито небе, намѣрихъ прибѣжище, гдѣто и прикарахъ ноцъта. Който е ималъ честъта да не ѣде единъ день, може да си въобрази, какъ лжсно са заспива. Цѣла ноцъ, до като се пукне зора, подплашените кучета не престанаха да ма лаятъ. Особенно пакъ имаше двѣ, клѣкнали на заднитѣ си крака, като караулъ, слѣдяха сичките ми движения. Щомъ си мрждняхъ или закашляхъ, тие избухваха и земеха нападателно положение“ (гл. т. I, стр. 52 и 53). Като неможалъ да намѣри работа въ Варна, З. Стояновъ се опжтилъ пѣшкомъ за Русчукъ. Още единъ цитатъ за да се види до какво ниско дѣредже се намиралъ покойний публицистъ и апостолъ: „като сѣко овчарско чедо, азъ зяпахъ по улицитѣ, гдѣто видѣ нѣщо по-забѣлежително. Въ еврейската чершия, близу до Байраклията джамия, нѣколко еврей, които сѣдаха отпрѣдъ дюгенитѣ си, при които като се приближихъ започнаха да викатъ на нѣкого си да слѣзе, който ужъ се качилъ на джамията. Азъ като неподозрѣвахъ нищо, съ своята овчарска невинность, спрѣхъ са на мѣстото си и захванахъ да глѣдамъ по джамията, да видя немирния човѣкъ; но отъ единъ изъ ближнитѣ дюгени, излѣха на вратътъ ми едно те-

неке вода, а постѣ захванаха да викатъ и свирятъ подиря ми, като на куче. Това бѣше като „добре дошелъ“ въ Русчукъ“ (гледай сѣщия томъ, стр. 57 и 58). Въ Русчукъ отивалъ съ замѣрение да постѣпи въ турското ислахане, гдѣто споредъ както му казвали, сѣ приемали и българи; но като не го приели, той нощитѣ е прѣкарвалъ на каицитѣ и опустелитѣ развалени на Русчукъ. Слѣдъ туй станжлъ слуга при нѣкои абаджии, гдѣто слѣдъ 6 мѣсеци безплатно слугуване се удостоилъ да стане калфа и да получава 300 гроша годишна плата. Подиръ 2 години промѣнилъ господарѣтъ си, но тоя послѣдний го изгонилъ и Стояновъ се прибралъ при Руссенското читалище „Зора“, гдѣто е билъ посвѣтенъ отъ Н. Обретеневъ въ сѣществуванието на Тайний Революционенъ Комитетъ, на който и станжлъ членъ. Една година подиръ това гой се условилъ за учителъ въ ближно едно село съ пропагандическа цѣль, но като неможалъ да успѣе, скоро напуснжлъ селото и понеже въ Руссе било подозрително да стои, отишжлъ въ с. Сейменъ при желѣзнопѣтната станция на служба; но отъ тамъ съ други другари заминжлъ за Стара-Загора, гдѣто Стамболовъ е организиралъ въстанието, въ което З. Стояновъ е взелъ участие и слѣдъ бѣганията по гори и планини дошжлъ въ Нова-Загора, а отъ тамъ въ Одринъ и намѣрилъ прибѣжище и скривалище на Харманлийската станция при Ради Ивановъ отъ 9 Октомврий 1875 до 1 Мартъ 1876 година, затворенъ въ една стая. Подиръ това дошжлъ въ Пловдивъ като апостолъ въ Панагюрскій въстаннически окръгъ, гдѣто съ Волова, Бенковски и други организирали въстанието и присѣтсвувалъ въ историческото *Народно Сѣзбране* на Оборище. Слѣдъ съсипванието на въстанието той съ Бенковски и др. минжли въ Стара-Планина гладни, голи, боси и слѣдъ като били убити Бенковски и О. Кирилла (11 Май 1876 год.) въ околността на Троянъ, останжлъ самъ, то го уловили въ една колиба българи отъ Грънчарскитѣ колиби, които били съ погерата и които искали по невѣжество да се покажатъ по ревностни отъ нея въ услугитѣ си къмъ Турското царство. Слѣдъ гуй е билъ влаченъ по затворитѣ въ Троянъ, Ловечъ, Севлиево, Гърново, Елена, Сливенъ, Нова-Загора и Пловдивъ, били сѣ го до невѣроятность, унижения, гладъ и пр. Тази си трагически участъ, каквато е била участъта и на всички арестовани бунтовници, е жива описана въ неговитѣ *Записки по българските*

вълздания. Въ време на Русско-Турската война той е билъ въ опълчението, слѣдъ което се е установилъ въ Руссе, гдѣто билъ сѣдебенъ слѣдователъ; но вслѣдствие политическата му брошура *Искендеръ-бей* (1881 год.), той прѣминѣлъ да живѣе като изгнаникъ въ Пловдивъ, гдѣто билъ тоже чиновникъ до 1885 година. Септемврий 6 е дѣло и на З. Стояновъ. Слѣдъ съединението той се е прѣдалъ на вѣстникарството и билъ депутатъ отъ тогава до смъртъта си, а сѣщо прѣдсѣдателъ на Народното Събрание, избранъ прѣзъ 1888 година. Той се е поминѣлъ на 2 Септемврий 1889 година въ Парижъ, гдѣто бѣше отишълъ за изложението. Значи отъ овчаринъ, той е достигнѣлъ да бѣде прѣдсѣдателъ на Народното Събрание. З. Стояновъ е билъ единъ отъ редакторитѣ на „Свобода“, а писвалъ е въ „Южна-България“ разни статии. Той е написалъ: *Искендеръ-Бей, 1881 година*; *Записки по българските вълздания*, т. I, 1884 год., Пловдивъ, т. II, 1887 год. София, т. III, 1892 год., София; *Четите въ България* на Филипъ Тотя, Хаджи-Димитра и Стефанъ Караджата, Пловдивъ, 1885 г.; *Чърти отъ живота на Л. Каравелова*, Пловдивъ, 1885 г.; *Любенъ Каравеловъ и неговитѣ клеветници*, София, 1885 г.; *Документи по превратитъ на деветий Августъ*, София, 1886 год.; *Какво направихме въ Търново*, Руссе, 1886 год.; *Кои сѣ виновниците на деветий Августъ*, Търново, 1886 г.; *Коронованните нихилисти въ България*, Руссе, 1886 год.; *Христо Ботѣвъ* — опитъ за биография, Руссе, 1888 год.; *Чардафонъ Великий*, София, 1888 год. Подъ негова редакция сѣ излѣзли 7 тома отъ съчиненията на Любенъ Каравеловъ.

„И така сега сме вече вѣстникарь. Съ евангелско благоговѣние се приближаваме ние да подигнеме священното знаме на публицистъ, това силно оръдие на народитѣ, подъ което сѣ ся извършили най-благороднитѣ борби за право, свобода и прогресъ, подъ което ся станали на прахъ и пепель множество тирани и тиранчета, па и има да падатъ още до като свѣтъ свѣтува, до като тоя свѣтъ ся дѣли на слаби и на силни, на бѣдни и на богати. Страшно е свободното слово, велика е неговата задача, въ сѣка страна и въ сѣко мѣсто, гдѣто това слово не е удушено отъ нѣкого човѣкообразенъ звѣрь, нарѣченъ божии избранникъ. Пълно право сѣ имали двама велики мъже

Единътъ свирешъ тиранинъ, а другиятъ знаменитъ мислителъ, които сж казали, че печатното и свободно слово е по-силно отъ хиляда запнали топове, че ако на единъ народъ отнѣматъ всичко, а му оставятъ само свободата на словото, то тоя народъ пакъ ще да успѣе да удари плѣсница на своятъ земенъ владика.

„Но печатното слово има двѣ страни: свѣтла и мрачна, зла и добра, убийствена и спасителна. Ако неговата свѣтла и добросвѣтна страна е развързала ржцѣтъ на милиони угнетени сжщества, ако то е прѣварило проливанието на рѣки кръвъ, то неговата мрачна страна е върнала и задържала много други народи на нѣколко стѣпки назадъ отъ съврѣмениятъ прогресъ. За голѣма жалость, послѣдното това обстоятелство ся е случило у насъ, гдѣто печатното слово е така жестоко изнасилено, щото два вѣстника, издавани въ единъ и сжщи градъ въ прѣдаването и произнасянието на единъ и сжщи фактъ, така безобразно го изопачаватъ, щото който слуша и чете отвънъ — нищо положително неможе да разбере.

„Ние повтаряме да кажемъ, че свято и неокалено ще да държимъ знамето на вѣстникарь. До колко говоримъ ние искрено, до кога ще одържимъ своето слово, да ли подъ мазнитѣ фрази не ся крие чифликъ съ 3000 уврата ниви и идеалъ съ 20—30 лири заплата на мѣсецътъ, нѣщо не ново и твърдѣ обикновено у насъ — съ голи думи ние нѣма да увѣряваме и доказваме. Нека докаже това врѣмето и дѣлото. Слава богу, се ще да ся намѣрятъ още нѣколко единици изъ между българскиятъ народъ, които ще да сж въ състояние да направятъ разлика между черното и бѣлото, между низкото и благородното. Не говориме за ония нищожни сжщества, съ рабскитѣ натури, за които и ангелъ да бждешъ, тѣхната душица е пакъ недостъпна за вашата божественность, защото тѣ нѣматъ свой вкусъ, свое собствено лице, при всичко, че мустачкитѣ имъ сж за винаги въ порядкъ. Тѣхниятъ господъ, който имъ показва злото и доброто, е началството, което дава заплата, което подписва повишение; а чувствата имъ ся ржководятъ отъ полицията и отъ святата митрополия. Ние глѣдаме на тѣхъ, като на халваджийска книга, затова каквото и да лаятъ — кervана ще да си слѣдва.

„Ние нѣма да ся боримъ, да бжде директоръ Петръ, а не Павелъ; нѣма да говоримъ за депутатски столъ и за червено канапе въ постоянния комитетъ; слѣдователно нѣма и да ся

въсхитяваме отъ идеалътъ на съществуващитѣ за сега отъ десетина души партии, които ся каратъ и псуватъ — а всѣ свѣденията ни ся върни — най-много затова, че въ блаженната Румелия нѣма поне двадесетъ директорски постове и три постоянни комитети. По тая проста причина, ние подаваме ръка сѣкиму, призоваваме подъ нашето знаме сичко честно правдолюбиво и не гешефтарско, на което душицата не ламти да лови риба въ мътната Марица, което не ся стреми да обира народниятъ потъ, което мисли по човѣшки, което не вика урра, когато затворятъ брата му, най-послѣ което не е изгубило образъ и подобие на човѣка за въ полза на егоистически цѣли. Ние ще да ся боримъ за истинската свобода и независимостъ на тая страна, която ся нарича България и която раздѣлена на три части, като употребяваме подходящи оръжия гдѣ каквото е нужно. Ние считаме за тиранинъ сѣки едного който ограничава тая свобода, или иска да я ограничи, па билъ който и да е, вланиятъ се на полумѣсецъ или кръстъ — разлика не съществува. А тая търпимостъ ние водиме отъ това просто правило, че дръжката на онова райско дървце — да кажемъ напримѣръ камчикъ, била въ ръката на кого и да е, щомъ посяти голитѣ ви плѣщи, еднакво тѣжи, се едно и също дѣйствиe произвежда. Па и влажнитѣ стѣни на Пловдивския *Генджаа* и на Софийската *Черна Джамия*, върваме че нѣма да запретатъ на тахтабитѣ да излѣзватъ въ по-малко или въ по-голѣмо число отъ туй обстоятелство, че вие сте затворени отъ Хайдаръ бей, а не отъ Гаврилъ паша или Ремлингена. Православието, братия, и мохамеданството, когато дойде работата до бой, прави компромисъ

„Въ кжсо казано, ние ще да искаме да ся възползуваме отъ священната свобода на словото, съ която е богато надарена Южна България. Ние ще да заговоримъ съ такъвъ языкъ, ние ще да искажеме такива голи фрази, които до сега — да не кажемъ голѣма дума — не сж били чути и видѣни по раскошното корито на Тунджа и Марица. И така ние сме вече вѣстникъари“ (гледай брой 1 отъ в. „Борба“, стат. „Двѣ думи като программа).“

178. Борба за кокалъ, органъ на казйонната либерална партия. — Почнжлъ да излиза прѣвъ мѣсець Юний въ Плов-

дивъ, неопредѣлено въ какъвъ срокъ, излѣзли 3 броя, подъ „вдѣхновението и съ пѣдивението“ на *Д. К. Поповъ*. Вѣстника е ималъ за мотто слѣдующето:

„Не те питамъ що ще дадешъ, а кога?

„Дай ми малко, само дай ми го сега!

Л. Каравеловъ“

„Шоролопъ, шоролопъ,

„Сподоби Господи за въ мой джобъ.

П. Р. Славейковъ“

Биографически бѣлѣжки за *Д. К. Поповъ* се намиратъ при „*Българинъ*“ (гледай 1878 година).

179. Бургаский Вѣстникъ. — Почналъ е да излиза прѣзъ мѣсець Юлий въ Бургасъ, единъ пѣтъ въ седмицата, излѣзли сж 12 броя, подъ редакцията на *А. П. Горановъ*.

Ангелъ Петровъ Горановъ е роденъ въ Батакъ на 1858 година. Той се е училъ въ родното си мѣсто и до въстанието въ Пловдивското училище, гдѣто е свършилъ VI классъ. Слѣдъ въстанието е билъ учителъ, а слѣдъ Русскота-Турска война е свършилъ курса на Пловдивското училище, отъ гдѣто билъ избранъ за членъ въ Т.-Пазарджикский Окръженъ Съвѣтъ. Прѣзъ 1881 и 1882 година билъ Пещерский Околийский Садия, а отъ тамъ билъ прѣмѣстенъ на сжщата длъжностъ въ Карнобатъ. Тамъ е стоялъ нѣколко мѣсеци и послѣ си далъ оставката, та станалъ адвокатинъ въ Бургасъ, гдѣто е издавалъ и вѣстника си. Отъ Бургаский бунтъ и до днесъ, той е емигрантинъ, въ продължение на което врѣме двѣ години наредъ е билъ слушатель въ Одесский Университетъ по правото. Той е писалъ въ нѣкой вѣстници, които ний нѣмаме възможность да изброимъ тукъ. Написалъ е: *Жьртва на прѣдразядка*, Пловдивъ, 1885 година; *Въстанието и клането въ Батакъ* (Бойчо е псевдонимъ на А. Горановъ), Пловдивъ, 1892 година).

Въ „Бургаский Вѣстникъ“ не е обнародвана никаква программа. Начело на първия брой е отпечатано слѣдующето съ едри букви:

„Программата на вѣстника ни ще бѣде неговото съдѣжаніе.“

180. Български языкѣ и неговото пораждане. — Листъ е почнѣлъ да излиза въ София прѣзъ мѣсець Септември излѣзли сж 4 броя, безъ опрѣдѣленъ срокъ, подъ редакциѣ на Д-ръ *Ив. А. Богоровъ*.

Биографическитѣ бѣлѣжки на *Богорова* се намиратъ въ „*Цареградски Вѣстникъ*“ (гледай 1848 год.). И тоя листъ Д-ръ *Ив. Богоровъ* има за цѣль оправянието на българскій языкъ.

181. Врѣме. — Тоя вѣстникъ е почнѣлъ да излиза въ Силистра прѣзъ мѣсець Септември, единъ пѣтъ въ седмицата (до 5 броя) и ежедневно (отъ 6 до 19 брой), излѣзли сж 19 броя, подъ редакциѣта на Д. Д. *Бгчваровъ*.

Биографическитѣ бѣлѣжки за *Бгчваровъ* се намиратъ при „*Свободна България*“ (гледай 1886 година).

Ето каква е била цѣльта на „*Врѣме*“:

„Първата наша цѣль е да защищаваме интереситѣ на народа и на държавата, понеже като синъ на народа, като членъ на държавата, ние чувствуваме, че сме длѣжни да се отнесеме прѣзъ живота си къмъ общитѣ имъ интереси човѣшки и съ достоинство. Ние ще помагаме на народа и на държавата съ перото си, защото не сме способни съ друго да помагаме, за което въ тѣзи трудни врѣмена, ние скърбимъ.

„Втората наша цѣль е да упѣтваме, споредъ силитѣ си, народътъ въ пѣтътъ на напредѣка и цивилизацията, като за винаги му напомняваме, че врѣмето е скѣпо, че то хвърчи и че е срамно да стоиме въ такъво първобитно положение. За да можемъ да вървимъ успѣшно въ пѣтътъ на цѣльта си, ние ще показваме на народа всичкитѣ му грѣшки, всичкитѣ му нужди, а отчасти и начинътъ за поправянието имъ.

„Третата наша цѣль е да проповѣдваме съгласие и взаимноуважение между народа, а така сжщо и умѣренность въ партизанскитѣ страсти, защото ние виждаме, че досегашното ни партизанско повѣдение, несъгласието и взаимното неуважение помежду ни, доста много е поврѣдило на общитѣ ни интереси.

„При това обявяваме, че ние нѣма да принадлежиме
къ нѣкоя отъ сѣществующитѣ политически партии, а ще
даме щото нашия вѣстникъ да бѣде единъ независимъ, единъ
постоятеленъ органъ“ (споредъ както ми е съобщена; вѣстника
тъмъ видѣлъ).

182. Възраждане. — Тоя вѣстникъ е почналъ да излиза Видинъ прѣзъ Сърбско-Българската война, ежедневно, из-ли всичко 5 броя, подъ редакцията на *Димитръ Ц. Коцовъ*.

Биографически бѣлѣжки за *Коцовъ* се намиратъ при *Ѣнецъ*“ (гледай 1884 година).

Неможах да видя нито един брой от вѣстника „Взздание“, но той е ималъ за цѣль да прѣдстави лошото тояние на Сърбската войска и алчните намѣрения на бившия ль Милана, а въ сжщото врѣме да окуражи българската ска и население, за да посрѣщне тая война съ мжжество и ь роптание. Това е било програмата на вѣстника.

183. Габровски листъ. — Тоя листъ е почналъ да излиза въ Августъ въ Габрово (печатанъ въ Търново), срокъ за изданіе неопредѣленъ, издадени нѣколко броя само, неизвѣстно гдѣ подъ чия редакция. Вѣстника ималъ за мотто:

„За да се искорени болката трѣбва да се расчопли раната.

„Едно зло ражда друго, а това — трето.“

„И злото и доброто истината еднакво ги открива прѣдъ
та.“

„Главното нѣщо, което ни подбуди да почнемъ издаванетоъ . врѣме на врѣме на единъ листъ въ Габрово подъ горнѣйшото заглавие е да може по тоя начинъ по лесно да се узнава положението или мнѣнието на населението въ Габрово и цѣлия окръгъ, гдѣто тоя градъ спада, по отношение на нѣкои въпроси, които вълнуватъ общественното мнѣние, а тѣй сжщо да може по тоя начинъ да се искаратъ на видѣло много отъ причинитѣ, които, така или иначе не благоприятствуватъ на добрия вървѣжъ на общественнитѣ работи, било въ самия градъ Габрово и околностите, било въ Севл. Окръгъ, било йоще въ по широкъ размѣръ, —

спорѣдъ естеството на въпроситѣ, до който ще се коснуваме говоримъ. Въ това си прѣдприятие ние ще се стараемъ колкото ни е възможно да бждемъ вѣрни и точни, да бждемъ искренни и да не се отклоняваме ни на дѣсно, ни на лѣво когато говоримъ по какъвто и да било въпросъ, безъ да гледаме дали това ще бжде угодно на Петка или на Драгана, като придържаме строго о пословицата: „право, куме, та въ очи“. И още по точно опредѣление направлението на листътъ трѣбва да кажемъ, че въ него ний ще се занимаваме не вече да описваме дѣятелността на онѣзи щасливци, ако могатъ се нарече тѣй, които слѣпата сждба и обстоятелствата сж ги докарали да занимаватъ несъотвѣтствующи на тѣхнитѣ способности, на тѣхното умствено и нравствено състояние мѣста въ Сев. окръгъ, а особено въ Габрово и до нѣкадѣ другадѣ дѣятелността на които личности има общественъ характеръ и които поради това принасятъ повече вреда, отъ колкото нѣкаква полза на обществото. Освѣнъ това ще се даватъ чрезъ него вѣрни свѣдения за вървежа на училищното дѣло въобще въ Сев. окръгъ и частно въ Габрово, като се стараемъ да указваме на причинитѣ, които по единъ или другъ начинъ сж бъркали и ще бъркатъ въ бждѣще на успѣха въ това отношение. Най послѣ ще се съобщаватъ своеврѣменно разни новини отъ цѣлия Сев. окръгъ, които би имали нѣкакъвъ интересъ както за самото население въ тоя окръгъ, тѣй сжщо и на вънъ до нѣкадѣ.

„Въ заключение ще кажемъ, че ще се стараемъ, щото „Габровскій листъ“ да бжде отзивъ на общественното мнѣние въ Сев. окръгъ, по отношение на много въпроси, които би имали общественъ характеръ“ (гледай брой 1).

184. Дневенъ Бюлетинъ. — Тоя вѣстникъ е почнѣлъ да излиза въ Пловдивъ отъ 6 Септемврий, ежедневно, до свършването на Сърбско-Българското примирие, неизвѣстно мѣнь подъ чия редакция. Той е съобщавалъ телеграфически и други новини по тогавашнитѣ събития и е излизалъ повечето на единъ листъ малкъ форматъ. Нищо повече незнамъ за тоя вѣстникъ.

185. Зора, *мѣсечно литературно списание*. — Почнѣло е да излиза въ Пловдивъ прѣзъ мѣсець Мартъ, единъ пѣтъ въ мѣсецътъ, излѣзли сѣ 5 книжки, подъ редакцията на *Ив. Вазовъ*.

Биографическитѣ бѣлѣжки за *Вазовъ* се намиратъ при „*Наука*“ (гледай 1881 година). „*Зора*“ не е обнародвала никаква программа.

186. Зора. — Тоя вѣстникъ е почнѣлъ да излиза въ Силистра, първо ежедневенъ, два пѣти въ седмицата и най-послѣ единъ пѣтъ въ седмицата, излизалъ до брой 5, III годишнина (24 Януарий 1887 г.), подъ редакцията на *М. Д. Тихчевъ* и *А. Стойковъ*. Подъ редакцията на първий сѣ излѣзли 48 броя, а останалитѣ до 9 Августъ 1886 г. е редактиралъ Стойковъ. Послѣ тази дата вѣстника е излизалъ до 24 Януарий 1887 г., но неизвѣстно подъ чия редакция. Программата на този вѣстникъ не знамъ; знамъ само това, че *М. Д. Тихчевъ* минаваше тогазъ като принадлежащъ къмъ Цанковата партия, а Стойковъ — къмъ Каравеловата. Отначало Тихчевъ почнѣлъ да издава, по врѣмето на Сърбско-Българската война, ежедневно телеграммитѣ на *Хавасъ*, а подиръ това почнѣлъ да редактира в. „*Зора*“ само на единъ листъ и то ежедневенъ. Това е вървѣло до края на 1885 год., а въ началото на 1886 год. почнѣлъ да го редактира на голѣмъ форматъ отъ два листа и два пѣти въ седмицата, което се е продължило до 48 брой, слѣдъ което минѣлъ въ рѣцѣтъ на А. Стойковъ и то до 6 Августъ 1886 г., слѣдъ която дата вѣстника промѣнявалъ разни редакции и нѣмалъ едно опрѣдѣлено и постоянно направление. — И така, ний ще имаме за редактори на този вѣстникъ *М. Д. Тихчева* и *А. Стойкова*.

Маринъ Д. Тихчевъ е роденъ въ Руссе на 1848 година, гдѣто е свършилъ IV класното училище. Слѣдъ това 4 години е билъ писаръ при Българската община въ Руссе, послѣ е учителствувалъ въ Тулча, гдѣто билъ и *Правителъ Канцелярій* при Тулчанский Губернаторъ. Подиръ туй е билъ членъ на Правадийското и Силистренското Окрѣжно Сѣдилища, сетнѣ главенъ учителъ на Силистренското мъжско училище, прѣдсѣдателъ на Правадийский Окрѣженъ Сѣдъ и най-послѣ прокуроръ при Търновский Окрѣженъ Сѣдъ. Понастоящемъ Тихчевъ е адвокатъ въ гр. Силистра. Прѣзъ 1887 година билъ осѣденъ

по бунта на 16 Февруарий 1887 год. на 15 години затворъ, но, слѣдъ едно излѣжаваніе отъ 18 мѣсеци въ Хасковскій затворъ, билъ помилванъ и освободенъ. Въ затвора той е прѣвелъ: *Естественіи законъ или нравственнитѣ физически начала*, поясени съ сътворението на чловѣка и вселенната, отъ Волней, Силистра, 1888 година. Тихчевъ е писвалъ разни статии и дописки въ българскитѣ вѣстници, които ний неможемъ да опрѣдѣлимъ.

Атанасъ Стойковъ е роденъ въ Руссе на 1857 година. Училъ се въ родния си градъ, подиръ въ Габрово, Пловдивъ и Ница, Франция. Слѣдъ завърщаніето си отъ тоя послѣдний градъ станалъ подсекретаръ въ Силистренската митница, а сетнѣ бухгалтеръ въ Варненската митница. Слѣдъ това приелъ длъжността сждебенъ приставъ въ Добричъ, слѣдъ което билъ назначенъ за секретаръ на градско общинското управление въ Добричъ, а сетнѣ такъвъ и въ Софійското общинско управление. Подиръ прѣзъ 1884 г. назначенъ билъ за Подначалникъ въ Финансовото Министерство, а скоро слѣдъ това — за Силистренскій Окр. Управитель, на която длъжностъ е стоялъ до Силистренскій бунтъ на 16 Февруарий 1887 год. Стойковъ прѣзъ 1884 и 1885 година е писвалъ дописки, а най-много уводни статии въ в. „Славянинъ“ (гледай 1879 год.); писвалъ е разни статии и въ в. „Търновска Конституция“ (гледай 1884 година). Понастоящемъ Атанасъ Стойковъ живѣе въ Силистра и се занимава съ адвокатство.

187. Избиратель, органъ на Свищовското либерално бюро. — Почнѣлъ е да излиза въ Свищовъ въ началото на 1885 год., неопрѣдѣлено въ какъвъ периодъ, раздаванъ *безплатно*, подъ неизвѣстна менъ редакция. Азъ съмъ видѣлъ само брой 7 отъ II-та година. Вѣстника има за мотто: „Народътъ е управителъ на управителитѣ си“. Вѣстника се е занимавалъ само съ Свищовски работи. Като продължение на „Избиратель“ дохожда в. „Свищовъ“ (гледай по-долу).

188. Македонецъ, за новини и защита народнитѣ *правдини*. — Тоя вѣстникъ е почнѣлъ да излиза въ Руссе прѣзъ

мѣсець Февруарий, единъ пѣтъ въ седмицата, излизалъ е до 27 брой отъ втората годишнина, подъ редакцията на *Н. Живковъ*. Тоя вѣстникъ е като продължение на „*Телеграфъ*.“

Никола Живковъ е роденъ въ Търново на 1847 година. Въ 1854 год. е почналъ въ Търново първоначалното учение по взаимната метода. Отъ 1861 до 1867 год. е слѣдвалъ въ сѣщия градъ въ общинското *класно* училище, което за първъ пѣтъ отворилъ Никола Михайловски, който е ималъ за сътрудници П. Славейковъ, К. Кесаревъ, Ил. Шиваровъ, Димитраки Еленикото наричанъ и други. Прѣзъ 1867, 68 и 69 години училъ по математика, законъ Божий и педагогия при Американскитѣ мисионери въ Руссе въ врѣме на Уанлеса. Прѣзъ 1870 година билъ прѣдсѣдателъ на Младенческото дружество въ Руссе, наречено „Пѣвческо“, една отъ главнитѣ цѣли на което било распространението въ Кар. „*Свобода*“. Въ това врѣме се отваря книжарницата на Дановъ въ Руссе, по работата на която Живковъ е ходилъ по цѣло Българско и е написалъ „Пѣтни бѣлѣжки“, обнародвани въ в. „*Право*“ (гледай 1869 год.), съ подписъ *Скитникъ*. Отъ 1872 до 1873 год. билъ пълномощникъ на Българското Читалище въ Цариградъ и отъ Екзархията, да обходи цѣла България, да открива читалища, да распространява списанието „*Читалище*“ и да „сгрѣва българскитѣ сърдца къмъ нововъзобновената ни Екзархия“, тѣй гласяло писмото на Екзархията. Въ това врѣме станжалъ учителски съборъ въ Орѣхово, гдѣто били събрани 34 учители, изъ Видинъ, Ломъ и Орѣхово, които го избрали за инспекторъ на училищата си, но като не билъ утвърденъ отъ Екзархията, отишълъ за главенъ учителъ въ Велесъ, гдѣто е направилъ първъ опитъ съ откриване забавачница. Слѣдъ това той е учителствувалъ 12 години въ Велесъ, Варна, Берковица, Севлиево, Тулча и Свищовъ. Въ 1875 година билъ апостолъ по въстанието въ Берковица, но билъ хванатъ и откаранъ въ Видинъ и Руссе арестованъ, отъ гдѣто е успѣлъ да избѣгне въ Гюргево. Заедно съ Хр. Ботйовъ е издалъ първий брой отъ „*Нова България*“ (гледай 1876 година). Въ „*Читалище*“ е обнародвалъ пѣсньта: *Некъ се навредъ радостенъ гласъ развѣй* и пр. по поводъ избиранieto на Българския Екзархъ Антима, която отъ подиръ издалъ на отдѣлни

листа; въ „Новинаръ“ (гледай 1877 година) *Шуми Марица*, а при идването на Български Князь Александър I *Добре дошелъ свѣтлий Княже* и пр. Той е билъ една година прокуроръ, сега пакъ Училищенъ Инспекторъ въ Руссе, а по-първо такъвъ въ Видинъ, Свищовъ и Варна. Освѣнъ горнитѣ, той е написалъ и прѣвелъ: *Календаръ* на Тулчанското читалище; *Българска Корона*, химна, I листо; *Дѣтинска мждростъ* по Фребеля; *Божий свѣтъ*, читанка; *четири пѣсни* за Български Князь и съединението; *Гусла*, съ пѣсни; *Три прокламации на бой*; *Илю войвода*, драма въ 5 дѣйствия; *Свѣтулка*, сцѣни изъ български животъ, драма въ 5 дѣйствия; *Кралъ Миланъ безъ уши*, комедия въ двѣ дѣйствия; *Прощавамъ го!* за робитѣ по Сърбско-Българската война; *Прѣдателски прѣвератъ*, отъ изгонването до възвръщанieto на Князь Александра; *Венецианска республика*, поправ. прѣводъ, драма въ 5 дѣйствия; *Елмазена табакера*, трагикомедия въ 5 дѣйствия; *Отхапанъ кестенъ*, малко съмнѣние — много пакостъ. Н. Живковъ ималъ готови за печать: *Весела смъртъ* на майора Киряева въ Сърбия; *Осѣмъ клѣтви* за пара и *Коритото съ дрѣвникитѣ* и кудия патакъ на Байковица — случки изъ Български животъ. За вѣстниците, които е редактиралъ, ще се спомене на своето мѣсто.

„Названието „Македонецъ“ му даваме, защото най-главната цѣль на листътъ ни ще бѣде да воюваме духовно за освобождението на многострадателна, потънала въ черни теглила наша Македония, отечеството на Славянскитѣ просвѣтители Кирилъ и Методия; прѣстолницата на Български Царъ Самуила; разсадницата на Богомилството. Ще воюваме за отъргване изъ тиранскитѣ ногѣ тая българска земя, въ която обитаватъ милиони харни синове и дъщери; която земя пуца изъ недрата си „медъ и масло.“

„При дѣйствията си по изложената цѣль, „Македонецъ“ ще разисква се тѣй безпристрастно полезнитѣ въпроси за Княжеството ни, ще дава най-нови телеграфически извѣстия по политиката, разни новини и ще обема кратъкъ критически книженъ отдѣлъ“ (гледай брой 1).

189. Македонски Гласъ — *La voix de la Macédoine*.

— Тоя вѣстникъ е почналъ да излиза въ София прѣзъ мѣсець Януарий, единъ пжтъ въ седмицата, излѣзли сж 35 броя, подъ редакцията на *Д. Ризовъ* и *Ил. Георговъ*. Уводнитѣ статии на първитѣ десетина броя сж писани отъ *Ив. Ев. Гешовъ*, 32—34 брой сж редактирани отъ *Ил. Георговъ*, а останжалитѣ — отъ *Д. Ризовъ*.

Биографическитѣ бѣлѣжки за *Георговъ* се намиратъ при „Търновска Конституция“ (гледай 1884 година).

Димитръ Ризовъ е роденъ въ Битоля на около 1862 г. Първоначално се е училъ въ родния си градъ, а подиръ въ Пловдивъ, гдѣто е свършилъ IV класъ отъ тогавашното Пловдивско училище, гдѣто е билъ учителъ Благоевъ и др. Слѣдъ това той се върналъ въ Битоля и се е занимавалъ съ търговия, а кратко врѣме е училъ френский языкъ въ Битолското католическо училище. Прѣзъ 1881 год. отворилъ въ Битоля книжарница, а прѣзъ 1882/83 учебна година бѣше назначенъ за инспекторъ на българскитѣ училища въ Македония, която длъжностъ *испълнявалъ* (като е стоялъ само въ Битоля, безъ да е ходилъ да инспектира, както самичкъ е исповѣдвалъ) само една година. Прѣзъ 1883 година той е дошълъ въ София, гдѣто се е впусналъ въ политическа и вѣстникарска борба, съ исключение на нѣколко мѣсеци, когато е билъ чиновникъ въ Дирекцията на Общественнитѣ Сгради. Прѣзъ 1887 год. той е отишълъ въ Лиежъ, Белгия, гдѣто е слушалъ лекции една година въ тамошния университетъ. Билъ е депутатъ въ Великото Народно Събрание за избиранieto на Княза. Той е билъ осжденъ и арестованъ за подстрѣкателство (чрѣзъ вѣстника му „Христо Ботйовъ“) къмъ бунтъ противъ правителството. Отъ 1891 год. насамъ слѣдъ извѣстния Паницовъ процесъ, той се намира за граница, гдѣто заедно съ други емигранти работи за растуриянето на сжществующий въ България политически редъ; Ризовъ се оказа замѣсенъ въ дѣлото по убийството (насочено противъ Ст. Стамболова) на покойния Министръ на Финанситѣ Хр. Бѣлчовъ. Писвалъ е разни статии въ „Зорница“ (гледай 1876 год.), „Марица“ (гледай 1878 год.), „Балканъ“ (гледай 1883 год.), „Съзнание“ (гледай 1883 год.), а редактиралъ е нѣколко вѣстника, за които на свойто мѣсто

ще се спомене. Написалъ е една брошура, печатана въ Бѣлградъ, съ политическо съдържание, която ний не сме видѣли.

„Продуктъ на онова справедливо негодование, което завладѣ духоветѣ на македонскитѣ емигранти въ Княжество България и Источна-Румелия вслѣдствие послѣднитѣ турски звѣрства въ Македония, в. „Македонский Гласъ“ ще се стреми да изисква отъ Великитѣ Сили безотлагателното изпълнение на 23 и 62 членове отъ Берлинския Договоръ, като единствения по настоящемъ *modus vivendi* за дайнѣйшето съществуване на българския елементъ въ тая страна. Далечъ отъ мисльта да счита тая мѣрка за гарантирующа правилното развитие на многострадалната тѣзи земя, в. „Македонский Гласъ“ ще я подържа до денѣтъ, въ който Европейскитѣ Държави сами ще съзнаятъ нейната палиативность и сами ще пожелаятъ нейното замѣнение съ друга по-цѣлесъобразна.

„Въ желанието си да изпълни честно и искрено тѣзи своя задача, в. „Македонский Гласъ“ ще се мѣчи да достави най-вѣрни свѣдѣния върху страдалческото положение на раята въ Турция, и по възможности, да удържа духоветѣ на македонскитѣ емигранти въ Княжество България и Источна-Румелия на онази легална почва, която се е създала прѣзъ 1878 година въ Берлинъ съ санкцията на Великитѣ Сили. Разбира се, че ако приятелитѣ на Европейския миръ не благоволятъ и тоя пѣтъ, слѣдъ дълги седѣмъ години, да настоятъ за по-скорошното одѣлствование на своитѣ постановления касателно Македония, то в. „Македонский Гласъ“ трудно ще може да се обяви несолидаренъ съ възможно едно движение, имѣюще за цѣль самостоятелното погрижване за сѣдбата на тѣзи рабски — измѣчена страна.“ (гледа брой 1).

190. *Македонски сълзи, списание за наука и насърд-
чение на българската младежъ.* — Почнѣлъ е да излиза въ Чирпанъ прѣзъ мѣсець Мартъ, единъ пѣтъ въ мѣсецѣтъ, из-
лѣзли 6 броя, подъ редакцията на *Милю Г. Касабовъ*.

Милчо Г. Касабовъ е роденъ въ Чирпанъ прѣзъ Октомврий 865 година. Той се е училъ въ родния си градъ, гдѣто е вършилъ III класъ на тамошното училище. По настоящемъ ой е учителъ въ с. Опанъ, Старо-Загорска околия.

„На всѣки му е извѣстно, до какво състояние сж дошли ашитѣ вѣстници, както отъ самъ балкана, така и въ княжеството. Тѣ сж дошли до тамъ, та човѣкъ не смѣй да прочете нѣщо. Но и да прочете, какво ли ще да научи? отъ сувни, клевети, раздори, нѣма друго нищо да научи. Въ тѣхъ нѣма нищо сериозно, нѣма насърчително, нѣма нѣщо, съ което да възбуждатъ на младежитѣ въ сърдцата любовь къмъ гечеството, братска обичъ и съгласие; а повѣчето служатъ, а разцѣплението народно.

„Но ако се попитаме отъ що произлѣзва всичко това? Изеднажъ въ мисальта ни се ражда отговоръ, който ни шюпни, а всичко това става отъ омразата, която е помежду ни, отъ изи черна ивица, която е била у насъ и отъ по-прѣди. Доклѣ нѣй-послѣ тази смраза ни тури подъ ногата на тирана, за да : мжчимъ и на урокъ да се научимъ. Но всичкитѣ мжки на грана, неможаха да ни научатъ на урокъ. Ний носихме робския юмотъ петъ-стотинъ години, на когото диритѣ и до сега още гчатъ по вратоветѣ ни; но пакъ не можахме да дойдемъ въ знание, че ако не искоренимъ тази омраза, която е вкорена въ насъ, не още петъ-стотинъ години, нѣ още на много бѣста по петъ-стотинъ години ще стоимъ подъ робското иго.

„Но нека дойдемъ на прѣдмѣта си.

„Думата бѣше за днешнитѣ наши вѣстници. Днешнитѣ аши вѣстници, не сж вѣстници, които да разгаратъ въ младеитѣ охотата за прочитание, а сж вѣстници, които а охлаиватъ повече и повече.

„Единъ младежъ, който се е научилъ горѣ долѣ да прочита, въ младостта си той ламти за прочитание. Тази си пѣтreshна, невидима жажда, той угасява съ прочитание на вѣстници и други книги, които или той купува, или зема отъ приятели, или прочита въ читалище и прочее. Но що виждаме въ тогози, който прочита вѣстници? вмѣсто да се усилюва тази ажда къмъ прочитанието (защото е извѣстно, че колкото повече прочита човѣкъ, толкова повече се стреми къмъ прочи-

танието), то тя се угасява повече и повече. А причината на това е тази, че той не намира охота за прочитане, въ днешнитѣ наши вѣстници. Такива то твърде скоро се отчайватъ отъ прочитане. Тѣ даже не искатъ да зематъ и друга книга въ ржката си за прочитане; щото мислятъ, че и тя ще има такова съдържание, което не е полезно за тѣхъ. А това пакъ става отъ туй, че тѣмъ еднажъ за всѣкога имъ се е втреснало прочитанието. — За такива, на които се е втреснало прочитанието и за такива, които не искатъ да се мѣшетъ въ партии и за такива, които обичатъ да прочитатъ, нѣща повече насърдителни и нѣща, които възбуждатъ омраза противъ неприятелитѣ ни; счетохме за длъжностъ, споредъ силитѣ си, да издаваме списание съ научно насърдителна цѣль, подъ заглавие: „Македонски Съззи.“

„Списанието ще излиза всѣки мѣсецъ и всѣкога ще донася на читателитѣ, както научностъ, насърдчение, възбуждане любовъ къмъ отечеството, братска обичъ и съгласие; така и омраза противъ нашитѣ тирани, а не противъ братята ни.“ (гледай брой I).

191. Медициноко Списание, издава Варненското Медицинско Дружество. — Почнѣло е да излиза въ Варна прѣзъ мѣсецъ Юний, три пѣти въ мѣсецътъ (до шестата книжка излизало е единъ пѣтъ въ мѣсецътъ), излѣзли цѣли три годишнини, подъ редакцията на *Д-ръ С. Юрдановъ*, *Д-ръ Пюскилиевъ*, *Д-ръ Севзовъ* и *Д-ръ Ивановъ*.

Докторъ (на медицината) Майоръ Стойко Юрдановъ е роденъ въ Котелъ на 15 Августъ 1841 г. Въспиталъ се въ Парижкия факултетъ на медицината и въ военно-медицинското училище въ Букурещъ, а въ 1863 год. постѣпилъ на служба въ това послѣдното училище. Прѣзъ 1864 г. издържалъ установения испитъ за *Екстернъ*, а въ 1865 г. билъ произведенъ въ чинъ подъ-хирургъ. Въ 1866 г. въ врѣме на холерата, билъ командированъ въ Яшкия окръгъ, а въ 1867 год. издържалъ экзаменъ за бакалаурията на физическитѣ и естественни науки и тутакси произведенъ въ чинъ баталионенъ медикъ отъ II классъ. Прѣзъ 1868 и 1869 г. билъ докторъ въ Браилския окръгъ, а прѣзъ 1870 и 1871 г. служилъ като

лефъ интернъ на госпиталя Колентина, като е държалъ въ ова врѣме и 5-тѣхъ испити за лиценциатъ на медицината. Въ 1871 год. станжлъ баталионенъ медикъ отъ I класъ и е тужилъ въ I артиллерийскій полкъ до 1873 г., когато билъ спратенъ въ Парижъ да свърши наукитѣ си. Като се върнжлъ въ 1875 год., станжлъ полковий медикъ отъ II класъ, а прѣвъ 1876 г. държалъ тезата си и придобилъ академическата степенъ докторъ на медицината. Прѣвъ 1876 г. награденъ съ кръстъ Св. Такова“, сжщо отъ обществото на „Червения Кръстъ“ съ въ кръстъ, а за участие като полковий и бригаденъ медикъ при Плевенъ, Бѣлоградчикъ и Видинъ — съ „Руманска Звѣзда.“ Въ 1878 год. назначенъ билъ за Варненски Губернски врачъ, а въ 1879 г. билъ избранъ за депутатъ въ Търновското Велико Народно Сѣбрание. Слѣдъ туй пакъ назначенъ на българска служба, като се е мѣстилъ въ разни дружини. Прѣвъ 1882 год. билъ испратенъ да земе участие въ Женевския хигиенически конгресъ, взелъ е сжщо участие и въ България въ тѣхвои комиссии. Писалъ е на французски теза: „*Quelque réflexions et observations sur l'engine diphtherique*“, а прѣвелъ е отъ французски: *La propriété de l'individu et de la maison.*“ Писалъ е по нѣщо въ вѣстниците: „*Българ. Гласъ*“, „*Марица*“, „*Славянинъ*“, „*Българинъ*“, „*Варненски Вѣстникъ*“, „*Независимостъ*“, „*Свободна България*“, „*Свобода*“, „*Руссе*“, „*Витоша*“ и „*Работникъ*.“ На румански е писалъ за дѣйствиата на руманската амбуланция отъ Червения Кръстъ въ Сърбско-Българската война въ 1876 год. Д-ръ Юрдановъ се е поминжлъ въ Варна на 18-й Януарий 1890 година.

Докторъ (на медицината) Ангелъ Димитровъ Пюскюлиевъ : роденъ въ Шуменъ на 15 Августъ 1845 година. Първоначалното си образование е получилъ въ родния си градъ, а поидиръ въ Цариградъ въ медицинскій факултетъ, гдѣто е получилъ дипломъ на 1871 г. Слѣдъ туй подкачилъ медицинска практика, билъ е воененъ лѣкаръ въ турската армия съ чинъ майоръ. Слѣдъ освобождението е прѣминажлъ въ България, знаемъ, че е билъ въ Варна, а по настоящемъ е Директоръ на Гражданската Санитарна Дирекция. Говори и пише на Български, Френски и Турски язици. Писалъ е разни статии въ „*Български Книжници*“ (гледай 1858 година), „*Время*“

(гледай 1865 година) и „*Македонія*“ (1866 година). Прѣвелъ е *Послѣдний Абенсеражъ*, Цариградъ, 1869 година и други подобни прѣводи, които ний, за съжаление, нѣмаме възможность да изброимъ.

Докторъ (на медицината) Сѣввовъ е роденъ въ Ески-Джумая на 1852 година, гдѣто до 16-та си годишна възраст се е училъ, а на 1867 год. заминалъ за Николаевъ, Руссия, гдѣто постѣпилъ въ III класъ на тогавашната реална гимназия, която свършилъ на 1872 год. Още същата година постѣпилъ въ медицинский факултетъ на Московский университетъ. Като студентъ билъ въ Сърбия въ врѣме на Сърбско-Черногорско-Турската война на 1876 г. Прѣзъ Априлий 1878 г. като свършилъ курсътъ на наукитѣ си, веднага билъ испратенъ въ дѣйствующата армия и билъ назначенъ за дружиненъ лѣкаръ на първата дружина на Българската земска войска. Прѣзъ 1879 год. билъ назначенъ за бригаденъ лѣкаръ на Сливенската бригада, но прѣзъ Септемврий същата година излѣзълъ въ оставка. Прѣзъ 1883 година отново постѣпилъ на военна служба и въ настояще врѣме занимава длъжността старши лѣкаръ на 20 пѣхотний Добруджанский полкъ.

Докторъ (на медицината) Н. М. Ивановъ е роденъ на 5 Декемврий 1856 година въ Болградъ. Първоначално се е училъ въ родното си мѣсто, гдѣто въ 1874 година свършилъ гимназията и послѣ това учителствувалъ двѣ и половина години въ едно отъ народнитѣ училища въ сѣщия градъ. Въ 1877 година отишълъ въ Букурещъ и постѣпилъ въ медицинский факултетъ. Въ продължение на двѣ години изпънявалъ и длъжността дѣловодителъ при „Българската Добродѣтелна Дружина“ въ Букурещъ. Въ 1882 година Добродѣтелната Дружина го приела за свой стипендиантъ и го испроводила въ Парижъ да довърши медицинскитѣ си науки. На 5/17 Юлий 1885 година издържалъ прѣдъ Парижкий медицинский факултетъ теза (прѣдмета на която е била *de l'ostéomyélite subaiguë ou insidieuse pendant la croissance*) и приелъ степенъ на медицината. Прѣзъ мѣсецъ Августъ същата година билъ назначенъ на длъжность ординаторъ при Варненската държавна болница. Въ врѣме на Сърбско-Българската война

Билъ командированъ въ сѣверний отдѣлъ въ Видинъ, а слѣдъ примирieto билъ прѣведенъ за лѣкаръ при лѣтучий отрядъ, гдѣто стоялъ три мѣсеци и послѣ се завърналъ на длъжността си въ Варна. Въ 1886 година му е била възложена и длъжността Директоръ на Варненский Оспенъ Институтъ, която изпълнява и сега. На 1 Януарий 1888 год. билъ повишенъ на длъжностъ старший лѣкаръ на Хирургическото Отдѣление при Варненската Държавна Болница, която длъжностъ още изпълнява и отъ 1 Януарий 1893 год. билъ назначенъ за **Управитель-лѣкаръ** на сѣщата болница.

„Медицинското Списание“ цѣльта на което се опредѣля отъ самото му название, счита за нужно да спомене на кѣсо за тая наука, медицината на която началото се губи въ мрака на вѣковетъ. На вѣрно още въ пѣрвобитнитѣ времена прибѣгвало се на помощъ на болния, нѣ люлката на тая наука за болния челоуѣкъ остава тайна за насъ. И така даванието помощъ на болния постепенно се усвѣршенствувало и слѣдва още да се усвѣршенствува, така щото нѣма сѣмѣтѣние че медицината е рожба на вѣковетъ; наблюденията, опититѣ и разсѣдѣка я упѣтватъ къмъ напредѣкъ. Както всѣко едно челоуѣческо знание тя е прекарала различни епохи, претърпяла много преобразования, така щото излишно ще бѣде ако се распространяваме да говоримъ за нейнитѣ баснословни времена и божественно потекло. Цѣльта на медицината като е болния челоуѣкъ, всичкото ни внимание ще бѣде обърнато къмъ него, и главното наше стремление ще бѣде да издирваме причинитѣ на болѣстѣта, и да съвѣтваме тѣхното отстранение. Въ популярната си частъ *Медицинското Списание* ще се занимава повече съ гигиенически въпроси, отъ колкото да дава съвѣти какъ да се лѣкуватъ сами болнитѣ, това което и самитѣ лѣкари неправятъ, за себе си прибѣгватъ къмъ помощѣта на другъ лѣкаръ, защото има много скѣрбни примѣри, които говорятъ противъ такава една практика. Тукъ трѣбва да прибавимъ, че *Медицинското Списание* не се отказва съвѣршенно отъ даванието съвѣти какъ да се гледатъ болни, въ това неговата грижа ще бѣде да учи какъ да се даватъ пѣрвитѣ помощи и особено въ случаетѣ които не тѣрпятъ замѣдлѣвание.

„Така популярната частъ на *Медицинското Списание* ще бѣде посветена на гигиената, дѣто ще се старае до колкото е възможно да съвѣтва хората какъ да си пазятъ здравието.

„Здравието е най-сѣжпото, най-драгото, най-приятното нѣщо за челоуѣка. Здравия челоуѣкъ има морални и материални преимущества. Когато е здравъ, той бива вѣселъ, щастливъ и задоволенъ, природата за него бива щедра отъ всѣка една страна. За българина здравието е най-утѣшителното нѣщо, защото и въ най-нешащнитѣ си минути той се утѣшава съ думитѣ *„здравие да има“*.

„Въ материално отношение нѣма сжмѣние, че здравието е богатство, трѣба ли тукъ да напомнимъ, че болния челоуѣкъ като не може да работи, губи отъ богатството си което само труда може да дотѣкмява, а за такъвъ единъ трудъ се изисква здраво тѣло. И така здравия челоуѣкъ е полезенъ за себе си и за самото общество.

„Отъ всичко това се види, че трѣба да си оцѣняваме здравието и до гдѣто го имаме трѣба да го пазимъ. Съ таа цѣль въ нѣкои народи са прокарани вѣронсповѣдни и други закони, които запрѣщаватъ врѣдителнитѣ за здравието храни и навици. Днесъ когато печатното слово улеснява и подпомага още повече това което законодателитѣ сж мѣчили да достигнатъ, вѣрваме, че *Медицинското Списание* предприема свята длѣжностъ като ще се мѣчи да распространява между населението здравословнитѣ познания.

„Дѣйствително мѣчна е задачата, която предприема *Медицинското Списание*, но то като органъ на едно дружество, въ което могатъ да зематъ участие всичкитѣ господа лѣкари въ страната ни, прави възивъ къмъ тѣхъ за да му помогнатъ въ святото това дѣло.

„*Медицинското Списание* за да бѣде достѣпно за всѣкиго, дружеството намѣри за добръ да му опредѣли по възможность най-умѣренната цѣна, съ която да може да покрива само разноскитѣ си и даже, ако числото на абонатитѣ се увеличи, то намѣржава въ замѣна да уголѣми списанието.

„Така всѣка користна цѣль стои далѣчь отъ дружеството, и то не може да се не радва като вижда че и самото правителство го удѣрзостява като му помогна за предприятieto на това дѣло съ едно пособие отъ 500 лева“ (гледай брой I, година I).

192. *Напредъ! научно-книжовенъ и политическо-общественъ вѣстникъ.* — Почнѣлъ е да излиза въ София прѣзъ мѣсець Мартъ (подиръ се прѣнесе въ Пловдивъ), единъ пѣтъ въ седмицата, излизалъ е до 17 брой отъ четвъртата годишнина, подъ редакцията на *Г. А. Кърджиевъ*. Вѣстника е ималъ за мотто — отъ лѣвата страна: „Науката е отваряла пѣтъ за политическитѣ свободи и за въздиганieto поминѣка. И тѣй преди всичко: науката.“ Отъ дѣсната страна: „Безъ свобода нѣма напредѣкъ. Свободата безъ добъръ поминѣкъ е като слънце безъ топлина и светлина.“ А въ средата, т. е. тъкмо подъ заглавието: „Начало на премѣдростъта е: съмненето и изпитването.“

Георги А. Кърджиевъ е роденъ на 17 Априлий 1854 година въ село Арбанаси при Търново. Въ 1860 година цѣлото му бащино семейство се прѣселило въ Руссе, гдѣто Кърджиевъ е слѣдвалъ въ училището до 1869 година, като излѣзълъ отъ V класъ на тогавашното класно училище. Опрѣдѣленъ билъ да постѣпи въ ветеринарний отдѣлъ отъ медицинското училище въ Цариградъ, но понеже родителитѣ му не сж се съгласили да замине, той билъ исключенъ отъ Руссенското училище за неиспълнение волята на общината. Отъ Февруарий 1869 година до Юний 1870 година служилъ въ Руссенский клонъ отъ Дановата книжарница, а подиръ до Августъ 1871 година служилъ въ Вилаетската печатница въ Руссе, въ качество помощникъ на експедитора (братъ му Тома билъ тогасъ експедиторъ и коректоръ на в. „*Дунавъ*“). Прѣзъ Августъ 1871 година заминѣлъ за Бѣлградъ да продължава наукитѣ си единъ видъ поддържникъ на Цѣвческото тогава Дружество въ Руссе, което му бѣ общало по единъ минѣкъ мѣсечна помощ и стипендия отъ Сърбското правителство, която получилъ прѣзъ Ноемврий 1871 година. Въ Бѣлградъ Кърджиевъ е постѣпилъ въ Духовната Семинария, защото въ другитѣ учебни завѣдения въ Сърбия по онова врѣме не давали вече стипендия на „странци“. Едвамъ постѣпилъ въ II класъ отъ Семинарията, въ който минѣлъ съ награда, отнѣли му стипендията по неблагоприятность, че билъ агитиралъ между македончетата, ученицитѣ въ Семинарията, въ полза на българщината. Върнѣлъ се въ България, защото нѣмалъ възможность да слѣдва нито на свой

разноски, нито съ минцовата поддръжка на Руссенското Пѣвческо Дружество. Прѣзъ Октомврий 1872 година постъпилъ учитель въ Руссе, гдѣто е стоялъ такъвъ три години (до 1874/75 учебна година), подиръ което учителствувалъ въ Разградъ слѣдующитѣ двѣ години (1875/76 и 1876/77) до войната. Прѣзъ врѣме на Русско-Турската война билъ е прѣводчикъ при 7 саперний баталионъ и подиръ единъ видъ чиновникъ за урѣждане патищата между Свищовъ—Бѣла и Никополъ—Ловечъ; това било отъ Септемврий 1877 до Мартъ 1878 година. Отъ тази дата постъпилъ главенъ писецъ (помощникъ на секретаря) при Руссенский Окръженъ Съвѣтъ. Отъ слѣдующата подиръ учебна година станалъ изново учитель въ Руссе и слѣдвалъ въ тая длъжностъ двѣ учебни години (1878/79 и 1879/80). Прѣзъ ваканцитѣ на 1878/79 година билъ прѣподавателъ на врѣмения педагогически курсъ, който бѣ отворенъ тогазъ въ Руссе за учителитѣ въ Руссенската околия. Прѣзъ Юлйй 1880 година заминялъ за Варна да издава „*Варненскій вѣстникъ*“, слѣдъ спиранieto на който (Ноемврий 1880 година) билъ назначенъ членъ въ Варненский Окръженъ Съдъ, която длъжностъ изпълнявалъ около два мѣсеца. Къмъ края на Януарий 1880 година билъ повиканъ отъ „кръга на либералната партия“ въ Руссе, напусналъ тая длъжностъ и поелъ редакцията на в. „*Работникъ*“, слѣдъ спиранieto на който (Май 1881 година) основалъ в. „*Братство*“, който редактиралъ до Юний 1882 година. Слѣдъ това минялъ, като емигрантъ въ бившата Источна-Румелия, гдѣто прѣзъ 1882/83 учебна година билъ учитель въ Казанлъкъ, а първото полугодие отъ 1883/84 учебна година учителствувалъ въ Карлово. Отъ тамъ, при самото начало на 1884 година, дошълъ въ София и подновилъ издаванието на „*Братство*“, което слѣдвалъ до Априлий сѣщата година, а отъ Юний билъ назначенъ първъ секретаръ на тогавашната Кодификационна Коммисия до затваряние на туй учрѣждение (края на 1884 година). Отъ Мартъ 1885 година основалъ въ София в. „*Напредъ!*“ и го издавалъ прѣзъ 1885 и 1886 година. Отъ Февруарий 1887 година та до края на Ноемврий билъ назначенъ за учитель малко врѣме въ Сливенската и послѣ прѣмѣстенъ въ Пловдивската Мъжка Държавна Гимназия. Отъ Декемврий 1887 год. почналъ изново издаванието на в. „*Напредъ!*“ въ Пловдивъ, гдѣто го е редактиралъ до първитѣ мѣсеци на 1890 година. Слѣдъ единъ деветмѣсеченъ затворъ, отъ Августъ

890 до Май 1891 година, — отъ Юний послѣдната година очнѣлъ да издава в. „*Дѣятель*“, а отъ слѣдующата 1892 година насамъ подкачилъ да редактира списанието „*Записки о мисльта и живота*“. Освѣтъ горѣизложенитѣ длѣжности, Кърджиевъ е билъ Прѣдсѣдатель на Ученолюбивото Дружество „*Искра*“ въ Казанлъжъ. Той е писвалъ статии въ Българското „*Училище*“ прѣзъ 1872 и 73 година, а прѣзъ 1873, 74 и 5 година билъ кореспондентинъ на „*Напредъкъ*“ (гледай 874 година). Прѣзъ 1878 и 79 година билъ редовенъ кореспондентъ отъ Руссе на в. „*Българинъ*“ (гледай 1877 година). а кореспондиранieto си въ в. „*Напредъкъ*“ билъ изваденъ въ учителството въ Руссе, а за кореспондиранieto си въ „*Българинъ*“ билъ прѣдаденъ на Военний Полевой Сѣдъ прѣзъ еупацията, която, като се дигнала, дѣлата за гражданскитѣ лица били прѣдадени, заедно съ това на Кърджиевъ, на нашитѣ Окрѣжни Сѣдилища, кѣдѣто и било закрито. Той е написалъ, прѣвелъ и издалъ: *Сборникъ за Български народни приказки и пѣсни*, Руссе, 1871 година; *Светото дѣло на българското освобождение*, иллюстрирана, Руссе, 1879 година; *Педагогически поучения* отъ Миличевича, прѣводъ, Руссе, 1882 година; *Отъ какво се раждатъ бунтоветѣ* отъ В. Ислагича, прѣводъ, Руссе, 1882 година; *Пъленъ Русско-Български рѣчникъ*, София, 1893 година.

„Программата и посоката на в. „Напредъ!“ остава същата както и презъ до-сегашното му тригодишно съществуване. Издирване, знание, свобода и правда: въ туй са свежда всичката программа и посока на листа ни.

„Въ подробности, ето съ какво ще са занимава в. „Напредъ!“

Въ научно-книжовний си отдѣлъ.

„1) Той ще съобщава най-новитѣ теории и сѣждения по разнитѣ научни и философски въпроси;

„2) Той ще публикува данни и знания по историята, наша и чужда;

„3) Ще третира общи социални въпроси;

„4) Ще дава разни литературни творения: поезия, беллетристика: разкази и повести, по възможности, оригинални;

„5) В. „Напредъ!“ ще дава редовенъ отчетъ и оценене за книгитѣ и списанията които са явяватъ у насъ; ще запознава нашата публика и съ по-важнитѣ книжовни произведения въ чужбина;

„6) Вестникътъ ще разглежда разни книжовни въпроси;

„7) Той ще обнародва биографии на знаменити лица;

„8) Той ще дава описания на разни страни, най-много на мѣста изъ нашето отечество; •

„9) Ще държи въ теченето на туй което става по науката и за леснитѣ въ живота, и

„10) В. „Напредъ!“ ще съобщава мисли и изречения отъ разнитѣ мислители, и, по нѣкога, анекдоти и остроумни изговори.

„Вестникътъ ни и до сега, особено отъ второто си шест-месечие отъ излъзваната му година, отъ когато се е счестило издаванието му е съобщавалъ статии и работи по всичкитѣ тия изложени точки, презъ годината която иде да подбере, той ще има по-голѣма широчина за това и ще употреби всичкитѣ усилия за туй. Така, в. „Напредъ!“ са явява едно енциклопедическо дѣло което дава познанство съ всичко научно и книжовно, общественно и поучително, което интересува нашия гражданинъ. Изявявами и пакъ че всичко помѣстано въ този отдѣлъ е било и все ще бѣде по-съвремененъ и най-новъ духъ; и въ чисто-книжевнитѣ работи, ний ще са водимъ по тая съвременность, положителността.

«Въ политическо-общественний си отдѣлъ,

„Който ще залавя най малко $\frac{1}{3}$ часть отъ листа, в. „Напредъ!“ ще има:

«Вътрешенъ прегледъ,

„Въ който ще са даватъ:

„1) Сжждения върху текущи политически и общественни въпроси споредъ нуждитѣ, изисквапи и интереситѣ на нашия народъ, държава и общество;

„2) Обзоръ върху нашитѣ и чуждитѣ вестници: каквотѣ пишжтъ и разсждаватъ за нашитѣ работи;

„3) Ще съобщава факти изъ нашия държавенъ и общественъ животъ, и пѣкой белѣжки по него;

„4) Фьойлетони: юмористически и сатирически статьи върху нашия животъ и дѣятели, и

„5) Дописки отъ държавенъ и общественъ интересъ, и

«Външенъ прегледъ,

„Въ който ще са съобщава:

„1) Какво става или се мълви въ политическия свѣтъ, въобще по дипломатията,

„2) Факти по общественний и политическия животъ въ чужбина, и

„3) Дописки отъ чужбина.

„Въ политическо отношение, ний не сме служили и нема да служимъ на партии, и тѣй да глѣдами едностранчиво на работитѣ, а били сме и ще бждемъ вѣренъ тълкувателъ на туй какво иска и какво трѣба, споредъ насъ, за народа и обществото. Ний сме залѣгали и ще залѣгами да бждемъ *чистъ народенъ органъ*, който да тълкува народнитѣ искания и нужди, и да проповѣдва и да прокарва туй което може да бжде народу, на държавата и обществото полезно и добро, споредъ нашитѣ възъ разума и опыта основани възгяди. Отличний приемъ който ни е направило обществото, свидетелствова че ний сме са придържали о токо-що казаното; а обричамъ и за нататѣкъ да следвами тоя пѣтъ.

„Широка е нашата программа; нѣ тя не е непосилна за насъ: у редакцията има всички ентузиазмъ и сили за изпълването ѝ; три това, всичко интилигентно и свѣстно у насъ ни са е притичало и, увѣрени сме, ще ни са притича още по-вече въ изпълненето на тази программа. И интилигенция, и общество, и народъ, сѣ ни показали своето съдѣйствие и помощъ; работили сме съ тѣхъ, и, благодарене само тѣмъ, насърчаватъ на да работимъ и още. Хвала имъ и хвала!“ (гледай брой 38, година III).

193. Народенъ Приятель, *вѣстникъ за политика и книжественостъ*. — Тоя вѣстникъ е почналь да излиза въ София прѣзъ мѣсець Декемврий, единъ пѣтъ въ седмицата, излѣзли всячко 4 броя, подъ редакцията на *Никола Йонковъ — Владикинъ*.

Никола Йонковъ — Владикинъ е роденъ на 16 Априлий 1862 година въ с. Голѣмо Бѣлюво. Училъ се въ родното си село, въ турско врѣме, гдѣто е имало училище съ два класса, съ двама учители, които прѣподавали по новата метода. Допълнителното си образование получилъ отъ прочитание. Слѣдъ из-

лизане отъ училището поелъ търговскитѣ работи на баща си, който на скоро билъ умрѣлъ. Подиръ освобождението ни, а именно прѣзъ 1881 година, станжлъ службашъ: въ Министерството на Външнитѣ Работи, сетнѣ въ Софийското Мирово Сѣдилище (секретаръ), което тогасъ бѣше само едно; ходилъ е доброволецъ въ Сърбско-Българската война, слѣдъ това служилъ солдатска служба и, като излѣзнулъ изъ казармата, станжлъ адвокатъ, а отъ 2 години почти насамъ принуденъ е да живѣе въ родното си мѣсто, гдѣто се занимава само съ писателство и отъ това се прѣхранва. Като чиновникъ въ София той е редактиралъ вѣстника „*Народенъ Приятель*“. Слѣдъ спиранieto на тоя вѣстникъ той е захванжлъ да редактира в. „*Драгоманъ*“, слѣдъ което станжлъ постояненъ сътрудникъ на в. „*Напредъ!*“ Въ „*Напредъ!*“ е работилъ цѣли 4 години нарѣдъ, дори до спиранieto му, и понеже в. „*Напредъ!*“ е захванжлъ да пише противъ Русия, той прѣстанжлъ да сътрудничи, слѣдъ което подкачилъ да редактира списанието „*Дума*“. Между тази публицистическа дѣятелность, той е съчинилъ и издалъ: *История на Бѣловското възстание* (1876), София, 1887 година; *Популярна прогматическа история на небето и земята*, книга I. София, 1885 год. (другитѣ книжки стоятъ у него въ ръкопись); прѣвелъ е отъ руски: *Анархическия процесъ на руския нигилистъ*, Князь Петръ Крапоткинъ, разглежданъ въ Лионъ (Франция), София, 1883 година; отъ френцуски: *Физиология на любовта* отъ Италианскій антропологъ и сенаторъ Паоло Мантегацца, София, 1892 година; тоже отъ френцуски: *Парижскитѣ потайности* (Les Mysteres de Paris), романъ отъ Евгений Сю. Владикинъ тъкми да тури подъ печатъ сега пълна сбирка отъ свонѣ оригинални и прѣводни стихотворения, съ наименование *Проломъ*, която ще съдържа около десетъ печатни коли. Той е писвалъ и въ други вѣстници и списания, но въ кои именно, нѣмамъ възможность да посоча.

Немогъ да знамъ точно программата на вѣстника „*Народенъ Приятель*“. До колкото си припомнявамъ направлението на вѣстника бѣше чисто руссофилско, та печаташе силни статии противъ Турция и Австрийската у насъ политика.

194. Народътъ, вѣстникъ за полезни знания. — Почнѣлъ да излиза въ Пловдивъ прѣзъ мѣсець Януарий, единъ нѣтъ седмичата, излѣзли сж 26 броя, подъ редакция на *Ил. Йовчевъ*. Въ сжщностъ Йовчевъ е редактиралъ първитѣ 14 броя вѣстника, а въ останалитѣ 12 броя е писвалъ всѣкий, който билъ поканенъ отъ *Г. Димитрова*, издателя на вѣстника.

Биографически бѣлѣжки за *Йовчевъ* се намиратъ при *Родолубецъ*“ (гледай 1888 година).

Ето каква е цѣлѣта на в. „Народътъ“:

„Ний захващаме и очакваме, съ Божя воля, за много години да издаваме този вѣстникъ. Главната причина която ни побудила къмъ това, е длъжността ни да задоволимъ по ози начинъ една народна нужда. Като народъ, ний не се развиваме всестранно, споредъ сегашнитѣ условия за живота и прение на народитѣ. Ний не сме се ползували отъ политическата си свобода да се развиваме както трѣба и научно и кономически; напротивъ ний сме или въ застой или въ положително отпадане въ много жизненни части и общественни прѣдприятия. Жителитѣ по нѣкой мѣста въ отечеството ни вече съ въ теснение за нѣкои обикновенни потрѣби, и цѣлото ни отечество е опасява да се зарази отъ тази смъртоносна народна болѣсть. [рѣдъ видъ на такива факти, ний желаемъ да проваждаме между арода този вѣстникъ, който, като свѣтилце между мракътъ на ехайството и невежеството, да просвѣти и упжти мнозина къмъ азнитѣ имъ частни и общественни благоденствия. За да потигнемъ това си желание ний ще бждемъ принудени да потертуваме частното за общото, да оставимъ политиката на многото други вѣстници които се занимаватъ съ нея и да не се мѣсимъ въ никакви партизански прения. Въобще ще се водимъ отъ слѣдующитѣ правила:

„1. Да даваме всякакви новини и наставления, особно по науката и искусствата, отъ които народътъ въобще се нуждае, съ колкото е възможно по ясно и общо-разбранъ языкъ.

„2. Да не пропушаме въ вѣстника си никакви политически и партизански прѣспирни, лични нападания, или каквито и да сж неприлични и остри изражения било къмъ частни лица, било къмъ кое да е правителство, вѣра или народностъ.

„3. Да не отговаряме на никое лично нападение, освѣнъ ако трѣба да припознаемъ грѣшката си или да разяснимъ казаното.

„4. Да бждемъ редовни и честни; да даваме наврѣме всякому каквото се обѣщаваме въ тази си программа, за всичкото врѣме прѣзъ което сме се обѣщавали да изваждаме вѣстникътъ си.

„Като рѣшаваме строго да се водимъ отъ тѣзи правила: Ний прѣдвиждаме мѣчнотинѣ, които ще посрѣщнемъ. Ний нѣма да имаме съчувствия отъ никоя партия; нѣма да имаме писменна помощъ отъ никой който иска да си надума противъ нѣкого; нѣма да имаме за спомоществатели мнозината онѣзи, които се наслаждаватъ въ леки и прѣпирливи разисквания; нѣма да има благоволенieto на никое правителство, никоя особна народностъ, никое религиозно общество. И други таквизи мѣчнотии ще посрѣщаме. Но отъ друга страна ний нѣма достойно да заслужимъ негодованието отъ никоя партия, правителства, вѣра, народностъ или частно лице; нѣма да безпокоимъ читателитѣ си съ свои лични или чинто и да сж необузданности, а ще се ръководимъ отъ интереситѣ на жителитѣ въ нашия полуостровъ. Като знаемъ че почти никой Български вѣстникъ не се е поддържалъ отъ спомоществатели, и че нашия, съ неутралното си положение, не може да очаква друго подкрепление освѣнъ каквото му дадатъ спомоществателитѣ, ний захващаме трудътъ си съ голѣмо пожертвование, и очакваме, че онѣзи, които иматъ при сърдце народното ни научно и икономическо ни повдигане, да се притекатъ съ спомоществованията си и да ни насърдчатъ въ прѣдприятието ни.

„Ний поканваме всички ученолюбиви и специалисти господа, който желаятъ да поучатъ народа, въ разни полезни знания, свободно да ни проваждатъ било мѣстни било научни новини, като назитъ краткостъ и ясностъ.

„Онѣзи, които желаятъ да станатъ настоятели на вѣстникътъ ни, тѣ трѣба заедно съ порѣчката да ни испроводатъ стойността, било въ групъ по пощата, било въ пощенски тимбри. Ако тѣ искатъ въ една връзка да имъ проваждаме повече отъ 5 вѣстници, тѣ могатъ да задържатъ една десета отъ стойността, ако ли искатъ да имъ проваждаме повече отъ 10 вѣстника, тѣ могатъ да задържатъ една петнадесета“ (гледай брой 1).

195. **Независимостъ.** — Тоя вѣстникъ е почналъ да излиза въ София прѣзъ мѣсецъ Августъ, единъ пѣтъ въ седмицата, излѣзли сж 6 броя, подъ редакцията на *Д. Петковъ*.

Биографическигъ бѣлѣжки за *Петковъ* се намиратъ при „Свобода“ (гледай 1886 година).

Ето какъвъ е билъ девизътъ на „*Независимостъ*“.

„Сществува единъ вѣстникарски обичай, щото при появляването на всѣки новъ вѣстникъ да се излага преди всичко програмата на вѣстникътъ и направлението, което той ще държи. При всичко, че ние сме извѣстни на читащата публика, защото не първъ пѣтъ се явяваме на публицистическото поле, но за да не бждемъ исклучение отъ общето правило, ще кажемъ нѣколко думи. Прѣди всичко, ние сме длъжни да обявимъ на читателитѣ, че нашия вѣстникъ ще бжде независимъ отъ всѣкакви чужди влияния и внушения, въ всѣко отношение. — Свободата, братството, правдата, истината, — това е нашия девизъ. За това сме ние страдали, за това сме ние наказвани не веднѣжъ, — това ще да и слѣдваме за въ бждеще, безъ да остѣпваме ни на йота предъ никакви съображения и обстоятелства. Ние не искаме отъ никого, нито власть, нито служба. Ние искаме, до колкото ни помагатъ силитѣ, да служимъ на народътъ си честно, да му показваме правия пѣтъ, да го освѣтляваме въ неговитѣ правдини и да го държимъ въ течението на общественитѣ работи, па дѣлата ни ще показватъ: служимъ ли ние честно на своятъ народъ или не. Свято и неопятнено ще държимъ ние знамето на публицистъ и не ще мигнемъ предъ никого въ исказванието на тоя или она възгледъ, било спрямо нашитѣ общественни работи, било спрямо положението на другъ нѣкой съсѣденъ или несъсѣденъ, кръвенъ или некръвенъ, намъ народъ. Ние не сме въодушевени отъ онзи националенъ антагонизъмъ, по когото нѣкои назадничави елементи се мжчатъ да възпитаватъ чловѣчеството. Народитѣ за насъ сж братя. Терорътъ и тиранството, дѣто и да сществувагъ, отъ когото и да се упражнявагъ, въ нашитѣ очи сж все тероръ и тиранство, и ние безпощадно ще ги преслѣдваме, безъ да искаме за знаемъ, угодни ли сж или на нашитѣ разсждения на тогова или оногова. Смѣло и неустрашимо ще исказваме ние своитѣ възгледи по всѣки въ-

просъ — вътрѣшенъ или външенъ, като се държимъ въ принципъ: България за българитѣ. Казваме го откровенно, че ще бждемъ немилостиви къмъ всички онѣзи, които се мъчатъ да подкопаватъ основитѣ на свободата въ нашия държавенъ строй или които се докосватъ до независимостта на нашето отечество. Лицата за насъ сж нищо, авторитетитѣ — *боиш лабъ*. Даже една отъ прямитѣ наши задачи ще бжде да приучимъ българската младежъ да не си създава кумири отъ различни личности, защото тия кумири твърдѣ често злоупотрѣбаватъ съ положението си. Като поставяме веднѣжъ за цѣль да пазимъ независимостта на страната, ние ще преслѣдваме всѣкого — билъ той Каравеловъ, Цанковъ, Князь или най-послѣ русситѣ, — който работи въ ущърбъ на тая независимостъ.

„Ето такова ще бжде нашето повѣдение“ (гледай брой I отъ в. „*Независимостъ*“).

196. *Работникъ*. — Тоя вѣстникъ е излизалъ въ Сливенъ. Нищо повече незнамъ.

197. *Равенство*. — Тоя вѣстникъ е почналъ да излиза въ Свищовъ, излѣзалъ само единъ брой, подъ редакцията на *Д. Стеревъ*.

Биографическитѣ бѣлѣжки за *Д. Стеревъ* се намиратъ при „*Свищовъ*“ (гледай по-долу).

„Въ Свищовъ е излѣзалъ новъ вѣстникъ *Равенство*, подъ редакцията на нѣкого си Д. С. Свищовски. Съдържанието му отговаря на названието. Малко одръпаничекъ ни ся видя, ама нейса! Отъ Свищовъ по-добро нѣщо неможе да излѣзе. Цѣпата му е сиромашка: за 3 мѣсеца левъ и половина“ (гледай „*Борба*“, брой 14).

198. *Самозащита*. — Тоя вѣстникъ е почналъ да излиза въ Пловдивъ прѣзъ мѣсець Септемврий, единъ нѣтъ въ седмицата, излѣзалъ е само единъ брой, подъ редакцията на *З. Стояновъ* и *Д. Ризовъ*.

Биографическите бѣлѣжки за *З. Стояновъ* се намиратъ при „*Борба*“ (гледай по-горѣ), а за *Д. Ризовъ* — при „*Македонскій Гласъ*“ (гледай по-горѣ). За програмата на вѣстника нѣма какво да кажъ, защото нѣмамъ на рѣка „*Самозащита*.“

199. Свищовъ, *вѣстникъ за наука и литература*. — Починалъ е да излиза въ Свищовъ прѣзъ Януарий, единъ пѣтъ въ седмицата, излѣзли сж 12 броя, подъ редакцията на *Д. Стеревъ*. „*Свищовъ*“ е като продължение на „*Избирателъ*“ (гледай по-горѣ).

Димитръ А. Стеревъ е роденъ въ Свищовъ на 1861 г. Училъ се въ България, а подиръ въ Русия (Николаевъ), гдѣто прѣзъ 1881 г. свършилъ IV реаленъ класъ и отъ гдѣто е билъ испѣденъ по буйство. Слѣдъ това той се е посветилъ на учителското звание и е учителствувалъ по разни мѣста въ Мизия, Тракия и Македония и до днесъ се намира на сжщата длъжностъ въ Свищовското търговско училище. Билъ е въ Македония апостолъ — революционеръ, испратенъ отъ тогавашний (1884 г.) Русчушкий централенъ комитетъ. Прѣзъ Сърбско-Българската война взелъ участие въ Македонскитѣ доброволчески чети, като слѣдъ това е ходилъ въ Македония съ тайна миссия. Стеревъ е написалъ и прѣвелъ: 1) *Мита*, расказъ, Търново, 1883 г.; 2) *Борика*, сборка стихотворения, Свищовъ, 1884 г.; 3) *Фантазия*, повѣсть, Търново, 1884 година; 4) *Човѣшката неправда*, поема, Пловдивъ, 1883 година; 5) *Окаяната Земя*, трагедия въ двѣ дѣйствия и двѣ картини, Руссе, 1884 година; 6) *Рилската Пустиня*, Търново, 1886 г.; 7) *Войвода Люба*, повѣсть, Руссе, 1890 г.; 8) *Македония*, стихотворения, Свищовъ, 1890 г.; 9) *Спомѣни за Македония*, Свищовъ, 1890 г.; 10) *Единъ революционеръ*, расказъ, Свищовъ, 1890 г.; 11) *Опитъ за народенъ календаръ*, Свищовъ, 1890 г.; 12) *Унѣтвание за българскій языкъ*, Свищовъ, 1888 г.; 13) *Мара*, историческа трагедия въ IV дѣйствия, Свищовъ, 1891 год.; 14) *Петръ I-й*, историческа трагедия въ V дѣйствия, Свищовъ, 1891 г.; 15) *Царъ Самуилъ*, трагедия въ V дѣйствия, Свищовъ, 1891 г.; а прѣвелъ: 16) *Едита*, расказъ отъ Бойенъ, Ломъ, 1889 г.; 17) *Злочеста*

Лиза, повѣсть отъ Карамзина, Видинъ, 1884 год.; 18) *Същността на социализма* отъ Шефле, Търново, 1885 година; 19) *Исповѣдь*, отъ .І. Н. Толстой, Руссе, 1889 година; 20) *Аритметика* отъ Колаевъ, Пловдивъ, 1883 г. Освѣтъ горнитѣ той е прѣвелъ и написалъ: *Программа на работниците* отъ Лассала, печатано въ „Народенъ Учителъ“ (гл. 1883 г.); половина отъ *Бережливостъ* отъ С. Смайла, печатано въ „Промышленность“; *Хигиена на хубостта* отъ П. Мантегацца, печатано въ „Заря“ и нѣкои стихотворения и басни, печатани въ „Народни Гласъ“ и Старо-Загорското „Знание“ (гледай 1884 год.). Писвалъ е статии въ „Народна Мисль“ и „Заря“.

Программата на „Свищовъ“ била да се занимава „съ живота на българитѣ по Арда, Родоста, Хайряболъ“.

200. *Съврѣмненний Показатель, журналъ, общественно-икономическо, политическо, литературно обозрѣние*. — Почнжалъ да излиза въ София прѣзъ мѣсець Юний, единъ пѣтъ въ мѣсецѣтъ, излѣзли сж 3 номера, подъ редакцията на Д. Благоевъ. „Желѣзовъ“ е псевдонимъ на Благоевъ.

Димитръ Благоевъ е роденъ въ село Загоричани, Костурско. Първоначално се е училъ въ родното си село при Георги Динката, а въ 1870 година заминалъ за Цариградъ, гдѣто се е училъ въ Българското училище на Фенеръ. Прѣзъ 1872 и 1873 год. се е училъ въ Одринъ при дѣда Славейкова, който бѣше дошълъ тамъ да устрои гимназия, а слѣдъ арестуването и откарването на Славейкова, върнѣлъ се въ Цариградъ, отъ гдѣто въ 1874 година заминалъ за Габрово и постѣпилъ въ III классъ на тамошното училище. Въ 1876 г. слѣдъ затварянieto на Габровската гимназия, заминалъ за Стара-Загора, кѣдѣто дѣдо Славейковъ билъ учителъ, и постѣпилъ въ V классъ. Прѣзъ 1878 година заминалъ за Руссия и постѣпилъ въ I классъ на Одесската Семинария. Сетнѣ, слѣдъ свършването на I классъ, прѣминалъ въ V классъ на Одесското реално училище, но по нѣмание на срѣдства напустилъ още отъ VI классъ и постѣпилъ волнослушатель въ Одесскій университетъ и скоро отишълъ въ Петербургъ, кѣдѣто въ продѣ-

ние на една година билъ волнослушатель въ университета естественнитѣ науки. Въ 1881 година, като издържалъ *Флостенъ испитъ* при II Казанска класическа гимназия, лъ приетъ за редовенъ студентъ по естественнитѣ науки въ Петербургскій университетъ. Отъ III-й курсъ на естественитѣ науки, Благоевъ миналъ прѣзъ 1884 година въ юридическия култетъ. Прѣзъ 1885 година по негова инициатива се е сваняло въ Петербургъ издаването на единъ руски вѣстникъ *Рабочій*, който излизалъ подъ неговата главна редакция; но неже тоя вѣстникъ е билъ органъ на социалъ-демократическата група тамъ и ималъ за цѣль да организира работническа партия (Благоевъ е билъ отъ главнитѣ дѣйци между ботниците и билъ извѣстенъ подъ името *Егоровъ*), което не било по волята на самовластното руско правителство, това слѣднето го арестувало и слѣдъ единъ мѣсець изслѣдвания три мѣсеца арестъ, екстернирало го въ България. Това е до причината дѣто той не е могълъ да свърши цѣлия университетски курсъ, за което му трѣбвало още една година. Въ България Благоевъ е билъ: контролеръ при Финансовото министерство нѣколко мѣсеци прѣзъ 1885 година, а сѣщо нѣколко мѣсеци въ Дирекцията на Обществениитѣ Сгради то старши помощникъ на Секретарѣтъ. Отъ 1886 година ъ се посвѣтилъ на учителската професия и билъ е учител въ Шуменъ, Варна и Видинъ, а въ послѣдний градъ и Директоръ на Гимназията (1887/88 и 1888/89). Той е редактиралъ *„Сверѣмненний Показатель“* подъ псевдонима *Желѣзовъ*, сѣщо и *„Вѣстника на Учителското Дружество въ Видинъ“*. Благоевъ е написалъ книгитѣ: *Демократическа Република*, София, 1886 година (слѣдъ 9-й Августъ 1886 год.); *Апостолѣ апостоли* (Захарий Стояновъ като публицистъ, революционеръ, апостолъ и патриотъ), София, 1886 година; *Рисото Ботевъ* (рѣчь, приготвена по случай отпразднуванието въ Плов. ученици памятьта на Ботева на 18 Май 1887 г.), София, 1887 година; *Сициализма и задачата на българската работническа класа*, Шуменъ, 1892 година; *Що е сициализмъ и има ли той почва у насъ* (Братановъ е псевдонимъ на Д. Благоевъ) Шуменъ, 1892 година; и двѣ статии въ *„Македонскій Гласъ“*, а именно: *Балканската федерация и Учителъ Динката*. Освѣтъ туй статията *Царството на чардафонитѣ*, една часть отъ която е обнародвана

въ в. „Напредъ!“ мислѣ, че е писана отъ Д. Благоевъ. Д-ръ VI книга включително билъ единъ отъ главнитѣ сътрудници на списанието „Денъ“, а отъ II година, II книга на това списание до книга VI билъ явенъ редакторъ заедно съ Сакжзовъ. Благоевъ е прѣвелъ 3—4 други книжки съ економическо и социалистическо съдържание, които ний нѣмаме възможностъ да изброимъ тукъ. Понастоящемъ той е печатаръ въ Търново, като се занимава въ сѣщото врѣме съ писателство по социалистическата литература; той е водителя на развивающата се у насъ социалъ-демократическа партия.

„Да се препорѣчваме и да обѣщаваме много нѣма нужда. Нѣка сѣкой отъ читателитѣ самъ сѣди по съдържанието и достойнствата и недостатѣцитѣ на журнала „Свобѣжденный Показателъ.“

„Че на българския народъ сѣ нуждни много нѣща — тое не съмнѣнно. Но нии сме дълбоко убѣдени, че прѣди разпространението на каква и да е идея въ България, най-важното, най-полезното и най-разумното съставлява разпространението на *общественното знание*. И ето защо.

„Щастието на народитѣ зависи отъ истини много прости по своята сѣщностъ. Че обществото е по-силно, по-здраво и по-независимо, когато то представлява сѣюзъ само отъ производителни членове; че задружното владѣние на земята, на производството и на орждията съставлява силата и щастието на обществото; че свободата е здравието на народитѣ; че войната е погубна; че държението на постоянната войска е тѣжкаго товаръ и нещастие за обществото — това сѣ много прости истини, но за съжаление трѣба да признаемъ, че, благодарение на невѣжеството, човѣчеството е придобило много рабски предразсѣдѣци.

„Невѣжеството, казва Бокль (Buckle History of Civilisation), докарва на хората много по-голѣми бѣдствия, отъ волкото самитѣ бѣдствия. Невѣжеството е раздѣлило човѣчеството на два враждебни лагера — *сздаде общественната несправедливостъ*, която се проявява въ експлоатацията на едниѣ спрямо другитѣ и въ първобитната война „на всички противъ сѣкиго.“

„Много стотини години до Р. Хр. знаменитий философъ, Сократъ, каза: „познай себѣ си“; Аристотель захваща своето

знаменито произведение. „Политика“ съ думитѣ: „обществото е съюзъ отъ хора, които . . .“ Следователно, познай естеството на общественния животъ, който се нарича „Държава.“ Но невѣжеството йоще е до толкова голѣмо, щото до днешния день плиткоумнитѣ и повърхностнитѣ хора пренебрѣгаватъ едни отъ най-сѣщественитѣ знания, отъ които зависи човѣческото щастие — познанието на човѣческата природа и естеството на общественния животъ. Обществения наука и до днесъ не занимава въ общественния животъ онова мѣсто което наистина ѝ прилича.

„Да дадемъ рѣдъ самостоятелни и прѣводни статии по обществознанието; да популяризираме съврѣменнитѣ теории на общественната наука; да запознаемъ читателитѣ съ изводитѣ на нравствената философия относително човѣческата природа и цѣльта на общественния животъ; въ сѣщото врѣме да развиемъ икономическитѣ, общественнитѣ и политическитѣ условия, форми и срѣдства, при които може да се въплоти въ животътъ „общественното благо“ — таквъзъ е цѣльта на журнала „Съврѣмненний Показатель.“

„Цѣльта на журнала не може да се измѣнява по произвола на редакторитѣ. Тя се опредѣля отъ момента на материалното, умственното и нравственното развитие на човѣчеството.

„Въ различни врѣмена развитието на човѣчеството е било различно както въ количествено, тѣй и въ качествено отношение. Тѣй споредъ развитието си въ различни епохи човѣчеството си е поставяло на разрѣшение разни задачи. Въ настояще врѣме великата задача на човѣчеството състои въ унищожението на общественната несправедливостъ и поставяне неговото развитие на принципа на братството и икономическата свобода, както въ XVIII вѣкъ великата задача съставляваше унищожението на „божественното право“, на феодалнитѣ привилегии и провъзгласяването на политическата „свобода.“

„Никога човѣчеството не си поставя задачи за разрѣшение, на които несѣществуваатъ материални условия, казва единъ отъ най-дълбоко мислящитѣ съврѣменни политико-икономисти, Карлъ Марксъ.

„Съсрѣдоточението на собствеността въ рѣцѣтъ на меншинството, обръщанieto на болшинството въ пролетариятъ въ армия на труда, лишена отъ всяка собственостъ, прину-

дена да се труди задружно въ полза на меншинството; политическото, общественото, умственното и нравственното съзнание на работната маса, като едно цѣло съсловие — всичко това съставлява достаточни материялни условие за разрѣшение на великата задача, която си е поставило настоящето столѣтие.

„Задачитѣ, които човѣчеството си поставя на разрѣшение, сж въ сжщото врѣме задължителни за сѣко общество, което желае да участвува въ всемирния прогресъ. И очевидно лѣжатъ онѣзи, които казватъ, че едно общество, което въ послѣдната четвъртъ на XIX вѣкъ стѣпва въ кръгътъ на общечовѣческия прогресъ, трѣба да мине прѣзъ оня безсѣзнателенъ, мраченъ и мжчителенъ пѣтъ, прѣзъ който сж минали другитѣ народи въ своето развитие. Историческия опитъ, умственното и нравственното съдържание на настоящата епоха съставляватъ общо достояние на всичкитѣ народи. И нравствено прѣстѣпление било би едно общество да не се възползува отъ историческия опитъ и не възприеме духовно съдържание на съврѣменната епоха.

„Отъ друга страна, за осществението на извѣстни нравствени идеи, изискватъ се и съотвѣтствени социално-икономически условия, а пѣкъ за тѣзъ послѣднитѣ — съотвѣтствени политически и юридически форми. Човѣкъ, който казва: „народно благо“, „народна полза“, „свобода“, „просвѣщение“, и м. т. — и незнае нито условията, нито формитѣ, нито пѣкъ срѣдствата, които е изработилъ човѣческиятъ умъ при помощта на науката, за осществление въ животътъ на тѣзи прекрасни идеи — той казва големи фрази. Въ такъви случаи жалѣкъ е въ своитѣ стремления даже и най-искренния човѣкъ. Той прилича на оногозъ, който съ едната рѣка създава, а съ другата безсѣзнателно разваля.

„Моментъ отъ който се начева развитието на българския народъ е сжщия, отъ който се оправя развитието на другитѣ народи въ настояще врѣме. Идеитѣ, които въ настояще врѣме ръководятъ другитѣ народи, трѣба да бѣдѣтъ тѣи сжщо и наши. Нравствена обязанность на сѣки отъ насъ съставлява разпространението на тѣзи именно, а не на други идеи. Въ сжщето врѣме за осществление на каквото и да било съчувствието на народната маса съставлява условие, безъ което напусто сж нашитѣ усилия. „Всичко за народа и всичко чрезъ него“ въ настояще врѣме съставлява обязательно правило за сѣки искренний

общественний дѣятелъ. Заради това тѣхна велика нравствена бязанность е да разпространяватъ между народната масса върѣменнитѣ идеи, отъ които зависи разумния общественъ прогресъ.

„Въ това отношение у насъ никой нищо не прави. По-мѣлата частъ отъ нашата интелигенция е апатична, индиферентна, егоистична и съ ограничени идеи. Собствено въ тинския смислъ интелигенция ний нѣмаме. Има наистина и тамъ хора съ добри стремления и искрени желанія; по тѣ, за голѣма жалость, отъ една страна бъркатъ двѣ свършенно различни работи — народното дѣло съ висшата политика. Отъ друга — ограничаватъ се съ неопредѣленни желанія и гремления.

„Между тѣмъ, човѣкъ живѣе въ обществото и човѣчеството. Силата, богатствата, знанието и свободата, съ които се олзува сѣки отъ насъ сж продуктъ не само на цѣлото общество; но и на цѣлото човѣчество. Сѣки отъ насъ се ражда, живѣе и умира длѣжникъ на човѣчеството и на обществото. [Човѣкъ, който казва: „стига вече, поработихъ, заплатихъ своитѣ дългове“, той безсѣзнателно лъже. Човѣческа и общественна бязанность съставлява за сѣкиго отъ насъ — да отдаваме всичкитѣ си физически, умственни и нравственни сили на човѣчеството и обществото.

„Който не прави това, той живѣе безнравствено. Редакцията на журнала *„Свърѣмений Показателъ“*, като счита за своя нравствена бязанность да служи съ всичкитѣ си физически, умственни и нравственни сили на българското общество, слѣдователно и на човѣчеството, въ сѣщото врѣме счита за свърѣменно и необходимо именно сега да пристѣпи къмъ издаването на единъ журналъ, какъвто е предлагания на българската публика. Ще ли редакцията успѣе да изпълни своята задача, то зависи колкото отъ нейнитѣ средства и сили, толкова повече и отъ съдѣйствието на онѣзъ, които съчувствуватъ на подобно дѣло.

„Да кажемъ най-сетнѣ нѣколко думи за нашитѣ отношения къмъ вътрѣшнитѣ общественни, политически и икономически явления.

„Като не считаме *„Търновската Конституция“* за идеалъ, ний поставяме за своя задача да указваме, какви допълнения и разширения трѣба да се направатъ въ нея. Прочѣе всѣка

конституция си е само конституция и нищо повече. Тя определя само общественитѣ отношения, правата на личноститѣ и народа въобще. Тя е само отражение на съществуващитѣ социални отношения и въ този случай, тя нито изяснява, нито пъкъ разрѣшава социално — икономическитѣ въпроси, които има да възникнатъ. Наистина, тя ни дава възможностъ чрезъ народното представителство да опредѣлимъ волята на народа, но миналото недавно достатъчно наглядно ни показва, че волята на народа е нѣщо крайне неопредѣлено и въ много случаи противорѣчи на идеята за неговото разумно и дѣйствително щастие. Миналото така също ни показва, че народа твърдо силно се нуждае отъ социално, политическо и умствено развитие, въ сжщото врѣме отъ ръководители, които знаятъ могатъ да го водятъ къмъ разумния прогресъ. Нѣ за да се опредѣли до колко тази или оназъ общественна група е народна и прогресивна, може само по социалнитѣ и икономически мѣрки и закони, които тя прокарва въ животътъ. Въ това отношение наша работа ще бѣде да се отнесемъ строго критически до колко подобни мѣрки и закони съответствуватъ, или несъответствуватъ на трѣбванията на съзнателния прогресъ и научно да укажемъ на дѣйствителния пътъ, който непремѣнно води къмъ народното щастие. Разумѣва се, че ний нѣма да се съобразяваме при това съ никакви правила на висшата политика. Тазъ послѣдната не е наша работа. Това, разбира се, не значи, че ний се незанимаваме и съ политическитѣ въпроси. На противъ, нашата работа така също състои въ това да укаваме, коя външна политика е истинно полезна за народа и въ сжщото врѣме да даваме прегледи по политическитѣ движения въ Европа, да обясняваме съ фактове значението и цѣльта на тѣзи движения, безъ да обръщаме никакво внимание на официалнитѣ политически етикети.

„Статии и корреспонденции, които не могатъ да бѣдатъ обнародвани, не се връщатъ назадъ. Тѣзи които се одобряватъ отъ редакцията незабавно ще се печататъ въ най-близкия номеръ. Особно предпочетение ще даваме на статии по българската история, по изслѣдванията за формитѣ на землевладѣнието въ България, по българското обично право, на повѣсти и разкази изъ народния животъ, по психологията и нравственитѣ възгледи на народа; по народното образование и неговитѣ рационални трѣбвания, по възпитанието. Относително пре-

едитѣ и особно по беллетристиката ще даваме предпочтение на онѣзъ, които запознаватъ читателитѣ съ народния животъ въ Европейскитѣ държави, съ типовеѣ на нравственнитѣ стремления и т. п.“ (гледай брой 1, стр. 3—7).

201. Ождебенъ Вѣстникъ. — Почнѣлъ е да излиза прѣзъ всецъ Януарий въ Пловдивъ, единъ пѣтъ въ седмицата, подиръ два пѣти въ мѣсецътъ, излизалъ е до съединението, идъ редакцията на *Д. Тончевъ*. Вѣстника е излизалъ на 16 страници, обикновенъ вѣстникарски форматъ.

Димитръ Тончевъ е роденъ въ Калоферъ на 1858 год. първоначално се е училъ въ родний си градъ, а подиръ, на 1875 година, заминалъ за Русия, гдѣто свършилъ Николаевското Реално Училище, а въ 1883 година и Юридическия Факултетъ на Одесскій Университетъ. Слѣдъ това се върнѣлъ въ Пловдивъ, гдѣто билъ назначенъ за пом. прокурора и Подпрѣдсѣдателъ на Пловдивскій Окрѣженъ Сѣдъ и то всичко въ мѣсеци, слѣдъ което се посвѣтилъ на адвокатската професия. Отъ 1885 година до сега е билъ народенъ прѣдставителъ; ащо Подпрѣдсѣдателъ и Прѣдсѣдатитъ на Великото Народно Сѣбрание за избиранieto на Княза, комуто е поднесълъ и акта за избиранieto; билъ е Прѣдсѣдателъ на V и VI (една година) Обикновенни Народни Сѣбрания. Отъ 12-й Декемврий 1888 до Септемврий 1891 година билъ Министръ на Правосѣдието. Той е писвалъ разни статии въ оснований отъ него в. „Пловдивъ“ (гледай 1886 година), „Марица“ (гледай 1878 година), „Наука“ (гледай 1881 година), „Българска Иллюстрация“ (гледай 1880 г.), ащо „Южна България“ (гледай 1883 год.), „Борба“ (гледай 1885 година). Той е написалъ: *Коментарии върху закона за наслѣдството*, два тома, по около 40 коли, които сега се печататъ и една частъ отъ които е помѣстена въ „Юридическо Списание“ като приложение. Той е подкалѣлъ сега приготвението на *Коментарии върху задълженията и договоритѣ*, които щѣли да бѣдѣтъ 5—6 тома. [онастоящемъ Тончевъ се занимава съ адвокатство въ София.

„Отъ стечението на различни обстоятелства нашата Область е била осждена да ся доволствува само съ такива газети, които сж разглѣдвали и изучали само политическия ѝ животъ, а процессуалния, правовия животъ отъ самото зачало на съществуването ѝ е былъ изоставенъ безъ внимание; нашия читателъ до сега е билъ принуденъ да ся храни само съ политика и не е ималъ възможность да узнае що годѣ изъ процессуалния си животъ. Съ една рѣчь нашата литература исклучително е била посвятена на политически разсждения. Таквоязъ стечение на обстоятелствата на положение на книжното ни дѣло е имало за резултатъ, щото обществото да ся лишавало отъ най-елементарни, сждебни познания. Въ това всѣкой може да ся удостовѣри, стига само да поглѣдне и послуша въ което и да е сждилице: изведнѣжъ ще забѣлѣжи у тѣхъ житѣ ся отсѣтствия на най-кореннитѣ, елементарнитѣ понятия за правото, и най-елементарнитѣ знания на законитѣ. Вслѣдствие на това невѣжество на законитѣ¹⁾ обществото въ своитѣ юридически отношения ся рѣководи, повечето пѣти, не отъ прѣдписанията на закона, а отъ разенъ родъ прѣдразсждѣци, които нѣматъ нищо общо съ законътъ и правото. Прѣдъ видъ на това всѣкой ще ся съгласи, че нашето общество има голѣма нужда отъ издания, които да могатъ да му дадѣтъ основни понятия за правото и необходимии знания на законитѣ. Такава сжщата нужда иматъ и много души отъ сждиитѣ и адвокатитѣ. За удовлетворение на тази потрѣбность не е достатѣчно само едно просто изложение на текста на закона а ся изисква, щото съдържанието на закона да ся прѣдаде на языкъ, понятенъ, до колкото е възможно, за всѣкого, който има нужда да ся ползува отъ него, да го прилага на дѣло; изисква ся, щото отдѣлни узаконения да ся изложатъ тѣй, щото най-сжщественитѣ да ся не закриватъ отъ правилата на такива, които сж отъ второстепенна и третестепенна важность; изисква ся разяснение на свръзката и вътрѣшното роднинство на законитѣ. Распространение на такива познания ще принесе несъмнѣйна полза не само на обществото нѣ и на много души отъ неговитѣ пълномощници—адвокати, които твърдѣ често събркватъ своитѣ пълномощители по най-добросѣвѣстно невѣдѣние. Едно просто разяснение на текста изважда отъ заблуждение много други,

¹⁾ Иска да каже невѣжество въ знанието и разбиранieto на законитѣ.

Ю. Ив.

а отъ разяснение си нуждажтъ всичкитѣ дѣйствующи у насъ закони. Това за дѣйствующето законодателство.

„Бжджщитѣ наши закони не трѣбва да ся явивжтъ като едностраненъ продуктъ отъ работа на тѣсенъ кръгъ хора, покрити съ канцеларска тайна, а резултатъ на всестранното имъ и открито обсъждане отъ страна на всичкитѣ наши добри съдебни сили, колкото малко и да сж тѣ; на тѣзи сили треба да ся предостави най-широко участие въ обсъжданieto и съставлението на бжджщитѣ закони и пълна непосредственна възможность да внесятъ въ тѣхъ всичкитѣ улучшения, изискванни отъ требованиями на съврѣмнената наука и указанията на житейската практика. Трудътъ отъ подобенъ родъ за бжджщитѣ закони ще има особенно значение и ще прѣдстави особна важность, тъй като бжджщата законодателна работа има значение не само на временно текущъ въпросъ, нъ на важно историческо събитие, прѣдъ видъ на това че тя ще регулира нашия животъ и ще оказва върху него своето дѣйствие въ течение не само на десетина години и на едно поколение.

„Ние ще ся стараемъ съ всичкитѣ си сили щото „Съдебенъ Вѣстникъ“ да удовлетвори, до колкото е възможно на такъвъ, като него, органъ, тези трѣбования на обществото, при участието на слѣдующитѣ лица: главнитѣ адвокаты г. г. Хителъ, Турнъ-Таксисъ и А. Хитовъ, Д. Русковъ, П. Анастасовъ, Ив. Хр. Гешовъ, Д. Минковъ, Ал. Каназирский, П. Данчовъ, Ан. Каблешковъ, А. Мавриди, Е. Шахини, Д. Юруковъ, П. Неболсинъ, Ф. Перець, Р. Сочински и докторитѣ: Янколовъ, Стефановъ, Михайловъ, Странски, и Хакановъ, като слѣдва слѣдующата програма:

„I. Коментарии на турскитѣ дѣйствующи у насъ закони, Областнитѣ закони, публичноадминистративнитѣ правилници и Органическии уставъ.

„II. Извлечения на общитѣ положения отъ рѣшенията на Върховното Сѣдилище, Отдѣления Гражданско и Углавно.

„III. Мѣстна текуща съдебна практика.

„IV. Иностранна Съдебна хроника.

„V. Разисквания различни въпроси по Гражданското, Углавното, Търговското и финансово право.

„VI. Съдебно-медицински съобщения.

„VII. Разяснения на обязанноститѣ и правата на кметовѣтъ.

„VIII. Сждебенъ указатель на всичкитѣ назначени за ра-
гльждане дѣла въ Върховното и Пловдивскитѣ мѣстни с-
дилища съ пай-точно обозначение на днитѣ и часоветѣ“ (гледа
брой 1).

202. Телеграфически Новини. — Тоя вѣстникъ е почнъл
да излиза въ Руссе на 24-й Септемврий, безъ опрѣдѣлен
срокъ, излизалъ е до 15 Октомврий, подъ редакцията на
Гребенаровъ.

Тоя вѣстникъ е излизалъ по нѣкога и два пжти на денъ
а по нѣкога прѣзъ 3—4 деня веднжжъ, на малъкъ форматъ
и само на една страница. Съдържанието му е било: нѣколе
телеграмми отъ политическитѣ агенции и други нѣкакви стати
отъ никакво достоинство. Самъ редактора е неграмотенъ човѣкъ
безъ да се гледа на неговата неграмотностъ, той е наторилъ
българската литература съ своитѣ многобройни, но малко-
листни трудове и колкото за любопитство изброяваме тукъ сѣ-
чиненията на този своего рода списатель: *Домино търкачъ*,
Свищовъ, 1879 година; *Нови сила*, Търново, 1881 година;
Малко молитвенниче, София, 1882 година; *Свѣтлина* — н-
родникъ защитникъ противъ лукавитѣ постѣпки на протеста-
титѣ, Руссе, 1882 година; *Силата на православната вѣр-*,
Руссе, 1882 година; *Учението на мѣдриятъ учителъ къ*
царскиятъ синъ и изгубената кобила, Руссе, 1883 годинъ;
Щастието на България и нещастието на Турция, Търновъ,
1883 година; *Писмовникъ или поучителъ за съставяние писма*
и пр., Търново, 1883 година; *Ризмирието за хубава Богданъ*,
Руссе, 1883 година; *Поражданието и унищожението на егип-*
теритъ и делибашитъ, Руссе, 1884 година; *Наука за добръ*
и честитъ животъ, Руссе, 1884 година; *Мухамедъ и Пахомия*,
Руссе, 1884 година; *Една дума за хлядо проша*, Руссе,
1884 година; *Българско край-Дунавско календарче*, Руссе,
1884 година; *Раскази за Настрадавъ ходжа*, Руссе, 1884 г.;
Узаконения общи или нова урѣдба съ нови случки и пр.
Руссе, 1884 година; *Добростолученъ пжтникъ*, Руссе, 1884 го-
дина; *Домакински потрѣби*, София, 1889 година; *Маке-*
дония и положението въ столицата ни, София, 1889 година;
Македония съ заявление къмъ нуждающитѣ си за помощъ,
София, 1889 година; *Македония и чѣрти отъ живота на*
Александра Великий, София, 1889 година; *Петко войвода*,

София, 1889 година; *Причинитъ и деньтъ за въцаряването отъ прѣмудрий Соломонъ*, София, 1889 година; *Турция и четвъртото поздравление съ пѣсни*, София, 1889 година; *Кои сж добри народи*, София, 1889 година; *Крали Марко и Насрадинъ Ходжа*, София, 1890 година; *Повдиганieto на Гребенаровия въпросъ*, София, 1890 година; *Нашиятъ приятели или въ раятъ ако ме не щатъ въ вѣчна мъка пей даватъ занасъ*, София, 1890 година; *Незтънка Гребенарова и лѣкарче*, София, 1890 година; *Нова мода съновникъ съ трѣпетникъ*, София, 1890 година; *Писмовникъ* съ доста похвални черти на Крумъ Страшний, София, 1890 година; *Пѣсновойска три моми*, София, 1890 година; *Пѣснопойка пролѣтъ*, София, 1890 година. Твърдѣ е възможно да сме пропуснали нѣкое отъ съчиненията на Гребенарова. Неговата цѣль е била чисто спекулативна, както съ тия му безсѣдържателни книжлета, тъй и съ вѣстника му.

203. Телеграфъ за новини и защита народнитъ правдини. — Почнѣлъ да излиза въ Силистра прѣзъ мѣсець Октомврий, единъ пѣтъ въ седмицата, излѣзли сж 6 броя, подъ редакцията на *Н. Живковъ*. Тоя вѣстникъ е продължение отъ „Телеграфъ“ отъ 1880 година и за туй захваща отъ година II.

Биографически бѣлѣжки за *Н. Живковъ* се намиратъ при „Македонецъ“ (гледай по-горѣ) и програмата на вѣстника може да се узнае отъ цитатѣтъ, който се намира тамъ.

204. Учителски Вѣстникъ. — Това списание е почнѣло да излиза въ Руссе прѣзъ мѣсець Януарий, единъ пѣтъ въ мѣсецѣтъ, излѣзли сж 12 книжки, подъ редакцията на *Ил. Р. Бѣсковъ*, *Р. М. Ричевъ* и *Т. Нончевъ*.

Биографическитѣ бѣлѣжки за *Ил. Р. Бѣсковъ* се намиратъ при „Градника“ (гледай 1874 година).

Рачо М. Рачовъ е роденъ въ Шуменъ на 1853 година, гдѣто до 1867 година е получилъ първоначално и четверо-класно образование. Прѣзъ 1868/69 г. билъ въ Collège des freres въ Цариградъ, а прѣзъ 1869/70 г. въ Robert Collège.

Слѣдъ това, на 1871 година заминалъ за Чехия, въ г. Кенигрецъ, испратенъ отъ Шумненската община, а поддържанъ отъ покойния Шумненецъ Маринчо Бенли. Въ 1876 година свършилъ въ Кенигрецъ педагогическото училище и се завърналъ, съгласно задължението си, да учителствува въ родния си градъ, гдѣто реформиралъ първоначалнитѣ училища, въ които до тогазъ се е прѣподавало по старому (по метода на взаимното обучение). Отъ 1876/77 до 1880/81 г. билъ е директоръ на първоначалнитѣ училища, като въ 1879 и 1880 г. прѣзъ ваканцитѣ е отворилъ врѣмenni педагогически курсове за поготвяние учителитѣ. Прѣзъ 1880/81 год. се е отворилъ годишенъ педагогически курсъ за учители и учителки, гдѣто Рачовъ е билъ прѣподавателъ и въ сѣщото врѣме надзирателъ на първоначалнитѣ училища. Отъ 1881/82 до 1885/1886 г. билъ е директоръ на бившето Шумненско държавно педагогическо училище, а отъ 1885/86 до 1888 год., м. Юлий, директоръ на Шумненскитѣ общински классни и педагогически училища, слѣдъ което станалъ I ст. училищенъ инспекторъ на Шумненский учебенъ окръгъ, която длъжностъ занимава и по настоящемъ. Слѣдъ спиранieto на „Учителски Вѣстникъ“, Рачовъ започналъ да се занимава съ издаване книги по нотнo пѣние и издалъ: *Дитурния „Св. Иоанна Златоусто“* на ноти, на четири гласа; *Рѣководство за нотнo пѣние I и II часть*; *Сбирка отъ 6 пѣсни на ноти*; а заедно съ А. А. Стояновъ: *Училищни пѣсни I и II часть*; *Народни пѣсни II и III часть*; *Разни музикални игри за фортепиано*.

Тодоръ Иончевъ е роденъ на 1860 година въ Ломъ. Първоначално се е училъ въ градското училище при учителитѣ Илия Църбановъ и Никола Цървановъ. По инициативата на известния писателъ — Ф. Каницъ, чрѣзъ тогавашний Български Екзархъ Антимъ I били испратени, на издивението на Австрийския „Ориенталски Музей“ въ Виена, около 18 българчета, за да се подготвятъ за учители, между които попадналъ и Иончевъ. На 1873 година заминалъ за Виена, гдѣто постѣпилъ въ IV классъ на осмoкласното „Гражданско училище“ — Bürgerschule, слѣдъ свършването на което постѣпилъ въ педагогическото училище въ сѣщия градъ, въ което свършилъ I, II и III классове. Слѣдъ това постѣпилъ като

извънреденъ слушателъ. въ Виенскій университетъ, гдѣто слѣдвалъ една година по химията и минералогията. Прѣзъ 1882 година, Ноемврий, билъ назначенъ за учителъ—суплентъ въ Ломската Гимназия, отъ гдѣто още същата година билъ прѣмѣстенъ за свърхщатенъ учителъ въ Шумненското педагогическо училище. Слѣдъ изминването на една година билъ повишенъ на III степененъ, а слѣдъ още една година на II степененъ учителъ. Подиръ това заминалъ въ Цюрихъ, Швейцария, гдѣто постѣпилъ да се учи въ държавната политехника, земледѣлческо отдѣление и слѣдъ 2½ години свършилъ курса и получилъ свидѣтелство за завършенъ курсъ „Abgabung-Zeugnis“ а за тезата му: „Die Situation des Milchwirtschaftsbetriebes in der Schweiz und dessen Aufgaben für die Zukunft“ политехниката го е възнаградила съ дипломъ. Слѣдъ като се завърналъ отъ Цюрихъ на 1888 година билъ назначенъ за III степененъ учителъ при Садовското държавно практическо земледѣлческо училище, а прѣзъ 1889 г. — за членъ въ индустриалната коммисия при Министерството на Народното Просвѣщение. Прѣзъ Мартъ 1890 година билъ назначенъ за училищенъ инспекторъ на Пирдопското учебно окръжие, Соф. окръжъ, която длъжностъ изпълнява и до днесъ. Той е написалъ: *Материалъ по народното ни стопанство*, печатано прѣзъ 1890/91 година въ „Периодическо Списание“; *По земедѣлството ни*, печатано въ „Искра“ отъ 1892 година; *Кратко ръководство по коньовѣдството*, напечатано отъ Соф. Окр. Пост. Коммисия; *Училищни градини*, собствено издание, София, 1892 година и пр. Освѣтъ това Йончевъ е основалъ двѣ земледѣлчески дружества по системата на Райфайзена, едното въ с. Мирково, а другото въ Златица.

„Учителски Вѣстникъ“ е излизалъ безъ да се каже отъ страна на неговитѣ редактори съ каква программа. Отъ помѣстенията, обаче, статии въ 12-тѣ книжки на това списание се вижда, че редакторитѣ на „Учителски Вѣстникъ“ сж имали за цѣль „да подпомогнатъ за умственото развитие на народния учителъ, да го запознажатъ съ най-новитѣ стрѣмления на общата педагогика, да му даватъ свѣдения за учебното дѣло въ нашето отечество“ и въобще да дадатъ на учителитѣ отъ нашитѣ народни училища нѣкои практически и теоретически упътвания

и съ това да улѣснѣтъ колко-годѣ трудната и отъ голѣмо значение задача на учителитѣ.

205. Християнски Свидѣтель. — Починалъ да излиза въ Свищовъ прѣзъ мѣсець Юлий. единъ пѣтъ въ мѣсецѣтъ, излизалъ е до Декемврий 1888 година, подъ редакцията на С. Томовъ.

С. Томовъ е родомъ отъ Котелъ и отъ начало тамъ се е училъ. Въ 1862 година ходилъ е въ Малта, гдѣто е училъ въ Английското тамъ училище до Юний 1865 година. Прѣзъ есенъта на 1865 година влѣзналъ въ Робертъ Колежъ, гдѣто и свършилъ на 1869 година. Прѣзъ 1870 год. учителствувалъ въ Ямболъ, а прѣзъ 1871 и 1872 година — въ Котелъ. Годиинитѣ 1873 и 1874 прѣминжалъ въ Цариградъ, като секретаръ въ Английската болница, а въ края на сѣщата 1874 г. отишълъ въ Америка, гдѣто постѣпилъ въ една Американска (евангелска) Богословска Семинария (Drew Theological Seminary, Madison, New-Jersey — U. S. America). На 1877 год. слѣдъ като свършилъ богословския курсъ, излѣзналъ отъ тази семинария, и отъ Септемврий 1877 до Декемврий 1878 изпълнявалъ евангелска пасторска длѣжностъ въ държавата Пансилванія, С. Д. на Америка. Прѣзъ Януарий 1879 год. се завърналъ въ България да работи като евангелски пастиръ — проповѣдникъ подъ Методистката Епископална Миссия въ Сѣверна България. До Септемврий 1880 година работилъ въ Търново, а отъ горѣспомѣнатата дата до сега се намира въ Свищовъ, като пасторъ на Евангелската Методистка Епископална Църква и учителъ въ Американското Научно-Богословско училище въ този градъ. Той е прѣвелъ отъ Английски: *Живота на Йоанна Весея*, 1884 г., *Пътешественикътъ отъ Йоанна Бжнана*, часть II, 1885 год., *Християнско кръщение*, 1885 г., *Църковна история*, часть II, отъ Реформацията — 1517 година — до днешно врѣме, 1889 г. и пр. Прѣзъ 1881 г. е писалъ въ в. „Зорница“ редъ оригинални статии върху религията и разумътъ.

Цѣлътa на „Християнски Свидѣтель“ е изложена въ първия брой на този вѣстникъ, както слѣдва: „Християнски

Свидѣтель“ е мѣсечно списание, цѣльта на което е да уна-
прѣдне практическата християнска религия.“

1886 година.

206. Балканъ, вѣстникъ за политика и литература. —
Тоя вѣстникъ е почналъ да излиза въ Стара-Загора прѣзъ
мѣсець Ноемврий, единъ пѣтъ въ седмицата, излѣзли сж 5 броя,
подъ редакцията на А. Козаровъ, биографическитѣ бѣлѣжки за
когого се намиратъ при „Знание“ (гледай 1884 година).

„Малко е нашето провинциално вѣстниче, и не може да
има претенции на голѣми политически программы, да гони
високи идеали и да има обширни программы. Желанието и
ний да си кажемъ думата, въ тѣзи мѣчни врѣмена, — дума,
която ако принесе и хилядната частъ отъ ползата, която си
предполагаме да принесе, все ще бѣде кяръ и ще имаме поне
свѣдѣствата си чиста, че сме сторили туй, което сме можле, че
сме положили и ний поне нашия микроскопически трудець,
заедно съ трудътъ на всички, които работятъ надъ тѣжката
работа: запазването и укрѣпчаването на нашата независимостъ
въ днешнитѣ толкозъ опасни времена; туй желание, казваме,
което е дългъ на всѣки гражданинъ, ни накара да си издигнемъ
и ний гласътъ, да искажемъ и ний нашето мнѣние и нашитѣ
възглѣдове.

„Силно наше намѣрение е, щото при разглеждане на
въпроситѣ, които сега тревожатъ обществото ни, да ся удържаме,
колкото е възможно, отъ грубитѣ, не деликатни изражения и
да свождаме, до колкото ни ся удаде, тѣзи въпроси къмъ глав-
нитѣ имъ принципи, които сж тѣхни общи знаменатели. Раз-
бира ся че чисти, принципи безъ хора, които да ги привеждатъ
въ дѣйствие, спорѣдъ както тѣ ги разбиратъ, е простъ абсурдъ,
за това и не е възможно по нѣкогажъ обсъждането на из-
вѣстни въпроси, безъ да ся обсъжда поведението, което извѣстни
личности сж държали спрямо рѣшението на тѣзи въпроси, и
слѣдователно безъ да ся порицаватъ или хвалятъ тѣзи личности,
споредъ както го изисква туй тѣхно поведение. Нъ ний сме
твърдо убѣдени, че всичко туй може да ся направи въ границитѣ

на приличието и на литературната скромност, и ще ся помъчимъ да не измѣнимъ на думитѣ си.

„Какво ще удобряваме и какво не — туй ще видятъ читателитѣ отъ самия вѣстникъ. Едно нѣщо ясно сме си турили на умътъ, то е да отстояваме съ слабитѣ си сили, щото България да си остане за насъ Българитѣ, а не за люцкитѣ хора, и щото нашата независимостъ и свобода да си останатъ непожтнати, тѣй щото, при тѣхнитѣ добрини и ний да можемъ да прокопсаеме, да ся развиемъ и укрѣпимъ. За туй, нашето вѣстниче, като българско, прѣди всичко ще му бѣдѣтъ мили българскитѣ интереси, и тѣхъ то ще ся мѣчи да защитава, а послѣ ще защитава и славянски интереси и общечеловѣчески интереси, при всичко че, както казахме по горѣ, гласецътъ му е малко слабичакъ, нѣ всѣ пакъ ако му минатъ и тѣзи въпроси, не ще ся откаже двѣ думи и върху тѣхъ да продума.

„Заарата е много притѣглила за свободата на отечеството, и тя има своитѣ мощи и святини, а нейнитѣ мъченици и страдалци сѣ безчисленни, за туй не вѣрваме, че ще ся намѣри чловѣкъ въ Заарата, който да иска да измѣни на интереситѣ на тѣзи толкози скѣпа намъ свобода. Имаме, наистина, партии, а че безъ партии държава и неможе, нѣ ний обичаме да ся ласкаемъ че тѣзи партии нашитѣ съграждани сѣ ги основали и държатъ на вѣтрѣшни основи и расправи, и че когато дойде работа да ся намѣри въ опасностъ сѣществуванието ни, като независимъ народъ, то тѣзи партии, ще ся постараятъ да работатъ еднодушно за отстранение на тѣзи опасностъ, отъ гдѣто и да иде тя, и ще забравятъ на минута своитѣ лични дертове, за въ полза на страждущето отечество или поне обичаме да вѣрваме, че нашитѣ хора сѣ до толкова патриотични, щото ако би и да не пожелаятъ да взематъ дѣятелно участие, за сега въ сѣдбинитѣ на отечеството, то поне не ще иматъ легкомислието да ставатъ вѣтрѣшни недоброжелатели на татковината си, и да съдѣйствуватъ на вълнения и тревоги, които могатъ да бѣдѣтъ полезни само за чуждитѣ интереси, нѣ не и за българскитѣ. Нашето вѣстниче ще се старае да не дразне и раздухва мѣстнитѣ страсти, защото е твърдо убѣдено, че не въ туй състои, въ сегашно врѣме, спасението на страната, то ще ся помъчи, до колкото му иде отръжки, да разисква въпроситѣ хладнокръвно и безъ раздражение, защото, казватъ, че хладнокръвието било много полезно въ опаснитѣ и мъчни минути, тѣй като само

хладнокръвния човекъ можалъ да обхване положението по положително и да вземе едно добро рѣшение.

„Не ни се харесватъ въ политиката, нито псувнитѣ, нито поезията и сантименталността, и много бихме желали да имаме вѣстници, които бѣха ни говорили трязво и хладнокръвно за нашето положение, за нашитѣ интереси, за направлението на политиката ни и пр. Разбира се че ний живѣемъ въ такива обстоятелства и по нѣкоги ни правятъ такива силни обиди, щото мжно е човекъ да ся сдържи въ кожата си, нъ все пакъ и при този високо патриотиченъ лиризмъ, ако имаме и по малко расждителна проза отъ по нискъ диапазонъ, нещеше да бжде безполѣзно, понеже постоянната поезия може да исхаби най послѣ чувствителността на читателитѣ, и да захване да не достига вече тя цѣльта си, именно настояванието на публиката по щението на писача.

„Туй стана много дълго, и пакъ ни ся струва че не можихме да ви ся расправимъ напълно; въ всѣкой случай обаче, който не е разбралъ, той ще разбере отъ понататашното съдържание, за направлението на вѣстникътъ и цѣльта му.“ (гледай брой 1).

207. Българо-Руски Журнал. — Това списание е почнжло да излиза въ София, единъ пътъ въ мѣсецътъ, изгѣзълъ само единъ брой, подъ редакцията на *В. В. Шарковъ*.

Владимиръ Викторовичъ Шарковъ е отъ Руссия. Въ обявлението (Октомврий 1885 година), което е издалъ и съ което явява, че ще почне да излиза „*Българо-Руски журналъ*“, той величае себѣси сътрудникъ на нѣкое отъ петербургскитѣ периодични издания и че е прѣминжлъ въ България само заради тоя журналъ. Слѣдъ излизанието на първий брой Шарковъ уфейка изъ София, като остави да дължи, ако не се лжжемъ, на печатницата печатнитѣ разноски за тоя брой. А. Теодоровъ твърдѣ иронически съобщава на българската читающа публика (*Периодическо Списание*, Книга XVII, стр. 323) за появяванието журнала на тоя високомѣренъ Шарковъ.

„От Януарий идуща 1886 година въ град София почне да излиза този нов ежемесечен научно-философский, литературен и политически журнал (периодическо списание), който се печата на български и руски езици и който иска да се стреми към всестранно взаимно запознаване на българи съ русси и други славяне. В програма на журнал влизат: статии по философия на живот, по държавни познания, по прикладни технически познания (особенно популяризация на селско стопанство и лесоводство); беллетристически произведения в проза и стихове; новини български, руски и общославянски и въобще сичко, което съставлява дневен интерес (съединение на България и Румелия, сърбо-българска война и пр.)“ (гл. брой 1, стр. 6 и 7).

208. Българска Наука (гледай в. „Правда“ по-долу).

209. Българска Слава. — Тоя листъ е почнѣлъ да излиза въ София, излѣзли сѣ нѣколко броя, подъ редакцията на *Д-ръ Ев. А. Богоровъ*.

Биографическиятъ бѣлѣжки за *Богоровъ* се намиратъ при „Цариградски Вѣстникъ“ (гледай 1848 година). Самия вѣстникъ неможахъ да видѣхъ.

210. Бѣлий Свѣтъ, вѣстникъ за забива, — Почнѣлъ е да излиза въ Силистра, единъ пѣтъ въ седмицата, излѣзли сѣ само 2 броя, подъ редакцията на *Д. Д. Бѣчваровъ*.

Биографическиятъ бѣлѣжки за *Бѣчваровъ* се намиратъ при „Свободна България“ (гледай по-долу).

Ето каква е била задачата на „Бѣлий Свѣтъ“:

„Вѣстникъ „Бѣлий Свѣтъ“ състой отъ слѣдующитъ отдѣли:

„1) *Свѣтовни работи* въ когото са помѣстватъ приказки, раскази, романи и повѣсти;

„2) *Врели-некипели* въ когото са помѣстватъ басни и анекдоти; и

„3) *Тропанчо*, въ когото са помѣстватъ исключително сатирически и хумористически статии и стихове.

„Спорѣдъ както се види отъ горнитѣ отдѣли, в. „*Бѣлий Свѣтъ*“ е вѣстникъ литературенъ; слѣдователно и задачата му е повече такава“ (гледай брой 12 отъ в. „*Свободна Бѣлгария*“ — 1886 година).

211. Велико Народно Сѣбрание, вѣстникъ за нашитѣ работи. — Почнѣлъ е да излиза въ Търново прѣзъ мѣсець Септемврий, два пѣти въ седмицата, излѣзли сѣ 3 броя, подѣ редакцията на *Н. Шаранчиевъ*. Азъ съмъ видѣлъ брой 3.

Никола Шаранчиевъ е родомъ отъ Плѣвенъ. Първоначално се е училъ въ родния си градъ, а подиръ въ Петропавловската Духовна Семинария. Той е билъ учитель, Околийски Началникъ, а може и други длѣжности да е занимавалъ. Прѣвелъ е: *Само единъ день правда*, Търново; *Географическо отечествовъдение* за III отдѣление, Търново, 1884 година; *Законъ Божий* за III и IV отдѣление, Руссе, 1884 година; *урокъ на кѣсканджия мѣжъ*, комедия въ 3 дѣйствия, Руссе, 1885 година.

Цѣльта на „*Велико Народно Сѣбрание*“ е била: „Да държи читателитѣ си въ течението на работитѣ по Великото Народно Сѣбрание, което ще стани въ Търново, и да защитава независимостѣта на Бѣлгария“ (гледай Силистренската „*Свободна Бѣлгария*“, брой 3).

212. Врѣме, вѣстникъ за дневни новини. — Тоя вѣстникъ почнѣлъ да излиза въ Пловдивъ прѣзъ мѣсець Май, четири пѣти въ седмицата, излѣзли само нѣколко броя. Незнажъ программата на тоя вѣстникъ, нито редактора му.

213. Вѣстникътъ ми, за политически и общественни карикатури (сатирически и юмористически вѣстникъ съ картини). — Почнѣлъ е да излиза въ София, два пѣти въ мѣсецътъ, излѣзли сѣ 2 броя, подѣ редакцията на *В. Пекарски*.

Биографическитѣ бѣлѣжки за *В. Пекарски* се намиратъ при „*Гласъ*“ (гледай 1887 година).

214. Демократъ, политически, икономически и литературен вѣстникъ. — Почнѣлъ е да излиза въ София прѣз мѣсець Февруарий, единъ пѣтъ въ седмицата, излѣзли сѣ 8 брога подъ редакцията на Д. Благоевъ.

Биографическитѣ бѣлѣжки за Благоевъ се намиратъ прѣз „Сѣверъменний Показатель“ (гледай 1885 година).

„Вѣстникъ „Демократъ“ е органъ на българската демократия. Българската демократия е нова българска партия, която съединява въ себе си най прогресивнитѣ елементи отъ всички досега дѣйствующи партии. Българската демократическа партия е увѣрена, че днешното врѣме е най изгодното да излезне своята програма. Самото пакъ положение на отечеството, което създадоха събитията отъ 6 Септемврий насамъ, ни налага тази длѣжностъ. Ржководителитѣ на съдѣбитѣ на нашия народъ, отъ която и да било партия, дѣйствующи у насъ досега, се оказватъ не на приличната висота на своето положение. Намѣсто реалната дѣйствителностъ на българския животъ и неговото историческо минало тѣ туратъ своитѣ прищевки и чувства, непровѣрени нито отъ знанията нито отъ мишленieto. Отъ дѣятелността на подобни ржководители българский народъ много да очеква не може.

„Въ това отношение българската демократическа партия се основава на строгата реална дѣйствителностъ; на нашия народъ, на неговитѣ реални отношения къмъ окрѣжающитѣ него народи, на неговото историческо минало, на неговитѣ настоящи нужди и неговитѣ необходими задачи въ близкото бъдѣще. Программата на демократическата партия се опредѣля отъ всички тѣзи обстоятелства изцѣло взети. Да се обяснимъ

„Нашата държава е чисто демократическа; т. е. държава, въ която съсловни различия и привилегировани классове нѣма, държава, главното вътрѣшно и естествено свойство на която съставлява политическата равноправностъ на членовѣтъ ѝ. Турското петвѣковно иго и тирания, които не само неможеха и немогатъ да иматъ никакво културно влияние на нашия народъ, но и пречеха на всѣка културна дѣятелностъ среди него, приводоха нашия животъ къмъ единъ знаменателъ: слѣха всички съсловия и привилегии въ една равноправна масса — *раия* —, надъ която се възвѣщаваха турското бейство, спахилѣцитѣ и

др. азиатски боклуци. Всичко това пречѣше на естественното развитие на нашия народъ, сковаваше го въ една битова рама, въ която продължаваше плашиливо да пава до самото освобождение. Съ освобождението *раята* се обърна въ свободенъ български гражданинъ и политическата равноправност на *раята* предъ турския законъ се преобрази въ политическа равноправност на свободнитѣ граждани предъ Българската Конституция. Малко това. Нашата държава *друга*, освѣнъ демократическа и да иска, не може да бѣде (разбира се по своето вътрешно естествено състояние, а насилствено и съ лъжи ти може да се излага на сѣкакви нелепи експерименти). За да се развиятъ у насъ привилегировани класове и съсловни различия нѣма никаква възможност: за това нѣма вѣщественни, материални условия и да създаде нашата държава само съ своитѣ собствени сили не може, макаръ и да желае.

„За да се създадатъ у насъ класове и съсловия трѣба: 1) земята да се съсредоточи въ рѣцѣтъ на едри землевладетци; 2) промишлеността и търговията да се явятъ въ рѣцѣтъ на богати капиталисти, тѣсносплоени по своитѣ еднакви интереси; 3) народа да се обърне въ работнически класъ подчиненъ на землевладетцитѣ и промишлено-търговския класъ. Нищо подобно за сега у насъ нѣма. Да се създаде нѣщо подобно, трѣба да допуснемъ, че може или посредствомъ насилие отъ страна на държавата или естествено. Първото средство очевидно е невъзможно, нелепо и безполезно. Да видимъ, дали второто е възможно т. е., дали у насъ классовитѣ и съсловни различия могатъ да се развиятъ естествено. За да могатъ тѣ естествено да възникнатъ въ нашия животъ трѣба да предшествоватъ съответствени естествени обстоятелства; трѣба да има *събрано* среди нашето общество извѣстни капитали, които, при това, иматъ възможностъ да растятъ. При съвременното развитие на човѣчеството капиталитѣ растятъ посредствомъ международната търговия и международния *разменъ* на продуктитѣ отъ вътрѣшното производство къмъ което се обръщатъ вътрѣшнитѣ капитали. Нашето общество капитали нѣма, или ако има то твърдѣ нищожни, за порасването на които не може да мисли, защото то твърдѣ късно се яви на свѣта. Не може защото всичкиа търговия вече отдавна се намира въ властта на по културнитѣ народи, които водатъ по между си ожесточена война за разширението ѝ въ полза на всѣка отдѣлно. Въ

тазъ ожесточена международна борба за обладание международнитѣ тържища нашата държава да отвоюва своето вътрѣшно естествено развитие абсолютно не може; за това тя нѣма нито достатъчно политически нито достатъчно културни сили. Въ това отношение нашата държава служи и ще служи поле за съперничеството на международнитѣ стоки и въ бъдъщото я заплашва пълна економическа съсипия. Тукъ може да помогне само държавата и обществото въ своята съвкупность, като обърнатъ своитѣ усилия на създаване такъвъ производство, продуктитѣ на което поне вътрѣ въ страната могатъ да издържатъ съперничеството на чуждитѣ стоки. За това, разбира се, трѣба голѣма енергия цѣлесообразний расходъ на държавнитѣ и общественитѣ средства, изисква се развитието на културнитѣ сили и обществената инициатива. Впрочемъ този въпросъ може да даде поводъ къмъ недоразумения и опаки тълкувания и за сега по добръ да го оставимъ.

„И тъй въ кратецъ казано — нашата държава по своето развитие и по своето положение среди културнитѣ народи, влиянието на които подиръ освобождението се повече и повече испытва, за развитието на классовия антагонизмъ и съсловнитѣ подраздѣления не обладава нуждитѣ за това вещественни средства и да ги създаде въ бъдъщото не може — понѣ въ блиско бъдъще. Едно отъ оствественитѣ свойства на нашия вътрѣшенъ животъ остава си политическата равноправность на гражданитѣ; т. е. нашата държава по своето естество е демократическа и друго да бѣде не може.

„Впрочемъ да желаемъ противното е съвършенно безполезно. И ето по кои причини. Человѣчеството се развива по извѣстни естествени закони и щомъ то встъпи въ естественниятъ законъ отъ своето развитие, да го спре нищо не може. Съврѣменното човѣчество безъ сѣко съмнение крачи по пътя къмъ демократизма въ съврѣмения и научния смисълъ на думата. Доказателства за това ни представлява най новата история на европейскитѣ народи. Сега, когато ний пишемъ тѣзи редове, човѣчеството вълнуватъ народитѣ, на знамената на които е написано обща абсолютна политическа равноправность. За единъ народъ, който не мисли да се крие отъ влиянието на общочовѣческия прогресъ задъ китайски стени и който стѣпя въ кръга на културнитѣ народи въ такъви фазисъ отъ тѣхното развитие, за този народъ естествения законъ на соб-

твенното развитие е оня въ който встѣпни цѣлото културно овѣщество.

„Не подлежи на никакво съмнение, че демократизма у ултурнитѣ народи е влѣдствие отъ развитието на тѣхнитѣ ултурни сили, когато нашия е само механически резултатъ тѣ азиатскиѣ деспотизъ. Но факта си остая фактъ, който да тричае нѣма никаква материална и естествена възможность. Юбственното минало на нашия народъ и прогресса на съврѣменното човѣчество ни турятъ само едничка естествена адача, а именно развитието въ нашия животъ на демократическиѣ принципи въ съврѣменния имъ смисълъ и тѣхното коренение въ съзнанието на нашия народъ. Демократизмътъ, ойто е механически резултатъ отъ нашето минало, неизбѣжно рѣба да се развие послѣдователно логически въ сѣко отношение: въ общественно, политическо и духовно. Единъ отъ ай главнитѣ и най-сѣщественнитѣ вжтрѣпни въпроси за насъ ѣставлява прокарванието на демократизма прѣзъ всичко — прѣзъ общественнитѣ и политически учреждения, прѣзъ народното образование и хазайство и прѣзъ съзнанието на народа прѣзъ това да се обърне въ логическо слѣдствие отъ развитието на нашия животъ. По този начинъ развитието на политическата и общественна разноправность на нашия народъ, е основава на економическата равноправность. Таквазъ трѣба а бжде, по нашето дълбоко убѣждение дѣятелностьта на сѣки искренъ българинъ.

„Но за развитието и реализацията на общественната и политическа равноправность изисква се едно естѣвенно и необходимо условие — широка законна общественна и политическа свобода. Развитието и вкореняванието въ съзнанието на личностьта правото да обладаватъ и се ползватъ отъ тази законна общественна и политическа свобода и съставлява развитието на демократизма у насъ. А за развитието и вкореняванието въ съзнанието на личноститѣ това право необходимо широко участие на народа въ политическата и общественна ласть. Участието на всѣкиго въ тази власть съставлява единственното средство, съ помощъта на което нашия народъ може а се развие въ законната свобода на личностьта.

„Отъ друга страна, широкото развитие и управление на личностьта въ законната свобода не може да се достигне тамъ, бто общественната власть се съсредоточва и упражнява само

отъ единъ централенъ органъ — правителството, макаръ и ~~и~~ е избрана отъ едно Народно Събрание. Тамъ, дѣто сѣществув~~а~~ строга централизация на властѣта въ единъ органъ, тамъ лич~~н~~остѣта, очевидно, не може широко и рационално да развив~~а~~ и упражнява свойта политическа и общественна свобода. Тукъ~~а~~ очевидно, въ интереситѣ на свободата е нужна децентрализация на властѣта; т. е. распредѣление на властѣта непосредственно въ рѣцѣтѣ на народа; тукъ е необходима повече автономия на окръжията и общинитѣ. Всичко това особено е необходимо за нашия народъ. Ако признаваме, че едно отъ най сѣществен~~н~~итѣ и естествени свойства на нашия животъ е демокра~~ти~~зма, ако признаваме, че това свойство безъ насилие от~~т~~ страна на насъ самитѣ, остава си отличително свойство за нашия животъ за дълго врѣме, ако признаваме, че механически~~а~~ демократизмъ трѣба логически да се развие и въкара въ съзн~~а~~нието на народа, то трѣба да признаемъ тѣй сѣщо, че едн~~о~~ отъ най главнитѣ и естествени средства съставлява широко~~а~~ и рационалното развитие на народа въ свободата. А за тов~~а~~ очевидно необходимо е нужна децентрализацията на властѣта~~а~~ нужно е повече автономия, самоуправление на окръжията и общинитѣ. До каква висша степенъ то е важно за развитието на нашия народъ, не е трудно човѣкъ да си представи. Но ний ще напомнимъ на читателитѣ вкратцѣ нѣкои и други важни страни на този въпросъ. Прѣди всичко автономията на окръжията и общинитѣ съкратява общата сума на държавнитѣ расходи и улѣснява вървежѣтъ на общинскитѣ работи; второ тя ще даде възможность да се развиятъ мѣстни дѣятели; трете ще унищожатъ диктатурата на нѣкои хитри политически дѣятели, ще се съкрати деморализацията, която при настоящитѣ условия пуца дълбоки корени между народа; четвърто ще даде възможность на народа широко да се упражнява въ политическитѣ си и общественни права; пето политическитѣ дѣятели ще се освободатъ отъ давлението на правителството и шесто въ Народното Събрание ще се яватъ депутати, избрани не подъ напора на правителството и неговитѣ агенти, непремѣнно хора самостоятелни, които знаятъ нуждитѣ на народа и избрани вслѣдствие заслуженото довѣрие въ попрището на мѣстната народна дѣятелность. Между това, трѣба ли да напомнимъваме какво се върши при досегашната централизация на властѣта въ рѣцѣтѣ на правителството? Трѣба ли да напомнимъ

новаме каква роля играят въ настояще време Окръжните Управители, Околийските Началници, общинските кметове и глѣхната многочисленна свита? Трѣба ли да напомнимъваме кои сж повече отъ депутатитѣ, избраеми въ Народното Събрание? Не, това сѣки школьникъ знае. А при таквись условия свободата се обръща въ произволъ отъ партизанитѣ и всѣко чувство къмъ свободата се убива. Нашата съществена главна задача съставлява развитието на свободата посредствомъ автономията на мѣстнитѣ органи. Тази задача е една отъ най-главнитѣ наши задачи, разрѣшението на която зависи само отъ насъ, безъ всѣко отношение къмъ нашитѣ външни съсѣди. Тѣ, които показватъ на вмешателството на външни сили, като на прѣча къмъ таквъо развитие, тѣ, очевидно, неестественнимъ образомъ искатъ да оправдаятъ своята несъстоятелностъ и интелектуална слабостъ. И съвършено напрасно. Само разрѣшението на тази коренна наша задача може да развие въ нашия народъ любовь къмъ свободата и да даде широки средства за образованието на народа — двѣ нѣща, които могатъ да гарантиратъ нашия народъ отъ всѣкакви бѣдѣщи незгоди, каквато форма и да земе неговото бѣдѣще економическо, общественно и политическо развитие.

„Като казваме, обаче, че тази задача е една отъ главнитѣ наши вътрѣшни задачи, ний, разбира се, не изключаваме и разрѣшението на други задачи. Тѣй, по нашето дълбоко убѣждение, за всѣки народъ най-важния въпросъ съставлява економическото развитие и прогресъ. Но това както казахме, почти съвършено не отъ насъ зависи, а отъ външното влияние на по-културнитѣ народи. Развитието на промишленността и търговията въ извѣстно общество, е несъмнѣно прогрессивно явление, щомъ то се явява естествено слѣдствие отъ развитието на неговитѣ вътрѣшни природни богатства и сили. Едничка разумна задача на развитата личностъ въ този случай съставлява спомаганието за свободното и бързото развитие на обществото. Като се обърнемъ къмъ България и като сѣдимъ безпристрастно, то трѣба да признаемъ оня неизбѣженъ фактъ, че за нея, при наличнитѣ ѣ политически и културни сили, свободното економическо вътрѣшно развитие почти е невъзможно. За да може България да се развива економически тя трѣба да представлява държава политически силна, която е въ състояние да огради своето вътрѣшно економическо развитие

отъ чуждото съперничество. Днесъ, очевидно, България не представлява таквази политическа сила; единичното спасение въ този случай представлява съединението на българитѣ по между си и на българитѣ съ съсѣдитѣ, съ окръжаващитѣ ги народи които иматъ бждще.

„Въ съединението на българитѣ съ окръжаващитѣ насъ съ съсѣдни прогресирующии народи и въ особености съ славянитѣ • нашето спасение, нашия прогресъ, нашето бждще. Всичко отъ наша страна трѣба да бѣде устремително къмъ достиганieto на това обединение. Нашата вътрѣшна и външна политика трѣба систематически да се водатъ тъй, щото въ резултата да получимъ този съюзъ. Въ него е нашата политическа сила.

„За достиганieto на тази цѣль едно отъ най-необходимитѣ условия съставлява: България въ своитѣ външни сношения съ другитѣ държави и въ особености съ *Руссия*, да води най-миролюбива политика, политика, която помага, а не прѣчи на онова обединение. Ний повтаряме, че нашата външна политика трѣба да бѣде въ особености *миролюбива съ Руссия*, защото надали съществува друга държава, която най-повече е заинтересована въ обединението на южнитѣ славяни и балканскитѣ държавици, отъ колкото е заинтересована въ него съчувствува на него Руссия. Ако ний, българитѣ, желаемъ бждемъ обединени, да се обединимъ съ съсѣднитѣ прогресивни народи и слѣдователно да живѣемъ независимо, свободно и да бждемъ силни, то въ никакъвъ случай не трѣба да забравяме това и да се увличаме въ химеритѣ неосъществими. Нъ за голѣма жалость, ний постѣпваме съвършено наопаки. Къмъ една отъ най-силнитѣ и естествено съчувствующа на нашитѣ стремления политическа сила, съ която при това и историческата неизбѣжностъ ни свързва, къмъ Руссия, ний, българитѣ, се отнасяме, като политически дѣятели, непозволително глупо. И като човѣци постѣпваме спрямо нея до послѣдната степенъ компрометирующе нашия здравъ смисълъ. Нашитѣ отношения къмъ Руссия и къмъ чувствата на цѣль руски народъ сж непозволителни за здравомислящи хора, вѣдни за нашата политическа независимостъ *прѣдателски* за цѣлия нашъ народъ. Между това, въ настояще врѣме, благодарение на политическитѣ условия, въ които събитията изискватъ да живѣемъ, да се третира този въпросъ не се позволява, и третиранieto му монополизираха само нѣкой лица, които по обикновено разсѣждатъ

не съ главата си, а съ търбуха си и даватъ въздѣления на своя търбухъ за изражение мнѣния и чувствата на цѣль български народъ. Вслѣдствие на това нашитѣ отношения къмъ една, въ всѣкой случай най-близка държава къмъ нашитѣ стрѣмления и цѣли, днесъ достигнаха такъвъ остъръ характеръ, щото България заплашватъ положителни грозни обстоятелства.

„Прѣдъ видъ на това демократическата партия категорически обявява, че подобни отношения къмъ Руссия сж положително вредни за насъ българитѣ и нашата непрѣменна длъжностъ ще бжде да прѣслѣдваме публично чрѣзъ печата сѣкиго, който служи на подобна вражеска политика и нейното обостряване. Демократическата партия счита за длъжностъ да напомни на мислящитѣ българи, че Руссия е преставителка на славянската идея, която има за цѣль да обедини славянскитѣ племена въ едно цѣло. Тѣзи идея е наслѣдство, оставена намъ отъ историта, и нѣма съмнѣние, че тя е идея прогрессивна. Миналото и настоящето ни показватъ нагледно, че племенното обединение е степенъ къмъ общечеловѣческото, къмъ расовото обединение на човѣчеството. България възстановена на самостоятеленъ политически животъ съ кръвта на руския народъ, служи за Руссия залогъ за преобладанието на Балканския-Полуостровъ на славянската идея и очевидно интереситѣ на Руссия сж твърдѣ и твърдѣ важни на истокъ и нейното влияние на Балканския-Полуостровъ е задача на Руссия, отъ която не ще да се откаже само по нашето желание и пожеланието на търбуситѣ на нашитѣ политичета. Не Руссия самодържавна, но и Руссия конституционна не ще да се откаже отъ своитѣ стремления и влияние на истокъ въобще и на България въ частностъ само за кефа на нѣкой си. Сѣко опитвание отъ наша страна тайно или явно да ѝ прѣчимъ на това, означава да туряме въ опасностъ нашата вжтрѣшна независимостъ. Сѣко опитвание да станемъ враждебни къмъ нейното влияние на истокъ и интереси и да свързваме тайни или явни съюзи съ нейнитѣ врагове, значи да принуждаваме Руссия съ оружие въ рѣка да защити тѣзи свой интереси прѣди всичко отъ насъ българитѣ и отъ нашитѣ съюзници — нейни врагове. Сѣко враждебно отношение къмъ Руссия ний считаме за предателство на нашата страна, нашата независимостъ и вжтрѣшна свобода. Напраздно нашитѣ политичета „не по разуму“ се стараятъ да услужатъ на нашето отечество, като уголѣмяватъ враж-

дебността и развалят отношенията ни съ Руссия. Тръба да узнаят, че рѣшението сѣдбата на нашия народъ е въ рѣцѣтъ на самия народъ, а симпатитѣ на този народъ къмъ Руссия сѣ известни и ония съ своитѣ необмислени постѣпки и проповѣди не могатъ да искоренятъ у народа тѣзи симпатии. Вспомнете г-да „не по разуму“ усердни патриотчета, русската по-словица „услужливый дуракъ хуже врага,“ която на български значи „куче, което не знае да лае, вълци докарва на овцитѣ.“

„Отъ всичко до тукъ казанно, программата на демократическата партия се свожда на слѣдующитѣ пунктове:

„1) Пълна политическа свобода, неприкосновенност на личността и жилището, свобода на печата, събранията, словото и съвѣстѣта,

„2) Децентрализация на властѣта и общинно самоуправление на окрѣжията и общинитѣ,

„3) Приложение на изборното право къмъ общинното самоуправление,

„Въ този духъ изменение на конституцията,

„4) Реформи въ сѣдопроизводството на демократически начала съ изборни присяжни засѣдатели,

„5) Реформа въ бюджета и употрѣбление по-голѣмата частъ отъ прихода на народното образование и отваряне на народенъ университетъ,

„6) Пълна свобода въ промишленостѣта и търговията,

„7) Организация на държавний кредитъ за нареждане на народния трудъ: на занаятитѣ и земледѣлческитѣ общини въ форми най-изгодни за обществото и съгласно потрѣбноститѣ му,

„8) Организация на държавнитѣ складове, въ които еснафитѣ и земледѣлцитѣ могатъ да продаватъ своитѣ произведения и да доставляватъ на обществото здрави и ефтини предмети,

„9) Данъчна реформа,

„10) Нарежданieto на народната и обществената медицина,

„11) Обединение на българитѣ по между си и обединение съ съсѣднитѣ прогресирующии народи,

„12) Милолюбиви отношения съ другитѣ държави и въ особености въ политиката съ Руссия.

„Таквазъ е программата на демократическата партия. Настоящий органъ служи за подробното развитие и распространение на программата въ теоритическо и практическо отношение. Тукъ закаченитѣ мимоходомъ теоретически въпроси ще развиемъ въ

своя органъ въ слѣдующитѣ статии възможно най-всестранно. Ний призоваваме подъ знамето на българската демократия сѣки искренъ българинъ, който съчувствува на нашата программа.“ (гледай брой 1).

215. Драгоманъ, *ежедневенъ търговски вѣстникъ*. — Почнѣлъ е да излиза въ София прѣзъ мѣсець Януарий, всѣки день, излѣзли сж 26 броя, подъ редакцията на *Николи Йонковъ-Владикинъ*.

Биографическитѣ бѣлѣжки за *Н. Владикинъ* се намиратъ при „*Народенъ Приятель*“ (гледай 1885 година).

„За да направимъ едно хубаво улеснение на населението отъ столицата и провинцията въ търговско отношение, ние започнуваме издаването на настоящия ежедневенъ листъ, въ който ще публикуваме сичкитѣ порѣчки и съобщения, направени за нашето международно завѣденіе съ столицата, както и всѣкакви частни обявления. Почитаемата публика може да се отнася за сега до завѣдението ни, расположено на Александровска площадь, само за слѣдующитѣ нѣща:

„1) Които г-да иматъ за даване кѣщи, мѣста, хотели, магазини, файтони и разни др., подъ наемъ, и онѣзи г-да, които иматъ нужда да наематъ подобни неща;

„2) Тѣзи, които се нуждаятъ отъ слуги, слугини и онѣзи, които трѣсятъ такива мѣста;

„3) Г-да пассажеритѣ, които търсятъ стаи за временно или постоянно живѣяне, или пъкъ трѣсятъ файтони, брички и пр. за пътуване по сичкитѣ направления изъ България, както и тѣзи отъ файтонджиитѣ и бръчкиджиитѣ, които трѣсятъ кирия — тоже могатъ да се отнасятъ до нашето завѣденіе;

„4) Г--дата, които иматъ да продаватъ каквито и да би било неща, и онѣзи, които иматъ нужда да купуватъ каквито и да би било;

„5) Както отъ столицата, така и изъ провинцията, сѣки може да испраща за напечатване въ вѣстника ни различни въпроси и отговори по каквито и да било адреси за Сѣверна и Южна-България, съ обявени или анонимни подписи. Тия послѣднитѣ се пазятъ въ дълбока тайна отъ завѣдението ни. За

такива писма се плаща по 10 ст. на рѣдъ; а търговски обявления — 15 ст. на рѣдъ;

„6) Завѣдението ни ще има сношение съ сичкитѣ европейски мѣждународни завѣдения, и по тоя начинъ ние можемъ да даваме гласностъ на стокитѣ на разни наши търговци, които би пожелали това;

„7) Лицата, които искатъ да имъ се написватъ различни прошения, или иматъ нужда отъ защита и ходатайство предъ разнитѣ държавни и общественни учреждения въ столицата, тоже могатъ да се отнесжтъ до нашето завѣдение; и пр. и пр.

„Освѣнъ горѣказанитѣ неща, въ вѣстника ни ще се печататъ: телеграммитѣ на агенцията „Хавасъ“, новини по нашитѣ вътрѣшни работи, по съединението и по събитията по цѣлия свѣтъ; постояненъ подлистникъ, въ когото ще се помѣстватъ разни популярни научни статии и повѣсти изъ живота на нашия народъ, съ поучително съдържание“ (гл. брой 1).

216. *Искръ* — Тоя вѣстникъ е почналъ да излиза въ София прѣзъ мѣсець Декемврий, два пѣти въ седмицата, излизалъ е нѣколко мѣсеца, подъ редакцията на *Ив. П. Славейковъ*. Неможахъ да виджъ първия брой на тоя вѣстникъ и за туй незнамъ нищо за программата му.

Биографическитѣ бѣлѣжки за *Славейковъ* се намиратъ при „*Независимостъ*“ (гледай 1881 година).

217. *Истина*. — Тоя вѣстникъ е почналъ да излиза въ София прѣзъ мѣсець Октомврий, два пѣти въ седмицата, излѣзли сж 13 броя, подъ редакцията на *П. Р. Славейковъ*. Последнитѣ нѣколко номера сж слѣти заедно съ „*Смѣсли Китка*“ (гледай по-долу)

Биографическитѣ бѣлѣжки за *Славейковъ* се намиратъ при „*Македонія*“ (гледай 1866 година).

„За программата на вѣстникътъ си нѣма да разправаме на дълго. Ние би указали просто на настоящия брой, но защото въ единъ или въ два броя не може да стане толькозъ ясно направлението, косто мислимъ да държимъ, позволяваме

си да кажемъ, че вѣстникътъ ни ще се занимава само съ нашитѣ работи, разгледвани, до колкото е възможно, съ изискваната съдържанностъ. Ние ще гледаме да бждемъ умѣренни и справедливи и, до колкото е възможно, еднакво безпристрастни и внушителни и къмъ двѣтъ тия страни, които, по внушения строптиви, за малки работи, да не кажемъ изъ за нищо, дошли сж до не споразумѣние и заплашватъ съвсѣмъ да не мислятъ за славянското дѣло. Като вѣстникарь между нашитѣ, ние ще се стараемъ, до колкото е възможно, да се изгладятъ сжществуващитѣ различия въ нѣкои отъ мнѣнията, които произвеждатъ това пагубно за насъ настроение; а като служител на Славянската идея, ние ще гледаме да останемъ вѣрни и прѣданни на нея, защото само въ нея виждаме спасение за славянскитѣ племена въ бѣдѣ“ (гледай брой 1).

218. *Мисълъ, литературно списание.* — Това списание е почнало да излиза прѣзъ Августъ въ Силистра, единъ пѣтъ въ мѣсецътъ, излизало е една година (12 броя), подъ редакцията на *Ив. Добревъ*.

Иванъ Добревъ е роденъ въ Силистра на около 1862 г. Първоначално се е училъ въ родний си градъ, гдѣто е свършилъ III класъ въ гражданското грѣцко училище, слѣдъ което на 1874 год. постѣпилъ въ Силистренското Общ. Народно Училище и излѣзалъ слѣдъ като свършилъ III класъ. Слѣдъ това той е билъ чиновникъ въ Русчукъ, подиръ София, а най-сетнѣ (отъ 1885 год. Юлий до Априлий 1888 год.) въ Силистра IX кл. чиновникъ по телеграфитѣ и пошитѣ. Нѣмамъ възможность да посочъ тукъ какви книги е прѣвелъ или написалъ Ив. Добревъ, но приятелитѣ му знахтъ, че е прѣвелъ нѣкое отъ съчиненията на Шиллера. Той се е поминжалъ прѣди нѣколко години.

„Завлѣчени отъ политическитѣ страсти, ний съвсѣмъ запопратихме литературата, като че тя е съвсѣмъ непотрѣбенъ кърпелъ въ нашето развитие. Остави това, ами ние на тѣзи литература, въ послѣднѣо врѣме, вече започнахме да гледаме съ такова презрение, щото не е чудно като срѣщаме въ нѣкои вѣстници отричания на нейнитѣ ползи.

„Имахме „Наука“ — и тя, въ първата си година, колко да е, удовлетворяваше нуждитъ ни; но „Наука“ изживя вѣкътъ си твърдѣ рано, и опитътъ ѝ, да се повтори въ „Зора“ (Пловдивската) — остана напразенъ, по простата причина, че работниците въ нея бѣха сжщитѣ, които работѣха и въ „Наука“. Това е още едно потвърждение на правилото, че литературата въобще, като органически развивающе се цѣло, не търпи върху си никакви насилия и — слѣдователно — всѣкой, който са присили да са докара споредъ вртѣмето, става сжщо тъй смѣшенъ, както би билъ смѣшенъ стареца, ако земеше да са върти като младежъ, или младежа — да мѣдрословствува като безжѣбъ старецъ.

„Право: „Наука“ свърши това, което можеше да свърши. Но какво да кажемъ за подновеното Браилско, сега Софийско „Научно Списание“? Какво значи тази негова непопулярностъ? Какво значи това негово появяване сегисъ-тогисъ, като метеоръ, на бѣдния ни книжовенъ небосклонъ? Бѣдностъ на редакцията ли? Липсувание на писатели ли? Каква е причината на туй тѣжко поклатване? Богатството на туй списание е толкова голѣмо, щото то замисли да си прави и дворцовидно здание за помѣщение на дружеството, редакцията, библиотеката, колекцията и пр. и пр. А при такова богатство кое може имъ попречи да распространятъ списанието си на ширъ и на дължъ по цѣло Българско? А писателитѣ до единъ сж хора признати отъ обществото за учени, нѣкои даже свършили висши учебни заведения. Кадѣ е тогава загатката? Не са наемаме да отгатнемъ тѣзи загатка. Ще кажемъ само мнѣнието си, което е, че тия хора даватъ твърдѣ малко мѣсто на новитѣ сили, обръщатъ твърдѣ малко внимание на новитѣ стрѣмления на обществото, което въ свой рѣдъ, пѣкъ оставя и тѣхното списание да са бѣхти съ старинитѣ си, да тълкува ероветъ, ж-тата, љ-та и прочее. *Мисль* — това е, което отскъствува отъ страницитѣ на тия старци; това е и, което изискува на-стоятелно сега обществото.

„Като казахме *мисль*, съ туй не искаме да кажемъ „Мисль“, т. е. сега начинающето са списание; а *мисль* сж-щинска, дѣто инѣкъ я казватъ идея.

„Другъ е въпроса, каква трѣбва да бжде тѣзи *мисль*.

„Едно списание, щомъ то е списание, вѣкъ трѣбва да има каква да е *мисль*, била тя зла, или добра. Инѣкъ то е мъртва книга.

„Нѣкое списание може да има за цѣль да прокара въ обществото нѣкоя мисль, за която — обществото — едвамъ що започва да си дава загатки, и тогава то бива прогресивно.

„Друго списание може да прѣдставлява узрѣлата вече мисль на нѣкой особенъ кръгъ хора отъ туй общество, и тогава то бива партизанско, разбира са, не въ лошия смисль на тѣзи дума.

„Всѣко отъ тия списания си има по едно, какво да е направление.

„Какво е направлението на единственното наше списание?

„Право-здрово, ний поѣ, неможахме да му разберемъ направлението.

„А когато едно списание нѣма направление, то заприличва на човѣкъ безъ начало, безъ характеръ, безъ своя особенность, безъ мисль, съ една рѣчь, на тѣло безъ душа, „на образъ безъ лице“, както казва Бѣлински.

„Наистина, нѣкои вѣстници, посрѣдъ партизанската гюрюлтия, сегись-тогись ни по-нагостяватъ съ литературни критики, но тѣхния жгълъ на зрѣнието на литературата по нѣкога достига до такава Кралимарковщина, щото човѣкъ просто са чуди, отъ гдѣ толкова смѣлость, да са отрича напримѣръ, ползата отъ поезията? Вижда са и туй да е отъ излишна, достигнала до педантизмъ, самостоятелность въ въззрѣнията . . .

„Шегата на страна, но тия Кралимарковски настѣпвания на изящнитѣ искусства ставатъ просто оскѣрбителни. То, въ политиката иди-доди: допущатъ са на нѣкои мѣста предѣвквания, на други недомисленности (умишленности и неумишленности); но въ искусства — не! тукъ трѣбва по-напредъ да са умиватъ рѣцѣтъ отъ всѣкакви политиканства, а та че послѣ да са пипатъ искусства. Не е едно и сѣщо нѣщо да напишимъ една вѣстникарска статия, която ще трае до като се прочете, и да утвърдяватъ, че Шекспиръ за XIX вѣкъ е вече архивенъ писателъ. Защото въ една Шекспирова фраза има повече истина отъ волкото въ цѣль снопъ вѣстници, които гледатъ толкозъ кжсо на тия работи. И при това, съ една Шекспировска картинка деветнайсетия вѣкъ може да очъртае цѣли сюрии писатели, които пишатъ въ тия вѣстници, но ни единъ отъ тия списатели, или вѣстници, и съ цѣлото си сѣщество може изрази и една страна на вѣликия и безсмъртенъ Шекспиръ.

„Но виновни ли сж тия сиромаси, че мислят тъй възманичката за поезията? Нашето мнѣние е, че тукъ сж виновни знаменититѣ, и съ твърдѣ дълбоко значение за *българитѣ въобще, обстоятелства* на покойната „Свирка“. Днешнитѣ обстоятелства сж, ако може са каза тъй — такива, щото всичко, което кажемъ, или напишемъ, трѣбва да го кажемъ или напишемъ подъ влиянието на общия вихъръ, който за злощастие е обелъ, почти всичкитѣ ни дѣатели по литературата, и вмѣсто тѣ да владѣятъ обстоятелствата, тия обстоятелства ги теглятъ за носж на кадѣто искать. Тѣзи черта са зима отъ нашитѣ вѣстници едва ли не за вѣстникарска добродѣтель; защото, казватъ тѣ, ако и мълкомъ, ний пишимъ подъ влиянието на чувството, а не на студения разсѣдѣкъ.

„Нъ тукъ ний са прострѣхми на дълго по тоя предмѣтъ. Ний ще са повърнимъ нѣкога да поговоримъ за него, когато, ни се удаде, приготвимъ единъ общъ преглѣдъ върху дѣятелността на нашата вѣстникарска литература.

„Та въ такова положение, горе-доле, са намира нашата литература, когато ние започваме „Мисль“. И ще сме сторили много, ако можемъ ѝ да само единъ потикъ къмъ по-добъръ пѣтъ. Съзнаваме напълно, че ние, българитѣ, още нѣмаме свои, у насъ си испечени мисли, които да развиваме и проповѣдваме; но туй не ще каже, че трѣбва да се крие истината. Това, което можемъ каза сами — ще го кажемъ; това пѣкъ, което не можемъ каза сами, а го има казано въ чуждитѣ писатели — ще го кажемъ съ тѣхнитѣ думи. Намъ е цѣльта да покажемъ на обществото (разбира са, до колкото ни позволяватъ силитѣ) всичкото достойнство на изящнитѣ искусства въ литературенъ смисль; та по кой начинъ ще става това — намъ е безразлично. За оригиналность не претендираме, както и не можемъ, нито имаме право, още, да претендираме. Но при всичко това, ако са случать и оригинални произвѣдения, „Мисль“ ще ги приема въ страницитѣ си, като прави изборъ между тѣхъ.

„Истината — тѣзи, станала вече на мезе въ устата на *вся и вся*, дума — нея ще проповѣдва „Мисль“, безъ да са смира предъ каквито и да било препятствия“ (гледай брой 1).

219. Напрѣдѣкъ, вѣстникъ за наука и литература, а подиръ нѣколко броя политически и научно-литературенъ вѣст-

никъ. — Почналъ е да излиза въ София прѣзъ мѣсець Ноемврий, два пѣти въ мѣсецътъ, излѣзли сж 9 броя, подъ редакцията на *Д. Новевъ*.

Биографическитѣ бѣлѣжки за *Д. Новевъ* се намиратъ при „*Умъ и Здравие*“ (гледай 1887 година).

„Цѣльта на вѣстникъ „*Напрѣдъкъ*“ е, да распространява между народа общеполезни знания по всичкитѣ отрасли на общественния животъ и да го запознава съ литературнитѣ произведения на по общеизвѣстнитѣ съврѣмenni автори.

„Вѣстникъ *Напрѣдъкъ* се състои отъ слѣдующитѣ 4 отдѣла:

„*Наученъ Отдѣлъ*, въ който се помѣстватъ поучителни статии съ чисто научно съдържание по науката и изобщо по промишленността;

„*Литературенъ отдѣлъ*, който съдържа повѣсти, романи, новели, драми и изобщо литературни произведения оригинални и въ прѣводъ;

„*Поетически отдѣлъ*, въ който се помѣстватъ народни пѣсни и различни поетически произведения; и

„*Смѣсъ*, въ който се даватъ различни вѣсти отъ научния свѣтъ, дневни новини, запитвания, отговори и различни научни курioзни работи.

„Както се види програмата на в. „*Напрѣдъкъ*“ не съдържа нищо съ политически¹⁾ или частенъ характеръ, поради което той е достъпенъ за лица отъ каквото и да е звание, възраст и полъ“ (гледай поканата).

220. Народенъ Вѣстникъ, либераленъ органъ. — Почналъ е да излиза въ София прѣзъ мѣсець Юлий, единъ пѣтъ въ седмицата, излѣзли сж 3 броя, подъ редакцията на *В. Радославовъ* и *Тодоръ Ивановичъ*.

Биографически бѣлѣжки за *Радославовъ* се намиратъ при „*Съзнание*“ (гледай 1883 година), а тия за *Т. Ивановичъ* при „*Народни Права*“ (гледай 1888 година).

¹⁾ Слѣдъ нѣколко броя, по молбата на абонатитѣ, отворилъ се ъ политически отдѣлъ въ в. „*Напрѣдъкъ*.“

„1-о Ще изискваме от правителството да прѣстанови
стоята отстъпчива политика по дѣлото за съединението на
Сѣверна и Южна България и да употреби всички *рѣшителни*
и енергични сръдства въ прѣдстоящата дипломатическа борба
за спазване на сѣществующето днесъ *фактическо* пълно съ-
единение.

„3-о Ще пазиме священността и неприкосновенността ~~на~~
държавния глава, като неотговорен князь, до като той
води лоялно и конституционно, и

„4-о Ще поддържаме строгото съблюдение на основни
ни законъ — единственната гаранция на народната свобо-
и правдини“ (гледай брой 1).

221. Народна Гордостъ, вѣстникъ политико-литературенъ. — Починалъ да излиза въ Свищовъ, единъ пѣтъ въ седмицата, излизалъ до брой 19-й отъ третата годишнина, подъ редакцията на *Петръ Горовъ*.

Петръ Горовъ, е роденъ въ Ловечъ на 1853 година, а по настоящемъ живущъ въ Свищовъ. Получилъ образованието си въ Габровската Гимназия. Прѣзъ 1876 година турското правителство го арестовало, обвиненъ въ бунтовничество, и слѣдъ дълги изслѣдвания въ Етрополе и Орханіе, билъ испратенъ въ Софійскитѣ задани, отъ гдѣто билъ избавенъ слѣдъ дохожданието на русситѣ въ София. Прѣзъ 1881 г. дина нощно врѣме избѣгалъ въ Южна България и е взелъ участие по съединението. Билъ е въ „Червения Кръсть“ доброволецъ въ Сърбско-Българската война, а въ контра-г. врата е дошълъ до София съ Ю. Българскитѣ войски. Го слѣдъ освобождението ни е билъ Директоръ на Видинск. кл. мѣшко училище и учителъ въ Ловечъ (клас. мѣшко и чическо училища), Пловдивъ (мѣшката и дѣвическа гимназия) и Свищовъ (мѣшко училище). По завръщаніе въ Свищовскій окръженъ сѣдъ. П.

е кореспонденции въ „Славянинъ“ (гледай 1879 година), „Цѣлокупна България“ (гледай 1879 година), „Независимостъ“ (гледай 1880 година), „Търновска Конституция“ (гледай 1884 година) и други. Прѣзъ това врѣме той е прѣвелъ и написалъ (безъ да можъ да покажъ кои сж оргиналъ и кои прѣводъ): „Кратка Всеобща История“, Българска Граматика, Българска История, Рѣководство за чертане географически карти наедно съ атлазътъ, Разкази и биографии отъ българската и Всеобща История, Законоведение, Брачни правила, за поучение на невѣститѣ, младитѣ жени и моми, на мѣжигетѣ и ергенитѣ, прѣводъ, Сливенъ, Три пояса, Пътъ на Османъ Паша, Ботушара въ бѣдната колиба, Изгубеный дѣдо, Христосъ Въскресе и Войнички Молитственникъ. Прѣзъ 1890 година Горовъ е почналь да редактира в. „Народна Мисль.“

Неможахъ да видѣхъ първия брой на „Народна Гордостъ“, за да знамъ точно каква е била програмата му; но благодарение на Т. Поповъ отъ Свищовъ, ний отбѣлѣжавахи слѣдующитѣ рѣдове, които опрѣдѣляватъ програмата на „Народна Гордостъ“: „1-о България велика и независима, свободна отъ всѣкаква чужда опека, отъ гдѣто и да е тя; 2-о строго изболчение на вътрѣшнитѣ и външни врагове на България и Българскій Князь, които ставатъ оржде на чужденеца и по единъ или други начинъ подкопаватъ отечеството и 3-о просвѣщението и напрѣдванието на България въ морално и материално отношение.“

222. Народна Защита, военний вѣстникъ. — Почналь е да излиза въ Търново прѣзъ мѣсець Юний, единъ пѣтъ въ седмицата, излѣзли сж 20 броя, подъ редакцията на майоръ Фичевъ.

Майоръ Ив. Фичевъ е роденъ въ Търново на 1859 година. Свършилъ е Търновското IV класно училище, а слѣдъ туй продължилъ образованието си въ Габровската Гимназия. На Май 1880 година постѣпилъ въ Софийското Военно училище, което свършилъ прѣзъ Августъ 1882 година. Прѣзъ 1890 година постѣпилъ въ Италианската Академия на Генералний Щабъ, която свършилъ на 1891 година. По настоя-

щемъ Фичевъ е началникъ на учебното бюро при Военното Министерство. Той е написалъ: *Ръководство за унтеръ-офицеритѣ отъ Българската войска; Българо-сръбската война прѣзъ 1885 г.; Влиянието на бездимния барутъ* отъ генералъ Лузе прѣводъ. Турена подъ печатъ: *Планинската война*, издание на учебното бюро при Военното Министерство, още не е излѣзла. Освѣнъ туй е обнародвалъ различни статии въ „*Воененъ Журналъ*.“

„Съ издаването на вѣстника ни „Народна Защита“, ний имаме за цѣль да се ограничимъ само съ чисто воененъ материалъ и да служимъ, до колкото ни допущатъ силитѣ, за развитието на нашата млада армия. Кой не чувствува какъвъ недостатъкъ се осѣща отъ нѣманието на единъ чисто воененъ органъ, който би служилъ за саморазвитието нашитѣ военни сили и за защита на нашитѣ военни интереси.

„Като начеваме трудно, но полезно дѣло, ний твърдо вѣрваме, че нашитѣ другари нѣма да закъснѣятъ да ни покажатъ своята морална и материална поддръжка. Наввредъ нашия вѣстникъ е откритъ за всички Г-да офицери, които би пожелали съ своя литературенъ трудъ да послужатъ на своята войска“ (гледай брой 1).

223. Народно училище, педагогический вѣстникъ. — Почналь е да излиза въ Силистра, прѣзъ Октомврий два пати въ мѣсецътъ, излѣзли сж всичко 4 броя, подъ редакцията на *Н. Маринополскій*.

Н. Маринополски е роденъ въ Търново на 1858 година. Училъ се въ Търновското IV кл. училище до 1872 година и слѣдъ това почналь да учителствува така: прѣзъ 1872/73 въ с. Мекишъ, 1873/74 въ с. Дебелецъ, 1875, 76 и 77 въ Търново — Маринополското махленско училище, — 1877/78 е билъ опълченецъ въ III дружина, 1878, 79 и 80 отново учителъ въ Тръвна, а 1880/81 въ с. Плаково. Прѣзъ 1881/82 е постѣпилъ повторно да се учи въ Държавното педагогическо училище, гдѣто е свършилъ курса (едногодишенъ). Прѣзъ 1882 год. станаль учителъ въ с. Гарванъ (Силистренско), гдѣто е стоялъ до 1885/86 година, когато миналь за такъвъ въ Калишерово,

каждѣто е стоялъ до началото на 1887 година. Слѣдъ туй билъ назначенъ за финансовъ нагледникъ, а отъ срѣдата на 1892 год. и до днесъ занимава длъжността Финансовъ Бирникъ въ Силистренската околия. Пропуснахъ да споменѣ по-горѣ, че слѣдъ като се е училъ въ Търново, свършилъ е още и едногодишния курсъ въ Шумненското Педагогическо училище (1871/72) и че прѣзъ ваканцията на 1884 година е билъ прѣподавателъ въ учителския едномѣсеченъ педагогически курсъ въ Силистра. Марнополски е написалъ и издалъ: *кратко ръководство за прѣподаване букварятъ*, Силистра, 1886 година; *Църковно-Славянска азбука*, Силистра, 1886 година.

„На мнозина отъ нашитѣ народни учители и възпитатели е извѣстно, че народното образование е такъвъ неизчерпаемъ источникъ, изъ който изобилно черпятъ своитѣ умствени и нравствени сили, и държавата и обществото. Въ него има всичкитѣ необходими условия, за правилното политическо и общественно развитие.

„Нѣма полѣзни прѣобразования, нѣма благодѣтеленъ законъ, който да прилѣпне къмъ животътъ на единъ народъ и да преобърнатъ неговътъ характеръ, ако образованието не е отворило пътъ къмъ сърцето на народната масса. Нъ подъ думата образование не трѣба да разбираме само да знае човекъ да чете и да пише; въ него се заключава и онѣзи възпитателна сила, която спомага въ борбата между предрасждцитѣ и заблужденията.

„Мисльта за високото значение на народното образование и двойкийтъ характеръ като учебна и възпитателна сила, е съществувала отдавна въ другитѣ Европейски народи, нъ въ насъ тя е йоще нова и може да се каже, че е въ периодътъ на развитието си. На много мѣста, и въ села, и въ градове обществото глѣда на народнитѣ училище като на мѣсто, дѣто трѣба да се напълни главата на ученикътъ само съ сухи и голи знания, безъ да се обръща внимание на възпитателното имъ значение.

„Нъ учебно възпитателното значение на народното училище не е нѣщо постоянно и опредѣленно; то може подъ едни и същи условия, ту да се подига и ту да отпада. То е зависимо отъ окръжаващитѣ го негови народни двигатели, — народнитѣ учители, училищнитѣ настоятелства, инспекторитѣ и др. отъ

които най-много зависи да го съживятъ или да го оставятъ да си загине между животътъ и смъртта.

„Тѣхнийтъ задруженъ и единомисленъ трудъ; тѣхното при-сърдце къмъ сжщността на дѣлото, могатъ високо да подигнатъ народното училище и да го направятъ скъпо и мило за народътъ учрѣждение. „Съгласието и енергията къмъ сѣко дѣло сж половината отъ успѣхътъ, — а отъ него зависи бждущето на цѣль народъ“ — казалъ единъ ученъ.

„Отъ друга стърна на единъ отъ най-блискитѣ двигатели на народното училище, народнийтъ учителъ, положението е достигнало до minimum на своето значение; той е станалъ изолирована тваръ и отъ общество и отъ правителство, отъ което мжчно се постига цѣльта и задачата за подигане на народното училище, народното образование.

„Ето тѣзи сж съображенията, които ни накараха и да колкото силитѣ ни позволяватъ да се завземемъ съ издаването на единъ педагогически вѣстникъ подъ названиее „Народно училище“, на който цѣльта и задачата ще бждѣтъ, въ всѣва учебно-въспитателното значение на народното училища мжжду народната масса, да подпомага народнитѣ училища и възпитатели въ самообразованието и саморазвитието имъ, да пази и защитава тѣхнитѣ права и интереси, като се старае да ги постави на височината, поне отъ части, на която се поставени народнитѣ учители въ другитѣ пообразовани народи.

„Народно училище“ ще излиза за сега само два пжти въ мѣсець, на всѣко 1 и 15 числа, по слѣдующата программа:

«1. Законодателство по народнитѣ училища.

„Въ този отдѣлъ ще влизатъ всичкитѣ закони, инструкции и др. за народнитѣ училища, които се изработватъ отъ законодателното народно събрание и всичкитѣ программы, правилници, устави и др. Министерски распореджания по народнитѣ ни училища, които иматъ задължителна сила.

«2. Педагогическа дидактика.

„Въ този отдѣлъ ще се помѣстватъ статии по домашното и общественно възпитание. Дидактически правила. Методи за преподаванието на нѣкои прѣдмѣти въ първоначалното училище, като: Законъ Божи по картинки, Отечествовъдение, Естествовъдение безъ учебници и др.

„Къмъ този отдѣлъ ще се прибавятъ понѣкога статии по възпитанието, по системата на Фребеля, подъ заглавие: *Дѣтинска мѣдростъ*.

«3. История на народнитѣ училища.

„Подъ това заглавие ще влизатъ статии съ историческо съдържание, които ще иматъ за цѣль да представятъ вървежътъ на учебното дѣло, както въ насъ, тъй и въ други по образованни държави.

«4. Библиография.

„Подъ това заглавие ще става прѣгледъ и оцѣнение на нѣкои новоиздадени книги, които иматъ каква-годѣ свръзка съ народнитѣ училища. Особенно внимание ще се обръща на учебницитѣ.

«5. Смѣсени.

„Въ този отдѣлъ ще влизатъ смѣсени нѣща: дописки по училищата, дѣтински игри, гимнастически упражнения, пѣсници на цифрени ноти и др.

„Като заявяваме на народнитѣ учители и възпитатели, че нѣма да отстъпваме отъ програмата си и че девизътъ на вѣстникътъ ни ще бѣде: правата и интереситѣ на народното училище и народний учитель, молимъ ги същевременно да ни подържатъ въ трудното предприятие. Колонитѣ на „Народно училище“ се отворени за сѣкиго; сѣкой, който има на сърдцето си подобрението на учебното дѣло у насъ, подъ което се разбира и подиганието на народнийтъ учитель пакъ и може да понаписва нѣщо отъ общъ училищенъ интересъ, то нека не прекарва врѣмето си на праздно и да ни снабдява съ материялъ, който съ благодарение ще печатаме, за да можемъ да слѣдимъ вървежътъ на народнитѣ училища, по сичкитѣ крайща на България“ (гледай брой 1).

224. Народъ. Тоя вѣстникъ е почнѣлъ да излиза въ Свищовъ, прѣзъ Юний, единъ пѣтъ въ седмицата, излѣзли сж 43 броя. Нищо повече незнаж.

225. Научно Списание, *журналъ* (преводъ). — Почнѣло е да се издава първо въ Габрово, подиръ въ Стара-Загора, а понастоящемъ излиза въ Търново, единъ пѣтъ въ мѣсецътъ, подъ

редакцията на *Захария А. Бояджиевъ*. Било проектирано отначало това списание да излиза подъ редакцията на Н. Райновъ и З. Бояджиевъ, но понеже Райновъ заминалъ тогава за Русия, то Бояджиевъ е подкачилъ самичкъ, а Райновъ не е можалъ да вземе никакво участие.

Захария Атанасовъ Бояджиевъ е роденъ въ гр. Котелъ на 1850 година. Училъ се въ Котленското първоначално училище, въ Кишиневското духовно училище, въ Кишиневската духовна семинария, а въ Одеса въ Новоросийския университетъ по естественното отдѣление на физикоматематическия факултетъ и свършилъ въ университета на 1881 година дѣйствителен студентъ съ право на кандидатъ. Прѣзъ 1881 година билъ библиотекаръ въ Софийската Народна Библиотека три мѣсеца, а веднага слѣдъ туй билъ назначенъ за първостепененъ учителъ при Габровската държавна гимназия. Слѣдъ туй, прѣзъ 1887/8 г. билъ първостепененъ учителъ въ Сливенъ, въ 1888/89 — въ Стара-Загора, а въ 1889/90 год. — въ Търновската дѣвическа гимназия. Бояджиевъ е писалъ повече учебници по естественнитѣ науки, а прѣвелъ между другитѣ капитални съчинения (които ний, за съжаление, не можемъ да отбѣлѣжимъ едно по едно) и *Историята на България* отъ Д-ръ К. Иречекъ, Търново, 1886 година.

„Цѣльта на журналътъ „Научно Списание“ се състои въ разпространяването между народа и учащитѣ се младежи полѣзни книги отъ капитални съчинения (по историята, естествознанието, технологията, педагогията и други), които по други начинъ не би могли се яви на български языкъ, тъй като само за отпечатване на подобно съчинение се изискватъ най-малко 5—6 хиляди лева, които издателятъ не може събра подъ нивой начинъ, по причина на малкото имъ распродаване, а камо ли да очаква възнаграждение за това“ (гледай корицитѣ на първата кн., година 1).

226. *Независима България*. — Тоя вѣстникъ е почналъ да излиза въ София прѣзъ мѣсець Септемврий, два пѣти въ седмицата, излѣзли сж 121 брой, подъ редакцията на *Д. Петковъ*.

Биографическите бѣлѣжки за *Д. Петковъ* се намиратъ при „*Свобода*“ (гледай 1886 година).

„Цѣльта за излизанието на нашия вѣстникъ, въ тия тѣжки обстоятелства за България е, да освѣтлява народътъ въ течението на работитѣ, да отстоява неговитѣ права и самоотвержено да воюва за независимостта на българското отечество. България независима, свободна отъ всѣкакви комисари и окупация, България съ свое самоуправление и конституция — това е то нашата программа, въ това ще се придържаме ние строго.

„За да можемъ, обаче, да изпълнимъ тая своя задача, да можемъ да изпълнимъ дългътъ си прѣдъ отечеството въ тия критически минути, като българинъ, ние молимъ всички приятели и единомисленници да ни дадѣтъ частъ по-скоро своята материалнаподдръжка. Трѣбва да не забравяме, че у насъ вѣстни карството твърдѣ трудно може да съществува, ако приятелитѣ не си испращатъ частъ по-скоро абонамента. А въ тия трудни обстоятелства за отечеството, ние вѣрваме, че ще ни поддържатъ всички, безъ разлика на възгледи, които милѣятъ за своето отечество, защото ние нѣма да служимъ на тая или оная партия, а като българинъ, който сме си излагали живота за това отечество, ще служимъ на България, на нейната независимостъ. (гледай брой 1).

227. Независимостъ. — Тоя вѣстникъ е почнѣлъ да излиза въ София прѣзъ мѣсець Януарий, два пѣти въ седмицата, излѣзли сж 38 брой, подъ редакцията на *З. Стояновъ*, *Д. Петковъ* и *Д. Ризовъ*.

Биографическите бѣлѣжки за *Стояновъ* се намиратъ при „*Борба*“ (гледай 1885 година), за *Петкова* — при „*Свобода*“ (гледай по-горѣ), а за *Ризовъ* — при „*Македонский Гласъ*“ (гледай 1885 година).

Ето какъвъ пѣтъ сж били избрали редакторитѣ на в. „*Независимостъ*“, когато сж почнѣли издаванието на тоя вѣстникъ.

„Въ държава конституционна, въ страна съ свободни и независими закони и права, какъто е нашата България; въ

епоха отъ края на деветнадесетий вѣкъ, въ епоха, когато журналистиката е почнала да се счита и отъ множество дипломатически кабинети за една сила, равна съ седемтъ европейски държави; — ние считаме за позоренъ актъ, за безсвѣстно стремление и за нечисти цѣли дѣйствиата на всѣкиго, който почне вѣстникъ безъ знаме, безъ своя приграмма, безъ свое лице и безъ строго опредѣленно направление. Въ друго време, или по-добре казано, до 6-й Септемврий, ние не бихме настоявали на тая необходимостъ, защото, до тоя знаменитъ день, нашата журналистика въобще ходеше съ кукили, партиите ратуваха за черните очи на Петра и за бѣлите косми на Павла, съвременнитѣ идеи, стрѣмления и направления биваха обвити въ Витошка мъгла, руския горделивъ офицеръ махаше съ своята пашка и изъ вѣстникарскитѣ колони изъ различни редакции, и най-послѣ, дипломатическитѣ ноти и ултиматуми на Каяндра. Сорокина и други тѣхни събратия, бѣха готови за едно кѣпаво антрафиленце да турятъ страната въ обсадно положение. Тежки времена бѣха тогызъ!.... Сега, за насъ е настанала нова ера, ера свѣтла, ера поставена на съвсѣмъ други начала. Сега, ние имаме 6-ий Септемврий, ние притежаваме Сливница, пашъ е Царибродъ, съ гордостъ произнасяме Драгоманъ, нѣма да забравимъ и Пиротъ, гдѣто австрийския пратеникъ пада на колѣни прѣдъ българското оръжие. Но не сж само тия нашитѣ мотиви и съображения, за да искаме отъ всѣки вѣстникарь да има свое лице, свое гордо и самолюбиво азъ. Ние глѣдаме на журналистиката съ сжременно око. Ние чакаме отъ нея и отъ нейната възпитателна сила да пригответи единъ день народитѣ и да ги свика да завзематъ опредѣленото си отъ естеството и отъ историята мѣсто. „Тя е ножъ съ двѣ острила“, е казалъ въ старо време единъ отъ мѣдрите монарси, което изрѣчение, споредъ насъ, значи: тя е въ състояние да направи колкото добро, толкова и зло. За жалостъ, у насъ, това благородно оръжие на слабитѣ и угнетенитѣ, до сега е вършило и изпълнявало само послѣдната частъ — злото. Ние сме имали купъ вѣстници и въ двѣтѣ Българии: „*Марица*“, „*Витоша*“, „*Български Гласъ*“, „*Народни Гласъ*“, „*Отечество*“, „*Съединение*“, „*Сръдець*“ и пр. и пр. Подъ тѣхнитѣ заглавия сж се мѣдрели съ голѣми букви: „вѣстникъ за народа“, „органъ на народната консервативна или либерална партия“ и други

подобни. Но тѣ сж биле мръсно орѣжие за достиганне на безсѣвѣстни цѣли отъ извѣстни тѣмни личности. Въсползувани отъ силата на това орѣжие, въ скоро време, тѣ сж успѣвали да обаятъ невинното население. Най-много имъ е помогнало споредъ насъ едно обстоятелство: че тѣ не сж били отговорни за писаното и проповѣжданото отъ тѣхъ. Тѣ сж стрѣляли подло и хайдушки отъ кюшетата и плетищата задъ гърбътъ на нѣкое нещастно сжщество взето отъ улицата, нарѣчено *отговорникъ*, или пакъ подъ дебѣлата и неосязателната сѣнка на нѣкакво си бюро. Писаното въ тия вѣстници, въ отношение къмъ неговитѣ автори, е траяло колкото лѣтната роса. Премия, богата премия, ако би се опредѣлило да се плаща на тия вѣстникари, пакъ никой не би ималъ смѣлостта да искара на пазаръ своето име, да защити поне една запетая отъ писаното си. Молимъ ви се, вземете всичкитѣ излѣзли броеве на „*Български Гласъ*“, „*Марица*“ и „*Отечество*“, па се поста-райте и узнайте, кой е защищавалъ преврата въ 1881 год., кой блядословеше въ колонитѣ на „*Марица*“, че Кръстевичъ е по-добъръ отъ съединението, че България неможе да диша безъ камшикъ, и вие ще да имате напрѣди си само еврей-ствующия Хр. Дановъ или безсѣвѣстния Манчовъ, които ще дигатъ рамена, като престѣпници, като ще да ви показватъ тефтеритѣ си, за да се увѣрите, че много биле изгубиле и нищо повече Даже и вѣстници, като „*Търновска Конституция*“, които на знамето си иматъ написани свѣтитѣ думи: „свобода и народни правдини“ и които минаватъ за органи на „народни либерални партии“, не смѣятъ още да излѣзжтъ съ открито лице прѣдъ свѣтътъ и да защитятъ съ имената си писваното и проповѣжданото отъ тѣхъ . . . Журналистика ли е това? Не! Подобни вѣстници, съ такива наемни редактори и отговорници, ние ги считаме за пълзящи сжщества, за чума астраханска, въ отношение къмъ прогресътъ и свободното слово. Тѣ сж убийци на всѣка нравствена почва и свръска между народитѣ, тѣ убиватъ характеритѣ, тѣ сѣятъ отживѣлата византийщина. Да не ходимъ много на далечъ. Примѣръ може да ни послужи бившата Источна Румелия, гдѣто нѣколко симпатични синигери и нѣколко облизани властолюбци бѣха устроили вѣстникарско дружество за взаимно самохвалство, издаваха 6—7 вѣстника и деморализироваха обществото. Въ какъто казано, ние глѣдаме на вѣстникарството

презъ твърдѣ ясни очила: комуто е чистъ косъмътъ, който не желае да лови риба въ мътната вода, който говори и пише отъ искрени подбуждения, то тоя *който* нека се подпише, нека го види и познае всѣки. Отъ какво се бой? Слава богу, върху „Александровската площадь“ и при Пловдивската „Джумая“, нѣма издигнати бѣсилки на които да окачватъ ония, що сж се исказали явно и открито.

„Такива сж нашитѣ възглѣдове по отношение къмъ журналистиката и къмъ всички онѣзи, които си служатъ съ това оръжие. Тѣй глѣдаме ний на нея днесъ, когато изново поемаме върху рамената си тежкия, нъ свѣщенния вѣстникарскій кръстъ. Макаръ и да сме доста добръ познати на българската читающа публика, ний все пакъ считаме за длъжностъ да кажемъ нѣколко думи върху всичко онова, за което ще ратуваме смѣло и открито въ вѣстника си.

„Споредъ насъ, най-главнитѣ и жизненни въпроси, върху които всѣки български вѣстникъ е длъженъ да бжде ясенъ и опредѣленъ още отъ първия си брой, сж слѣднитѣ:

„I. — За България, ние желаемъ прѣди всичко да си бжде *наша*, т. е. да си бждемъ пълни стопани на нашитѣ огнища. Съ други думи казано, ний желаемъ България да бжде свободна, независима и съ истинско конституционно управление. А за да цѣвти и вирѣе тази свобода, ние желаемъ отъ душата си такъво сжщо управление и на съсѣднитѣ намъ държавици, надъ които не сме въ исторически претенции да дегемонираме ни най-малко. Ако ние сме добръ съ Ромѣния, Сърбия, Турция и Гърция, ако народитѣ и въ тия послѣднитѣ страни се ползватъ съ сжщитѣ права, то ще бждемъ осигорени, и отъ приближаванието на руската крѣпка десница, и отъ културъ-трегерството на Австрия. Само на подобна почва ще да можемъ ние да туримъ по скоро основата на бжджщата *Балканска Конфедерация*. — общо желание и стрѣмление на всички честни и интелигентни правителства и лица. Нека помни всѣки, че ако въ съсѣдната некогашна наша „сестра“ Сърбия имаше свобода, ако тамъ диктуваше народната воля, ако тамъ не се распореджаше, най-послѣ, продадения тиранинъ Миланъ, то не щѣхме да имаме прокламацията отъ 2-й Ноемврий, не щѣше да има балкански *скилибръ*, неможеше да бжде война, война хайдушка, между тия два народа братски и по кръвъ, и по вѣра, и по история, и по география

„II. — Ние сме и ще бъдемъ поборници и защитници на нашата Конституция, не за това, че прѣзъ статутитѣ ѝ сж прѣкрачили всички европейски народи, не отъ вѣра и съображения, че ти е най-сгодната форма на управление за нашето отечество, не за туй най-послѣ, че въ рѣцѣтъ на нейни ужъ поклонници, тя може да послужи за егоистически цѣли и властолюбия; но просто и ясно поради това единствено обстоятелство, че тя е желѣзна гаранция за нашата свобода и независимостъ. Ние сме дълбоко увѣрени, че само конституционното управление ще да може единъ прекрасенъ день да прѣдаде окончателно въ рѣцѣтъ на народътъ собственитѣ негови съдби, като се прилага и практикува това управление, не по доктринитѣ на Беджехота, Бентама, Жоржъ Клянинга, Жуль Пудра и др. п. авторитети, но по най-тѣсний смѣсьлъ на буквата и духътъ на тая Конституция. А за да подържаме тая форма на управление, ние стоимъ на историческа почва. Въ настояще врѣме, всѣки здравомислищъ и искренъ човѣкъ се е убѣдилъ вече окончателно, че крѣпкитѣ дѣсници, монаршеското вето, „быть по сѣму“, богоизбранията, богопомазанията и пр. сж отживели своята ера, а съществуванieto имъ се крѣпи още за вреда и за пакостъ на съвременний прогресъ и на съвременното човѣчество. Ние можемъ да наброимъ множество държави, въ които веднажъ введенно конституционно управление, народътъ въ тия държави, първобитенъ и полуварварски почти, въстояние на 30—40 години е проваждалъ оратори на народната трибуна, които смѣло и съзнателно сж бранили и защищавали народнитѣ интереси, когато държавитѣ, въ които се е простирила крѣпката дѣсница, хората се продаватъ още и днесъ на пазаря

„III. — Читателитѣ ни познаватъ отъ части, че ние не се възхитяваме твърдѣ много отъ княжески титли и палати, че ние първи сме били, които сме се опълчили противъ княжески замисли, па сме намѣрени и за напредъ ди вършимъ това, щомъ нуждитѣ на отечеството го поискать. Но, въ настояще врѣме, когато нашия князь се запозна и изучи вече духътъ и стрѣмленията на нашия народъ, когато той се сѣти, че крѣпката дѣсница го души и води къмъ пропасть, когато той се сражава геройски наедно съ българскитѣ синове и най-послѣ, когато той самоотверженно защитава независимостъта на България — нашия князь държи първо мѣсто въ редоветѣ

на българските патриоти. Днесъ за днесъ въ неговото лице, ние виждаме да се съсредоточаватъ всичкитѣ народни желания, идеали и стрѣмления. Нѣма български князь Александъръ I — нѣма въ България свобода, нѣма конституция, нѣма, най-послѣ, самата България. Въ това ний дълбоко се убѣдихме напоследѣне. Прочее, наша свѣта длъжностъ ще бѣде да поддържаме и защищаваме Негово Височество въ всичкитѣ негови дѣла до *тогава*, до когато той неизмѣни днешната си линия на поведѣние. Фактъ е, че до сега той е билъ поддържанъ въ въ много по-силна форма; но трѣбва ли да напомнимъ, че хората, които вършиха това, на първъ планъ туряха своитѣ министерски портфели и различни други користолюбиви цѣли? Това го нѣма въ нашата махала, защото ние нѣмаме намѣрение, нито на властъ да встъпваме, нито пакъ коронни чиновници да ставаме

„IV. — Кѣмъ нашитѣ освободители, ние сме питали и ще да питаемъ за винаги висока благодарностъ и признателностъ. Кѣмъ падналитѣ за нашата свобода руски герои, ние благодаримъ. Но горчивитѣ обстоятелства отъ една страна, а отъ друга, нашитѣ принципи и свърѣмненни понятия, ни принуждаватъ да раздѣлимъ трицитѣ отъ брашното, да поглѣднемъ на работитѣ съ просто око. Най-напрѣдъ, ние ще да отдѣлимъ сто милионната велика Руссия отъ официалната Руссия, т. е. ще правимъ разлика отъ правителството и народътъ, между които нищо общо не съществува, както това е бивало и слѣдва още да бива въ всичкитѣ неограничени монархии по цѣлото земно кълбо. Съ прѣзрѣние и съжаление ще да глѣдаме ние кѣмъ ония наши неразсждающи гарги, които увѣряватъ, че не било наша работа да се смѣсваме въ дѣлата на нашата *покровителка*. Подобни възгледи могатъ да поддържатъ само мирни и нищожни същества, които се плашатъ отъ всѣя блѣскава униформа, които сж си начъртали подъ ясното небе миренъ и спокоенъ животъ, които, най-послѣ, мислятъ, че сж дошли на тоя свѣтъ само да поблѣятъ. Отъ 6-й Септемврий насамъ всѣки се е увѣрилъ малко много, какво покровителство ни мисли нашата официална освободителка — не руския народъ, който, като всѣки народъ, и още братски, неможе да ни желае освѣтъ доброто, — но нѣколкото тамъ петъ-шестъ души Гирсовци, Побѣдоносцовци, Катковци и пр., които, за нещастие на човѣчеството и на славянството, управляватъ днесъ

и душатъ стотѣ милиона наши братия русси. А да се нападатъ и критикуватъ дѣлата на едно правителство, това не значи, че ние сме и противъ подданницитѣ на това правителство. Примѣрътъ е прѣдъ очитѣ ни. И ние, слава Богу, имаме правителство, което, макаръ и не *крито*, но станалъ е обичай у насъ, обичай благороденъ, щото който го напада съ резони, счита се за най-доблѣстния гражданинъ. Е добръ, има ли нѣкой иднотинъ помежду ни, който да мисли и говори, че ние, като мразиме нѣкое българско правителство, мразиме и народътъ? Но ще да ни отговорятъ, че въ Руссия има богопомазание, а у насъ съществува противоположното, т. е., *нилия западъ*. Все едно. Който се наелъ да защитава народни права, свобода и прогресъ, той е длъженъ да ритне противъ всѣки дѣсници, които получаватъ воля и вдъхновение отъ невидими сили. Съ това, ние неискаме да кажемъ, че се обявяваме окончателно противъ всичкитѣ распорѣждания на русското правителство. Ние ще да слѣдимъ само неговитѣ дѣйствия въ отношение къмъ България и щомъ забѣлжимъ, че тия распорѣждания идатъ въ разрѣзъ съ нашата самостоятелностъ и свобода — нѣма да си поплюваме на рѣка. Нашата главна цѣль ще да бѣде да запознаеме читателитѣ си, до колкото ни допускатъ силитѣ, съ вътрѣшното управление и другитѣ разни наредби на тая държава, която мнозина наши нищожества считатъ за непогрѣшима. У насъ, малцина има, които да подозрѣватъ поне, че русскитѣ държавни мѣжиие управляватъ по два закона: *камышикътъ и Сибиръ*. Ние ще да покажемъ на читателитѣ си, че тамъ царува жандарина, шпионина, попа, чиновника, богатия и пр., а младитѣ и честни сили гниятъ въ затворитѣ, вървятъ на заточение по една година пѣтъ; покаже щемъ, че въ Руссия, който и разсѣждава човѣшки, за него нѣма тамъ животъ. Вѣрваме, че съ тоя начинъ на дѣйствие, ние ще да придобиемъ симпатията на цѣлий русски народъ, който е проливалъ за нашата свобода рѣки кръвъ.

„V. — Има хора, които казватъ, че партиятъ били смъртъ за народното благосъстояние; други говорятъ противното. Ние поддържаеме мнѣнието на тия послѣднитѣ, т. е. тамъ дѣто има партии — има животъ свободенъ, има и контролъ надъ управляющитѣ. А особено, това трѣбва да бѣде въ страни конституционни, гдѣто гражданитѣ сж равни прѣдъ закона, гдѣто

не съществуватъ раздѣления на съсловия, гдѣто, най-послѣ, страната се управлява отъ гласътъ на всѣки гражданинъ. Конституционна страна безъ партии е равносилна на монархия. Въ подобна страна не може да има контролъ надъ управлението и тя рано или късно е осъдена да се преобърне въ абсолютна монархия. Ето защо, насъ, съществуването на партии — отъ каквато боя и направление и да бждѣтъ — не ни смущава ни най-малко. Напротивъ, съществуването на тия партии ни радва, защото тѣ каратъ правителството да бжде малко повече внимателно въ своитѣ дѣйствия и распореждания. Признаваме, че нашитѣ партии, като встъпатъ на властъ, твърдѣ скоро забравятъ своето положение и захващатъ да работятъ онова, противъ което тѣ силно сж въставали; но това не доказва нищо друго, освѣнъ, че ние трѣбва да приучимъ нашитѣ *държавни мжжѣ* — ако можемъ само да ги наръченъ такива — да бждѣтъ малко повече честни, и послѣдователни, когато встъпватъ на властъ; а интелигенцията — да бжде малко повече самостоятелна, да не става играчка въ ръцѣтъ на управляющитѣ и да не си съставляватъ *божества* отъ отдѣлни лица. Началата, принципитѣ и назависимостта — а главно *независимостта* на България — трѣбва да стоятъ по-горѣ отъ всѣка партия. За насъ, оная партия ще бжде най-добра, която ще държи България малко повече на далечъ отъ официалната Руссия, която ще унищожи всичкитѣ реакционни закони и ще управлява страната по Конституцията, въ пълната смисълъ на думата, и която, най-послѣ, като разбере сщинскитѣ интереси на общото българско отечество, успѣе да държи България въ най-добри отношения съ Турция. Въ друго врѣме, може би ние ни би искали подобно нѣщо, но положението отъ 6-й Септември дойде ясно да ни убѣди, че ако има страна, съ която ние трѣбва да бждемъ въ най-добри отношения, за да можемъ да живѣемъ и господствуваме на балканския полуостровъ, — то тая страна е Турция. Нашето сближаване съ нея, освѣнъ дѣто ще гарантира съществуването на България, но ще улѣсни участъта на ония милиони български същества, които се намиратъ още подъ прямото управление на Султана. Достатъчно е челоуѣкъ да хвърли единъ само погледъ на географическото и етнографическото положение на европейска Турция, гдѣто по-голѣмата частъ отъ населението е българско, за да разбере, защо ние искаме да бждемъ въ добри отношения

съ тая държава. Разорението на Турция води подирѣ си разпояване на България между силитѣ. Това трѣбва да го разберемъ ние веднѣжъ за всегда, ако неискаме да изчезне България, като самостоятелна държавица и да се преобърне на *Задунайская губернія*, гдѣто, вмѣсто свободно управление и конституция, ще съществува: *камшикъ и Сибирь*.

„VI. — Войската, нашата храбра войска, ний ще искаме да си остане въ собственитѣ наши рѣцѣ, въ рѣцѣтѣ на народътъ, отъ който тя излиза. Нека тя бѣде по-слабо инсторирана, по-бѣдно снабдена съ отлични пѣлководци; нѣ нека тя се командува отъ хора, които родила нашата зема, нека тя пѣлни пушкитѣ си само тогава, когато установената отъ народната воля власт ѝ заповѣда да направи туй. Нѣколцина специалисти, ако сѣ нуждни за нейното обучение, нека се взематъ съ контрактъ, нѣ само отъ държави, които немислятъ да обръщатъ България на свой собственъ чифликъ. Свѣтата задача на нашата войска е и трѣбва да си остане: защитата цѣлостта и независимостта на нашето отечество отъ похищението на външни неприятели и спазванието на тоя вътрѣшенъ порядкъ въ нашата страна, който се е узаконилъ отъ съществующия у насъ основенъ законъ. За да може достойно да изпълня тѣзи си задача, нашата войска трѣбва да стои вънъ отъ всѣка наша политическа партия. Ето защо, ний ще бѣдемъ всѣкога опѣлчени противъ оня нашъ държавенъ дѣецъ, който би се опиталъ да внесе партизански елементъ въ нашето офицерство и който би искалъ да уподоби нашата войска на деморализираната гърцка армия. Съ еднаква жестокостъ; ний ще прѣслѣдваме всѣки нашъ министъ-президентъ, който би пожелалъ да създава привързана себѣ военна партия и всѣки воененъ министъръ, който би издавалъ своитѣ прикази подъ диктовката или по свѣтитѣ на своя любимецъ министър-президентъ. Даже трудно ще ни бѣде да пощадимъ и самия нашъ държавенъ глава, когато той би помислилъ и би пожелалъ да си има една придворна партия отъ офицери . . .

„Такъвъ е пътя, кой сме избрали въ новото наше въстникарско поприще. Полезенъ ли е тоя пътъ или не, кратъкъ ли е или не — бѣдѣщото ще ни покаже. Едно, което ние още отъ сега прѣдвиждаме е, тоя пътъ е доста трѣнливъ. Нѣ въ пѣлно съзнание на прѣпятствията и неприятноститѣ, които той ни прѣдставлява, ний сме рѣшени да вървимъ до край.

Между третѣ милиона български народъ, който сега е вече и политически съединенъ, ако би даже останале само ний тримата, то и въ тоя случай, ний ще вървимъ смѣло и открито до тогазъ, до когато нашитѣ нера бжджѣ счупени отъ една непрѣодолима сила Това сж заключителнитѣ думи на нашата программа“ (гледай брой 1).

228. Новини, излизаятъ два пѣти въ седмицата: всяка сряда и недѣля. — Тоя вѣстникъ е почнѣлъ да излиза въ Пловдивъ прѣзъ мѣсець Юлий, излизалъ е до 10 Августъ (9 броя), подъ редакцията на *С. С. Бобчевъ и М. Нв. Маджаровъ*.

Биографическитѣ бѣлѣжки за *Бобчевъ и Маджаровъ* се намиратъ при „*Марица*“ (гледай 1878 година). Прѣгледахъ всичкитѣ 9 броя отъ тоя вѣстникъ, но неможахъ да намѣрѣ нито двѣ прѣдложения, които да опрѣдѣляватъ колко-годѣ программата му.

229. Пловдивъ. — Тоя вѣстникъ е почнѣлъ да излиза прѣзъ мѣсець Септемврий въ Пловдивъ, единъ пѣтъ въ седмицата, продължава да излиза. Тоя вѣстникъ е билъ основанъ отъ *Д. Тончевъ* и на първо врѣме той го е редактиралъ; слѣдъ него обаче, вѣстника, както ме увѣряватъ, не е ималъ единъ постоянненъ главенъ редакторъ, а по свое желание сж писвали въ него *А. Семерджиевъ, Павелъ Жилковъ, Караджовъ, Г. Беневъ, Ст. Кесяковъ, В. Поповъ*, до като най-сетнѣ, отъ нѣколко години насамъ, купилъ печатницата *Семерджиевъ* и взелъ върху си издаването на вѣстника.

Биографическитѣ бѣлѣжки за *Тончевъ* се намиратъ при „*Сждебенъ Вѣстникъ*“ (гледай 1885 година).

„И тъй нашиятъ вѣстникъ встъпва въ третата си година. До колко той е удовлетворилъ исканията на читателитѣ, става явно отъ размножението му. Прѣзъ втората година числото на абонатитѣ ни се удвои и постоянно се увеличава. Ний сме въ намѣрение за въ бждще, ако намѣримъ повече сътрудници, да почнемъ издаването на вѣстника си два пѣти въ седмицата. Программата ни и за напредъ си остава сжщата „*България за България*“. Ний и за бждще ще останемъ върни

•

на тоя си девизъ и ще го защитаваме съ всичкитѣ сили. Защищавали сме и ще защитаваме всички, които сж за народната независимостъ, и изобличавали сме и ще изобличаваме всички които сж се отклонили или се отклоняватъ отъ народната ни политика, па били тѣ наши Ивановци или Драгановци. Ний не сме допускали и нѣма да допускаме, щото частни лица да експлоатиратъ съ користна цѣль и лична облага народнитѣ идеали. Ний немилостиво ще бичуваме и изобличаваме подобни людие, па били тѣ отъ най-близкиитѣ ни приятели“ (гледай брой 1, година III).

230. *Правда, политико-икономический, търговский и литературенъ вѣстникъ.* — Почнѣлъ е да излиза въ Пловдивъ прѣзъ мѣсець Априлий, два пѣти въ седмицата, излѣзли сж 12 броя отъ първата годишнина, а отъ втората 19 броя, като си промѣни заглавието: „*Българска Наука*“ (правда)“, подъ редакцията на *С. Принчовъ*.

Стоянъ Г. Пранчовъ е роденъ въ Копривщица на 1862 г. Първоначално се е училъ въ родния си градъ, слѣдъ което билъ испратенъ въ Виена, гдѣто е свършилъ реалната гимназия, а подиръ и търговската академия въ същия градъ. Три години наредъ се занимавалъ съ търговия, слѣдъ което заминалъ за Парижъ, кждѣто въ продължение на двѣ години е свършилъ тамошното L'Ecole des hautes sciences politiques. Подиръ това той се е разболѣлъ отъ постоянно работение и умственно напращение и се върнѣлъ при баща си въ Пловдивъ на 1885 г., гдѣто е обнародвалъ въ в. „*Народни Гласъ*“ редъ статии по политическата економия. Прѣзъ 1888 г. Министерството на Народното Просвѣщение го назначило за прѣподавателъ при търговското държавно училище въ Свищовъ. Пранчовъ е умрѣлъ на 27 Ноемврий 1889 год. въ Свищовъ вслѣдствие едно силно въспаление въ мозъчната ципа. Той е написалъ: *Всемирна политическа економия*, Пловдивъ, 1886 г.; *Копривщица отъ точка зрѣние историческа, социална и икономическа*, Пловдивъ, 1886 г.; *Всемирна търговска география и статистика*, Свищовъ, 1889 г. Освѣтъ в. „*Правда*“ той е

редактиралъ „*Българска Наука*“ и „*L'Orient*.“ Взелъ е също участие въ списванието на сп. „*Промисленность*.“

„Программата му е слѣдующата: безпристрастното уѣдомяване читающата българска публика отсамъ и отвѣдъ българьтъ и другадѣ върху всичко, що се случва въ политиката, народно ступанство, търговията и литературата на разнитѣ държави на всемирьтъ, имаючи всѣгда прѣдъ очи по-тѣстното ни земно отечество „*сѣдинена и цѣлокупна България*.“ Нашия политически прѣпорецъ е онзи на цѣлокупния български народъ, т. е. „*сѣдинението прави силата*“ и челолюбивия девизъ „*свобода, правда, братство*.“ Не трѣбва, при туй, да забравяме, че *свобода безъ правда е анархия* (безначалие).

„Желаючи да популяризираме политико-економическитѣ и търговскитѣ науки помежду нашитѣ съотечественници и по тоя начинъ да подпомогнемъ поне непрямо за материалното въздигане на третѣ части на нашето многострадалческо българско отечество, ние съ радостъ се рѣшихме да издаваме вѣстникъ „*Правда*“ въ настоящитѣ за цѣлокупна България критически, но съ велики и славни събития пълни врѣмена“ (гледай брой 1).

231. Росица. — Тоя вѣстникъ е почналъ да излиза въ Габрово прѣзъ мѣсецъ Юний, единъ пѣтъ въ седмицата, излѣзли сж 17 броя, подъ редакцията на *Ев. Дабевъ*.

Ев. Дабевъ е родомъ отъ Габрово. Училъ се въ Пловдивската и Габровската Гимназии, гдѣто въ послѣдната свършилъ пълненъ гимназиаленъ курсъ прѣзъ 1883/4 учебна година. Прѣзъ 1884/5 учебна година той е учителствувалъ въ Севлиево, слѣдъ което до Юния 1886 год. билъ доброволецъ отъ къмъ българската страна въ Сърбско-Българската война; подиръ до Септемврий сжщата година е редактиралъ в. „*Росица*“, а отъ тогава и до днесъ — народенъ учителъ въ Габрово. Той е написалъ: *Тжитъ ми I-ва II-ра книжки*, съ подписъ „Е. К. Дружелюбовъ“ — псевдонимъ на Ев. Дабева, издадени едната въ 1886 год., а другата въ 1889 год. Прѣвелъ е измѣнено отъ Дикштейна *кой на чи гърбъ живѣе* (кто чемъ живѣтъ); *Разви-*

тие на научния социализмъ отъ Енгелса, Габрово, 1890 год. Той е прѣвелъ още *Наемния трудъ и капиталъ* отъ Карла Маркса, а сжщо написалъ и разказа *Нещастно Семейство* — и двѣтъ печатани въ в. „*Росица*.“ До колкото можахме да узнаемъ, Дабеувъ е приготвилъ нѣкои нѣща въ прѣводъ и оригиналъ, но още не сж били дадени за печатание.

Ето каква е била цѣльта в. „*Росица*“:

„Обичай е, щото при появяването на какъвъ и да е вѣстникъ, на първо мѣсто да се каже цѣльта, която ще има да се постига чрезъ него, а сжщо и пжти, по който се мисли да се постигне тя. Ние несме да не съзнаваме святостѣта на тоя обичай, не сме да не съзираме добрината му. Ще престъпиме къмъ извършването му и ние, но не съ изнасилване, не съ цѣль да измамимъ читателитѣ си, не съ цялъ купъ замисли — въ резерва задъ него, както праватъ мнозина отъ нашитѣ публицисти. Не. Ние ще се помжчимъ да запазимъ святостѣта му, като искажеме онова, което ни вълнува, което ни гризе.

„Ние ставаме вѣстникарь не съ цѣль да угаждаваме нѣкому, не съ цѣль да извлѣчемъ нѣкоя лична полза. Ние се нарамваме да носиме тоя товаръ съ цѣль свята и благородна. Искаме, споредъ силитѣ си, да принесемъ длъжимата полза — като человекъ — на обществото между което живѣемъ. Насъ ни мори ядъ като гледаме какъ безбожно събличатъ населението новитѣ чорбаджии, наричали се тѣ либерали или консерватори. Къса ни се сърдцето като виждаме, какъ това население, тоя „милъ народъ“, за когото, кога трѣбва да се употреби за машина, се изливатъ порой сълзи, какъ той отъ день на день тлѣе, отпада и икономически и нравствено. Плачемъ като съзираме послѣдствията на всичко това; като знаемъ, че народъ поробенъ икономически, отпадналъ нравствено, не може да тържествува политически; той става играчка въ ржцѣтъ на нѣкой богупомазанъ авантюристъ, или на нѣкой народоизбранъ шарлатанинъ.

„Преминаха се ония години, когато ние гледахме презъ пръсти на тия работи; когато се задоволявахме само съ пошупнование сегисъ-тогисъ помежду си. Да, така преминаха тѣ. Но то е и извинително, защото условията бѣха такива. Ние се боряхме за политическа независимостъ, съ надѣжда, че съ

нея, или слѣдъ нея ще настѣпи и икономическа. Но, виждаме, то си остава все надѣжда Политически днесъ вирѣемъ (ако може да се каже), а икономически робѣемъ. Двѣ-три думи за пояснение: явиха са шарлатани, които подъ булото на патриотизма експлоатиратъ добродушния земледѣлецъ — крадѣтъ му труда, пиятъ му кръвта, праватъ на неговъ гърбъ всичко а той, окаяний не се усѣща. Чуди се само, защо сега нѣма двѣ пари въ кесията си, защо добитѣка му (ако е останалъ), сега макаръ и по-малко не може да се напасе, не може да се отгледа. Чуди се — не е лѣнивъ, денонощно работи, живѣе кучешки, а пакъ всичко оскъдно: нѣма да си плати данъга — продава му се единичкия котелъ; нѣма да си плати лихвитъ — продава му се колибата, получена въ наслѣдство отъ баща му. Чуди се какъ, и защо ставатъ такива работи, преди не бивали. Чуди се, и не може да се начуди. Не може да намѣри дѣ е зародиша на болката. Не вижда, злочестенъ, всредъ себе си, новия влиятеленъ чокоинъ, който има гагата си, и въ сѣдилище, и въ комиссия, и въ министерство, какъ искусно му краде земята. Не вижда, какъ новия чорбаджия лихваринъ, който е и депутатъ, и предприемачъ, и разбойникъ, какъ му истърсва и праха отъ кесията. Не вижда той. Не вижда, защото не е въ състояние да види . . . Знае само, (работника) слѣдъ верига тегла и мѣки, станалъ неспособенъ за никаква работа — усиротѣлъ, като те срѣщне, да ти подложи ръка и раболѣпно изговори: „испаднахъ, болѣнъ съмъ, умирамъ отъ гладъ, дай ми нѣщо . . .“ Тия сж жални сѣщни, но тѣ сж факти . . .

„Ние станахме вѣстникарь да защитимъ — споредъ силитѣ си — сиромашта отъ тия паразити, да облѣкчимъ бѣдствията ѝ, да ѝ помогнемъ въ борбата за животъ, защото нашитѣ законодатели спятъ и нѣматъ наетъ да се събудятъ . . .

„Мислиме, че не сме пребързали.

„Намъ, преди всичко, ни предстои борба, която въ резултатъ трѣбва строго да отдѣли капиталистическото производство отъ работната масса, която (масса) се намира подъ двойното иго на развивающия се капитализмъ и на отживяващото патриархално ступанство, същевременно като се начене устройството и на работенъ классъ за борба противъ буржоазията, а така сжщо противъ всички стари остатѣци врѣдни както нему (роб. классъ), тѣй сжщо за доброто състояние на цѣлия народъ. По тая проста причина ние ще би-

чуваме немилостиво всичко, което поставя личния си интерес по-високо отъ общественния, което иска да се храни отъ чужда плът, което експлоатира отъ човѣшкия си образъ. Предъ авторитети не благоговѣемъ, защото знаемъ, че глада все еднакво мжче, билъ на властъ Петко или Драганъ. Съ готовностъ ще подаваме ржка на кой да било властвующъ, който искрено се гриже за подобрѣнието на еснафитѣ и земледѣлцитѣ.

„Вѣстника ни като провинциаленъ, ще се занимава по-вечето съ работитѣ на нашия (Севлиеви) окръгъ. Ще разоблачаваме безпристрастно всичко, което се крие изъ тъмата, ще изказваме вѣрно настроението на духоветѣ въ единъ и въ другъ случай. Ще посочваме на спасителнитѣ — споредъ насъ — мѣрки, а същевременно и на причинитѣ, които пакостѣтъ на това.

„Така, ще бжде горѣ-долѣ всичката ни работа въ новото ни поприще“ (гледай брой 1).

232. Свобода — *La liberté*. — Тоя вѣстникъ е почналъ да излиза въ София прѣзъ мѣсецъ Октомврий, два пѣти въ седмицата, а сега ежедневенъ, продължава да излиза и днесъ, подъ редакцията на Д. Ризовъ, З. Стояновъ, Д. Петковъ, Н. Пешовъ, В. Пекарски и М. Марковъ. Първитѣ 11 броя сж редактирани отъ Д. Ризовъ, слѣдъ туй подкачили З. Стояновъ и Д. Петковъ заедно до Априлий 1887 год.; въ това врѣме редакцията на вѣстника минжала въ рждѣтъ на Н. Пешовъ, В. Пекарски и М. Марковъ и то до Юлий същата година, слѣдъ което подкачили пакъ З. Стояновъ (чакъ до смъртъта си — Септемврий 1889 год.) и Д. Петковъ; подъ редакцията на този послѣдний и днесъ излиза вѣстникъ „Свобода.“

Биографическитѣ бѣлѣжки за Н. Пешовъ се намиратъ при „Българи“ (гледай 1887 година), за Д. Ризовъ при „Македонский Гласъ“ (гледай 1885 година), за З. Стояновъ при „Борба“ (гледай 1885 година), за В. Пекарски при „Гласъ“ (гледай 1887 година).

Димитръ Петковъ е роденъ на 21 Октомврий 1858 година въ с. Башкѡй, близо до Тулча, Доброджа. Той не се е училъ въ никакво училище; всичкото му школско образование се ограничава съ селското училище, а познанията, които има,

дължи на трудът за самообразование. Най-напрѣдъ Петковъ е билъ заведенъ отъ баща си въ Тулча и условенъ слуга „за да се учи на търговия“, но той не е могълъ да намѣри никаква прѣлестъ въ това си много надѣжно за онѣзи времена положение и въ 1875 година заминалъ за Руссия на намѣрение да постѣпи въ училище. Обаче тамъ неуспѣлъ постигне намѣрението си, защото безъ надлѣжната училищна подготовка, не го приели въ никое училище. Слѣдъ туй заминалъ гладенъ и босъ за Румѣния и увлеченъ отъ тогавашното движение за освобождението на България, отишълъ въ Сърбия — въ Кладово, гдѣто се записалъ въ четитѣ на Филипъ Тотя и Пананотъ Хитовъ. Съ тѣхъ той е прѣминалъ въ Турция (въ Чипоровци), а слѣдъ распърсването имъ, върналъ се пакъ въ Румѣния и се условилъ слуга въ селото Астрахон (при линията Турно-Северинъ — Крайова). Щомъ е дошло до слуха му, че Руссия се готви да обяви война на Турция, напусналъ селото и пѣшкомъ отишълъ въ Букурещъ, а отъ тамъ къ Кишиневъ, гдѣто го сварила зимата (1876 година) и той, за да се прѣхранва, е билъ принуденъ да работи по новостроящата се желѣзница, като простъ работникъ. Прѣзъ пролѣтѣта се формулирало опълчението и той влѣзълъ въ I дружина; въ нея е прокаралъ цѣлата война. Участвувалъ е въ прѣминуването на Дунава, въ боя при Стара-Загора и Джургонлий, а слѣдъ това — на Шипка на 9, 10 и 11 Августъ. Въ този послѣдний день е билъ раненъ въ лѣвата ръка по китката и въ дѣсния кракъ подъ слабинитѣ. Тогавъ билъ отведенъ въ военно-полевата болница при Горни Студентъ, гдѣто лѣкаритѣ му отрѣзали съвсѣмъ ръката. За участието му въ войната Д. Петковъ е награденъ съ кръсть „св. Георги“ IV степенъ за храбрость, сръбскъ медалъ за участие въ Шипка, свѣтлобронзовъ медалъ и Сърбски медалъ. Слѣдъ войната, като оздравѣлъ, Петковъ постѣпилъ като чиновникъ въ руския „Червенъ Кръсть“, послѣ въ канцелярия на Императорскій Коммисаръ, слѣдъ това регистраторъ Министерството на Вътрѣшнитѣ Дѣла и най-сетнѣ (пръ 1881 година) Подначалникъ въ същото Министерство. Причина, че постоянно се е мѣсилъ въ общественитѣ и чиновничеството му не е траяло дълго врѣме. Прѣзъ 1881 година, слѣдъ прѣврата, той билъ отчисленъ като принадлежащъ къмъ либералната партия. По едно рѣшение на централното

на партията, той е обиколил по-голямата част от градовете на Княжеството, за да подбужда населението, да праща депутации, които да искат от Князь Александра възстановлението на Конституцията. След връщането му в София и дохождането на депутати, той бил затворен в Черната Джемия (16 Април 1882 година) за издаване една прокламация, насочена против пълномощията; за тази прокламация той е бил осъден за *вѣчно заточение*, но по-късно освободен от Кассационния Съд по вземане закон, когато е ставало прѣстъпление. В време на стоенето му в затвора, той е бил редовен сътрудник на в. „Свѣтълина“ съ известните подлистници, под заглавие „Свирка“. След излизането му от затвора, гдето е прѣстоял една и половина година, той се е прѣдал изключително на журналистиката. Петков е редактирал в. „Свирка“ (гледай 1883 година), в който се е обявил против русите и против компромиса между Драган Цанков и консерваторите. Същевременно е зимал участие в списването на в. „Търновска Конституция“ (гледай 1884 година). В 1884 година, в време на заседанията за Народното Събрание, в което е бил депутат, той е редактирал в. „Народно Събрание“ (гледай 1884 г.). Подир това съ връщането си в София, той продължил издаването на „Свирка“, но когато видѣл, че правителството тогава почнало да измѣнява на началата на либералната партия, той спрѣл да я издава съ слѣдующия протест към обществото: „Ехъ обстоятелства, обстоятелства! . . . Но за кого да захванемъ? *На горъ ако пљомъ, пада върху лицето ни, на долъ ако пљомъ, пада на брадата ни!* По-добрѣ да захвърлимъ всичко! . . .“ Малко след това почнал в. „Независимост“ (гледай 1885 година) до съединението, а след войната, заедно съ З. Стояновъ и Д. Ризовъ, продължил тоя вѣстник до 9-й Август. След тази дата подкачил „Независима България“ (гледай 1886 година) съ съдържание против Каулбарса и руската завоевателна политика. След дохождането на Н. Ц. Височество Княза Фердинанда, Петков е поел редакцията на в. „Свобода“. Прѣз времето на своята журналистическа дѣятелност, той е бил тегленъ на съдъ четири пѣти, но е бил подкрѣпенъ отъ съчувствието на своите приятели и съмысленници, които събирали пари по градовете, за да откупятъ глобата му. От 1884 година

Летковъ е бивалъ избранъ винаги за Народенъ Прѣдставъ-
 телъ. Отъ петъ години насамъ той е кметъ на гр. София, а,
 Подпрѣдсѣдатель и сега Прѣдсѣдатель на Народното Събрание
 Прѣдсѣдатель на дружеството „Св. Кирилъ и Методий“ и ~~и~~
 дружества. Исклучително нему се дължи уригулирванието
 свършено на ново съзижданието на българската Столица. Н ~~и~~
 писалъ е брошурата: *Либералний Хаджиеновъ*. София, 1886

Марко Е. Марковъ е роденъ въ Тулча на 1861 годи ~~на~~
 Въ Тулча се е училъ до IV класъ, подиръ постъпилъ ~~и~~
 френско-нѣмский тамъ пансионъ, гдѣто е стоялъ двѣ годи ~~и~~
 Отъ тамъ заминалъ за Robert College, гдѣто е училъ е ~~и~~
 година, а подиръ слѣдвалъ въ реалната гимназия въ Николае — въ
 Руссия. Слѣдъ това служилъ 8—9 мѣсеци въ Европейската ~~и~~
 навска въ Сулина комиссия, подиръ което отишълъ въ Бер ~~и~~
 Швейцария, кждѣто се приготвилъ и постъпилъ да слѣдва ~~и~~
 медицинский факултетъ, отъ гдѣто прѣминялъ въ Цюрихъ ~~и~~
 е училъ всичко 2½ години. Слѣдъ освобождението назнач ~~и~~
 билъ за секретаръ по иностранната кореспонденция при Вар-
 ненското Окрѣжно Управление, гдѣто е стоялъ до съедине-
 нието. Въ врѣме на съединението напусналъ службата и съ
 една чета отъ ученици и чиновници, подъ име „Добруджа“,
 минялъ тайно въ Т.-Сейменъ, кждѣто четата била разпръсната
 Прѣзъ 1886 година билъ назначенъ за секретаръ въ Софий-
 ското Градоначалство, гдѣто е стоялъ до 1 Май 1887 год;
 като секретаръ той е редактиралъ „Свобода“, съ помощта на
 В. Пекарски. Се по това врѣме е билъ редовенъ кореспондентъ
 на Kœlnische Zeitung. Прѣзъ Августъ 1887 г. е билъ екстер-
 ниранъ и цѣлата зима прѣкаралъ въ Букурещъ, гдѣто се е зани-
 мавалъ съ изучаването на румѣнскій животъ. Прѣзъ 1888 г.
 отишълъ въ Лиежъ, Белгия, гдѣто свършилъ юридическитѣ науки
 слѣдъ което прѣзъ Юний 1892 г. се завърналъ въ София и
 занимава съ адвокатство. Марковъ познава язицитѣ френскъ
 нѣмскій, английскій, италиянскій, русскій, гръцскій и
 мажнскій. Той е прѣвелъ отъ френскій: *Руссия и Българскъ*
кризи отъ Джутора, София, 1886 г. Писвалъ е разни стъ
 въ „Народно Съзнание“ (гдѣто е обнародвалъ и нѣколко
 хотворения), „Народни Права“. Кореспондиралъ е на
 решкскій „Telegraful“, Брюкселската „La Reforme“ и п

„Съ днешния брой в. „Свобода“ стъпва въ седмата година отъ своето съществуване. Въстникътъ се появи въ ония гни врѣмена на безкняжието, когато царския пратеникъ генералъ Каулбарсъ ходѣше като бѣсенъ изъ София и изъ България и убѣждаваше народа да не слушалъ своето правителство. Спомогнали ли сме нѣщо на народното дѣло, или това остава да съди народа и бѣднѣщото поколение. Едно по само можемъ да кажемъ, че ний сме служили съ вѣра, честно и искрено на отечественнитѣ интереси, тъй както сме разбирали, и желанието и стрѣлението ни е било, да бѣгъ полѣзни на народа си. Може да сме разбирали нѣкои да криво, може и да сме сгрѣшили въ нѣщо и прѣдъ него, може и да сме го прѣкаляли негдѣ — хора сме живи, — но едно нѣщо никой не може да ни откаже, то че сме работили всѣкога съ вѣра, искрено и съ убѣждение да принасиме полза на народа си и отечеството си. Препити на много-ученностъ не сме имали, разглѣждали сме проситѣ тъй, както ги разбираме, но не се стрѣснахме, не побояхме, както мнозина други, нито отъ силната Русия, нито отъ много други заплашвания, външни и вътрѣшни. При на началата и отечеството си, ний бичувахме всѣкого, който се испрѣчваше да туря прѣчка на общенародното стрѣмление. Мнозина наши противници, едни отъ завистъ, а други — български инатъ, ни укориха и укоряватъ още, че въ стрѣмлението си да защитаваме народната кауза, упуснали сме, игнорирали сме нѣкои принципи и начала и сме одобрявали даже и такива дѣла, които не гармонирали съ дукъ на нашата конституция. Може да сме направили и този грѣхъ. Насъ ни е ръководила всѣкога идеята: да видимъ отечеството си запазено отъ чуждото русско посѣгателство, да видимъ страната извадена отъ неопредѣленото положение, въ то я тикнаха нѣкои развалени и прѣдателски елементи. При принципитѣ туряхми всѣкога на по-заденъ планъ, глѣдахме бди всичко да запазимъ общото, да видимъ страната въ нѣ нормаленъ рѣдъ. За глупостъ, дори и за прѣстѣпление считавме ний да проповѣдваме принципи и да се придържаме о тѣхъ като слѣпецъ о тояга, когато хората се стрѣматъ заграбятъ отечеството ни, да заровятъ за винаги неговото съществуване. Щехме да бѣдеме смѣшни и хора лишени . всѣки здравъ разумъ, ако, подиръ като виждахме наши

държавни мъже натъркаляни по улицитѣ отъ хайдушки ками и револвери, — ний да съдняхме да четемъ на правителството *мъра* и *принципи*, да не смѣе да затваря никого, да не нарушава неприкосновенността на жилището на никого, да не запрѣтвява на разваленитѣ хора да подливатъ на огъня масло съ печата и да подбутватъ населението къмъ непокорство. Една стомилионна държава открито се е опълчила противъ отечеството ни, явно проповѣдва, че нѣма да кандиса до гдѣто не види България повалена въ краката си, подкупва и праща разбойници да убива министритѣ ни по улицитѣ, устройва съзаклятия за държавни прѣврати, съ единствена цѣль да прѣмахне името *България*, — а ний да съдняхме да проповѣдваме *принципи*, — работи за мирни и спокойни врѣмена! Добри патриоти и добри изразители на общественото мнѣние щѣхме да бждемъ! Ний не направихме туй. Прѣдпочетохме да бждемъ подгавряни и укорявани отъ хора, които нѣматъ никаква народностъ, които турятъ инатъ си по-горѣ отъ отечеството, хора, които турятъ интереситѣ на своето адвокатско писалище по-горѣ отъ интереситѣ на България; прѣдпочетохме да ни нарѣкжтъ и фанатици и глупци, — каквото имъ роди главата, всичко приехме да истърпимъ, даже и улични ругания и инсинуации и кѣввети на вчерашни момчетии, испѣдени изъ гимназиитѣ, само и само да бждемъ послѣдователни на идеята — запазването на отечеството. Отдѣлнитѣ личности твърдѣ малко ни интересуваха. Всѣка мѣрка, насочена къмъ запазването на общото отечество, отъ когото и да би изтѣзла тя, ний я защитавахме, защото искрено вѣрваме, че правителството не може да има други цѣли и стрѣмления, освѣнъ туй, което и ний желяемъ и за което ратуваме.

„Поклонници сме биле, и сме пакъ, на чисто либералнитѣ идеи, ратували сме за тѣхъ, знамето ни е било и е всѣкога Конституцията, но не забравяхме и имяхме всѣкога прѣдъ видъ, че прѣкарваме врѣмена които ни налагатъ да имаме грижата прѣди всичко за съществуването на отечеството, че послѣ да се грижимъ за прилагането на принципитѣ. Ако великата Франция, носителката на *идеитѣ и принципитѣ*, модерната ужъ република, подъ съображение на неопрѣделено положение, позволи на своето правителство да обуздае разваленитѣ елементи Буланже, Раваполъ и много други прѣдставители на разни групи и идеи, — то защо ний да нѣмаме

и куражът и правото да одобримъ и да похвалимъ енергическиятъ и строгитъ мѣрки на правителството по обуздаването на разбойниците, които руската дипломация прашаше да убиватъ държавнитъ мжже? Строги бѣха мѣрките; не го отказваме; но тѣ отговаряха на врѣмето, защото гнусни и прѣстѣпни бѣха и дѣлата на нощнитъ злодѣйци, както и на тѣхнитъ вдѣхновители.

„Ако обаче, нѣколцина сж ни укорявали и осжждали за отстѣпление отъ *принципи*, то не така е мислилъ българския народъ. Между народа нашия вѣстникъ е ималъ всѣкога най-голѣмо съчувствие и той е изказвалъ най-право и вѣрно неговитъ стрѣмления и желаниа. За най-вѣрно доказателство служи бързото распространение на вѣстника и многочисленитъ абонати — повече отъ 5000 — въ страната, до което число нито единъ български вѣстникъ до сега не е достигвалъ. Този добръ резултатъ ни въодушевява да слѣдваме вѣстника и за напредъ съ сжщото направление и сжщата ревност. Вѣрваме въ патриотизма и постоянството на народа си и сме убѣдени, че съ неговата поддръжка и Божията помощъ, ще можемъ въ едно не далѣко бждѣще да привѣтствуваме тържеството и побѣдата надъ грозния неприятель.

„Направлението и программата на вѣстника ни за напредъ ще бждѣтъ сжщитѣ. Надѣваме се, че съчувствието и поддръжката на населението ще бждѣтъ по-голѣми“ (гледай брой 925, година VI).

233. Свободна България, *политически и научно литературенъ вѣстникъ*. — Почналъ е да излиза въ Силистра прѣзъ мѣсець Септемврий, единъ пѣтъ въ седмицата, подъ редакцията на Д. Д. Бъчваровъ. Въ Силистра „Свободна България“ е излизала до мѣсець Юний 1887 година, отъ тогава до Юлий сжщата година — въ Руссе, а отъ Юлий до 17 Августъ сжщата година — въ София. Прѣзъ 1891 година „Свободна България“ почна пакъ да излиза, но за твърдѣ кратко врѣме: само 3 броя сж излѣзли.

Д. Д. Бъчваровъ е роденъ прѣзъ 1862 год. въ с. Гарванъ, Аккадѣнларска околия, Силистренско окръжие. Почналъ да се учи въ родното си село, а въ Тутраканъ е свършилъ четвърто

отдѣление, слѣдъ което бивалъ е по нѣколко недѣли слуга при столаринъ, кръчмаринъ, френски-терзия, а една година при единъ малифактураджийски дюкянъ. Слѣдъ туй билъ е прѣписчикъ при единъ адвокатъ 6—7 мѣсеци, една година и половина е учителствувалъ въ нѣкое село отъ Тутраканската околия, една година писаръ при Тутраканското околийско управление, а прѣзъ 1884 г. билъ общински писаръ при Долно-Орѣховското селско общинско управление. Прѣзъ Септемврий 1885 г. почналъ да издава в. „Врѣме“. Послѣ прѣставянieto на в. „Врѣме“ той станалъ писаръ въ Силистренската контролна коммиссия по провѣряване на емлячнитѣ книги. Прѣзъ Августъ 1886 година почналъ да редактира в. „Свободна Българиия“. Въ края на 1887 год. билъ назначенъ за помощ. на сѣдебния приставъ при Трънския Окрѣженъ Сѣдъ, която длъжностъ изпълнявалъ една година. Прѣзъ 1888 год. подкачилъ списанието „Домашенъ Учителъ“. Редактиралъ е още в. „Бѣлий Свѣтъ“, а написалъ е брошуритѣ *Вай аркаджимъ*, *Внимание*, *Борба между теоретическата и практическата медицина* и *Госпожа Анка*, въ Пловдивъ печатана. Въ едно частно писмо Бѣчваровъ ми пишеше слѣдующето, което азъ цитирамъ за по голѣма характеристика на неговата личностъ, а заедно съ неговата и характерната черта на единъ родъ газетари у насъ: „Идеята за писателството се породила въ мене за първъ пѣтъ въ селото Долно-Орѣхово, и то по единъ твърдъ смѣшенъ начинъ. Ето какъ стана това. Прѣзъ 1884 г. бѣхъ се впусналъ въ партизанство. Въ Тутраканъ младежитѣ са дѣляха на двѣ партии. Секретарьтъ на окол. управление, Ив. Геговъ, бѣше къмъ онѣзи партия, която азъ мразяхъ; затова азъ търсахъ каквато и да е причина за да очерня Гегова. Причината бѣше готова. Геговъ ми дължеше една рубла. За да го очерня, азъ са обжрнахъ къмъ него за тази рубла съ отворено писмо чрѣзъ в. „Руссе“. Такива бѣха тогава вѣстникитѣ, такива бѣхме и ние. Като видѣхъ за първи пѣтъ името си въ вѣстникътъ, азъ са намѣрихъ въ най-голѣмъ въсторгъ: мисляхъ, че цѣлий вѣстникъ е мое творѣние и че съмъ успѣлъ да обърна вниманието на хората къмъ мене. Въ послѣдното си толкозъ глупаво самооболщение азъ не съмъ билъ излѣганъ: моитѣ приятели, които бѣха и отъ мене по неграмотни, започнаха да ма въздигатъ въ очитѣ ми, а и попростичкитѣ граждани започнаха да шушнатъ задъ гърбътъ ми, че „Добревий синъ, въ едно кратко време, станалъ толкозъ

много ученъ, щото започналъ вече да пише и по газетитѣ.“ Тѣзи нѣща ме увлѣкоха да вървя още по нататѣкъ; азъ започнахъ повече да са труда за да са науча да съчинявамъ. Започнахъ прѣзъ всѣки 5—10 дни да давамъ на в. „Руссе“ дописки, които са помѣстваха въ цѣли подлистници противъ помощника на окол. началникъ, противъ градскій кметъ, противъ мировий сѣдия и други, и тѣзи господа са отнасяха къмъ мене твърдѣ учтиво и любезно — повѣдение, което произвеждаше надъ мене едно особно влияние, като ма караше да мисля, че азъ съмъ вече единъ отъ виднитѣ членове на обществото и че, като такъвъ, трѣба да са отнасямъ по-мѣдро, по-разумно, по-учтиво къмъ всѣкого. Отъ начало всичкитѣ ми дописки са поправахъ въ редакцията на в. „Руссе“, но по-послѣ тѣ започнаха да са публикуватъ въ вѣстника така, както ги давахъ, защото въ скоро време са научихъ да свързвамъ мислитѣ, прѣдложенията и да поставямъ прѣпинателнитѣ знакове тамъ, гдѣто трѣба. Другитѣ граматически правила още ги уча, и то не за туй, че сж нѣщо мѣчно, а за туй, защото у насъ нѣма едно правописание, нѣма едно правило, и всѣки си пише споредъ както самъ намѣри за добръ. — Прѣзъ мѣсець Май отидохъ за пръвъ пѣтъ въ гр. Руссе; тамъ са запознахъ съ нѣкого си Х. М. Гребенаровъ, — единъ почти неграмотенъ човѣкъ, а освѣпъ това и твърдѣ дрипавъ, — който издаваше календарчета и други книжки съ анекдоти, пословици и пр. Право да си кажа, като глѣдахъ себе си, като глѣдахъ Гребенарова, азъ завидѣхъ на послѣдний. Казахъ си: „защо този човѣкъ, като е по-неграмотенъ отъ мене, да има вече нѣколко книжки и календарчета отъ него, а отъ мене да нѣма нищо! И менъ хората още ме считатъ за нѣщо!!... Както видите, азъ поставихъ себе си по-долу отъ Гребенаровъ, но не искахъ да остана такъвъ. Като са върнахъ пакъ въ с. Долно-Орѣхово, азъ строго се замислихъ, какво ли да напиша и да го издамъ на отдѣлно. Мисляхъ да събера гатанки, приказки и други такива и да ги издамъ на брошурка; но пакъ това не ми са виждаше толкова мѣчна работа и мисляхъ, че всѣки ще каже: „хе, събралъ ги отъ тукъ, отъ тамъ — това и баба го направва.“ За туй азъ търсахъ да заловя нѣщо по-мѣчно. Намислихъ да съставя годишно календарче за 1885 год. Безъ да искамъ отъ нѣкого нѣкакви унѣтвания, заловихъ са на работа. На помощ си взехъ само единъ „Вѣченъ календаръ“ и нѣколко стари

календарчета. Въ продължение на два мѣсеца, календарчето ми бѣше готово; освѣнъ мѣсецословието, паскалната таблица и пр., то съдържахъ и една статия противъ женскитѣ моди, а така сѣщо и една малка приказка, но и двѣтѣ тѣзи бѣха крадени, — нѣщо което никому не казвахъ. Годината 1885 вече наближаваше; календарчето ми трѣбваше да бѣде напечатано поне 3—4 мѣсеци прѣди настѣпванието на новата година, за да има време за похарчванието му. Но какъ да са напечати? Азъ не вѣрвахъ, че то е вѣрно съставено; азъ си прѣдполагахъ, че особено мѣсецословието е пълно съ грѣшки. Затова, прѣди да го дамъ на печать, взехъ го въ джобътъ си и отидохъ при бившия си учителъ, Н. К. Балкански, съ молба да го преглѣда и да ми покаже грѣшкитѣ. Г-нъ Балкански ма посрѣцна съ въсторгъ, защото той много обичаше да види, че нѣкой отъ ученицитѣ му са е предалъ на книжнината; затова той на часа напустна всичката си работа, прѣгледа календарчето ми и, като са указало, че пѣмало никакви погрѣшки, бѣше крайно въсхитенъ. Най-голѣмо удоволствие му направи статията противъ женскитѣ моди, но той не знаеше, че тя е крадена. Слѣдъ прѣглежданието на календарчето ми, Балкански помогна съ 25—30 лева за напечатванието му, като ми даде тѣзи помощъ просто за насърчение, безъ да му искахъ. Календарчето ми са напечати прѣзъ мѣсець Октомврий въ 2000 екземпляра, отъ които, до настѣпванието новата година, около 1800 са распродадохъ, а остатъка, слѣдъ 3—4 мѣсеци, продадохъ на бакалитѣ да си овиватъ маслинки. Календарчето ми произведе особено впечатление на Тутраканскитѣ граждани спрямо мене; тѣ започнаха още повече да ме уважаваатъ. Всичко това, разбира са, всѣ повече и повече дѣйствуваше върху мене и азъ още повече са прѣдавахъ на писателството, ако може така да са рѣче.“

„Времето хвърчи и отива като грѣмотевица, а съ това наедно и *обстоятелствата* са измѣняватъ. До прѣди освобождението ни, до колкото помнимъ, каквито нови вѣстници и да започняхъ да са издаватъ у насъ, ние, Българитѣ, малко искахме да знаемъ за тѣхнитѣ програми. Тогава започнеша ли да са издава нѣкой новъ вѣстникъ, ние обръщахме вниманието си само върху едно нѣщо, именно: „защищава ли той правдинитѣ на народътъ ни — приемами го“, — защото въ ония времена,

това бѣше то единственната и най-свѣта програма въобще на всичкитѣ наши вѣстници. Сега, обаче, не е така; сега у насъ са е вкоренилъ единъ съвсѣмъ новъ обичай, разбира са, предизвиканъ отъ обстоятелствата, така щото къмъ горната програма, която и днесъ сѣществува и ще сѣществува помежду ни, са прибавя и друго нѣщо, защото днесъ за днесъ вѣстникарството другояче са разбирало, отъ *интелигенцията* ни, а не както по-прѣди.

„Днесъ у насъ вѣстникарскитѣ програми, освѣнъ горната, сѣ йоще много: едни иматъ за програма да защищаватъ либералната партия, съ водителитѣ ѝ; втори — антилибералната; трети — консервативната; други едни пжкъ, като са биле убѣдени, че нашитѣ партии, по самитѣ си дѣйствия, сѣ повечето вредоносни отъ колкото полезни за насъ, йоще съ първото си появяване на бѣлъ свѣтъ са обявяватъ за неутрални т. е. за непринадлежащи ни на тѣзи ни на онѣзи партии, и са взематъ по направлението само на старата Българска вѣстникарска програма, която неиска да знае що ще рече партии.

„Но както и да е. Обичаеъ си е вече обичай, и то на времето; за това, всѣки трѣба да изпълнява исканията му, а слѣдователно и ние.

„Ето, прочее, коя е и нашата програма:

„1) да браниме общенароднитѣ ни правдини и интереси, както отъ външни, тѣй и отъ вътрѣшни нападки;

„2) като сме убѣдени и ние, че нашитѣ партии, по самитѣ си дѣйствия, до днесъ сѣ биле повечето вредоносни отъ колкото полезни за насъ, обявяваме, че докато тия партии бждатъ и за напредъ се таква, каквито що са е биле до сега; то ние нема да подържаме нито либералната, нито антилибералната, нито консервативната партии, а ще си имаме свои особни начала, колкото е възможно, въ истинската полза на народѣтъ и държавата ни; и

„3) Да браниме правдинитѣ на угнетенитѣ ни братя, живущи подъ гнетѣтъ на тиранитѣ“ (гледай брой 1).

234. *Смѣсна Китка*, лист за наука и политика. — Почнжлъ да излиза въ София, единъ пжтъ въ седмицата, подъ редакцията на П. Р. Славейковъ. Отъ „Смѣсна Китка“ сѣ излѣзли 4 броя, като е захванжлъ отъ брой 10 до 13 включително, а отъ

брой 10 е захваналъ, защото тогава редактора е счелъ за нужно да смѣси „Истина“, отъ която сж излѣзли до тогазъ 10 броя, съ новия листъ „Смѣсна Китка“, само че на „Истина“ (т. е. на политическия отдѣлъ на „Смѣсна Китка“) е далъ само $\frac{1}{8}$ часть отъ цѣлия журналъ. „Смѣсна Китка“ е имала слѣдующето мотто, което може да служи и за негова программа: „Всѣко списанье що има разнообразен материял за прочитане, спомага най много за умственното развитие, за провъзвеждането и унапръдването на народа, за което всѣкой от нас е длъжен да да се грижи най-вече и по силата си да съдѣйствува на това.“

Биографическитѣ бѣлѣжки за *П. Р. Славейковъ* се намиратъ при „Македонія“ (гледай 1866 година).

235. Софийска Самоуправа и Голяма България. — Тоя листъ е почналъ да излиза въ София прѣзъ мѣсець Октомврий, излѣзли сж 8 броя, подъ редкцията на *Д-ръ Ив. А. Богоровъ*.

Биографическитѣ бѣлѣжки за *Богоровъ* се намиратъ при „Цариградски Вѣстникъ“ (гледай 1848 година).

Въ вѣстника нѣма публикувана программа, но знае се, че е билъ политически вѣстникъ и край това е боравилъ и съ языкословни въпроси.

236. Софийски Денник. — Почналъ е да излиза въ София прѣзъ мѣсець Декемврий, всѣкидневенъ (освѣтъ прѣзъ празниците), излѣзли сж 4 броя, подъ редакцията на *П. Р. Славейковъ*.

Биографическитѣ бѣлѣжки за *Славейковъ* се намиратъ при „Македонія“ (гледай 1866 година).

Редакторътъ не е изказалъ программата на вѣстника съ „Софийски Денник“ е билъ политически листъ.

237. Софийски Общински Вѣстникъ. — Почналъ да излиза въ София прѣзъ мѣсець Мартъ, споредъ нуждата, продължава да излиза и днесъ, издава се отъ *Софийското Градско Общинско Управление*.

„Софийския Общински Вѣстникъ“ „ще се занимава изключително съ работитѣ на кметството и града; той ще се издава

колкото за улѣснението на общ. управление и на служащитѣ му въ изпълнение на тѣхнитѣ обязанности, толкозъ и да държи въ течение гражданитѣ по работитѣ на кметството. Въ него ще се обнародватъ правилници, прикази, рапорти и други распореждания на кметството, по важни постановления на съвѣта, както и разни статистически и други свѣдения и данни“ (гледай брой 1).

238. *Отрѣла, сатирически и хумористически листъ.* — Почнѣлъ е да излиза прѣзъ мѣсецъ Юний въ София, единъ пѣтъ въ седмицата, излѣзли сѣ три броя, подъ редакцията на *П. Стояновъ*.

239. *Отършелъ, юмористически листъ (сѣ картини).* — Почнѣлъ е да излиза въ София, единъ пѣтъ въ седмицата, излѣзли сѣ 3—4 броя, подъ редакцията на *В. Пекарски*.

Биографически бѣлѣжки за *В. Пекарски* се намиратъ при „*Гласъ*“ (гледай 1887 година).

240. *Съединена България, всѣкидневни извѣстия по IV-то общ. народно събрание, 4-та извънредна сессия.* — Тоя листъ е почнѣлъ да излиза въ София прѣзъ мѣсецъ Юний, излѣзли сѣ 27 броя, подъ редакцията на *Т. Мариновъ*.

Биографическитѣ бѣлѣжки за *Мариновъ* се намиратъ при „*Здравецъ*“ (гледай 1881 година).

Ето цѣлата на „*Съединена България*“:

„За да държимъ читающата българска публика въ течението на дѣлата и рѣшенията въ Нар. Събрание на Съединена България, ние предприехме издаването на този всѣкидневенъ извѣстникъ, като му опрѣдѣлихме една умѣрена цѣна (20 ст. на кола отъ 16 страници, 10 ст. за половина кола и 5 ст. за четвъртъ кола). Като съобщаваме това на почитаемитѣ си читатели, бързае да ги увѣдомимъ, че издаването на „*Съединена България*“ е оздравено за до края на сессията; и че освѣтъ скращението на всичкитѣ дѣла и рѣшения по Събранието, ние ще помѣстяваме отъ врѣме на врѣме и нѣкои

отъ законопроектитѣ, както и изводи отъ зеленитѣ книги, внесени или ще има да се внесатъ въ Народ. Събрание“ (гледай брой 2, стр. 9).

241. Чеплю, вѣстникъ: сатирически, хумористически, политически и литературенъ. — Починалъ е да излиза прѣзъ мѣсецъ Септемврий въ Бургасъ, единъ пътъ въ седмицата, излизали сж 6 броя, подъ редакцията на Голчевъ.

Биографически бѣлѣжки за Г. .Г. Голчевъ се намиратъ при „Денъ“ (гледай 1875 година).

«Ето какъвъ ще бѣдѣ:

Ще се чепя, ще се смѣя,	Всичко що е криво, грушно
Ще расчепквамъ всѣка грѣшка,	И безнравствено у нази,
Безъ да се боя отъ нея,	То ще бѣде за менъ смѣшлю,
Като куче отъ въртѣжка.	А горчиво май за вазн.
Чепенѣто, чепканиѣто,	Билъ учителъ, билъ чиновникъ,
То ще бѣде нагласено,	Билъ селачинъ, билъ гражданъ,
Да ни пази вѣждѣщето	Билъ старъ или младъ черковникъ,
Отъ потомство застѣпно.	Билъ най-бѣденъ партизанинъ:
Отъ голѣмо до най-малко	До единъ прѣзъ стражата ми
Ще подпадатъ подъ смѣха ми,	Ще минуватъ безъ повѣстки,
И не ще да ми е жалко,	И най-сѣтнѣ в'огъня ми
Ако ще би и братъ ми.	Изгорени като трѣски.
За политика, прѣврати,	А пакъ моднитѣ маймуни,
Съсъ които се прочухме,	Тѣ какво ще си испатятъ;
За най-първи дипломати	На какви хора с'модцуни
И не малко се надухме;	Ще играятъ, ще се клатятъ;
Нѣма твърдѣ да се чепя,	То ще бѣде мое знание:
Че ме ѣ сграхъ отъ врѣмената:	Какъ ще ги держ и порж,
Па ако и да се трепа,	Ту съсъ кремъкъ отъ дикани,
Нѣма полза за страната.	Ту с'грѣбнака на топора!

Лично, явно нападение,
И открити накачалки,
Нѣма да се срѣщнатъ в' мене;
Освѣнь с' тайни забикалки.

С'тазъ программа ще се чепя,
Ще расчепкамъ всѣка грѣшка,
Безъ да се боя отъ нея,
Като куче отъ въртѣжка.

Всѣки в'мень ще се оглява,
Като в' свое оглѣдало,
Името му безъ да дава
Гропотъ като кръчитало.

Вмѣсто „Чепля“
Генну Гърбачьтъ.“

242. *Язикословно Единство за българска слава.* — Тоя листъ е почналъ да излиза въ София прѣзъ мѣсець Октомврий, излѣзли сж 6 броя, подъ редакцията на Д-ръ *Ив. А. Богоровъ*.

Биографическитѣ бѣлѣжки за *Богоровъ* се намиратъ при „*Цариградски Вѣстникъ*“ (гледай 1848 година). Самото заглавие достатъчно показва цѣльта, която е гонилъ редактора му.

243. *Янтра, иллюстриранъ листъ за забава и поучение.* — Почналъ е да излиза въ Търново прѣзъ мѣсець Януарий, два пѣти въ мѣсецътъ, излѣзли сж 15 броя, подъ редакцията на *Д. Панайотовъ*.

Д. Панайотовъ е роденъ въ Търново на 1864 г. Училъ се първо въ родния си градъ, подиръ въ Цариградский Американский Robert College, сетнѣ въ Прага и Виена. Специално е слѣдвалъ рисуване и гравюра, но слушалъ е лекции и по историята. Ний нѣмаме възможность да опрѣдѣлимъ въ кои вѣстници и списания е писвалъ дописки или статии. Понастоящемъ *Д. Панайотовъ* е учителъ въ Шумненското Държавно Училище; той е почналъ да учителствува отъ нѣколко години насамъ. *Д. Панайотовъ* е прѣвелъ нѣкои нѣща, но ний нѣмаме възможность да изброимъ тукъ.

1887 година.

244. *Варабанъ, сатирически вѣстникъ.* — Почналъ е да излиза въ София прѣзъ мѣсець Августъ, излѣзли сж само 3 броя. Нищо повече не знамъ за тоя вѣстникъ.

щата година заминал пакъ за Америка, гдѣто се настанил въ една фабрика въ Бостонъ, за да изучава електричеството, отъ гдѣто се завърналъ прѣзъ 1892 година Септемврий мѣсецъ, а прѣзъ Октомврий сѣщата година заминалъ за Берлинъ, за да продължава по сѣщата часть, но по причина на холерата не е можалъ да влѣзе, а се отправилъ въ Хамбургъ, гдѣто по настоящемъ билъ учителъ по френски языкъ.

„Поканени отъ нѣкои лица, и като го считаме за наша длъжностъ, и ний да принесемъ своята си лепта, за унапрѣдването на бѣдната наша индустрия и поминѣкъ, рѣшихми да почнемъ издаването на „Български Земледѣлецъ“ който ще се занимава изключително съ прѣдмѣти, които ще се отнасятъ на нуждитѣ, и мѣрките необходими за материялното въздиганне на главниятъ ни поминѣкъ, земледѣлието. Съ думата земледѣлие ний искаме да означимъ всичкитѣ клонове относящи се по тази часть, като скотоводството, пазянието лѣсоветѣ, лозарството, пчеларството, градинарството, овощарството и други разни индустриални произведения.

„У насъ сѣ съществували вече нѣколко подобни вѣстници, нъ по една или друга причина нито единъ не е можалъ да трае повече отъ двѣ или три години, а нѣкои отъ тѣхъ само единъ или два мѣсеци. Коя е причината на тѣхното спиране? Това всѣкоѣй може да го узнае.

„Съществуването на единъ такъвъ вѣстникъ у насъ е необходимо нужно особено за една държава като нашата, която притѣжава толкова много плодородни необработани полета, и която има малка надѣжда да прѣуспѣе въ искусството, фабрикантството и науката, за да може да се надприваря съ другитѣ западни държави. Суммата на внасянието на външнитѣ стоки и произведения въ държавата ни прѣзъ годината, всѣ продължава да е по-голяма отъ суммата на изнесенитѣ. Намъ е чудно какъ е възможно нашитѣ стопани, съ своитѣ си прости оръдия и неумѣянieto си да разработватъ земята, могатъ да износятъ и толкозъ.

„Земледѣлието, у насъ е наистина въ едно най-долно положение, сравнително съ земледѣлието въ другитѣ западни държави; и ако да не бѣше на икономията която тѣй успѣшно се практикува между нашето население, то отъ кога да сме

пропаднали въ това отношение. Нали богатството на една страна зависи първо отъ усъвършенствуванието на земледѣлието, на природното богатство, занаятитѣ и търговията. Както пращаме синоветѣ си въ училища, гимназии и университети за да се изучатъ и се завърнатъ да бждатъ: учители, инджинери и доктори; така трѣбва да въспитаваме синоветѣ си въ земледѣлчески училища нашитѣ стопани, за да се научатъ какъ да управляватъ една ступанска къща; какъ да развъждатъ добитѣкъ и какъ да го отгледватъ. Единъ истенски стопанинъ трѣбва да има поне малко понятие отъ химията и естественнитѣ науки относящи се до земледѣлието.

„Ний Българитѣ като народъ който сега почва политическия си животъ, и се стрѣмимъ да успѣваме, и усъвършенствуваме, както въ политическо отношение, тѣй и въ развиванieto и въ търговията, земледѣлието и естественнитѣ богатства на страната ни. Всички изобщо трѣбва да съдѣйствуваме за тази цѣль и да не очакваме всичко отъ правителството ни.

„Ний съзнаваме че поемаме не малка отговорностъ върху си; но като се осланяме на поддържанieto на всички искрени любители на напредѣтътъ въ нашето отечество: рѣшаваме се да почнемъ издаването на „Български Земледѣлецъ“ (гл. брой 1).

247. Вѣда, *вѣстникъ за политика и новини*. — Почнѣлъ е да излиза прѣзъ Януарий 1887 година въ Силистра, два пѣти въ мѣсеца, излѣзли всичко 3 броя, подъ редакцията на С. Д. Бъчваровъ.

Стефанъ Д. Бъчваровъ е роденъ въ село Калипетрово (Силистренско) на 1854 година. Всичкото си образование той получилъ въ селското си училище, въ което се прѣподавало по тогавашната първобитна система, въ която се е криело крайне оскудното учение. На 23-та си годишна възраст той оставилъ родното си село, а на 24-та си годишна възраст постѣпилъ въ Българската армия и прослужилъ до 26 си година. Въ 1878 година се установилъ въ София, гдѣто живѣе и понастоящемъ. Толкозъ, колкото знае да чете и пише дължалъ го на обществата, между които въ разни врѣмена е ималъ случай да проживѣе.

„Знаемъ, че щомъ зематъ на рѣцѣтъ си вѣстникътъ ни, нашитѣ читатели прѣди всичко ще полюбопитствуватъ да узнаятъ най-напрѣдъ программата му. — Такъвъ е обичаятъ и изисква се да бѣде така врѣмената сж такива.

„Нема що! . . . когато е такъвъ обичаятъ; когато се изисква да бѣде така; когато врѣмената сж такива; — то, като всѣки новъ журналистъ, нѣка тогава и ние да изпълниме длъжността си по този общоприетъ у насъ вѣстникарски обичай, нѣка запознаемъ читателитѣ си съ программата на нашата „Вила.“

„Въ кжсо казано: программата, о която ще се придържа „Вила“ прѣзъ всичкото свое сществуване, е слѣдующата:

„1-во. България за Българитѣ, свободна и независима отъ всѣкакви външни влияния и опекуинства;

„2-ро. Угнетителитѣ на народа, биле тѣ външни или вътрѣшни, имеющие политически или неполитически цѣли, които чрезъ свойтѣ всѣвъзможни спекулации го съсипватъ нравственно и материално, далечъ да сж отъ него.

„Това е то программата на нашата „Вила.“ — При това, в. „Вила“ ще се занимава, кога повече, кога по-малко, и съ работитѣ, които са вършатъ въ Силистра и окръгътъ му.

„Прочее, всѣки Българинъ, който обича народътъ си и истинскитѣ неговѣ интереси, който милѣе за отечеството си, нѣка са завтече и са запише за абонатинъ на вѣстникътъ ни, на когото, спорѣдъ както е видно отъ программата му, цѣльта и стремлението сж свѣти“ (гледай брой 1).

248. Гласъ, всѣкидневенъ вѣстникъ. — Почнжлъ е да излиза въ София прѣзъ мѣсець Юний, ежедневно, излѣзли сж 14 броя, подъ редакцията на В. Пекарски. Вѣстникъ „Гласъ“ има за мотто: „Vivos voco!“ „Живитѣ призовавамъ.“

Това което можемъ да кажемъ за В. Пекарски е, че по народностъ той е полякъ и е роденъ въ Бѣлоцерковъ, Киевска Губернія. Въ България е дошълъ съ Цюрихскитѣ, Женевскитѣ и други български студенти и заедно съ жена си бѣ въ Червений Кръстъ да услужва на раненитѣ въ Сърбско-Българската война българи. Той е високо образованъ мъжъ и старъ вѣстникарь;

твърдѣ известенъ е въ полската литература и журналистика подъ единъ псевдонимъ, който ний не можемъ да си припомнимъ сега.

„Може се каза, че не е имало времена по важни и по интересни за насъ българитѣ, отъ колкото днешнитѣ времена. Отъ една страна засѣдава Великото Нар. Събрание въ Търново и се готви да избере князь, а отъ друга — Великитѣ Сили се чудятъ какво повѣдение да държатъ спрямо това избиране. Нашиятъ вътрѣшенъ въпросъ, избирането господаръ на страната, е съпоставенъ така, между разнитѣ интереси на Великитѣ Сили, щото всѣка стѣпка и дума на послѣднитѣ, е важна и интересна отъ самитѣ наши вътрѣшни постѣпки и промени. Презъ такова едно време, ний мислимъ, че ще направимъ голѣма услуга на нашето общество, като вземемъ връхъ себе си грижата да го държимъ въ редовното течение на работитѣ, като му донасяме всѣкидневно най-интереснитѣ събития, които се случватъ въ европа или у насъ, съпровождани въ сжщото време съ изложение своитѣ възгледи по всѣки въпросъ. Съ предлагане услугата си да запознаваме обществото съ всичко що се върши по свѣта, а най-вече, което има особенъ интересъ за българитѣ, и, сжщевременно, като ставаме ръководители (?) на общественната мисль, считаме за нужно да кажемъ нѣколко думи, съ които ще опредѣлимъ какъ гледаме ние на тѣзи важна общественна дѣятелность, която се злоупотреблява толкова много у насъ, отъ хора, които гледатъ на журналистиката като на каналъ, презъ когото могатъ да се прокаратъ всѣкакви нечистотии, средство, което се употребява за да се убие всѣка честна и безукорна дѣятелность у насъ. При разискванието на какъвто и да е общественъ въпросъ ние всѣкога ще биемъ на това, което има общественъ характеръ, а частноститѣ, семейния животъ у общественнитѣ дѣатели, че този ималъ шкембе, онзи ходилъ скѣсанъ, а другия напудренъ и накиченъ, ще ги оставилъ да бждѣтъ достойние само на тѣзи наши вѣстникари, които сами сж се нарекли ръководители на общественното мнение. По вътрѣшнитѣ наши работи ще се ръководимъ и държимъ така, както го изискватъ истинскитѣ интереси на отечеството, като работимъ за сега да се спаси България отъ всѣка опасность, която ѝ грози. На всѣко увличане, което нѣма общественъ характеръ, ний нѣма да дадемъ мѣсто

въ нашия листъ, нѣ нѣма да го търпимъ и у другитѣ вѣстници, като ще ги изобличаваме за всѣка тѣхна подобна по-стѣпка. За точното изпълнение на своята программа, ние сме взели мѣрки да донасями на често такива извѣстия отъ чуждитѣ журналы, които въ мѣстнитѣ вѣстници се не срѣщатъ, като ще печатаме постоянно и нѣкой романъ, разказъ или научни съчинения въ подлистникъ на вѣстника. Въ единъ особенъ отдѣлъ ний ще донасяме за всички нови изнамѣрвания по науката или които съставляватъ добъръ материалъ за научни изследвания; ще печатаме кореспонденции отъ провинцията, нѣ само съ общественъ характеръ и, въобще, ще се стараемъ постъпенно да създадемъ такъвъ единъ всѣкидневенъ вѣстникъ, какъвто нѣма за сега у насъ. Нѣма да излагаме поособно разнитѣ отдѣлы, които ще се помѣщаватъ въ вѣстника, защото доволно е да знае човѣкъ, че ний искаме да направимъ колкото се може листа по разнообразенъ, за това нѣма да си туряме никакви ограпичения“ (гледай брой 1).

249. Да се разберемъ. — Тоя вѣстникъ почналь да излиза въ Браила прѣзъ 1887 година, излѣзли 1—2 броя, подъ редакцията на *С. Миларовъ* и *Д. К. Поповъ*.

Биографическитѣ бѣлѣжки за *С. Миларовъ* се намиратъ при „*Независимостъ*“ (гледай 1880 година), а за *Д. К. Поповъ* — при „*Българинъ*“ (гледай 1878 година).

Що се отнася до програмата на вѣстника гледай по-долу програмата къмъ „19 Февруарий.“

250. 9 Августъ. — Тоя вѣстникъ е почналь да излиза въ Браила отъ началото на 1887 година, излизалъ е до края на мѣсець Юний сжщата година, подъ редакцията на *С. Миларовъ* и *Д. К. Поповъ*. Първо е захваналъ да излиза подъ название „*Народна Воля*“, послѣ „9 Августъ“ и най-послѣ „*Да се разберемъ*.“ Вѣстника излизалъ на френски и български, на който Георги Великовъ билъ притѣжателъ — издатель. Отъ „*Народна Воля*“ и „*Да се разберемъ*“ сж излѣзли по 1—2 броя само, когато „9 Августъ“ е просъществувалъ по-дълго врѣме. За програмата и тритѣ тия вѣстника гледай програмата на „19 Февруарий.“

Биографическитѣ бѣлѣжки за *Миларовъ* се намиратъ при *Независимостъ*“ (гледай 1880 година), а за *Поповъ* при „*Българинъ*“ (гледай 1878 година).

251. 19 Февруарий. — Тоя вѣстникъ е почнѣлъ да излиза : Турно-Северинъ прѣзъ мѣсецъ Юний, излизалъ е до края 1887 година, подъ редакцията на *С. Миларовъ* и *Д. К. Поповъ*.

Биографическитѣ бѣлѣжки за *Миларовъ* се намиратъ при *Независимостъ*“ (гледай 1880 година), а за *Поповъ* при „*Българинъ*“ (гледай 1878 година).

Попитанъ Миларовъ за программата на в. „19 Февруарий“ въ Военния Сѣдъ въ София, когато се сѣдѣше по дѣлото на Блчевото убийство и пр.) отговори: „Программата бѣше опозиционна, въ смисълъ на ония принципи, върху които почива опозицията, именно, въстановление на конституцията и въстановление на добри отношения съ Руссия. Тия бѣха главнитѣ основания.“ Жщата, разбира се, ще да е била программата на неговитѣ *Народна Воля*“, „9 Августъ“ и „Да са разберемъ.“

252. Добруджа. — Тоя вѣстникъ е почнѣлъ да излиза : Добричъ прѣзъ мѣсецъ Октомврий, единъ пѣтъ въ седмицата, излизали сѣ 14 броя, неизвѣстно менъ подъ чия редакция.

„1. Ние ще ратуваме за принципа *България* за себе си; едно е поддържаме настоящето правителство, което при всичкитѣ габонтства на нашитѣ бухали — Цанковисти и подполнитѣ дѣйствия противъ самостоятелността ни на матушката, може и избави татковината ни отъ пропастьта, която зина прѣдъ нея на 9 Августъ 1886 година.

„2. Подъ нашето знаме ще намѣри мѣсто всѣкой, комуто и присърдце истинскитѣ интереси на България изобщо и на мада въ часность повече, отъ колкото интереситѣ на нѣвакви кривотели или же на нѣвакви *свици* или *овци*“ (гледай брой 1).

253. *Дѣтководителъ*. — Това списание е почнало да излиза въ Самоковъ, единъ пѣтъ въ мѣсецътъ, продължава да излиза и сега, подъ редакцията на *Д-ръ Кингсбери*.

Докторъ (на медицината) *Ф. Л. Кингсбери* е роденъ въ щатътъ Вермонтъ, Съединенитъ Американски Щати, на 10 Мартъ 1850 год. Въспитавалъ се въ научното и класическо заведение, подиръ въ Дартмутската колегия и най-послѣ въ Вермонтскій Университетъ. Колегията е свършилъ на 1875 год., а медицинскій факултетъ на Вермонтскій университетъ прѣзъ 1878 година, слѣдъ което практикувалъ лѣчение въ сѣщия Щатъ до 1880 година, подиръ което прѣкаралъ клинически курсъ въ най-голѣмата Бостонска болница. Прѣзъ 1881 година е дошълъ въ България, гдѣто дори до сега се е занимавалъ съ лѣчебна, литературна и индустриална работа, а живѣе въ Самоковъ.

Въ Списанието „*Дѣтководителъ*“ не е обнародвана никаква программа. Както и името му го показва, то е прѣдначено исклучително за дѣца, съ нравствено-религиозно съдържание и тукъ тамъ пропарено съ статиики изъ естествennата история. То е иллюстриранно съ поучителни картинки.

254. *Ловечъ, вѣстникъ за разни новини*. — Почналъ е да излиза прѣзъ мѣсецъ Февруарий въ гр. Ловечъ, два пѣти въ седмицата, излѣзли 93 броя, подъ редакцията на *Ив. Р. Зриновъ*.

Биографическитъ бѣлѣжки за *Ив. Зриновъ* се намиратъ при „*Правдолюбъ*“ (гледай 1889 година).

Слѣдующето нека служи за программа на в. „*Ловечъ*“:
 „Поканени отъ мнозина приятели, ний рѣшихме да издаваме вмѣсто телеграммитъ на агенция *Хавасъ* вѣстникъ подъ название „*Ловечъ*“, съ който ще даваме на читателитъ си най-важнитъ новини, който се случватъ било въ градътъ ни, или въ околността, както и всичко що се извършва въ отечеството ни; сѣщо и Европейски новини“ (гледай брой 1).

255. Народна Воля. — Тоя вѣстникъ почналъ да излиза въ Браила прѣзъ 1887 година, излѣзли 1—2 броя, подъ редакцията на *С. Миларовъ* и *Д. К. Поповъ*.

Биографическитѣ бѣлѣжки за *С. Миларова* се намиратъ при „*Независимостъ*“ (гледай 1880 год.), а за *Д. К. Поповъ* — при „*Българинъ*“ (гледай 1878 година). Що се отнася до програмата на вѣстника гледай по-горѣ програмата на „*19 Февруарий*.“

256. Народна Воля, *политико-икономически и литературенъ вѣстникъ*. — Почналъ е да излиза прѣзъ мѣсець Августъ въ София, три пѣти въ седмицата, излѣзли сж 2 броя, подъ редакцията на *Иванъ Стояновичъ*.

Иванъ Стояновичъ е роденъ на 25 Септемврий 1862 год. въ Стара-Загора, гдѣто е получилъ първото си образование. Билъ е дълго врѣме въ странство, но по независащи отъ него причини не е свършилъ никаква специалностъ. Слѣдъ освобождението постѣпилъ на служба въ Руското военно телеграфно вѣдомство, а слѣдъ окупацията останѣлъ въ сѣщото вѣдомство въ Сѣверна България и служилъ до края на 1881 година, когато, вслѣдствие на прѣврата отъ 1 Априлий сѣщата година, билъ принуденъ, заедно съ нѣколцина други членове отъ либералната партия, да напусне Сѣверна България и да се установи въ Пловдивъ при редакцията на в. „*Независимостъ*“. Въ края на 1882 година постѣпилъ на служба като секретаръ въ Источно-Румелийската Дирекция на Правосъдието, която длъжностъ изпълнявалъ до Май 1885 година, когато билъ уволненъ, за дѣто е зель участие въ една демонстрация въ полза на съединението. Прѣзъ сѣщия мѣсець билъ избранъ за членъ на Тайний-Революционний Комитетъ, дѣйствующъ за съединението на Сѣверна и Южна България, а на 6 Септемврий 1885 година билъ назначенъ отъ Привременното Правителство за управител на Телеграфитѣ и Поцитѣ въ Южна България, който постъ е занимавалъ прѣзъ врѣме на Сърбско Българската война до 1 Мартъ 1886 година. Прѣзъ Априлий сѣщата година билъ избранъ отъ прѣдставителитѣ отъ всичкитѣ Южно-Български градове за прѣдсѣдател на централното либерално бюро въ Южна България, което имаше сѣдалището си въ Пловдивъ, прѣзъ което

време билъ избранъ отъ Станимака за депутатъ. На 10 Августъ взелъ участие въ контра-революцията въ Пловдивъ и същия денъ билъ назначенъ за Главенъ Директоръ на Телеграфитѣ и Поцитѣ, който постъ е занимавалъ до Септемврий 1887 година и прѣзъ Ноемврий с. г. основалъ и наредилъ въ Търново агенцията „Трапезица.“ Билъ е сътрудникъ на в. „Гласъ“ (гледай 1887 година). На слѣдующата 1888 година, когато се основа в. „Народни Права“, той станалъ сътрудникъ на тоя вѣстникъ и такъвъ си е останалъ до края на втората му година, макаръ и да е билъ въ Стара-Загора интерниранъ. Иванъ Стояновичъ е билъ единъ отъ основателитѣ и редакторитѣ на в. „Балканска Зора“, въ който пише по външната политика. Напослѣдъкъ е прѣдприелъ, заедно съ Д-ръ Н. Геннадиевъ, издаването на първия български *Търновски Указателъ*, първата книга на който се очаква да изтѣзе на два язица: български и французски.

„Ако подъ думитѣ „народна журналистика“ се подразбиратъ вѣстниците и периодическитѣ списания, които се издаватъ собствено за народа, то, понеже всичкитѣ почти наши вѣстници и списания наричатъ себе си органи на народа или народната партия, можемъ да се съгласимъ, че и ние имаме народна журналистика; но ако подъ тия думи се подразумѣватъ органитѣ, които дѣйствително разбиратъ положението на народа, живота му, които съзнаватъ напълно всичко що му е нужно въ дадения случай, които да го ръководятъ къмъ пътя на прогресса и историческото му назначение, то ние всички сме длъжни съ зачервяване да признаемъ и исповѣдаме, че нѣмаме народна журналистика. Нашата журналистика може да я нарѣче кой какъ ще, но само не народна. Нашитѣ вѣстници, нашитѣ списания сѣ органи на отдѣлни личности, на отдѣлни клики и партии. Тѣ се органи на онази наша интелигенция, която ако се е отличила въ нѣщо отъ освобождението ни насамъ, то е, безъ съмнѣние, въ политиканството и политическия развратъ и въ която ако се забѣлжи нѣкакво стрѣмление, то е, пакъ безъ съмнѣние, стрѣмлението да държи въ ръцѣ и да експлоатира народния потъ — държавния бюджетъ.

„Също такава е и нашата литература, ако можемъ да признаемъ за литература това, което съществува напечатано

на български; и тя, освѣнъ учебниците и нѣкои съвършено малки изключения, цѣлата е посвѣтена на тѣсната партизанска полемика.

„Най-ясно доказателство за потвърждението на думитѣ ни е факта, че народа ни не чете и не поддържа нито вѣстници, нито книги; факта, че вѣстниците ни не живѣятъ безъ субсидии, а книгитѣ ни гниятъ по рафтоветѣ на книжарницитѣ.

„А между това нашия народъ не е да не разбира значението на науката, значението на журналистиката. Той търси вѣстници и книжки отъ които да може да научи нѣщо пѣтно, въ които да намѣри отговоръ на въпроситѣ, които не може да рѣши, които го мжчатъ, да намѣри просто практическо упѣтване: какво трѣбва да прави, какъ трѣбва да живѣе при новитѣ политически, икономически и социални условия. Той чака като пришествието на Месия да се образува нѣкаква интелигенция, която да му отвори очитѣ и да го поведе напредъ къмъ по-хубавото и по-свѣтло бѣдѣще. Търси своитѣ образовани хора съ знание въ рѣцѣ, да го поведатъ тамъ, на кадѣто отиватъ всичкитѣ народи въ Европа. За това именно той се жадно впуска къмъ всяко ново вѣстниче или книжка, къмъ всѣко ново лице излѣзло на общественото поле. Нѣ какво обаче намира той за удовлетворение на своята жадностъ? — Отъ една страна вѣчна отчаянна и партизанска полемика, вѣчно гризание на държавния бюджетъ, а отъ друга — само дребни честолюбци и политически джамбази, които неможатъ мирно да си раздѣлятъ и послѣдната му ризица.

„При такава мрачна картина на нашето положение, неволно се поражда въпросътъ: ами гдѣ е честната българска младежъ, гдѣ сж послѣдователитѣ (не самозванцитѣ) на Хр. Ботева, на Любена Каравелова; белки българската земя е до толкова ялова отъ къмъ свѣстни хора, белки византийския развратъ до толкова е измокрилъ общественния ни организъмъ, щото да не ни остава нищо друго освѣнъ да се раскапемъ, или да се хвърлимъ въ обятията на своитѣ политически и икономически врагове? . .

„Ние още не допускаме това. Намъ се струва, че такива хора има, тѣ даже не се малко, нѣ че тѣ всичкитѣ се исплашени отъ мѣтната вода на послѣднитѣ бури, въ която влизатъ и ловятъ риба героитѣ на килипия и печалбата. Патриотизма, гласното и печатното слово сж станали такъвъ монополъ на нѣколко

политически и литературни безчестници, щото никой честен дѣятелъ не би могълъ да си издаде гласътъ безъ рискъ да бѣде най-хайдушки задушенъ. Калното блато на quasi-политическиятъ интриги до толкова дълбоко и широко е залѣло цѣлата ни страна, щото на порядъчните хора нищо не остава освѣнъ да стоятъ мирно, за да не би инѣкъ да потънатъ до шия въ батакътъ.

„Но постоянно да се стои на страна, скрити като плѣхове, е не само безползъно, но още прави злото неискоренимо. Ето защо ние издигаме знамето и привикваме всички честни сили на България за да се опълчимъ противъ това зло. Нека се съберемъ и да испитаме силитъ си. Вѣроятно въ количествено отношение ще бждемъ шепа, но това ни най-малко нѣма да ни побърка да бждемъ нравствена сила, ако съумѣемъ да проникнемъ въ душата на народа, да узнаемъ неговитъ желанія, да имъ дадемъ съзнателна форма и по таквъ начинъ да заслужимъ неговото довѣрие и поддръжка. Ние ще можемъ да образуваме такава сила, прѣдъ която да се свиватъ като послени пиявици всичкитъ вълци и лисици въ овча кожа. Въ нашата борба ние строго ще помнимъ че нашия единственъ капиталъ е нравствения авторитетъ и за това ще избѣгваме всички ония пазарлъци и компромиси съ каквито и да е честолюбци и властолюбиви партизани (както това направиха нѣкои „борци“ които получаватъ пари за да въздаватъ „вѣнци хваления“). Това обаче не значи, че ние не трѣбва да имаме своя политическа программа, напротивъ ние ще имаме такава външна и вътрѣшна программа и ще се мѣчимъ да разгледваме всичкитъ явления, които интересуватъ или могатъ да интересуватъ народа отъ по-обща точка зрѣние, отъ точка зрѣние на дѣйствителнитъ народни интереси, а не на тая или оная клика или партия.

„Макаръ и да признаваме че нашия народъ, а слѣдователно и истинскитъ му водители, сж длъжни преди всичко систематически да се заематъ съ въпроситъ по вътрѣшното развитие на страната, то пакъ ще начнемъ нашия програменъ очеркъ съ нѣколко забѣлѣжки по външното политическо положение на нашето отечество и съ нѣколко практически послѣдствия отъ взгляда ни въ това отношение. Това ние правимъ и по тази причина, че до сега въ различията сжествуващи между нашитъ така нарѣчени партии най-главната роль сж

играли не разликитѣ въ взглядоветѣ върху нѣкои важни въпроси отъ вътрѣшния ни животъ, а несъгласията по въпроситѣ отъ външната политика и най-повече по въпроса за нашитѣ отношения къмъ Русия. За самитѣ наши политически водители този въпросъ не е съставлявалъ никога нищо принципиално; всѣки отъ тѣхъ се е водилъ спорѣдъ положението си: ако се е намиралъ въ опозиция бивалъ е русофилъ, ако ли е билъ на властъ — русофобъ и обратното, и тѣзи превращения не имъ се стрували повече трудъ отъ колкото метаморфозиранието на гжсеницата въ пеперуда. Но за массата това е имало съвсѣмъ друго значение и за това изгѣкуванието на нашитѣ партизански отношения изисква непрѣмѣнно безпощадно дескриптиране на това развращающе политическо шарлатанство.

„Колкото се касае до Европа въобще, то прѣди всичко ние считаме за необходимо сериозно запознавание съ нея; ние трѣбва да се възползуваме за успѣха по нашето народно и политическо общественно развитие отъ всичкитѣ уроци съ които е натрупана нейната история. Ние не считаме даже за нужно да се простираме за значението на Европа въ умственното ни развитие. Само въздиганието уровня на народнитѣ потребности, духовни и общественно — икономически, само тѣсното сближение съ възрастната Европа, ще даде възможностъ на нашия дѣте-народъ да стигне възрастния Европеецъ и да влѣзе въ общото семейство на цивилизованитѣ народи въ качеството на равноправенъ членъ . . . Но освѣнъ това отношение къмъ Европа ние имаме съ нея и други зимания-давания най-важнитѣ отъ които трѣбва да считаме отношенията ни къмъ съседнитѣ съ насъ балкански държави и тѣзи отъ великитѣ европейски държави, интереситѣ на които тѣй или иначе са свързани съ нашитѣ. Такива държави сж три: Турция, Россия и Австрия.

„Що се касае до Турция то къмъ нея може за сега да да се отнасяме само съ симпатия и то не затова че тя не представлява за насъ сериозенъ врагъ нѣ че отъ 6-й Септемврий 1885 г. насамъ ни една Европейска държава не се е държила така благородно къмъ насъ, както Турция. Ако би турцитѣ, които прѣдставляватъ много симпатични черти, бѣха имали и каква годѣ бѣдщностъ, то сливането ни съ тѣхъ въ едно политическо цѣло можеше да прѣдставлява най-добрия исходъ за нашия народъ. Но тѣ са народъ безъ бжѣще, народъ

който скоро ще бъде истритъ отъ лицето на земята подъ натиска на цивилизованиѣ народи на западъ, както изчезнаха американскитѣ индийци, и глупостъ било би да се заравя съ труптъ сѣдбата на живъ народъ.

„Да преминемъ къмъ Руссия. Този могъщественъ колосъ, но колосъ на гнили основи, благодарение на своя монголски вътрѣшенъ политически строй, благодарение на своя абсолютизмъ, има политически интересъ въ нашата страна. Традиционната политика на Руссия я заставя постоянно да обръща жеднитѣ си поглѣди къмъ Босфора и разбира ли или не своитѣ интереси, стрѣми се *coûte que coûte* да се добере до Дарданелитѣ, на пътя на които лѣжи нашата държавица. Това е фактъ, благодарение на който ние станаме самостоятеленъ народъ, а отъ друга страна, въ продължение на нашата самостоятелностъ ние ни една минута не сме били увѣрепи въ нейната сигурностъ и не сме могли и най-малко време да се заемемъ спокойно за нашето вътрѣшно развитие. Россія е имала интересъ въ освобождението ни, но не и въ окръпяването ни като самостоятелна народна единица. Ето защо ние сме противни на всѣкаква политика на признателностъ по отношение къмъ нашата „освободителка“ и „покровителка“. Ние сме противни на такава политика, първо за това, че въобще политиката на чувствата е безсмислица и даже фикция, понеже въ международнитѣ политически отношения играятъ роль само интереситѣ, а не и чувствата, и второ за това, че такава политика е абсолютно противна на нашитѣ интереси, още повече, когато имаме работа съ едно автократическо правителство. Предъ видъ интереситѣ на официалната Руссия нейното добро отношение къмъ насъ е възможно само въ двойка форма: тя иска отъ насъ или да допустнемъ нейно преобладающе влияние у насъ, което благодарение на своя автократически источникъ, не може да се прояви инкъ, освѣнъ въ постоянно стълкновение съ нашия конституционенъ строй, въ постоянно посѣгателство на нашата вътрѣшна самостоятелностъ, или пъкъ да се съгласимъ да бъдемъ съвършено погълнати отъ нашата „освободителка“. Какво значи първото съ разнитѣ Ернстовци, Соболевци и Каулбарсовци, ние го почувствувахме много добръ на собственния си гърбъ. Колкото пъкъ се отнася до втората перспектива, то за нейнитѣ красоти твърдѣ нагледно

ни поучава историята на славянското благоденствие на Полша, Малоросия и най-послѣ на самия руски народъ.

„Впрочемъ въпроса за нашитѣ отношения къмъ нашата „освободителка“ въ послѣдне врѣме до толкова се е опредѣлилъ, че нѣма никаква нужда да го разгледаме още веднажъ въ всичкитѣ му подробности. А пъкъ при това и събитията прѣзъ послѣднитѣ двѣ години ископала такъвъ трапъ между Руссия и България, щото безъ най-тѣжкитѣ жертви отъ страна на нашето народно достойнство, този трапъ неможе да се изпълни. . . .

„Ние преминахме Рубикона и повръщанieto ни е невъзможно безъ окончателна деморализация на нашия народъ и безъ рискъ за цѣлата ни бждщностъ.

„Казаното до тукъ е достатъчно да мотивира нашето искрено убѣждение, че първия пунктъ на всѣка народна програма и дѣятелностъ трѣбва да бжде: борбата за животъ и смъртъ противъ не само русското, нъ и всѣко друго посегателство на нашата външна и вътрѣшна самостоятелностъ и свобода. По-добрѣ е за нашия народъ да бжде Леонидъ за народитѣ и да преобърне нашитѣ балкани на термопили на свободата, отъ колкото да се запишатъ въ историята ни нови черни страници на робството, което може би ще се свърши съ страшната ни присѣда на народната ни смъртъ. Но ние не гледаме така песимистически на бждщето на нашата борба съ московскитѣ посегателства; освобождението на Сърбия и Ромъния, които сѣщо преживѣха епоха на всѣкакви Каулобарсовци, трѣбва да ни служи като залогъ за успѣха на правото и свято дѣло на нашия народъ.

„Да дойдемъ най-послѣ до Австрия. Макарь, че въ настоящата минута ние можемъ и дѣйствително експлоатираме нейнитѣ интереси на балканский полуостровъ, въ полза на нашата борба срѣщу рускитѣ посегателства, но при всичко това Австрия за насъ е такъвъ опасенъ врагъ какъвто и Руссия — само че тя е врагъ на друга почва, опасенъ врагъ на друга сфера въ нашия народно — общественъ животъ. Ако за Руссия сме пътъ за Цариградъ, то за Австрия сме търговски пазаръ и търговски пътъ за Истокъ. Тя е още по опасна че има шансъ на успѣхъ. Изотзадъ я тика Германия, а отпрѣдъ я влечатъ ненаситнитѣ апетити на европейскитѣ и нѣмскитѣ капиталисти. Въоружена по незуитски начинъ на дѣйствие, който одобрява всичкитѣ срѣдства, които водятъ къмъ цѣльта,

коварно и систематически развращаващи онѣзи народи, на които и се удаде да наложи рѣка, на австрийската буржуазия съ капиталъ въ рѣце ще и бѣде твърдѣ легко да се впише въ народното ни тѣло. Австрия е врагъ на нашето икономическо развитие понеже щомъ се развиемъ икономически до такава степенъ щото да удовлетворяваме сами потребноститѣ на нашия пазаръ ние ще престанемъ да бѣдемъ австрийски търговски пазаръ и не само ще лишимъ австрийския капитализмъ отъ легкия келепиръ, но и ще нанесемъ чувствителенъ ударъ на конкуренцията му на международнитѣ промишленно-търговски пазари. Австрия, разбира се, ще се старае да не я сполѣти подобенъ ударъ и ще се мѣчи съ всичкитѣ си сили да ни тури въ своитѣ примки; отъ това и нашата борба съ нея ще бѣде много и много трудна и тѣжка Ние не можемъ да се надѣваме на бързъ успѣхъ въ тази борба, толкозъ повече, че като сме принудени още да стоимъ на почвата на Берлинскій Трактатъ, ние въ тоя случай сме лишени за сега даже и отъ такова оръжие, каквото е гюмрукътъ. Но както и да е — въ скоро или далечно бѣдѣще, побѣдата ще бѣде за насъ възможна стига ние да не се отчайваме и най главното да не се отказваме отъ борбата. Пѣтя и срѣдствата за тази борба сѣ такива, щото е невъзможно да се изброяватъ въ программенъ очеркъ, и за това ние се ограничаваме тукъ само съ констатиранieto необходимостта за сериозна и енергическа борба съ нашитѣ икономически врагове и за усиленъ държавно — общественъ трудъ въ това направление. Като оставаме подробноститѣ на този въпросъ за редъ специални статии, който ще публикуваме за въ бѣдѣще, ние ще забѣлѣжимъ само това, че по нашето мнѣние за бѣдѣщия успѣхъ въ икономическата борба съ Австрия необходими сѣ за сега двѣ условия: първото е да се не отклоняваме отъ политиката, която до сега водиме по отношение къмъ Руссия. Предстоящата ни борба съ Австрия е борба културна, която народа може да води само тогава, когато е осигуренъ съ пълно вътрѣшна спокойствие и когато разполага съ пълна вътрѣшна свобода, необходима а неговото културно развитие. Ние не намираме за нужно да доказваме, че това е възможно само тогава, когато бѣдемъ гарантирани отъ преврати, като тѣзи отъ 27 Априлий 1881 год. и 9 Августъ 1886 година; отъ всякакви Каулбарсовци, отъ распалване партизанскитѣ борби посрѣдствомъ „руски рубли“ и пр. и пр. Второто условие за този успѣхъ трѣбва да бѣде

финансовата независимост на нашето държавно съкровище отъ Австрийския капиталъ. Примѣрътъ въ Сърбия трѣбва постоянно да стои прѣдъ очитѣ ни. Нейното „икономическо робство“ никакъ не е слѣдствие само отъ експлоатацията на Сърбския пазаръ отъ Австрийската промишленность и търговия — то е повече слѣдствие на това, че Сърбия попадна въ католическо-еврейскитѣ джебове на Лендербанкъ.

„Като опрѣдѣляваме така нашитѣ отношения къмъ тритѣ велики държави заинтересувани въ съдбитѣ на нашето отечество, ние дохождаме до съсѣднитѣ намъ малки балкански държавици. Споредъ нашето убѣждение най-жизненнитѣ интереси както на нашия народъ така и на тѣзи държавици трѣбва да ни каратъ упорито да се стрѣмимъ къмъ създаването на силна и свободна *балканска конфедерация*, макаръ и да се ненадѣваме, че достиганieto на тази цѣль е възможно въ настоящето врѣме. Това е работа на бъдѣщето, което макаръ би и да не е така далеко както се мисли. Въ всѣки случай ние мислимъ, че това ще се постигне поскоро щомъ се осъществи стрѣмленieto което лѣжи въ сърдцето на всѣки българинъ, а именно: обявяването пълна независимостъ на цѣла Съединена България и Македония. Ако поставяме този пунктъ, като единъ отъ най-същественнитѣ за нашето политическо *credo* ние никакъ не искаме да кажемъ съ това че считаме политически благоразумно да пристѣпимъ хеменъ днесъ утрѣ къмъ неговото изпълнение. Това ще зависи много отъ политическитѣ обстоятелства и благоразумността и тактътъ на народа, държавний глава и правителството. Ние само мислимъ, че къмъ завѣтната цѣль на нашия народъ — пълна независимостъ и пълно обединение на етнографическата България — ние трѣбва да се стрѣмимъ постоянно и открито безъ да испущаме и най-малкия случай, който ни позволява да направимъ една крачка напредъ.

„Прѣминуваме къмъ вътрѣшната политика. Ние прѣди всичко се отричаме отъ всякакви шовинистически тенденции. Дѣйствителната любовъ къмъ народа не се нуждае отъ телалалски гюрюлти. Да се затварятъ очитѣ на народа прѣдъ недостатѣцитѣ му и да се повдигатъ достоинствата му — значи да му се отмѣщава. Така могатъ да постѣпватъ само враговетѣ му. Точката на отправление на прогресса се състои отъ отрицателно, критическо отношение къмъ само себѣ си. Само критиката може да открие очитѣ на народа къмъ собствен-

нитѣ му недостатѣци, исправянieto на които е възможно само когато се съзнаятъ. Ето защо ние повече ще обръщаме внимание на тъмнитѣ отъ колкото на свѣтлитѣ страни на нашия животъ. Безъ да испадаме нито въ оптимизмъ, нито въ песимизмъ ние ще се постараемъ да останемъ въ този въпросъ трѣзни реалисти. Ще раскриемъ и ще извадимъ прѣдъ очитѣ на нашата честна младежъ всичкитѣ печални явления, всичкитѣ язви на нашия животъ; ще се постараемъ да опредѣлимъ тѣхната опасностъ и значение и до колко ни позволяватъ силитѣ ще се потрудимъ да имъ посочимъ лѣкарството. Нѣма да се стѣписаме нито прѣдъ политическитѣ шарлатанства на тази или онази партия, била тя на властъ или въ опозиция, нито прѣдъ нѣколкото всесилни литературни и публицистически безчестници които сж олигавели цѣлия свѣтъ безнаказанно, именно противъ тѣхъ ние ще се опълчимъ малко по-безцеремонно защото тѣ са споредъ насъ най-голѣмата язва въ нашето общество, която подъ благовидната маска на патриотизма и съ оржжието на печатѣтъ разяжда цѣлийтъ ни организмъ. Разбира се че по въпроситѣ собствено отъ вътрѣшната политика ние нѣма да изгубиме отъ прѣдъ видъ: незавидното ни финансово състояние, което се основава отъ една страна на твърдѣ многосложната, скѣпокоштуящата и съвършено безполѣзната бюрократическа система, а отъ друга — въ извѣнмѣрната чисто егоистическа икономия въ онѣзи главни на бюджета, расходванието на който е дѣйствително благотѣлно за народната производителна сила: просвѣщението, правосѣдието и пр. Въ отношение къмъ просвѣщението ние ще се опълчимъ противъ изобилното производство на чиновническата интелигенция, противъ гимназиитѣ въ сегашния имъ видъ, а ще защищаваме долнето и при това професионалното образование на селенитѣ и работницитѣ срѣщу общото образование на богатитѣ дѣца на народенъ гърбъ, отъ който, въ най-добрия случай, нищо друго неможе да излѣзе освѣнъ политически хайлази и канцелярски писци. Въ отношение къмъ правосѣдието ние ще се постараемъ да дескредитираме бюрократически канцелярски редъ на работитѣ и ще защищаваме изборното, гласното и, по възможности, упростеното начало на сѣдопроизводството. Само тогава правосѣдието ще стане дѣйствително общедостѣпно за цѣлия народъ, а не оржие на богатитѣ за да съспиватъ сиромашѣта. Това е то което сме си избрали за программа. Да ли ще я изпълнимъ или не, остава

на читащата публика да чете сѣди и се произнася“ (гледай брой 1 и 2, статията „Вмѣсто программа).“

258. **Народно Съзнание**, *политическо-книжовенъ вѣстникъ*. — Почнѣлъ е да излиза въ Шуменъ прѣзъ Юний, единъ пѣтъ въ седмицата, излизалъ е до брой 8 отъ втората годишнина, подъ неизвѣстна менъ редакция.

Ето каква е била программата и направлението на „*Народно Съзнание*“ :

„Обичай е у насъ, всѣки новъ вѣстникъ да си излага программата и направлението, което ще държи спрѣмо вътрѣшнитѣ ни работи. Ний не ще се откажемъ отъ тоя обичай, при всичко, че самото съдържание на вѣстника ни ще покаже каква е программата му и какво е направлението му.

„Программата на вѣстника ни е тая: 1-во) разяснението на нѣкои общественни питання; 2-ро) упѣтване на народътъ, какъ трѣбва да си пази правата отъ посѣгателствата на нѣкои властолюбци и експлоататори, които въ неговото име си позволяватъ да вършатъ непростителни и въ негова врѣда дѣла; 3-то) освѣтляването на населението отъ Шумненското окръжие най-много за работитѣ, които се вършатъ въ окръжието ни и послѣ въ татковината ни и по свѣта и 4-то) прѣводи и оригинални по белетристиката и науката.

„Политическото му направление е: запазването на народната ни самостоятелностъ отъ вънкашни и вътрѣшни неприятели и отъ тия, които искатъ да измѣнятъ конституционния начинъ на управлението ни.

„Като излагаме программата и направлението на вѣстникътъ си, ний даваме честна дума, че не ще си позволимъ никога едно да обѣщаваме, а друго да вършиме; ний ще си бждемъ за всѣкога вѣрни на думата си“ (гледай брой 1, година I.)

259. **Нашето Училище**, *ежемѣсечно педагогическо списание*. — Почнѣло е да излиза въ Кюстендилъ прѣзъ мѣсець Августъ, единъ пѣтъ въ мѣсецътъ, излѣзли сѣ 6 броя, подъ редакцията на *М. Пундевъ*.

М. Пундевъ е роденъ на 1862 година въ село Бановка, Бесарабска губерния. Училъ се въ Болградската Классическа Гимназия, а учителствувалъ е отъ 1880/81 учебна година до сега. Така, 2 години билъ общински учителъ въ Бръзникъ и Радомиръ; 2 години въ държавнитѣ трикласни училища въ Цариградъ и Кюстендилъ; почти 3 години е билъ училищенъ инспекторъ на Кюстендилското учебно окръжие; 2 години учителъ въ Кюстендилското и Ломското педагогически училища; 1 година въ Русенската Държавна Гимназия; 1 година въ Солунската Дъвическа Гимназия, а отъ послѣднитѣ двѣ години насамъ е директоръ на същата гимназия. Освѣтъ „*Нашето Училище*“, М. Пундевъ е написалъ и издалъ първата книжка отъ *Искусство да обучаваме добръ*, Солунъ, 1892 година. Той щѣлъ скоро да издаде и втората (по Български языкъ) книжка отъ туй *Искусство*.

..... „Нашия народенъ учителъ е лишенъ отъ свѣстна и горѣ-долѣ достаточна подготовка за своето звание. Лишенъ е той и отъ материалъ, които могатъ посрѣщнж неговото желание да се подготви; самъ да си състави една каква-годѣ библиотека — неможе, срѣдствата му сж много кжси, горкия; работи двѣ, три, петъ и 8 години ужъ по нови програми, по нови методи, по изискванията на съврѣмнената педагогика, какъ се е сложила тя и пр. това нито той знае, нито пъкъ нѣкой му казва. Казаха отъ официалното мѣсто: *отъ простото къмъ сложното, отъ познатото къмъ непознатото* и пр. и съ това всички умрѣхж. Важното е не да знаешъ принципитѣ на възпитанието, но да умѣешъ да ги приспособявашъ. Тѣзи принципи не сж нови, тѣ не сж плодъ на новото врѣме, тѣ не сж стари, защото сжществуватъ отъ край свѣтъ. Формализирането имъ е отъ сетнѣшно врѣме. Въ сношенията си чловѣцитѣ още отъ край врѣме сж работили по тѣзи закони: „отъ частното къмъ общото, и отъ общото къмъ частното, отъ една часть къмъ цѣлото и отъ цѣлото къмъ частта: индукция и дедукция, анализъ и синтезъ, отъ всичката метода, казва Вессю. Работата е за приложението на тѣзи метода, а не за издирването на законитѣ и принципитѣ. Тукъ въ приложението на тѣзи метода трѣбва да сж устрѣмени всичкитѣ усилия на учителитѣ. Тукъ именно трѣбва да имъ се притечемъ на помощъ. Добро

ли, съврѣменно ли поприще избираме? Никакъ не. Политическиѣ събития, държавнитѣ прѣврати, значението на важността да бждешъ партизанинъ, и то, да ровишъ и подѣванъ висшата политика, въвлекохъ въ бързеитѣ си всичката интелигентна масса, като не изключаваме и най-дрѣбнавитѣ, опашката на тази масса; тамъ тѣхнитѣ умове се кършатъ, тѣхнитѣ сърдца се тревожатъ; тамъ намѣриха тѣ живота! Всѣко друго поле е праздно, политическото е пълно. Всѣки държи и чете политическата газета; сега, тя храни, тя ражда, поддържа, създава гений. Да, политически гений ние имаме, а дипломати толкосъ, колкото български граждани има. И какъ да не бжде така? Чудно ли се вижда това? Може ли и, нѣщо естествено ли е, да седнешъ на меккия столъ въ топлата къща, причесанъ, пригладенъ, наситенъ, напоенъ и да се замислишъ, да поразсѣдишъ, да размѣнишъ една двѣ думи съ единъ приятель по въпроса за това що се нарича училище, търговия, промишленность, литература и пр., когато около тебе се рѣшава въпроса на животъ или смъртъ; когато около тебе пицятъ пушки или топове, ама било това съ единъ сѣсѣдъ, било съ единъ държавенъ глава, било въ избори или митинги нѣкакви, които най-напрѣдъ сж за животъ или смъртъ, а по-послѣ и за друго нѣщо, което стой по-високо отъ грубия материализмъ.

„Признаваме, слѣдов., че е анахронизмъ да прѣдлагаме сега на нашата читающа публика списания, които не сж отъ рода на онова, което всѣкий иска, всѣкий търси, всѣкий изучава и проповѣдва, съ което всѣкий лѣга и става; но, да си кажемъ правото, ние се възмущаваме отъ обстоятелството, че и учителитѣ сж станѣли чисти роби на съврѣмненното влѣчение и сж захвърлили съвсѣмъ тѣхната пряма задача, напустнѣли сж съвсѣмъ тѣхното свято поприще, което окичено съ тѣхното внимание, съ тѣхнитѣ постоянни грижи, би имъ създадо много по-голѣма слава, честь и вѣнци, би принело много по-голѣма услуга на отечеството. Несъмнѣно, че е нѣщо по-свято, по-благородно, по-ползотворно, по-реално да сѣднѣтъ нѣколко работници по учебното дѣло да обсъждатъ единъ въпросъ по прѣподаването, по дисциплината, учил. закони, правилници, программы, отъ колкото да обсъждатъ нѣкое политическо движение, нѣкое лѣжливо извѣстие отъ *Хавасъ*. Неотричаме, че и това е полезно, необходимо даже, но да се предаватъ изцѣло на него въ пълнѣнъ ущербъ на прямата си задача, то, вѣрвамъ, и тѣ сами да съ-

знайтъ, че е позорно; наели сме се съ една извѣстна работа, частна, общественна или държавна, разумно е, справѣдливо е, човѣшко е, да се посвѣтимъ на нея, неж да извършимъ, неж да задоволимъ отъ малко малко и послѣ ако остане врѣме, да поработимъ и друго нѣщо. За учителитѣ, ще кажж, че тѣ би принели много по-голѣма полза на държавата, много повече би покрѣпили конституционния режимъ, много повече би уздравили бѣдѣщето, свѣтлото бѣдѣще на отечеството, ако положитъ повече трудъ за образованието и особено за възпитанието на това множество дрѣбни граждани, на този дрѣбенъ народъ, който е въ рѣцѣтѣ имъ, който е въ кръга на тѣхното владѣние. Този народъ тѣ по-скоро, по лесно могатъ унѣти въ свърѣменното направление, могатъ го приготви за ролята, която му създаде новото политическо устройство, новий режимъ. Ако е опасно сега, че съ партизанскитѣ боричкания, както се практикуватъ тѣ сега, че съ умственнитѣ и нравственнитѣ сили, които имаме сега, ние не можемъ да напрѣднемъ въ вътрѣшното си нарядѣние, то колко повече опасно ще е, слѣдъ години, ако ние не под'емемъ злото съ врѣме, ако не го заловимъ отъ самия неговъ коренъ, ако ние оставимъ възпитанието на младото поколение на обществото и само на обществото, както е сега. Ако така върви работата, то винаги обществото ще претопява новитѣ поколения, а не новитѣ — обществото, лошитѣ привички ще се увеличаватъ, ще се разграничаватъ, ще ставатъ повече грозни, повече гибелни, повече непобѣдими. Читателитѣ ще иматъ случай да четѣтъ страница по възпитанието, ще иматъ случай да чуѣтъ, кои сж неговитѣ фактори, какъ трѣбва да се разбира то, какъ трѣбва да се обучава, неговата необходимостъ и пр., сега ще кажемъ само, че училището трѣбва да се постави като противовѣсъ на суевѣрията, кривитѣ понятия, изопаченитѣ погледи на обществото, то трѣбва да е още противоположенъ лагеръ, отъ когото да се нападатъ, колкото се може по-ожесточено, тѣзи суевѣрия, криви понятия и пр., което да може да ги разбива, отстранява, смалява, което, най-послѣ, трѣбва да надвие, да прѣвземе обществото. Чрезъ училището се търси подобренieto на обществото и на това нѣщо то трѣбва да отговаря. Да не се лѣжимъ, задачатата не е отъ леснитѣ; за да ѣ зарѣжимъ, да мислимъ, че нѣма срѣдство за постигнатието ѣ, това нека е далечъ отъ насъ. Нека направимъ възможното сега, бѣдѣщето ще го продължи.

„За здравината, за успѣшното практикуване идеално най-добрата форма на управление — прѣдставителната, трѣбоватъ добри и честни граждани, упжтени, закалени въ неговитѣ начала, въ неговия духъ, въ неговото същество. Имами ли тѣзи граждани? Едва ли. Отъ гдѣ ще ги добиемъ? отъ училищата, отговаряме. Това е нашето крайно убѣждение, което да доказваме да разпространяваме, ще бѣде една естествена часть отъ задачата ни.

„И тѣй, нашата программа е ясна. Ние ще расчепкваме въпроси по учебното дѣло и ще се мжчимъ да извоюваме възможната и псканата отъ врѣмето и мѣстото негова организация, неговия педагогически планъ; платитѣ на учителитѣ, установения рѣдъ въ повишенията имъ, както е това по попрището на чиновницитѣ, по попрището на военнитѣ; упжтвание учителя въ *приспособяване* началата на възпитанието и обучението, като ще даваме въ прѣводъ и оригиналъ практически наставления по методиката на всѣки учебенъ прѣдмѣтъ въ първоначалното училище; въпроса за възпитанието въ училището ще бѣде на пръвъ планъ, исходната точка ще ни бѣде, че е по-добръ да имаме честни сърдца, отъ колкото силно развити умове, а развалени сърдца, че положението на обществото и условията на конституционния режимъ налагатъ силно грижливото възпитание на новитѣ поколения. Тѣзи два въпроса: възпитанието и обучението, тѣ ще сж, които най-много ще пълнятъ страницитѣ на вѣстника.

„Ще успѣемъ ли? ще уцѣлѣемъ ли? тѣзи два въпроса ни трѣвожатъ. Работата, за която се залавяме, по силата ли ни е, съврѣменна ли е? Признаваме, не; далечъ отъ насъ това самооболщение! Но, нека бѣде този трудъ, тази цѣль ирония на врѣмето“ (гледай брой 1).

260. Нова Вългарска Пчела, *въстникъ поучителенъ, занимателенъ и шеговитъ*. — Почнжлъ е да излиза прѣвъ мѣсець Януарий въ Варна, а подиръ въ София, два пжти въ мѣсецътъ (а подиръ само веднажъ), изтѣзли сж 19 броя, подъ редакцията на С. И. Доброплодни. Нѣмамъ на ржка първий брой отъ вѣстника, за да цитирамъ программата му. Въ тоя случай на интересуюция може да послужи рецензията върху „Нова

Българска Пчела. боято А. Т. Илиевъ е обнародвалъ въ кн. II отъ Министерскій „Сборникъ за народни умотворения, наука и книжнина“.

Савва Ил. Доброплодни е роденъ въ Сливенъ на 3 Декемврий 1820 година. Училъ се въ гр. Сливенъ, а въ Цариградъ е свършилъ гърцкото училище, което е приготвявало свѣщенници и учители. Като свършилъ въ 1842 год. учителствувалъ въ гр. Котелъ петъ години, а слѣдъ туй въ Шуменъ, като класенъ учителъ, тоже петъ години. Отъ 1853 до 1856 год. билъ е професоръ въ Карловецъ (Австрия) на староелинския языкъ въ тамошната гимназия. Отъ 1856 до 1859 год. билъ е учителъ-директоръ въ Шуменъ, а отъ 1859 до 1862 год. — директоръ на Сливенското училище. Отъ 1862 до 1864 год. билъ учителъ въ Варна, гдѣто въ негово врѣме се отворило класно българско училище, а отъ 1864 до 1870 — класенъ учителъ въ Тулча. Отъ 1870 до 1872 година билъ класенъ учителъ въ Силистра и прѣдставителъ отъ тамъ въ Цариградъ по църковния въпросъ. Отъ 1872 до 1875 год. билъ учителъ въ Кюстенджа, а отъ 1875 до 1878 год. — учителъ въ Тулча. Почти въ всичкитѣ градове, гдѣто е учителствувалъ, билъ е и църковенъ пѣвецъ, защото така се условявали тогава учителитѣ. Отъ 1878 до 1881 год. билъ въ Варна прѣдсѣдатель въ Окр. Съвѣтъ, а отъ 1881 до 1885 год. — инспекторъ въ Разградския учебенъ окръгъ. Прѣвелъ е *Илиномия*, (1846), а написалъ и издалъ: *Кратки словестностъ*, комедия *Михаилъ*, *Взаимно-учителни таблици*, *Ръководства за тѣхъ* (1853 год.), *Букваръ за таблицитѣ* (1860 год.), *Новобългарски букваръ* (1866 год.), *Тълкование на недѣлнитѣ апостоли* (1867 год.), *Кратко здравословие*, *Смѣненъ степенъ календаръ*, *Тълкование на недѣлнитѣ евангелия* (1882 година), *Гърцко-български метода* (1886 година). Прѣзъ 1887/88 год. билъ редакторъ на *Ново-българска пчела*, а отъ 28 Ноемврий 1888 год. живѣе въ София пенсиониранъ отъ Народното Събрание. — Доброплодни е авторътъ на *първата българска комедия*.

261. Орелъ, *мѣсяцъ вѣстникъ за политика, икономия и наука*. — Почналъ да излиза прѣзъ мѣсецъ Юний въ Търново, три пѣти въ седмицата, излѣзли сж всичко 3 броя, подъ редакцията на А. Тодоровъ.

Биографически бѣлѣжки за *А. Тодоровъ* се намиратъ при „Трудъ“ (гледай 1887 година).

Ето съ каква цѣль е излизалъ „Орѣлъ“:

„Счетохме за нужно, до като трае *В. Н. Собрание*, да издаваме вѣстникъ „Орѣлъ“, съ който главно ще даваме свѣденія на интересующата са публика по течението на вътрѣшната и външна политика“ (гледай брой 1).

262. Промышленность, научно экономическое списание. — Почнало е да излиза въ Свищовъ, единъ пѣтъ въ мѣсецътъ, излѣзли сж три годишнини, подъ главната редакция на *Л. Паяковъ*.

Лазаръ Паяковъ е роденъ въ Габрово на 1859 година. Първоначално се е училъ въ родния си градъ и подиръ въ Парижъ, гдѣто е свършилъ въ *Ecole libre* курсътъ на политическата икономия. Следъ завръщанieto си въ България той билъ поддиректоръ при Народната Библиотека въ София и следъ кратко врѣме е билъ назначенъ за директоръ на Свищовското търговско училище, която длъжностъ изпълнява отъ шестъ — седемъ години насамъ. Освѣнъ дѣто е редактиралъ туй списание, Паяковъ е писвалъ статии и въ в. „Заря“.

„Прѣди всичко, длъжни сме да кажемъ нѣколко думи по программата на настоящето списание, да обяснимъ неговото значение, да покажемъ на срѣдствата, които ще се употребяватъ за постиганиято желаемата цѣль и най послѣ да призовемъ на помощъ всички ония, които могатъ ни помогна.

„Ако хвърлимъ единъ погледъ върху живота на общества ни, ще забѣлѣжимъ постоянно движение, постоянна борба; разни хора се предаватъ на разни занятия, движатъ се по разни направления, излагатъ се на разни мъчности и неволи и при всичко това разнообразие цѣльта е една — удовлетворението нуждитъ на живота. Стремлението на единъ по развитъ чловѣкъ или народъ обаче не се ограничава само въ задоволяването настоящитѣ нужди, той вижда по надалеко и се стреми къмъ

нѣщо по възвишено; слѣдъ като задоволи нуждитѣ си, слѣдъ като си създаде едно извѣстно положение, той почва да мисли за подобряние, а слѣдъ това за осигуряването на едно извѣстно бѣдѣще, за отварянieto пѣтя къмъ щастливъ животъ.

„Както всѣки единъ чловѣкъ, за да осигури сществуването си, трѣбва да си създаде една карриера, трѣбва да притѣжава нѣкое искусство, съ която цѣль той изучава нѣкой занаятъ, нѣкои индустриални искусства, прѣдава се на нѣкой клонъ отъ наукитѣ и т. н.; така сжщо и за единъ народъ, за да осигори своето сществуване, за да може да се подобрява и прѣуспѣва, трѣбва да си създаде една карриера, като се старае да развие и подигне *народната си промишленность*. Къмъ това трѣбва да бѣдѣтъ устремени нашитѣ умствени, морални и материални сили. Къмъ това и ние желаемъ съ настоящето списание да устрѣмимъ нашитѣ. И ние ще се считаме напълно задоволни и щедро възнаградени, ако сполучимъ да приемемъ нѣкоя помощъ, малка или голѣма, за подигане народната ни производителность, безъ която сществуването ни е немислимо. И наистина, всѣкой единъ народъ, който е занемарвалъ своята производителность, е пропадалъ. За най-добъръ исторически примѣръ ни служи паданieto на римската империя. Тя е пропаднала главно, защото търговията и искусства сж били напуснати; народната производителность прѣнебрегната, раскоша и расточителность застъпатъ на пѣрвъ планъ и Римъ достига до тамъ, щото повечето отъ нуждитѣ нѣща да ги доставя отъ странство, като дава въ размѣна готовото богатство. Така най-послѣ се истощаватъ до крайность, вслѣдствие на което славната велика империя се разлага и пропада.

„Народна производителность намъ ни трѣбва да създадемъ; търговията, индустрията и земледѣлието трѣбва да развиемъ; науката и искусството трѣбва да оползотворимъ; законитѣ, които се отнасятъ до промишленностьта, трѣбва да подобримъ или създадемъ съобразно нуждитѣ и духа на вѣка.

„За постиганieto на всичко това нужно е згрупирването на нашитѣ интеллигентни сили, и тѣхното задружно и енергично дѣйствие. България не се лишава отъ подобни сили, но тѣ сж изолирани, тѣ сж пѣрснати и така обезсилени. Освѣнтъ това има и много, които хладнокървно гледатъ на тия работи, като се задоволяватъ съ единъ охолень горѣ-долу животъ, като се мѣчатъ да създадѣтъ една бюрократическа класа.

„Къдѣ исчезнаха нашитѣ научни и литературни мъже, които преди освобождението ни развиваха трѣскава дѣятелностъ? Къдѣ изчезватъ и сегашнитѣ млади сили, които постоянно се завърщатъ отъ Европейскитѣ училища? Къдѣ виждаме тѣхната дѣятелностъ? Да ли въ литературни вечеринки или въ научни дружества? Да ли въ публични скаски или въ нѣкои съчинения? Нѣка отговарятъ читателитѣ. Ний ще кажемъ само това, че е врѣме вече да почнатъ да се сгрупирватъ нашитѣ умствени и морални сили и да се заловятъ сериозно за усигоряването едно бѣдѣще на България, чрѣзъ подиганието и развитието на народа и народната ни промишленостъ, чрѣзъ распространяването на науката и искусствата изъ между народа.

„Ето защо, ние се отправяме къмъ всичкитѣ интелигентни български мъже въ България и странство и ги призоваваме на работа, като оставаме колонитѣ на настоящето списание на тѣхно расположение. Программата ни е съвършено ясна, тя обгръща всичко що се отнася до: економията, финанситѣ; — земледѣлието, търговията и индустрията; — до науката и искусствата“ (гледай брой 1 отъ 1 година, стр. 1 и 2).

„Прѣзъ втората годишнина цѣлѣта си оставя пакъ сѣщата, но като се отвориха два нови отдѣла: литературенъ отдѣлъ и економическа хроника“ (гледай кн. 1, година 2).

263. Работникъ органъ на българското печатарско работническо сѣсловие. — Тоя вѣстникъ е почнѣлъ да излиза въ София прѣзъ мѣсець Мартъ, единъ пѣтъ въ седмицата, излѣзли сж 13 броя, подъ редакцията на *В. Пекарски*.

Биографическитѣ бѣлѣжки за *В. Пекарски* се намиратъ при в. „Гласъ“ (гледай по-горѣ).

„До пълното промѣнение на поминѣчния строй у насъ нашата программа е: да бѣдемъ отзивъ на желанията и трудовѣтъ, които полагатъ всичкитѣ наши работнически дружества (еснафитѣ), за промѣнение своитѣ закѣснѣли и остарели начини за работение, като ще радимъ да ги поставимъ въ такава свѣрска, която да олѣсни бѣдѣщия имъ трудъ по промѣната на поминѣчния строй. Ведно съ туй ще указваме на способитѣ, които трѣбва да се прилагатъ при бѣдѣщата реформация на

поминъка; да даваме потикъ на търговията, като указваме върхъ ползата отъ сгрупироване на малкитѣ капиталы и търговията, която може се прѣдприеме съ тѣхъ; да донасяме свѣденія и образци, какъ и какъ се работи извѣстенъ прѣдметъ, ако у насъ не се работи тѣй; ще донасяме статии по селско ступанскитѣ уредби: земледѣлието, скотоводството, отглеждане гори и пр.; ще бранимъ и застъпваме правдинитѣ на работницитѣ, когато нѣкой капиталисти поискатъ да ги отнѣматъ и пр. пр. Изобщо, „*Работникъ*“ ще бѣде чисто еснафски листъ, а като такъвъ, той ще съдържа слѣдующитѣ отдѣли: по една или двѣ политически статии; редъ статии по реформацията на поминъчната система, дневна хроника; типографска лѣтопись, библиографически отдѣлъ и подлистникъ, въ който ще се помѣщава разнообразенъ материятъ. Слѣдъ нѣколко години, когато днешната стара поминъчна система се изравни съ тази, която е за днесъ по всичкитѣ крайща на образованія свѣтъ; когато и нашата промишленность цѣфне и почнатъ да димятъ на всѣки жгълъ фабрични комини, а залитѣ имъ се изпълнятъ съ работници; когато капиталиститѣ почнатъ да затлъстяватъ отъ гърбътъ на работницитѣ, — тогазъ ние ще обърнемъ листа наопаки, ще отворимъ Ласалъ и Маркса да диримъ вдѣхновение за такава борба, каквато днесъ за днесъ я водятъ всичкитѣ работнически общества отвънъ“ (гледай брой 1).

264. *Ратникъ*, седмиченъ вѣстникъ за политика и книжественостъ. — Почнѣлъ е да излиза първо въ Бургасъ, а по-диръ въ София, единъ пѣтъ въ седмицата, излѣзли сж 15 броя, подъ редакцията на Д. А. Спировъ. Незнаж программата на в. „*Ратникъ*“, нито пакъ можъ да дамъ биографически бѣлѣжки за редактора му, който билъ родомъ отъ Охридско.

265. *Сливница*. — Тоя вѣстникъ е почнѣлъ да излиза въ София, единъ пѣтъ въ седмицата, излѣзли сж 13 броя, подъ редакцията на Д. Д. Бъчваровъ.

Биографически бѣлѣжки за Бъчваровъ се намиратъ при „*Свободна България*“ (гледай 1886 година), а программата на вѣстника не ни е извѣстна.

266. **Словения**, *дѣнникъ държавственъ и языкословни*. — Почнѣлъ е да излиза въ София прѣзъ мѣсецъ Януарий, излѣзли сж 6 брой, подъ редакцията на *Д-ръ Ив. А. Богоровъ*.

Биографическитѣ бѣлѣжки за *Богоровъ* се намиратъ при в. „*Цариградски Вѣстникъ*“ (гледай 1848 година).

„Обаждане. Денникъ „Словенія“ ще излиза веднажъ всякоя недѣля, ще обнима вътрѣшно и външно държавство, покази и уредби за общи Словенски языкъ. Една спогодба ради приѣманье „Словенія“ за година въ България е *десетъ* Сръдецки сръбърни *звѣра* или двадесетъ властни петдесетни бѣлѣжки, за другитѣ царства, — *шестъ* Петроградски книжни *рѣбли* смѣтнато и бързачнитѣ прѣнасянія. Урѣждача за „Словенія“ ся надѣе че Словенскыя свѣтъ ще му подаде потребна помощъ отъ къмъ книжовна и платовна страна, за да може извърши честито заловената отъ него работа“ (гледай брой 1).

267. **Соколъ**. — Почнѣлъ е тоя вѣстникъ да излиза въ София прѣзъ мѣсецъ Августъ, единъ пѣтъ въ седмицата, излѣзли 2 броя, подъ редакцията на *Ив. Шандаровъ*.

Биографическитѣ бѣлѣжки за *Шандаровъ* се намиратъ при „*Стенографически Вѣстникъ*“ (гледай по-долѣ). Незнажъ нищо за програмата на в. „*Соколъ*“.

268. **Стенографически Вѣстникъ**. — Почнѣлъ е да излиза въ София, прѣзъ цѣсецъ Януарий, единъ пѣтъ въ мѣсецѣтъ, продължава да излиза и сега, подъ редакцията първо на *Ив. Шандаровъ*, сетнѣ *А. Ташикмановъ*, послѣ *Хр. Константиновъ*, а сега излиза подъ редакцията на *Дико Йовевъ*.

Иванъ А. Шандаровъ е родомъ отъ Щипъ. Училъ се е въ мѣстнитѣ училища до II кл. и дошълъ въ Пловдивъ да продължава, но понеже гимназията, по причина на войната, била затворена, свършилъ тримѣсечния практически курсъ за изучаване на руския языкъ и билъ назначенъ за прѣводчикъ при Самоковския Окр. Началникъ, гдѣто е стоялъ до замину-

ванпето на окупационната войска. Следъ туй билъ назначенъ за архиваръ въ Финансовото Министерство въ София и тукъ изучилъ стенографията при А. Безеншека. Въ началото на учебната 1881 година, станжлъ екзархийски учителъ въ Кочани (Македония). Тамъ не е можалъ да стои повече отъ 10 мѣсеци, избѣгалъ въ Солунъ и тамъ билъ назначенъ отъ Екзархията за учителъ въ дѣвическото училище и прѣподавателъ по нотното пѣние въ мъжката гимназия. Прѣзъ Октомврий 1882 г. билъ назначенъ за Секретаръ въ Върховния Сѣдъ, въ Пловдивъ, отъ кѣдѣто билъ командированъ за стенографъ въ Областното Събрание. Прѣзъ 1883 година., той приготвилъ още петима души и работилъ въ Обл. Събрание до VI сессия, следъ което дошълъ за стенографъ въ Народното Събрание въ София. Зималъ е участие въ „Южна България“, „Славянинъ“, „Кукуригу“, „Наука“ и е билъ прѣдсѣдателъ на Стенографическото Дружество въ София. Написалъ е повѣстъта *Патриотина на Сливнишката битка*, София, 1885 г. и една сбирка отъ *Стихотворения*, София, 1886 година.

Ангелъ Ташикмановъ е родомъ отъ Джумая (Дубничка). Той е свършилъ Габровската гимназия и е билъ една година учителъ прѣди освобождението ни. Въ врѣме на войната билъ прѣводчикъ при Търновското Окр. Управление; прѣзъ окупацията билъ Секретаръ въ Апелативния Сѣдъ въ Търново и отъ тамъ билъ назначенъ подначалникъ въ отдѣла министерства народнаго просвѣщения; сетнѣ билъ назначенъ старши подначалникъ, а подиръ и началникъ на отдѣлението при Министерството на Народното Просвѣщение, като сщеврѣменно е прѣподавалъ въ Дѣвическата Софийска Гимназия и Фелдшерското Училище. Следъ това Ташикмановъ е билъ помощникъ на Главния Секретаръ въ Държавния Съвѣтъ и секционенъ секретаръ въ сщия съвѣтъ. Следъ растуриянието на Държавния Съвѣтъ билъ избранъ за народенъ прѣдставителъ отъ Дубничката околия въ IV Обикновенно Народно Събрание, косто го бѣ избрало за свой архиваръ, а отъ прѣдсѣдателя билъ назначенъ за управителъ на Стенографическото Бюро. Третото Велико Народно Събрание го бѣ избрало сщщо за свой архиваръ. За въ V Обикновенно Народно Събрание е билъ избранъ за народенъ прѣдставителъ отъ Т.-Сейменската околия и назначенъ

за началникъ на канцелярията при Народното Събрание, която длъжност изпълнявалъ до прѣди 1—2 г. Въ врѣмето на I-то Велико Учредително Събрание (когато се работеше Конституцията) билъ специаленъ корреспондентинъ на в. „*Марица*.“ Писалъ е по нѣкога въ „*Независимост*“ и „*Свобода*.“ Ташикмановъ е билъ и прѣдсѣдателъ на българското централно стенографическо дружество.

Хр. П. Констатиновъ е родомъ отъ с. Петково, Ахж-Челебийска каза, Одринска област. Училъ е нѣщо въ Устово и Райково (1871—1873 година). Учителствувалъ е въ с. Петково (1873/74—1877) и въ с. Лѣсково (1877—1878 год.) Една година подиръ дохажданието на руситѣ, той изучилъ телеграфната служба и билъ зачисленъ за телеграфистъ до Декемврий 1879 година. Отъ 9 Декемврий сжщата година до 1 Мартъ 1881 г. изучавалъ стенографията при А. Безеншека. Билъ е приврѣмененъ чиновникъ при Статистическото Бюро (1 Мартъ 1881—до Юлия 1882), помощникъ на счетоводителя при Дирекцията на Обществениитѣ Сгради (21 Юлия 1882 г.—1 Февруарий 1885 г.), стенографъ при Народното Събрание (1 Февруарий 1883 г.—24 Ноемврий 1888 год.), волнонаеменъ учителъ по стенографията при Софийската Гимназия отъ 1 Октомврий 1887 г., която длъжност занимавалъ до прѣди 2—3 години, а отъ тогава пасамъ стенографъ при Н. Събрание. Зималъ е участие въ „*Юно-Славянски Стенографъ*“, издаванъ отъ А. Безеншека въ София прѣзъ 1880, 1881 и 1882 год., въ чешкитѣ календари на стенографитѣ за 1889 и 1890 год., въ чешкия стенографически вѣстникъ „*Těšnorisné Listy*“, „*Марица*“, „*Зорница*“, „*Трудъ*“, „*Периодическо Списание*“ и др. До сега е написалъ: *Описание на с. Лѣсково, Рупчоска околия; Спомени за страшната пролѣтъ въ Ахж-Челеби прѣзъ 1876 г.; Прѣгледъ на правителственнитѣ учреждения въ Княжеството; Паметни бѣльжки за Срѣдецъ; Хилядогодишния юбилей на Кирила и Методия, въ София; Изъ Родопитѣ — пѣтни впечатления; Десетгодишния юбилей на Срѣдно-Горско Родопското въстание въ Панагюрище; Непокорнитѣ села въ Родопскитѣ планини — I и II книги; Учебникъ по българската стенография; Изъ Родопитѣ — описание на Рупчоската околия; Петко войвода, бравителъ на Родопскитѣ българи до 1879 година; Отъ Витоша до Родопи — пѣтни бѣльжки*

прѣзъ 1883 година; *Маронската битка* въ 1878 година; *Материалъ по изучаваніе Родопското нарѣчие и докладъ за състояніето и движението на стенографията въ България отъ 1879 до 1892 година* — рефератъ, четенъ въ I български стенографически съборъ въ Пловдивъ, София, 1893 година.

„Въ сегашното врѣме когато стенографията се е подигнала до стѣпенъ на самостоятелна наука, когато практическата ѝ страна показва голѣма помощ на всички занимающи се съ пера и когато въ нашето отечество сж се положили вече основи за нейното изучаваніе, приспособление и распространение, съвсѣмъ умѣстно и наврѣменно е, да ѝ се посвѣти особено списание, което да слѣди напрѣдвателно движение на това искусство, а въ сжщото врѣме да распространява послѣдното въ българското отечество.

„Историята на това искусство ни дава примѣри отъ миналото, че стенографията се възражда тамъ, гдѣто се появи свободни говоръ, гдѣто такъвъ говоръ се цѣни и гдѣто му се дава голѣмо значение; а гдѣто таквъзъ нѣщо нѣма, тамъ нѣма мѣсто за стенографията. Свободния говоръ въ Римски Сенатъ е извикалъ Марка Тулия Тирона въ 76 година пр. Р. Хр. да се занимае съ измислювание скратено писмо — наречено тогава тахиграфия — и да почне прилаганіето на това писмо въ 63 година прѣди Р. Хр. Явнитѣ събрания въ гръцкитѣ градове и черковнитѣ събори въ Истокъ сж способствували за распространението на тахиграфията. Въ по-новитѣ врѣмена, скратено писмо виждаме най-напрѣдъ въ Англия (1588 год.), защото тамъ първо се явява свободни говоръ като бдителъ надъ народнитѣ правдини. Подиръ това виждаме, че едновременно съ изникванието на прѣдставителни учреждения въ Франция, Испания, Португалия, Италия, Германия и Австрия, иматъ начало на развитието си и разни стенографически системи въ тѣзи държави. Сждебнитѣ закони въ Руссия отъ Ноемврий 1884 г. отвориша широко поле за распространение на стенографията и въ онѣзи държава. Даже въ Турция виждаме да се отваря при Високата Порта завѣденіе за приготвление бързописци за Оттоманското Народно Събрание, което щеше да се свика споредъ конституцията на Оттоманската държава въ 1876 год. Най-сетнѣ първото учредително Народно Събрание въ Търново,

науи на нашитѣ прѣдставители, че стенографическото искусство, трѣбва да се прѣнесе и въ България.

„Освѣтъ за записване рѣчитѣ на говори темитѣ въ явнитѣ събрания, стенографията е полѣзна и въ много други отношения. Тукъ ще споменемъ въ кратцѣ за нѣкои.

„Стенографията е най-голѣма помощница на печатѣтъ, зарадъ усиляването на могъщественото му влияние между обществото. Заради това, редакциитѣ на по-главнитѣ вѣстници и списания въ Европа и Америка, държатъ по-много дописници — стенографи, които сж обязани да донасятъ подробности за всичко, що се е говорило въ нѣкое учреждение. За тѣзи цѣль в. „Times“ испраща 16 стенографи само въ парламента, „Standart“ — 3, „Morning Advertiser“ — 9, „Daily News“ — 8, и т. н. т.

„На списателитѣ, на пжтешественницитѣ, на общественитѣ работници, на администраторитѣ и на по-много чиновници по всичкитѣ отрасли на управлението, стенографията указва много услуги. На военнитѣ — людетѣ на ножа, неприятелитѣ на многописанието — стенографията може да принесе много голѣма полза, не само въ мирно, но и въ военно врѣме. Неще доказване за голѣмата полза отъ стенографията при бѣлѣжението сѣдебнитѣ расправи, а още по-малко — ползата за младежитѣ, които се учатъ въ висши учебни заведения.

„Заради това стенографията отъ день на день се развива, се распространява въ всички голѣми и малки държави, у които явния и свободния говоръ е повиканъ да варди правата на народитѣ. Нашето отечество повикано прѣди 9 години на свободенъ животъ съ прѣдставителни учреждения, имало е нужда да повика на помощ искусството на бързописанието. Слѣдъ като се виде въ Търновското Учредително Събрание прѣзъ 1879 година колко мѣчно се водатъ протоколитѣ за засѣданията и колко не точни и не пълни биватъ тѣ, водени съ обикновенно писмо, първото българско министерство повика отъ Австрия словенеца А. Безеншека, испитанъ учител за стенографията и прѣподавателъ въ Загребската гимназия. Г-нъ А. Безеншекъ пристигна въ София прѣзъ Августъ 1879 год., тури основа за стенографическа канцелярия при Нар. Събрание и започна да прѣподава стенографията на желающитѣ изъ между чиновничеството младежи и на ученицитѣ въ Софийската Гимназия. Надѣждитѣ на правителството и усилията на А. Бе-

зеншека се оправдаха. Въ 1881 год. Безеншекъ имаше вече помощници-стенографи българи. Двѣ години наредъ, той издава съ държавна помощ мѣсечно списание „Югославянски Стенографъ“, на което цѣльта бѣше: а) да се развива Габелс-берговата стенография между четиритѣ югославянски народи: български, хърватски, сърбски и словенски възъ основи на братска взаимностъ и зближение и б) да се запознаятъ съ българската стенография и онѣзи желающи българи, които нѣмаха възможностъ да слушатъ прѣподаванията въ София. За постигане послѣдната цѣль, той издаде прѣзъ 1883 год. и учебникъ за първата часть отъ стенографията. Прѣзъ 1884 г. виждаме, че се учредиха постоянни стенографически бюра при народнитѣ събрания въ София и Пловдивъ.

„Но само съ този успѣхъ, не се постига до край задачата, която стенографията има въ свободнитѣ държави. Наистина основа е турена, но върху тая основа трѣба да се работи. Стенографическото искусство трѣба да се развива въ България върху свойствата на българския языкъ и да се разпространява по една основа и градиво. За достигане на това находящитѣ се въ София стенографи съставиха стенографическо дружество, на което цѣльта и способитѣ за постиганieto и, читателитѣ ще видатъ отъ устава му. Това дружество излиза прѣдъ българския свѣтъ съ това си помѣсечно списание, на което програмата се състои въ слѣдующитѣ точки:

„1) Статии по историята и теорията на стенографията.

„2) Уроци по българската стенография.

„3) Свѣдения по съврѣменното положение на стенографическото искусство въ разнитѣ държави и отчети по дѣятелността на стенографическитѣ дружества въ странство.

„4) Свѣдения за стенографията въ Българско и за дѣятелността на българското централно стенографическо дружество. (Този отдѣлъ ще се води на български и френски).

„5) Разни. (Дрѣбни новини, смѣшни, ребуси и пр. всѣ по стенографията).

„6) Отговори на запитвания, и

„7) Обявления.

„Отъ програмата се вижда, че съ това списание, стенографическото дружество ще се старае да постигне цѣльта си: запознаване българския свѣтъ съ стенографическото искусство и разпространение въ нашето отечество българската стено-

графия, като такъв учебен предметъ, който трѣба да стане общо притѣжаніе на всичката се учаща младежъ. Слѣдователно съвмѣстно съ държението читателитѣ си въ минѣлото и настоящето на това полѣзно искусство „Стенографическия Вѣстникъ“ ще служи като самоучителъ на ония, които нѣматъ възможността на слушать въ курсоветѣ при българското централно стенографическо дружество въ Сръдецъ и въ гимназиитѣ: Пловдивска и Софійска, гдѣто стенографията е въведена като предметъ незадължителенъ. Обичае да вѣрваме, че българския народъ, който не страни отъ никакво полѣзно начинание ще спомогне на дружеството чрѣзъ приличенъ приемъ на това списание. И тъй съ хубави мисли и съ свѣтла вѣра за бъдѣщото пристапваме къмъ изпълнението на нашата задача.“ (гледай брой 1, год. 1).

269. Трудъ, *литературно научно списание*. — Почнѣло да излиза въ Търново прѣзъ мѣсець Февруарій, единъ пѣтъ въ мѣсецѣтъ, продължава да излиза и сега, подъ редакцията на *Цани Гинчевъ, А. Тодорановъ, Т. II. Джамджиевъ, И. II. Джамджиевъ и Г. Цаневъ*.

Цани Гинчевъ е роденъ въ Лѣсковецъ на 1832 година. Първоначално се е училъ въ Лѣсковецъ по старата метода: наустница, псалтирь и пр., сетнѣ въ Търново при Н. Михайловски. Гинчевъ е ходилъ въ Букурещъ слѣдъ това да работи градинарство, а една година по-късно съ сжщата цѣль отишълъ въ Бѣлградъ съ конь, гдѣто спечелилъ пари и постѣпилъ въ тамошната гимназия. Подиръ това заминѣлъ за Руссия и билъ волнослушатель по естественнитѣ науки въ Киевскій университетъ. Като се завърнѣлъ отъ Руссия, станѣлъ учителъ 7 години въ с. Кара-Гачъ—Бесарабия, (начина отъ 1862 година) 3 години въ Руссе и подиръ въ Габрово до въстанието, когато билъ арестованъ и откаранъ въ Търново, дѣто прѣстоялъ два мѣсеца въ затвора и подиръ учителствувалъ въ сжщия градъ до дохажданието на Русситѣ, когато билъ назначенъ въ коммисията за управлението на града. Избранъ билъ за членъ въ Окр. Управ. Съвѣтъ въ Търново 1 година, 2 години билъ прѣдсѣдателъ на тоя Съвѣтъ. Билъ е депутатъ въ I Велико

Народно Събрание по назначение, слѣдъ което назначенъ за Окр. Началникъ въ Рахово, подиръ прѣименуванъ на Управителъ. Слѣдъ туй назначенъ билъ за Училищентъ Инспекторъ въ Врачан. и Орѣховскій Окрѣзи, подиръ I ст. учителъ въ Ломъ и отъ тамъ прѣмѣстенъ въ Търново, която длѣжност занимава и сега. Гинчевъ е написалъ: *Български басни*, — I изд. въ Руссе на 1870 година, а второто въ Търново на 1883 год.; *Учебникъ за земледѣлнето*, Руссе 1871 година; *Двъ тополи или неочидана срѣща*, баллада, Цариградъ 1872 год.; *Китихизисъ за земледѣлнето*, Цариградъ 1872 година. Въ „Трудъ“ е помѣстилъ между другото: *Зимната стена*, повѣсть; *Писма за коренитѣ и законитѣ на Българския языкъ*; *Ганчо Косеркатъ*, повѣсть; *Женидбата*, повѣсть и пр. Той е членъ на Книжовното Дружество. Писвалъ е разни статии въ „Цариградски Вѣстникъ“, „Македонія“ и „Училище“. По рано Гинчевъ се е подписвалъ *Шкинѣревъ*.

Атанасъ Тодоровъ е роденъ въ Горна-Орѣховица (Търновски окрѣгъ) на 1853 г. Първоначално се е училъ въ родното си мѣсто на тогавашното учение, а подиръ пратенъ билъ въ Габрово за 1873/4 учебна година, гдѣто постѣпилъ съ испитъ въ IV-ий класъ, но безъ да довърши годината въ Габрово, записалъ се за стипендиантъ въ отвореното вече Петропавловско духовно училище въ Лѣсковецъ, прѣпорѣчанъ отъ Орѣховската община. Въ това училище той е училъ 3 години. Прѣзъ Септемврий 1877 година се условилъ за учителъ въ Горне-Орѣховското училище, прѣзъ 1878 година — въ Никополъ, прѣзъ 1879 година — въ Горне-Орѣховица, прѣзъ 1880 година — въ Севлиево, гдѣто е стоялъ до 1882/83 учебна година; прѣзъ 1883 и 1884 година — въ Търново, прѣзъ 1885 година — въ Ловечъ, прѣзъ 1887 година — въ Търновската държавна дѣвическа гимназия, а прѣзъ 1888 година — въ Габровската държавна мъжка гимназия, гдѣто е стоялъ до учебната 1889/90 година; прѣзъ учебната 1890/91 година билъ прѣмѣстенъ въ Руссе, гдѣто и понастоящемъ се намира.¹⁾

¹⁾ Въ 1880 година прѣподавалъ български языкъ въ приврѣмения педагогически Горне-Орѣховски курсъ, а въ 1882 година — въ Ловчанския — Аритметика. Въ 1881 година, по врѣме на прѣврата, билъ въ депутацията за даване адресъ отъ учителитѣ на Хитрово, противъ „посѣгателитѣ на вародинитѣ правдини“. Давалъ е научни забавления за въ полза на Търновското читалище „Надѣжда“ (1887 и 1888 година).

Той е приготвилъ и издалъ слѣдующитѣ книги: *Характеръ* — другарство и примѣръ отъ С. Смайлса, съкратенъ прѣводъ, Търново, 1880 година; *Геометрия* за долнитѣ классове на срѣдни училища съ отдѣленъ сборникъ отъ геометрически задачи, Руссе, 1882 година (четири до сега издания); *Физика* за долнитѣ классове на срѣдни училища, Търново, 1885 год.; *Геометрия* съ геометрическо чѣртанне за основнитѣ ни народни училища, Търново, 1883 година (до сега 9 издания); *Свъртменна магия* отъ Хофмана, изводъ отъ руския прѣводъ, Търново, 1886 година; *Животенъ магнетизмъ* (хипнотизмъ) по най-положителни и нови изслѣдвания, Търново, 1887 година; *Естествовъведение* за IV-то отдѣление на основнитѣ ни народни училища, Търново 1884 година (три издания до сега); *Аритметика* за долнитѣ классове на срѣдни училища (три книги за I, II и III классъ), Разградъ. Зималъ е участие въ „*Промышленность*“, а съ подписъ Б. въ „*Независимость*“ и „*Славянинъ*.“ Той е приготвилъ нѣкой практически ръководства по разнитѣ занаяти, които бѣ почналъ да печати въ „*Промышленность*.“

Тодоръ П. Джамджиевъ е родомъ отъ Търново, гдѣто първоначално се е училъ, а подиръ е свършилъ Николаевската гимназия (Руссия) и веднага станалъ книжаръ въ Търново. Той и сега се занимава съ книжарство.

Ил. П. Джамджиевъ е родомъ отъ Търново. Първоначално се е училъ въ родното си мѣсто, подиръ нѣколко мѣсеци е слѣдвалъ въ Николаевската гимназия, а послѣ въ Австрия, въ Грацъ, е свършилъ търговска академия.

Г. Цаневъ е синъ на Цани Гинчевъ (гледай по-горѣ). Той е свършилъ Ломската гимназия, а по настоящемъ учи медицина въ Москва.

„Литературно-Научното списание „*Трудъ*“ ще се издава въ гр. В. Търново по слѣдующата программа:

„Статии изъ нашия общественъ животъ, народни пѣсни и приказки, стихотворения, беллетристика, издирвания по Бъл-

гарския языкъ, статии по Всеобща и Частна История, Политическа Икономика, География, научни пътешествия, Археология, главни политически събития, Естествени науки (Зоология, Ботаника, Физиология, Анатомия, Минералогия, Геология, Химия, Физика, Медицина (Хигиена), Техника, Астрономия, Земледѣлие), Промисленостъ, Педагогика, развитие на наукитѣ и изкуствата, Статистика, открития и изнамѣрвания; въ края на всѣка книжка ще има отдѣло за книжовна лѣтопись, и смѣсъ“ (гледай извѣстнето на стр. 2, книжка I, отъ първата годишнина).

270. **Умъ и Здравие**, *Естествено-научно и медицинско-хигиеническо списание*. — Почнѣло е да излиза въ София прѣзъ мѣсець Юний, единъ пътъ въ мѣсецьтъ, излизало е до 6-та книга отъ втората годишнина, подъ редакцията на Д. Повевъ. Списанието има за мотто — отъ лѣвата страна: „Mens sana in corpore sano (Здравъ умъ въ здраво тѣло)“, а отъ дѣсната: „Per postem ad lucem! (Отъ мракъ къмъ свѣтлина!)“.

Дико Йовевъ е роденъ на 16 Януарий 1867 година въ с. Сарж-гьолъ, Бабадагаска околия, Тулчански окръгъ (Доброджа). Училъ се първоначално въ селското училище, подиръ въ Тулчанското и най-послѣ въ Софийската гимназия, гдѣто е свършилъ VI-ий классъ. Прѣзъ 1886 година той напустилъ училището, защото нѣмало кой да го поддържа и тутакси подкачилъ издаването на в. „*Напрѣдѣкъ*“; но слѣдъ 4 мѣсеци той оставилъ „*Напрѣдѣкъ*“ и подкачилъ издаването на „*Умъ и Здравие*.“ Билъ е сътрудникъ на „*Стенографическия вѣстникъ*“, (гледай 1887 година), а по-послѣ и редакторъ на този послѣдния. Прѣзъ 1884 година Д. Повевъ е билъ бюро стенографъ при Народното Събрание, прѣзъ 1888 год. (отъ Мартъ до Юния) врѣмененъ чиновникъ при Статистическото Бюро, а отъ 15 Октомврий 1888 година назначенъ за стенографъ при Народното Събрание, която служба занимава и понастоящемъ въ качество на ревизоръ-стенографъ. Въ края на 1890 год. той е издържалъ гимназиаленъ испитъ и билъ тѣй сѣщо и една година извънреденъ ученикъ въ Висшето училище, въ историко-филологическия факултетъ. Като прѣдсѣдателъ на стенографическото дружество въ София, земалъ е инициативата за

свикването на I стенографически съборъ при Пловдивското Изложение и биде избранъ за неговъ (на Събора) прѣдсѣдатель (А. Безеншекъ бѣше избранъ за почетенъ прѣдсѣдатель). Съборътъ му издаде и дипломъ съ слѣдущето съдържание: „Почетенъ дипломъ. — Начинателятъ за свикването и прѣдсѣдателятъ на I Български стенографически съборъ (конгрессъ) въ г. Пловдивъ, г. Дико Поевъ, списвачъ и учителъ по стенографията и пр. приема настоящий дипломъ. Нека това бѣде награда за трудоветъ му.“ Той сътрудничи въ в. „Свобода“ (гледай 1886 год.), а е написалъ: *Учебникъ по Българската Стенография* (по основитѣ на Габелсберговата система), София, 1893 г.; *Мисли върху основнитѣ принципи на стенографическото писмо и неговитѣ съкращения* (Рѣчь, произнесена на 7 Септемврий 1892 г. прѣдъ I Български Стенографически Съборъ), София, 1893 г.

„Цѣльта на това списание е да разпространява обширни общеполѣзни познания по съврѣменната наука, по здравеохранение, прѣдпазването живота отъ болѣсти и пр., съ която цѣль то съдържа отдѣлитѣ:

„I. — Естествено-наученъ, който съдържа статии по *Политическата Економия, Географията, Естественитѣ науки* (Зоология, Ботаника, Минералогия, Анатомия, Физика, Химия, Геология, Палеонтология, Земледѣлие, Техника, Астрономия, Метеорология и пр.)

„II. — Медицинско-хигиенически, който съдържа статии по *състоянието на медицината въ България; статии за упазване на здравето* (жилицата съ вътрѣшния имъ животъ; селата и градоветъ; училищата, затворитѣ и другитѣ общественни учреждения, храната, въздуха, земята, водата и другитѣ питиета); *достъпни понятия за болѣститѣ и способи за прѣдпазването отъ тѣхъ; домашно лѣкуване; гледание болни* и пр.

„III. — Хроника, (*библиография-научни извѣстия, Смѣсъ*)“ (гледай обявлението въ края на томъ първи).

271. Шуменскій Окрѣженъ Вѣстникъ. — Почнѣлъ да излиза въ Шуменъ прѣзъ мѣсець Януарий, единъ пѣтъ въ седмицата, продължава да излиза, издава го Шумненската Окр. Постоянна Коммисия.

1888 година.

272. Библиотека Свети Климентъ. — Това списание е почнало да излиза въ София, на два мѣсеца по една книжка, излѣзли цѣли три годишнини и нѣколко книжки отъ четвъртата, подъ редакцията на *II. Каравеловъ*.

Петко Каравеловъ е роденъ въ Копривщица на 1845 год. Въ родното си мѣсто той е училъ твърдѣ малко, а още по-малко се е училъ въ едно гръцко училище. Слѣдъ това повикалъ го братъ му Любенъ Каравеловъ въ Москва, гдѣто дълго врѣме се е готвилъ частно да постѣпи въ университетъ, като въ сѣщото врѣме се е занимавалъ съ прѣподаване на уроци. Петко Каравеловъ е свършилъ юридическия науки въ Москва и получилъ атестатъ въ 1870 г. Около една година врѣме слѣдвалъ е и въ филологическия факултетъ. Прѣподавалъ е уроци въ частнитѣ училища, а по-късно билъ е волнонаеменъ учителъ въ едно юнкерско училище. Любимото му занятие е фолософията, която въ Москва прѣподавалъ на любители, които сѣ му плащали по 60—70 лева за часъ. По причина на братовото си име, той не смѣялъ да се върне въ България. Въ врѣме на Сърбско-Турската война той отишълъ въ Бѣлградъ, но като видѣлъ, че неможе да бѣде полѣзенъ, върналъ се обратно. Въ врѣме на Русско-Турската война той е дошълъ въ България съ рускитѣ окупационни войски, както и много други българи. Подиръ билъ Вице-Губернаторъ въ Видинъ. Въ първото Велико Народно Събрание въ Търново билъ избранъ за подпрѣдсѣдатель. Голѣмо участие е взелъ въ съставяннето на Конституцията. Въ първото Обикновено Народно Събрание въ София, което биде растурено, билъ избранъ за прѣдсѣдатель, а сѣщо и въ другото слѣдъ него. Въ първото либерално министерство билъ Министръ на Финанситѣ, а слѣдъ подаването оставката на Д. Цанковъ (който бѣше Прѣдсѣдатель на Министерски Сѣвътъ и Министръ на Външнитѣ Дѣла) по Дунавския въпросъ, II. Каравеловъ станѣлъ Прѣдсѣдатель на Министерския Сѣвътъ, Министръ на Финанситѣ и управляющи Министерството на Правосѣдието. Слѣдъ прѣвратата на 1881 година той отишълъ въ Пловдивъ, гдѣто станѣлъ учителъ, а по-късно и кметъ на тоя градъ, отъ гдѣто прѣзъ 1884 година дошълъ въ София. Събранието въ Търново

прѣзъ сжщата година го избра за прѣдсѣдатель, слѣдъ което състави новъ кабинетъ, въ който бѣ Прѣдсѣдатель на Министерския Съвѣтъ, Министръ на Финансигѣ, а по-късно Управляющи и на Министерството на Вжтрѣшнитѣ Дѣла. Слѣдъ прѣврата на 1886 година, той станжлъ регентъ, но слѣдъ кратко врѣме си даде оставката и останж да се занимава съ литература. Прѣзъ 1891 година бидѣ арестованъ и военния сждъ го осжди на 5 години затворъ по дѣлото за убийството на Министръ Хр. Бѣлчова. Зималъ е участие и подъ негова инспирация сж излизали в. в. „*Цѣлюкупна Бѣлария*“ (гледай 1879 година), „*Независимостъ*“ въ София, (гледай 1880 год.), „*Независимостъ*“ въ Пловдивъ (гледай 1881 год.), „*Търновска Конституция*“ (гледай 1884 год.). Въ „*Наука*“ (гледай 1881 год.) писалъ е една дълга статия подъ заглавие: *Българската Конституция и предлаганитѣ въ нея промѣненія отъ консервативната партия*. Зималъ е участие и въ други вѣстници и списания, които нѣмаме възможность да изброимъ.

„Най-любопитното и най-отраднo явление въ новѣйшата Българска история, безъ съмнѣние, е самобитното развитие на нашето учебно дѣло. Всѣки, който по-дълго се поспрѣ върху тоя фактъ, не ще може да не забѣлѣжи, че отъ петдесетъ години насамъ развитието на просвѣщението е ставало по собствена инициатива на народа, и че тука той е приложилъ всички свои симпатии. За това, ний вѣрваме, че, ако нѣкой бѣ се завзелъ да опише историята на българското учебно дѣло прѣзъ послѣднитѣ 50 години, той щѣше да направи паметникъ на онова явление въ нашиятъ животъ, съ което имаме най-голѣмо право да се гордѣемъ. Прѣзъ тойзи периодъ народнитѣ учители бѣхж най-благороднитѣ и най-безкористнитѣ дѣйци за пробужданieto и свѣстяването на народа, та и у насъ, въ свободното Княжество, тѣ дадохж най-добриятъ елементъ за чиновничеството. Слѣдъ образуването на Княжеството и на Южна България, училищата, макаръ че изгубихж една значителна часть отъ свойтъ персоналъ, нъ, при всичко това, учебното дѣло е напрѣдвало и напрѣдва, както количественно, тѣй, смѣемъ да вѣрваме, и качествено. Сега имаме и първоначални, и классни училища много по-вече, отколкото сме имали прѣди 10 години; при всичката неопитность на учителитѣ отъ новото поколѣние, все прѣпо-

даванието трѣбва да стои много по-добре. Тѣй щото можемъ да кажемъ, че до сега народътъ, като нѣщо цѣло, е изпълнилъ свойтъ дългъ, нѣ онзи елементъ въ народното просвѣщение, който много зависи отъ лична инициатива и личенъ трудъ — литературата, надали е отговарялъ на нуждитѣ и сега още съмнително е да отговаря. Ний сме убѣдени, че по причина на нѣмание колко годѣ свѣстни книги за четение, мнозина, получили само първоначално образование въ нашитѣ училища, пакъ сж успѣли да забравятъ да четатъ и да пишатъ. Нѣма съмнение, че у насъ има много такива тѣй наречени рецидивисти по безграмотността. Ний никога не сме имали популярни книги въ народа и до днесъ не можемъ да укажемъ нито на една, която да е станжала негова любима, настолна книга. Та изобщо съ литературната си дѣятелностъ отъ сѣществуванието на Княжеството, ний нѣма твърдѣ съ що да се гордѣмъ, макаръ старитѣ прѣчки и да сж прѣмахнати. Освѣнтъ учебнициѣ, наскоро прѣведени или не особено вѣщо скомпилирани почти нищо друго не се е явявало. Нѣколкото прѣводни статии въ разнитѣ периодически списания немогатъ да попълнятъ онова, което е нужно за народно четение. Тая е причината, която накара нѣколцина живѣещи въ столицата да поематъ върху себе си съставянieto на едно дружество, задачата на което да бже издаванието и распространението полѣзни знания въ народа и развитието на неговий вкусъ. Дружеството взе за свой покровителъ св. Климента, който още прѣди хиляда години неуморно е работилъ за просвѣщението на Българския народъ и за развитието на неговата литература.

„Всички, които прочетатъ уставътъ на дружеството, ще видятъ, че главната цѣль на учредителитѣ е — да могатъ да привлѣкатъ, колко се може по-вече членове, които да го поддържатъ съ своитѣ литературни трудове и още да спомогнатъ за распространението на тѣзи трудове измежду массата на населението. И понеже основателитѣ желатъ да привлѣкатъ всички ония, които се интересуватъ съ умствениитѣ напрѣдѣкъ на нашето отечество, затова ще употребятъ всички усилия, щото да не допуснатъ никакви партизански влияния. Освѣнтъ това, тѣй като издаваемитѣ книжки се предназначаватъ не само за Княжеството, нѣ и за Българитѣ другаде, настоятелството нѣма да допусне въ тѣхъ нищо, което може да компрометира дружеството въ очитѣ на властитѣ, подъ които се намиратъ

Българитѣ отвѣня прѣдѣлитѣ на Княжеството. На първо врѣме дружеството рѣши да издава сборници било съ оригинални, било съ прѣводни статии, по-вѣсно то ще печата и отдѣлни книжки съ литературно или популярно-научно съдържание, като ще дава прѣимущество на класическитѣ писатели. Естествено, най-малко ще се пренебрѣгватъ оригиналнитѣ български произведения, които удовлетворяватъ исканията на художествената и научна литератури, толкова по-вече, че и немногото художественни произведения, които сж се появили у насъ, за зла честь, твърдѣ малко сж оцѣнени отъ критиката, а още по-малко сж обикнати отъ читающата публика. Съ това дружеството мисли да тури основа за издаване редъ книжки, както що сж книжкитѣ, издавани отъ Словѣнскитѣ „Матици“, или както що сж францускитѣ „Bibliothèque utile“ и „Bibliothèque nationale“, нѣмската „Universal Bibliothek“ и пр. Настоятелството се надѣва, че ще намѣри поддръжка въ народа, а само отъ своя страна се обѣщава, до колкото му иде отръпѣ, да дава пробранъ материалъ облѣченъ въ добра българска одежда“ (гледай кн. 1, стр. 1, 2 и 3).

273. Българско. — Тоя вѣстникъ е почналъ да излиза въ София, единъ пътъ въ седмицата, излѣзли сж нѣколко броя, подъ редакцията на *Иванъ Шандаровъ*.

Биографическитѣ бѣлѣжки за *Ив. Шандаровъ* се намиратъ при „*Стенографически Вѣстникъ*“ (гледай 1887 година).

„Новия законъ за печата у насъ създава нова ера въ историята на нашата публицистика. Като произнася единъ справедливъ приговоръ върху досегашното разуздано направление на печата той туря рѣдка прѣграда на туй направление и ни открива сжщата свобода на печата въ нови, приятни и благородни краски — легалността, справедливостта. Туй важно вътрѣшно промѣнение стрѣми да прѣдстави на свѣта нашата национална природа въ истински ѣ обликъ на народа съ твърдъ характеръ, трудолюбивъ, благоразуменъ и благороденъ, на народъ, слѣдователно достоенъ за свобода и прогресъ. Нашитѣ жизнени сили въ продължение на 10 години сж се лучкали само изъ тъмнитѣ улици на нискитѣ страсти и лични нападения; но то е било само една арена на горчиви и заедно съ това зловрѣдни опити и испитания, за да се дойде до непрѣложното

заклучение, че пътят за нашето нравствено и материално повдигане, пътят за достигането на истинската народна свобода и прогресъ, е пътят на умѣренното на положителното.

„И ние мислимъ, че подобна реакция, която се *налага* отъ закона, нѣма естество на регресъ, напротивъ всѣки порядоченъ човѣкъ ще може отъ нея да черпи достаточна сила не да черни и опозорява на лѣво и на дѣсно всичко и всѣкиго заслужено и незаслужено, но да указва ясно и сухо на истината и правдата, да изобличава лошитѣ пориви и дѣяния, съ една речъ да изпълнява съвѣстно опал свѣщенна задача на публицистъ и ръководителъ на общественото мнѣние, било отъ точка зрѣние на опредѣлени начала на партията, било отъ точка зрѣние на самостоятелно изработени и строго прѣследвани политически, социални и научни идеи и убѣждения, било пакъ съ точка зрѣние на специална задача, каквато ще бѣде и нашата: „България за българитѣ“.

„Такива мисли минаватъ прѣзъ ума ни, като взимаме перото на рѣка и като се наемаме да издаваме в „Българско“. Нашиятъ вѣстникъ, трѣбва да заявимъ прѣди всичко, нѣма да бѣде партизански, защото ние не сме били партизанинъ, па и нѣма да бѣдемъ. Нашитѣ идеи и убѣждения, при никакви земни облаги, нито сж били нито ще бждѣтъ, нѣкога сложени на жертвеника на ония партизански страсти, които разиграватъ у насъ своята толкова зловрѣдна роля. Наистина, ние сме съчувствували, и *само* съчувствували къмъ народната либерална партия защото сме я виждали все по-близо до пътя, който ние слѣдваме. Но никога не сме вземали ролята на единъ колко годѣ дѣятеленъ съучастникъ подъ или задъ нейното знаме. Отъ позорния, обаче 9 Августъ насамъ, ние сме счели за своя свѣщенна длъжностъ и като българинъ, и като човѣкъ, дѣятелно да помогнемъ на ония, които сж се нагърбили да избавятъ отечественния нашъ корабъ отъ разрушителнитѣ вълни. Ние мислимъ, че не е нито прѣзрително, нито непослѣдователно участието въ единъ толкова благороденъ подвигъ да ве избави единъ народъ отъ външно поробощение, което може да му отнеме и тия *малки* свободи, които е успѣлъ да си придобие, тия свободи — прѣдшественицитѣ на пълната, идеалната свобода на човѣчеството.

„И тъй, нашата задача или да се изразимъ по вѣстникарски, программата на нашия вѣстникъ ще бѣде: „България за бъл-

гаритѣ. И разоблаченията, убѣжденията, борбата ни ще бжде въ областта на тоя девизъ. Излѣземъ ли изъ кризата, която угрожава народното ни тѣло, ние ще бждемъ свободни пакъ да влѣземъ въ орбитата на своитѣ частни идеи и убѣждения.“ (гледай брой 1).

274. Варненскиѣ общинскиѣ вѣстникѣ. — Почнѣлъ е да излиза прѣзъ Ноемврий въ Варна, два пѣти въ мѣсецѣтъ, продължава да излиза и сега. Отначало той се именувалъ: „Извѣстия отъ Варненското Градско-Общинско Управление“, отъ което сѣ излѣзли 25 броя (гледай по-долу). Въ него се обнародватъ распорѣжданията на градското управление въ Варна и свѣдения по град. работи, които могатъ да интересуватъ тамошнитѣ граждани.

275. Воененъ Журналъ. — Почнѣлъ е да излиза въ София, единъ пѣтъ въ мѣсецѣтъ, продължава да излиза и сега. „Воененъ Журналъ“ е официално списание на нашето Военно Министерство, което е опрѣдѣлило неговата цѣль и неговото направление, затова тукъ си нѣма мѣстото за биографически бѣлѣжки на редакторитѣ на тоя журналъ, защото тѣ сѣ били задѣлжени да го редактиратъ безъ да могатъ да дадѣтъ на жур-нала личнитѣ си възглѣдове по третиранитѣ въпроси. Туй е прочее, лично мой възгледъ.

„Цѣльта на „Военния Журналъ“ ще бжде да спомогне за развитието на нашата военна литература и за обобщение на тѣзи идеи и въпроси, които се коснуватъ до общиятъ интересъ на армията, били въ административно или организационно отношение“ (гледай брой 1, година 1, стр. 5).

276. Защита, духовно-литературенъ вѣстникъ. — Тоя вѣстникъ почнѣлъ да излиза прѣзъ Октомврий въ Стара-Загора, три пѣти въ мѣсеца, излѣзли нѣколко броя, неизвѣстно менъ подъ чия редакция.

„Надъждата кръти свѣта,
„Върата храни надъждата,
„А и двѣтъ дружатъ съ любовта.“

В.

„Человѣкъ е тъй създаденъ, щото неможе да живѣе спорѣдъ назначението си безъ религия.

„Християнската религия облагородява человѣка и го прави способенъ за най-велики подвизи въ попрището на земния животъ. Тя е запазила нравствено и наший народъ. Но нѣколко години насамъ мнозина отъ учителитѣ на този народъ, почнаха да ритатъ като на не потрѣбна вещь тѣзи религия не съзнавайки, че тѣ ритатъ противъ остень. Такива хора заблудени и увлечени въ своитѣ страсти, вѣроятно не разбиратъ що вършатъ. Тѣ не съзнаватъ че единичкото срѣдство, което може да въздигне, облагоди и направи честенъ и блаженъ единъ человѣкъ или цѣль народъ, е християнската религия, придружена съ истинно духовно, и нравствено учение. Мнозина пъкъ интелигентни ужъ, стоятъ и гледатъ равнодушно на това явление и по този начинъ са излагатъ на заблужденията тъй щедро раздавани отъ какви не протистански и католишки мисионери, които подъ булото на религията гонетъ разни убийствени за народа ни политически цѣли. Нещешъ ли появили сж се измѣжду самитѣ насъ и другъ сортъ хора, които устно проповѣдватъ атеизмъ — безбожия, което е още по лошаво. Гачели не ни стигатъ разнитѣ черни и бѣли политически кокалански партии, но трѣбвало и религиозни. Тѣжко ни и горко! една шепа народъ сж цѣпи на 99 партии.

„Като взехме прѣдъ видъ горнитѣ и като виждаме, че у насъ истинското нравствено възпитание и най свѣтото нѣщо — религията сж оставятъ въ забравение и занемарение и понеже повечето отъ нашитѣ водители сж боретъ и пълнятъ вѣстникитѣ си съ политически празнословия за кокалъ, то ний рѣшихме съ Божия воля да издадемъ наший в. „Защита“ въ когото ще защищаваме най осърдно истинното християнство — идентѣ на Великий Учитель Господа Исуса Христа, а всичко друго подло и мракобѣсно, което са върши въ негово име строго ще го гонимъ до волкото можемъ.

„Въ в. „Защита“ ще да имаме още литературенъ отдѣлъ, както и кратъкъ политически прѣгледъ, телеграмми, смѣсъ и пр.

„Въ политическия прѣгледъ ще развиваме вътрѣшната наша политика както и външната — Европейската, но по начинъ благоразумнъ, честенъ и справедливъ.

„Въ литературний отдѣлъ ще се помѣстватъ различни литературни произведения: оригинални, прѣводни белистратически — или статии по различнитѣ клонове на науката съ общественно икономическо съдържания.

„И тъй, тѣзи е горѣ долѣ програмата на в. „*Защита*“.

„Неще съмнѣние, че издаването на единъ таквъ вѣстникъ, е предружено съ много трудности. Обаче, ний са надѣваме, че всякой който съзнава важността и необходимостта отъ подобенъ вѣстникъ, ще ни помогне въ това, колкото трудно толкова и свято предприятие по тоя или оня начинъ“. (гледай брой 1).

277. Зимни нощи, ежемѣсеченъ журналъ за романи и раскази въ прѣводъ. — Почнѣлъ е да излиза въ Пловдивъ прѣзъ мѣсець Януарий, единъ пѣтъ въ мѣсецътъ, излѣзли сж 21 книжки, подъ редакцията на *Х. Генадиевъ*. Заглавието показва и цѣльта на журнала.

Харитонъ Генадиевъ е родомъ отъ Битоля. Той се е училъ въ родния си градъ и подиръ въ Цариградския Лицей. Билъ е секретаръ на нашата Екзархия въ Цариградъ нѣколко год. наредъ, чиновникъ въ Руското въ Пловдивъ консулство, а сжщо и началникъ на Отдѣлението при Министерството на Външнитѣ Дѣла и Исповѣданнѣта, слѣдъ което се е посвѣтилъ на литературата. Той е ступанинъ и единъ отъ редакторитѣ на вѣстника „*Балканска Зора*“, който се издава въ Пловдивъ. Въ нашата литература, освѣнъ вѣстникарството му, той е познатъ съ свойтѣ прѣводни романи изъ Француски языкъ: той е прѣвелъ романитѣ: *Человѣкътъ, който се смѣе* отъ Викторъ Хюго, *Таинственнийтъ островъ* отъ Жюль Верна, драмата *Свѣтъта* отъ Александръ Дюма и много още романи и повѣсти, съчинени отъ Абу, Ксеносъ и пр. автори, които ний сега немаме възможность да изброимъ.

278. Извѣстия, отъ Варненското-Градско-Общинско Управленіе. — Почнѣлъ да излиза прѣзъ Априлий, излѣзли сж 25 броя,

слѣдъ което се е прѣобразилъ на „*Варненский Общинский Вѣстникъ*“ (гледай по-горѣ).

279. *Искра*, научно-литературно списание. — Почнѣло е да излиза въ Шуменъ, единъ пѣтъ въ мѣсецъ, продължава да излиза и по настоящемъ, подъ редакцията на В. Юрдановъ. Прѣзъ третата годишнина „*Искра*“ е била илюстрирана.

Василъ Юрдановъ е роденъ въ Шуменъ на 1854 год. Първоначално се е училъ въ родния си градъ, а подиръ свършилъ учителски институтъ въ Русия. Билъ е учителъ въ Видинъ, Шумненский Училищенъ Инспекторъ и пр. Отъ 1888 г. насамъ се занимава съ печатарство и редактира своето списание. Той е прѣвелъ: *Геология* отъ Геики, Шуменъ, 1887 г.; *Анатомически Атласъ*, Шуменъ. 188 година и приложенията къмъ списанието „*Искра*“. Юрдановъ, въ съдружие съ други нѣкои, приготвявалъ нѣкакъвъ рѣчникъ, по всѣка вѣроятност Русско-Български.

„*Искра*“ ще съдържа:

„1) Романи, повѣсти и раскази, както оригинали, тъй и прѣводни; 2) Народни умотворения: пѣсни, предания, поговорки и пр.; 3) Популярни статии по всичкитѣ клонове на науката; 4) Научни новини; 5) Статии по възпитанието; 6) Критически и библиографически отдѣлъ; и 7) Бесѣди на „*Искра*“. (гледай брой 1, година III).

280. Козлудуйски Брѣгъ, вѣстникъ за политика и книжественостъ. — Почнѣтъ е да излиза въ Рахово прѣзъ мѣсецъ Февруарий, единъ пѣтъ въ седмицата, неизвѣстно менъ подъ чия редакция и колко броя сж излѣзли.

„Почти всеобщъ вѣстникарски обичай е, щото при първото още появяване на какъвто и да би било политически листъ да се обявява прѣдварително програмата, по която той ще слѣдва. Рѣководими отъ това общо публистическо начало, ние

считаме за неизлишно, слѣдъ като разяснимъ отчасти побужденията, които сж ни заставили да дедемъ името на нашия вѣстникъ „*Козмудуйски Бръгъ*“, да прѣдставимъ на своитѣ читатели поне едно кратко извлѣчение отъ неговата программа, което излагаме въ слѣднитѣ нѣколко рѣдове. —

„Прѣди освобождението ни отъ вѣковното турско владичество тъкмо прѣди дванадесетъ години, когато Българский народъ по нѣкои мѣста изъ отечеството ни бѣ вече въстаняль противъ ненавистный свой тиранинъ да дири своята политическа свобода и народни правдини, приснопамятния български патриотъ — революционеръ, *Христо Ботевъ*, въодушевенъ отъ идеята за освобождението на любимий си народъ, за да помогне на своитѣ въстанали братия, прѣмина прѣзъ Дунава съ своята храбра дружина и поби знамето на свободата на мѣстността нарѣчена „*Козмудуйски Бръгъ*“. Отъ тогава насамъ затѣтеното това село Козлудуй стана историческо, а мѣстността нарѣчена „*Козмудуйски Бръгъ*“ — знаменито священо мѣсто за Българский народъ, защото на тѣзи именно мѣстность се извърши онзи великъ и тържественъ актъ въ 1876 година, който показва на образования свѣтъ, че Българский народъ е съзналъ вече своето историческо призвание и иска да живѣе като народъ свободенъ и самостоятеленъ. Примѣрътъ, който показва *Христо Ботевъ* съ своята дружина въ нея година, на *Козмудуйски Бръгъ*, е примѣръ рѣдкъ въ историята на народитѣ, и като такъвъ, заслужва особено уважение въ народа, за което и трѣбва да се увѣковѣчава неговото име. Ето защо и ние, въодушевени отъ идеята да остане вѣченъ и незабравимъ този великъ и тържественъ актъ, който съставлява святинята и гордостъта на Българский народъ, дадохме името на нашия вѣстникъ „*Козмудуйски Бръгъ*“.

„Отъ сжщето название на нашия вѣстникъ читателитѣ ще можтъ да си съставятъ понятие за направлението, което той ще държи.

„Нѣма съмнѣние, че той ще бѣде вѣстникъ, който, като освѣтлява нашитѣ читатели върху истинското положение на работитѣ у насъ, и съ особенно внимание на тия по нашия придунавски край, ще пази и защитава прѣди всичко общитѣ интереси на страната. Въ чисто вжтрѣшнитѣ наши работи „*Козмудуйски Бръгъ*“ ще бѣде чуждъ за ожесточенитѣ партизански страсти, но при все това обаче нему ще бѣде позволено

да се произнася за или противъ и да осжда всѣко обществено явление, всѣко партизанско дѣйствие отъ естество да поврѣди що-годѣ интереситѣ на отечеството ни.

„Спорѣдъ голѣмината на формата си, „*Козмудуиски Бртъ*“ едва ли ще може да ся занимава съ вънкашната ни политика, но до колкото е възможно, като съобщава най-точно и положителни свѣдения по общий ходъ на работитѣ въ странство, той ще се старае да поддържа най-приятелски и миролюбиви отношения съ всичкитѣ съсѣдни намъ народи, но, разбира са, до колкото това позволява интереситѣ на страната; вънъ отъ това условие, нашиятъ вѣстникъ нече признава никакво приятелство, никакво братство. — Това е то, което има да кажемъ на своитѣ читатели за сега“ (гледай брой 1).

281. *Македония, еженедѣленъ вѣстникъ*. — Тоя вѣстникъ е почналъ да излиза прѣзъ Октомврий въ Руссе (за кратко врѣме), а подиръ въ София, единъ пѣтъ въ седмицата, продължава да излиза и сега слѣдъ нѣколко дълги прѣкъсвания, подъ редакцията на *К. Шаховъ*. Въ списванието на вѣстника сж вземали важни участия други хора, които ний незнаемъ.

К. Шаховъ е родомъ отъ Охридъ, гдѣто се е и учили. Освѣнъ съ издателството на в. „*Македония*“ той се занимава и съ книгопродавство въ Столицата.

„Всяки вече ясно вижда: какъ въ нашата нещастна татковина — Македония, отъ день на день става животътъ по-тѣжъкъ и по-несносенъ на нашитѣ братия българи и въобще на всички мирни жители; били тѣ отъ коя и да е народностъ и религия. Какъ разни пропаганди, спомагани въ много случая отъ самитѣ власти въ македония, бораватъ и всѣватъ исклучително изъ между нашитѣ братия всѣки день раздоръ, което много прѣчи на народнитѣ ни стремления. Какъ тамъ всичко българско е подложено на страшни искушения и мъки, като се преслѣдватъ: учители, ученици даже и свѣщеници, вслѣдствие което мнозина днесъ гниятъ изъ влажнитѣ зѣндани въ Деаръ-Бекиръ и другагѣ, а други мнозина се скитатъ изъ разни страни гладни и голи.

„При всичко това, макаръ и да сме около 2 милиона
человѣци, пакъ нѣмаме, поне тукъ въ свободнитѣ страни, единъ
какъвъ и да е вѣстникъ, който както да ни държи въ извѣстностъ
за течението на работитѣ, които се вършатъ около насъ и за
насъ, той и да служи за изказване на нашитѣ народни искания
и мисли, т. е. сме лишени отъ най-необходимото орѣжие за
всяки общественъ животъ и борба за него. Днесъ
печатътъ е по-силенъ и отъ топътъ и съ него си служатъ
почти всички народности въ свѣта освенъ насъ съ това
ние сами себе представяме, прѣдъ очитѣ на образования свѣтъ,
нѣщо не като народъ.

„Най-сетнѣ, ние, македонцитѣ, макаръ и да сме едни
подъ двойко и тройко робство, и други распръснати изъ разни
страни, се нетрѣбва да забравяме отечеството си и сме длъжни
да работиме за подобренieto на неговото положение; защото
като народъ ще сме отговорни предъ нашето потомство, ако
и при толкова незгодности на своя животъ преминемъ времето
бездействено, безъ борба за свободенъ животъ; когато виждаме,
че нашитѣ господари не искатъ да се грижатъ за улегчението
на нашия животъ.

„Подбудени отъ всичко това, макаръ и съ слаби сили, за-
почваме за сега издаването на седмиченъ вѣстникъ „*Македония*“
съ *цѣль*: *борение за подобръние положението на Македония*“
(гледай в. „*Македония*“ брой 1, година I).

282. Медицински Прѣгледъ, научно популяренъ вѣстникъ.
— Почналъ е да излиза въ София, два пѣти въ мѣсецътъ, изгѣзли
сж 24 броя, подъ редакцията на Д-ръ *Ив. Михаловъ* и
Д-ръ *Георги Золотовичъ*. До брой 14 отъ първата годишнина
„*Медицински Прѣгледъ*“ е излизалъ подъ редакцията на Д-ръ
Ив. Михаловъ и Д-ръ *Любомиръ Серафимовъ*, подиръ до брой 4
отъ втората годишнина—подъ редакцията на Д-ръ *Ив. Михаловъ*
само, а отъ 5-й брой втората годишнина до край продължавалъ
е да излиза подъ редакцията на Д-ръ *Ив. Михаловъ* и
Д-ръ *Георги Золотовичъ*. Първата година списанието е било
озаглавено „*Медицински Пригледъ*“. То има за мотто слѣдующето:
„*Chacun à son métier doit toujours s'attacher*“.

„*Labor improbus omnia vincit*“.
(La Fontaine).

Докторъ (на медицината) **Ив. Михаловъ** е родомъ отъ Чирпанъ, а е свършилъ Женевския медицински факултетъ. По настоящемъ е Софийски Градски лѣкаръ. Той е писвалъ разни статии въ „Свобода“ (гледай 1886 година), „Сътълина“ и други.

Докторъ (на медицината) **Любомиръ Золотовичъ** е роденъ въ Цариградъ на 1857 година. Той е свършилъ медицината въ Монпелие. Билъ е ординаторъ въ Софийската болница, а отъ нѣколко години насамъ е градски лѣкаръ въ Столицата.

Докторъ (на медицината) **Л. Серафимовъ** е родомъ въ Пловдивъ на 1857 година. Той е свършилъ медицинскитѣ науки въ Парижский факултетъ. По настоящемъ Серафимовъ е Софийский Окръженъ лѣкаръ.

„Съ започване-то да издаваме настоящий научно-популярень медицински вѣстникъ, ний считаме за наша длъжностъ да запознаемъ читатели-тѣ си съ цѣль-та съ която го основаваме, и начинъ-тъ по които ще ся стараемъ да я постигнемъ усъществимъ.

„Наша-та цѣль е слѣдующа-та:

„1) Да ся създаде въ отечество-то ни единъ органъ въ който да ся отбелѣжаватъ постъпений-тъ у насъ напрѣдокъ по медицина-та въобще, и мѣрки-тѣ които ся взиматъ за това;

„2) Да служи за органъ на медицинско-то тѣло въ България, като защищава негови-тѣ интереси и ся старае за подобръние-то на положение-то му, въ нравственно и материално отношение;

„3) Да популяризира, спорѣдъ сили-тѣ си, ония медицински познания и хигиенически начяла които сж приспособими въ нашия-тъ общественъ и домашень животъ.

„Отъ горѣизложена-та цѣль, наши-тѣ читатели виждатъ твърдѣ ясно че программа-та ни ще обема *всичко* което ся отнася до интереси-тѣ на професия-та въобще, до подобръние-то и на общественно-то здравие на населѣние-то у насъ, и на иигиенически-тѣ условия на страна-та ни.

„Ний сжзнаваме на пълно мъжнотии-тѣ които ще посрѣщаме въ това ни трудно прѣдприятие; нѣ ний си надѣваме че ще бждемъ подпомогнати и отъ наши-тѣ сжбратия, гдѣто и да били тий изъ отечество-то ни, и че тий нѣма да ни откажатъ свое-то просвѣтено сждѣйствие и своята нравствена поддржка“ (гл. брой 1, година I).

283. Народни Права. — Тоя вѣстникъ е почналъ да излиза въ София, два пѣти въ седмицата, излѣзали сж 219 броя, подъ редакцията на *В. Радославовъ и Тодоръ Иванчовъ*. Въ списванието на вѣстника сж взели най-голѣмо участие *П. Пешевъ и Ив. Стояновичъ*.

Биографическитѣ бѣлѣжки ва *В. Радославовъ* се намиратъ при „Съзнание“ (гледай 1883 година).

Тодоръ Иванчовъ е родомъ отъ Търново, гдѣто първоначално се е училъ, а подиръ продължилъ образованието си въ Цариградския Робертъ Колежъ. Билъ е държавенъ учителъ въ Кюстендилъ, а може да е занимавалъ и други държавни служби. Въ кабинета на Радославова той бѣше Министръ на Народното Просвѣщение, а понастоящемъ живѣе въ София. Съжالياваме, гдѣто неможемъ да дадемъ по подробни свѣдения зарадъ Иванчова. Той е писвалъ разни статии въ „Търновска Конституция“, „Свобода“ и други вѣстници и списания, които ний нѣмаме възможность да изброимъ.

. „Ний расчитаме напълно на моралната поддржка на българския народъ и неговата интелигенция, толкозъ повече като ще имаме за главна задача, за единствена цѣль, да защищаваме народнитѣ правдини, тѣй както сж тѣ гарантирани отъ основний ни законъ — Конституцията. Тѣзи задача, такава цѣль си прѣдоставяме ний; защото това е днесъ най-необходимо, отколкото другъ пѣтъ е било, особно при днешната силна и дива реакция отъ страната на правителствени-нитѣ хора противъ правата и свободата на народътъ подъ благовидния ужъ протекстъ за „спасението на отечеството“, а въ дѣйствителность за свои частни цѣли и каприци

Казахме го, че отечеството не се спасява съ беззаконни дѣла и съ насилия на народнитѣ правдини. Силна е иронията, която единъ невиненъ селянинъ депутатъ, бивши консерваторъ, е изразилъ като е казалъ: „когато съ конституцията можало да се правятъ такива беззакония и незначитания на народнитѣ права, то тогава какво ли ще може да става, ако конституцията се измѣни или суспендира? Самитѣ консерватори, най-върлитѣ неприятелѣ на основния ни законъ, днесъ признаватъ, че конституцията ни послужи най-много за основание да отблъснемъ външната намѣса въ страната ни и да се поставимъ на здрава и сигурна почва прѣдъ европейския свѣтъ прѣзъ послѣдната криза слѣдъ грозния 9-й Августъ. Конституцията е спасявала и другъ пѣтъ, както България, тъй и Короната: и отечеството, и бившия Князь, и самитѣ консерватори даже се спасихъ чрѣзъ нея въ 1883 година. Ето вече нѣколко пѣти какъ най систематичнитѣ и послѣдователни гонители на конституцията признаватъ, че се спасява отечеството и короната съ възвръщанieto на народа похитенитѣ му правдини. Въ конституцията има най-здрава гаранция за запазването независимостта и свободата на България. Споредъ конституцията особата на княза е священна и неприкосновена, и така най-здраво запазена; никой нѣма право да обвинява княза, въ каквото и да е, защото той е неотговоренъ. Въ нея сж опредѣлени правата на българскитѣ граждани и прѣдвидени наказания за ония, които ги похитяватъ. Споредъ нея, особно когато нѣма военно положение, немогѣтъ да ставатъ предварителни арести и интернирвания. Тя санкционира свобода на печата и на събранията (митингитѣ); тя позволява свободното разискване на държавнитѣ работи, макаръ и противъ министерството. Тя е най-добрата гаранция за запазване народнитѣ интереси противъ външни и вътрѣшни неприятелѣ, както и за предохранение държавното съкровище противъ злоупотрѣбленията и на чиновници, и на министри. Ето защо нашия вѣстникъ поема задачата да бѣде вѣренъ на името си, да пази крѣпко и твърдо народнитѣ правдини и интереси, гарантирани отъ конституцията, и защо той рачита на народната поддръжка“ (гледай брой 1, година I).

284. *Никополъ, вѣстникъ политическо-литературенъ.* — Почналъ е да излиза въ Никополъ прѣзъ мѣсець Януарий,

динъ пѣтъ въ седмицата, излѣзли сж 9 броя, подъ редакцията на *Г. Д. Кайтазовъ*. Нито программата на вѣстника и е позната, нито пакъ мож да дамъ биографически бѣлки за редактора му.

285. Правда, *въстникъ за нашия курсури*. — Тоя вѣстникъ е почналъ да излиза въ София прѣзъ м. Декемврий, динъ пѣтъ въ седмицата, излѣзалъ единъ брой само, подъ редакцията на *И. Р. Славейковъ*.

Биографически бѣлки за *Славейковъ* се намиратъ при *Македония*“ (гледай 1866 година).

Като мото въ началото на вѣстника стои слѣдующата Народна реченица“, която колко-годѣ показва какво е направението на вѣстника, като се знае, че редактора му е билъ зцѣло противъ политиката и дѣлата на тогавашното правителство:

„Дѣ си правдо, викалъ обижданний народъ, защо са не бадишь?

„А бе че тука съмъ, пошущвала потаената правда, ама акъ да са обада като и азъ ядохъ, па искамъ и за напрѣдъ акъ да ямъ, да са прѣхранямъ по-лесно отъ неправеднитѣ ористи“ (гледай брой I).

286. Развитие. — Почнѣло е да излиза въ Руссе прѣзъ вѣсецъ Априлий, два пѣти въ мѣсецътъ, излѣзли сж 7 броя, одъ редакцията на *Д. П. Смѣдовски*, *Ив. Т. Ионковъ*, *М. Мосъ*, *Т. Ц. Трифунъ* и *Г. Ю. Кирковъ*. За *Ив. Ионковъ* вмаме никакви биографически бѣлки.

„Списанието „*Развитие*“ излѣзва на 15 и 30 всѣкий вѣсецъ и на тѣзи величина по слѣдующата программа: „Белетристика, наученъ отдѣлъ, свѣрѣмененъ прѣгледъ, книжнина критика и смѣсъ“ (гледай извѣстието на корицитѣ отъ пърия брой). Неможахме да се сдобиемъ съ биографически бѣлки за *Ив. Т. Ионковъ*.

Д. П. Смиѣдовски е роденъ на 1860 година въ с. Смиѣдово, Шуменски окръгъ. Първоначалното си образование е получилъ въ гр. Шуменъ, а колегиално въ Цариградското Robert College, гдѣто е свършилъ прѣзъ 1886 година и отъ тогава се е посвѣтилъ на учителско звание. Първата година е учителствувалъ въ Разградъ, а слѣдъ това въ Руссенската Държавна Мажска Гимназия, гдѣто е и понастоящемъ такъвъ. Той е прѣвелъ отъ Английски: *Тригонометрия и землемѣрие*, Руссе, 1892 година. Ималъ е и други книги прѣведени и статии приготвени, но още не сж били отпечатани.

М. Московъ е роденъ въ Лѣсковецъ, Търновско, на 1863 година. Училъ се е въ първоначалнитѣ училища въ родния си градъ. Слѣдъ освобождението (1879 година) постѣпилъ въ семинарията при Петро-Павловския Лѣсковски обителъ. Въ 1881 година заминалъ за Руссия и постѣпилъ въ Одесската Семинария, гдѣто и свършилъ сръднеучебното си образование. Прѣзъ 1885 година се е върналъ въ Лѣсковецъ и станалъ учителъ въ третокласното тамъ училище, отъ кждѣто слѣдъ една година заминалъ въ Швейцария, въ Женева, да слуша курсътъ по литературата. Прѣзъ 1888 година се върналъ въ България и билъ назначенъ за учителъ въ Руссенската Гимназия, гдѣто е стоялъ до началото на 1892/93 учебна година, когато билъ прѣмѣстенъ за такъвъ въ Търновската, гдѣто прѣподава по българскый языкъ. Той е написалъ: *Стояна*, поема, 1883 год.; *За старитѣ врѣмена*, расказъ, 1885 год.; *Тѣлитѣ на Македония*, Стихотворения, 1886 год.; *Отмъщение*, драма; *Пролѣтна китка*, Стихотверения; *Свъръменни Напѣви*, Стихотворения; *Лѣтна китка*, Стихотворения, 1890 год.; *Клима*, поема, 1889 год.; *Мома Слава*, поема, 1881 год.; *Беззащитна жертва*, повѣсть, 1890 год.; *Шпионинътъ*, повѣсть, 1889 год.; *Ни отпуща*, расказъ; *Сжобата ми е зла*, повѣсть; *Дрьдо Пенчо*, расказъ; *Дрьдо Желю Хаджията*, повѣсть; *Четата на Христа Ботевъ*, исторически свѣдения; *Емигрантинътъ*, расказъ; *По нашето изложение*; П. Р. Славейковъ, като писателъ; *За българскитѣ народни пѣсни и Лѣсковската обителъ*, историческа повѣсть. Прѣвелъ е: *Литературното възраждане* отъ Луи Леже; *На разсмнувание*, повѣсть изъ нашия животъ, Милковский; *Поезия на челоувѣческата скръбъ*, статия; *Сърбия и*

Бъмария отъ Иванова; *Самотията*, разказъ отъ Мопасана; *Раскаяние*, разказъ отъ Мопасана; *Драматическата поезия и нейното историческо развитие*; *Болеринъ Орма*, поема отъ Лермонтова и *Пролѣтънъ Мразъ*, нувелла. Първитѣ си произведения Московъ е печаталъ въ в. „*Славянинъ*“. Когато е билъ въ Одесса, писвалъ е въ в. „*Македонецъ*“ разни стихотворения, които отпослѣ издалъ въ особена сбирка, споменѣта погорѣ, подъ заглавие *Тжитѣ на Македония*. Отъ Женева е испращалъ разни статии за печатание въ списанието „*Трудъ*“ и в. „*Свобода*“. Писвалъ е и въ „*Искра*“ и „*Янтра*“, а сътрудничилъ сега въ списанието „*Трудъ*“. Заедно съ Панайотова издава и редактира понастоящемъ „*Утро*“.

Т. Ц. Трифуновъ е роденъ въ Дръново, Търновско, на 1865 година. Първоначално учение е получилъ въ сѣщия градъ, а въ 1878 година, слѣдъ Русско-Турската война, се прѣселилъ, заедно съ родителитѣ си, въ Руссе, гдѣто слѣдвалъ въ Гимназията близо една година. Слѣдъ това заминжлъ за Руссия, въ градътъ Николаевъ, — слѣдвалъ въ Реалната Гимназия и свършилъ въ 1876 година. Отъ тамъ се върнжлъ пакъ въ Руссе и постѣпилъ учителъ въ Руссенската Гимназия, която слѣдъ една година стана Държавна. Въ нея е билъ до началото на 1892/93 учебна година, когато билъ прѣмѣстенъ за учителъ въ образцовия чифликъ край градъ Руссе. Трифуновъ е написалъ и прѣвелъ: *Кориоланъ*, трагедия въ стихове отъ Шекспира, прѣводъ, 1888 година; *Кралъ Лиръ*, трагедия въ стихове отъ Шекспира, прѣводъ, 1890 година; *Хамлетъ*, трагедия въ стихове отъ Шекспира, прѣводъ, 1891 година; *Моцартъ и Салѣръ* и *Скжперникъ Рицаръ*, сцени отъ А. С. Пушкинъ въ стихове, прѣводъ, 1889 година; *Борисъ Годуновъ*, драма отъ А. С. Пушкина въ стихове, прѣводъ, 1891 година; Проза и поезия, сбирка отъ собствени на Трифуновъ съчинения, между които и поемата: *Сръдъ тробоветѣ*. Той е писвалъ разни стихотворения и статии въ сп. „*Искра*“. Понастоящемъ, заедно съ Ив. Иванова, издаватъ и редактиратъ ученическото илюстрирано списание „*Изворъ*“.

Георги Кирковъ е роденъ въ Плъвенъ на около 1863 год. Първоначално се е училъ въ родния си градъ, а подиръ оти-

шълъ въ Николаевъ, Руссия, гдѣто е слѣдвалъ неизвѣстно менъ колко врѣме въ тамошната Гимназия. Напуснълъ Гимназията и се завърналъ въ България, живѣлъ въ Габрово като ученикъ, но и тамъ билъ принуденъ да напусне. Подиръ това постѣпилъ въ една търговска контора въ Руссе, но безъ да е можалъ да се задържи дълго врѣме. Подиръ туй станълъ единъ видъ като уредникъ на сп. „Народенъ Учителъ“, което е траяло и то кратко врѣме. Когато почнѣло да излиза „Развитие“, той се разболѣлъ и си отишълъ въ Плевенъ, гдѣто го зели войникъ. Постѣпилъ въ запасния курсъ и го свършилъ. Сега билъ нейдѣ въ странство (но въ кой градъ неизвѣстно менъ) да продължава учението си. Негови статии сж помѣстени въ списанията „Трудъ“ и „Искра“.

287. Родолюбецъ, органъ на народнитѣ интереси. — Тоя вѣстникъ е почнѣлъ да излиза въ София, първо два пѣти въ мѣсецътъ, а подиръ единъ пѣтъ въ седмицата, излѣзли сж 50 броя, подъ редакцията на Илия С. Иовчевъ.

Илия С. Иовчевъ е роденъ въ Сливенъ на 12 Февруарий 1850 година. Първоначално се е училъ въ родното си мѣсто, подиръ една година (1859) билъ въ Одесса, а въ 1860 год. въ Тулча. Като се върналъ отъ тамъ въ Сливенъ, станълъ бакалинъ въ едно село, подиръ това въ 1865 година билъ слуга въ Цариградъ въ печатницата на П. Р. Славейкова. Въ 1866 година постѣпилъ въ Пловдивското протестанско училище и тамъ е стоялъ до 1869 година, т. е. до прѣнасянието на това училище въ Самоковъ. Слѣдъ това една година е билъ софрадѣжия въ Цариградското Robert College за придобивание срѣдства за да иде въ Америка, гдѣто отишълъ въ 1870 год. Тамъ (Boon Ville) четпри мѣсеци е работилъ табакѣжъ, подиръ постѣпилъ въ Гимназията въ Unihetoun и свършилъ въ 1873 година. Слѣдъ това постѣпилъ въ Клинтонския Хамилтонъ Коллежъ по класиката и свършилъ въ 1877 година. За придобивание срѣдства за поддържанieto си той е работилъ разни работи, между които за забѣлѣзване е и това, че държалъ публични скаски и една особенна труппа, съ която прѣдставлявалъ разни мимически ориенталски сцени. Щомъ свър-

шилъ, завърнжлъ се въ България и една година билъ чиновникъ въ Раховското Градско Общинско Управление, а въ 1879 билъ учителъ въ Сливненската Гимназия. Въ 1880 година билъ втори редакторъ на в. „Зорница“, а въ 1881 година билъ Директоръ на Телеграфитѣ и Пошитѣ въ Пловдивъ, до унищожението на тоя постъ. Въ 1882 година билъ подсекретаръ въ Пловдивския Апелативенъ съдъ, а отъ Януарий 1883 година — Директоръ на Пловдивската Библиотека до 1887 година Февруарий мѣсецъ, отъ която дата билъ назначенъ за Поддиректоръ въ Софийската Библиотека и е стоялъ като такъвъ до Априлий 1888 година. Подиръ това подкачилъ да редактира „Родолубецъ“. — Иовчевъ е писвалъ разни статии въ „Македонія“ (гледай 1866 год), въ „Южна България“ (гледай 1883 година), „Пловдивъ“ (гледай 1886 г.), „Независимостъ“ (гледай 1880 година), „Право“ (гледай 1869 г.), „Свобода“ (гледай 1886 година), „Независима България“ (гледай 1886 година). Билъ е кореспондентинъ на Цариградския Levant Herald. Той е написалъ *Пъма Числителница; Изводи отъ скаскитѣ* дадени отъ Управ. на Областнитѣ Библиотека и Музей прѣзъ 1884—1885 година; прѣвелъ: *Сара и Виктория* или всичко зло за добро, Пловдивъ, 1884 година; *Скруждъ* отъ Ч. Дикенса, Пловдивъ, 1884 година. — Иовчевъ е приготвилъ за печатъ книгата: *Силитѣ и слабоститѣ на България*. Понастоящемъ той е въ Америка.

„Нашата програма е писана на начелото ни. Всичко добавочно, което трѣба да кажемъ по нея е, че ще се стараемъ съ све сърдце да я прилагаме, и да запълнимъ празнотата, която всякой просвѣтенъ родолубецъ вижда че съществува въ отечеството ни.

„За да носи вѣстника ни достойно това име, ний рѣшихме строго да се придържаме о слѣдующитѣ начала:

„1-во, да нѣ сме пристрастни къмъ никоя партия или личности, а да гледаме ясно и отъ родолубива точка на зрѣние върху заслугитѣ и погрѣшкитѣ на общественитѣ ни мѣжии, и да водимъ общественното мнѣние къмъ справедливо оцѣнение на народнитѣ ни водители.

„2-ро, да обсъждаме хладнокрѣвно всякакви въпроси които биха ползували или назидали въобще публиката ни, и да за-

стъпваме за народнитѣ си интереси. Разисканията да сж. по въпроси: *политически, економически, индустриални, литературни, търговски, земеделчески, домашни и занимателни.*

„3-то, да не допускаме въ колонитѣ си никакви гнусни и неприлични изражения или, даже, пусти прѣвни, противъ никое правителство, народност, вѣра или личност. Само общеполезни свѣдения и изложения да се приематъ, и то когато сж прѣдставени съ умѣренъ и ясенъ языкъ.

„4-то, да не отговаряме на нападенията които събратията ни вѣстникаритѣ биха отпразвили противъ насъ лично или противъ други; освѣнъ ако съ това би произлѣзло общеполезни назидания. Ако ни се посочи нѣкоя наша прогрѣшка, или на нѣкой нашъ дописникъ, да я припознаемъ и въ кратко да я поправимъ, ако заслужа.

„5-то, языкътъ да е ясенъ и колкото е възможно отбранъ и чисто-български. Да избегваме простий диалектъ, съ Турскии му и Гръцкии смѣсъ, за да можемъ да ржководимъ и по проститѣ си читатели къмъ по употребѣний отъ ученитѣ ни языкъ; а да избѣгваме, по възможности, отъ излишнитѣ иностранны думи, които се употребяватъ отъ нѣкои учени.

„6-то, Да бѣдимъ наврѣменни и честни къмъ абонатитѣ си. За една годишенъ абонаментъ да имъ проводимъ 50 пълни броеве; и то въ опрѣдѣленнитѣ врѣмена. Ако обявленията се умножатъ; да уравнимъ редовний материалъ като смалимъ шрифтьтъ (цицерть безъ линии, ще се счита за редовний) или като издаваме притурки.

„7-то, Да не проваждаме никому вѣстникътъ си прѣди да приемемъ стойността му за исканото врѣме въ прѣдплата, за да не би да влеземъ ний и да вкараме мнозина отъ читателитѣ си въ батачилжъ. При днешнитѣ пощенски улеснения, всякой може да ни внесе малката цѣна на спомоществованието си, безъ да ни принуждава да пълнимъ колонитѣ си съ просяи и заплашвания, и да товаримъ честнитѣ си абонати съ по висока цѣна за да можемъ да проваждаме агенти да събиратъ вересии“ (гледай брой 1).

288. Сждебна Библиотека, ежемѣсечно списание за законодателство, правосудие и администрация. — Почнжло е да излиза въ Ямболъ прѣзъ мѣсець Януарий, единъ пѣтъ въ мѣ-

сецътъ, продължава да излиза и сега, подъ редакцията на *И. Н. Минтовъ*.

И. Н. Минтовъ е родомъ отъ Калоферъ. Училъ се само въ Калоферъ. Отъ шестъ години насамъ той е сждебенъ слѣдователь, а прѣди това е билъ секретаръ при Бургаското и Сливенското окръжни сѣдилища. Той е прѣвелъ и издалъ: *Майчино възпитание*, основано на природнитѣ закони отъ Ж. Рамбоссонъ, 1881 година; *Бишелезецътъ*, разказъ отъ Поль-де-Мюсе, 1882 година; *Питиасъ и Дамонъ* или искрено приятелство, драма въ едно дѣйствие, 1883 година; *Скжния гостенинъ*, 1883 година; *Въ прѣдвечеристо на пасхата*, 1883 год.; *Душевнитѣ болѣсти* въ отношение къмъ учението за вмѣнение, 1885 година; а написани и издадени отъ него: *Ржководство* за извършване на прѣдварително слѣдствие, съ разяснения и тълкувания, 1888 година; *Уставъ за наказанията*, които мировитѣ сѣдии могатъ да налагатъ, съ разяснения и тълкувания, 1888 година. Три мѣсеци отъ 1882 година е билъ редакторъ на издаваемия се тогава въ Сливенъ вѣстникъ „*Святникъ*“, като е взималъ участие същеврѣменно въ редактиранieto и на издаваемия се тогава пакъ тамъ вѣстникъ „*Смѣлю*“.

„*Сждебна библиотека*“ е ежемѣсечно списание, което излиза на книжки отъ по 4 печатни коли всѣка една. Занимава се съ законодателство, правосѣдие и администрация, като помѣщава статии, прѣводни и оригинални, по углавното, гражданското, административното, търговското и други права, разни сждебни медицински съобщения, нашенска и иностранна сждебна хроника, коментарии на дѣйствующитѣ у насъ закони, разни вѣсти и съобщения, както и книжовни новини. Главната цѣль на списанието е да даде на сждебнитѣ и административнитѣ чиновници, както и на всѣки частенъ челоувѣкъ, запознавание по всичкитѣ отрасли на правото и да намѣрятъ въ него всичко полѣзно за приспособяване на практика“ (гл. първия брой).

289. Христо Ботѣвъ, *политико-литературенъ листъ*. — Починалъ е да излиза въ София прѣзъ мѣсець Августъ, единъ

пътъ въ седмицата, излъзалъ е само единъ брой, подъ редакцията на *Д. Ризова*. Вѣстника има за мотто — отъ едната страна:

„ Мълчи народа!

Глухо и страшно гърматъ окови,

Не чуй са отъ тѣхъ гласъ за свобода;

Намърщень само съ глава той сочи

На сганъ избрана — роякъ скотове

Въ сюртуци, въ рѣси, и слѣпци съ очи.“

(Изъ стихотворението: *Елегия*).

а отъ другата страна:

„ . . . И въ това царство кърваво, грѣшно,

Царство на подлостъ, развратъ и сълзи,

Царство на скърби — зло безконечно!

Кипи борбата, и съ стѣпки бързи

Върви къмъ своятъ свѣщенъ конецъ . . .

Ще викнемъ ние: „хлѣбъ или свинецъ!“

(Изъ стихотворението: *Борба*).

Биографическитѣ бѣлѣжки за *Д. Ризова* се намиратъ при „*Македонский Гласъ*“ (гледай 1885 година).

„Исключителнитѣ обстоятелства, които прѣживява България, изискватъ исключителни вѣстници, посвѣтени всецѣло на кризиса. Такъвъ единъ вѣстникъ започваме ний днесъ.

„Заклѣти врагове на религиозното и политическо идолопоклонство, ний кърстихме своя листъ съ името на великия българинъ, Христо Ботйова, което име ще ни служи за символъ на една речъ честна и независима, жпва и огненна.

„Трудноститѣ, съ които е сплѣтено издаванието на вѣстникъ въ днешнитѣ времена, заставиха ни да се рѣшимъ да не приемаме абонаментъ за листа си, а да го пуснемъ въ продажба срѣщу 15 стотинки за всѣки брой.

„Обществото, което издава нашия вѣстникъ располага, сега за сега, само съ около 300 лева. Отъ тия пари трѣбва да се плащатъ за всѣки брой около 160 лева за печатъ, и около 10 лева за поща. Освѣнъ това, трѣбватъ пари за прѣхрана на редакторъ и отговорникъ. Съобщаваме това, за да дадемъ да се разбере, какъвъ грѣхъ ще извършатъ ония, които не ще ни заплатятъ испрацанитѣ тѣмъ листове.“ (гл. брой 1, стр. 1).

290. Юридическо Списание. — Почнжло е да излиза въ София, единъ пътъ въ мѣсецътъ, продължава да излиза и сега, подъ редакцията на *Петръ Ив. Данчевъ, Георги Зуревъ и Антонъ Каблешковъ*.

Докторъ (на правото) *Петръ Ив. Данчевъ* е роденъ въ гр. Сливенъ, на 1857 година, 6 Ноемврия. Първоначално образование е получилъ въ градъ Сливенъ до 1871 година, а гимназия е свършилъ въ Кенигретцъ (Чехия). Слѣдвалъ е правото въ Прага и Иена (Саксонско—Веймарско) и въ послѣдния градъ е далъ испитъ и промовиранъ за докторъ на правото (1881 год.). Слѣдъ завърщанieto си билъ е адвокатъ въ Сливенъ и редакторъ на основания тогава отъ окръжната комиссия вѣстникъ „*Съветникъ*.“ Въ 1882 год. Данчевъ е билъ назначенъ за членъ въ Върховното Сѣдилище на бившата Источна Румелия, а по негово желание прѣведенъ въ Сливенъ за прокуроръ, гдѣто е останжлъ до 6 Септемврий 1885 год. Слѣдъ това е билъ назначенъ за началникъ на отдѣлението при Министерството на Правосѣдието, подиръ за подпрѣдсѣдателъ на Пловдив. Апелат. Сѣдъ (1886 г.), а скоро подиръ това — за прѣдсѣдателъ на сѣщия Сѣдъ. Прѣзъ Ноемврий 1887 година билъ повиканъ за членъ въ Върхов. Кас. Сѣдъ и слѣдъ едно и половина мѣсечно служение назначенъ за прокуроръ при сѣщия, гдѣто е и до сега. Първия опитъ на списванието му е билъ Крътъкъ очеркъ за братия Миладинови, по данни, извлѣчени отъ Ригровия *Slovník naučný* и обнародванъ въ „*Читалище*“. Въ Прага, заедно съ Wagnera съставилъ кратка *Minuonice jazyka bulharského* (1879). Писалъ е разни литературни статийки въ „*Марица*“, „*Българска Иллюстрация*“, Старозагорското „*Знание*“ подъ псевдонимътъ Драгни Сливюсъ и Петъръ Петровъ (въ „*Марица*“ разни фейлетони, въ „*Българска Иллюстр.*“ новеллата отъ Paul Heysé: *На мъртвото езеро*, въ „*Знание*“: *Прѣвратътъ*, *Геройтъ*, и *Гладенъ сънъ* отъ Enrico Castelnuovo, италиански писателъ). Въ политическитѣ вѣстници е писалъ сегисъ-тогисъ разни уводни статии съ политическо съдържание (въ „*Южна България*“, „*Търновска Конституция*“ и „*Свобода*“). За българската театрална труппа въ Пловдивъ, е прѣвелъ драмата на чешкия писателъ Karel Tuma: „*Съвестта или жертвита на Балкана*“ (1883 г.).

Георги Згуревъ е роденъ въ Болградъ (Бесарабия) на 1857 година. Слѣдъ свършването на Гимназията въ тоя градъ (1878 година) учителствувалъ въ Разградското трикласно училище, като старши учителъ една година, а въ 1879 година заминалъ за Одесса, гдѣто прѣзъ 1883 година свършилъ пълень курсъ на юридическитѣ науки, съ кандидатъ на правото. Слѣдъ това се завърналъ въ България и отъ 1883 година и до днесъ служи по съдебното вѣдомство, като е прѣминялъ всичкитѣ съдебни инстанции. По настоящемъ Згуревъ е членъ на Върховний Кассационенъ Сѣдъ, единъ отъ редакторитѣ на „Юридическо Списание“ и прѣподавателъ по углавното сѣдопроизводство въ нашето Висше Училище въ София. Освѣня това, той е членъ и на двѣ иностранны научни дружества, а именно: на Интернационалното Криминално Дружество въ Берлинъ и на Медико-Легалното Дружество въ Америка.

Антонъ Стояновъ Каблешковъ е роденъ въ Пловдивъ на 1856 година. Училъ се е въ Пловдивската семинария (за такава се считаше тогава Пловдивското училище), а въ 1872 година заминалъ да слѣдва наукитѣ въ Руссия. Въ 1879 година свършилъ класическата Гимназия въ Николаевъ и въ сѣщата година още постѣпилъ въ Одесскій Университетъ по Юридически Факултетъ, отъ гдѣто, слѣдъ двѣгодишно слушание лекциитѣ, се прѣмѣстилъ на сѣщия Факултетъ въ Петербургскій Университетъ, въ който и свършилъ правото въ 1883 година. Отъ това врѣме насамъ се намира на държавна служба: до съединението въ Источна Румелия, като помощникъ на Окр. и Главний Прокуроръ, а послѣ съединението, като прѣдсѣдателъ на Пловдивскій Окрѣженъ Сѣдъ, а сега членъ въ Върховний Кассационенъ Сѣдъ. Прѣзъ 1883, 1884 и 1885 години е взималъ участие въ редактиранieto на в. „Южна България“ (гледай 1883 година) и е билъ сътрудникъ въ журнала „Съдебенъ Вѣстникъ“ (гледай 1885 година). Отъ 1888 година насамъ, съвмѣстно съ Дръ П. Данчовъ и Г. Згуревъ, издава и редактира журнала „Юридическо Списание.“

„Единъ наученъ журналъ не може още у насъ да си задава широки научни задачи. До когато у насъ не се основе

университетъ, който да създаде възможностъ за сжществуване на лица, изключително прѣдадени на интереситѣ на науката и на нейното у насъ изучаване и усъвършенствувание и до когато заниманието съ науката ще има у насъ характеръ побоченъ и практический — до колкото това е необходимо за практическата дѣятелностъ, на която сж ся посветили по необходимостъ почти всички наши по-образовани и учени хора — до тогава и нашитѣ научни журналы ще иматъ повече практически характеръ, и статиитѣ, които ще се печататъ въ тѣхъ, ще иматъ повече комтилятивенъ, отъ колкото самостоятелно — наученъ характеръ. Казваме това за да прѣдупрѣдимъ още отъ сега читателитѣ относително материалътъ, който ще се печати въ настоящето списание. Нашата цѣль е скромна, и за това ние се надѣваме, че нѣма да посрѣщнемъ непрѣодолими спжнки въ издаванието на списанието, първата книжка отъ което ние днесъ прѣдсталяваме на благосклонното внимание на българската читающа публика. Ние ще се постараетъ да създадемъ центръ, около който да се сгрупиратъ нашитѣ млади юристи за дѣятелно работение въ полето на юриспруденцията и въ интересътъ на нашето правосѣдие. Задачата ни е да основемъ единъ органъ, който да даде потикъ на нашата правосѣдна литература, като печата трудоветѣ на нашитѣ юристи по разнитѣ клонове на правото отъ какъвто характеръ и да бждѣтъ тѣзи трудове, които да спомогне за еднообразието на нашата сѣдебна практика съ публично разискване на разни въпроси, повдигнати отъ нея. И мислимъ, че по този начинъ ние не само ще принесемъ своята лепта на олтарътъ на нашето народно прѣуспѣвание въ отношение на правосѣдието ни, нъ и ще подигнемъ авторитетътъ на нашето сѣдебно вѣдомство, земено въ обширната смисълъ на думата (сѣдии, прокурори и адвокати), авторитетъ, тъй сжщо толкова необходимъ за успѣхътъ на нашето сѣдебно дѣло“ (гледай 1889 год. брой 1, година I).

1889 година.

291. България не опи. — Тоя вѣстникъ е почнжлъ да излиза въ София прѣвъ мѣсець Януарий, единъ пжтъ въ седмицата, изгѣзли сж 4 броя, неизвѣстно менъ подъ чия редакция. Вѣстника не е обнародвалъ своята программа, но той е билъ политически листъ.

292. Вардаръ, вѣстникъ за политика, книжевностъ и търговия. — Почнѣлъ е да излиза въ София прѣзъ мѣсець Ноемврий, единъ пѣтъ въ седмицата, излѣзли . . . броя, подъ редакцията на *Ив. П. Кжршовский*. Слѣдъ 20-й брой в. „*Струма*“ се преименува на „*Вардаръ*.“ „*Вардаръ*“ има за мотто: „Що е твое не искамъ го! Що е мое не давамъ го!“. — „*Вардаръ*“ е продължение на „*Струма*“ (гледай по-долу).

Иванъ Хр. П. Кършовски е роденъ на 15 Августъ 1839 година въ гр. Елена, Търновски окръгъ. Училъ е въ родното си мѣсто и въ Свищовъ до 1855 година, а отъ това време до 1859 година учителствувалъ е въ Елена, Елхово (Старо-Загорско) и Добричъ (нѣкога Хаджиоглу-Пазарджикъ). Прѣслѣдванъ отъ гръцкия въ Варна владика г. Порфирия, избѣгълъ въ Цариградъ, а отъ тамъ отишълъ въ Балчикъ за учителъ, но когато да излѣзне на Варненския брѣгъ, билъ хванатъ и задържанъ въ затвора 40—50 дена, като сж го обвинявали че искалъ да пѣди владиката. Отъ тамъ билъ испратенъ въ Русе, гдѣто е прѣстоялъ подъ арестъ още 40—50 дена, слѣдъ което тогавашния Руссенски управитель Акифъ-паша го испратилъ въ Търново, гдѣто е прѣстоялъ още три мѣсеца подъ затворъ. Прѣзъ 1861 година той станѣлъ учителъ въ Черна (Мачинско) на мѣстото на К. Икономова. Слѣдъ една година учителствувание той отишълъ въ Бѣлградъ, гдѣто е прѣкаралъ до 1864 година и взелъ участие въ биткитѣ срѣщу турцитѣ при бомбардиранieto на тоя градъ. Въ пролѣття билъ испратенъ отъ Панайотъ войвода съ миссия въ Бѣлгария, а прѣзъ Августъ спрѣнъ въ Елена и затворенъ въ единъ зимникъ, отъ гдѣто е избѣгълъ въ Румжния. Въ 1865 и 1866 година той билъ учителъ въ Хърсово (Добруджа), отъ кждѣто, подозренъ отъ Митхатъ-пашовитѣ хора, той билъ принуденъ да избѣга въ Браила. Отъ тамъ тутакси трѣгналъ за с. Циганка при Н. Балкански, гдѣто се приготвявали да минѣтъ на 28 Априлия Дунава при с. Улмени, придружилъ ги и той да имъ бжде писаръ. Въ тая чета били и П. Хитовъ, Филипъ Тотя и дядо Желю Христовъ. Прѣзъ Септемврия 1867 г. заедно съ Хитова отишълъ въ Бѣлградъ, гдѣто се състави бѣлгарската легия и въ която се е обучавалъ до Мартъ 1868 година. Слѣдъ тази дата той замѣнилъ за въ Ромжния, гдѣто е сътрудничилъ на Вой-

никова въ „*Дунавска Зора*“ и нѣколко броя самъ редактиралъ е даже. Подгоненъ отъ влашката полиция той избѣгълъ въ Одесса, отъ гдѣто слѣдъ единъ мѣсецъ се върналъ въ Браила и Гюргево и въ послѣдния градъ е учителствувалъ отъ 1868 г. до 1870 г. Отъ тамъ е кореспондиралъ на Л. Каравеловитѣ вѣстници. Въ 1871 г. отишълъ е въ Плосецъ да отвори българско училище, но не е успѣлъ. Въ 1876 год. почналъ да издава вѣстници на румънски языкъ „*Vulturul*“, а слѣдъ него „*Independența Națională*“; отъ първия сж излѣзли 76 броя, а отъ втория — 12 броя. Слѣдъ прѣминаването на рускитѣ войски въ България, той прѣминалъ въ Хърсово, гдѣто станалъ членъ-секретаръ и стоялъ до рѣшението на Берлинския конгресъ. Прѣзъ Октомврия 1879 г. отишълъ въ Варна, а по диръ въ Провадия и билъ назначенъ за прѣдсѣдатель на Окр. Сждъ. Билъ е прѣдставитель въ първото учредително Народно Сѣбрание въ Търново за изработване на конституцията, а сжщо и за избиранието на князь Александръ I. Въ София той е писалъ сегисъ-тогисъ по нѣщичко въ разни вѣстници, но безъ подписъ. Отъ 1880 година той въ София се занимава съ адвокатство и, до колкото знаемъ, отъ Августъ 1886 година насамъ е редовенъ дописникъ на ромънския в. „*Telegraful Românie*.“

„Въ прѣдпоследний бр. 19 на в. „*Струма*“, името на който ний измѣняваме за въ бждще въ в. „*Вардаръ*“, ний казахме, че за въ бждще ще са постарееме за подобръние съдържанието на вѣстника, както и уголѣмяванието на листа. Както виждатъ читателитѣ, ний вече изпълняме това наше казание днесъ и за напрѣдъ уголѣмяваме листа почти въ двоенъ размѣръ, като съврѣменно промѣняваме и заглавието му. Причинитѣ на това нѣщо сж твърдѣ важни и тѣ сж слѣдующитѣ:

„Въ послѣдний бр. 20 на в. „*Струма*“ читателитѣ сж прочели извлѣченната отъ сѣрб. в. „*Стара Сърбия*“ статия *Македония*, и забѣлѣжили сж, че сѣрбскитѣ шовинисти, почнаха да свирятъ *Отбой* и да са отгѣлятъ отъ позициитѣ, които тѣ до сега държаха, по отношение на въпросътъ, за българска Македония. Обстоятелството е забѣлѣжително и ний като взѣмаме актъ отъ това, което в. „*Стара Сърбия*“, пише и признава, а именно:

„Струмската долина е твърдѣ тѣсна. Ако Българитѣ тръгнатъ по тоя пѣтъ за въ Македония, ний не трѣбва да имъ завиждаме, защото това е тѣхний районъ и ний би могли въ тоя случай да имъ подпомагаме. *Колкото за Вардаръ, той е наша линия, по която ний не можеме да търпиме никакъвъ другъ напредвардвачъ!!*“

„Считаме за наша свята длѣжностъ да занѣмемъ отстъпенитѣ така великодушно отъ братята Сърби позиции и да са опълчиме срѣщу тѣхъ тамъ, гдѣто тѣ сж са установили, и да държиме съперническо положение съ тѣхъ до тогива, до когато ги накараме да са убѣдѣтъ, или ги принудиме насилствено, та да отстъпятъ, и са приберѣтъ у дома си въ своитѣ етногрифически граници. Ето защо ний, като имаме прѣдъ видъ, че за въ бѣдѣще борбата ни съ сѣрбскитѣ шовинисти ще да бѣде за оная частъ отъ Македония отъ Вардарската долина нататѣкъ, измѣнихме името на вѣстника ни отъ *Струма* въ това на *Вардаръ*, който не е освѣнъ продължение на *Струма*.

„Освѣнъ тая твърдѣ важна причина измѣнението името на вѣстника ни, както и уголѣмяванието на листѣтъ му стана още и по молбата на мнозина родолюбиви наши братя Българи изъ Македония, които искатъ да има единъ съвършено независимъ и непартизански вѣстникъ, който да бѣде органъ на живущитѣ въ княжеството, Македонски Българи, които сж далечъ отъ да са занимаватъ съ съществующитѣ у насъ партизански борби, а желажтъ просто и ясно да са подобри злощастното положение на останалитѣ въ робство още Българи въ Българска Македония. Водими и отъ тия съображения ний изпълнихме желанието на нашитѣ братия Македонски Българи, и не са съмнѣваме, че тѣ щѣтъ да намѣрятъ въ стѣлбоветѣ на в. „*Вардаръ*“ това, което ги интересува, което желаятъ и което ще спомогне не само за подобрѣние положението на злощастнитѣ наши братия Българи отъ Македония, но и да запази тѣхната цѣлость, и ги подготви, за она важенъ и великъ день, въ който тѣ щѣтъ да бѣдѣтъ щастливи, да са съединѣтъ и слѣжтъ въ едно цѣло съ нашия народъ, и общето ни отечество *Велика България*, съгласно Свято-Стефанский договоръ, въ която България да са подслонятъ и онѣзи наши братя, които Берлинский договоръ откъсна отъ цѣлото тѣло на майка

България и ги подчини на ново още по *тъжко и отъ Турското робство*.

„Влѣдствие горѣизложеното ний, като вземаме върху си грижата за урѣжданieto на в. „*Вардаръ*“, както и отговорността за писаното въ стѣлбоветѣ му, надѣваме са, че нашитѣ съмисленници, познаници и приятели, както и всички ония бивши наши другари, съ които сме работили двадесетъ и петъ години, като емигранти, въстанници и народни дѣйци, за освобождение на отечеството ни, както и слѣдъ освобождението му, за подобрението на неговото ново-създадено, нѣ неприятно, отъ Берлинский Ареопагъ положение, както и ония, които ни подбудиха, за уголѣмяванието на вѣстника, щатъ да ни окажатъ своето морално и материално съдѣйствие и поддръжка въ трудното прѣдприятие, ласкаеме са да вѣрваме, че тѣ щатъ да са постараятъ за распространението на вѣстникътъ ни, единственната цѣль на който е, и ще бѣде, да пази общото отечество на Българинътъ, както и короната отъ *всѣкакви външни* посѣгателства, пакъ биле отправени тѣ отъ Истокъ, Западъ, Сѣверъ или Югъ, отъ наши освободители, бивши покровители или настоящи и бѣдъщи доброжелатели, щомъ са отнасятъ тѣ къмъ окжрняванието на Българската територия, свобода, независимостъ и самостоятелностъ; ний ще имаме прѣдъ видъ само и само и единственно доброто и бѣдъщето на народътъ и отечеството, както това са види и отъ повата лозинка, която поставяме за напрѣдъ на чело на вѣстникътъ ни: *Що е твое не искамъ го! Що е мое не давамъ го!*

„Относително писаното въ колонитѣ на в. „*Вардаръ*“, ний строго ще да са придръжаме о слѣдующето правило:

„1. Съ партизанство нещеме да са занимаваме и никакви дописки отъ такъвъ родъ въ стѣлбоветѣ на вѣстникътъ ни бѣль свѣтъ нещатъ да видятъ;

„2. Всѣка една дописка, която би отговаряла съ програмата на вѣстникътъ ни, ще да са печата, само ако тя носи подписа на писача и ако той е познатъ лично намъ. Подписа на дописницитѣ ни обаче остава тайна на урѣдничество; исключение са прави кога самъ дописника пожелае, да му са знае и напечата името, за което обаче той е длъженъ да спомяне въ Post-Scriptum; и

„3. Невѣрността на писаното въ в. „*Вардаръ*“, трѣбва да се опровергае отъ заинтересованитѣ или докаченитѣ лица

и ний сме готови да помѣстиме испратеното до насъ опровержение“ (чл. 11 законъ за печата)“ (гледай брой 1).

293. **Вѣстникъ на учителското дружество.** — Починалъ е да излиза въ Видинъ прѣзъ мѣсецъ Априлий, два пѣти въ мѣсецътъ въ първото тримѣсечие, а въ второто — единъ пѣтъ въ мѣсецътъ, изтѣзли сж 9 номера, подъ редакцията на *Д. Благоевъ*.

Биографическитѣ бѣлѣжки за *Д. Благоевъ* се намиратъ при „*Съвременний Показатель*“ (гледай 1885 година).

„Учителското дружество въ Видинъ захваща издаването на този листъ, като се въодушевява отъ убѣдението, че всички народни учители у насъ съзнаватъ вече нуждата отъ едно въ всѣко отношение близко споразумѣние по между имъ. Мисълта за общо споразумѣние между всички народни учители у насъ отдавна се зароди, но по разни причини не можа да се осъществи и до сега. До колкото ние знаемъ, за тѣзи мисль прѣди нѣколко години силно сж работили народнитѣ учители въ Южна България. Всѣкой, който е челъ нашитѣ вѣстници, знае, че за тѣзи мисль не единъ пѣтъ се писало въ тѣхъ отъ учителитѣ.

„Тая година обаче тѣзи мисль се възбуди съ особена сила и не се ограничи само съ едно мѣсто, но направени сж опити и за практическото ѝ прилагание.

„Учителитѣ на Горнѣ-Орѣховската околия съ „Общо писмо“ до всички учители въ България първи се обърнаха къмъ учителитѣ съ възвание за общо споразумѣние. Учителитѣ отъ гр. Попово, Разградско, послѣдваха тѣхния примѣръ.

„Учителитѣ въ Видинъ прѣди още да получатъ тѣзи възвания съставиха Учителско Дружество съ опредѣленна програма, която прѣдложи на народнитѣ учители въ България, като имъ испрати Устава на Дружеството заедно, съ „Отвореното писмо.“

„Като вземемъ предъ видъ всичко това, отглѣдно става, че народнитѣ учители съзнаватъ нуждата отъ по-близки сношения по между имъ.

„Въ сщщото врѣме Учителското Дружество въ Видинъ мисли, че само съ възвания и писма не може да се достигне

желаемия практически резултатъ. Ако до сега мисълта за съюзването на народнитѣ учители за общи дѣйствия, както въ отношение на материалното подобръние, така и за успѣха на училищното дѣло у насъ, не е успѣла, то не е успѣла, защото до сега не се е развивала тѣзи мисълъ въ подробности ѝ, или защото се ограничавахме само съ писма и възвания, съ които мжно може да се достигне споразумение или най-подирѣ защото не сж съществували доста ясни мнѣния за основитѣ, на които трѣба да се построи учителското съюзяване.

„Всѣко едно общественно дѣло само тогава може да върви здраво и да въодушевява онѣзъ, които се занимаватъ съ него, когато съзнаватъ всичката важностъ на дѣлото, за което работатъ или изобщо когато се въодушевяватъ съ нѣкаква си идея, както казватъ.

„Въ противенъ случай всичко се свършва само съ думи, безъ да се постигне нѣщо си практическо полезно.

„Учителското Дружество въ Видинъ въ Устава си, който вече е испратенъ до по-голѣмата частъ отъ народнитѣ учители, начѣртава въ общъ видъ цѣлитѣ на всѣко едно дружество отъ народнитѣ учители и срѣдствата, съ които могатъ да се достигнатъ тѣзи цѣли. „Отвореното писмо“ отъ Учителското Дружество въ Видинъ „до Учителскитѣ Дружества, учителскитѣ и учителитѣ въ България“ обяснява на кжсо взглядетѣ му върху високото значение на народния учителъ въ нашия животъ и неговото днешно положение, но всичко въ тѣхъ на кжсо казано трѣбва да се развие и обясни по-точно и по-подробно. Ние мислимъ, че днешното врѣме е най-сгодното за издаване на такъвъ единъ вѣстникъ, който да служи за разрѣшението на такива учителски извънредно важни въпроси.

„Видинското Учителско Дружество зима инициативата да издава такъвъ вѣстникъ съ желание да спомогне, колкото може, за поскорошното материално подобръние въ положението на народния учителъ и заедно съ това да спомогне и за напредъка на народното образование у насъ. Нѣма нужда да се простираме тука да казваме, че това е висока длѣжностъ на всѣкой народенъ учителъ, и че съ това ние понѣ отъ най-малко ще спомогнеме и на високитѣ ръководитѣли на народното просвѣщение въ нашето отечество въ тѣхната мжча задача.

„Вѣстника, който прѣдлагаме на своитѣ другари въ България и на всѣкой любезнателенъ читателъ, има съвсѣмъ спе-

циални цѣли. Той ще се занимава съ лошото положение на народния учителъ у насъ и въ свързка съ това и за неуспѣхитѣ на народното образование въ отечеството ни отъ една страна; отъ друга — съ обяснението високото значение на народния учителъ въ напрѣдка на народното образование, въ общественния и духовния животъ на нашия народъ; отъ третя — да прѣдстави срѣдствата, съ които може да се достигне подобръние въ положението на народния учителъ и народното образование; най-подиръ цѣльта на вѣстника ни е да прѣдстави и практическитѣ средства, съ които учителитѣ могатъ да се съюзатъ за общи дѣйствия въ горѣказанното направление и въ полза на отечеството ни. Вънъ отъ тѣзи цѣли вѣстника ни не ще излѣзне въ никакъвъ случай.

„До края на тѣзи учебна година вѣстника ни располага съ врѣме отъ три мѣсеци и надѣваме се, че три мѣсеца врѣме стига ни, за да се тури начало на едно трайно сближение между народнитѣ учители. Ако до края на тѣзи три мѣсеци успѣемъ да убѣдимъ другаритѣ си, че е необходима нужда безъ отлагание за по нататъкъ, да се сдумае и съгласимъ по между си за общи дѣйствия въ интереса на материалното ни подобръние и въ интереса на народното образование у насъ, тогава съ спокойна съвѣсть ще кажемъ, че вѣстника ни достигна своята цѣль“ (гл. брой 1, година I).

294. Двѣ и двѣ петъ, *сатирически, политически и литературенъ вѣстникъ*. — Почнѣлъ е да излиза въ София прѣзъ мѣсець Юний, единъ пѣтъ въ седмицата, излѣзълъ е само 1 брой. Неможахъ да узнаѣмъ кой е редактиралъ това съвсѣмъ безсѣдържателно вѣстниче.

295. Домашенъ Приятель, *мѣсечно списание*. — Почнѣло да излиза въ Самоковъ прѣзъ мѣсець Януарий, единъ пѣтъ въ мѣсецѣтъ, продължава да излиза и сега, подъ редакцията на А. С. Цановъ. Заглавието на списанието е придружено съ една рисунка и въ горнитѣ два края на рисунката стожатъ думитѣ — на лѣвата страна: *Истина*, а на дѣсната *Правда*.

Андрѣй С. Цановъ е роденъ въ Видрари, Ловчанско, на 1842 година. Училъ се въ Свищовъ, Пловдивъ и въ Америка у Американската колегия. Училъ е особно математическитѣ науки отъ 1862 до 1871 година. Той е билъ народенъ прѣд-ставитель въ първитѣ двѣ народни събрания слѣдъ освобожде-нието ни. А. С. Цановъ е написалъ: 1) *Първа Четеница*, 1868 година; 2) *Напрѣдъкъ* първа книжка 1872 година, втора книжка 1873 година, трета книжка 1874 година, чет-върта книжка 1875 година; 3) *Българиа въ источния въ-просъ*, 1879 година; 4) *Една върховна нужда на народа ни*, 1883 година; 5) *Партиитъ въ Българиа*, 1887 година; 6) *Размисления върху християнството и суевѣріята*, 1886 г.; а прѣвелъ е: 7) *Нелсоновото безвѣрие и избавление*, 1874 г. и 8) *Нѣкои прѣвѣсходства въ библейската религия*, 1885 г. Той е билъ втори редакторъ на в. „Зорница“ за три години, а именно отъ Септемврий 1875 год. до Октомврий 1878 г. Освѣтъ туй билъ е редовенъ дописникъ на други български вѣстници. Участвуваъ е и въ „Лѣтоструй“.

„*Науката* много е напръднѣла и днесъ прави исполински крачки. Тя върши чудни дѣла. Тя много е подигнѣла и по-дига всичкитѣ народи, които ревностно сж ся стараяли и ся стараятъ да ся придобиваъ и да ся усъвършенствуватъ въ нея. Тѣхнитѣ книжници, училища и другитѣ имъ дѣла ясно свидѣ-тельствуватъ това.

„*Художествата* и всички други сръдства за прѣпитание, тоже ся развиваъ и усъвършенствуватъ тамъ, дѣто науката успѣва както трѣбва. Днесъ е станѣлъ и става съвършенъ прѣ-вратъ въ това отношение. Человѣкъ ся смайва като си по-мисли колко сж ся развили и усъвършенствували разнитѣ за-наяти у просвѣщенитѣ народи, и какви усилия тѣзи народи полагаъ днесъ за усъвършенствуванието си въ тѣзи нѣща.

„За да бждѣтъ науката, искуствата и търговията както трѣбва благотворни за челоѣчеството, тѣ имаъ голѣма нужда отъ *солъ*, която да ги прави вкусни, здравословни и възвиси-телни за челоѣческото общество. Тази солъ е *религията*. Част-нитѣ челоѣвци, домоветѣ, дружествата, училищата, търговията, правителствата, и цѣлитѣ народи сж имали и днесъ имаъ го-лѣма нужда отъ вѣрата. Като оставимъ на страна глупавитѣ

прѣдразсѣдки, всѣкой здравомислящъ чловѣколюбецъ е убѣденъ въ тѣзи важна истина, и ние ся радваме както можемъ да кажемъ, както казахме за науката и художествата, че и Християнската Вѣра никога понапрѣдъ не е успѣвала тъй както днесъ успѣва.

„Като нѣма нужда да убѣждаваме нѣкого че ние Българитѣ стоимъ още много надира почти въ всѣко отъ горѣспомѣнитѣ и други отношения; че трѣбва и ние всинца да ся завземемъ по-живо и по-серioзно за напрѣдѣкътъ си въ науката, въ занаятитѣ и въ всѣко друго отношение, *ако желаемъ да сме винагишни ступани на своето и народъ между народитѣ*, и че има голѣма нужда за повече разнообразие въ вѣстникарството ни както и въ другата ни книжнина, ние само обявяваме на читателитѣ си и съотечественницитѣ си, че почнуваме и ще слѣдваме да издаваме това мѣсечно списание *Домашенъ Приятель*.

„Отъ горѣказаното става явно че *программата* на *Домашенъ Приятель* е *Наука, Поминѣкъ и Религия*. Като сме твърдо убѣдени въ тѣзи истина, която здравий разумъ и опитността учатъ всѣкого, че за да може единъ народъ да бѣде наистина просвѣщенъ и трайно благодѣнствующъ, той трѣбва да напрѣдва и да ся усъвършенствува по тѣзи три посоки, при които може да ся прибави и политическото развитие, ние прѣдприемаме да съдѣйствуваме, споредъ силата си, въ това тристранноразвитие на народътъ. Ще вмѣстяваме въ стълповетѣ на списанието си и по нѣщо особно за *домътъ*. Въ всѣкой брой ще има по една двѣ картини. *Намѣрението ни е да улукчавиме* ¹⁾ *списанието въ всѣко отношение и да го правимъ колкото е възможно по-полъзно*“. (гледай брой 1, година I).

296. *Домашенъ Учитель*. — *научно-литературно списание*. Почнѣло е да излиза въ Цариградъ прѣзъ мѣсецъ Януарий, единъ пѣтъ въ мѣсецътъ, излѣзли сж всичко 3 книжки, подъ редакцията на *Д. Д. Бѣваровъ*.

Биографическитѣ бѣлѣжки за *Д. Д. Бѣваровъ* се намиратъ при „*Свободна България*“ (гледай 1886 година).

¹⁾ Исква да каже *улукчаваме*. Ю. П.

.... „За да можемъ успѣшно да помогнемъ на народътъ си, най-добритѣ и най-леснитѣ срѣдства сж тѣзи: 1) да подновиме читалищата, библиотекитѣ на които да сж пълни колкото е възможно повече съ разни книги по законовъднението и съ разни закони; 2) да са трудиме колкото е възможно по дѣятелно чрѣзъ сказки въ читалищата и вънъ отъ читалищата да запознаваме и народътъ си съ истинската смисль на Конституцията, съ законитѣ, съ правата му и въобще съ държавното устройство на отечеството ни; и 3) да съставиме книжовни дружества, които чрѣзъ списване и издаване на разни книжки да разпространяватъ по-подробно и по-ясно горнитѣ и разни други такива полезни знания. Никога не трѣбва да забравяме и това, че свобода безъ добръ поминѣкъ е половина робство. Като помнимъ тѣзи двѣ истинни и като са трудиме да запознаемъ народътъ си съ законитѣ и съ държавното ни устройство, ние избавяме народътъ си не само отъ голѣмитѣ наши експлоататори ужъ водители, но и отъ малкитѣ, които всѣкидневно експлоатиратъ трудътъ на простидушното население въ разнитѣ земанки — даванки. Направимъ ли това, ние осигоряваме за България едно честито бѣдѣще. Нашата земя е богата и щомъ населението знае да пази интереситѣ си, ние ще бѣдемъ всички богати, повече отъ колкото сме сега; а богатъ ли е народътъ, богата е и държавата, — тамъ е и силата. Ние ще осигоримъ за България едно още по-честито бѣдѣще, ако са трудиме още и за слѣдующитѣ много важни работи: 1) да поддържаме религията си, защото сме предадени вече отъ нашитѣ партизанства и на разни религиозни експлоататори, каквито сж протестантитѣ, които сж основали у насъ разни дружества и училища, само и само да ни раздѣлятъ и на религиозни партии; 2) да запознаваме народътъ си по-отблизо съ неговия поминѣчно-економически животъ и съ това да го подканваме къмъ по-сериозенъ трудъ, а особено къмъ развиванieto на търговията, на земледѣлието, на индустрията и въобще на промишленността; и 3) да са трудимъ, чрѣзъ разни полѣзни книжки и скаски да бѣдемъ повечко нравственни, защото досегашнитѣ ни партизанства твърдѣ много сж повредили на нравствеността ни. А тѣзи нѣща ние можемъ да ги постигнемъ пакъ чрѣзъ читалищата и чрѣзъ книжовнитѣ дружества. Другъ цѣръ противъ злото нема. Трѣбва да помнимъ, че читалищата и книжов-

ността сж ни отворили очитѣ, та са наричаме днесъ българи и сме свободни.

„Ето тѣзи е цѣльта на нашето списание, което днесъ читателитѣ иматъ предъ себе си. Отъ тѣзи цѣль ние нема да са оставиме при каквито и да било спѣнки, които може би ще ни са случатъ; а който удобрява цѣльта ни, свободенъ е да я прегърне и да работи въ сѣщата смисълъ, въ която сме са рѣшили да работимъ и ние“. (гледай книжка I).

297. Книжици за прочитъ, съ беллетристическо, техническо, научно и забавително съдържание. — Почнѣло е да излиза въ Солунъ, единъ пѣтъ въ мѣсецътъ, продължава да излиза и понастоящемъ, слѣдъ една почивка отъ една година. Издава го К. Г. Самарджиевъ, извѣстния български книжаръ-печатаръ въ Солунъ. Съжаляваме, дѣто сме принудени да скриемъ за сега имената на лицата, които сж редактирали и редактиратъ сега това списание.

298. Правдолюбъ, вѣстникъ политико-литературенъ. — Почнѣлъ е да излиза въ Ловечъ, единъ пѣтъ въ седмицата, излѣзли сж 50 редовни броя и 1 пробни брой, подъ редакцията на Ив. Р. Зриновъ. Вѣстникъ „Правдолюбъ“ е като продължение на в. „Ловечъ“ и за това захваща отъ втората година, която въ сѣщность за „Правдолюбъ“ е първа.

Иванъ Р. Зриновъ е роденъ въ село Беброво (Търновски окръгъ) на 1853 година. Училъ се въ родното си мѣсто. По подозрѣние отъ турскитѣ власти той избѣгълъ въ 1876 година въ Румѣния и билъ работникъ въ печатницата на Р. Ил. Блъсковъ въ Гюргево. Въ врѣме на освободителната война той билъ въ редоветѣ на Българското Народно Опълчение. Както прѣди избѣгването му въ Румѣния, така и подиръ освобождението, той е учителствувалъ и продължава и днесъ да учителствува въ Г.-Орѣховица. Билъ е при туй 2 години Секретаръ въ Градското Г. Орѣховско Околийско Управление, 2 години печатаръ въ Ловечъ. Прѣзъ 1875 година е редактиралъ „Китка“. Той е наредилъ и съставилъ слѣдующитѣ книжки: *Описание на тържественното отпразднувание на хилядогодишниятъ юбилей*

отъ блаженната смъртъ на Св. Методий въ гр. Габрово, Руссе 1885 година; *Кралъ Миланъ* и любезния му министръ Гарашанинъ, 1886 година; *Втора читанка* съ прѣдметно обучение и Законъ Божий за II-ро отдѣление, 1887 година; *Пълна гимнастика* за отдѣленията и классовѣтъ, 1887 година; *Отборъ съчинения* отъ вѣстниците: „Македония“, „Право“, „Турция“, „Источно Време“, „Напрѣдъкъ“ и „Въкъ“ прѣзъ 1869 година до 1876 година, Ловечъ, 1888 година; *Трета читанка* за трето отдѣление, 1888 година; *Четвърта читанка* за IV-то отдѣление, 1888 година; *Букваръ за изучаване* печатнитѣ и ржкописнитѣ букви по нагледно гласната метода 1888 година; *Читанка* по черковно славинский прочитъ за III-то и IV-то отдѣления, 1888 година; *Гимнастически упражнения* за 4-тѣ отдѣления, 1888 година; *Способъ за учители и учителки*, или какъ да се преподава по втора читанка, 1889 година; *Първа чатанка* за първо отдѣление, 1889 година и *Осемъ френски приказници* по френски языкъ, 1890 година. Зриновъ е зималъ участие въ „Марици“ и „Славянинъ“ съ право име и псевдоними: Великинъ, Раднезовъ, Радневъ и пр.

Ето програмата на в. „Правдолюбъ“:

„Споредъ общоприетия вѣстникарски нашъ обичай при захващане на новъ вѣстникъ да начъртаватъ програмата си, изпълняваме и ний това, за да покажемъ своето за напрѣдъ направление, т. е. съ какво именно ще се занимава в. „Правдолюбъ“, който поченваме да издаваме.

„Не искаме да се хвалимъ и да обѣщаваме медъ и масло, нито искаме да препорѣчваме вѣстника си за единъ отъ най-добритѣ. Това оставаме да говори разнообразното му съдържание.

„Ето какво е направлението на в. „Правдолюбъ“, който нѣма да отклонява ни точка:

I.

„По нашето положение. Подъ това наименование вѣстника ни ще донася всѣка недѣля на абонатитѣ си новини по положението у насъ, написано и изложено най-безпристрастно и правдолюбиво.

По нашитѣ работи. Подъ това заглавие на вѣстника ни ще се даватъ интересни новини, разсждения и мисли по най-

сжественнитѣ наши работи, именно по работитѣ, които излизатъ на дневний редъ, по работи, които сж необходими за разгльждане, по работи, които не търпятъ отлаганне, а изказвани въ своето си врѣме.

„*Градски новини*. Въ тѣзи рубрика на вѣстника ни ще извѣстява мѣстни градски новини, общински распорѣждания, распорѣждания отъ мѣстнитѣ началства, училищни распорѣждания и изъ живота на гражданитѣ и околията, като похвалява добритѣ, а укорява и изобличава лошитѣ дѣла.

„*Нашенски новини*. Въ тѣзи колонка, озглавена подъ това наименование, ще съобщава новини изъ цѣлокупното ни отечество, било отъ градоветѣ или селата по всѣко отношение.

„*Извлечение отъ допискитѣ ни*. Подъ това заглавие ще се помѣстятъ било на цѣло, или изводъ отъ дописки съ общественно съдържание по напрѣдка на училищата, по улучението на общественния ни животъ и др., а никакъ за нападение личности и частности.

„*Огледало на вѣстниците ни*. Всѣка недѣля вѣстника ни ще донася на абонатитѣ си кратъкъ изводъ отъ нашитѣ вѣстници по тѣхнитѣ мнѣния за въпроситѣ, представени на дневенъ редъ, при които по нѣкога ще даваме и своитѣ заблѣжки.

„*Държавни новини*. Въ този отдѣлъ на вѣстника ни ще помѣстяме еженедѣлно по важнитѣ правителствени распорѣждания.

„*Книжественостъ и просвѣщение*. Въ тѣзи часть на вѣстника ни ще се помѣстятъ новини изъ областта на науката, откритията и др. Статии по научна часть, статии по подобренieto на ученieto у насъ, кратки рецензии за излѣзлитѣ книги за прочитъ и учебници.

„*Подлистникъ*. Отъ врѣме на врѣме въ вѣтрѣшната часть на вѣстника ни ще се помѣстя подлистникъ за живота на знаменити личности, кратки романчета за живота въобще и др.

II.

„*Положението у Европа*. Подъ това название вѣстника ще дава еженедѣлно пригледъ на Европейската дипломация и политиката.

„*Внѣшни новини*. Частно за всѣка Европейска държава и отъ другитѣ части на свѣта ще се дава свѣдѣния по разни новини, случивши се прѣзъ недѣлата.

„*Какво става въ Европа и другаде*. Въ този отдѣлъ ще се помѣстятъ важнитѣ случки, които се случватъ въ Европа и другаде по свѣта, за прѣдпазване и примѣръ.

„*Телеграмми*. Най-важнитѣ новини по политиката и на-
правлението на дипломатията.

III.

„*Питание и отговори*. Въ този отдѣлъ ще се помѣстятъ изводъ отъ запитвания по каквато и да била частъ и отговори за обяснения.

„*Смѣсь*. Въ този отдѣлъ ще се помѣстятъ смѣшни забав-
ления и по пѣкога сатирически нѣща.

„*Отворена поща на в. „Правдолюбъ“*, обявления и извѣстия.

„Това е програмното съдържание на в. „Правдолюбъ“, съ това ще занимава своитѣ читатели, които, както виждатъ, программата голѣма и разнообразна, а вѣстника малъкъ.

„Молимъ, прочее, всички родолюбци, на които отечествен-
нитѣ интереси сж мили, да се запишатъ за абонати на вѣст-
ника ни, отъ което зависи неговото увеличаванне и по често
излизане“. (гледай пробния брой).

299. Родопи. — Тоя вѣстникъ е почналъ да излиза въ Пловдивъ прѣзъ мѣсець Априлий, единъ пѣтъ въ седмицата, излѣзълъ е само 1 брой. Въ вѣстникътъ е билъ подписанъ за редакторъ-отговорникъ Г. Маджаровъ, но Д-ръ Баянъ казва (гледай „*Периодическо Списание*“ книга XXXII и XXXIII, стр. 422, 1890 година): „Мисли се за редакторъ *Ив. Стояновичъ* (Аджелето)“.

Биографическитѣ бѣлѣжки за *Ив. Стояновичъ* се нами-
ратъ при „*Народна Воля*“ (гледай 1887 година).

„Не отдавна, прѣди три-четири години, градъ-тъ Пловдивъ бѣше центръ-тъ на всички-та политическа и общественна дѣя-
телностъ въ Южна-България. Отъ тукъ се рѣководяха движе-
ния-та на политически-тъ партии, тукъ се издаваха органи-тъ
имъ, тукъ най-послѣ се водеше шумна борба между разни
принципи и убѣждения. Днесъ този сѣщия градъ Пловдивъ
прѣдставлява една темна усойница, отъ дѣто се чуятъ само

кряскания-та на нѣколко пощни бухали. Всякой се скрилъ самъ въ себе си, всякой се дръпналъ на страна, гледа уплашено на злото, което терзае цѣлий народъ, а никой не смѣе да си издигне гласъ-тъ и да протестира. Сякашъ, че всички-тъ ония интеллигентни сили, всичкитѣ ония честни и сводолубиви граждани, които и въ турско врѣме и слѣдъ освобождение-то ни, въ продължение на много години, отстояваха така смѣло свои-тъ права като Българи и свободни граждани, сж измрѣли; сякашъ, че чума ги е покосила всички, а градъ-тъ е оставила само на бухали-тъ и кукумѣвки-тъ. Едничка-та причина за това заглѣхване на Пловдивъ е „режимъ-тъ на тъпи-тъ орджия“ и оний мжтенъ порой, който е протекълъ изъ цѣла България, който влѣче само калъ и мръсотии и затрупва всичко чисто и свѣтло. Ужаси-тъ на тоя режимъ заставиха пловдивчане да се самоотречать, да напустнатъ всяка дѣятелность и мнозина ги оправдавать за това. Ний обаче сме на друго мнѣние. Не е общественъ дѣятель оний, който не е готовъ да се бори за свои-тъ начала и убѣждения въ най-трудни-тъ врѣмена, неможе сжщо да претендира за свобода и оний гражданинъ, който се отказва да се жертвова за нея, когато му я похищавать. Ако и на другадѣ хора-та бѣха като насъ и сгрѣщаха ржцѣ прѣдъ всички-тъ насилия безобразия, до които сж прибѣгвали и прибѣгватъ често правителства-та имъ, то нѣмаше да избухвать велики-тъ революции за освобождение-то и прогресъ-тъ на челоувѣчество-то; нѣмаше да се образувать въ по-голѣма-та частъ на земно-то кжлбо свободни-тъ господарства, правителства-та на които сж длъжни да иматъ за идеалъ свобода-та и благоденствие-то на граждани-тъ, нѣ цѣла-та вселена щеше да се управлява както въ старо врѣме отъ нѣколцина тирани, които се располагать съ честь-та и животъ-тъ на народи-тъ така както ги влачатъ ниски-тъ имъ инстинкти. Сжщо така ако и ние стоимъ и само гледаме какъ настоящий режимъ развращава и съсипва наший народъ, то тоя режимъ нѣма да прѣстане само по себе си, а ще продължава до тогава, до когато пакъ сами-тъ граждани, самий народъ стане и го унищожи.

„Водими отъ това начало ние рѣшихме да си издадемъ гласъ-тъ чрѣзъ в. „*Родопи*.“ Наша-та цѣль е и ще бжде: да работимъ за свършвание-то на българска-та криза и да се боримъ противъ *всичко*, което прѣко или косвенно прѣчи за прѣмъхвание-то на криза-та, и противъ режимъ-тъ, който души бъл-

гарский народъ и постоянно увеличава яма-та, която го дѣли отъ освободителний и братский русски народъ.

„Неще съмнение, че ние, още отъ първий брой, може да не угодимъ на нѣкои си, които ще гледатъ да ни напакостватъ; нѣ отъ това малко ни е грижа. Казахме вече, че свобода безъ жертви не се добива. Нека отъ всички-тѣ страни на наше-то отечество се обадятъ повече смѣли протести, нека всички граждани показятъ повече самопожертвувание при защита-та на свои-тѣ права и въ едно твърдѣ кратко врѣме полицейский режимъ ще се окаже слабъ прѣдъ общо-то негодувание“ (гледай брой 1).

300. *Сборникъ за народни умотворения, наука и литература* (списание). — Почнѣло е да излиза въ София прѣзъ мѣсецъ Декемрий, на три мѣсеца по една книга, продължава да излиза и сега. Сборника се издава отъ Министерството на Народното Просвѣщение а се нарежда отъ лица, опредѣлени отъ самото Министерство и въ врѣгътъ на правилниците за това. При все туй азъ считамъ за нужно да споменѣ тукъ, че Сборника се е урѣжда отъ *Д-ръ Ив. Шишмановъ* и *А. Т. Илиевъ* до брой 7-й, а отъ тогава насамъ отъ първия и *Д. Матовъ*. И тримата сж чиновници по вѣдомството на Министерството на Народното Просвѣщение, та покрай другата имъ служебна обязанность сж били натоварени или командировани да се занимаютъ и съ урѣжданieto на Сборника.

„Министерството на Народното Просвѣщение, убѣдено въ нуждата отъ едно всестранно изслѣдване и проучване на страната и народа ни, изработи и издаде прѣзъ минѣлата година „*Врѣменни Правила за научни и книжовни прѣдприятия*“, които чувствително способствуваха за възбужданieto интереса на по-просвѣтенитѣ кръгове отъ населението за всички материяли отъ областта на отечественната етнография, история, география и археология.

„Материяли отъ тоя родъ почнаха да пристигатъ въ Министерството скоро слѣдъ стѣпването въ сила на „*Правилата*“ отъ много страни и въ голѣмо количество. Въ течение на непродължително врѣме, отъ когато тия „*Правила*“ дѣйствуватъ, се набраха вече толкова много материяли и повечето

отъ тѣхъ отъ такава неоспоримо важна научна стойностъ, щото Министерството счете за нужно да пристъпи вече къмъ изпълнението на взетото отъ него задължение въ членъ 28 отъ „Врѣменнитѣ Правила“, който членъ гласи: „Министерството на Просвѣщението издава периодически събранитѣ словесни материяли (или отстъпва това издание), тѣхнитѣ описания и оцѣнки, както и описанията и изображенията на разни старинни прѣдмети.“

„Сжщиятъ тоя членъ, който задължава Министерството да издава периодически събранитѣ материяли, опрѣдѣля въ главни чѣрти и программата на това списание, сжщата, която лежи и въ основата на „Сборника.“

„Двата първи отдѣла: „Народни умотворения,“ и „Наука“ прислѣдватъ напълно това, което стои въ смисъла на горѣприведения членъ: въ първия отдѣлъ, най-главниятъ и най-сжщественниятъ, ще ся помѣстятъ и за напрѣдъ само суровитѣ етнографически материяли¹⁾.

„Въ втория отдѣлъ ще се печататъ прѣимущественно изучвания, студии върху самитѣ материяли, студии толкова разнообразни, колкото и самитѣ прѣдмети, на които сж посветени.

„Программата на „Книжовния отдѣлъ“ се опрѣдѣля въ чл. 50-й отъ „Врѣменнитѣ Правила“: „Рецензиитѣ, прѣдставени въ Министерството по дадени на оцѣнка произведения, оставатъ собственостъ на самото Министерство, което по свое усмотрение може да ги печата изцѣло, или въ извлѣчение.“

„Всички рецензии, които влѣзватъ въ третата часть на настоящия Сборникъ, сж такива, каквито се прѣдвиждатъ въ горния членъ. Обаче, както читателитѣ ще видятъ отъ съдържанието, Министерството не счете за нужно да ограничи программата на отдѣла само въ критиката. Водимо отъ убѣждението, че изучванието на страната не трѣбва да се ограничава само въ *документалното* възпроизвеждане на нейното минжло или нейното настояще, а и въ *художественното*, и отъ друга страна въодушевено отъ желание да способствува за възражданието на нашата книжнина, на основание на всестранното изучвание на народния духъ, на народния животъ, народното минжло и народната земя, Министерството рѣши да

¹⁾ По редъ тоя отдѣлъ се остави на трете мѣсто, съ цѣлъ да могатъ печатанитѣ материяли по-лесно да се оглѣдятъ и свързватъ съ послѣдующитѣ въ по-голѣми чисто фолклорни сборници.

приеме въ программата на третия отдѣлъ и художествени произведения, които иматъ за прѣдметъ, както напечатаниятъ въ настоящата книга романъ „Подъ игото“, нѣкоя страна отъ нашето културно-историческо минало или отъ настоящия животъ.

„Това разширочение на программата намѣсто да поврѣди на систематическото разпрѣдѣление на прѣдвиденитѣ отъ „Правилата“ материяли, напротивъ дава възможность да се свържатъ по-органически. Литературни произведения, като помѣстениятъ въ настоящия Сборникъ романъ, ще образуватъ прѣходъ отъ народната словесность и нейното строго научно изслѣдване къмъ произведенията на писменността и тяхната критическа оцѣнка.

„Въ такъвъ видъ и такъвъ обемъ программата на Сборника се отличава съвсѣмъ опредѣлено отъ программитѣ на всички до сега издавани периодически списания у насъ. — *Министерскиятъ книжовенъ органъ*, който ще излѣзва и за напредъ въ форматъ като настоящия, отъ 40—50 печатни коли на 3-тъ мѣсеца, е преди всичко етнографически журналъ въ най-широкото значение на думата.

„За направлението, което редакцията мисли да даде въ това отношение на Сборника, ний отправяме читателитѣ къмъ първата статия въ настоящата книга ¹⁾.

„Убѣдени, че изказанитѣ тукъ възгледи ще подѣйствуватъ да ги освѣтлятъ върху значението на нашата етнография, и ще побудятъ мнозина да се посвѣтатъ на задачата, която имъ се прѣдлага съ пълно съзнание на условията, които се изискватъ отъ съвременния етнографъ²⁾, ний се обръщаме къмъ всички наши бѣдѣщи сътрудници, по полето на народната словесность, да се съобразяватъ прѣди всичко точно съ приетата въ тоя Сборникъ *Класификация* на народнитѣ умотворения като запазватъ при записване на материялитѣ приетото отъ редакцията правописание, правилата на което ще извлѣкятъ сами отъ печатанитѣ въ тая книга образци³⁾.

¹⁾ „Значението и задачата на нашата етнография“ отъ Д-ръ Иванъ Д. Шишмановъ. Ю. И.

²⁾ Голѣма надѣжда възлагаме особено на бѣдѣшитѣ „Народоучни Дружества“ (ср. стр. 9 и 29 въ наст. Сборникъ), които бихме желали да възникнатъ скоро въ всѣки по-голямъ градъ на България.

³⁾ Редакцията моли всички, които испращатъ народни умотворения за печатание въ Сборника, да ги записватъ на отдѣлни листове (само на една страница), а не на прѣшити тетрадки, за да могатъ по-лесно и по-скоро да се нареждатъ на отдѣли и печататъ.

„За основа въ классификацията на нашитѣ народни умотворения ний приехме една система, подобна на тая, която е била приета отъ Юго-Западния (Киевския), отдѣлъ на Импер. Русско географическо общество¹⁾).

„Тая система състои въ распрѣдѣление на материалитѣ съответственно съ раздѣлението на прѣдметитѣ, за които въ тѣхъ се говори: 1) *природата* и нейното олицетворение въ религията и 2) *човѣкътъ*, отъ най-проститѣ до най-сложнитѣ явления въ живота му: *личниятъ*, *челядниятъ*, *общественниятъ* и *политическиятъ* животъ.

„Почти въ такъвъ видъ сж запазени названията на отдѣлитѣ въ тая часть на Сборника ни, който е посветенъ на пѣснитѣ. Само за първия отдѣлъ ний приехме заглавието: *Пѣсни религиозни и периодически*, тъй като въ сегашния свой видъ тия пѣсни прѣдставятъ смѣсъ отъ стари натуралистически възгледи съ християнски, мжно раздѣлими на елементи, при което древниятъ митолого-религиозенъ характеръ на много отъ тия пѣсни се изразява вече често само въ тѣхното изпълнение въ извѣстни дни или годишни врѣмена. Ний бѣхме принудени да помѣстимъ тукъ и такива пѣсни, които, макаръ и да нѣматъ никакви специално култови или празнични чѣрти, се пѣжтъ въ опрѣдѣлени празнични дни.

„Въ заглавията на прозаичнитѣ умотворения ний завардихме сжщия редъ, както въ частъта, посветена на пѣснитѣ, само че, прѣдъ видъ на по-голѣмото разнообразие на материалитѣ по формата и по значението имъ въ очитѣ на самитѣ разказвачи, трѣбаше да се допусне едно по-подробно распрѣдѣление.

„Така първиятъ, вториятъ, третиятъ и четвъртиятъ отдѣлъ въ тази часть отговарятъ на първия отдѣлъ въ пѣснитѣ и прѣдставятъ умотворения за природни прѣдмети и религиозни вѣрвания, както натуралистически тъй и християнски.

„Отдѣлитѣ 5-й и 6-й отговарятъ на отдѣлитѣ 2-й—5-й въ пѣснитѣ.

„Приказкитѣ отъ 7-й отдѣлъ (басни) изразяватъ, поне въ първоначалната си основа, извѣстна форма отъ абстрактно-морални идеи, форма съвършено условна. Наистина, че много

¹⁾ По тая система сж издадени „Пѣсни малорусскаго народа въ Буковинѣ“ (собралъ гр. *Купчанко*, редакция Ал. Лоначевскаго) и „Малорусскіе народныя преданія и расказы. Сводъ Михаила Драгоманова“. Кіевъ 1876 година.

отъ тия приказки, при прѣминаването си въ нашата народна областъ, сж загубили характера на дидактически аполози и сж се приближили къмъ приказкитѣ отъ 8-й отдѣлъ, като напр. много приказки, въ които дѣйствуватъ животни, но ний смѣтаме за необходимо да ги задържимъ въ отдѣла на баснитѣ (аполози), тъй като тѣхнитѣ оригинали сж имали несъмнено такова значение, и може да се намѣрятъ и у насъ други варианти отъ тѣхъ, въ които дидактическиятъ характеръ да се е запазиль по-добрь.

„Фантастическитѣ и смѣшнитѣ приказки образуватъ осмия отдѣлъ. Ний ги поставихме на особено, защото и за самия народъ тия приказки не съставятъ прѣдметъ на знание или вѣрвание, а прѣдметъ на развлѣчение и забава.

„Пословицитѣ сж особена форма отъ народнитѣ умотворения, въ които се отражаватъ народнитѣ вѣрвания и понятия за всичкитѣ прѣдмети отъ живота на природата и човѣка, — ний запазихме и за тѣхъ особено мѣсто въ 9-й отдѣлъ.

„Патанкитѣ и скоропоговоркитѣ образуватъ 10-й и 11-й отдѣлъ.

„Прѣдъ видъ на особенния характеръ и форма на специално дѣтскитѣ умотворения, ний и тѣмъ опредѣлихме особень отдѣлъ — 12-й.

„Послѣдниятъ отдѣлъ, 13-й, е посветенъ специално на описанието на народнитѣ обичаи, но преимущественно на тия, които не сж свързани съ никакви пѣсни или приказки. Обичаитѣ отъ послѣдната категория ще се излагатъ, колкото е възможно, въ надлежнитѣ отдѣли заедно съ народнитѣ умотворения, на които тѣ служатъ въ повечето случаи за обяснение: коледнитѣ обичаи съ коледнитѣ пѣсни, свадбарскитѣ обичаи съ свадбарскитѣ пѣсни, погрѣбалнитѣ съ тѣжачкитѣ и т. н.“

301. Свободно Слово, *въстникъ политико-литературенъ*. — Почналь е да излиза въ Никополь прѣзъ мѣсець Декемврий, единъ пѣтъ въ седмицата, излѣзли сж 41 броя (до 28 Мартъ 1891 година), подъ редакцията на *А. Вѣмевъ*, за когото нѣмаме биографически бѣлѣжки.

„Мнозина, може би, когато взематъ да прочетѣтъ първий брой на нашия вѣстникъ, ще си помислятъ ироническото

онова изрѣчение: „что добро можно бити отъ Назарета.“ И наистина, мнозина ще се почудатъ, какъ така въ малкия градъ Никополъ е почнало да се издава политико-литературенъ вѣстникъ, при какви сръдства ще се издържа и каква цѣль ще гони този вѣстникъ?

„Даже ние бихме желали да се възбудятъ подобни въпроси, само и само да се изясни на нашитѣ читатели: на каква почва ще почива този вѣстникъ и камъ какво ще се стреми; инакъ ние ще бъдемъ непонятни и, възможно е, да докараме мнозина до онова печално заключение, че този вѣстникъ, подобно на много други български вѣстници, ще трае отъ день до пладнѣ, безъ да принесе нѣкаква полза на онѣзи лица, които ще го получаватъ и отъ които ще се иска абонаментъ.

„Прѣди всичко, ние сме длъжни да обадимъ на читателитѣ си, че прѣди два мѣсеца туѣ въ Никополъ се е съставило едно дружество отъ 24 интелегентни сили, при участието на 13 други такива лица изъ градоветѣ: София, Плѣвентъ, Свищовъ, Станимжака, Руссе, Тутраканъ и Галацъ, които при една извѣстна программа ще поддържатъ издаването на в. „Свободно Слово“ съ мѣсечни вносове, които ще се покриятъ съ врѣме отъ абонаментитѣ. Този вѣстникъ ще има възможността да съобщава рѣдовно доста полезни познания по политиката вътрѣшна и външна на нашето правителство, и по нѣкои научни, социални и икономически въпроси, и нѣкои обстоятелства изъ всѣкидневния животъ на народа ни, които иматъ дневенъ политически интересъ. При раскриванieto на тѣзи въпроси нашия вѣстникъ ще бѣде чуждъ отъ всѣкакви високи думи и изражения; напротивъ той ще се стреми да държи такъвъ ясенъ и популяренъ языкъ, който да бѣде разбранъ и отъ най-простия български читателъ.

„Въ политическия отдѣлъ вѣстника ще държи високо знамето на свободното слово. Наистина, той ще похвалява патриотическитѣ дѣла на българското правителство и неговото разумно пазение на българската независимостъ, ще раскрие всичката грамадна полза, която е придобилъ българския народъ отъ онѣзи славни и патриотически дѣла, които днешното ни правителство и извършило отъ 3 години насамъ и които повдигнаха авторитета на България прѣдъ образования свѣтъ; но и никога нѣма да замълчава погрѣшкитѣ и неблагоприят-

нитѣ постѣпки, въ които правителството ни може би нѣкога ще попадне, — строго ще ги изобличаваме и осжждаме. Ние въ това отношение ще бждемъ така безпристрастни и независими, щото напълно ще глѣдаме да оправдаемъ високото значение на думитѣ „Свободно Слово“. А искатъ ли читателитѣ ни доказателства — какво голѣмо значение иматъ думитѣ *Свободно Слово*? Трѣбвали да имъ обясняваме, че винаги въ свѣта, въ която и да било държава, гдѣто е тържествувало *Свободно Слово*, имало е и правда и редъ и взаимно почитание на правата и задълженията — било отъ страна на народа къмъ правителството, било отъ страна на правителството къмъ народа? Да, г-да читатели, *Свободното Слово* има такава могуща сила, щото често пѣти прѣдъ него сж падали и оржжия и топове и крушуме, и царѣе и папи и владци, и много други такива силни на деня, когато се бивали тирани, тентативци, узурпатори на народнитѣ права, когато сж буйствували съ властѣта си всевъзможни мрокобѣси и дармоѣди. Всички въ регма сж се изгубвали, когато е тържествувало това *воинско слово*. Примѣри въ историята има много. Великитѣ плодове на Француската Революция, които отдавна вече сж направили прѣвратъ и въ умоветѣ на хората и въ управлението на държавитѣ, не биха се никога появили и въстържествували, ако това сжщото *Свободно Слово* не бѣше прогърмяло изъ разнитѣ крайща на свѣта. Но не трѣбва да забравяме, че *Свободното Слово* е бивало могущо и силно само тогава, когато то е проповѣдвало истината и правдата, когато то е отразявало положението на единъ народъ въ добритѣ и лошитѣ му страни, подкрепено съ факти. Въ противенъ случай то е бивало зло голѣмо и общественно. Има безчисленно примѣри, че когато се злоупотрѣблявало съ *Свободното Слово*, докарвало се е развращение въ обществото, мораленъ упадѣкъ и въ управителитѣ на държавата и въ членоветѣ на тѣзи държава.

„Ние, обаче, строго ще пазимъ линията на поведението си за да не попаднемъ въ послѣднитѣ погрѣшки.

„Водими отъ тѣзи съображения, ние никога нѣма да даваме мѣста въ вѣстника си на статии, дописки и писма, които иматъ амбициозенъ характеръ, или които иматъ за цѣль да всѣватъ раздори, интриги и др. т. нѣща изъ народа. Съ частни дертове и интереси съвсѣмъ нѣма да имаме работа.

„И тъй нашия девизъ ще бѣде: *истината и правдата* чрезъ *Свободното Слово*“ (гл. брѣ 1).

302. *София, вѣстникъ политически съ научно-литературенъ отдѣлъ.* — Почнѣлъ е да излиза въ София прѣзъ мѣсецъ Априлий, два пѣти въ седмицата, излѣзли сѣ нѣколко броя, подѣ редакцията на *Д. Д. Бѣваровъ*. Тоя вѣстникъ е като продължение на „*Бѣмария не спи*“.

Биографическитѣ бѣлѣжки за *Д. Д. Бѣваровъ* се намиратъ при „*Свободна Бѣмария*“ (гледай 1886 година).

303. *Струма, вѣстникъ за политика, книжевностъ и търговия.* — Почнѣлъ е да излиза въ София, два пѣти въ седмицата, излѣзли сѣ 20 броя, подѣ редакцията на *Нв. Хр. П. Кѣриовски*. Слѣдъ 20-ия брой в. „*Струма*“ се прѣименува на „*Вардаръ*“.

Биографическитѣ бѣлѣжки за *Кѣриовски* се намиратъ при „*Вардаръ*“ (гледай по-горѣ).

„Вѣст. „*Струма*““ ще са занимава съ всички въпроси относящи са до цѣлий Български народъ, неисключая и ония Българи живущи вѣнъ отъ княжеството а именно въ: *Македония, Одринско, Нишко, Широтско, Вранско, Добруджа и Басарабия*.

„Никакви партизански писма не щѣтъ да се помѣстятъ въ в. „*Струма*““ (гледай брой 1).

304. *Съвременникъ, общественъ журналъ.* — Почнѣлъ е да излиза въ Разградъ прѣзъ мѣсецъ Октомврий, два пѣти въ мѣсецѣтъ, излѣзли сѣ само 6 броя, подѣ редакцията на *Е. Манойловъ* и *Д. Страшимировъ*.

Димитръ Страшимировъ е родомъ отъ Варна. Въ зачатото на учебната 1888—89 година, когато бѣ постѣпилъ въ VII-й класъ въ Търновската Гимназия, поканили го за учителъ въ Разградското V-то класно Училище, която покана приелъ

и останалъ като такъвъ и прѣзъ слѣдующата година. По настоящемъ той се намиралъ въ Бернъ, гдѣто продължавалъ своето образование въ тамошния университетъ. Страшимировъ е писалъ разни статии въ „Искра“ и други списания, които ний нѣмаме възможность да покажемъ. Той е прѣвелъ заедно съ г. Е. Манойловъ: *История на литературата* отъ Г. Брандеса 6 тома и *Подпоритѣ на обществото* отъ Х. Ибсена, но и двѣтъ още неотпечатани, защото нѣма кой да се наеме съ издаванетоъ имъ.

Евотатий Манойловъ е родомъ отъ Пиротъ, отъ гдѣто прѣминалъ въ България и билъ назначенъ за учителъ въ Варненската Гимназия (1887—88). Втората година (1888—89) билъ назначенъ за такъвъ въ Разградското V-то класно училище, гдѣто заедно съ Д. Страшимировъ подкачили да редактиратъ в. „Съвременникъ“. По настоящемъ той е въ Бернъ и ако съмъ добръ увѣдоменъ, учи медицина.

— „Когато надебелѣе вратѣтъ на вола, впрягай го, колкото искашъ, той не чувствува и търпи“ каза презъ дене си единъ братъ, когато бѣ попитанъ не му ли е мжно еднообразието и трудността на служебната му дѣятелность. Боже мой, да ли е възможно хорскитѣ гърбове, вратове и мозъци да надебелѣятъ толкова, щото нищо да не чувствуватъ? Страшна е сждбата на Адамовото потомство. Щастливо би то било, ако горното бѣше възможно т. е. ако мозъкътъ и гърбътъ му можавъ да надебеляватъ. Представете си, да ви впрягатъ постоянно, да ви биждатъ, да ви затварятъ въ дамѣтъ, да даватъ да идете, не кога ви е гладно, но когато бжде опредѣлено, да ви запретяватъ, като боже създание, нѣкога да си издадете гласътъ въ нощната тъмнота, съ една дума, да ви онищожатъ и вий да не чувствувате нищо. То би било толкова голѣмо щастие, колкото голѣмо нещастие е да чувствувате, че сте изложени на всичко туй. Следователно щастieto е достъпно на грѣшното човечество по два крайно противоположни пѣти. Или чрезъ онищожението на всѣко чувство, или чрезъ обсолютно онищожение на каквато и да било пречка за правилното му развитие.

„Но работата собствено е другадѣ. „Съвременникъ“, който твърдѣ обича да се замисля върху положението, силно е на-

последък озадаченъ отъ общото мнение, че то, положението, напоследък се силно подобрило. Това наистина се доказва отъ мълчеливостта на всѣкого (отъ доволство, разбира се,) и отъ общата тишина, (която впрочемъ всѣка вечеръ предъ настъпването на пълната тъмнота ни пленява съ величнето и красотата си). Но какъ трѣбва да гледаме на това подобрене? „Съвременникъ“ се силно растрепва, отъ какъ презъ денѣ си чу мнението на единъ старъ патриотъ, който е изгубилъ едното си око въ борба за свободата на отечеството си, че нашитѣ гърбове надобелѣли, а мозъцитѣ ни затлъстѣли. „Откакъ каже, покойний З. Стояновъ, хванъ да пише своитѣ географически карти на човешки пергаментъ, отъ тогасъ, нашитѣ нерви избѣгахъ въ безопасностъ далечъ отъ повърхността на тѣлото. „Съвременникъ,“ който не е такъвъ оптимистъ, макаръ и да вѣрва че България си е усвоила или извоювала такова щастие, се пакъ не може да не сподѣля своитѣ сжмнения съ читателитѣ си. Първо и първо той е общественъ служителъ, следователно, счита се длъженъ да спомага разяснението на всѣкой възникналъ въпросъ, а второ той е страстенъ привърженикъ на свободното слово. А като такъвъ, всяко мъгляво на общественъ лабиринтъ вюше трѣба да бѣде предъ него освѣтлено съ най-голѣма откровенностъ. Ето гдѣ е работата.

„Но може би ще се намѣратъ такива добри сърца, които да се осжмнатъ въ истинността на горното. Има и уши, които сж се разболѣли отъ постоянно раздаваемъ се въ отечеството ни гласъ за рублитѣ. Тѣзи ушни ипохондрици е възможно да ги прихване и въ такъвъ случай не ще закъснѣтъ да отговорятъ на „Съвременникъ“: „задрѣнкахъ пакъ рублитѣ.“ Но последний обича всичкитѣ чистосърдечни хорица едно, защото го често размѣшаватъ съ наивността си, друго, защото възбуждатъ въ него високото чувство на съболезнавание къмъ чуждитѣ бедствия и людското безсилие. При това въ тия болни, той ясно съзира това топло, искрено и беззаветно тупание на невинното българско сърце, този дълбоко трогателенъ гласъ на страхътъ отъ тиранията и чуждото иго и въобще отъ теглото, който гласъ възвишава народний ни епосъ; който прави тѣй тжжни нашитѣ пѣсни, щото единий имъ скърбенъ мотивъ, едното само жално извивание, свойствено на българската пѣсенъ, застава човека да се хване за сърцето и да извика: „о! това

е робска пѣсень!“ Каква милосливостъ, доброта, нековарность и братска обичъ къмъ всичкитѣ хора въ неж!

„Прочее „*Съвременникъ*“ безъ стѣснение ще пригласѣхъ напълно неи. Той ще личнитѣ и частни интереси важи тогава, когато тѣ гармониратъ съ общото щастие. Това щастие е скъпо и трѣба да бѣде таково за всички: българи или гръци, славѣни или немци. Като е така, за него ще бѣде цѣнно това, което е цѣнно за всички безъ разлика на народность. На това свое желание той ще подчинява всички ония сили, които човѣшкий умъ е проявилъ за да обуздае природнитѣ сили, да победи вълнитѣ, да застави да му се покори електричеството, да му служи парата. Съ други думи, ще дава на всичкитѣ науки тѣхното мѣсто въ достиганieto на общата цѣль“ (гледай брой първи, страницата „Първа дума“.)

Прибавление.

Освѣтъ изброенитѣ до тукъ вѣстници и списания, има и други, които неможахме да ги туримъ на мѣстото имъ, защото незнаемъ прѣзъ година сж излизали, а други има литографирани или въ ръкописъ, както и на чужди язици въ защита на българскитѣ интереси и редактирани отъ българи, които считаме за добръ да покажемъ тукъ отдѣлно.

I. — За които не знаемъ прѣзъ коя година сж излизали.

305. Звънчатий. — Тоя сатирически вѣстникъ е излизалъ въ Цариградъ между 1870—1880 година (съ фигури), седмиченъ, излизали всичко 2 броя и както ме увѣряватъ редакторалъ го нѣкой си *Чоранчиевъ*. Нищо повече неможахъ да узнамъ за тоя вѣстникъ.

306. Мараза. — Тоя вѣстникъ е излизалъ въ Ловечъ, между 1880—1890 година. Казватъ, че го е редактиралъ нѣкой си Векилски, адвокатъ въ Ловечъ, но който не прие да ми съобщи нищо за своя вѣстникъ. Тоя вѣстникъ се е занимавалъ най-вече съ работитѣ въ Ловченский окръгъ. Вѣстника не съмъ видѣлъ.

II. — Литографирани вѣстници.

307. Бичъ. — Тоя сатирически вѣстникъ е излизалъ въ Пловдивъ, прѣзъ 1886 година, неопредѣлено въ какъвъ срокъ, излизали сж нѣколко броя само, но тайно и въ ограничено число екземпляри. Казватъ, че го билъ редактиралъ нѣкой си Свирачевъ. Неможахъ да видя нито единъ брой отъ тоя вѣстникъ.

308. Свобода. — Тоя вѣстникъ е билъ сатирически и излизалъ въ нѣколко екземпляра въ Габрово, прѣзъ 1882 година, тайно. Нищо повече незнамъ за него.

III. Вѣстници въ ръкописъ.

309. Бѣдина. — Тоя вѣстникъ е излизалъ тайно прѣзъ 1875 година въ Диарбекиръ, въ 3—4 екземпляра, излѣзли сж 2—3 броя, подъ редакцията на *Янко Кочевъ*, когато е билъ пратенъ на заточение отъ турското тогава правителство. Цѣльта на вѣстника е била да съвѣтва заточенитѣ тамъ българи да не живѣятъ распуснатъ животъ.

310. Перо. — Тоя вѣстникъ е излизалъ въ Болградъ прѣзъ 1872 година, излѣзли тайно десетина броя и въ ограничено число, подиръ прѣзъ 1878 година излѣзли още 2—3 броя. Казвать, че го списвалъ нѣкой отъ учителитѣ при Болградската Българска Гимназия. Нищо повече незнамъ за тоя вѣстникъ.

311. Поразия, сатирико-юмористически листъ съ карикатурни картини. — Тоя вѣстникъ е излизалъ тайно въ Русчукъ прѣзъ 1865 година, два пѣти въ седмицата, излѣзли само нѣколко броя, подъ редакцията на *Пв. Мжизовъ*. Тоя ръкописенъ вѣстникъ се е занимавалъ исклучително съ тогавашнитѣ прѣсловуты реформи на *Митхадъ-Паша*.

312. Ракъ (сатирически и юмористически вѣстникъ съ рисунки). — Излизалъ е въ Калоферъ прѣзъ 1872 година, излѣзли сж 12 броя, подъ редакцията на *Г. Голчевъ*. Вѣстника е излизалъ единъ пѣтъ въ седмицата, тайно, безъ да се знае отъ кого, съ славянски букви, въ по 3 екземпляра. Цѣльта му е била за исправление и подобръние на общинскитѣ работи и за искоренение на нѣкои училищни и читалищни недостатъци и неразбории.

313. *Тунджа, вѣстникъ за политически новини*. — Тоя вѣстникъ е излизалъ въ Ямболъ прѣзъ 1879 година, неизвѣстно менъ подъ чия редакция и колко броя сж излѣзли (гледай брой 3-й отъ в. „*Българско Знаме*“).

IV. — Вѣстници, които излизали на чужди язици, но въ които е имало и български текстъ.

314. *Charivarie d'Orient*. — Тоя вѣстникъ е излизалъ въ Пловдивъ и, струва ни се, прѣзъ 1882 година, излизалъ е доста дълго врѣме, но немогж да опрѣдѣлъ колко именно, подъ редакцията на *А. Пашалери*. Българскиятъ текстъ е билъ озаглавенъ *Источна Дандания*.

А. Пашалери е билъ родомъ отъ Пазарджикъ, а умрѣлъ прѣди една година въ Одесса. Той е билъ, казватъ, добръ авантюристъ.

315. *Дикать*. — Тоя вѣстникъ е излизалъ до брой 5-й въ София прѣзъ 1883 година, единъ пжтъ въ седмицата, подъ редакцията на *Юсуфъ Али Бей*. Едната третя отъ вѣстника е излизалъ на български, а другитѣ двѣ трети на турски. Българскиятъ текстъ е билъ озаглавенъ: **Внимание, вѣстникъ за политика и книжовность**.

316. *Mondlingvisto (La), Gazeto por la amikoj de l' lingvo Esperanto*. — Почналъ е да излиза въ София прѣзъ 1889 год. мѣсець Декемврий, два пжти въ мѣсецътъ, излѣзли 2—3 броя, подъ редакцията на *М. С. Богдановъ*, на Български и Есперантовъ языкъ. Мотто:

„Напредвание е живот,

„Застојавание е смъртъ“.

Цѣльта на вѣстника е: „да свързва и сжединава, с' помощта на този орган, всички-те пријатели, последователи и привърженици на интернационалнија езикъ, а нарочно българ. читајущата публика безъ разлика на пол и възраст“ (гледай брой 1, стр. 6).

317. **Тарла.** — Тоя вѣстникъ е излизалъ въ София прѣзъ 1882 година, единъ пѣтъ въ седмицата, излѣзли 29 броя, подъ редакцията на *Юсуфъ Али Бей*. Една малка часть отъ вѣстника е излизала на български языкъ, а останалата на турски. Българский текстъ е билъ озаглавенъ: *Нива, вѣстникъ за политика и книжественостъ*.

V. — Вѣстници, които сж излизали на чужди язици, но сж били издавани въ защита на българскитѣ интереси и редактирани отъ българи.

318. **Bulgarie (La).** — Тоя вѣстникъ е почнѣлъ да излиза на френски въ София прѣзъ 1882 година мѣсецъ Августъ, единъ пѣтъ въ седмицата, продължава да излиза и сега слѣдъ една почивка отъ нѣколко врѣме. За редакцията на тоя вѣстникъ не сме достаточнo увѣдомени.

319. **Charivarie Rouméliote.** — Тоя вѣстникъ е излизалъ на френски въ Пловдивъ прѣзъ 1881 година, подъ редакцията, както ни увѣрять, на нѣкой българинъ (гледай Пловдивската „*Независимостъ*“, брой 25).

320. **Echo des Balkans.** — Почнѣлъ е да излиза въ Пловдивъ прѣзъ 1885 година на френски, единъ пѣтъ въ седмицата, излизалъ отъ Юний до 6 Септемврий, подъ редакцията на *С. Миларовъ*.

321. **Endependenta Natională.** — Тоя вѣстникъ е почнѣлъ да излиза въ Плоещъ прѣзъ 1876 година на румжнски, излѣзли сж 12 броя, подъ редакцията на *Ив. Кършовски*.

322. **Etoile d'Orient (l').** — Излизалъ е въ Букурещъ, не-извѣстно менъ прѣзъ коя година. Редактиралъ го *К. Цанковъ*.

323. **Orient (l').** — Излизалъ въ Пловдивъ прѣзъ 1886 г. на френски, излѣзли 4—5 броя, подъ редакцията на *С. Пранджовъ*.

324. *Urbanul*. — Излизалъ въ Браила прѣзъ 1871 година на румънски, излизалъ до 1877 година, подъ редакцията на *Ангелаки Тата Савичъ*.

325. *Vulturul*. — Почналъ да излиза въ Плоещъ прѣзъ 1876 година, на румънски, слѣдъ едно прѣкъсване пакъ го издавалъ, излѣзли сж всичко 76 броя, подъ редакцията на *Ив. Кършоески*.

Азбученъ списъкъ на вѣстниците и списанията.

	Стр.		Стр.
1 Балканъ	330	47 Вила	489
2 Балканъ	429	48 Витоша	209
3 Барабанъ	485	49 Воененъ Журналъ	531
4 Библиотека светий Климентъ	526	50 Врѣме	388
5 Бичъ	578	51 Врѣме	433
6 Български Книжници	24	52 Врѣмя	69
7 Бодилникъ	245	53 Vulturul	582
8 Борба	382	54 Изъраждане	180
9 Борба за кокалъ	386	55 Възраждане	389
10 Браниликъ	246	56 Въстокъ	72
11 Братски Трудъ	36	57 Вѣкъ	134
12 Братство	277	58 Вѣнецъ	348
13 Братство	346	59 Вѣстникъ на Учител. Дружество	556
14 Будилникъ	133	60 Вѣстникътъ ми	433
15 Бургаский Вѣстникъ	387	61 Вѣстниче	350
16 България	192	62 Габровскій Листъ	389
17 България	486	63 Гайда	58
18 България не сии	581	64 Гласъ	490
19 България	29	65 Градина	212
20 Българо-Русски Журналъ	431	66 Градинка	143
21 Българска Дневница	22	67 Да' се разберемъ	492
22 Българска Иллюстрация	247	68 Двѣ и двѣ петь	558
23 Българска Наука	432	69 9-й Августъ	492
24 Българска Пчела	55	70 19-й Февруарий	498
25 Българска Слава	432	71 Демократъ	434
26 Българска Старина	68	72 День	163
27 Български Гласъ	248	73 Ликать	580
28 Българскій Земледѣлецъ	487	74 Дневенъ Бюлетень	390
29 Български Левъ	178	75 Добруджа	493
30 Българскій Левъ	206	76 Домакинъ	350
31 Българскій Народенъ Календаръ	163	77 Домашенъ Лѣкаръ	356
32 Български языкъ	388	78 Домашенъ Приятель	558
33 Българско	529	79 Домашенъ Учитель	560
34 Българско Знаме	207	80 Драгоманъ	443
35 Бѣлий Свѣтъ	432	81 Драка	358
36 Bulgarie	581	82 Древная и новая България	213
37 Баднина	579	83 Дума на българските емигранти	125
38 Баджнность	66	84 Дунавъ	66
39 Български Гласъ	178	85 Дунавска Зора	81
40 Българскій Народ. Извѣстникъ	9	86 Дунавскій Лебедъ	39
41 Българскій Орежъ	9	87 Духовенъ Прочитъ	47
42 Вардаръ	487	88 Духовенъ Прочитъ	281
43 Вардаръ	552	89 Духовни Книжки	66
44 Варненскій Вѣстникъ	249	90 Духовни Книжки	75
45 Варненскій Общин. Вѣстникъ	530	91 Държавенъ Вѣстникъ	216
46 Велико Народно Сѣбрание	433	92 Дѣтководитель	494

	Стр.		Стр.
93 Дяволското Шило	283	151 Медицинска Сбирка	335
94 Египте	84	152 Медицински Прѣгледъ	337
95 Echo des Balkans	581	153 Медицинско Списание	398
96 Enderpendentia Natională	581	154 Мисль	445
97 Etoile Oriente	581	155 Михалъ	174
98 Егъръ	250	156 Мірозрѣніе	17
99 Журналъ за наука, занаятъ и търговия	47	157 Мірозрѣніе	112
100 Законовѣдецъ	250	158 Mondlingvisto	580
101 Защита	531	159 Напредъ!	403
102 Защитникъ	67	160 Напредъкъ	155
103 Звънчатій	578	161 Напредъкъ	448
104 Звънчатій Глухо	133	162 Народа	218
105 Здравецъ	283	163 Народенъ Вѣстникъ	449
106 Здравие	358	164 Народенъ Приятели	407
107 Земледѣлецъ	332	165 Народенъ Учителъ	336
108 Зимни Нощи	532	166 Народна Воля	495
109 Знае	145	167 Народна Воля	495
110 Знание	166	168 Народна Гордостъ	450
111 Знание	363	169 Народна Защита	451
112 Зора	391	170 Народний Гласъ	218
113 Зора	391	171 Народни Права	538
114 Зорница	67	172 Народность	86
115 Зорница	74	173 Народность	252
116 Зорница	185	174 Народно Събрание	370
117 Зритель	367	175 Народно Съзнание	505
118 Избиратель	392	176 НародноУчилище	452
119 Извѣстия	533	177 Народъ	455
120 Искра	533	178 Народътъ	409
121 Искръ	444	179 Наставникъ	285
122 Истина	444	180 Наука	286
123 Источникъ Мнѣнія	84	181 Научно Списание	455
124 Источно Врѣме	152	182 Нашето училище	505
125 Истурка на вѣстникъ Костурка	154	183 Независима България	456
126 Какалашка	252	184 Независимость	129
127 Китка	173	185 Независимость	258
128 Клепало	368	186 Независимость	290
129 Клепало	368	187 Независимость	411
130 Книговище за прочитане	155	188 Независимость	457
131 Книжници за прочитъ	562	189 Никополь	540
132 Книжки за прочитаніе на сѣкиго	216	190 Нова България	187
133 Козлодуйски Бръгъ	534	191 Нова Българска Пчела	509
134 Кокотка	369	192 Новини	466
135 Комаръ	369	193 Новъ Свободенъ Печатъ	221
136 Космополитъ	335	194 Общъ Трудъ	89
137 Костурка	155	195 Общинскій Листъ	317
138 Кукуригу	315	196 Общо мнѣние	293
139 Кърлишъ	218	197 Орелъ	510
140 Ловечъ	494	198 Orient	581
141 Лъвъ	285	199 Оса	94
142 Лѣтоструй	96	200 Остенъ	112
143 Любословіе	7	201 Остенъ	221
144 Македонецъ	392	202 Отечество	100
145 Македония	535	203 Отечество	370
146 Македонія	76	204 Педагогическа Книжница	178
147 Македонскій Гласъ	395	205 Перводическо Списание	112
148 Македонски Съззи	396	206 Перо	579
149 Марава	578	207 Пловдивъ	466
150 Марица	199	208 Положеніе	317
		209 Поразия	579

	Стр.		Стр.
210 Правда	221	268 Софиянецъ	234
211 Правда	467	~~269 Сръдецъ~~	~~375~~
212 Правда	540	~~270 Стара-Планина~~	~~189~~
213 Правдолюбъ	562	271 Стенографически Вѣстникъ	515
214 Право	104	272 Струма	574
215 Промышленность	511	273 Стрѣла	483
216 Просвѣщение	133	274 Ступанъ	159
217 Просвѣщение	294	275 Стършелъ	483
218 Пукнуване Зора	301	276 Сутрина	198
219 Пчелица	129	277 Съвременникъ	574
220 Пѣтникъ	108	278 Съвременний Показатель	414
221 ~~Работа~~	~~319~~	279 Съвѣтникъ	62
222 ~~Работникъ~~	~~301~~	280 Съвѣтникъ	312
223 Работникъ	412	281 Съединена България	483
224 Работникъ	513	~~282 Съединение~~	~~273~~
225 Равенство	412	283 Съединение	327
226 Развитие	540	~~284 Съзване~~	~~339~~
227 Ракъ	579	~~285 Съвѣстивний Новинарь~~	~~199~~
228 Ратникъ	514	286 Сипнуване Зора	315
229 Рашето	373	287 Сѣдебенъ Вѣстникъ	421
230 Редъ	321	288 Сѣдебна Библиотека	546
231 Родолюбедъ	544	289 Таралежъ	133
232 Родопи	565	290 Тарла	581
233 Росица	468	291 Телеграфически Новини	424
234 Ружица	129	292 Телеграфъ	273
225 Руссе	373	293 Телеграфъ	425
236 Руссенский Курьеръ	374	294 Трудъ	521
237 Ръководитель	157	295 Тунджа	580
238 Самозащита	412	296 Турция	51
239 Сборникъ	323	197 ~~Търновска Конституция~~	~~380~~
240 Сборникъ (Министерския)	567	298 Тѣпанъ	110
241 Свирка	338	299 Умъ и Здравие	524
~~242 Свищбѣтъ~~	~~473~~	300 Urbanul	582
243 Свобода	109	301 Учебенъ Вѣстникъ	341
244 Свобода	338	302 Училище	131
245 Свобода	471	303 Училищенъ Дневникъ	342
246 Свобода	579	304 Учителски Вѣстникъ	425
247 Свободенъ Печать	304	305 Учитель	381
248 Свободна България	477	306 Хитъръ Петъръ	94
249 Свободна България	305	307 Християнски свидѣтель	428
250 Свободно Слово	571	308 Християнско Братско Слово	238
251 Свѣтлина	325	309 Христо Ботйовъ	547
252 Селянинъ	226	310 Цареградски Вѣстникъ	12
253 Слава	130	311 Цариградъ	192
254 Славяникъ	232	312 ~~Цѣлокушна България~~	~~241~~
255 Славянско Братство	196	313 Чепля	484
256 Славница	514	314 Чистобългарска Паковалня	244
257 Словения	515	315 Читалище	111
258 Смѣсна Китеа	22	316 Читалище	120
259 Смѣсна Китеа	481	317 Charivarie d'Orient	580
260 Смѣшлю	327	318 Charivarie Rouméliote	581
261 Соколъ	515	319 Шумненски Окрѣж. Вѣстникъ	525
262 Солунъ	94	320 Шутошъ	134
263 Софийска Самоуправа	432	321 Югославянски Стенографъ	274
264 Софийски Денникъ	482	322 Южна България	344
265 Софийски Общински Вѣстникъ	482	323 Юридическо Списание	549
266 ~~София~~	~~311~~	324 Язикословно Единство	485
267 София	574	325 Янтра	485

25544